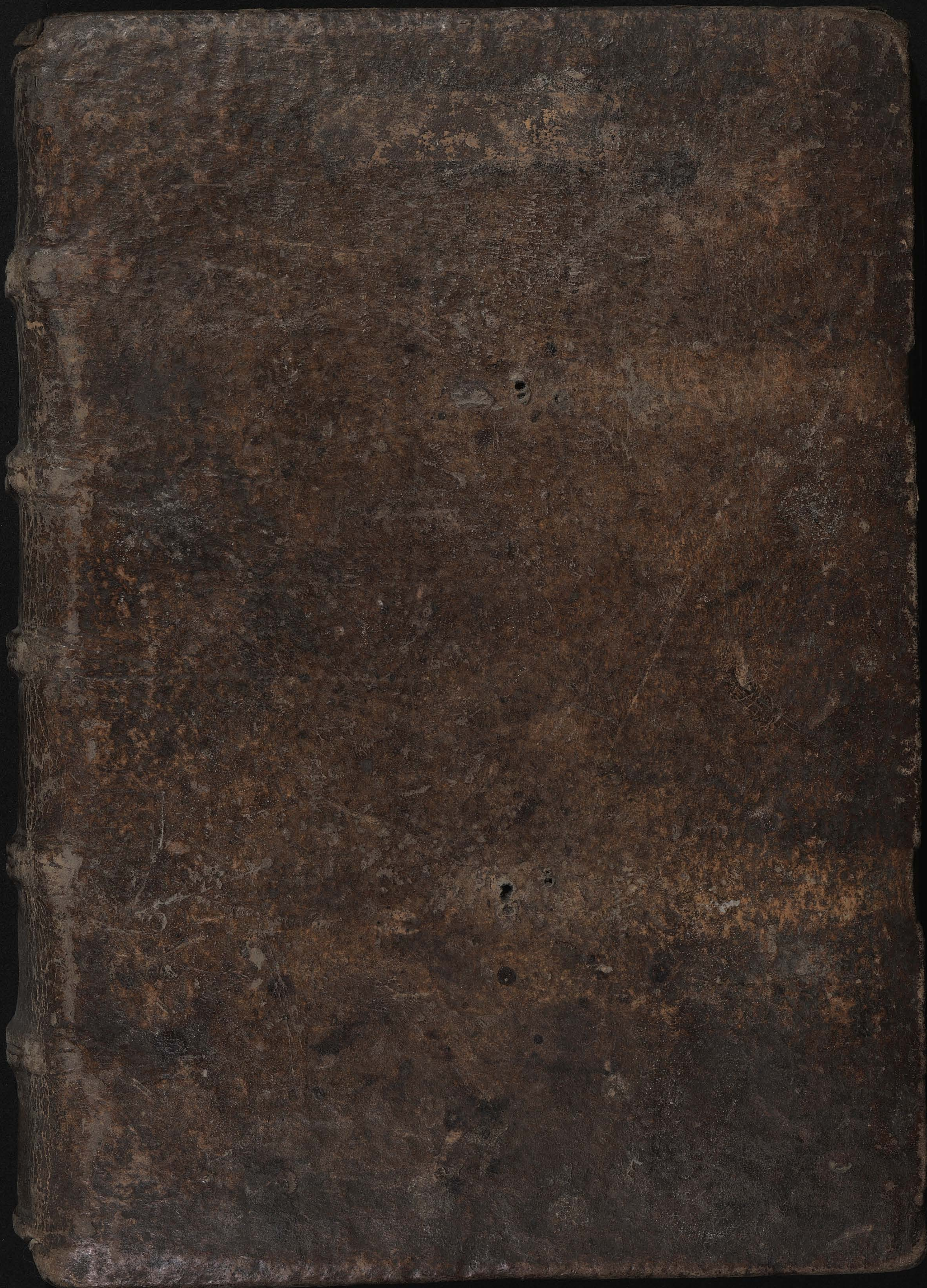

427

N. Inc.
1317

lib. ... ysnce
Gorra sup Johannem

Gorra super Joannem

[illegible]
7

Item Nicolao de Bele als dto hardt de meppen mgro in artib de militari prosapia procreato can^co pben maior pben et emancipato ecce mynden de dignit pst et offic cu obedia eiusd ecce myndn simul vl successive et si huiusmodi dignitas et cura et eciam et maior post pontifical existat no obstan inabilitate sua roe cuiusda statuti quo cavet q nullus aliqua de ceter obediencys assequi valeat in dicta eccia posq una ex eis pns vacan et ad eu p pl'esse sit optionem ptinen no curavit acceptare Nec obstan archid^tu dto in Reine ecce predicte que patus est etc

Item Johanni Brulome als de hildesem pbro hildesemen dioc Bacc^o in sacra theo^a et in artib mgro vicari ppetuo ecce hildesem de can^tu sub expect pben dig^t pst seu off etc et si curat et elcima et pnt et eciam si mariani sita extra muros tunc hildesem existat que etiam in monte wlgarit nominat dioc andre no obstan constitucon vl gruet qt pfer ap specialit no roborat

Jo. Inger

Item Petro de Feddyn pbro Culmen dioc mgro in artib et scolari in theo^a de benef ecce cu cur vl sn ad collom et epi pti decani Cantor Custodis et capli ceteror qz plator ac psonar ecce warmien int vl ext qut vl duos spectan no obstan can^tu et pben ecce Bregen ac altari ecce sti Egidy wratislavien dioc necno vicari ppetua ecce wratislavien q possidet

Item Mathie hildebrandi de legnicz clico wratislavien dioc mgro in artib et scolari in theolo^a de benef ecce cu cur vl sine spect qut vl duos ad collom etc epi pti decani archid scolastici Custodi et capli singulorqz plator et canco^r ac psonar ecce wratislavien et si rone dig^t pst vl off int vl extra eccie heant et si dignitas pst etc

Item Henigho Nyendorp clico Brandeburgen dioc in artib mgro et in medicina Bacc^o de can^tu sub expect pben maior necno dignit pst vl off int et ext ecciar Nuenburgen simul et successive vacan vl vacatur et si dig^t ipa curat elcima et maior post pontifical existat qst statut ecce pdce no obstan quibuscuq etc sit vl quib tamen dicit q nullus ibi pbend et colleg ecclis assequi valeat nisi actu can^cus pben ecce Nuenburgen existat Et q nullus dig^t ipa et maiore assequi valeat nisi de minor ad medi et de medi ad maior gradat et p optionem ascendat et q nullus dig^t ipa et in Stedal halberstaden obtinet Et q pt quedam statut facultat medicine studi audire gplend ex prage sui studii et cursus in practica medicine no fiant psens ipso studio p iiij annos gplet immediate an pmi totuli ordinacion

Item ffrid^o Sugner de Sulczpach pbro Ratisponen dioc mgro in artib de can^tu sb expect pben maior dig^t pst et off et si curat elcima et pma post pontif ecce Ratisponen existat no obstan prochia in Nuenkirchen eiusd dioc qua obt

Item Nicolao Beyer mgro in artib et scolari in theo^a clico Camminen dioc de benef ecce cu cur vl sn spect qut vel duos ad collom etc epi pti decani thesaur Cantor et Scolast singulorqz plator et tocius capli ecce lubicen et pben in dicta eccia lubicen existat no obstan altari in eccia proch sti Stephani in opido Nyestargard

Item Nicolao Schuter als dto luthonist can^co ecce omniu scor in castro prage de can^tu sub expect pben ecce wissegraden ppe pragam et no obstan lit penden in Rom cur sup eccia proch in lovnaw olomucen dioc necno can et pben predict

In x nc amz

Beatissime Pr qua divina dispensacione

Regimini [illegible]

Ecce intelliget servus meus et exaltabitur et sublimis erit valde

Verba commendacionis auctoris redundat in
opus et commendacio operis in auctorem
ideo verbum propositum quod scribitur ysa. lij assump
tum est in laudem beati Johannis ewangeliste commendatur
a tribus scilicet a sanctitate vite cum dicitur ecce
servus meus et claritate intelligencie et sub
ditur intelliget ab excellencia doctrine
cum subinfertur et exaltabitur et eleva
bitur et sublimis. Ita iste est ordo. Sancti
tas enim vite meretur donum intelligencie
intelligencia disponit ad excellenciam
doctrine commendatur ergo a sanctitate vite
in hoc quod dominus vocavit eum servum suum
Nam non meretur dici servus dei nisi qui
in sanctitate illi servivit omnibus diebus
vite sue. Servum autem suum vocat eum
dominus racione obsequii quia ei fidelis et ob
sequentis fuit unde de eo potest intelligi
illud numeri xij Servus meus moyses
in omni domo mea fidelissimus est. Vere beatus
Johannes in omni domo christi fuit fide
lissimus. In cuius rei testimonium illum
thezaurum scilicet virginem matrem dominus
ei commendavit. Racione officii quod ei
a deo fuit impositum et ad quod fuit pre
ordinatus ab eterno. Servus, ideo ysa. xlix
dominus ab utero vocavit me de ventre
matris mee recordatus est nominis mei
scilicet predestinacione et posuit os meum
quasi gladium acutum in umbra manus sue
protexit me et posuit me sicut sagittam
electam in pharetra sua abscondit me
scilicet officii predestinacione commissio
et dixit michi servus meus es tu israel
quia in te glorificabor scilicet servitutis accep
cio quia non suscepit illud officium ad
gloriam suam sed ad divinam. Racione

bursarii (?) quod ei dominus contulit quia a deo e
lectus et pelictus (?) et dilectus et spiritualiter mu
nere gracie ditatus fuit. Sed ideo ysa. xlij
Ecce servus meus suscipiam eum electus
meus complacuit sibi in illo anima mea
dedi spiritum meum super eum. Vere complacuit
sibi in beato Johanne anima domini nam hic est
discipulus ille quem diligebat Jhesus. Jo.
xiij. Sic igitur servus christi fuit beatus Johannes
propter obsequium officium et beneficium. Ob hanc
sanctitatem vite meruit donum intelligencie
quo mirifice fuit ditatus. Intellexit enim spe
cialiter biscocas (?) angelica revelacione, christi erudicione,
spiritus sancti unccione. Intellexit utilia
angelica revelacione. Intellexit abscondita
christi erudicione. Sublimia spiritus sancti unccione
et in hiis tribus omnis appetitus et desideria
intellectus consistit et perficitur. Intel
lexit igitur specialiter biscocas (?) utilia quia ei
spiritus vibrat est spiritus salutis de quo
intellexit ysa. xxviij quem docebit scienciam
et quem intelligere faciet auditum ab
lactatos a lacte avulsos ab uberibus
ablactati et remoti ab dulcedine
puericie consolacionis merentur intelligere utilia
alii vero non. unde i. co. ij. Animalis ho
mo non percipit ea que dei sunt. Stulticia enim
est illi et non potest intelligere quia spiritualiter examinantur
beatus non Johannes ablactatus fuit quia
patrem et matrem et sponsam que dimittens
amore dei reliquit. Intellexit angelica
revelacione abscondita ut quem ventura
erant unde vere ei convenit quod dicitur
dan. x. de ipso daniele dicitur dominus daniel
cui intelligendum erat visionem et sermonem.
et hoc quidem mistica revelacione angelica
vir dan. viij dixit unus angelus alii
gabriel fac istum intelligere visionem sed
angelus hic non faciebat propria auctoritate
in cuius testimonium dicit Johannes vellet adorare
angelum qui sibi illa ostendebat prohibuit
eum dicens vide ne feceris conservus tuus

tus su et frm suorum apok. xxi
in quo manifestatur quod non revelavit
ut dominus sed ut famulus. Intellexit autem
xpi erudicione sublimia et sic eum
opus omnes suos discipulos edocuit
tamen Johannem quem pre ceteris diligebat pre
ceteris erudivit et intelligentem fecit / unde
vere potest de eo intelligi quod dixit dominus
Salomoni iii Reg. iii Dedi tibi cor
sapiens et intelligens in tantum ut ante
te nullus similis tui fuit nec post te
surrecturus sit / nullus enim ante eum fuit
nec post eum surrexit qui ad tantam
sublimitatem contemplacionis ascenderet / Sic ergo
intellexit beatus Johannes multa abscon-
dita et sublimia / et racione huius excel-
lentis intelligencie sublimatus fuit ad excel-
lentem dignitatem doctrine / Ideo dicitur
exaltabitur scilicet ad cathedram apostolicam
elevabitur ad sublimitatem propheticam
et sublimis erit valde per doctrinam
evangelicam / Apostolus quia tria scripta condidit scilicet
epistolas canonicas / tanquam predicator ama-
torius / apocalipsim tanquam propheta exi-
mius / et evangelium tanquam scriba doctissimus
Primo igitur exaltabitur ad cathedram
apostolicam / Apostolus quia vere convenit ei quod dicitur
in psalmo exaltent eum in ecclesia plebis
/ et in cathedra seniorum laudent eum
/ cathedra seniorum est kathedra
apostolorum / in qua beatus Johannes non sedit ut
ociosus / ymo erudivit presentes verbo
/ et absentes epistolis / Ecc. xv Firmabitur
in illo et non flectetur et continebit illum
et non confundetur / et exaltabit illum apud
proximos suos / Elevabitur ad sublimi-
tatem propheticam / Similiter illud Ezech-
iel iii elevavit me spiritus inter celum
et terram et adduxit me in Ierusalem in vi-
sione dei / hac elevacione beatus Jo.
elevatus est unde apok. xxi Sustu-
lit me in spiritu in montem magnum

et altum et ostendit michi civitatem sanctam
ierusalem descendentem de celo / et hec quidem
vidit ad sublimitatem unde dictum est
ei apok. i. Scribe que vidisti et que
sunt et que oportet fieri post hec / quia floruit
spiritu prophetie. Et sublimis erit
valde per doctrinam evangelicam in qua omnes
alios antecessit ideo vere exponi potest
de eo quod dicitur Gen. vii multiplicate
sunt aque et elevaverunt archam in sublime
a terra / archa ista beatus Jo. in quo
salvatum est semen verbi divini / aque
ille multiplicate sunt aque sapiencie salu-
taris que multiplicate fuerunt in beato Johanne
/ quia sicut dicit Augustinus fluenta evangelii de
ipso dominici pectoris fonte potavit
iste aque sapiencie ipsum elevaverunt in
sublime super omnes montes / quia in
evangelio altius ceteris locutus / unde dicit
Augustinus si altius intonuisset totus
mundus capere non potuisset / Et
quia doctoris sublimitas manifestatur subditur
in sublimitate doctrine / vere videtur
sublimis valde / Evangelium eius
sublimitas explicatur intelligendum
est igitur quod aliqua doctrina dicitur subli-
mis / aut quia de sublimibus agit aut
quia sublimiter procedit / aut quia subli-
mia predicat / Evangelium beati Joh.
sublime est / quia de sublimibus agit
quia de verbo incarnato / sed incarna-
cionem / que valde sublimis est / maxime
divina / quod verbum exprimit parabolice Eze-
chiel xvii Hec dicit dominus deus Sumam
de medulla cedri sublimis et
plantabo super montem excelsum
et eminentem in monte sublimi
israel / Medulla cedri sublimis / est
latens divinitas verbi / hanc plantavit
deus pater in monte sublimi israel / quando
humane nature in xpo coniunxit que est

lapis abscisus de monte sine manibus / De
hac medulla cedri sublimis est ewangelium
beati Jo. unde in eodem capitulo Aquila grandis
dis magna alarum propter contemplacionis
altitudinem longo membrorum ductu propter
expectacionis longitudinem plena plu
mis et varietate propter virtutum multitu
dinem venit ad libanum .i. ad montem montium
christum tulit medullam cedri .i. veritatem
divinitatem verbi / et summitatem frondium
avulsit quia christi divinorum excellenciam
descripsit, scilicet nobilissima miracula / et
altissima documenta / que alii ewangeliste
relinquunt intacta / Si igitur libanus
est mons altus in mundo / et cedrus
arbor alta in libano / et summitas
frondium altissima in cedro / ideo constat
quod qui summitatem frondium cedri avul
sit de sublimioribus tractavit / Non tamen
de sublimioribus agit, sed etiam sublimiter
procedit / Modus procedendi sublimis est
modus certitudinalis / ille enim sunt
sublimiores, qui certiores / Iste modus pro
cedendi sublimis describitur ezechielis .i.
In figura animalium per que ewangeliste
intelliguntur / Audiebam inquit sonum alarum
quasi sonum aquarum multarum .i. sonum
sublimis dei Sonus sublimis dei
est certitudinalis non varians / quia non
est deus ut homo / ut menciatur. Ideo dominus
dicebat de se Jo. iii. quod scimus loquimur
/ et quod vidimus testamur / hoc modo certitudi
nali loquebatur beatus Johannes / unde Jo.
xix. qui vidit testimonium perhibuit
/ et testimonium eius verum est / et ille scit
quod verum dicit / unde ipse dicit in canonica
sua .i. capitulo Quod fuit ab inicio
quod audivimus / et vidimus oculis nostris / quod
perspeximus / et manus nostre contrectaverunt
de verbo vite / testamur et annunciamus

nobis / Non solum sublimiter procedit, sed etiam de
sublimibus tractat. Sublimia scilicet bona
eterna, ubi bona temporalia infima sunt
et momentanea / ubi .ii. cor. iiii.
id quod est in presenti momentaneum
et leve tribulacionis supra modum et
sublimitate eternum glorie pondus opera
bitur in nobis / Ad hoc sublime pondus
glorie producit doctrina ewangelii
secundum Jo. unde Jo. xx. hec scripta sunt
ut credatis quia ihesus est filius dei
et ut credentes vitam habeatis in nomine
illius .i. vitam eternam / et sublimem quam
nec oculus vidit / nec auris audivit
nec in cor hominis ascendit / Sic ergo
doctrina ewangelii huius est sublimis / quia pro causa
eius ministro et eius auctor dicitur esse
sublimis / non tamen sublimis, sed etiam subli
mis valde in superlativo gradu / Sicut
enim divina scriptura / scripturas ceteras
antecellit / et ewangelium dicimus ceteris scrip
ture dicitur / et ewangelium Jo. omnia ewangelia
antecellit / quia est quod liber iste singularis
libros ceteros antecellit / ideo dicitur patet
quod in principio cunctis libris ponitur qui
¶ .s. causa efficiens ut Jo. ewangelista scilicet
intelligens exaltatus et elevatus
et sublimior ceteris effectus ¶ Causa
materialis est verbum incarnatum maxime
quantum ad ea quod divinitatis sunt ¶ Causa
formalis sive modus agendi et si
sit sit per modum narracionis / sed tamen
certitudinalis ¶ Causa vero formalis
que est divisio libri infra manifes
tabitur / quia ordo valde procedit ¶ Causa
vero finalis propria est fides / ultima
vero est vita eterna / que est finis desi
deratissimus ¶ Ex quibus ad hoc tamen inquit
est hec doctrina commendata .s. in veritate
certitudine et sublimitate / tamen querunt

ca lib'

sublimitate

tamen ergo

¶ Tercio queritur quare necessitas fuit scribendi
hec evangelia / et videtur quod nulla, quia Gregorius
super Ezechielem dicit super illud quatuor facies
uni. Si queritur Johannes sentiat hec que Lu-
cas Marcus et Matheus, quare post hoc
Johannes nichil fecit nisi quod replicat hec
que alii evangeliste dixerant / ergo si non
scripsisset nichil deesset. ¶ Item aut
Matheus sufficienter scripsit evangelium
aut non / si non, ergo turpe ascribitur non scripsit
sed a spiritu sancto spiritus sanctus fuit insufficiens
quod si Matheus sufficienter tradidit evan-
gelicam doctrinam, ergo superfluunt omnia
alia evangelia contra Johannem et alia. ¶ Item
si necesse fuit eam, ut quid tamen tar-
dius distulit et retinuit usque tempus
[illegible] ergo videtur quod negligenter fecit
et contradicit quod eum tamen distulit. Respondeo
Ad primum: evangeliste sunt testes dei / et hiis non
indigemus caritate divina, sed infir-
mitate humana / quia ergo nostra infirmi-
tas firma et [illegible] credit pluribus
quam uni, ideo disponit divina sapientia
ut plures essent evangeliste. Si et omnes
diversa dicerent fidem non firmarent / necesse
enim est ut testium sit plurium testes
concordare. Si non omnes idem dicerent
[illegible] totum unum esset et superfluum
disposuit spiritus sanctus ut aliqua singuli
aliqua vero omnes [illegible] aut discordie
¶ Ad aliud quod sentiat unus et omnes
[illegible] est quia non omnes idem dixerunt
sed [illegible] conveniunt in eadem narratione non
discordant sicut dicit Augustinus de concordia
evangelistarum [illegible] facienda est in hoc quod
dicit sentiunt [illegible] in sentiunt [illegible]
uno spiritu [illegible] sed non omnes eadem
scripserunt. ¶ Ad quintum [illegible] sufficienter dico
ad hoc quod sufficienter tractare de aliquo est
duplex / aut quantum exigit magnitudinis digni-
tas / et sic de Christo sufficienter tractare est
impossibile non tamen uni homini sed et toti mun-
do si contenta in linguas quia ad eius
narrationem sufficiunt omnes lingue
unde Johannes ultimo quod si scriberentur per singula
que fecit Ihesus nec ipsum arbitror mun-
dum posse capere eos qui scribendi
sunt libros. ¶ Alio modo est sufficienter
tractare quantum sufficit ad deveniendum
in fine / et sic in quolibet evangelio tradita
sunt [illegible] fidei / quia sufficit continetur
sed tamen alii non superfluunt quia faciunt
ad fidei claritatem explicationem /
maiorem certitudinem et defensionem
¶ Ad obiectionem quare tamen distulit dico quod non
fuit propter scribentem / quia erat virgo
et [illegible] ut [illegible] se inge-
rere noluit quousque ab episcopis Asie
rogaretur et ab hereticis cogeretur
unde in prologo dicit quod ultimus scripsit
evangelium et hoc virgini debebatur. ¶ Alia vero
fuit propter scripture / quia alii sunt
[illegible] circa humanitatem et circa vitam activam
unde Johannes circa vitam contemplativam
et divinitatem sicut dicit Augustinus et glossa
quia ergo per visibilia venitur ad invisibilia
et per activam ad contemplativam debuerunt
prius alii scribere ultimo non Johannes. ¶ Tercia vero
fuit propter dispensationem divine quia
cum Johannes ceteris melius firmaret evangelium
si ipse primo scripsisset aut totum scripsisset
et aliis locum scribendi abstulisset / aut
si non totum / alii ipsum supplere non possent
ideo permisit instinctu spiritus sancti alios
primo scribere / ut que alii obmisissent
postmodum ipse narraret. Greci
autem reddunt aliam causam ut alios
corrigeret sed mentiuntur / quia si eodem
spiritu evangeliste locuti sunt impossibile fuit
eos dicere falsum, non fuit ad addendum

quo sed nichil corrigendo. Circa quartum de huius
libri certitudine, et videtur quod male pro-
cedat. Sicut enim modus narrationis
est debilis et infirmus (et non probativus) quia quod potest quis
dicere non habet unde refellatur, et conformiter
narrationis procedit, ergo iste liber debilis
et infirmus. Item iste debet certitudinaliter
procedere, videtur quod nichil certius homini
sua fide, ergo nulla cognitio vel doctrina
certius quam tradit eam quae generat fidem.
Sed doctrina Johannis est ad generandum
fidem, sicut dicitur Jo. xx, ergo debet esse
certissima et certitudinaliter procedere. Respondeo
R dicendum quod quadruplex est certitudo, scilicet demonstrationis,
auctoritatis, interne illuminationis, et cotidiane
persuasionis. Prima certitudo est cui
resisti non potest in illa cogitatione (consentire assentire) ~~tion~~
~~assentiare~~ velit nolit, et ideo talis certi-
tudo ubi dominatur evacuat fidem.
Alia certitudo est auctoritatis, et hec
fidem generat, unde Augustinus quod credimus
debemus auctoritati. Tertia certitudo est
illuminationis interioris, et hec fidem perficit et consummabit
et ~~consummat~~. Quarta est persuasionis
cum fidei rationes assignat convenientie
et efficacie ut quod credit intelligat,
et hec certitudo fidem consequitur, etiam ratio-
nes huius fidelis sunt optime et effi-
caces, infidelibus non prorsus inutiles
et infirme. Ad quartum ergo quod queritur de certitudine, dicendum
quod cum finis imponit veritatem hiis que
sunt ad finem, cum hec doctrina sit ad gene-
randam fidem, non debuit habere certitudinem
demonstrationis, non potuit habere certitudinem
internam quia illa est gratie, nec debuit
habere persuasoriam, quod optimum quod habet
certitudinem auctoritatis, et hec est ratio quare
libri sacre scripture tradunt per modum
narrationis non ratiocinationis, quia sunt ad

generandum fidem que est per assensum
libri; libri autem doctorum traduntur per
ratiocinationes quia sunt ad generandum intellectum
et ad fidem confovendam nutriendum.
Sed rationes ipse non habent robur nisi
fundentur super fidem. Dicendum est ergo quod auctoritates
in aliis scientiis innituntur ad huma-
num ingenium quod ... precipuum habet scripture
robur. Sed in sacra scriptura que a spiritu
sancto data est magna habet firmitatem, quia
ipse mentiri non potest. Unde Augustinus super Genesim
maior est huius scripture auctoritas quam
humani ingenii perspicacitas. Consequenter quo
de sublimitate perscrutationis et sermonis, et
videtur quod male agat beatus Jo., quia tam
sublimia perscrutatur, quia Eccli. iii: altiora
te ne quesieris et fortiora te ne scru-
tatus fueris, et item Prov. xxv: perscru-
tator maiestatis opprimetur a gloria, quod
maius quam eterna verbi generatio, sicut dicitur
quod ipse non perscrutatur sed narrat, quia
Ysa. liii: generationem eius quis enarra-
bit, et Jeronimus exponit de generatione eterna.
Item apostolus i Cor. ii commendat se de hoc
quod non venit ad eos in sublimitate
sermonis sed in humilitate, ergo videtur quod beatus
Jo. reprehensibilis sit, quod tam alte intonuit
ita quod altius non posset. Respondeo intelligendum
quod perscrutatio maiestatis et sublimium
potest esse triplex, scilicet spiritu dyabolice elationis et
divino. Prima est maligni et fuit in
hereticis. Secunda non curiositatis et fuit in philosophis.
Tertia non pietatis et fuit in apostolis et
prophetis. Prima est omnino reprehendenda,
secunda est emendanda, sed tertia amplectenda,
quia et prima et secunda sequuntur dominium errorum,
sed tertia non quia spiritus scrutatur profun-
da dei, i Cor. ii, quia Johannes dei
afflatus fuit. Ideo in celestium

pscrutacione et descripcione reprehendi
non potuit et ideo sermo suus generaliter est
enarrauit non hoc tamen nos quantum
de sublimitate sermonis / Sed est quod sublimitas
1° sermonis aliqui reprehenditur propter presumptionem
intencionis / ut cum quis loquitur sublimia
ut gloriosus appareat / et sic prohibetur
prouerbiorum xx ii noli te loqui sublimia
2 gloriantes / alii reprehenditur propter maiestatem
ut quando materia leuis et modica est / non est
verbis altis aggrauanda et obscuranda
de qua ii ad corinthios videte ne quis uos de-
cipiat per philosophiam et inanem falaciam /
3° / alii reprehenditur quia auditores non sunt
capaces / propter hoc dicebat apostolus ad corinthios ii
non veni ad uos in sublimitate sermonis
et ideo erat quia non poterant intelligere /
cum dicit leo de quibusdam aliis ab ductio
super alio grandia verba trutinantes
inter inhercias de parum libris philo-
sophantes / verbis non iohannes et materiam habuit
altam / et intencionem bonam / et audien-
tes prouectos / quia iam ecclesia crevit
quare recte et debite sublimiter loquens
/ cum hoc est materialiter sicut dicit augustinus quod
in sermone suo inuenit paruulus lac quo
sugat / inuenit et perfectus solidum cibum
quo eum reficiat / et bibant idem gregorius
quod elephas ibi natat et agnus pedi-
tat / et ideo paruuli qui non possunt natare
cum elephantibus / peditant cum agnis
prologus capitulum ¶ Hoc est ideo euangelium etc. Ex his patet
quod est istius et cuius doctrine consisti-
in diuisione libri et modus agendi in doctrina
¶ huius. Secundo de modo agendi videndum est et de
diuisione libri et ideo hec doctrina diuiditur
in duas partes / in partem prohemialem
scilicet in prologum huius doctrine / verbis
Johannis premittit / et in ipsam doctrinam
que incipit ibi In principio erat verbum

/ premittit ergo verbis Johannis hunc totius libri
prologum / in quo intendens auctor .i.
Jo. euangelista qui hunc librum scripsit
declarat / quem diuiditur in sex partes quia
volens commendare opus commendat
auctorem operis siue scriptorem / In prima
parte a multis graciis / In secunda commendat
eum ab excellencia intelligencie et modo
scribendi / vel de mirabili manifestatione in euangelio
/ In tertia declarat ordinem / et locum ubi Johannes
scripsit hoc euangelium / ibi hic autem euangelium
scripsit in asia / In iiii ostendit obitum
et modum sui obitus hic est Johannes qui etc.
/ In v declarat quare scripsit hoc euangelium
ibi Cum post omnes / In vi ostendit
quare Johannes plene ordinem huius
libri ad alios libros suos non
declarat ibi corum tamen commendat
autem Johannes Jo. primo a nomine cum dicit hic
est Jo / 2° ab officio cum dicit euangelista
tercio a dignitate ibi vnus ex disci-
pulis / iiii° a virginitate ibi qui virgo
a deo electus est / dicit ergo / hic est Johannes
qui est gratia non solum scripsit hoc
euangelium et Johannes .i. in quo est gratia non
solum gratia gratum facit deo / sed
et specialis qua familiaris fuit christo / ideo
et singularis quia virgo virginem custodiendam
suscepit / et supra pectus domini in cena
recubuit / ubi preter alia sancte pre-
minentis de ipso fonte potauit / Et
euangelista .i. officium scribendi hoc euangelium
habens / sequitur vnus ex discipulis dei
et sic commendatur a dignitate / quia magnum
est esse discipulum christi / quia tamen multi
venerunt et videri qui viderunt acto
illuminato / cum discipulus eius sit nobat
moysi discipuli sumus Sequitur cum
virgo a deo electus est / quia dominus sepe de
legit / primo sit / qui fuit communis virgo

a deo electus est ita quod virginitas fuit
aliqua voto et eciam electionis eius temporalis / quia
electio temporalis per destinacionem / non tamen
non novem habere potest / sicut dicitur virginitate
vel ad tale propositum quod est ad ydoneus
ut eligatur in disputatum vel potest
notari tamen constancia virginitatis / et
electionis non tantum vel voto / vel ut patet sic legi
tur in electus eterna vel temporali electione
virgo id est ut virgo permaneat / et sic
non est electus tamen virginitatis / et propter hoc
magis consonat ei quod sequitur quem sponsum
Johannes volentem nubere vocavit a nuptiis interiori
et exteriori vocacione / nuptiarum illo exterius
nuptiarum deus intimus / de nuptiis vo
cavit et dicitur quod nuptie festum sunt
communi quod post contractum et ante carnalem
copulam celebrant coniugati / sed si …
Johannes nupsit vel voluit nubere / quare non
fuit virgo ad minus mente / quare virgini
tas non fuit tamen vel voto sive electionis
in disputatum … pie credimus quod
Johannes numquam nupsit sicut beata virgo / sed
commendans deo suam virginitatem. ¶ Sed quo
modo … Johannes haberet aureolam virginum
vel non / et videtur quod non / quia si voluit nubere
corruptus fuit mente / sed aureola
tamen debetur virginitati carnis
et mentis / quare … ¶ Contra quare …
nec beata virgo haberet aureolam quod falsum
est quare … aureola virginum vel
aliud est quam gloria de incorrupcione
sive integritate carnis / et de finali
integritate mentis / unde credimus quod
Johannes et si corruptus fuisset mente / et corpore
virum quod tamen falsum est / si penitens decede
ret cum finali prima contricia mentis
coniuncta carnis integritate haberet au
reolam / prima enim integritate re
stituit / et reparat statum mentis / sed inte
gritas autem carnis irreparabilis est

sicut dicit augustinus in libro de … / dicitur quod
quod Johannes utraque habuit unde licet in eius
mentem amisit / per penitentiam tamen ei reparata
fuit / unde … ¶ Cui specialiter Jesus a deo dicitur
testem virginitatis … sive … mentis
et carnis dat … quod ubique excellentie
In hoc ecce primum … quod et prae ceteris
dilectus a deo dicitur / sed istud … (infra c. xxj vide illud quod diligebat Jesus)
… in libro … quod prae ceteris fuit
a deo dilectus / sed … [illegible]
sepe replicat hic est discipulus quem
diligebat Jesus ¶ Contra …
super id … Symon Johannes diligis me
plus hijs / dicit quedam glosa dominus
interrogat quod sciebat / quare petrus plus
dilexit Jesum / quare plus diligebatur
a deo / quia tamen vel plus diligit dominus
quam diligit … illud Proverbiorum ego
diligentes me diligo ¶ Item …
deus diligit … diligendi sive … di
vina essentia / et …
sed constat quod divina essentia / non recipit
magis et minus / quare … illa parte
non est distinguibile inter dilectionem Johannis et
petri / quare … effectus … sed
effectus id est gratia / que fuit maior
in petro / quia plus dilexit / quare dominus
plus dilexit eum ¶ Ad hoc dicitur
quod … dei / nulla est intensio vel
remissio dilectionis / sed …
unde dicunt quidam / quod petrus plus
diligebatur a gratia quia habuit maiorem
gratiam / sed Johannes familiarius quia supra
pectus eius recubuit / alii dicunt
quod petrus plus diligebat Jesum / et
melior fuit et Johannes plus diligebatur
et felicior fuit / alii dicunt quod pe
trus et Johannes equaliter diligebatur

et diligebatur / et quod dicitur petrus plus di
ligere / et Jo. plus diligi / et refertur ad
duas vitas per illos designatas quarum
altera i. activa per petrum designata
fervencius diligit amplexus liberari
a curis et miseriis / quibus implicatur
altera vero i. contemplativa per Jo. designata
plus diligitur / quia status dignior
et melior. Unde sequitur / Et huic
i. Jo. ecce frater / i. tibi hoc fuit precedens
in cruce moriens suam commendavit / De
super spiritualis custodiendam ut virginem
virgo servaret. Sic enim fuit conveniens
ut virginem quam virgo virgo servaret
i. Xristus discipulus virgo servaret i. Jo.
Unde continuatur quod Joh. eo vita virgine
et in virginitate / et in voto virginitatis
ut esset commoda convenientia inter
virgine custodita / et virgine cus
todiente / Et istud non est asserendum
quia non invenitur in dictis sanctorum preter
quod se legi Ut virgo virginem servaret /
mutua custodia inter virgo discipulo
virgine / et discipulus virgo virginem
matrem / et hic satis concordat verbis domini
quando dixit in cruce vidi mulier
ecce filius tuus / Deinde dicit discipulo
ecce mater tua / Demum manifestans
hoc est 2a pars prologi in qua veritas
quod commendat Johannem ab excel
lencia intellectus sui a modo scribendi
modo enim scribendi describit
conformiter scriptorem in hoc quod scriptor
erat carne incorruptus et demum patet
[struck through] vocatus / Jo. ergo inchoat in
corruptibile verbum etiam
et postmodum temporalem et deinde
inter signa inchoat a mutacione
aque in vinum facta in nuptiis / dicitur

ergo demum manifestans sunt Joh.
ex modo scribendi et ex materia initii
inchoans / sic quod ipse scripsit secundum modum
manifestans subditur / quod erat ipse quod non
i. cuius animalis figuram gerebat / de illo
quod vidit Ezechiel 1o et ipsemet Jo.
Apocalipsis iiiio. statim enim in principio libri
loquitur Jo. de prole eterno / per quod
patet quod per aquilam signatur / que in [illegible]
bilo intuitu respicit radios
solares vel sic / Demum manifestans
quod erat ipse quod non i. qualis ipse
erat scilicet incorruptus carne et
mente. ipse dico incorruptus ubi
spiritus inchoans. Sic enim quod Jo
incepit evangelium de verbo ex illa
parte ubi deus incorruptibilis est ordinatur
quod et ipse incorruptus erat et propter hoc
quod dicitur incorruptibilis ubi confudit eo
rum errores qui dicebant Xristum puram
veram creaturam / et semper corruptibilem
Sequitur Solus sunt Jo. inter evangelistas
[illegible] abetho a principio [illegible]
carne [illegible] ecce sic restat i. [illegible]
nec lumen a tenebris comprehensum
esse restat i. restat lumen i.
Xristum in mundo [illegible] non esse
comprehensum i. receptum a tenebris
i. a tenebrosis iudeis / ipse dico
Jo. ponens [illegible] signum sunt corporum
[illegible] fecit / postquam cepit predicare
quod non [illegible] ad aliorum evangeliorum
virginis dico quod in nuptiis fecit
dominus [illegible] ostendens sunt
deus in illo miraculo [illegible] ipse erat
i. quod erat deus ex ipso enim ostendit
se esse deum vel sic ostendens ipse Jo.
quod ipse erat [illegible] Ille ad cuius
nuptias deus fuit invitatus [illegible]

x delectacio carnalis

legentibus hoc exemplum demonstraret Jo.
vel Christo ex virgine nasci dum invitatus est defi
ciente nuptiarum vinum deerat, id est iocunditas
carnalis vel lex carnalis, quod deinde in deserto
vinum malis signatum fuit quod in Jo. quem
dominus invitavit defecit lex carnalis
et sicut in ipso defecit lex ista, ita
defecit in omnibus quos invitat dominus
ad nuptias suas. Et veteribus sacrificiis
et figuris innovatis, id est in melius mutatis,
nova, id est ecclesiastica sacramenta in vete-
ribus signata, que a Christo instituta
per se vel per apostolos apparent per effectum.
Unde Levitici xxvi: vetera novis super-
venientibus proicietis. Hoc autem evangelium scripsit.
Hic est tertius quia in apocalypsi dicitur Jo.
Ubi et quo ordine Jo. scripsit evangelium,
scilicet in Asia et ultimus inter libros suos.
Unde dicit: Hoc autem evangelium scripsit in Asia,
ubi ad exilium predicaverat Christum filium
dei eternum esse et incorruptibilem. Sed heretici
dum fuit in exilio predicaverunt ipsum
incepisse ex tempore et ideo esse corruptibilem.
Scripsit dicens: postea quam in Pathmos
insula apocalipsim scripserat. Pathmos
est insula ubi Domicianus Jo.
in exilium miserat, ubi apocalipsim vidit et
scripsit. Et per hereticos in parte arguit.
Sed mortuo Domiciano quod decreto se-
natus Romani fuit revocatus in A-
siam, ubi scripsit evangelium. Ut cui in
principio canonis incorruptibile principium
prenotatur in Genesi, et ei incorruptibilis fi-
nis per virginem in apocalypsi redderetur.
Sensus est: ideo scripsit Jo. apocalipsim ut
cui incorruptibile principium prenotatur in principio
canonis, id est in Genesi, ubi dicitur: In principio creavit
deus celum et terram, eidem incorruptibilis
finis redderetur in apocalipsi per virginem,
id est Johannem, per hoc quod dixit: Ego sum alpha

et o, principium et finis. Redderet inquam Christo
dicente in apocalipsi ubi: Ego sum alpha
et o, principium et finis, quia per hoc non habet
principium neque finem. Et hic est Jo. vel
hoc est gratia per quam Jo. excedit pro-
gatiam Jo. in exitu a corpore velud
aliorum evangelistarum, qui omnes per passiones
exierunt a corpore. Ipse autem alienus
a dolore invenitur ad deum. Dicit ergo: Et
hic est Jo. et copulat hanc prerogativam
precedentibus, qui sciens diem recessionis sui
venisse, id est tempus adeo venisse diem
recessus sui a seculo. In hoc commendatur
Jo. quod prescivit mortem suam, quod paucis
datur. Convocatis discipulis suis, quibus usque
ad mediam noctem sermonem fecit
in Epheso civitate metropoli, que est
in medio Asie, ut dicit Crisostomus, per multa
signorum experimenta promens Christum,
id est manifestans quod signa et miracula que ipse
Joh. faciebat in nomine Christi. Descendens,
facto sermone suo ad discipulos, in
defossum sepulture sue locum, ubi non
postea inventus est sed manna scaturi-
ens, ut dicitur in legenda eius. Facta
oratione pro se et populo, positus est ad patres
suos, id est ad angelos, quorum incorruptionem
est imitatus, vel ad patres suos, id est ad
patriarchas et prophetas, quorum fidem imita-
tus est et mores. Tam extraneus a do-
lore mortis quam a corruptione carnis in-
venitur alienus. Ex hoc quod dicitur et ex illo
quod dicitur in fine libri: sic eum volo ma-
nere donec veniam, dicit ipsum accepisse mortis
absolutionem, quod verum est, sed sine dolore
et vehementer non fuit, ut cui non dona-
ta fuit corruptio quia mortem non ...
non donaret effectus corruptio, id est dolor
mortis. Sed alibi dicitur de domino Jhesu Christo
qui magister fuit ab omni corruptione

quod corporibus videant multa miracula virtute et forma quod talia sunt diversitates per ipsum superius

[illegible] a morte quam mortuus fuit [illegible] a corruptione quia [illegible] est mortis [illegible] quod [illegible] est [illegible] sed dolorem mortis non sensit corporalis [illegible] integritas [illegible] quod dicit tam a corruptione carnis alienus quam immunis fuit a dolore mortis inflicte per martirium [illegible] Sic eum volo manere donec veniam, id est volo eum permanere [illegible] plenitudinem absolutionem carnis sue quousque ego veniam [illegible]

comes vel 888 quod mocepa non fuit ea innuditas a dolore sed voluntas dei qui Jo. immune a dolore mortis fecit in laudem virginitatis et qui dolore mortis pro nobis sustinuit in nostram redemptionem unde dolores nostros ipse tulit ysa. 53.

Tu post omnes vel hec est pars quarta in qua Jo. ostendit ordinem huius evangelii ad alia evangelia quod ultimo fuit scriptum licet enim pro certis dilectus fuit et tot habuit prerogativas tu post omnes i. alios tres evangelistas scripsit evangelium suum et hec suppletio sibi virgini debebatur non per modum obligationis sed per modum convenientie bene conveniebat ut qui xpo familiarior et secreta eius plenius noverat aliorum scripta ultimo scribendo et applicet et omissa suppleret. Seniorum tu vel hec est secunda pars in qua Jo. ostendit quare non exponit hoc evangelium nec ordinem eius ostendit ad alios libros i. apok. canonicas epistolas etc. Unde dicit seniorum tu. quasi dicit Jo. mirum ita scripsit Jo. apok. evangelium seniorum tu vel scriptorum [illegible] dispositio i. id ordinationis vel librorum ordinationem Jo. id a nobis non exponitur per singula i. expressa vocem sed studii desiderio collocato i. in tali loco posito ut maiori desiderio studii excitato et querentibus fructum quare apok. ultimo ponat et primo fuit scripta et evangelium primo cum ultimo fuit scriptum fructus laboris habita mercede habeant quod ideo magistrorum doctrina structuris solis est occulta revelatio q. d. Jo. nolui assignare quare Jo. vel ut evangelistas scripsit evangelium et quare libri sui ita ordinentur duplici ratione primo ut studens mercede meretur studio ut omnium occultorum magisterium soli deo tribuatur. Sed quare est locus ubi sciendi desiderium collocatur vel Jo. ponit quorum id ex hoc et non dixit que sit ratio ut per hoc desiderium legentis amplius provocetur ad querendum quod si posita esset vnaqueque eius virium actiue monentur naturaliter in suo obiecto ubi gratia vocatur i. virium concupiscibilis in bonum irascibilis in arduum et quanto suum obiectum magis fuit in alto tanto vehementius attendit ut moneatur in illud et ita Jo. dixit hoc quare rationem et non posuit eam quasi in loco altiori collocavit et id rationabilis vehementiori desiderio monetur ut rationem hanc inveniat.

In principio erat verbum vel iste liber est. E i

quem beatus Joh. ad preces episcoporum asie composuit est de verbo incarnato in quo duplex consideratur natura divina sed et humana et sic dividitur in duas partes Ita quod in prima agitur de verbo in se secundum de eius divinitate In secunda de ipso incarnato est curam habitu secundum de eius humanitate ibi fuit homo missus a deo etc. et quod verbum dicitur operatum potius ut dicit Aug. et habet respectum ad creaturam et ad id quod verbum dicitur ideo prima pars est duas In prima de verbo de verbo in comparatione ad creaturam prima in comparatione ad ea que dicuntur per verbum i. omnia per ipsum facta sunt et quia hunc librum composuit contra hereticos destructores eternitatem et equalitatem filii i. scilicet in prima parte ponit in 4or propositiones quarum prima est de filii eternitate secunda de distinctione filii a patre tertia de equalitate filii ad patrem quarta de equalitate filii ad patrem prima quod est In principio erat verbum contra nestorinas et claudinas hereticos ponentes xpm initium habuisse per scilicet dum quod est et verbum est apud deum contra sabellium qui dixit filium non esse distinctum a patre per tertia

Margin notes (left):

et hic decebat virginis [illegible] tacitas et verecundia debent esse circa virginitati

vel quod hic est corpus scripsit hic quasi et [illegible]

q. d. quod ideo liber [illegible] ut studentes [illegible] declarant [illegible] desiderantes [illegible] fructum [illegible] vitam [illegible] [illegible] cathedras [illegible] magistri [illegible]

vel quod [illegible] desiderio [illegible] laborat ad [illegible] [illegible] labor est meritis [illegible] vincite ad me [illegible] qui [illegible]

que est et deus erat verbum confutatur
arrius qui dicebat christum esse primam
creaturarum et nullo modo consubstantialem patri
Per hoc quod dicitur hic erat in principio apud
deum confutantur omnes simul quia ista
ponunt dicunt filium esse coeternum et consubstantialem
et coequalem patri et personaliter distinctum
a patre. Dicit ergo In principio erat verbum.
Ista prima auctoritas exponitur tribus modis. Primo
sic In principio erat id est in eternitate
eternitas autem duo dicit scilicet esse et interminatum
id est esse sine termino id est sine principio et sine fine
et sic potest eternitas dupliciter considerari. Primo
secundum se et sic non differt eternitas sive
interminatum esse a deo filio vel verbo. Secundo
ut mensura qua recipit sub eadem
funiculus(?) mensura, eo quod sicut in malis secundum augustinum
verbum non potest intellectus noster intelligere illam
interminationem nisi per modum mensure durantis
et mensurantis esse filii, et hoc modo am-
plectitur eternitatem et modo continetur
secundum rationem et hanc continentiam et durationem no-
tat hic ipso in, et sic patet quod est ibi proprie-
tas quo ad rem et diversitas quoad
rationem. Secundo idem sic secundum hanc expositionem
in eternitate et in principio. Sic ergo non dixit
in eternitate erat verbum. Sic enim expressius
excluderet errorem nestorii et ebionis(?)
dicentium filium habuisse initium. Dicitur quod
magis expresse confundit hereticos di-
cendo In principio. Licet enim dicti heretici di-
cerent filium cepisse ex tempore et non esse
ab eterno, tamen dicebant esse principium omnium
creaturarum ut dicit crisostomus. Alii autem di-
cebant ipsum fuisse ab eterno non tamen
principium esse omnium secundum solum presumptio non
poterat excludi hic duplex error nisi
dixisset In principio erat verbum. Ponamus
enim tunc ipsius quod per aliquod spacium pre-
cessit filium illud spacium fuit ante
filium ergo non filius fuit a principio nec

fuit principium omnium, quia quod non est ullius rei
principium est quod aperte destruxit Jo. dicen-
do In principio erat verbum. quod non fecisset
ita expresse si dixisset in eternitate erat
verbum quia possent dicere heretici quod licet
filius incepisset esse post patrem tamen
adhuc fuisset in eternitate secundum rationem
quia eternitas consideratur ut duratio
quedam ipsius esse sine termino, et sentitur(?)
hec ratio a christo(?) in iii omel. super hunc
librum ubi dicit in heretice nomine sola(?)
per custodia(?) sit et spacium … et cum
confiteri qui non insaniunt quod nichil est me-
dium filii et patris. Si nichil est medium
non posterior quam eterno est filius et sic obit(?)
hereticus. … principium hic dicitur eternitate. Ergo …
dicit In principio creavit deus celum et terram
dicitur eternitate quod hic filius est …
… dicit quod omnis mensura sive temporis sive
eui sive eternitatis non habet in se inchoationem
et terminationem vel permanentiam vel successionem
sionem in abruptis mensuratis. Sed omnes
mensura sequitur proprietates mensurati
sed cum dicitur In principio erat verbum statim
adiungitur et deus erat verbum. Quare sic respon-
gitur(?) principium ad eternitatem, quia ut dicit
crisostomus … ipsum est esse deo eternum
et sine principio. Tamen hoc dicit In principio crea-
vit deus celum et terram restringitur ad statum
primum temporalis. Alia lege secundum augustinum
In principio erat verbum id est in patre erat filius
Et tamen quare hic ponit sub nomine
principii et non sub nomine patris vel dei
et quid notetur hic ipso in secundum hanc
expositionem. Dicendum secundum aug. quod pater in voce
patris ignotus erat. Sed tamen Jo. ostende-
debuit filium esse deum eternum et idem in
substantia cum eo qui est pater. Si posuisset
patrem non fuisset intelligibilis, sic nomine
dei incognitus erat nullus quia … principii

omnibus erat notum sicut dicit Augustinus et tangitur
in glossa super epistolam ad Romanos .i. capitulo. Ad
secundum dicendum quod haec praepositio In notat receptibi-
litatem continentiae inter verbum et principium id est inter patrem
et filium et plenam distinctionem. Unde sensus est
In principio erat verbum id est filius erat unitus
substantialiter cum eo qui dicitur esse principium distinctus
ab eo. Tertio sic exponitur principium tem-
pore dicitur secundum quod nichil et nichil ante ipsum
quod aliud vel alius, quia secundum hoc dicitur eternitate.
quae caret principio ex parte ante et ex parte post
quia secundum hoc dicitur fontalem plenitudinem ex qua
est quicquid est ab alio. Unde sensus est In
principio erat verbum id est verbum erat idem cum
patre principio, ita tamen quod quia distinctionem personae
sit receptibilitas proprietatis in qua convenit
pater et filius et secundum hanc expositionem excluditur
error grecorum qui tenuit dicere quod verbum
sit idem principium sicut pater. Sequitur
Et verbum erat apud deum. Hic est tertio propositio
quae distinguit filium a patre. Chrisostomus
sic continuat: quia secundum hoc quod cognosci est
deus eternum et sine principio et principium omnium
esse, quod totum dicitur de verbo, quia secundum hoc propositionem
quae est In principio erat verbum, subintelligitur esse
receptibilitas substantialis inter principium et verbum
id est inter patrem et filium, et ne crederet quis
quod ita ibi esset receptibilitas quod nulla
distinctio, ut dicebat Sabellius, adiunxit
Et verbum erat apud deum. Vel sic dicitur
In principio erat verbum ne crederet quis
Iohannem dixisse de verbo prolatili quod transit et
non manet neque est apud deum sed tamen
ab aliquo, ideo adiunxit Et verbum erat apud
deum. Apud quia generalem notat personis
quae est distinctionem notat distinctionem, et propter
hoc etiam cogit sensum causale suppositionem
alia a verbo. Verbum autem in persona
verbi significat sunt ab alio et ita haec propositio
dicitur similitudine sensus causalis ad

persona verbi. Ideo cogit haec propositio sensum cau-
salem suppositionem pro persona patris, ex quo est
verbum. Nec tamen est quia non potest converti propositio ut
dicatur deus erat apud verbum, et haec
innuit intellectus quae dicit verbum erat apud deum
ut alia persona apud aliam. Praeterea
apud notat permanentiam et motum
et distinctionem notat aequalitate superioritate
et superioritatem et inferioritatem et ideo
notatur per propositionem aequalitas verbi cum patre
et coeternitas permanens. Erat autem
significat continuationem ut actum, quia natura verbi
cuius proprium est significare ut agere et ideo notatur
quod filius sit continuatio a patre ita quod pater
sit principium filii. Unde sensus est Et verbum erat
in principio apud deum id est coeternum et coaequale
patri et eius et distinctus ab eo. Sic igitur
per hanc propositionem excluditur error Arrii et
Sabellii quorum prior negabat verbi cum
patre aequalitatem. Alter negabat patris
et verbi distinctionem. Et confutatur error Nestorii
qui dicebat filium initium habuisse tamen
sit verbum patri coeternum. Sequitur Et deus
erat verbum. Tamen sicut deus est verbum
coaequale deo et coeternum, tamen nulla creatura
possit ad tantam excellentiam elevari
ut sit deo coaequalis et coeterna nisi
sit deus, ideo sequitur verbum erat deus et deus
erat verbum. Ideo ergo de veritate dicitur
quod deus apud quem erat verbum est verbum
et ita sequitur error Sabellii quod pater est
verbum, ad hoc dicitur quod in hoc termino deus
posito in sola propositione deus sit sicut
alibi deus est secundum essentiam et suppositum
supponitur autem deus non nisi positum
ab aliquo deo. Ideo est per hanc propositionem Et
verbum erat apud deum. Utraque propositio significat
... naturalem non superioritatem vel
inferioritatem notatur aequalitas verbi ad pa-
trem et aequalitas sit aliquorum per hoc

Et deus erat verbum, erat apud deum et deus erat verbum
... Lyra dicit quod filius procedit a patre ... non quod dicit
... ... filius sit aequalis
patri ... quod dicit ... hoc erat in principio
apud deum, hic ... de quo locutus fuerat apud
deum a principio eternitatis
Hoc erat a principio

... apud ... denotatur ... apud ... sed ... apud quem ... apud ...
... inter patrem et filium non sit ... ... tamen in patre est
auctoritas in filio subauctoritas ... quod filius est a patre, pater autem
non a filio, ideo non dicit ... deum esse apud ... sed ...
apud deum ... ista clausula ... erat apud deum intelligatur
... ... pater ... filius ... verbi ... spiritus sancti
... apud

quod est aliquorum notare distinctionem patris et filii
propter hoc autem quod est in aliquo ponitur receptibi-
tas et ita nichil impedit quin dicatur ap-
ud erat verbum ut distinctum ab eo pro qui-
bus dicitur de verbo ut idem cum verbo sequitur hoc
erat in principio apud deum hic pronomen hoc
refertur ad verbum et omnibus conditionibus
determinatis sive superius est hoc scilicet verbum quod erat
in principio per coeternitatem et erat apud
deum per distinctionem et quod deus erat per sub-
stantialitatem hoc nomen verbum in principio etc.
apud deum quasi diceret non erat aliud quam deus
ad intelligendum hoc potest queritur quare Johannes
sic incepit evangelium suum dicens In principio
erat verbum etc. dicendum quod Johannes sic incepit
ut ondendet conveniens nomini et verbi
testamenti qui sunt ab eodem auctore
tum idem habeant principium in quo confutatur
manicheus qui dicebat vetus testamentum
esse a malo deo id est adversario novum testamentum
a bono deo Item queritur quare Johannes non
fecit mentionem de patre in prima propositione
cum quidam heretici contra ipsum erraverunt
dicentes filium non coeternum patri nec
consubstantialem quare videtur quod Johannes statim in
prima propositione debet et hoc dicendum quod omnis error
vel illius erat de verbo ponens ipsum
non esse deum et ideo Johannes propter id quod maxime
oppositum est deo probat ipsum esse deum
hoc est sicut dicit crisostomus eternum esse et sine
principio esse et sic rationabiliter satis ostensum est
utrumque hesi quod omnes posuerunt verbum
esse deum nunquam positum est esse eternum et
sine principio Ostenso ergo quod verbum est eternum
et sine principio ostensum est quod ipse est deus deinde
patri coeternus Item queritur cum filius in pro-
pheticis est pretacte maiorem distinctionem
quare potius describit dei filium sub
nomine verbi quam sub nomine filii videtur
enim quod debet fuisse convenientius dicendum quod

filius solum dicit comparationem ad patrem verbum
vero ad dicentem et ad id quod per verbum dicitur
et ad vocem quam induit et ad doctrinam
que mediante verbo in altero efficitur et
dei filius debebat hic describi non tantum
in comparatione ad patrem a quo procedit
sed etiam ad creaturas quas fecit et ad
carnem quam induit et doctrinam quam predicavit
nobilissime igitur et decentissime sub nomine
verbi debuit describi Contra non illud ad
creatura respiciat tamen queritur quare per hoc
verbum describit cum sit temporis preteriti imperfecti
quod videtur repugnat eternitati ad ullam
sit ibi predicatio Et si dicas sicut dicit
origenes in glosa quod verbum substantivum aliquid
importat tempus sed per analogiam aliorum
verborum habet tamen non dicit tempus sed sub nullo
temporali motu designat sicut non solum
quod adicitur significatur vel est genitivus
non importat ibi tempus et tunc melius
dicitur per genitivum quam significatur hoc dicit
dominus infra viii antequam abraham fieret ego
sum non dicit fui vel eram ergo et nunc per
prius debet dici Respondeo dicendum quod per hoc verbi
describitur hic ut permanens ut et immu-
tabilis ut cetera antecedens et per hoc
verbum erat hic tamen sed quod huius importat non
elegantissime dictum erat cum enim sit
medium inter presens et preteritum et medium
naturaliter sapiat extremorum a preterito habet
permanentiam a preterito immutabilitatem a se
ipso antecessionem et ordinem scilicet eternitatis
ad tempus ideo recte dicitur erat Ex op-
posito hereticus Et si verbum procedit a di-
cente ut filius a patre et filius est pre
posterior ergo verbum non erat in principio apud
deum Et si tu dicas quod comparet sicut splen-
dor ad lucem tunc oppono ad hereticum
Et lux multo lucidior et nobilior
splendore qui ab ipsa procedit ergo et

Marginalia (right): lira videlicet circa cum tamen hec verba dicuntur erat de filio in quantum manet pater et non manifestabatur in ipsis quando portatur quasi verbum quod per vocem filii alio non procedit a dulce intrare sit filius in divinis quia intrare filii ad incarnationem tamen carnaliter et passio ne ab puerum deinde carnali et passibili Basilius

erat

Marginalia (left): hic; Exemplum; queritur; ad literam; queritur; Rebuss; queritur

pr verbo / ergo dicit quod incorporeo splendide
respectu dei in nulla creatura plene
reperitur / quia omnis creatura plura est diffe-
rentiis quam simplex et hoc errauerunt heretici
qui eum assimilare voluerunt / sed et plures
est accipe / verbum enim comparatur ad di-
centem sicut filius ad patrem per similitudinem
in natura et personam eandem / comparatur
splendor ad lucem per declinationem / et
ideo in omnibus talibus argumentis est cum / Item
quintum est hoc incipit ab eterna generatione
et alii clamantes a temporali / Item tempore
loquatur contra hereticos / et quia ipse semper fuit
sumne libros / quia non procedit probando
et sillogizando ut ratio concludat ipse
Item quare non facit mentionem in principio
de spiritu sancto sicut de patre et filio / Ad primum
dicendum quod creatura rationalis attendat
in duobus a deo. scilicet in hiis que sunt fidei
quia magis remota est a creatura rationali
voluntate quam illa que sunt morum / quia hec quidem
mos est anime / illa non eius propter [illegible] et vita
[illegible] est [illegible] bonorum morum quam bonum
fidei / et ideo prior fuit reductio creature
rationalis ad deum per fidem / sed et alii
clamantes [illegible] scripserunt temporalia gesta
christi que mores nostros informat
sufficienter et reduxerunt nos ad statum
pristinum / et ideo ordinatio in hiis que sunt
fidei relinquebatur ultimo zebedei Johanni
[illegible] alii scripserunt [illegible] de reliquis
clamantes in hiis [illegible] carne sunt mor-
tibus [illegible] timor erat ne quid
per [illegible] in hiis remanerent
solis dogmatibus / [illegible] igitur [illegible]
zelo Johannes reducens eos qui casum e-
rant et ad celum [illegible] de
super et abundancia [illegible] fuerit [illegible]
[illegible] Unde [illegible]
quod Johannes scripsit per modum auctoris ut

sibi et credentes heretici [illegible] heretica
credebant christo et apostolis [illegible]
Unde [illegible] sit auctor [illegible] me-
riti et corporis sua auctoritate et [illegible]
tate de qua loquitur [illegible]
[illegible] / et non debuit [illegible] sibi [illegible] pro-
bando vel sillogizando sicut philosophi [illegible]
[illegible] timebant [illegible] alterius [illegible]
[illegible] / et ideo [illegible] erat eius confugere ad
arma verborum que consistunt in sillogismis
et argumentationibus / Ad 3m dicendum quod Johannes
agit in hoc libro de reductione creature
rationalis ad patrem / et de reductione ad
ipsam et distinctionibus per quas fit reductio
/ et ideo [illegible] fuit facere mentionem de patre
ad quem fit reductio et de filio per quem
fit reductio / et non de spiritu sancto / quia omnes
dispositiones aut fiunt ex parte illius
ad quem fit reductio / aut ex parte illius
per quem / aut ex parte rei que reducitur
Omnia per ipsum facta sunt etc. postquam determinavit
[illegible] Johannes de verbo eterno in comparatione
ad dicentem / hic determinat de ipso
in comparatione ad ea que per verbum dicuntur et
hoc primo quantum ad naturam conditionis / deficit enim
[illegible] ipsum verbum ut [illegible] sufficientiam
dicit Omnia per ipsum facta sunt etc. secundo ut
[illegible] ad dicta et sine ipso factum est nichil
3o ut [illegible] cognoscibilia ad dicta quod factum est
in ipso vita erat / quarto ut alios [illegible]
[illegible] plenus / ad dicta et vita erat lux
hominum / et quia non omnibus [illegible]
[illegible] / ideo quinto dicit
quod [illegible] suum non apprehen-
dunt et dicta Et lux in tenebris lucet
et tenebre etc. Dicit ergo Omnia per ipsum
facta sunt [illegible] et quod [illegible]
[illegible] ad hoc quod [illegible] ipsum [illegible]
et ipsum [illegible] plus
[illegible] ab ipso [illegible] / ideo sequitur
Omnia per ipsum facta sunt [illegible]

[illegible] ... causa [illegible] aqua [illegible] ... [illegible]

[illegible]

2 inrestia spualia 2 tpalia naz s nat
q dr pp pria que naz no s mant s
corripnt p ipm suff vbu q in pnio
erat apud deu fca sut sz adeo
pre vn in cat xviij ormi vnit i
ctim creamt oia simul 2 hc p vbu
vnd in ps dixit 2 fca st aug xi
lib confessioni vbo tuo coetno dicis
qcuq dicis 2 fit q dicis n alit q
dicdo facis &c 2 sn ipo f e n
sic no 2 cdiuo s q ipm vbu e
pn inesicacs qz nlli cparacoe
ni pr sn vbo nichil facit vnd d
et sn ipo sn vbo oia facta sunt
est n naliz subsistes nf b oia
q pr facit h 2 filius simili facit
simili creata sunt vbo coopante
n facit q vb. Cime me n pot fa
&c q fcm est in ipa vita erat h
no tia cdicio s q vbu est pn fit
p cognoscendis qz oia st in ipo ante
q fiant 2 in ipo vivunt sic archa
in mente artifis vn aug dicit
q filius est ars plena om vivm
vincium cat. xxxiiij dno de o
rncq creatent oia st cognita sic
2 q fcm respicit oia in vines
in ipo vivut qz no transmutant
Jacob. 1o apud q no est trasmutacio
nec vicissitudis obumbracio dr
go q fcm est rcs gti sic s vbum
cat in pn p quod fca st omnia
2 sn quo fcm est nichil 2o q sit
ms 2 sapia prs secundo q omnia
q fca st pus fca fuit in eo ut in
arte 2 pnt fca st in ope 2 hc e q
fce i. ome stabile in ipo sn vbo
q vita est vita cat &c 2 vita erat
lux hom hic no cditi q ita q est
alie cognicoim precedens io dr lux

hom qz hoies illuiat 2 vide facit
vn in ps Signatu e lume vultus tui
d s. n. sine q lume no e vide sicut
dt aug qz sicut no videt oculus
n a luce corpali illuiet sic no vid
intellus nisi a luce spuali illuiet
2 licet omnibz cognicoim pbeat no tn
omnibz pbet cognicoim sui qz pccores
p ipam cognoscut ipam tn no cphe
dut io dt lux in tenebris lucet sn
tn pccores licet facit intellige 2
tenebre eam no cphedunt i. infide
litates tenebris obcecati ipam non
cognoscut Gen. 1 Tenebre erant
sup facie abyssi i. infidelitas in
facie cordis hmi vn eph. b. Eratis
enim tenebre nunc lux in dno. 1. Jo. 1.
Deus lux est 2 tenebre in eo no sut
ulle p istud cludit error ille qui
posuit oia a fortuna 2 no deo puide
net dy cognosce acta nra

Hic quita pars in hac pte agit
Joh. de exitu creatuarum a suo pn
cipio qz ipe no enmat creaturas
spes p ordine quo fce st sicut fecit
moyses in gen vbi enmat p ordinem
opa vij dierum &c adhc dd q moy
ses no intendit age de vbo etno
n pnt est pn om s io pn int
dit age de exitu creatuarum in esse
p vbum sndm q sunt ipm ordi
natus de timac Jo autem pn agit
de reductoe creature rônalis ad
pncipiu p vbu p quod fce st omes
creature 2 io n in suma s reduc
cionis ordo debuit ondi quo ad
disposicoes ptinetes ad ipm reduc
cionem s forem quia dcm est omnia
p ipm fca st &c in hac vlti dist
bucoe intendit s. s. 2 vide q no
qz sicut pr 2 filius no st inter

[illegible marginal glosses]

omnia sed super omnia stetit sicut dicitur in gen[esi] i[o] spiritus
domini ferebatur super aquas vel etiam quaeritur utrum
possit dici quod per omnia facta sunt per spiritum
sanctum ad hoc dicendum quaeritur quod verum et dicitur quod domini
quod pater operatur per spiritum sed stetit per filium sed
magis proprie dicitur pater operatur per filium quia
pater attribuitur potentia operandi filio non ipsa
operatio spiritui sancto consummatio Item quaeritur
de hoc quod dicitur quod sine ipso factum est nihil
contra hoc est quia omni similitudine ad factum
quod factum est ad quod adeo quia peccata
et mala sunt a deo et non sunt sine deo
Si tu dicas quod peccatum nihil est verum tamen
est sine ipso factum est nihil id est peccatum nec
negatio significat mere contra hoc obicitur peccatum
corrumpit et quod corrumpit agit et quod agit
est ens et quod est ens est a deo ergo peccatum
est a deo Respondeo dicendum quod peccatum aliquando nominat
actionem privatam aliquando debita circumstantia
aliquando nominat debitum cum privatione boni
ad quod est aliquando nominat ipsam deformitatem
primo modo est aliquid ens sed secundo modo quidam in modo
est omnino nihil et licet quod corrumpit bonum
substratum ratione illius est a deo sed ratione
deformitatis non quia quod obicitur quod peccatum
agit hoc est per naturam boni substratam
ut dicit dyonisius Item quaeritur de hoc
quod dicit quod factum est in ipso vita erat
contra omnia facta sunt in ipso ergo omnia sunt
vita in ps omnia in sapientia fecisti dicitur
quod lapis vivit Respondeo dicendum quod id verbum
exponit crisostomus sic quod factum est quantum est de
hoc clausula ut sit punctus sine ipso
factum est nihil quod factum est et quod tunc implicatione
et post sequitur in ipso vita erat
et sic cessat obiectio hylarius non sic quod
factum est in ipso hic punctus sed quantum
ad incarnationem ut incarnatio passio
et resurrectio erat vita erat vel secundo
id est in te et salutis in te ambo sic
quod factum est in ipso vita id est in ipso quod
est vita appositive consummatio est erat

sic in dei presentia antequam fieret angelus
elegantius omnibus exponit ex factum est
in ipso vita erat quia habebat deus in ipso
exemplar et rationem vel ideam quo verbo dicitur
vivens quia spiritualis non materialis quia
intransmutabilis non variabilis quia etiam
non corruptibilis et hoc est non in te vita
vivens est spiritualis et quantum ad esse
quantum quieto et perpetuo fluens
Item quaeritur de hoc quod dicitur tenebrae eam
non comprehenderunt contra lux corporalis
dum lucet et est prius non potest non videri
ergo per rationem videtur de luce spirituali
et de intelligentia Item quaeritur quod dicitur de te-
nebris quia illius et longe eum comprehe-
dit eum sit incomprehensibilis Respondeo dicendum quod
non est simile de luce corporali et spirituali
exemplari de ea tamen ex parte motivum
quia corporalis sic movet naturaliter spiritualis
vero voluntarie tum ex parte oculi vel
lux intellectus oculus est intra vivum
et tu videt ut altius sicut videns
quod vivit sic ignorantia alterius cognitionis
etiam vero ex parte cognoscentis quia aliquid
proportio est oculi ut ad lucem corporalem
sed spiritualis improportionalis et lux habitat
inaccessibilem et quaeritur de comprehe-
dendo quod est comprehensio per inclusionem
per apertam visionem per fidem et caritatis
adhesionem primo modo a nullo secundo a
beatis tertio a sanctis nullo modo malis
a malignis sed ideo dicitur et tenebrae eam
non comprehenderunt id est nec fide nec amore
deo adheserunt Fuit homo missus a deo etc
postquam determinavit b[eatus] Jo[hannes] de verbo secundum
intellectum divinitatis hic agit
de verbo sed assumptionem humanitatis et quia
hec assumptio facta est propter nostram salutem
quae salus facta est per passionem et consummata
per resurrectionem hoc per tres partes in
prima agit de incarnatione in secunda

de passione [scilicet] in fine xxi capituli [et] colligitur
tercio pont[...] Jn 3o de v[...] Jn principio xx
capituli Vna autem sabbati etc. et quia incar-
nacio inuisibilis est nobis nisi manifestetur
Ideo primo agit de incarnacione 2o de in-
carnacionis manifestacione [scilicet] [...] i. Et vi-
dimus gloriam eius Sed quia aduentus Christi
in carnem erat aduentus regis ideo
premisit precursorem et sic hic primo agit
de aduentu precursoris 2o de aduentu Christi
i. Erat lux vera In prima parte primo commen-
dat precursor beatus Jo[hannes] in [...] primo a natura
et mansuetudine i. Fuit homo 2o ab humilitate
i. missus 3o a mittente auctore i. a deo
4o abundancia gracie ibi Cui nomen erat
Joh[annes] 5o ab officii dignitate i. Hic venit
in testimonium 6o a laudabili fine sui ministerii
i. Vt omnes crederent per illum
Dicit ergo Fuit homo missus etc. [...] dicitur est
[...] immediate quia lux in tenebris lucet
et tenebre eam non comprehenderunt licet [est lux]
verbi carnis velata fuit etc. tamen adhuc
erat in ea maxima claritas et oculi iudeorum
infirmi, ideo necesse fuit quod lumine minori premit-
teretur quod assuefaceret et prepararet oculos
iudeorum ad susceptionem magne lucis
Sicut ergo lucifer precedit solem ita Jo[hannes]
salvatorem. Vnde ps. Paraui lucernam Christo
meo. Fuit ergo homo rationabilis et mansuetus
homo [...] non angelus sicut asserebant heretici
per illud Mal. iii. Ecce ego mitto angelum
meum et preparabit viam ante faciem tuam
Sed angelus est ibi nomen officii non
nature. Missus non se ingerens etc. quod [predicabant]
[...] misi mittam [...] A deo non
ab homine Jer. xxiii. currebant et ego
non mittebam eos. Vel a deo ut ipsum
adorandum predicet. Et non quia per homines
quia dicit Fuit homo non naturaliter generetur Jo[hannes]
ad prophetiam ad quam mittebatur et ad Christum

precurrens ad [...] [scilicet] Christo et populo ap-
tus fuit ut esset via Christi ad populum et
populi ad Christum [secundum] illud ysa. xl. Ego
vox clamantis in deserto parate viam
domini rectas facite semitas dei nostri et
[secundum] illud Mala. iii. Ecce ego mitto
angelum meum etc. Cui nomen erat Jo[hannes]
[...] ante quam conciperetur [secundum] illud ysa. xlix
Dominus ab utero vocauit me, de ventre
matris mee recordatus est nominis mei
i. in utero matris mee vel nominis i. gracie
eo dicitur Cui nomen erat Joh[annes] non dicitur cui
nomen est Jo[hannes] quia ante quam conceptus esset pro-
nunciatum est ab angelo Luc. i. Vnde
de eo dicitur Je[remie] 1o Priusquam te formarem
in utero noui te et cetera et antequam
exires de vulua sanctificaui te
Hic i. talis homo missus [scilicet] Jo[hannes] i. glosa
venit primo in mundum, deinde in desertum
vbi ab infancia vixit baptizans
et predicans baptismum penitencie deinde venit
de deserto in iudeam ut ibi populo predi-
caret vnde Luc. iii. Factum est verbum domini super
Joh[annem] filium zacharie in deserto et venit
Jo[hannes] in regionem Jordanis predicans re-
missionem peccatorum, sed non predicabat baptismum
penitencie nisi quia baptizabat in nomine
venturi post se ad baptizandum et predicandum
et in hoc faciebat ei testimonium quod ipse solus
dimittebat peccata et graciam conferebat
et hoc est venit in testimonium i. ad testimonium
perhibendum [secundum] illud Je[remie] 1o Misit dominus manum
suam et tetigit os meum et dixit
ad me ecce dedi verba mea in ore
tuo et ideo ydoneus fuit ad testificandum
de quo autem dicebat [perhibebat] hic testimonium
ondit Jo. euangelista dicens Vt testimonium
perhiberet de lumine i. de Christo nato de
virgine sicut radius nascitur a sole
sine aliqua eius corrupcione, vel diuinitate
perhibet [...] precedendo et excellenter ut infra [...] ipse est qui post me venit
cuius non sum dignus ut soluam corrigiam calciamenti eius

offic[ium] in suo fuit testari de lumine non
p[ro]p[ter] defectum luminis sed ad credendum eum
in illo et hoc est q[uod] seq[ui]tur ut omnes
crederent sc[ilicet] in [christu]m per illum. 1 Joh[ann]is
act[us] xix Jo[hannes] baptizavit baptismo penitentie di-
cens in eum qui venturus erat ut cre-
derent. credunt in[de]m per illum non in illum
ut sequitur quia non erat ille sed ut testifi-
caretur lux. in quem sunt credendi esset. quia
lux est fons omnis luminis et illuminationis
Johannes non nichil habebat nisi receptum
et ideo habebat aliquem radium huius lucis
sed non erat ipsa lux naturalis. erat tamen
testis illius lucis unde sequitur. Sed ut testi-
monium perhiberet de lumine. quia et fecit missus
est vos misistis ad Jo[hannem] et ille testimonium
perhibuit veritati q[uo]d dicit. lucerna non est
sol sed testimonium perhibet soli. ita Jo[hannes] non
erat lux sed venit ut testimonium perhiberet
de lumine i[d est] de incarnata divinitate
hic p[rimo] q[uaeritur] de hoc quod dicit hic venit
in testimonium quod infra. ego testimonium
ab homine non accipio. ergo non debuit
ad hoc venire Jo[hannes] mitti. Item lux non
indiget illuminatione ergo nec summa veri-
tas testificatione. ergo Jo[hannes] frustra venit.
R[espondeo] d[icendum] quod testimonium perhibere alicui et
p[ro]p[ter] aliquem aliquando ergo e[st] cognitionis
testimonium r[ati]one eius cui perhibetur. quia
veritas est infirma. et sic h[ab]et indiget
testimonio alieno. Alio r[ati]one eius pro quo
perhibetur quia in fide dubius vel infirmus
Jo[hannes] autem venit in testimonium non propter defectum
lucis in [christ]o sed incertitudinis in credi-
mus. deinde q[uer]itur de hoc quod dicit
ut omnes crederent per illum quia cum
non crediderunt sed deus ad hoc misit
eum ergo videtur frustratus est. et dicendum
fine debito. R[espondeo] d[icendum] quod est duplex
finis in se et in altero. dico ergo quod
frustrari fine in alio eius heatum

finis in se non indiget in[...] sicut
p[atet] de rethorica vel persuadente de ani-
custodiente vel de [christ]o redimente et Joh[ann]e
testificante. quia testimonium sufficiens
perhibuit licet non omnes ei crederent
tamen contingentibus nichil obmisit.
Item quaeritur de hoc non erat ille lux
contra eph[esios] v[ero] eratis aliquando tenebre nunc
autem lux in domino. ergo omnis bonus fuit lux
R[espondeo] adhuc videtur glossa quod est lux
illuminans et lux illuminata sed ea hic
quod dicit cap. v. Sic luceat lux vestra coram
hominibus etc. et philipp. ii inter quos
lucetis sicut luminaria in celo. Respondeo est
lux illuminans essentie et dispositive
lux illuminans essentie est lux per essentiam
sic solus deus est lux illuminans lux
dispositive est lux per participationem sic
sancti sunt lux quia illuminant verbo et exemplo
Erat lux vera etc. determinato de adve-
tu precursoris hic incipit determinare
Jo[hannes] de adventu regis cum suis proprietatibus
et circumstantiis. huius ergo adventum [christ]i descri-
bit hoc ordine. primo adveniendi vel sui
adventus dispositio ibi In propria venit
et sui eum non receperunt. In quo huius ad-
ventus utilitas sive fructus ibi. Quot-
quot autem etc. In modus adveniendi modum
ibi. et verbum caro factum est. Primo igitur veni-
endi incarne tangit hic primo quia ipse deus
ante incarnationem licet esset summa lux
omnibus presens. non tamen cognoscebat a mun-
do pro invisibilis essentia et ut cognosceretur
et hoc est quod sequitur. Erat lux vera sive p[er]
essentiam vel continue sic ita deum est quod non
erat ille lux i[d est] Jo[hannes]. sed ut testimonium
perhiberet de lumine. Sed quia hunc non est
lux sed a luce. ne credetur quod [christ]us ita
esset a deo quod non deus. ideo sequitur. Erat lux
vera i[d est] naturalis et invisibilis non per participationem
sed per essentiam. propter hoc enim quod dicit lux non est quod
ipse est naturalis fons totius luminis. propter hoc

i. thi. 2. ... gra(cia) et benignitas saluatoris n(ost)ri ... [illegible]

aut q(uod) d(icitu)r v(er)a / no(n) q(uod) in inuisibil(ibus) (et) no(n)
p(ar)ticipacio(n)e / s(ed) o(mn)ia illu(m)i(n)ans vnde s(equitu)r
que illu(m)i(n)at s(ecundu)m co(n)dic(i)o(n)es lu(m)i(n)e i. nec lege
doctrine / miraculor(um) omne(m) ho(m)i(n)em venie(n)te(m)
in hunc mundu(m) a p(ri)n(cipi)o mundi vsq(ue) in
fine(m) / sicut e(ni)m d(icit) aug(ustinus) in lib(r)o co(n)tra ...
... est credendu(m) / q(uod) p(ost)q(uam) deus ho(m)i(n)em
ad p(er)petua(m) b(ea)titudine(m) fecit in ...
fuisse t(em)pus in quo in mundo isto no(n)
fuerunt aliq(ui) purgati ad h(oc) q(uod) ... (et)
vel sic que illu(m)i(n)at om(ne)m ho(min)em ve(n)i(entem)
in hunc mundu(m) s(cilicet) in q(uo) ego su(m) i. in
celeste(m) co(n)u(er)sac(i)o(n)em / de q(ua) d(icit) philipp.
iij. n(ost)ra co(n)u(er)sac(i)o in celis est / vel in hunc
mundu(m) i. in sup(er)iore(m) p(ar)te(m) a(n)i(m)e / vbi e(st)
ymago dei / s(equitu)r In mundo erat et ce(tera) / s(ed)
iam ondit (?) visione(m) q(uo)d ab illa luce
receperu(n)t ho(m)i(n)es / n(on) h(e)c alia p(er)
lucis p(re)sentat(em) (?) q(uam) g(e)n(er)alit(er) ... ad
omnes creaturas dice(n)s In mundo erat
p(er) p(re)sencia(m) diuinitatis / (et) vbiq(ue) ... sui ...
dicia / ... reges (et) ... / q(uo)d cauet (?)
(et) (contra) d(ict)o(s) donatistas / q(ui) dixerunt
ip(su)m t(antu)m e(ss)e in affrica. (contra) quos d(icit)
Sap. viij.o attingit a fine vsq(ue) ad
finem fortit(er) (et) disponit o(mn)ia suauit(er)
In mundo erat / s(ed) no(n) ut mundi co(n)pa
nens s(ed) p(er) effect(um) / vnde subdit et
mundus i. vniu(er)sitas creature p(er) ip(su)m
f(a)c(tu)s est. i. p(er) sapie(n)tia(m) (et) arte(m) arti
fic(is) i. p(at)ris ... / o(mn)ia i(n) sapie(n)tia
fecisti p(er) ip(su)m f(a)c(tu)s est p(er) q(uam) (con)sisti(t)
patet / Sap. xiij. A magnitudine spe(ci)ei
(et) creature poterit creator hor(um) co(n)g
noscibil(ite)r videri / (et) tu mu(n)dus eu(m) no(n) co(n)g
nouit i. mundan(os) methonomia (et)
inf(r)a xvij. pater iuste mundus te no(n) co(n)g
nouit / C(ri)s(tu)s in mundo co(n)u(er)s(an)s no(n)
p(re)dicabat ad ... / eo q(uod) no(n) ... co(n)gnosce
bat (et) ideo in p(ro)pria venit. h(oc) ta(men)

Modalis ... i(n) p(ro)p(ri)a venit i(n) ho(m)i(n)es ... [illegible]

aduent(um) ... (et) h(oc) ... q(ui) de
bebat eu(m) honorare (et) ... q(uo)r(um) ...
suscepit carne(m) / (et) q(uod) dicit In p(ro)p(ri)a venit
i. in mundu(m) q(ue)m fecerat (et) in p(ro)p(ri)e ... abs(con)
situs / vel in iudeos q(uo)s sibi ... p(o)p(u)l(u)m
in p(o)p(u)l(u)m peculiare(m) ... vel in ...
... (et) sui i. iudei eu(m)
i. co(n)dicio(n)e sua no(n) receperunt p(er) fide(m)
q(uo)d t(ame)n p(ro)p(ter) eos venerat ... sua ...
no(n) ab eis ad accipiend(um) / C(ri)s(tu)s (enim) venit
ut no(n) indignus s(ed) ut ... (et) t(ame)n
sui eu(m) no(n) receperu(n)t / no(n) q(uod) nulli / s(ed)
q(uia) pauci ... filios enutrini (et) ex
altaui ip(s)i aut(em) spreueru(n)t me / Iudei
d(icu)nt(ur) s(u)i / q(uia) s(ecundu)m carne(m) erat ex eor(um)
g(e)n(er)e de semine dauid erat / q(uia) erat
rex in isr(ae)l / iuxta in ... s(ecundu)m ...
... elegit te d(omin)us in p(o)p(u)l(u)m pecu(lia)
re(m) Hic q(ue)ri(tu)r p(ri)mo de h(oc) q(uod) dicit erat
lux v(er)a q(ue) illu(m)i(n)at o(mnem) ho(minem) ve(nientem) in h(unc)
mundu(m) (et) ... q(uod) alii ho(m)i(n)es
sunt tenebre / ergo no(n) o(mn)es illu(m)i(n)at
Si dicas / ... est / ergo ... nolu(n)ta
... nemo ... / ... omnes
illu(m)i(n)ari ... videt aug(ustinus) ... illu(m)i(n)at
omnes ho(m)i(n)es. s(cilicet) qui illu(m)i(n)a(n)tur q(uia) null(us)
illu(m)i(n)at(ur) nisi p(er) ip(su)m / ... de ...
... / Beda videt ... / ... illud
intell(igitu)r de lu(m)i(n)e ... / q(uia) ... q(ui)b(us)
est signatu(m) lu(m)i(n)e vultus dei / C(ri)s(tu)s
... / q(uia) parat(us) est illu(m)i(n)are
s(ed) no(n) o(mn)es illu(m)i(n)ant(ur) / q(uia) claudu(n)t
... / ... de ceco exponit i(n) sole
... q(uod) ... vult fac(er)e ... ab
solute no(n) vult illu(m)i(n)are n(isi) eos qui
volu(n)t s(ed) vol(un)tate co(n)dicio(n)ali ... omnes
ho(m)i(n)es saluos fi(eri). Item q(ue)ri(tu)r de h(oc)
q(uod) d(icit) In p(ro)p(ri)a venit / s(ed) n(ullus) ... venire
... est ab eo (et) de(us) ... ab est
ergo no(n) venit / Item s(ed) de(us) est o(mn)ia
vbiq(ue) / ergo no(n) indiget ... aliquid

i. ... [illegible]

Nota ... [illegible]

... [illegible]

Io. xvi. exivi a patre et veni in mundum ... glo. non localiter mutato sed per ... et visibiliter ... relinquo mundum et vado ad patrem

Augustinus: carne per feram postquam de costa eius facta fuit. Adam dixit hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea. propter quod relinquet homo patrem et matrem et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una ... illa fuit

venire, quia si non venisset, idem facere potuisset. Ad hoc Beda: in mundo autem per divinitatem, in mundum venit per incarnationem. Venire quippe vel abire est humanitatis, sed manere divinitatis. Unde sensus est: venit, i. visibilis apparuit, quia tamen quidam que natas fuit venienti. Unde non mirum sit sed propter nos: et sui eum non receperunt eum. Ostendit Iohannes ... ostendit adventus Christi commodum et adventus desperationem. In hac tercia parte ostendit ipsius adventus fructum sive utilitatem, que est divine filiacionis adoptio, sed quia hec utilitas non se extendit nisi ad illos qui eum receperunt et in eum crediderunt, ideo dicit: quotquot autem receperunt eum, vel secundum glo.: Ita dictum est quod sui eum non receperunt, ne quis crederetur quod nulli eum recepissent, dicit: quotquot autem receperunt eum, sive iudeus sive gentilis, sive nobilis sive ignobilis, sive servus sive liber, sive femina sive masculus, sive puer sive senex, receperunt eum credendo per fidem, dedit eis potestatem, scilicet acceptione persone, filios dei fieri per gratiam adopcionis, et hec fuit magna utilitas. Iohannes in canonica: Videte qualem caritatem dedit nobis pater, ut filii dei nominemur et simus, et in hoc magna utilitas est, unde Rom. viii: Si filii et heredes, heredes quidem dei, coheredes autem Christi. Sed quia posset queri quibus data fuit hec potestas, addit: hiis qui credunt in nomine eius, i. in re nominis eius; cuius nomen glo. Emanuel, quod est nobiscum deus, q. d. hiis qui credunt Christum esse verum deum et verum hominem, data est potestas quod sint filii dei. Iohannes: Omnis qui credit quoniam Iesus est filius dei, ex deo natus est. Quia autem ista generatio differt a carnali, hoc verum ostendit dicens:

non ex sanguinibus neque ex voluntate carnis neque ex voluntate viri sed ex deo nati sunt, q. d. hii sunt filii dei non qui generantur ex commixtione sanguinum viri vel femine, carnali voluptate movente actum generationis, sed per gratiam adopcionis in baptismo. Unde Io. iii: Quod natum est ex carne caro est, et quod natum est ex spiritu spiritus est. Sequitur: Et verbum caro factum est. Hec est iiii. pars in qua tangitur adveniendi modus, qui fuit per carnis assumptionem, in qua fuit summa unio. Unde dicit: verbum caro factum est, i. carni unitum. Philipp. ii: humiliavit semetipsum formam servi accipiens, vel secundum glo. Augustinus: dixerat quod omnes qui eum receperunt potestatem acceperunt quod essent filii dei, et quod ex deo nati sunt; sed quia hoc posset incredibile videri, ideo ut hoc credatur, scilicet homines posse nasci ex deo, subdit deum ex homine nasci, et hoc est: verbum caro factum est. Factus est ipse filius dei filius hominis, ut homines filios faciat filios dei. Sed quia distincte erant due nature, scilicet humana et divina, in persona una non confuse neque altera confusa in reliquam, ideo subiunxit: Et habitavit in nobis, i. in natura nostra, quod autem habitat in aliquo necessario distinguitur ab illo, et ita sicut per hoc: verbum caro factum est, destruxit Iohannes errorem manicheorum, qui dixerunt Christum esse fantasticum hominem et non verum, ita per hoc: Et habitavit in nobis, destruxit errorem eorum qui dixerunt naturas esse permixtas in Christo sicut miscetur aurum argento in electro, ut fiat una substantia. Destruxit et errorem eorum qui dixerunt naturam divinam conversam in humanam. Dicebat habitacionem. Levit. xxvi: ponam tabernaculum meum in medio vestri et non abiciet vos anima mea, et in psalmo ...

Augustinus: sed verum non fit ut vertatur in verbum; ita verbum fit caro, ut verbum mutatur in carnem; fit ergo habitans, ubi est verbum ... incommutabile ... verbum altissimi ... in carne ... et ... quod ... nos a Christo capite ... tabernaculum ... filii dei ... in illis

lyra: dicitur verbum incarnatum est verus filius dei naturaliter vel carnalis, ita illi qui fuerunt in ... per fidem formatam efficiuntur filii eius adoptivi, et hoc apostolus vitam nobis promissam ... fructum, et hoc est quod dicit

sed propter ... quia non dat nisi perfectis ... filiis Christi ... perfectus ... ad illum vel patrem ... fuit ... credendo ... quia possunt perfecte ... scilicet quod possunt ... filii dei ... imitatores ... filii ... quia ... vel ... per gratiam ... credendi ... filiacionis ... filios dei ... credentes

lra.

Iohannes

glo

lra

Et

no

Et ... hic caro ... persona

lra

pacis factus est locus eius et habitacio
eius in syon. Hic querit primo de hoc quod
dicit dedit potestatem filios dei fieri
hiis qui credunt in eum. Contra Augustinus
de predestinacione sanctorum posse credere
nature est ergo a natura habetur. Hec potestas
non ergo a Christo datur. Item querunt
quare magister dicit magister quod hec potestas dat
in Christum credentibus quam amantibus Christum
vel aliis huius. Respondeo dicendum est quod est duplex
posse passivum et activum et hoc dicitur posse
potestatis et istud posse non est nisi per
graciam et de isto loquitur beatus Iohannes
cum dicit dedit eis potestatem. Aliud
est posse passivum et hoc dicitur posse pos-
sibilitatis et istud est a natura et de isto
loquitur Augustinus. Ad primo quod querit magister
dedit potestatem hanc credentibus id est
habentibus fidem quam spem vel caritatem.
Respondeo quod fides est prima virtutum et fundamen-
tum aliarum et ideo ei attribuit tamquam radice
ad alias virtutes. Item queritur de hoc
quod dicit verbum caro factum est. Set dum ta-
cet. Unde quo est? quare magister dicit
verbum quam lux, cum de spiritu sic verbum et
sub racione verbi et sub racione lucis. Si
tu dicas quod lux est communis tribus personis,
verbum non soli filio qui solus est incar-
natus. Tunc querit ultra quare ergo non
dixit filius set quare solus est incarnatus
cum divina bonitas sit summe communicativa.
Respondeo ad hoc quod solus filius est incarnatus
sine ex parte nativitatis, operis et
effectus. Racione nativitatis quia filius ge-
nitus ideo non debuit filius alius fieri.
Attribuitur racione operis quia recreacio
nostri per ipsum facta est recreacio per quem
facta est creacio. Ex parte effectus quia
nos fecit filios et coheredes. Unde
per filium naturalem debemus in hereditatem

induci et in filiacionem. Unde magister
dixit verbum quod filius ut excludat
intellectum carnalem et manifestet
spiritualem. Filius enim carnalis est generatus
in creatura; set verbum spiritualiter generatur
verum spiritualem manifestat. Quia dicit Augustinus sicut
verbum induit vocem et non transit in vocem
sic verbum eternum induitur carne et non
transit in carnem. Item queritur de hoc
quod dicit factum est caro. Quia aut sic est factum
est caro id est mutatum est in carnem aut
factum est caro id est factum est ut sit caro.
Set neuter intellectus est sanus. Ergo etc.
Si tu dicas quod synodochica est constructio
et caro ibi tenetur pro homine. Unde caro
factum est id est homo. Tunc quia querit magister voluit
humanitatem intelligi per carnem quam per
animam cum anima sit nobilior pars hominis.
Et quare usus est hac locucione figurativa
cum possit uti propria. Respondeo dicendum quod illa unio
fuit ad nostram erudicionem et nostram sa-
lutem et erudicio fuit quia visibilis et
liberacio quia passibilis et quia caro dicit
partem visibilem et magis passibilem.
Et vidimus gloriam eius etc. Supra dictum
incarnacio. In ista parte
determinatur verbi incarnati cognicio sive
manifestacio. Set autem hec pars dividitur in duas
partes quia primo agit de manifestacione verbi incar-
nati in generali, secundo in speciali ibi Et
hic est testimonium Io. Secundo adhuc habet
duas partes quia primo ponitur eius cognicio,
in secunda parte cognicionis vero 1°. Io. testimonium
perhibet. Set quia cognicio verbi incarnati
quam habuerunt apostoli et ceteri credentes
fuit ad utramque naturam, ideo in primo talia
dicit evangelista Et vidimus gloriam eius
id est cognovimus gloriam suam quantum ad
divinitatem. Unde et subiungit gloriam
quasi unigeniti a patre de qua gloria dicitur

Augustinus quare sermo [illegible] intel-
ligatur carne per hominem posita
a parte figurative locucionis si
[illegible] ad te [illegible] [illegible]
[illegible] ex operibus legis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ex operibus legis

supra vide Augustinum capitulo ad [illegible] proposito [illegible] [illegible] proposito [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vides [illegible] id est intellige [illegible] est quia [illegible] est spiritualem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] nos [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in hiis qui pertinent ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apostoli
[illegible] verbi incarnati quia [illegible] Christo fuit [illegible] [illegible] videre [illegible]
[illegible] opera virtute [illegible] [illegible] credencia [illegible] est suscitacio mortuorum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] divinitatem in carne latentem
viderunt [illegible] [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

vidimus gl[ori]am ei[us] i. q[uo]d q[ui]d q[uo]d p[er]t[ine]t ad p[atr]em h[abe]t sed vnigeniti filij dei / h[ab]ere ea alij sc[ilicet] fuit g[ra]tia magna h[abe]t virtute alt[er]ius. ca[m] s[ed] vnigenit[us] virtute p[ro]p[ri]a. h[abe]t vidimus g[ratia]m i. gl[oria]m q[ua]m vidimus est talis gl[ori]a q[uam] decet ip[su]m vnigenitum dei filium

ij pet[ri] i. accipies a deo p[at]re gl[ori]am et honorem voce delapsa ad eu[m] huius-cemodi a magnifica gl[or]ia / h[ic] e[st] filius meus dilectus / q[uan]tum ad h[uma]nitatem d[icitu]r plenum gr[ati]e et v[er]itatis q. d. vidimus eu[m] plenum gr[ati]e et v[er]itatis / v[e]l plenum q[ui]a in ip[s]o sicut d[icitu]r colo. ij habitat o[mn]is plenitudo diuinitatis corp[or]al[ite]r plenum gr[ati]e ad co[n]summanda pacta / plenum gr[ati]e et v[eritatis] ad implenda p[ro]missa ecc[lesiastic]i xxiiij i[n] me o[mn]is gr[ati]a vite et v[er]itatis / Po[ssun]t alit[er] legi et vidimus gl[ori]am eius q[ui]a in p[ar]te ista q[ue] incipit ibi erat lux v[er]a r[e]s[ur]g[i]t inuenit b[eatus] Jo[hannes] distinguere me[n]tem lucem v[er]a[m] i. xp[istu]m q[uod] illuminat o[mn]es et luces alias que ab ip[s]a illuminant[ur] et in luce a qua deriuant emanans nulla ip[s]a ne[c] lux q[uae] no[n] co[n]uenient alijs sicut e[st] q[uod] illuminat o[mn]em ho[min]em venie[n]tem i[n] h[un]c mu[n]d[u]m et q[uod] mu[n]dus p[er] ip[su]m f[ac]tus est et q[uod] in p[ro]p[ri]a venit et q[uod] receptores suos f[ac]it filios dei et q[uod] no[n] ex sa[n]guinibus nascitur et q[ui]a vidit q[uod] no[n] posset o[mn]ia enarrare q[ue] similia co[n]cludit dicens et vidimus gl[ori]am eius q. d. q[uasi] dicat plura et vidimus i. cognouimus p[er] miracula p[er] vocem elapsa de celo p[er] ea q[ue] fiu[n]t in pa[ssi]o[n]e et r[esurrecti]o[n]e et transfiguratio[n]e et assu[m]ptio[n]e et sp[iritus] s[an]c[t]i missione gl[ori]am eius no[n] alicuius q[ui]a ip[s]ius solius est gl[ori]a v[n]de ysa[ias] xlij gl[ori]am mea[m] alt[er]i no[n] dabo. i. thy. i soli deo honor et gl[ori]a s[ed] q[ui]a posset q[ue]rere q[ua]lem gl[ori]am et r[espo]ndet gl[ori]am q[uas]i vnigeniti a p[at]re et no[n] est h[oc] sig[nu]m no[n] similitudinis s[ed] expressio v[er]itatis / h[ec] aut[em] gl[ori]a est v[er]itas et plenitudo q[ue] in xp[ist]o integre s[un]t v[n]de s[equitu]r plenu[m] gr[ati]e et v[er]itatis sic vidimus eu[m] indeficientem naturaliter fontem o[mn]is gr[ati]e et v[er]itatis s[ed] q[uod] ip[s]e deus est q[ui]a in ip[s]o est v[er]itas vite v[er]i-

tas doctr[in]e v[er]itas iustitie s[ed] q[uod] h[om]o e[st] plenus fuit gr[ati]e et v[er]itatis q[ui]a in ip[s]o h[abe]t p[er]fecte o[mn]is gr[ati]e et v[er]itatis ei[us] alij h[abe]nt s[e]c[un]d[u]m ad mensuram ip[s]e aut[em] sine mensura et v[n]de d[icitu]r plenum gr[ati]e et v[er]itatis / duplicem eni[m] defectum i[n]curreat h[om]o p[er] p[eccatu]m ade s[cilicet] culpa et ignora[n]tia et ideo xp[istu]s q[ui]a venit ut mediator dup[le]x remedium secu[m] attulit c[ontr]a defectum culpe plenus gr[ati]e / c[ontr]a defectum ignora[n]tie plenus v[er]itatis et sic p[er]ficit[ur] totus h[om]o q[uan]tum ad intellectum in q[uo] est v[er]itas et q[uan]tum ad affectum in quo est gr[ati]a / Item plenitudo gr[ati]e legis rigorem eneruat / plenitudo v[er]itatis vmbram legis exterminat / Vnde notandum q[uod] plenitudi[ni] gr[ati]e duo oppo[nu]ntur s[cilicet] vacuitas gr[ati]e et plenitudo malitie / plenitudini[m] et v[er]itatis opponu[n]tur alia duo s[cilicet] v[an]itas et f[a]l[s]itas ista g[ra]o m[od]o[rum] vno v[er]bo excludit eua[ngelist]a a xp[ist]o s[cilicet] gr[ati]e vacuitate[m] et malitie plenitudinem. v[an]itate[m] et f[a]l[s]itatem cum d[icitu]r plenum gr[ati]e et v[er]itatis / ¶ Hec qui[dem] de h[oc] q[uod] d[icitu]r plenu[m] gr[ati]e et v[er]itatis s[ed] q[uaer]itur nu[m] h[oc] d[ic]t[u]m est / aut s[ecundu]m h[uma]nitatem / aut s[ecundu]m diuina[m] s[ecundu]m diuinam no[n] / q[ui]a no[n] est in eo gr[ati]a s[ed] na[tur]a est q[ui]cq[ui]d h[abe]t / n[e]c s[ecundu]m h[uma]nitatem v[idetu]r / q[ui]a subdit de plenitudine ei[us] et c[etera] gr[ati]a a solo deo dat[ur] no[n] ab ho[min]e g[rati]o r[e]s[ponsio] d[icendu]m q[uod] in xp[ist]o fuit gr[ati]a sin[gularis] p[er]sone maxi[m]a q[uod] potuit e[ss]e in h[omi]ne / sicut et gr[ati]a vnionis q[ua] nulla maior potest cogitari et r[ati]one v[tr]iusq[ue] d[icitu]r fuisse plenus gr[ati]a / et r[ati]one h[uius] h[abe]t dup[lici]t[er] gr[ati]e fuit caput e[cclesi]e / et q[ui]a caput in o[mn]ia membra redundat ideo de plenitudine eius accepimus o[mn]es / ¶ q[uo]d g[rati]o qui[dem] nec s[ecundu]m diuinam / nec s[ecundu]m h[uma]nam / dicens q[uod] v[bi] d[icitu]r h[ic] plenitu[do] gr[ati]e et v[er]itatis s[ed] h[uma]nam v[n]itam diuine / v[n]de h[abe]t e[ss]e intell[igendu]m de plenitudine redundantie

[left margin:] vij dist[inctio] [illegible] c[apitulo] 28 / sicut de capite s[ed] [illegible] / sic de xp[ist]o fuit o[mn]is gr[ati]a

[lower margin, left:] [illegible] plena gr[ati]a / [illegible]

[lower margin, right column:] plena gr[ati]a [illegible] p[er] o[mn]em [illegible] / [illegible] gr[ati]e / [illegible] [illegible] dilig[e]bat h[ic]

Jo. testiom phibet de ipo etc. pxima
determinauit Jo. ewan^ta de ubi incarnati
cognicoe in gnali h' determinat ei^9 qs
modus rom explicem / et h' ps htr
tres ptes In pa ps determinat rom cogste
di p testiom / 2o p singu^re ei^9 effem
tudiat et de plenitu^e ei^9 omes acce
pim^9 / tcio p sin^re docum^ta / tudiat
deum nemo vidit unqm p^a q^o ro fuit
p testio^m autenticu. f. p^c antecutre Jo.
.bz. qui stificatus fuit in vtro matris
unde d^t Jo phibet testiom de ipo
pu xiiij testis fidelis no mentit
Jo. supp^a bap^ta testio^m phibz de ipo
.i. de xpo / no solu nos qui sum^9
discipli eius / et clamat Jo. apte
et scite f. illud ysa. lviij clama
ne cesses / qsi tuba exalta voce tua
dicens scilicet ad eos qui veniebat ad eu
ad baptis qui mecu nos pus astat
erat q dixi .i. de quo locutus sum
nob adhuc cu eet absens q^ct
dico in pns eet ihus eni sepe veni
bat ad Jo. tanqm ad illu p q ppls
manifestari debuit
Jo testiom phibuit ptr eet maior eo
q eet filius dei / ita et pncia ihesus
fuit h' ad iudeos / nec si tm absenti
phibuisset / tunc unqm credidisset ipm
fuisse q Jo. pdicauit cu eet i isto
bttu / et io pnti phibuit testiom q
absenti phibuat / Qui post me ven
turus est scilicet in carne / qr iam veniat
f. ad pdicand et baptisand / et pplm libe
randum / et pstand q Jo. inchoauit /
Jo. n. bap^mo suo disponebat iudeos /
ihe ud postea pficit bap^mo suo et
cosumauit pcta remittes / et gram
tribuens / q no fecit Jo. Ante me
factus est .i. me dignior et honorabilior
eo q dei filius natus / ego tm p gram
ille dns / ego famulus ille rex ego pco
et qr ante dt multiplr f. ordine tpe
na digni^te / io determinat hanc multipli
citatem dicens / qr Post me venit t. hono
rabilior q.d. Ante me factus est i.
ppositus michi ut dignior / et ut me
lior / et f. q ho. qr nunq fuit ho cum
post .i. honorabilior et dignior qr filius
dei q dignitatem no amisit Et de pleni
tudine ei^9 Hic tan^z 2^a ro quare credi xpm
fuisse dei filium / p singu^re ei^9 effem
qui est collacio gre unde d^t et de pleni^te
ei^9 .q.d. he cognoui^9 eum plenum gre
et veritatis de plenitudine ei^9 no solu
pcursor f. nos omes discipli / ymo et
omes fideles sunt et nos testiom ei
dare potuimus accepim^9 ipo largiete
quod ante accepimus / et q de ca / f' nob
indicit dicens et gram p gra operante
ul gram .i. augm^tu gre p gra i. usu
gre ul gram pne. p gra vie / ul
f. ierisoim gram no. t. p gram vet
et huic expoi conuenit q sequitur
q lex p moysen data est .q.d. vena
accepimus gram p gra q pz qr lex
p moysen data e / gra et io fuit
gra gra et veritas p ihm xpm facta e
i. no t. q e fa gra Hic ordine istorum
testiorum p^o eni Jo. bap. xpm comme
dat ppone dicens ubi d^t Ante me factus e
qr Prior me erat / appauit autem xpm
sibi no q crederet aliqui ppatorm inte
se et xpm / f. qr stimit fr magnu
in opinione hominu / et uidebat xpm
minore fore in opinione corporalis
erat in veritate / deinde uenit
Jo. ewan^ta et ptulit eu oib tanqm
ab ipo habuit h q q boni habebat
unde dixit de plenitu^e ei^9 etc.

[Marginal notes, right:]
scilicet et diuinitate ipsa dicente a deo vob antequam abraham fieret ego sum 2o per Johe
ul gram exhibicois p gra pmissionis qr q pmisit p moysen hic adimplet xpm
qr pmisit gram et vitatem ... dedit ... vel lex ... ulat ... dixit ... lex pmisit xpus ... et donata ... clamat ... ego ... gra ... dixit qr prior me erat dignitate

ruo id/ Joh' ewan^ta dt z vitae pilum
xpm fcu est trath p dnm. Deum nec
vidit umqȝ hic tam^z .z. id cognoscendi
que s. est singlaris dcen^tw/ qz xc solo
de deo potuit dre z doce ecitudnal
qz solus eu vidit id dt deum nemo
vidit umqȝ. s thi. ult^o lucē hitat
inaccessibilem/ Vel sic qi. qz possem
dre iudei non est maior q moyses
qz nos utraqȝ vidimus z audiuimus/ et
videt Jo ewan^ta non est ita, qz deum
nemo vidit umqȝ z vel dene e/ ge...
est maior me est nisi unigenitus filius aliqui
lib' hnt ȝ unigenitus utraqȝ lra
bona est qz si e ibi/ nisi/ dz construi cu
pr^ti vel/ si e ibi s. cu quti/ ȝ. v.
qui est nisi patris ipse e. in sinu patris
qz ab ipso genitus non recedit ab
ipso supra iij nemo ascendit i celum
nisi qui de celo descendit filius hois
qui est in celo Ipse enarrauit q
vidit/ cp sumus loqui z q vidimus
hoc testam' Heb. i. Nouissime diebus
istis locutus e nob in filio q constitu
heredem uniuersorum p qm fecit z secula
H' quir de hoc q dixit de plenitu.
eius omnes accepimus q' hoc e multi
perierunt xo.m quo multi fuerunt cui
plenitudine eius quo non omnes acce
pnnt/ Resp dico q omnes acceperunt
qz xc fuit caput omnium iustorum ab abel
usqȝ ad ultimum/ sicut capita uniunt
membra ligamine fidei z dilectois quo
nullus fuit saluatus sine fide xpi et
dt Aug' nullus fuit saluatus qui non
recepit de plenitudine eius Sed qritur
de hoc qd dt deum nemo vidit umqȝ/ cont
nu. xii. ore ad os loquor ei z pa
lam z non p enigmata z figuras

deum videt Item ysa vi. vidi dnm
sedentem sup solium excelsum z ele
uatum quo res. R est dm cognosce
in se z in suo effectu Deum cognoscere
in effectu hoc est vide q speculum z hoc
dupl' aut p speculum lucidum z sic
videbat primus homo an lapsum aut p
speculum obscuratum sic videmus nos mo
qz p peccatum acti nr caligauit z
omnes creature obtenebrate sic Ap
videmus nunc p speculum in enigmate
i. cor. xiii Alio modo cognoscitur deus
in se z hoc aut clare z hoc modo a so
lo filio z a btis Alio mo i caligie
sicut dt btus Dyo9 de mistica
theol' z sic vidit moyses z subli
mes contemplantes in quorum aspectu
nulla figitur ymago creatis et
tn' rencia mag sentiunt q construat
unde ut dt q ad nisi sentiebat
de alijs de quo tam volebat vide
statim amittebat Hoc est tercio
res. Postqȝ declaratum est de manife
verbi incarnati in generali hic agitur
de eius manifestacione in speciali/ s. qz ipsum
verbum est sui manifestatiuum z ma
nifestatur p notitiam/ et h' ps hz du
as partes In pa agitur de manife
stacione p Jo bapt. qui fuit vox
pcones verbi In sa de manife
stacione p ipsum verbum. s. cap. i. sequenti
ante nolunt exponere pa ps ht
tres partes s. tria testim. que sic
distinguuntur pa est de diuina maie
state/ s. de bapt dei potestate/ tercia
de eius sanctitate vel alio q pa sunt
sicut psonis s. iudeis/ cum dicta
Ja/ vel sic pa ipsum testificatur plebis x.
absente/ s. xpo ad se venientem/

cum s' an eu ambulante ꝑm̄ nō
ibi et h' est .c. Jo. ꝑm̄ ꝑ altā die
zm̄ ibi altā itm̄ die pa ps in qua
testiom ponit xpō absente habet
duas ptes q̄ pmo quentib' rndet
bitatem de seipso/ c' nō de xpō ibi
et qui missi fuerant bitatem g' q̄
de se ipo rndet quentib' h' ordie
describit ell' p° in quentib' ꝯfirmat
auctem s' in Jo. stabili ibi et co
fessus est z nō negauit. Tcio in
quentib' inptudtate ibi et inte
gauint eu x' v in Jo. hmle bitat
ꝯfirm ibi et ait ego vox cla
mant' etc' gra. sic ꝯma ho. e'ban ta
scribat Jo. bapt' maxie ꝯcepcoib'
apud iudeos. Jo ad onde' a magis
tria xpi sepe rephent eu test m
bnde dicit et h' e' t. Jo. sent ꝑod
fuit de xpō/ qui miserunt iudei ab
ierlnis bbi cosilio z iudiciu' hebat
et ideo cam' tres sapientes z
astucies quos miserunt/ sacerdotes s.
h' est sapietes in lege z ordine ꝑo
res et leuitas h' est in iudibus
ordinib' s' mentes ecce p'a auctas
corp s. qui missi erant ad ens ad
quod missi fuit ut interrogarunt eu
. Jo tu quis es h' querut ut bla
dicis absthent eu a testio x' s' Jo
nō rndet qui cordis intencio/ ipi
eum incedebat fuc q̄ diceret se esse
xpm bn ꝯquīt et ꝯfessus ē publice
z nō negauit bitatem/ z an bab
tizum ē. et ꝯfessus est/ z ite dixit
et ꝯfessus est q2 nō su ego xp̄c
ut quida vny ap'ant/ sūt adimy
ut h' dicit machiuant/ z sic mai
fiste penit corda eor/ z i hac
triplici ꝯfessioe nō ꝑm̄ s. stabilitas

fideli ꝯfessioe d' ayt y dnd ꝯfitebit ure coram
[illegible] zelo c p' an / vy Jo'b tu yoss' ꝑpetui
x' uolunt vy [illegible] / dic tu ut appete noy ꝑ si / scribe

Johis q2 nō sunt ꝑtinas eor aure
ut declinaret a bā ꝯfessione et int
gauerunt s' eu su. fundati ab inte
ane sua quid ergo neq' exceptum
nisi hm' q̄ omis/ s' statim supponunt
alior opiom dicens helias es tu.
z ꝑ h' nō z m. s. corp inptunitas et
dixit nō sum et adhuc instant
ꝑpha es tu de iino corp z rndet
non s' adhuc instant dixerunt ergo
ei quis es z vom instaac sedeunt
ut rnsu demy hijs qui miserunt
nos/ su h' obumbrant dolu sum
q. d. nō alia ca quimus nisi ut hea
aliq' ctum q̄ de te possim rnde
nec tn h' hebant in corde q̄ pz
q̄ statim ut audierunt q̄ de se dice
bat arguerunt eu quare bapti zat
bnde adhuc insistunt quid dicis
de te ipo q. d. t' oia credim testa
de te dicit Jo. ego vox clamantis
nō rndet Jo. q̄ ꝑprium nomen n'
genus nec priam ut diceret ego sum
Jo. filius zacharie pontificis de
iuly/ et q̄ hac/ q2 ipi iudei nolle
bat expmere fame de xpō et
q̄ Jo. se h'ret ad ipm z ad hunc
non potuit melius rnde q̄ sic
ego vox clamantis in deserto q. d.
nō sum quid d' ut helias nec
ꝑpheta s' sn pcs eius/ qui pmo e
z sic tam qrent s. in tusioe sua
humilis bitas/ ego dico audiens
eu/ sicut vox audit vba/ vox tn
vbo transit/ usq' ad auditum/ z posse
pit nox/ z remanet vbu/ sca Jo.
sic ergo vox excitat auditum/ ut
vbu recipiat io bn dicit ego su
vox clamantis in deserto/ z q̄ clamat/

s. [illegible] xpo

h'. ſ. Dirigite viam dni .i. parate vos
ut deus veniat ad nos sicut dicit
ysa. pha. ꝯſ. ca°. testio[nium] ysaie inducit
q[uia] ille erat apud eos excellens pha
ut facilius persuaderet de xpo. ¶ Con-
quitur de interrogatione iudeorum
cum scirent originem Joh. et vitam
ad quid querunt. Tu quis es / dicens
dicens quod quis querit quasi [illegible] ut e-
dicere quis fecit hic. alii [illegible] nominant
ut dicit [illegible] quis pro ille [illegible]
sic contrariatur. curtem / alii [illegible]
[illegible] querit dignitatem via [illegible]
digne et eminentes [illegible] erant vo-
cantur. ¶ Ideo hic dicendum quod licet scirent
originem et vitam et nomen Jo. tamen
dubitabant de eius dignitate. ¶ Se-
quitur de nomine Jo. quia videt
non sum helias q[uia] m[athei] xi°. dicit dns
de Johe bap[tis]ta / ipse est helias
aut [illegible] Jo. quod videtur [illegible] aut [illegible]
dicit [illegible] / quod absit. ¶ Item videt se non
esse pham. q[uia] luc. j°. tu puer pha
altissimi vocaberis. ¶ dicendum quod Jo.
magis videbat ad intentionem querentium
quam ad [illegible]. ¶ Intellectus est igitur
quod iudei querentes de helia [illegible]
de ipso querebant de illo qui eodem
fuit in [illegible] [illegible]. ¶ Jo. autem videt
quod non est helias [illegible] dns in m[atheo]
dicit eum heliam figuratum / quia hic fuit
Jo. xpi adventum / quod helias [illegible]
dicendum quod ipsi querebant de pha ex
officio [illegible] [illegible] sicut pha
dicitur futura annuncians [illegible]
intentionem Jo. negantis se esse pham
et [illegible] erat tu pha et plus quam pha quia
demonstravit xpm ad oculum. ¶ Se quitur
de [illegible] responsione quia Jo. dicit esse vox
et [illegible] dicit se esse vocem [illegible] dicendum
quod sicut filius dei [illegible] dicitur verbum

sic pauper eius [illegible] dicitur esse
vox. ¶ Vox enim [illegible] [illegible] verbi
[illegible] / [illegible] dicitur Jo. vox
vox enim [illegible] verbum / sic Jo. xpm
luc. j°. ipse precedit illum in spu et
virtute helie. ¶ [illegible] vox manifestat
verbum / sic Jo. xpm [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] ut [illegible] perhiberet de
lumine / 3° vox [illegible] et relinquit verbum
sic Jo. [illegible] [illegible] illum oportet crescere
me autem minui. ¶ Sed contra vox est
in [illegible] [illegible] verbo sed Jo. [illegible] [illegible] xpo
in [illegible] Ego baptizo aqua / medius
autem vestrum stetit quem vos nescitis ipse
est qui post me venturus est. ¶ Sed quid est quod
ait dirigite viam dni quia dicit [illegible]
[illegible] [illegible] quia non est [illegible] via eius nisi
[illegible] est ut ambulet et dirigat [illegible]
suos / [illegible] dicendum quod [illegible] [illegible] est per
gratiam et caritatem / que a deo solo est
[illegible] ad [illegible] que a nobis est
est facienda a nobis / et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] via dni [illegible] dirigitur [illegible]
[illegible] via [illegible] ¶ Et qui missi fuerant luc
erant. postquam Jo. reddidit veritatem de se
ipso [illegible] erat testimonium de xpo / et hic [illegible]
ordine / p° ponitur querentium [illegible]
tas. [illegible] testimonium veritas ibi Vidit
eos Jo. / [illegible] testimonii celebritas ibi
hec in bethania facta sunt. p° quantum querentium
[illegible] / quia cum audissent iudei
veritatem / ceperunt calumpniari veritatem
doctorem / et hoc [illegible] erat / quia mali
[illegible] erant / unde dicit Et qui missi fue- dicit
rant erant ex phariseis et ideo ma- [illegible]
[illegible] et observatores [illegible] illi [illegible]
missi sunt / qui veritatem nesciunt [illegible]
[illegible] / [illegible] veritati [illegible] / ideo mali [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] Ideo sequitur
Et interrogaverunt eum .i. Jo. [illegible] luc
missi / et dixerunt ei [illegible] quod [illegible]

magnum de se dicebat / qui redarguit
eum dicens quid baptizas si tu non es Christus neque
Helias neque propheta / sic autem facit
et stulte. Unde Crisostomus quia non valuerunt
eum blandiciis supplantare accusacio-
nem eum acceptant inferre. Unde Crisostomus
clamat Crisostomus o dementiam et elacio-
nem de intempestiva inquisitione. Missi
estis ab eo discendi quis esset / et unde esset
non leges imponere. Unde et eis Johannes
non indignans non offensus dicens: ego
baptizo in aqua exterius tantum lavans corpus
non interius cor / et ideo non debetis ponere
spem salutis in meo baptismo. Medius
autem vestrum stetit, i. inter vos et in me-
dio vobis similis quem vos nescitis, i. non
cognoscitis scilicet quantum cognoscere, ipse est qui
post me venturus est, i. predicaturus, qui ante
me factus est, i. dignior me
et honorabilior. Unde ondit quam sit
honorabilior dicens: cuius non sum dignus,
i. sufficiens vel ydoneus, ut solvam cor-
rigiam calciamenti eius. Ad literam hoc verum
est quia nullus comparandus bonus sed se reputet
dignum ut a Christo discalciet. Unde dice-
bat ille centurio Mt. viii: Domine non sum
dignus ut intres sub tectum meum.
Allegorice sic legitur: calciamentum Christi est
humanitas, pes calciatus divinitas
humanata, corrigia calciamenti unio
nature. Solvere ergo corrigiam calciamenti
est explicare misterium unionis, ad
quod indignum se Johannes dicit, quia Ysa. liii: generacionem
eius quis enarrabit, q. d. nemo digne.
Et post declarat Johannes secundum veritatem
sui testimonii, dicens tamen tercio [illegible] testimonii
celebritatem, que notatur in hoc quod in loco
quo hoc testimonium dedit ubi plures conve-
niebant. Johannes dicit: hec in Bethania facta sunt
trans Jordanem ubi erat Johannes baptizans,
propter aquarum copiam et loci secretum et
propter quosdam, quia Johannes ibi consueverat
commorari. Hic incidit questio de hoc
quod dicit ego baptizo in aqua. Si baptismus Jo-
hannis solum exterius carnem lavabat, videtur quod frustra
et inutiliter fiebat. Item Johannes legem preferebat
erat, sed ergo circumcisio dedit graciam multo
magis baptismus Johannis. Respondeo dicendum quod baptismus Johannis non
fuit in remedium sed in preparacionem ad re-
medium. Ideo non sequitur exclusio quod sit superfluum
nec sequitur quod graciam conferre debeat.
Baptismus autem Johannis preparabat ad remedium tripliciter.
Primo per vite emendacionem. Unde Mt. 3o bap-
tizabantur ab eo confitentes peccata sua.
Secundo per assuefactionem, ut cum venirent
non respuerent baptismum Christi. Unde Gregorius:
decentius erat ut qui nasciturum nascendo
preveniebat, baptizaturum baptizando
preveniret. Tercio ut esset precursor Christi manifestus.
Infra eodem: ut manifestetur in Israel propterea
veni ego in aqua baptizans. Hic queritur
de hoc quod dicit medius vestrum stetit,
quod dicitur per locum medium eligit / cum sit
omnipresens. Videtur quod non fuit in medio corporum
quia non est nisi in medio bonorum ergo
et credencium, quia secundum carnem erat in medio corporum,
i. in medio hominum [illegible] medio [illegible] dicitur
quod Christus secundum carnem in medio vel in loco medio
spaciali eligitur, quia medium est locus
humilitatis. Unde Luc. xxii: Ego autem
in medio vestrum sum sicut qui ministrat. Est
et locus equalitatis, quia uniformiter se
habet ad omnes. Act. x: In veritate comperi
quia non est personarum acceptor deus.
Est et locus unitatis, quia coniuncta uniuntur
in medio. Ephe. ii: Ipse est pax nostra
qui facit utraque unum. Unde est et locus
stabilitatis, quia medium mundi est fixum
[illegible] mundi aliud non potest poni
preter quod paratum est. Est et locus proxi-
mitatis, quia omnibus partibus appropiat. Act.
xvii: Si forte attrectent eum aut
inveniant, quamvis non longe sit ab
unoquoque nostrum. Item queritur de illo verbo

Nota quod Bethania [illegible] sit hic [illegible] non est [illegible] sed civitas
villa cum [illegible] in parte [illegible] et [illegible] ad
literam additur trans Jordanem et Origines dicit quod ibi debuit
esse Bethabara sed vicio scriptoris fuit corruptum.

Ipse est qui post me venturus est q̄ an̄ xi
quetit. Jo. tu es qui venturus es an aliu̅
expectamus ibi dubitando loquitur quo
g° hic assit. Cad hic videt̄ litteram q
io p° credidit / s3 postmodum dubitauit
s3 mentitur / q3 dns te gmedauit io.
xp h° / dd q io certitudinalit̄ predicabat
ipm esse xpm nec tn̄ interrogabat
p discipulos tanq̄ dubitans / s3 ut dubi
tacom discipulo℞ suo℞ q̄ in eis no
accedebat audiret et repellaret. Altera
die uidit io ihm venien. Jo. sup phi
buit testimonium de xpo absente hic
phibet testim de xpo ad se veniente
et sic h° pp duas pcies. q3 p'm &
s'cdo testion phibet / s° testionij
certitudo sit corroboracio ibi et ego nes
ciebam eu testion phibuit de istis
h° ordine / p° tamen testificandi o'cio / 2°
ipa testificacio ibi et ait ecce agnus
dei / 3° ad pcedens testionij gpacio
ibi hic est de quo dixi nobis p° g° tamen
testificandi ocio et hic fuit q3 ihs venit
ad io tanq̄ volens ab eo baptizari dicit
Altera die .i. sequenti die postq̄ sta
tis in dicto℞ p sacerdotes et levitas vi
dit Jo. ihm venientem ad se s. ut
baptizaret̄ m° 3° venit ihs a gali
lea in iordane ad iohem ut bapti
zaretur ab eo et ait Jo. viso ihu ecce
agnus dei .i. xp filius dei q̄ dr agnus
q3 paschali agno psigniat̄ na sic
sanguine illi9 agni domus linite s°
liberate ab occisore / ita os ane fide
les v'tute passionis liberant̄ a demone
s3 cruore xp9 est dr agnus q3 excelle
tissime gparat̄ / i ysa gparatur eu ag°
in mltis locis xvi° ca° emitte agnu
dne de t°. de petra deserti .i. de genti
litate ad monte filie syon .i. ad eccl'a
It' liij sicut ouis ad occisionem &c
Ite dr agnus q3 innocens ysa liiij.

eo q iniq̄tatem no fecerit nec dolus fuit
in ore eius. Item q3 hostia cottidiana
num̄ xxviij. h' sunt sacrificia q̄ offerre
debetis agnos anniculos inmaculatos
duos cottidie in holocaustu sempiternu
unu offeretis mane et alteru ad vesperas
Item agnus tm̄ nutrit s. lac i potu
lana in vestimentu carne in cibu / sic
xp̄c lac simplicis doctrine pbuit p se
et p suos p se / m° xi° p'ma3 agite
appropinquabit enim regnum celo℞ / lac vobis potu
dedi no escam p suos .i. cor 3°
Item lana dedit .i. indumentu v'tut
lucis vlt'e manete in eius q̄nq3
indueris v'tute ex alto. Ite carne
sua3 dedit in cibu. Jo. vi caro mea
vere est cibus d'. ḡo ecce agnus dei
.i. innocens et impollutus / et sic tamen
h° s. ipa testificacio / in q̄ phibet testimonium
de innocencia humanitatis eius / deinde
gs'm adiuncte diuinitatis eo dicit
ecce qui tollit peccata mundi / q3 est solius
diuine v'tutis ysa xliij ego sum ipse
qui deleo iniq̄tates tuas pp̄ me &
d'. ecce q3 q alij prenunciauit ipse
digito mustrat / ul pter h' alios qui pre
dixerant Jo. ecce agnus dei et q3 nomi
agni querent tamq̄ agno typico / q̄
vero io ad distincon de q° agno inten
dat subiungit ecce qui tollit peccata
mundi. glo. no de loco ad locu mu
tando s3 ut penitus no sint q hoc facere
poterat typicus agnus mundi .i. omi
hominum qui sunt ul fuerunt ul futuri sunt i
mundo quo ad sufficienciam .i. Jo. ij°. Ipse
est ppiciacio p peccatis nris s°. Hic est
de quo dixi hic tamen 3'm s. ad testium
pcedens gpacio replicat eo testionm
q de xpo dederat in absencia eius
dicens h' que de mco puentum est
vmbl'e / spondi 3° etiam est nisi me
ad nos de quo dixi nb in q̄ ect

Marginalia (left): lec; baptizat̄; lec; lec; lec
Marginalia (right): lec; l; lec; glo; lec; l
Interlinear/marginal note: io satisfaccio p ea sua passione morte q̄ typicus agnus figurabat .i. omni hominu

pnus / z hoc in pnti / testio / quid dixit
istud post me venit / sup̄ tpali nati
qr p sex menses post eum natus est
venit dico ad pdicandum ad bap ad
moriend ad liberand captiuos de lym
bo vir · i · xpc · vir̄ deuctutu plenus
Je 31 creauit dns nouum sup terram
femina circumdabit virum qui an me
fcus est · i · dignior me qz ß huanite
z mito prima pior me erat ß dignite
i · honoratior · i · maiori honore dignior
h gl cum minor sit venire ad maiorem
z no eco · vi · q Jo debuit venire ad
xpm z no eco · Item cum in xpo non
fuit macula z bapt signisicat ablucoz
a pecccato / go bap flm signit in xpo
go si virtus xpi no recepit ꝑtrate
no debuit bapi a io · Rn dn q ad
debito mo ul congruo fit / aut quia
necitatis / aut qr supererogacionis q
minor vadat ad maiorem hc e debitu
necitatis / vnde dixit Jo · dne ego
a te debeo bapri / et no maior vadit
ad minorem / hc est pfectionis z supe
rogacionis / sic dns venit ad Jo · vn
xc dixit Jom̄ · sic decet nos imple
omnem iusticiam · a3 · q go venit fuit i
omendacionem eius humilitatis / et qr qr
voluit bapri / Rn dn q sicut vbo sig
ficatiue ad dnm de capite vene me
bros / sic actu ꝯsecito ad in capite
p menbris / vn bap ille nllm signbat
ablucoem interiorem in xpo / ß solum
in menbris / Et aut qr xpus voluit
bapri fuit tplex / ut dancet exem
humilitatis / Ut vim regnatiuaz daret aqs
ut p bapm Jo · mairet se venisse
vo no pudis tangi in lra / Et ego
nesciebam eum / ex pointa testificatoe
sit post eius corroboltoe · sn ctinendo
que descrbr hoc ordine / po tam mo
dum nemenedi in ctinu / zo sign ctificans

a Et ego nesciebam eum / dixit venelorum ... serunt dno
xvdecimo tyberij cesaris ut hct luc 3o q tund vnclam
fuit Jom in deserto ut hct ibidem / pt statum q due
... dixit fuit liptantibus in deserto pune /

ibi · Et testimonium phibuit Jo / 3o testim
ctinui ibi · Et ego vidi tam qz primo
modus deueniendi in ctinu qui fuit p actu
bapdi · ideo dt · Et ego nesciebam eum · i ·
no eram ctius de ipso / Sz ut manifeste
tur ordinate tram sit / ß ppterea ego
io venit inssus ab eo baptizare in aqua tm
no tollens pctam in spm · Et manifeste
vsi bapdi z unsione humilitatis in isrl
· i · in populo iudeorum / vnde stied q Jo
no fuit pco xpi nisi ad iudeos / vnde
in 3o · ego bapm nos in aqua ille uero
bapbit nos in spu sco · Et testimoniam phibuit
io · hic tam sz scd signum ctificans q
quidem fuit descensus spus sci / no dicit
Et testimoniam phibuit Jo · tamqz ctus
uel alius qui dixit Jo · Et ego nesci
bam eum / et qr posset dici quero si
io nesciuit eum / quo qo testium phibuit
de ipso / et videt eciam dicens · Et
testimoniam phibuit io · dicens qz vidi vocl
exterioribus z interioribus spm descendente
sicut columba de celo · i · columba in specie
spus sci no quidem ut p̄o descenderet sci si
in eum ß ut ꝑhc ondatur spm sctm
descendere sup baptizatos / et ut io
p hc exm conobentus cognosceret /
luc 2o · descendit spus sci corli
spus sicut columba in xpm z manente
tem sup eum / qz in eo requiescit
ysa · xi · z requiescet sup eum spus
dni / ß qr mansit sup eum / ut oibus
patentius ondet / q no fuit fantasma
ß rei vitas / Es michi viderit ones
columbam qui aderant dt Crisostmus
sz no omes viderunt eam sup xpm
/ ß tm illi qui se dignos exhibuerunt
tanta visione forte oms viderunt
visu exteriori ß no interiori / vn fen
tancerunt fantasma et no veritatez
z ideo testio alieno indiguerunt /
Sz istud fuit signum ctificans ipm

a3 z ego a te debeo bapi · Jo cognouit xpm pre ... Jo cognouit ... qui venit ad bapm Jo ... ego debeo a te bapi / z ... cognouit eum quia sic spus descendit sup ... signo ... a deo pius ... data

Augustinus quod dicat nesciebam ad veritatem comparatur id est baptismo quam Christus sibi retinuit quam confert deus per ministros baptizantis. Restituit causam ... quod effectum baptismi sui baptismo conferre posset. Sed quod interim ... per eius baptismum efficaciam tribuit ... quod aquam baptismi conferretur ... et quod ego nesciebam quod haberet Christus comparandum baptismo sibi retineret

io videt dicit. Et ego nesciebam eum sed per ...
sed isto signo cognovi eum quia hic dominus
fuit adeo vel ego nesciebam eum supple
... esse vel quod hoc signo cognoscerem
... qui misit me baptizare in herenio baptizare
... in aqua tamen ... baptizare non in
spiritu intrinsece sanctificante. Ille michi dixit
loquendo interiori quia spiritus loquitur ad spiritum
eum ... ad baptismum tamen ille
super quem videris ... id est corporali et
... spiritum descendentem motu locali
... quo ad speciem columbe et manentem
super eum quo ad virtutem purificandi
que semper mansit in Christo et maxime post
baptismum Christi. Hic non alius est quam baptizat
id est a peccato mundat in spiritu sancto id est per gratiam
spiritus sancti que confertur in baptismo a solo
Christo non a Johanne. Et ego vidi. Hic tangitur
tertium scilicet testimonium etc. ... testimonium quod ...
testificatur de hoc quod vidit ideo dicit. Et
ego vidi et testimonium perhibui quia hic est
filius dei id est Christus. Et qui vidit testimonium
et perhibuit et verum est testimonium eius. Hic primo
queritur de descensu spiritus sancti. Si enim spiritus sanctus
est deus et deus ubique est, ergo non descen-
dit. Si dicatur quod non descendit per essentiam
sed per effectum, contra nullus effectus de novo
collatus est Christo quia nullam immutationem gratie
habuit ... quod non habuit a conceptione, ergo non
descendit per effectum. Item queritur magis
dicitur descendisse in illa columba quam in
alia, cum ei uniebatur illi columbe, cum
non sit sicut assumpsit creaturam, si non
ergo eque erat in illa sicut in alia, ergo
descendit in qualibet columba. Item quare
magis descendit in columba quam in
aliquo alio. Respondeo dicendum quod deus dicitur esse in
creatura in ... modis. Primo modo per incar-
nationem et sic est in omnibus et equaliter
nec descendit nec movetur nec recedit.
Secundo per modum signandi vel ostendendi sicut

deus dicebatur esse in hiis creaturis
que ipsum signant sicut in monte
Syon Sinai et in monte et in nube.
Tertio modo per modum iustificandi sicut dicitur esse
in hiis quos amat et qui eum amant.
Quarto per modum uniendi vel assumendi sicut in
Christo. Et primo modo condicione quia ubique est et quod
non videtur ascensus sed descensus. Aliis
modis sic unde deus aliquando dicitur descendere
cum descendit creatura que ipsum signat aliquando
cum confert gratiam aliquando descendit natura assump-
ta. Quia igitur ad hoc erat illa columba in-
stituta et spiritualiter ostendebat scilicet spiritum ideo
dicitur descendisse in ipsa non in alia. Non
ratione effectus vel unionis sed ostensionis.
Item quare magis descendit in co-
lumba quam in aliquo alio. Videtur propter pro-
prietates columbe quia columba est simplex
vel mansuetum et fructuosum scilicet non sicut
est benignus et fructuosus et sine dolo.
Spiritus enim sanctus effugiet fictum. Quare
... dicit. Et ego nesciebam eum.
Contra testimonium perhibuit Johannes de Christo antequam
baptizaret eum sicut habitum est supra, ergo ante
cognovit eum ante quam tulit testimonium
de eo quod nesciebat. Videtur Crisostomus
quod cognovit eum in generali vel eum sci-
bat quod propter veniret et quod ipse eum precur-
sor erat sed tamen eum ... et singula-
riter non cognoscebat quia in deserto ab in-
fancia fuerat et eum non viderat, sed hec
responsio non potest stare, quia Johannes cognovit
deum in ventre matris, quis ergo eum non
cognovit ... Item
Mathei tertio dicitur Ego a te debeo baptizari
unde videtur quod cognovit eum esse
Christum sed non cognovit quod potestatem
baptizandi retinuisset sibi et tunc obiectio
quia aut de potestate baptizandi excusatio
aut de potestate baptizandi intrinseca utroque
modo ... quia utrumque debebat scire

xpo dom qd s loquitur de xpo qm ad
scam qz no cognoscebat intelligd e
ita continuali sicut cognouit post
scium s qd tu ad infire bap intelld
e sex de ptate scma e auct q
deo a se ipso z aliude pt intius iun
dare a culpa ista nec dedit ut dare
potuit scda est coopacois ut ho ac
cepta diuinus po in tali actu sit
ipius dei cooperator de ista e qtuta
qr magr dicit q illa dare potuit
hc tu negat quid ex quida quia
magr z quida alij hc idem cu magro
videnr dic qr hoc distinguedo est
q cooperari alij est dupr ul p mo
tac efficacis sicut na coopat deo
in pductoe aliu z h ac gre i
faciedo opus meritoriu uel p mo
tac dispoicis sicut coopatur ho
deo qntu ad gram cu se disponit
p pos ptatem dare no potuit sz s
potuit z dedit cum dicat magr
3a est excellencie ut s inuda
cionem gram exhibere in bapte
maiore confert gram bapti 4a
est inuocacois ut ho in noie petr
bapte possit sicut in noie xpi uel
trinitatis 5a est instituicois ut sic
dic hunt ptatem insti bapm in
aq ita z alius hret in aq ul in a
aliqo 6a est ministri qua dat ut p
hacem possit extius ministrari et
vbu z eltum ista dedit z dare potuit
de omnibus intermedijs dic q dare po
tuit s no dedit pt 2a z tria s coo
pacois z excellecie no dedit ne
spes in hoie poneretur qz si unus homo
poss alim fmare spalr ul sug
mitis plus de gra dare ppaet
ho ab hoie gram z remam v. b.
z. 2a s inuocacois z instituicois

no dedit ne tot ecent bap qt bapte
qr noiat z denoiat bap ab eo cuius
noie fit z ab eo qui instituit Jo
de ptate pa z ultia no dubitauit
s de intermedijs dubitare potuit
sz tu ita decnedo sicut dcm est
Altera die iterum stabat ioh sup poite
duo testioia xpi subiungit 3o qr
habuit Jo xpo cu eu ambulanti
z desideris hc testiom cu fructu suo
pmo ipo no ipa testificaco disci
pulo ibi z audierut eu 3o qnsq
susceptio ibi concesst aut .v. 2o sus
ceptoru fructificacio ibi Erat aut
unus ex discip 1o fructificacois su
pdicacois attestacio ibi Inuenit aut
eu ihus no qz qd ipa testificacio
q sta est in psencia dni z discipulorum
Jo unde dr Altera die stabat Joh
z ex discipl eius duo qui s. erant
pdonei ad audiedu xpi testiu qr
discipli fideles qr magro adherentes
qz z sermocem annates vn discil q
erat cu magro duo erat sicut dr
greg caritas min q inter duos hri
nec pt vn luce x. dr misit eos
binos an faciem sua vnde altera
die iterum hc est imediate post pcedente
Stabat Jo ubi stabat s. in bethania
transiordane in deserto Et ex discipl
eius duo ymo pleres s hij duo tm
dnr secutisse eu Jo qr isti soli ex
audierunt testim de xpo Et respiciens s.
eodem loco ubi stabat
ihesum ambulantem cu alijs qui
veniebat ad eum frequenter eu venie
bat ihus ad Jo ut octam daret
ei ferendi testim de ipo quia p
Jo voluit pl iudeis reuelari apd
quos Jo erat magnus erat dicit Joh
Ecce agnus dei ad dram agni

qr xpo post baptism
est a Johe decessit
moratus e ipse loco
illa z sepius e familia
r Johanni ut sic fre
qn Jo dicet testioni
de xpo i sui psencia et
sic ab alijs cognoscer

typica et paschalis ideo agnum vocat ut discipulos ad ipsum per mansuetudinem attrahat. Mt. xi. Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Cuius figura fuit vir in incarnacione per peccatorem sapiencie Za vi. Ecce vir oriens nomen eius. Agnus in passione per mansuetudinem doctrine patet ysa. liii. Sicut ovis ad occisionem ductus est et quasi agnus coram tondente se obmutescet. Leo in resurrectione per fortitudinem potencie apoc. v. Ecce vicit leo de tribu iuda. Unde dicit Ecce agnus dei. Cuius addit qui tollit peccata mundi sicut primus ut conati peccatis hec audientes confugiant ad xpm. ut infirmi ad medicum. Et audierunt aure cordis magis quam corporis eum i. clamantem vel eum i. xpm in Joh loquentem duo discipuli loquentem i. testificantem et quia vere deitatis erat Et secuti sunt ihesum conversatione inviserunt hominis i. interiori et cotidie nunc quaerentes magistrum suum, sed consilio sano venientes secuti sunt lucem, quia lux habebat opera insuper tercio eum facit dilatatem venire ad lucem ut manifestentur eius opera et sic tractum est supra. Discipulorum conversio deinde tamen conversorum susceptio cum dicit Conversus autem Ihesus i. retroaspiciens ad illos duos qui sequebantur eum et in videns eos sequentes se ad hunc a longe non enim audebat ingerere se, dicit eis et in hoc audaciam accedendi ad eum contulit eis unde conversus est ad conversum illud zach. i. Convertimini ad me et ego convertar ad vos, sic eos inspicit dicit eis Quid queritis non tamen ignorando sed occasionem interrogandi per responsionem manifestandi ut videndo ad hunc ravarent et ut audiant accedendi ad eum daret eis sed Christus non loquitur eis assumendo eos dicens hoc

quibus est vel est venite ego satisfaciam vobis cum pro hoc magis se manifestaret et videt circumspectus quia cuiusdam adulti hominis inicium est sub ipsius liberi arbitrii et quia hac sua curacione poterant inicia corpora voluntate quemadmodum loquitur ut reprimet tamen sui adventus capiant in dixit et Ihesus quem quaeritis sed quid queritis ne sic laudat quem videtur. Cum supplex dicit audita tam benigna allocucione Ihesu dixerunt ei accepta fiducia Rabbi cum iam nos confitentur discipulos unde dicit quod est interpretatum magister nam tum hic est verbum ebraicum sed interpretatum quia pater quia circumspectus non loquitur hic et postea Rabbi graecatum est et liber iste fuit scriptus in greco Ubi habitas quasi dicat te qui tanta doctrina tua habitacionem hac quidem facit cum que dicit quod dicit Can. i. Indica mihi quem diligit anima mea ubi pascas ubi cubes in meridie et quia isti non videt ad interrogatam. Interrogavit eum atque quid quererent, nec sic respondet hic quamvis sed tamen interrogat Ubi habitas et quia vera intencione sequebantur xpm ideo admittuntur unde dicit eis Venite et videte et viderunt ubi maneret tamen discipuli obedientes magistro suo cum ille qui non vera intencione sequebatur xpm repulsus est Mt. viii. ubi scriba ait illi magister sequar te quocumque ieris, dicit ei Ihesus Vulpes foveas habent et volucres celi nidos, filius autem hominis non habet ubi caput reclinet sed quia sincere conversi sunt ad dominum qui cum ipso non permanet sic dicit et manserunt ibi die illo sillecti

Et accedit unus scriba i. legis peritus ait illi magister sequar te

Accessit ad hunc per spiritum i. erat unius fidei et civitatis quamquam quod ex quo testis Johannes aptaverunt

sed ex parte benignitatem et per ben ... dominus sicut ... corde suo salutem

q. d. patet spiritu ad verum voluntatem

Theophylus dicit per haec nullum horam permittamus et ...

haec dicit dic quod ubi est xpc lux vera et ... ubi ille fulgore ... beatus ... ubi ... duxerunt audientes et videntes ... hanc ...

suauitate ihu et statim subiungit uo
que permanserunt eum se. Hora autem
erat quasi x. In quo signatur dies gre
que est nouissima in qua permanendum est
i. Io. ii. Filioli mei nouissima hora est. In hac nouissima
hora permanendum est cum domino ihu. luce
xxiiii. Mane nobiscum domine quoniam aduesperascit. Mane
in temptacionibus meis. Deinde dicitur primo
de testimonio isto ultimo Ecce agnus dei
quem cum nichil plus addidit. io. dicit
insufficiens fuisse testimonium quia hic potest
dici de quolibet saltem maiore de apostolis
luce x. Ecce ego mitto uos sicut
agnos inter lupos. Hic queritur quare
nomine agni eum describit et aliquo
alio alterius. Responsio dicendum quod agnus dictus
est a Io. quia in agno fuit prefiguratus
Exodi xii. et predictus a prophetis ysa.
xvi. et quia christianorum commune dicitur legi
nomen agni deriuatus est a Io. Item
adhuc restat quomodo quare ergo prefiguratus
fuit nomine agni sed in agno propter inno-
cenciam Exo. xii. Erit agnus absque
macula masculus anniculus. Item propter
pacienciam ysa. liii. Quasi agnus coram tondente
se obmutescet. Item propter utilitatem magnam
quia totus utilis est quia bibunt lac, car-
ne in cibum, lana in uestimentum, pellem
in ornamentum. Contra ergo obicitur quod alii sunt
agni. Dicendum quod innocencia christi differt
ab aliis quia ipse sine macula, quia eius
macula nulla fuit, sed alii sunt
sine macula quia eorum macule sunt absterse
per graciam. Deinde queritur de perhibicione
huius testimonii dicendum quod Io. stabat
et coram duobus discipulis testimonium perhibuit
dicens io erat missus ad preuniciandum
christum ergo dicendum quod non debet stare
sed currere ut premium christo annunciaret.
Item iuxta quod sicut dicit tamen duo, et sic omnibus
debet dicere ut omnes crederent per illum.
Responsio est quod testimonium Jo. adhuc quod ei
credendum debunt esse autenticum pla-
cidum acceptum et non suspectum, quia autenticum
ideo stabat non currebat, quia
acceptum io non ambiebat, sed quietis
et stare uolentibus testimonium perhibebat
quia non suspectum non se ad annunciandum
ingerebat, ideo dicit crisostomus quod suspectum
esset testimonium si ita se ingereret ad predi-
candum indecens fuissent prouocati ad con-
uertendum. Deinde queritur de hoc quod dicitur
rabbi ubi habitas et dominus ondit eis hos-
picium. Contra enim matheus viii. Uulpes foueas habent
et uolucres celi nidos, filius autem hominis
non habet ubi caput reclinet. Respondeo dicendum quod
hic hospicium. Responsio dicendum quod hic habitaculum
uel hospicium est duobus modis uel per
proprietatem possessionis, sicut habent
diuites et principes, uel per quietem mansionis
tamen sic habent omnes qui declinant
ad aliquam domum ad manendum, primo modo non
habet talem pauper, secundo habet talem quietem
non cum esset gyrouagus. Erat autem
andreas frater symonis petri. hic
tantum christum fructificatum
quia statim postquam conuersi fuerant illi
duo discipuli Jo. ad christum alios ad
christum uocant ut andreas uocat petrum
propterea dicit Erat autem andreas frater
symonis petri unus ex duobus discipulis
qui audierant a Jo. testificante de
christo et secuti fuerant ihesum. ad Joh[annem]
testimonium et andrea specialiter notat ut
fructum sue predicacionis ostendat. Unde
subdit fructum dicens Inuenit hic
primum fratrem suum symonem hic i.
andreas primum i. ante alios inuenit.

hic tacetur nomen alterius discipuli, quia nunc sollicitudo est tacere propria laudes uel saltem
loqui despexit de aliis infra ... discipulus ...
uel io solum andreas hic nominatur quia ... erat ... et hic aut
propagatum ... fuit primus discipulus. sicut stephanus primus martir

albinus iuxta de eu qui … amorem … p aucitas andreas innuit eat … … … … … vocat fratri traditum a bona … sustepit / ut sequitur / sic gravamus est et fide

In quo notatur quod iniciis nominis andreas ad ihesum fratrem suum symonem quod studiose querebat ut eum ad inventum thesaurum perduceret hoc est ad ihesum christum et dixit ei invenimus messiam / sicut boni mercatores margaritam / sicut boni cultores thesaurum absconditum / math xiii simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro etc et adduxit eum ad ihesum sciens quod si eum posset facere ut veniret petrus ad ihesum ipso audito non recederet de cetero abeo. Intuitus autem eum ihesus dixit etc. hic tamen … predicatoris andree acceptacio / quia dominus acceptavit non vocacionem sed predicacionem andree supra predo petrum / et quid nomen imposuit ei / tamquam suo discipulo / unde dicit Iuvenalis tus eum … petrus ihesus … … … tatis ut … daret ei …dicauerine et … ei de quo … est genesis … ad dicite eum hoc est fratrem vestrum ad me / et ponam oculos meos super illum dicit Iosephus i. christo dixit tu es symon filius iohanna hoc quod erat occultum et quod nullus sibi revelaverat / dixit ut ostenderet se esse deum / cum sua nomina / ne petrus amplius fluctuaret de adventu messye / et non quod nomen eius dicat ut aliud impo(nat) unde subiungit / tu vocaberis cephas / quod interpretatur petrus cephas hebreum est et petrus grece / cognoscens latinum Beda dicit quod syriaca lingua dicitur cephas / greca et latina petrus / et in utraque lingua a petra dirivatio … dicit ei … math xvi tu es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam / a qua scilicet tu nomen accepisti hoc est super me edificabo ecclesiam meam

i cor x petra autem erat christus unde dicit … vocaberis cephas quod interpretatur petrus i. firma petra christo quod credentem amans non accipies

¶ Hic queritur primo de hoc quod dicitur erant unus ex duobus discipulis. … andreas hic magis andream nominavit quam alium discipulum et si alium tacuit / sed non silebat de andrea … quod non … andree magis quam alterius fuit discipulus / et insignior erat dicit crisostomus / et ut ostendat petrus per andream vocatum esse et in hoc nomine … magis vult ostendere quod deus per … volunt maiores et seniores vocare per minores / et sapientes per simplices / unde petrum vocat per andream et nathanaelem per philippum …

¶ Deinde queritur de hoc quod dicit tu vocaberis … hoc nomen ei impo(nit) / quod non hoc … per … ubi dicitur non impo(nit) ei nomen sed prosignat ¶ item marci iii dicit quod dominus vocavit eum / et imposuit symoni petrus ¶ item math xvi dicit quod tunc imposuit ei nomen quando confessus est christum / ad hoc dicendum / quod hoc nomen petrus fuit prosignatum iohannis i impositum marci xvi confirmatum sed … hunc salomon concordes / quod hoc non sit impositum petro quando ab … ductus est ad christum et Beda hic idem dicit super marcum / ita quod non tunc impositum fuit ei / sed … apostolus hoc … quod tunc erat ei impositum sed tamen non fuit promulgatum nec divulgatum / et ad hunc non … vocabatur petrus ab aliquo sed post math xvi voluit quod hoc nomine vocaretur / marci non … … nomen celebre … per … nomen … ¶ Item queritur quare hic dominus imposuit nomen petro in sua vocacione magis quam aliis

nota dicitur vocaberis sed tu es petrus ab firmitate fidei et confessionis et super hanc petram quam confessus es edificabo ecclesiam meam. congregatam fidelium quod hoc fundamentum … … … … super hanc petram. christum … … credens

c/ et videtur quod acceptor fuit personae / quia
dignitatem nominis ei contulit suo intuitu / ad
hoc respondet pelagius / quod hoc fecit propter
maiorem naturalem fervorem quem vidit
in petro unde dicit Intuitus eum ihesus
et pelagius dicit / quod propter naturalia contingit
mereri / unde alibi dictum est / quod deus
videt non solum exteriora / sed et interiora
non solum quae sunt / sed et quae futura sunt
Insignando quod erat futurus pastor
ecclesiae / nomen ei imposuit / quod bene dicit
pelagius Intuitus et naturalem fervorem
/ et victor replicat unde dicit nonne
[illegible] finem naturalem magis supradditur
dispositionem virtutis sicut mentitus est
pelagius / sic tenens fomentum erroris
sed intuitus est oculo mentis et benignitatis
q° c° quod est cui nomen suum non mutat
illis qui religionem ingrediuntur sicut
et illis qui ad christum convertuntur ad hoc
respondet Crisostomus quod mutatio nominum fie-
bat in virtutum mutationem / sed ex modo
unum nomen habemus quod maius est ad virtu-
tum mutationem / quod illo nomine vocamur
a deo nostro / et hoc est nomen christianitatis
quod omnes dicimur christiani / tamen adhuc
servat mutationem nominis romana ecclesia in
hic summo pontifice etc ¶ In crastinum
autem voluit exire in galileam etc
Ista pars quae incipit ab illo loco hic
est textum Jo in qua agitur de ubi mani-
festatione divisa fuit in duas in
prima agitur de manifestatione ubi stat per textum
usque ad locum istum de ma. pars non usque
ad finem xx c. agitur de manifestatione facta
primum verbi / et de manifestatione respectu hic
ad eos quibus fit et ad eum de quo fit
Ideo habet pars haec duas partes In prima
de manifestatione sed quod respicit conditionem
aptitudinem eorum quibus fit / in secunda agitur de

manifestatione sed quod respicit conditiones aptitudinis ubi
in manifestatione et incipit in parte In primo vi
capitulo i post haec erat dies festus prima pars haec in
sed quatuor genera personarum quibus se manifestat sunt
discipulis In prima parte manifestat se suis
discipulis in secunda manifestat se iudaeis in
medio secundi capituli i post hoc descendit capharnaum
In tertia manifestat se samaritanis In principio
quarti capituli i ut autem cognovit ihesus In
quarta parte manifestat galileis circa finem
quarti c. i post duos dies exiit prima pars
in qua manifestat se suis discipulis habet
duas In prima agitur de discipulorum vocatione
In secunda de manifestatione facta discipulis vocatis
ibi et die tertia nuptiae factae sunt Vocatos
igitur discipulos a domino fuit describitur hoc or-
dine scilicet primo non vocatos simpliciter secundo vocatos
sapienter ibi invenit philippum et natha-
nael tertio vocatos attractio / ibi et vidit
ihesus nathanael quarto attractos confirmatos
ibi Respondit ihesus etc vocatio quoque simplex
scilicet philippi primo facta a domino describitur / quia
ab ipso domino de galilea vocatus est
Ista dicit In crastinum scilicet post conversionem — Et ubi invenit reliquos
andreae et petri voluit exire in galileam — dicens ubi manif...
et invenit philippum non conveniunt sed ex
proposito voluit scilicet ihesus exire de iudaea
ubi fuerat cum iohanne qui baptizabat
ibi sicut dicitur capitulo tertio in galileam terram
suam ubi fuerat educatus unde et propter
voluit eam visitare et invenit eum
exiens in galilea philippum qui sibi
occurrebat et dixit ei ut dicat ei ihesus
id est salvator volens salvare philippum
hic Sequere me non solum gressu corporis
sed cordis ut posses consequi philippus 3°
Sequor autem si quomodo comprehendam
et in quo comprehensus sum a christo ihesu
hic Erat autem philippus etc / tacto primo dum
tacto discipulis invenit / circa quos intenditur

operante in alio statu 2 in ma^t. de cuius vo
catione d^t ma^t. ix^o. vidit ihus hominem
sedentem in theloneo matheum nomine
2 ait illi sequere me et surgens secutus
est eum. Inuenit autem leuitas sed gra
cia vite operantis. quia autem in galilea
vocatur philippus. significat quod nemo dignus est
vocacione christi nisi qui transmigrauit de
vicijs ad virtutes unde 2 galilea
transmigracio fertur interpretari. vnde 2 in ma^t. ult.
dicitur ecce precedet vos in galilea ibi
eum videbitis et tangit etiam locum
vnde erat philippus ad maiorem materie
aperta d^t. Erat autem philippus a bethsa
yda ciuitate andree 2 petri. ciuitatem
istorum nominat ut ipsorum nomine officium
ad quod vocantur ostendat. i. ad venacionem
non ferarum sed animarum. bethsaida n. interpretatur
domus venatorum. Je. xvi. ecce ego mittam
piscatores multos d^t dominus 2 piscaben-
tur eos 2 post hec mittam eis multos
venatores 2 venabuntur eos. de omni supra bo
bus monte 2 de omni colle animarum. et
de cauernis petrarum. Apostolus
philippus os lapidibus interpretatur bethsai
da domus venatorum scilicet domus 2 ipsos
sapiencie nostre eloquencie. de quo. luc. xxi.
ego dabo vobis os 2 sapienciam cui non
poterunt resistere 2 contradicere omnes aduersarij
uestri. per lampade hoc stans conuersacionis
sic luceat lux vestra coram hominibus
ut videant opera vestra bona. ma^t. v.
per venatores predicatores Je. xvi. mittam
eis venatores multos 2 vena-
buntur eos. In nomine igitur philippi
de bethsanda significatur quod qui assumit
officium predicationis. debet habere sapienciam elo
quencie 2 honestatem vite. quod autem
vita despicitur restat ut eius predicatio
contempnatur. vnde 2 statim subiungit
euangelista de venacione philippi qui

fratrem suum nathanael. scilicet venatus est vn
d^t Inuenit philippus ut sapiens ve
nator iam eruditus Nathanael
fratrem suum in lege doctissimum vnde
sicut ipse inuentus fuerat a christo sic
2 nathanael inuenit vnde Beda
vide venatorem istum quam citissime
mabil est inuentum 2 d^t ei nolens
celare ei thezaurum inuentum quem scripsit
moyses in lege. deu^t. xviij. et
prophete amos sed potissime ysa. vij. xi. 2
2 i. Ezech. xliij. dan. 2 prophete su
spiserunt quia et libri sunt et prophetis
2 tanquam diceret suppleui vnde que scripsit moy
ses in lege 2 prophete scilicet scripture 2 In
uenimus ihesum i. saluatorem studiose que
rens de quo abacuk 3° exultabo in deo
ihesu meo. filium ioseph. non verum sed putatiuum
a nazareth. i. natum de nazareth 2
hoc non est verum ymmo fuit natus in beth
lehem. nutritus non in nazareth sed phi
lippus putabat quod fuisset in nazareth.
Nathanael uero peritissimus in lege scie
bat quod non de nazareth sed de bethle-
hem venturus esset erat messyas vnde
mich. v. et tu bethlehem effrata
paruulus es in milibus iuda ex te
mihi egredietur qui sit dominator
israel et dixit ei i. philippo natha
nael a nazareth potest aliquid bonum esse
ista littera legitur dupliciter primo sic ut remissiue
ut sit sensus quod aliquid bonum potest esse a naza
reth propter illud quod scribitur ma^t. ij. ut ad
impleretur quod scriptum est per prophetam
quoniam nazarenus vocabatur. alio legitur
interrogatiue scilicet dubitans querat
a nazareth potest aliquid bonum esse
scilicet summum bonum. quod scit dominum esse de
bethlehem nasciturum erat propterea
non nisi dixerunt iuf. vij. nunquid
a galilea venit christus sed legatur inter...

et esset in philippe dicto quod christus esse a nazareth. et hic
ergo ... a nazareth aliquid boni potest esse
vel dubitando interrogat vel affirmat ut legitur predicta
attamen te tanti tuo posse esse aliquod bonum vel ...
doctorem vel saluatorem.

sine remissione asserit philippus et
hortatur ut veniat / unde dicit ei phi-
lippus veni et vide Christum. philippus
amicitias quas invenit per verba vera
re non potens / ad intuitum evocat the
saurum semel inventum / et nathanael est / qui secutus
est philippum. Sed nunc hic de adventu
domini in galilea quod dicit hic quod in crastinum
post testimonium Joh. venit in galilea
/ et alii evangeliste dicunt / quod statim ductus
est in desertum a spiritu. Matth. 4. et Marc. 1.
Item ibidem dicitur quod Jhesus venit in ga-
lilea postquam johannes traditus est / sed
constat quod adhuc non erat traditus sicut
dicitur infra 3. quod Joh. longo tempore post
baptizavit / Ad hoc videtur Augustinus in
libro de concordia evangelistarum / quod duo
sunt adventus dei in galilea / primus
fuit post testimonium Johannis / ante quod mitteretur
in carcerem / et de hoc omnes alii evangeliste
tacent / Secundus non fuit postquam Jo. mis-
sus fuit in carcerem, de quo dicitur infra 4. capitulo.
In primo adventu fecit miraculum de nup-
tiis / In secundo adventu miraculum de filio
reguli / quod ergo dicitur ductus est in desertum
intelligendum est / quod testimonium illud fuit datum
post reditum domini de deserto. ¶ De quarto
de vocacione dicitur enim hic quod vocati fue-
runt antequam Johannes traderetur / dicitur autem
Matth. 4. quod post tradicionem Jo. vocati
sunt. ¶ Item Matth. dicit quod vocavit petrum
et andream de navi. hic dicitur quod
hic dominus est per ad testimonium Jo. vene-
runt ad Jhesum / primo andreas / deinde
petrus / Respondeo dicendum quod sicut dicit Augustinus
Jo. servat ordinem historie de tempore
vocacionis / sed Matth. illud dicit per recapitu-
lacionem / quod aliter de modo vocandi dicendum ad
hoc quod discipuli domini dupliciter sunt vocati
uno modo ad fidem alio modo ad perfectionem.
¶ Primo modo vocati sunt petrus et andreas

ut dominum cognoscerent et in eum crederent
testimonio Johannis. Secundo vocati sunt de navi-
bus ut omnia relinquerent et Christum sequerentur.
De primo loquitur hic Joh. / de secundo non loquitur.
Matth. 4. ¶ Vidit Jhesus nathanael.
Hic tangitur tertium scilicet discipuli vocati a Christo
... aut discipuli dominorum ... / quorum
... discipuli ... / sed ... per ...
que in discipulis erant ...
Ecce vere israelita in quo dolus non est
... ei ... et credidit. ergo dicit
Vidit Jhesus visione salubri nathanael
venientem ad se simulatum videndi
desiderio et vocatum a philippo et dicit
de eo scilicet Christus de nathanael. cum
ad hoc distaret ita tamen quod audire
poterat / ut dicit Crisostomus Ecce vere israelita
id est non solum carne eo israelita / sed fide et imitacione
ecce ipse non omnes qui sunt ... ...
sunt israelite / sed fide et imitacione in quo
dolus non est fraudis et simulacionis
Ideo dolus in eo non fuit / quia tamen erat
sapiens non erubuit fieri simplex
/ et quia hoc quod credebat corde protulit ore
et quod verebatur non solum ... / sed
studio proficiendi / ... dolus in
corde cogitacionis mala / sed nathanael
non statim credidit commendacioni sue
... plus ... audiret maiorem
certitudinem. Ideo dicit ei nathanael. dicit
audita commendacione sui ipsius ab illo
Unde me nosti / in hoc ipso probat se
nathanael verum israelitam / quia non laudibus
inclinatur ad consenciendum sed laudanti
/ sed verus permanens ut ... Christe ocul-
te cognoscens investigat / et quia
Christe non dominum noverat ... fluctuat
in hoc dubio. Vidit Jhesus et dixit ei
id est nathanaeli adhuc dubitanti sed
querenti et certificari volenti priusquam
philippus te vocaret ut venires ad me

... / quia non simpliciter ... / sed ...
vide
... testimonium ... nathanael ...
... commendat ... constancia ... fidei ... nathanael ...
vide
vide
vide

[interlinear gloss above: i. quando separatus consistebas ab eis ... videre ... vide dei humilitatem ...]

cum esses sub ficu ad literam sub arbore
fici que est in orto in secreto loco erat
antequam philippus vocaret. Vel ficus dicit
conscientiam paradisi unde et postquam parentes sub
foliis fici se texerunt Gen. 3. vel sub fi-
cu .i. sub littera legis vidi te .i. novi te
et quid ageres vel quid acturus esses et
sic dominus attraxit eum per secretorum
revelacionem unde sequitur eius fidei confessio
Respondit ei nathanael et ait rabi
.i. magister et per hoc confitetur se discipulum
tu es filius dei quoniam ad deitatem per-
nosti secreta cordis. Jer. xvii. Ego
dominus scrutans corda et probans renes
/ et per hanc confessionem probat se verum israelita
sicut dixerat dominus supra. Tu es rex
israel quoniam ad humanitatem. Sed hec con-
fessio fuit tarda respectu petri. Videns
qui venit in nomine domini rex israel tamquam
ego sum nullus / Respondit ihesus et dixit
ei nathanaeli quia dixi tibi non ple-
na virtutem cognoscenti. Quia dixi
tibi vidi te sub ficu cum esses absens
credis me esse filium dei et regem israel
q. d. ex quo hoc modicum movet te
ad credendum maius .i. modicum divinitatis
mee signis quam iam vidisti videbis
non solum oculis corporis sed et oculis cor-
dis / et sic attractum discipulum confirmat
per promissionem visionis maioris. Unde
statim subdit / quid sit illud maius et
dixit ei amen amen dico vobis vi-
debitis celum apertum .i. vere et absque du-
bio dico vobis .i. tibi et aliis / geminat
amen propter majorem certi-
tudinem / et nota. Amen quandoque tenetur
nominaliter ut Apoc. 3. Hec dicit Amen testis
fidelis / et adverbialiter quandoque ut dicit
fiat fiat in hebreo amen amen / Sed
quandoque adverbialiter ut hic amen amen
dico vobis videbitis celum apertum

[interlinear gloss above: philippus ... apparuerit ... peteret ... ideo ... sicut ... aperuit ... apertum]
sicut in transfiguracione et in baptismo Johannis
ut dicitur Matth. 3. apertum est ei celum et vidit
spiritum dei descendentem sicut columbam
et manentem super se et angelos dei as-
cendentes et descendentes super filium hominis
id est quando angeli ad christum descenderunt
sicut dicitur Matth. 4. et angeli ministrabant ei
specialiter ut dicitur angelus qui dixit et na-
thanaeli non impletur in scriptis / Sed
postquam deus ascendit credentibus in eo
apertus est aditus celi et videt an-
gelos .i. predicatores ascendentes ad contempla-
tionem dei et descendentes ad humana
de eo predicantes / Ista visio figurata
est Gen. xxviii. ubi dicitur quod iacob vidit
scalam in sompno stare et angelos ascenden-
tes et descendentes. Hic secundo quomodo dominus vocavit
discipulos de galilea cum iudei essent peri-
tiores in lege / Unde et hic quod de ieru-
solimis non elegit eos / et est quod sequitur
continue et non hic quod vocavit na-
thanaelem per philippum / et tamen
nathanael esset peritus ea scientia ut dicit
hic Aug. et erat in lege peritissimus talem
videtur dominus debuisse constituere apostolum
/ sed dicendum quod voluit eligere simplices
ne putarentur per acro et arte instructi
vel quia nos docuit eligere prelatos
simplices et pro idiotas / Ad hoc docet nos
unde apostolus 1. Cor. 1. non multi pote-
tes non multi nobiles sed que stulta sunt
mundi elegit deus ut confundat sapi-
entes et alta huius mundi / et non glorietur
in conspectu eius omnis caro. et ut ondat
totum quod factum est per apostolos esse virtutis
divine / et non humane prudencie / hinc
est quod galileos elegit et piscatores
et rusticos simplices in apostolos quia
sicut dicit Crisostomus galilei erant incole
rusticiores / hic est quod per se nominat phi-
lippum simplicem et per illum fratrem suum
sapientem / hic est quod nathanaele

[note at foot of column:] Nota quod iste ascensus et descensus angelorum designat utilitatem celi
... capite et membris / est enim filius dei ... capite
... decorpore ... ascendunt ut excelsus
... descendunt ut i-
... parvuli ... contemplacionem demon-
stracionem

[margin notes, left:] Nota · Nota · Nota · i. ecclesiastica auctoritas ... Nathanael ... Nota · Nota · Nota · hec dicit apostolus 3
[margin notes, right:] Nota · i. ... visio ... apparuit ... figura ... Nota · Nota · Grec[2]

magnum doctorem in lege non elegit
apostolum / Simile est quod paulum inter primos
apostolos non vocavit sed novissime omnium
tamquam abortivo visus ei est ut similiter dicitur
Prima Corinthiorum .15. Ratio huius quia non eligit simplices
per doctos sed doctos eligit simplices ut faceret
sapientes / sed quia in nostra potestate non est
facere sapientes ideo sapientes eligere debemus
Nota quoque de obedientia apostolorum quia statim
secuti sunt illius vocem. Sequitur videlicet quod simul
non moti sunt / Ad hoc videndum est quod
illuminati fuerunt intus vel est dominus quod
quidam fuerunt inducti quodam testimonio
ut andreas et eius frater / quidam mi-
raculo ut dicitur de petro Luce .5. quidam
exemplo et sic philippus quia vidit andre-
am conpreciatam suum sequentem quod nomi-
nat esse bonum / Item quia Beda dicit
nathanael vocat verum filium dei / unde
hoc quod ipse vocat se filium hominis / Et videtur
Beda quod iste dispensationis modus innuit
hic actum est / ut nec innata concordat
ipse sua similitudine ille eius altius
fateatur / ut per hoc innotescat neque natura
in christo et eorum similiter donetur / unde
hoc per similia in se recognoscat et
dicat Sequitur

Et die tertia nuptie facte sunt etc.
[illegible] descripta et discipulorum vo-
catione hic describitur sua per verbum de verbo
incarnato manifestatio unde glosa dicit
quod post confessiones fratrum per se. Ipse dominus
miraculo se ostendit / hac igitur manifestationem
describit evangelista hoc ordine quod primum
miraculum fecit de ideo ostendit non miraculum inper-
fecto ibi et deficiente vino / tertio mira-
cum in vinum conversio ibi Erant autem ydre
etc. / 4º miraculi approbatio ibi et dixit eis
Ihesus / 1º vero manifestatio et discipulorum
edificatio ibi hoc initium signorum
primo igitur innuit miraculi facti occasio

que fuit quod nuptiis eius dominus fuit
prius cum discipulis presens quod dicitur Et die tertia
scilicet post dictorum vocationem vel posterius
preminit de iudea ut fuerat cum eo vel
sic Et die tertia .i. tertio repetito ita ut
tertio dicat ordine et mirata fecerit christus
in via et eadem die sed tamen annorum
revolutionem videlicet quia / eadem die nativitatis
christi adoraverunt magi dominum eadem
die tricesimo anno baptizatus est et eadem
die anno uno revoluto aquam
mutavit in vinum / et quod ipse Et die
tertia .i. eadem die 3º repetito .i. in tertia repe-
titione eiusdem scilicet xiij a nativitate christi /
nuptie .i. solempnitas et convivia de spon-
salibus facte sunt in chana galilee
Quod dicitur quod sponsus istarum nuptiarum fuit
Johannes evangelista sed tamen istud videtur incredibile
quod iste nuptie facte sunt post vocationem apostolorum
inter quos fuit Johannes ut patet Ioh. 1
et Luc. 5. unde incredibile quod
postea retrocessit ut vellet uxorem
ducere quam virginitatem observabat
chana nomen est ville in qua facte sunt nuptie
in provincia galilee Et erat mater Ihesu
ibi non dicitur hic quod fuit vocata quia
ratione affinitatis venerat tamquam officiosa
sicut et abiit in montana ad eliza-
beth ad serviendum ei ut dicitur Luc. 1. vo-
catus notatus fuit et dominus unde subditur
vocatus est autem et Ihesus etc. Ipse vocatus
et Ihesus ad nuptias non ut aliquis
magnus sed ut consors mortalium et ipse
ut similis non respuit sed venit in mundo
doctrina Luc. 14. cum vocatus fueris
ad nuptias vade et recumbe in novissimo
loco et discipuli eius non fuerunt ut quidam
dicunt sed tamen vocati in discipulatum sed
quando vocati sunt Ihesus et mater eius atque
discipuli ad nuptias cum essent pau-
peres quales non solent ad convivia
vocari / Simile est quod sponsus

[Marginal note, right:] ... eos iplo vero tamen quod fuit ... qui volebat ... nuptiis ... [illegible] ... ad elizabeth ... [illegible] ... Maria salome uxor zebedei vellet facere nuptias filio suo Johanni ... ad ... nazareth ... chana ... nuptias ... Et erat mater Ihesu

et sponsa pauperes fuerunt et ideo pauperes
invitabat. Christus autem voluit in paupertatis
nuptiis esse triplici de causa primo ut gloriam suam
coram multis manifestaret secundo ut nup-
tias approbaret contra manicheos qui nup-
tias erant condempnaturi. Et deficiente vino
hic tangitur secundum scilicet miraculi impetratio que facta est
a matre vel inspectione inopie sponsi unde
dicit Et deficiente vino in ipso convivio quod
est signum paupertatis dicit mater Ihesu ad
eum Vinum non habent vel magister convivii vel
fratres sponsi et sponsa vel forte omnes
et hoc innuit ei non quod crederet ipsum
nescire sed ut ostenderet suam compassionem
et filii potestatem. Paupertas autem convi-
vii et bonitas que non potuit com-
mittere ad bonum movit virginem ut
defectum vini indicaret filio suo quem
sciebat posse supplere omnem defectum.
Et dicit ei [illegible] Ihesus non offensus
non corrigens non arguens matrem
suam cuius compassio grata erat ei
Quid michi et tibi est mulier de defectu vini
q.d. convive huius defectus non pertinet
ad me vel ad te sed ad illos quorum
sunt nuptie sed sufficit michi ut de-
fectum recognoscant et sic gratia miraculi
quod petis ut faciam sit acceptior illis
et ponit Crisostomus exemplum satis bonum de
medico qui si ultro se offerret egroto
non multum curaret de eo egrotus sed
cum multis precibus egroti se exhibet
ei tunc multum egrotus reverenter
exhibet ei multum hoc ideo non est mol-
[illegible] nomine sed sponsi et convivantes
[illegible] oportet istud sic Quid
michi et tibi mulier est commune i. quid habeo
a te unde possim hoc miraculum facere q.
d. ex te habeo unde pati et mori
possum quod in cruce recognoscam te disci-
pulo recommendans sed ex te non habeo unde possim
miracula facere et ideo te in hiis [illegible]
nosco. Nondum enim venit hora mea i.

i. tempus quo ad faciendum miracula disposui [illegible]

hic sed utraque exposicio recte subsequitur
secundum primam sic expone Nondum venit hora mea
i. hora qua sit magis gratum et utile
miraculum illis quibus postulas fieri
non enim considerat tempus et horam propter se
subiacet quia ipse est dominus temporis sed
horam suam [illegible] quod vult ut dicit
Crisostomus sed tunc quia ad homines una hora con-
petentior est alia sicut est [illegible] horam
faciendi miraculum erat postquam recognoscerent
defectum quam cum secundum secundam exposicionem sic legitur
Nondum venit hora mea i. nondum
est tempus recognoscendi illud quod
ex te habeo sed erit in passione. Ultra
procedens dicit mater eius ministris non
turbata non irata de responsione filii
sed magis confidens de pietate et pre-
ceptis ministris hoc est servitoribus con-
vivii Quodcumque dixerit vobis filius
meus facite sciebat enim quod [illegible]
sciebat quid faceret et sciebat quod nullus
quod si ei obediebat sed ex hoc certa
erat quod faceret unde dicit quodcumque
dixerit vobis facite. Erant autem ibi
hic tangitur tertium scilicet miraculi operatio
et quia [illegible] facit in unius predicta
mensura [illegible] subdit euangelista me-
suram in qua miraculum factum est dicens
Erant autem ibi i. in domo convivii
lapidee ydrie i. vasa aquarum receptacula
ab ydros quod est aqua Gen. xxiiij.
Da michi pauxillum aque de ydria
tua. Sex posite ydrie sed ad quid
ut si aliquis convivantium tetigisset aliquid
maculam vel immundiciam lavaretur in
eis sicut mos est Iudeorum unde sequitur
secundum purificacionem Iudeorum i. ideo posite
erant ibi ut purificari possent in
mundi secundum morem Iudeorum. Sex autem
ideo erant quia tres vel due non suffi-

rent tante mutabilitatis / et ne aliquis estima-
ret possibile quod fieret ex vino pori relic-
te millesies vasis ex commixtione aque
superfluae effecissent vinum / providit quod
illa vasa magna fuerunt vini receptacula
ponens quantitatem ydriarum / unde dicit
capientes i. capere valentes singule
metretas binas vel ternas / metreta
dicitur quod est mensura continens sextariorum
secundum has igitur mensuras secundum estimationem
ad duas [illegible] quod subiungit dicit
eis i. ministris ihesus rogatus a matre
et forsitan a convivis quorum aliqui provin-
ciales a Iohanne audierant Implete ydri-
as aqua / hic querit Crisostomus quare non fecit
signum antequam implerentur ydrie quod mirabi-
lius esset si fuisset vinum ex non existentibus
facere quam qualitates commutare / ad hoc re-
dicit Crisostomus quod licet mirabilius esset
de nichilo vinum creare / non tamen fuisset
ita credibile / Alia causa ponitur
scilicet ut destrueretur error manichei
qui dicitur creatum mundum et omnia que
in mundo sunt a malo deo creata esse
ut igitur Christus ostenderet quod ipse mundum
creavit et omnia que mundi sunt commutat
naturam creature / ostendens quod si non
esset sua non obediret ei / dicit
ministris ut implerent ydrias ut
eos haberet testes miraculi Et imple-
verunt eas ministri usque ad summum
[illegible] ab alia virgine vel a [illegible]
Iohannis prophetantis de Christo / Et
intelligendum quod ad implere fecerunt dominum
[illegible] in vinum conversa de aqua
[illegible] implere eas precepit ut
plenum [illegible] est [illegible] facit
quod in genesi [illegible] Et vidit
deus cuncta que fecerat et erant valde
bona et venit [illegible] presta

[illegible] Et dixit eis ihesus [illegible]
tangitur [illegible] in miraculo / et hic in
apposicione vini [illegible] de vino
[illegible] quod dicit Et dixit eis ihesus
[illegible] ministris [illegible] haurite
nunc quia [illegible] venit et ferte archi-
triclino. [illegible] Architriclinus est
princeps trium [illegible] vel trium
ordinum mensarum [illegible] dicta
[illegible] et dicitur ab archos quod est princeps
et triclinio quod est domus vel camera
secundum Crisostomum architriclinus non dicitur hic
princeps vel dominus convivii vel [illegible]
[illegible] erat convivium [illegible] ministr-
antium unde querit Crisostomus quare ihesus
precepit vinum ferri primo architriclino
quam sponso vel sponse / Et videtur quia
cui committitur cura vel ordinacio convi-
viorum non commedit nisi post alios et
ideo sobrior et discrecior est ad iudi-
candum de vino / quam convive qui iam
repleti vino sunt et cibo unde illi
misit ferri dominus vinum ex aqua factum ut
veritatem [illegible] indicaret Et
tulerunt / ministri secundum preceptum domini
quia non precepit dominus ministris ut narra-
rent architriclino quod ipse [illegible] aquam
in vinum / videtur Crisostomus [illegible]
quia nec [illegible] sua /
Et ut gustavit architriclinus aquam
vinum factam i. vinum ex aqua factum et
non sciebat scilicet architriclinus unde
esset scilicet vinum ministri autem sciebant
qui hauserant aquam vocat sponsum
architriclinus mirans vini bonitatem
quod [illegible] et [illegible] putabatur
debuit apponi Et dicit ei ar-
chitriclinus sponso arguens quod ipse
ita fieri precepisset Omnis homo

a. miraculo quod tunc fuit de vinis que ipse dispensavit vini boni et acceptacio per ebrietatem

pri(m)um .i. in pri(nci)pio omnium bonum vinum pot(est)
inmiscari et inebriati fuerint tunc id quod deterius
est .i. minus bonum quod post opilacionem me(n)tis
ei(us) aliquis (per) vaporem vini non perci
pit qualitatem vini Tu autem s(er)vasti bo
num bonum usque adhuc .i. usque ad
finem convivii que(m) c(on)suetum Hoc ini
tium signorum fecit ihesus tamen ut s(cilicet) sue
glorie manifestat(ione) rone tunc madeis
d(icit) e(van)g(elist)a hic (est) initium signorum fecit
ihesus in chana galilee non d(icit) simp(liciter)
primum sed in chana galilee et
manifestavit gloriam suam glo(ria) .i.
latentem divinitatem infra xviii ego di
ligam eum et manifestabo ei meipsum
vone confirmacionis discipulorum dicit
Et crediderunt in eum discipuli eius
.i. firmi crediderunt Beda discipulus
te dominum ad nuptias vinum defecit
ne domino meliori propinam imach(i)na credi
nem sto manifestaret in illa beati
gloria dei deinde in eum fides aucta
proficit Et die tertio nuptie facte allegorice
tempus est dies sextum tempus ne
s(ub) lege et gratia unde hic signum nuptie
nuntiat xpm et ecclesiam in carnis assumpcione
de quibus dicitur Mt xxii Simile factum est
regnum celorum homini regi qui fecit nup(tias)
filio suo In hiis nuptiis bene vidit
aque insipide conversio scilicet et sic mutationes
conversio scilicet in vinum sapidum
et iocundum prima est veteris legis
conversa in veritatem Heb. x. umbram
habens lex bonorum futurorum Item vani
tas sacrificiorum in veritatem Heb. x.
sacerdos presto praesto est cotidie
ministrans et easdem sepe offerens
hostias que numquam auferre possunt
peccata hic autem unam pro peccatis offerens
in sempiternum hostiam sedet in dextera
dei sedet perpetue Item aspicias peccatorum

in levitate actis iii Et nunc scitote
nisi verum regnum quem unicuique discipulorum
per enigmata in lucem ii cor(inthios) iii
usque in hodiernum diem cum legitur
moyses velamen positum est super cor
eorum nos non omnes revelata
facie gloriam dei speculantes in eadem
ymaginem transformamur a claritate
in claritatem a domini spiritu Item tremore
in amorem Ro. viii. Non accepistis
spiritum servitutis iterum in timore sed acce
pistis adoptionis filiorum in quo clamamus
abba pater Item promissionis in adop
tionem luc. i. Sicut locutus est Zacharias
dominus deus israel et hic sta sit ad
partes virginis ipsa incredente luc.
i. ne timeas maria invenisti enim
gratiam apud deum Temporalis nuptie
ipsa scilicet dei et anime in spiritualem
anime ad deum de quibus Osee ii. Sponsabo
te michi in fide et spes Ergo deus
ad has nuptias fatebitur veniret deus
ihesus sed invitatus Apok. iii ego sto
sto ad ostium et pulso Si quis au
dierit vocem et aperuit ianuam mihi
ab ad illum et cenabo cum illo Vinum
in hiis nuptiis deficit hic vinum
est mira devotio de quo in ps.
vinum letificat cor hominis et cetera. Mt. ix
Nemo mittit vinum novum in utres
veteres aliud vinum deficit cum homo
efficitur aridus et indevotus Sicut
dicitur una sancta in canticis ps. anima mea
sicut terra sine aqua tibi Item ad partes
virginis que compatitur miseris deus
implet ydrias aqua compunctionis que
generat in dulcedine devotionis
Unde Osee in dicit quod aq(ue) in marath
conversa est in dulcedinem Item quod ydria
in qua servatur aqua est compunctio ydria
cavea est compunctionis et virtutis Et vacu
tatis quam meruit hoc per penitentiam ista ydria

appareat

lux

lux

lux

Et

.i. gloriam latitem scilicet carnis
divinitatem et divinitatis suo
per que aliquid fecit et quam gloriosus
est. Credamus per effectum operis
divine quod ipse esset deus voluntate
ipse esset ... conie
... ipse esset ...
... ille ... velut
per aliqui ... voluntate
... et illi quod plus ...
dicaverit ut ... pere
et alij in fide solidati fuerint

lux
ergo

lux

lux

ergo

ho

implet(ur) a(utem) cum h(oc) quod est (con)predicatione
lacrimis (per)fundit(ur). ¶ Est 2a (ratio) yda prima
(con)predicatio defectus (con)predicationis (con)solationis
Thobie v. Quale gaudium michi erit
qui in tenebris sedeo et lumen celi
non video. ¶ 2a yria (con)predicatio defectus
est circumspectionis contra hostem ii. Co.
xi. Timeo ne sicut serpens evam
seduxit astucia sua ita corrumpantur
sensus vestri et excidant a simplicitate
que est in Christo. ¶ 3a est defectus intellec-
tionis Ier. ii. Scito et vide quia
malum et amarum est reliquisse te dominum
tuum. ¶ 4a est (con)predicatio defectus virtutis
ad resistendum. Ps. dereliquit me virtus
mea et lumen oculorum meorum et ipsum
non est mecum. ¶ 5a est defectus stabilitatis
ad permanendum. Gen. viii. sensus et
cogitatio hominis in malum prona. ¶ 6a
est (con)predicatio defectus securitatis ad
expectandum. Eccle. ix. nescit homo an
odio vel amore dignus sit / tunc
implentur iste ydrie usque ad summum
aqua quando peccatoris lamenta per
singulas noctes / Secundo est (con)predicatio
bonum suum et quod aqua sit vinum optimum
devotionis de quo Zach. 9. quid bonum eius
est et quid pulcrum eius nisi frumentum
electorum et vinum germinans virgines
et hoc vinum in aqua (con)paratione vide-
licet mea in Ps. convertisti planctum
meum in gaudium michi. ¶ Tercio mittit
quod vinum (con)parationes primo de tempore nup-
tiarum / dicit enim agmbda quod facte sunt
eadem die / quo dominus baptizatus est
sed quod post hoc statim dicitur quod die
tercio facte sunt postquam dominus venit de
iudea / videtur quod eadem die anno
revoluto / sed hoc repugnat scripture
Iohannis dicit enim preterea cum quod descendit
capharnaum et quod non mansit ibi

dies quia erat prope pascha / ergo
nuptie iste facte sunt prope pascha non
ergo in epiphania ut si gaudetur in
...um est mos ecclesie quia eadem eodem
die tria festa celebrat / Respondeo dicendum
quod sicut dictum est hoc fuit dictum secundum opi-
niones et non est probabile et sustineri
potest. Si enim velimus sustinere quod sic
fuit hoc intelligendum post baptismum domini et
reditum eius de deserto et adventum
in galileam dicimus quod fuit prope
pascha nec obstat mos ecclesie / quia
ecclesia sicut ista tria celebrat de
stella et columba et vino mutato
quia dominus in hiis tribus primo innotuit
vel quia aque mutatio signat vim rege-
nerativam aquis collatam domino baptizato.
Si autem velimus sustinere aliam opinionem
videlicet quod cum dicitur quod post hoc des-
cendit capharnaum intelligendum
est quod non statim post hoc sed aliquo
tempore interposito ita quod pascha appropin-
quavit. ¶ Item quod est cuius fuerint nuptie
et quod fuerunt Io. hoc dicit in prologo super
et Aug. dicit in glosa super epistulam super
psalmum ex quo hic opponit victor cum
virginitas sit preferenda matrimonio
mediatio non est credendum quod Io. est
testium de virginitate prohibet magna
consensit in actum carnis. videtur etiam
ad hoc quod maior auctoritas in hoc
contrarium tenendum est quod fuit Io. et huius
secundum pt. hic quod licet quod Io. erat
consanguineus domini et obstat etiam
ipse et mater eius ad nuptias sunt
vocati quod ergo obiicit victor dicimus
quod non solvit bene nec quod non consensit
in carnis actum sine copulam carnalem
absolute sed sicut virgo mansit
propositum suum quod prius fuit et ut sit virgo
quamcumque virginitatem (con)firmatum in m

virginitas cum virgine conveniret. Aliter videtur quod esto quod consensum absolute virtus virginitatis non est immutata quia licet consensit tamen virtus dignitatis quae ad virginitatem dicat incorruptionem mentis et corporis. potest triplex aut perditur incorruptio mentis et tunc perditur eternalis et temporalis aut perditur incorruptio mentis tantum et tunc perditur recuperabiliter aut incorruptio corporis tantum et tunc perditur temporalis sed non eternalis quae gloriam virginitatis habebit sed tamen sic dicit Jeronimus non debet tales inter choros virginum si spiritualiter quae et in carne mansit incorruptus et si mens consentiret postmodum in [illegible] reddit

Item queritur de hoc quod dominus noluit ad nuptias venire quod non debuit si ei locus nuptiarum est locus commessationis et ipse dominus omnem commessationem debuit fugere ergo non illuc ire. Responsio dicendum quod illuc ivit ut fidem astrueret et heresim extirparet scilicet Iuliani qui nuptias dampnat quo dominus voluit esse presens et nuptias affirmare et approbare in actu quo in actu et fidem discipulorum vocatorum firmavit unde si dominus vocatus ire recusasset tunc videretur ille heresi consensisse et nuptias dampnare. Item queritur de visione filii ad matrem quid michi et tibi est mulier nondum venit hora aut ergo virgo petebat peccatum aut non peccatum si petebat peccatum ergo non debuit ei ita aliter respondere. Si petebat non peccatum ergo non debuit exaudire. Item hoc est quod dicit nondum venit hora aut ergo venit et sic falsum dicit aut non venit et ita male facit quia ante horam facit. Item exponit [illegible] hereticorum quod dominus fuit subiectus fato et astris. Responsio dicendum quod domini visio non fuit insultatoria sed instructiva ostendit ei quod non sunt petenti satisfaciat. Unde in petitione tria consideramus petentem et quod est unde dum pro quibus petit quae pro consanguineis pauperibus quod petit in actu et dominus in visione sua ostendit quod hoc non debuit petere ut mater quia non ex natura ab ipsa tracta hoc poterat ideo dicit ei mulier non dicit mater et quia non debebat petere pro consanguineis tantum quod curam habens [illegible] carnalium ideo dicit quid michi et tibi est et quia miraculum non est faciendum pro indigentia sed ad manifestandam gloriam ideo dicit Nondum venit hora mea quia hydrie [illegible] sic erat et quia illi pro quibus petebat pauperes erant et quia discipulis gloria manifestaretur ideo exaudivit eam quod obiectio de hora [illegible] nondum venerat hora pro sic manifestationis [illegible] fuit tunc post mortem de hora dicit Augustinus [illegible] mori sed qua dignatus est occidi unde infra x potestatem habeo ponendi animam meam et cetera.

Post hoc descendit et cetera. Cum manifestavit se dominus discipulis suis in hac parte usque ad xi capitulum agit de manifestatione facta iudeis quibus se triplex manifestavit scilicet signo verbo et facto [illegible] hec pars habet iii partes. In prima agit de manifestatione facta per signum virtutis. In secunda per verbum eruditionis et tertio [illegible] Erat autem quidam homo et cetera. In tertia pro facto [illegible] ibi post hoc venit Ihesus in iudeam. Prima pars habet ii partes. In prima manifestat se signo auctoritatis. In secunda signo virtutis et potestatis ibi Videntes ergo iudei et cetera. Signum autem auctoritatis fuit in [illegible] [illegible] que describitur hoc ordine

no templi no dicitur quia ... altare thymiamatis et candelabrum ... altare holocaustorum ... ubi ... et doctores etiam ... ibidem et ibi etiam predicabat ... templo ... videlicet

pertinuit dominum ad corripiendum expediendo secundo non manifesta iudeorum transgressio vel Et invenit in templo vendentes tertio transgredientium correctio ibi Et cum fecisset quasi flagellum / mirum corrector ... ibi vel cooperatoribus scilicet discipulis eius / dominus ad corripiendum expediendo non in hoc quod descendit capharnaum ut ibi maneret et fratres relinquit sicut dicitur post hec · i · postea quam sicut scilicet in principio descendit capharnaum hic quamvis circa ... dicitur ihesus descendit illuc cum statim oportet eum iterum ascendere ierusalem eo quod prope erat pascha / et videtur dicere quod volebat nimis diu conducere / nec volebat eos dimittere sed in omnibus honorare unde dicitur post hec descendit capharnaum ipse et mater eius et fratres eius et discipuli eius qui non erant fratres eius cum omnibus descendit quia ad hierusalem vel venit ... nazareth ... et ... ideo cum omnibus descendit ut expediret ascendere ierusalem sicut dicitur Et ibi manserunt non multis diebus illa mater / et quare ita parva mora fecit cum matre sua ... Et prope erat pascha iudeorum / ad quod oportebat iudeos convenire ad diem festum secundum preceptum deuteronomii · xvi Et ascendit ierusalem ihesus ut legem impleret quam ipse instituerat et ut multis ... cum salute ... veniat unde ... ego palam locutus sum mundo ego semper docui in synagoga et in templo quo omnes iudei conveniunt et in occulto locutus sum nichil · unde ... dicitur quod ... predicatoribus ... et Et inventum

templo etc. / hic tamen secundo manifesta transgressio quia de templo fecerant forum ... dicitur Et invenit in templo hic est argumentum quod pertinebat ad templum quod est locus orationis vendentes oves et boves et columbas ad hoc enim ... sacerdotes / ut volentibus offerre non deesset oblatio / et ... oves et boves et columbas habebat / quam alia animalia / quia ista animalia pertinebant ad ritum sacrificiorum Et nummularios sedentes sunt inventi et hos introduxerant sacerdotes / ut volentibus offerre ... non deesset pecunia et ... quod ... deserviebat ... unde ... dominus ... omnes ... Et cum fecisset quasi flagellum hic tamen tertio ... correctio non quia ... et ... dicitur Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis ad correptionem / et non accepit gladium vel fustem / quia ... ad vindictam quam ad disciplinam omnes scilicet qui ... faciebant eiecit de templo · i · de atrio templi fugierunt / vel ... vel ... quia forte homines non ... et ... unde ... omnes oves et boves eiecit dicitur ... quidam ... de civitate ... a facie eius ... illi homines fugierunt a conspectu eius / non valentes ei resistere Et nummulariorum effudit es et mensas subvertit ... est ... in pecunias ... non ... Et hiis qui columbas vendebant dixit Auferte ista hinc ... vendentes columbas ... quia columbas in templo ... non ita

in honestabat templum sicut oves et bo-
ves quae faciebant stabulum de templo. Et
nolite facere domum patris mei domum
negociacionis. De hac domo in ps. dicitur
tuam domum decet sanctitudo non negociacio.
Augustinus. Et etiam prohibet in loco oracionis
fieri magis potaciones et ebrietates et ce-
tera consimilia. Unde dicit In oratorio nemo
aliquid agat nisi ad quod factum est unde
et nomen accepit. Recordati sunt discipuli.
Hic notandum secundum Crisostomum apposita sunt per scrip-
turam propterea dicit Recordati sunt etc. vel
post resurrectionem et tunc secundum Crisostomum
vel et non tunc sed post resurrectionem discipuli
qui sciverant non per se. Scriptura scrip-
tura est In ps. Zelus domus tuae come-
dit me. In illo ps. lxviij. Salvum
me fac deus. De huius zeli comestione
dicit Augustinus Ille comeditur zelo domus
dei qui omnia quae videt ibi perversa corri-
gere cupit, emendare non quiescit, si
emendare non potest tollerat et gemit. ¶
Auctorice sunt hic tamen nondum sacerdotes
dum in templo invenit transgressores
et eiecit eos. Invenit vendentes bo-
ves. Beda. Boves sunt predicatores qui
arant et seminant terram dum sunt verbi
dei. Ad Corinthios ix. Non alligabis os bovis
triturantis. Beda. Boves vendunt qui non
divino amore sed questus intuitu verbum
predicacionis audientibus impendunt. Invenit
et vendentes oves. Oves sunt Beda
dicit sunt opera pietatis et innocencie, hoc vendunt
qui humane laudis gratia opera innocencie
et pietatis exercent sicut ypocrite. Invenit
et vendentes columbas. Columbe sunt dona
spiritus sancti, quia super Christum in specie columbe
apparuit. Marci primo. Has columbas vendit
qui accepta spiritus sancti gratia ad precium dat
quam impositionem manuum quia spiritus sanctus
accipitur, et si non ad questum pecunie

ad vulgi tamen favorem tribuit quod sacros
ordines non vite merito sed ad graciam
largitur. Invenit et nummularios.
Beda. Nummos mutuo dant in templo
qui non simulate celestibus sed aperte terre-
nis rebus in ecclesia deserviunt sua querentes
non quae Jhesu Christi. Philippenses ii. Omnes
querunt quae sua sunt. Eiecit vendentes oves
et boves. Ut dicit Beda quia talium vita
perit et doctrina. Unde et replicato
nummulariorum effudit es et mensas
subvertit. Quia dampnatis in fine reprobis
et ipsarum rerum quas dilexerant tollet
figuram sicut scriptum est Transibit mundus
et concupiscencia eius. Prima Jo. 2o. Et precipit
figura huius mundi. Idem super Actus. Kathe-
dras columbas vendencium subvertit quia talium negoci-
atorum sacerdocium destruxit. Hic est quod
sacros ordines canones symoniacorum hic
sive dampnat et eos sacerdocio privari
precipiunt. Cum de sacerdotibus precium querunt. | simoniacis dotibus
¶ Sciendum hic de ordine historie. Hoc
enim dicit quod hec eiectio fuit statim
post primum miraculum. Marcus xxi. Non narratur
hic fuisse ante passionem, quando sedit super
asellum. Ad hoc videt Augustinus de concordia
evangelistarum quod bis hoc factum est, sed primum commemo-
ratum est a Johanne, secundum ab aliis. Et per hoc
solvitur repugnancia quae posset obiici
quia ibi aliter et alio modo corripuit
et alia verba dicit quam hic. ¶ Sequitur
de mercatoribus omnium in templo. Sacerdotes
non parcebant quod immundi homines in-
venerunt in templo quando magis de avibus
et bobus quae templum sordidant multo magis
videtur. Plato. Nota quod quatuor erant
in templo atria. Primum erat sacerdotum,
secundum mundorum virorum, tertium mundarum
mulierum, quartum immundorum et gentilium. Et
quod historie largius appellabatur templum
et in hoc sit invenit huiusmodi. ¶ Se-
quitur de correctione quae dicitur Marci xvi.

Sinite illos ceci sunt et duces cecorum
tunc non videtur curasse de eorum correctione
ut quid ergo mox tam acriter eos
redarguit cum erant incorrigibiles
Respondetur quod et si sciret eos incorrigibiles
volebat tamen zelum suum erga domum
dei ostendere ut perficeret quod dicit et
ut probaret se contrarium ostendere legis mani-
festum non veni solvere sed adimplere. ¶ Quere-
ritur quare illos qui vendebant colum-
bas solo verbo corripuit, alios verbo
et facto. Et videtur quod magis istos quia
per istos designantur symoniaci, qui sunt
acrius corripiendi. ¶ Ad hoc est racio
litteralis, quia columbe minus dehonestabant
templum. ¶ Mistica non racio est, quia
per istos intelliguntur symoniaci, quorum non
est prima pena corripiendi sed finaliter
de ecclesia eiciendi, nisi quia per columbam
intelligitur donum spiritus sancti, quod non est eiciendum.
¶ Item queritur de hoc cum iudei essent
multi et furiosi et Ihesus pauper unus et inermis
quare non insurrexerunt in eum et occidis-
sent eum cum ita eiciebat eos et
res eorum. ¶ Ad hoc dicunt quidam quod licet
mali fuerunt, fuerunt tamen ypocrite, et ideo ut
non ostenderent avariciam et maliciam suam
turbacionem se non ostendunt nec eum ledunt.
¶ Secundum alios videtur quod igneum quoddam
atque sidereum radiabat ex oculis suis
et maiestas divinitatis lucebat in
facie sua immutate corporis animi ut non
audeat in eum mittere manum. Unde
Ieronimus maius istud reputat signum quam
de lazari suscitacione, quod unus homo
inermis tot expulit et perimit. ¶
Contra est de hoc quod dicit quod zelus
fuit in Christo, sed zelus importat
iram et iram perturbacionem, et in Christo non
potuit esse, ergo nec zelus. ¶ Ad hoc
videt Victor quod zelus dicitur dupliciter.
Uno modo importat animi perturbacionem

sicut et ira et sic non fuit in Christo. Ysa.
xlii. et non erit tristis nec turbulentus.
¶ Alio modo zelus idem est quod fervens
amor, et sic fuit in Christo. Unde dicit Augustinus
bonus zelus est fervor animi quo mens ab-
iecto timore humano pro defensione veritatis
accenditur etc.
¶ Responderunt ergo iudei etc. Postquam manifesta- — lira
vit se divino signo auctoritatis, hic manifestat se
signo potestatis non exhibito sed petito et
promisso, et hoc signum fuit mirabilius scilicet re-
suscitacio, et procedit hoc ordine. In hac
enim manifestacione primo ponitur signi
manifestandi postulacio. Secundo postulati ob-
lacio ibi Respondit Ihesus et dixit etc. Tercio oblati
exposicio ibi Dixerunt ei iudei. Secundo ostenditur
fidei iudeorum edificacio et primo hic primo mane
ibi Cum autem esset ierosolimis. Primo ergo describit
signi postulacionem quod signa erant a iudeis videntibus
quod tante auctoritatis se ostenderet, propterea dicit — Ut pa glo
Responderunt ergo iudei, Ihesu scilicet corripienti,
et dixerunt ei quod signum ostendis nobis
quia hec facis, quasi signum potestatis. Primo Cor. i.
Iudei signa petunt. Sicut dixerunt
Math. xxi. In qua potestate hec facis, et similiter
querebant quod ipsum signum magnum signum
erat zelum eorum tenens accipere pro domo
domini, maximum virtutis signum erat. Respondit — 2 lira
Ihesus et dixit eis, hic tamen scilicet signi
petiti oblacio, promittit enim eis signum maxime
virtutis de resurreccione sua, propter quod dicit
Solvite templum hoc id est me occidendo — Et in passione iterum caro fuit separata a corpore et sanguis a carne et glutinatis membrorum i. iuncture clavorum et lancea
solvite id est solvetis, et in tribus diebus exci-
tabo illud suscitando. Sicut de sopore, maiore
enim in scriptura dicitur dormicio et resur-
reccio excitacio. Ps. Ego dormivi et soporatus
sum etc. In tribus diebus scilicet per synodochen — lira
quia pars ponitur pro toto, non enim tot tribus
diebus naturalibus iacuit in terra, sed partem par-
asceue et illa ponitur pro tota, et nocte et
die sabbati, et nocte dominice et diluculo

eius surrexit | Osee 6. vivificabit nos post duos dies et in die tertio suscitabit nos, sicut incipit. Dixerunt ergo ei iudei. Quod quae spiritualiter dixit carnaliter intelligebant. Hic tamen tenendum scilicet signum oblatum expositio, quod non de templo illo intelligebat, sed de templo corporis sui. Iudei autem de illo intelligebant. Unde dicit Dixerunt ergo ei iudei XL et sex annis edificatum est templum hoc. Sic dicit Crisostomus et Augustinus, ipsi loquuntur de edificatione sub probabiliter, non de illa edificatione quae fuit sub Salomone. Illa enim in 6 annis completa fuit, ista in XL 6. Nec quod continue per tot annos edificarent, sed quod tot anni fuerunt a die incepcionis usque ad diem eius consummationis. Et tu in tribus diebus excitabis illud, quasi dicat hoc quod est incredibile et impossibile, sed non multo impossibilius indicasset si aperte ad spiritualem dixisset eis. Ille autem dicebat de templo corporis sui templum. Ei, id est corpora nostra sunt templum spiritus sancti, 1 Cor. 6. Quanto magis ipsius corpus, in quo divinitas corporaliter inhabitat. Sic Colossenses 2 dicit, sed hunc intellectum spiritualem non habebat nec iudei nec carnales discipuli nisi post resurrectionem. Unde dicit Cum ergo resurrexisset a mortuis recordati sunt discipuli eius quod hoc dicebat de corpore suo, scilicet quod a morte solvendum erat et a se suscitandum. Unde Luc. ultimo aperuit eis sensum ad intelligendum scripturas, id est aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas et sic consequenter crediderunt scripturae, scilicet prophetarum, qui predixerunt Christum tertia die resurrecturum. Et sic crediderunt etiam sermoni eius quem dixit eis ihesus, scilicet solvite templum hoc et in tribus diebus excitabo illud. Cum esset autem ierosolimis etc. Hic tamen Christus scilicet fidei iudeorum

edificationem ad aspectum signorum, et ponitur exemplum eius quia multa signa fecit, licet cuncta non eius descripserit. Sicut dicit Crisostomus. Propterea dicit Cum esset ierosolimis in die festo, id est in tempore paschali festivo vel in festivis paschalibus, et sic ponitur singularis pro plurali, vel dies festus sabbatum dicitur, dies primus et septimus ad quem Christus ascendit. Multi crediderunt in nomine eius, id est in virtute, operante miracula per ipsum. Videntes signa quae faciebat, quod iudei signa querunt, gentes sapientiam. Et quod fides eorum initiebatur signis infra 4 de tua. Autem multi crediderunt in eum videntes signa quae faciebat ~~et quod signis initiebantur~~ non insistentes erant in fide. Propterea dicit Ipse autem ihesus non credebat semet ipsum eis, id est non confidebat de eis ut committeret eis secreta sue instructionis ut reciperet eos in tales ut videtur et huiusmodi, vel secundum glosam non credebat semet ipsum eis ut familiariter habitaret cum eis, non quod eos timeret, sed quod eorum infirmitatem cognosceret, et quod hoc fieret ondit quod non ut homo ex relatione sed ut deus interna visione, eo quod ipse nosset omnes. 1 Reg. 16 homines vident ea quae patent, deus autem intuetur cor. Et quod opus ei non erat ut quis testimonium perhiberet de homine, quod perhiberet de homine. Ipse enim sciebat quid esset in homine, id est quid est et quid esse potest in mente hominis. Heb. 4 omnia nuda et aperta sunt oculis eius. Jer. 17 Ego dominus scrutans corda et renes etc. ¶ Hic quaeritur de hoc quod dominus dicit iudeis solvite. Videtur quod eis imperavit ut ipsum occiderent. Respondeo dicendum quod scriptura aliquando imperativo

non erat impatiens ut tunc dominum timere et
mandata eius observare. Econverso alii z
predicatione ut hic glossa / Solutio: vel potest
alii compulsione Matthaei 19 Vade et vende
omnia que habes etc. Alii permissione ut Matthaei
viii. Si eicis nos hinc mitte nos
in gregem porcorum / Alii promissione sicut
quod sicut factum [illegible] dixit dominus ad
mediam de petitione. ¶ Item queritur cum
de hoc quod dominus signum de [illegible] [illegible]
eis iudeis ut Matthaei xii ubi dicitur quod non
dabitur eis nisi signum Jone prophete /
cum ipsi non intelligerent ad quid eis hoc
signum dabat / et si dedit quare non sic
dedit ut intelligerent / Responsio dicendum quod hoc
signum dedit eis quod sumus / et quia
occultum / sumus quod a morte se ipsum posse
liberare et post mortem hoc est cum non
nos novissimum et mirabilissimum / quia
et occultum dabat eis in enigmate
dicebat / quia iusto iudicio ita se manifestabat
ut lateret quousque post [illegible]
se manifestaret / Si enim cito fuisset
manifestatum necessario fuisset mortuus /
ideo loquebatur eis enigmatice et
et discipulis quod et si tunc non intelligerent
postmodum tamen erant intellecturi.
¶ Item queritur quare dominus templum suum dicit
et templum corporis sui / et videtur quod
quod hoc non solum est propter misterium dominice
sed propter similitudinem ad templum / quia
sicut templum xl annis edificatum
est / sic corpus fetus xl diebus
formatur et illud multiplicatur prius
navium [illegible] / sed hoc non [illegible] [illegible]
ut videtur quia corpus Christi ab instanti
conceptionis fuit perfectum et anima perfecta et
visu [illegible] [illegible]. ¶ Propterea hoc dicendum quod corpus
perfectum est duobus modis vel organisatione

vel mole / alia corpora a corpore Christi iuxta
illud tempus vel in illo tempore edificantur
et perficiuntur in ad perfectionem tendunt organizatione
et mole / corpus non corpus Christi tamen mole non
membrorum distinctione.

Erat autem homo ex phariseis etc. Postquam
manifestavit se dominus iudeis signis
virtutum / hic post manifestat se verbo erudi-
tionis / et hic instruens omnes iudeos in
persona Nicodemi principis iudeorum
quod verbum eruditionis tradi non debet nisi
attendenti / Et hic primo notatur diligentia Ni-
chodemi / secundo nota doctrina domini / ibi Respondit
Jhesus et dixit ei Amen amen etc. Descri-
bitur autem Nicodemus a conditione quadruplici
ut audiatur ydoneus ad disciplinam / Descri-
bitur a vite honestate / ab officii dignitate /
a discedendi sollicitudine / et addiscendi
aptitudine / Describitur ergo a vite honestate
primo cum dicitur Erat homo ex phariseis etc.
Omnes secta erat probabilior et honestior
super omnes sectas iudeorum / unde apostolus
et gloriatur Philippenses 3 secundum legem phariseus /
Describitur et ab officii dignitate cum dicitur
princeps iudeorum / unde ipse et restitit
furori iudeorum infra 7 Nunquid lex nostra
iudicat hominem nisi prius audierit
ab ipso et cognoverit quid faciat / Describitur
et addiscendi sollicitudine. Hic venit ad
Jhesum nocte / id est nocte venit ut quie-
tius posset instrui et doceri / quia tunc
hora est quieta / vel in pro accidia noc-
te surgit ad [illegible] / Describitur addiscendi
aptitudine cum dicitur Et dixit ei scilicet
Jhesu Rabbi scimus quia venisti a deo
magister / aptus enim erat doceri quia
doctorem venerat / et Christum perfectum doctorem
credebat et ideo eius discipulus esse vole-
bat / et propter hoc eum magistrum vocabat

[illegible] [illegible] homo
[illegible] ad [illegible] [illegible] ex phariseis
[illegible] [illegible] Nicodemus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] princeps iudeorum

pare discipuli. Unde infra 13. Vos vocatis
me magister et domine et bene dicitis sum etenim
Et quia hoc dicit non sublimiter. Nemo potest
haec signa facere quae tu facis nisi fuerit deus
cum eo. Non potest quia erant ex hiis de quibus
dictum est supra. multi crediderunt in eum
videntes signa quae faciebat. et signum causam
notat credendi quia erat a deo. Infra 9. Nisi
esset hic a deo non posset facere quicquam.
Aliter potest exponi haec littera ut dicatur
ultimo in principio capituli. In fine quia multi cre-
diderant in nomine eius videntes miracula
quae faciebat. sed tamen debiles erant in
fide et ideo Ihesus non credebat semet-
ipsum eis. id est secreta doctrinae suae eis
non committit. multi ergo qui crediderunt
in eum non ultimus perstiterunt in fide sed
revertebantur ad priora. Unde post erat
homo scilicet unus eorum qui sic crediderant
ex phariseis qui scilicet credidit verbis sed non
perfecte. Nicodemus nomine princeps iudaeorum
id est unus ex principibus. Notificatur enim
primo a nomine cum dicit homo. 2º a professione
et secta cum dicit ex phariseis. 3º ex no-
mine cum dicit Nicodemus nomine. 4º ex dignitate
a magistratu cum dicit princeps iudaeorum.
Iste est Nicodemus qui Ioseph sepelivit
infra 19. et quia non plene reliquit
segnitiam pharisaicam propter metum iudaeorum
ideo sequitur. Hic venit ad Ihesum nocte
quia non in die audebat propter iudaeos vel
quia magister erat palam discere erubesce-
bat. In eo quod dicit nocte signatur quod
erat adhuc in tenebris infidelitatis
et ignorantiae. et adhuc tenebatur ob-
servantiis legalis. Nox enim ut dicit
glossa signat litteram legis vel ignorantiam
cordis vel timorem de iudaeis. et quia ad-
huc erat in nocte ignorantiae ostendit
per verba quae sequuntur. Et dixit ei illud
credens quod deus esset sed ad magnius

propheta et amicus dei. et adeo potest fieri
locutorem. Rabbi non confitetur eum esse
deum sed magistrum. et se de discipulis
eius sic ordinat. Rabbi scimus quia
a deo venisti magister. et non dicit ex
dicit quod deus sit sed sicut alii prophetae
missi sunt a deo sic et ipse et vos hoc
innuit. Nemo enim potest haec signa facere
quae tu facis nisi fuerit deus cum eo.
Hic quaeritur primo de hoc quod dicit quod Nicodemus
erat princeps iudaeorum et credebat
in Ihesum. quia dicit infra 7. numquid ex
principibus aliquis credidit in eum quasi dicat non.
Respondeo dicendum quod Nicodemus credidit et erat
ex principibus. et ideo plures quod dicit infra
7. fuit verbum phariseorum qui decep-
ti fuerunt. Nicodemus credebat et sed non
palam tamen occulte. Secundo quaeritur
de hoc nocte. sicut enim malefactores
quia qui male agit odit lucem. Unde
est hoc quod Nicodemus venire vo-
luit nocte ad Ihesum videtur quod incredi-
bilitas. Respondeo dicendum quod in ea fuit aliqua
quaedam infirmitas. et diligentia
doctoris. nocte venit quia magister in
israel palam discere erubuit. De in fir-
mitate dicit Chrysostomus adhuc iudaica
detinebatur infirmitate. propterea et
nocte venit. trepidans in die hoc
facere. De diligentia dicit Beda nocte
venit cupiens secreta allocutione
mysteria fidei percipere cuius iam aliqua
indumenta perceperat. Tertio quaeritur de hoc
quod dicit nemo potest haec signa facere quae
tu facis nisi fuerit deus cum eo. quia multi
dicent mihi in illa die
in nomine tuo daemonia eiecimus quasi
dicat videtur quod ad haec facientes
sunt. In hoc verbo nisi fuerit deus cum eo
differentiam dicit deus cum bonis et his
a deo fieri videlicet daemones dicere

In lib° ꝯfessio[n]u[m] mecu[m] eras & ego no[n]
era[m] tecu[m] sic & in p[ro]posito h[oc] e[st] cu[m] d[eu]s
q[ua]n[do] h[abe]t caritatem p[er] q[uam] adheret d[e]o sed
deus est cu[m] ho[m]i[n]e q[ua]n[do] alique[m] sp[eci]alem
effe[c]tu[m] facit in h[omi]ne sic[ut] c[um] illis
quib[us] tribuit v[ir]tute[m] faciendi miracula
Sed illud no[n] suffi[ci]t q[ui]a Nicodemus
no[n] intendebat / [hic dicit] p[ri]mo n[ot]a q[uod] c[on]c[ed]it ad
op[er]a bonor[um] q[uod] q[ua]n[do] & p[er] malos & bonos fa-
ciunt mira[cu]la disting[u]u[n]t[ur] ab ill[is] in
mo[do] & in fine / in mo[do] q[ui]a boni p[er] p[ro]p[ri]a
iusticia / mali p[er] sig[na] ... iusticie
In fine / q[ui]a boni ad iustificac[i]o[n]em
mali ad gl[ori]am / & q[ui]a Nicodemus
in mo[do] faciendi & fine distinguebat
max[im]e h[ec] s[ci]re poterat in x[rist]o q[uod]
no[n] p[er] invocacione[m] faciebat miracula
Respondit ih[esu]s & dixit ei ... post[quam]
evang[elis]ta descripsit diligencia[m] nicodemi /
hic describit doctrina[m] x[rist]i / in q[ua] doc[et]
nicodemu[m] q[uo]mo[do] possit p[er]venire ad
salute[m] / q[ui]a h[ec] q[ue]rere venerat & h[ec]
d[ividitu]r p[er] tres p[ar]tes / s[ecundu]m t[ri]a q[ue] ip[s]um
docet / p[ri]mo docet ip[su]m q[ue] s[i]t via
salutis / 2° q[ue] s[i]t salutis p[ro]p[ri]a c[aus]a
3° q[uo]d est salutis impedime[n]tu[m] / s[ecund]a i[bi]
Respondit ih[esu]s ... 3m i[bi] Nemo ascen-
dit in celu[m] / 3m ibi Non e[ni]m misit
deus filiu[m] suu[m] / p[ri]ma igitur docet q[ue]
s[i]t via salutis q[ui]a sacram[entum] regenerac[i]o[n]is /
in cui[us] instruc[ti]o[n]e p[ro]cedit h[oc] ordine
p[ri]mo exp[ri]mit necessitate[m] regenerac[i]o[n]is
2° modu[m] regenerandi ibi dicit ad
eu[m] nicodemus 3° modu[m] int[elligen]di
hanc sp[irit]ualem regenerac[i]o[n]em i[bi] Respondit
nicodemus / necessitatem ig[itur] regenerac[i]o[n]is
exp[ri]mit ip[s]i nicodemo addisc[er]e
cupie[n]ti cu[m] d[icitu]r Respondit ih[esu]s & dixit ei

s[ed] nicodemo de nocte venienti & que-
renti Amen amen dico t[ibi] n[isi] q[ui]s
natus fuerit denuo i[d est] regenerat[us]
no[n] p[otes]t vide[re] regnu[m] dei & q[uo]d h[oc] s[i]t
q[uod] regenerac[i]o nec[essari]a est ad salutem
s[ecundu]m Cris[ostomum] q[ui]a sic nicodemus estimabat
se magna dixisse de x[rist]o / q[ui]a voca-
verat eu[m] rabi & a deo missu[m] / x[ristu]s p[ro]p[ter]
aut[em] ostendit ei q[uod] nec minima ignara
est doct[ri]ne & nec[essari]e cognic[i]o[n]is / & ideo x[ristu]s
doc[er]e incipit de p[r]imordiis fidei i[d est]
de bap[tism]o dicens nisi quis nat[us] fuerit
&c vel aliter Amen amen &c. q[ua]si d[iceret]
tu q[ue]ris & credis r[ati]o[n]e[m] fu[tu]ra[m] q[ui]a
p[ro]fitens es / & vis intrare in regnu[m]
dei & ideo ad me venis / & ideo d[ic]o
eco te vera[m] & h[oc] e[st] Amen amen dico
t[ibi] &c & no[ta] q[uod] bis d[icitu]r amen ad
maiore[m] c[on]firmac[i]o[n]em nisi quis i[d est]
quilib[et] vel quicu[m]q[ue] nat[us] fuerit denuo
s[ecundu]m g[re]cu[m] h[ab]et[ur] desup[er] & dicit
Cris[ostomus] q[uod] h[ic] exponu[n]t g[re]ci desup[er]
quia quida[m] legu[n]t desup[er] i[d est] de ce-
lo alii d[icu]nt desup[er] i[d est] in sup[er]
ite[rum] q[ui]a nob[is] d[icitu]r denuo i[d est] regenera-
c[i]o q[ue] est p[er] sp[iritu]m vivificate[m]
& illu[m]inate[m] no[n] p[otes]t vide[re] regnu[m] Lir[a]
dei / S[ed] q[uod] illi qui s[unt] in inferno vi-
deant paradisu[m] usq[ue] ad die[m] iudicii
vi[delicet] p[er] pecc[at]or videbit & irascet[ur] /
luc[e] 16 Dives vidit lazaru[m] &c
d[icendu]m q[uod] h[ec] ... est c[on]stru[c]c[i]o no[n]
p[otes]t vide[re] &c i[d est] regnu[m] q[uod] e[st] de[u]s
Boni enim mu[n]do corde videbu[n]t
deu[m] regnante[m] in s[an]c[t]is ... d[icitu]r
r° vide[re] s[u]nt ... & frui gau-
dio regni dei Sap[iencie] 10 Iustum
deduxit d[omi]n[u]s p[er] vias rectas &c. &c.

blah· pt legi ne gtinuet' ad hec q iste
no dni s rabi nisi sic[?] credebat
bn dicat qz iste nisi quis natus fuit
denuo no pt vide· i· ista fide qs
naste regnu dei· i· deum q e regnu
z est spus in dicit / qz veni a deo z qz
ptatem miraculorum heo adeo z non
m sufficis nc misi q tuet ei nec
alius ptatem deme no deo q grecos
hre potius / nisi quis natus· i· rege
natus fuit z sit regnacos notitia e
ad salute ✝ cro sic ~~[illegible]~~ nc aulfer
qne z aufer glie sole Joh 16 glo
ei prt tristicia hz / qz venit hora
cius cu aut pepit filiu iam no me
minit ossure ppegaudiu qz natus
est ho in mundu / aulfer ad ephes
erant ni· i· oppide nec filii ire
Job 3 pereat dies in q natus sum
/ Grane i· Jo 3 cis qui natus e
ex deo no peccat s gnacio dei con
suat eu z ei fit p sacrum / glo
Job 3 cum te gsupto putanis
oriet ut lucifer / Et no q gnac
loquit nisi quis natus fuit no
dt pticula / nisi tu natus fuis / z hoc
duplici ronz / prima e ut ondat
se gnalem doctorem / sc ne indig
ret nicodemus / si sermo doctrine
spali ad eu dirigetur / qz fastu
magisterii nondu deponerat
/ obscure aut eu docet de bapto /
ne nudam doctrina qtepnet / 2a
ut obscuritas eu studiosu z inqsi
te redderet / qma sicut dt criso q
mat dt nicodemus tusture an
dicorem / qz aut obscure dr efficit
studiosu z diligetem ad qreda
unde sic dicit ad eu nicodemus

hic tangit s s modus regnandi
qui est spualis / s nicodemus xpm
estimas carnalem dubitat et
querit quo pt ho nasci / cu sit se
nex no statim insurgit s dicit
deo qui no hunt spiritatem ī vidic
sene alii phisei / nc statim assent
qz in fide cat debilis nc obscure
dca intelligebat / z despicabat
innari z hoc modo regnacois qrit
quo pt ho ren q hoc e impossibile
de sene iuvenē s Job 3 dicens
mei velocius tusiorut q a texete
tela succidit z qsupti sut absq ulla
spe / s cu sup dixerit ei Rabi / et
ci dispaet sit credere dicit ingrediu ut
dt phs cu est solo C nti regatio durat
mens dei / uno mo ut odceatur
ingrs / alio mo ut dubitaco disti
ciuadet suis hc ingrs dicuit / et
hc fine ppoit iste sua quo ad
dicens inqnciens ex dissiorare
illiu dicens nuq pt in ventre
mris sue itato intrare z renasci
z qz carnalis erat carna intelli
gebat ī corpe· et chal hō no per
pit ea que sut spus dei C nota qz
iste sub dubio ppoit nam intro
renitens / p re venciaz q hebat
ad xpm / qz ut dt crisos lucadorz
doctrina qrebat / ī9 aut pacie
sustines cius ignorantiaz / benigne
ei rndit / apiens ei magis modu
generaconis / rectificans eu q no de
generacoe carnali loqret s de spuali
unde sequit̄ Rndit ihus Amen
amen dico t nisi quis renatus
fuit ex aq z spu s non pt intr
are in regnu dei· q· 8· no de

carnali generatione loquor, sed de nova (generatione spirituali)
ua quadam que est per aquam et spiritum sanctum.
lin Sed notandum quod idem est introire quod supra
dixerat videre, ut dicit glossa: quia qui in-
trat videt et qui videt intrat.
Et Unde dicit: nisi quis renatus ex aqua
scilicet baptismi exterius abluente et spiritu sancto
id est gratia scilicet interius mundante, sed intelligitur
de illis qui habent opportunitatem baptismi,
lin non potest introire in regnum dei. quasi dicat
non intelligo de nativitate que est in
ventre, sed que est ex aqua; non enim intelligo
de nativitate que est ex semine, sed que est ex
spiritu sancto; quia illa carnalis et manifesta, ista
spiritualis et occulta. Propter hoc subiungit: Quod na-
lin tum est ex carne caro est, et quod natum est
ex spiritu spiritus est. Ideo sicut generatio
ex carne carnalis est, ita generatio
ex spiritu spiritualis est. Et infra: qui non ex
sanguinibus neque ex voluntate viri sed ex deo
nati sunt. Et quia tunc est spiritualis et
occulta, et ideo non debes mirari quod ani-
malis non intelligit. Propterea dicit: Non
mireris quia dixi tibi oportet vos nasci
denuo. Ecce spiritus non intelligas. Spiritus
ubi vult spirat, dando gratiam cui vult,
Ro. 9: cuius vult miseretur et quem vult
lin indurat. Et vocem eius audis in
predicatoribus. Matth. x: non enim vos estis
qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui
loquitur in vobis. Sed nescis unde
lin veniat aut quo vadat. Job ix: si
venerit ad me non videbo eum, et si
abierit non intelligam. Sic est omnis
lin qui natus est ex spiritu, scilicet spiritualis
et occultus. Ro. 6: consepulti enim
sumus cum illo per baptismum in mortem
ut quomodo surrexit Christus a mortuis

per gloriam patris ita et nos in novitate
vite ambulemus. Sicut sepultura et mors
et vita spiritualis, ita et generatio. Unde dicit
Nychodemo denique etc. ¶ Contra. Quod dicit quod go pa oro
quod dicit nisi quis natus fuerit denuo
non potest videre regnum dei. Quia si hoc esset
preceptum ergo nullus potest salvari
nisi fuerit baptizatus ex aqua et spiritu sancto. Contra:
multi mortui fuerunt qui non baptizati fuerunt.
¶ Item multi sunt qui habent fidem et morte pre-
veniuntur. Et Christus dicit infra eodem: omnis qui
credit in filium habet vitam eternam. Ergo licet
quis non baptizaretur, dummodo credat
in filium, adhuc salvabitur. Responsio: si non est
preceptum ergo male dicit quod non potest intra-
re in regnum dei. Quia videtur quod accipitur
per visionem. ¶ Respondeo: est triplex baptismus:
fluminis, flaminis et sanguinis. Dicendum ergo quod
secundum legem communem omnes tenentur baptizari
quia preceptum est, sed aut intervenit impos-
sibilitas, tunc autem adest gratia sine
baptismo flaminis vel sanguinis, aut non, sed sic
supplet illum baptismum. Quando non est possibilitas,
enim non vero adest impossibilitas non
contempsit, nec facit ut talis salvetur
non propter transgressionem precepti, sed propter
maculam originalem que deleta non
est per gratiam. Et sic patet quod illi qui habent
fidem formatam salvantur cum morte
preveniuntur. ¶ Item queritur utrum Christus go 2u
fuit necessarium baptizari, quod sic videtur
quia tunc purificata fuit sicut quod sine
baptismo non esset salus. ¶ Item si tunc non
fuit institutum, quando ergo fuit institutum?
¶ Unde magister Hugo et distinguit tria
tempora: quoddam in quo currit circum-
cisio tantum, ut ante adventum Christi; quoddam
in quo baptismus tantum, ut post ...;
quoddam in quo utrumque, ut tempore medio.

et tunc habebat effectum circumcisio et propter
non cantum necdum baptismus nunc dicitur hic similiter
purificationem regenerationis necessitatem /
sed quod similiter erit revelatum dicto Christo / addit
quod tu quis qui fuit baptismus institutus
unde quod [illegible] cum baptismus fuit post resurrectionem
qui resurrexit et formam dedit [illegible]
efficaciam quam passus fuit quia inde habet
virtutem / sed finaliter eandem necessitatem
ponit et utilitatem / ut hic nisi quis renatus
q^a 3^a etc. / Item quintum dicit quod dicitur quod natum
est ex carne caro est / et quod natum est
ex spiritu spiritus est / ideo quod nascitur ex spiritu
spiritus est / quia sicut homo generat similem hominem /
sic filius quod natus est similis est, immo semper
peccatorem / Item si quod nascitur ex spiritu
spiritus esse et quod nascitur ex deo deus est /
Ergo omnes sumus ex deo nati secundum illud
primo Io. 2° ergo sumus dii / dicendum quod hoc
intelligendum est per se, quod nascitur ex carne
generante scilicet sed quod caro est carnale / sic
de spiritu est spirituale / quod obicitur de [illegible]
verum quod carnalis generat filium carnalem
ut et si purgatus est / sed quod per non [illegible]
sed quod est generationis [illegible]
de grano mundo quod generat granum in
paleis / quod dicitur de spiritu id est deus non per eum
sed per conformitatem et adhesionem i cor 6
q^o 4^a Qui adheret deo unus spiritus est / Item
quintum dicit quod dicitur spiritus ubi vult spi
rat et vocem eius audis et nescis
unde veniat aut quo vadat / quod
Beda Vel dicit quod de [illegible]
spiritualis [illegible] quod hic dixit
de vento quia homo non habet eius cognitionem
multo minus spiritualis natus / sed
Augustinus istam expositionem respuit / quia
unde scit homo quod [illegible] venit a meridie
et tendit in septentrionem / ideo expositio

de spiritu sancto / quod ergo dicit nescis unde ve
niat aut quo vadat sanctificata est
unus in verbo non dicit nescit quando
veniat quia unus potest scire per [illegible] et
expositionem quando venit / sed nescit unde
veniat utrum scilicet ad retributionem propter
bona que homo gessit / vel ad augendum
merita / nescit quo vadit utrum [illegible]
[illegible] non reversurus vel [illegible] illos reversurus
ideo dicit [illegible] quod [illegible] timendum est time
magnum cum acceperis / time cum abierit
Respondit nicodemus etc. hic [illegible] 3m [illegible]
modus intelligendi hanc regenerationem spiritualem
quia non habebat nicodemus [illegible] dubitat
[illegible] et quomodo / unde dicit respondit nicodemus
et dixit ei quomodo possunt hec fieri / et in hoc notatur
diligentia in nicodemo / quia non cessa
nit querere donec intelligeret / Respondit
Et [illegible] audisset statim descenden
tes recederent / et ideo meretur a domino
plenius edoceri quia motus est per [illegible]
captivitatis et [illegible] ideo [illegible]
[illegible] Respondit ihesus et dixit
ei / tu es magister in israel et hec ignoras
q. d. te doctorem magnum reputas
et tu ignoras fidei misteria ad hec quorum
cum debetis magistri esse / propter tempus
[illegible] indigetis ut vos doceamini
que sint elementa exordii sermonum
dei q. d. tu non intelligis [illegible] de
[illegible] et credas / quia si hec non credi
tis [illegible] intellectus potius [illegible]
subiungit Amen amen dico tibi
quia quod scimus loquimur nos i. ego et
mei apostoli ut dicit glossa / vel nos pluraliter
[illegible] trinitatis [illegible] et quod
vidimus testamur infra 8 ego quod
vidi apud patrem meum loquor
[illegible] esset mihi / sed tamen

[illegible]
[illegible]

nos non creditis michi quia deo subditur
Et testimonium nostrum non accepistis / accipitis
Jo. v. Ego veni in nomine patris mei
et non accepistis me vel si non accipitis
in primis que diximus credetis nullo modo
in magnis. Unde sequitur Si dixi terrena
vobis et non creditis quomodo si dixero vobis
celestia credetis q.d. nullo modo. Eodem
modo intelligitur est per fidem credere
... pervenit ad sublimia
I cor. 3 tamquam parvulis in christo lac vobis
potum dedi non escam. Si autem lac
non susciperet quomodo escam suscipere
posset / Ergo ita dicis quod regnum
est nova et spiritualis et occulta et quod
nullus potest intelligere vel credat. ¶ Hic est
una questio de qua dicitur Si terrena dixi
vobis etc. quia sunt ista terrena quia totum
est spirituale quod locutus est ei terrenum
Ad hoc videtur Crisostomus quod terrena que
dixit sunt illa que dixit de spiritu i. de vento
Sed Augustinus exponit de suscitatione templi
... provocat precedenti capitulo / sed si quod de ter-
ra erat / sive intelligatur de templo ma-
teriali sive de corpore christi / quia de terra ma-
sumptum est ... iudei alii quod terrena
vocat ea que posita sunt non absolute sed
per comparationem ... ¶ Et nemo
ascendit in celum etc. Postquam ewangelista
determinavit salutis via hic determinat
salutis principium ut per hoc plane satisfaciat
nicodemo querenti quomodo ista possint fieri
et describit hic salutis principium hoc ordine
primo determinatur quod est principium salvans 2o
quomodo modo salvandi ibi Et sicut moyses
exaltavit / 3o quomodo nos monet ad sal-
vandum ibi Sic enim deus etc. principium sal-
vans nos est ille qui solus potest intrare
in regnum dei per se et omnes per illum
et hoc est christus dominus / unde dicit Et nemo

ascendit i. nemo habet virtutem illuc ascen-
dendi nisi qui de celo descendit per
assumptionem humanitatis filius hominis qui
est in celo per potentiam et immensitatem
divinitatis / ergo omnis qui ascendit et
salvatur ascendit per eum / De hac potestate
ascendendi et descendendi dicitur ad eph. 4o
qui descendit ipse est qui et ascendit
super omnes celos ut adimpleret omnia / sic
de ... eius in celo / Jo. i. unigenitus
qui est in sinu patris enarravit ipse
et qui facit ascendere de morte ad vitam
Jo. viii. si filius vos liberaverit vere
liberi estis / Et sicut moyses exaltavit
serpentem etc. / Hic tangit secundum scilicet quomodo filius
dei salvat quia per passionem / unde dicit
Sicut moyses exaltavit serp. in
deserto Num. 21 fecit moyses serpen-
tem eneum et posuit pro signo / quem percussi
aspicientes sanabantur. Ita exaltari
i. in cruce pati vel extolli oportet i. optimum
et utile est filium hominis i. me magistrum
sive filium hominis / ~~et est~~ et est sensus totius
verbi secundum ... Dixi tibi obstinate
quod ego sum deus naturalis / virtute propria
faciens miracula / nec est de ... mirandum
modo quod ... qui magna
operantur / et in virtute passionis mee / per
serpentem eneum signate / hic baptismus
... quod regnet in vitam
eternam / et liberat a morsibus demonum /
sicut serpens moysi liberavit a mor-
sibus serpentum / et quia nicodemus magister
fuit in lege / ideo de lege inducit
... ut ostendat legem ...
huius ... / et ... debebat
parere veritati / ... similitudinis
typi ad veritatem figuratam hic est secundum
Crisostomum quod sicut serpentes venenati
nocebant / et serpens eneus ...

Sic deus dilexit mundum ut si res non medicum egrum et medicinam non ad medicum set requirere sapiunt ... deus
diligere et quod deus dilexit | quod ei quis magis diligit | ca.
... diligere fac. / res. ... fidel et vera quod dicitur sic ut ... non pereat etc.

erat peremptus a veneno ita et demones
qui nocent veneno peccati et malicie
plenum sunt. Christus non serpens eneus fuit
exaltatus in palo ut aspicientes a
serpentium morsibus sanarentur ita Christus
oportuit exaltari in cruce ut omnes
aspicientes eum aspectu fidei curarentur
a morsibus demonum vel scilicet ut omnis
qui credit in ipsum viva fide non pereat
morsu serpentium id est demonum sed liberatur
habeat vitam eternam in re sicut in desi-
derio sancti in tantum serpens vitam
habebat temporalem unde sicut serpens
erectus figura fuit Christi ita vita
temporalis figura est vite eterne cuius
causa non dubitas mirari. Ego sic figi
... quod ad veterem typum transmittit
ut discas quomodo dicta testamentorum ita
ut scias per hoc quod quod crucis nulli no-
ceat sed salus est multis. Sed quia ob-
scure locutus est dominus ut palam fa-
ceret replicat et idem assignans
causam passionis sue scilicet primam
sui dilectionem ad genus humanum unde
dicit Sic enim deus dilexit mundum etc.
Unde hic ... id est ... monens ad
salutem quia hec fuit immensitas divini
amoris ad hominem perditum unde dicit
Sic enim deus mundum dilexit quasi diceret ne mireris
quod ego debeo exaltari ut nos sal-
vemini. Sic enim deus pater vel deus trinitas
dilexit dilectione gratuita mundum id est
hominem ad ymaginem dei factum ut
perciperemus indevotus dedit filium quod
non faceret quis pro amico aut pro ipso
quis moritur ita ...us quis audet
mori. Oportet igitur exaltari filium hominis.
Sic enim id est tam ut ita fidelis deus
dilexit mundum id est omnem creaturam
quia omnis creatura quodammodo refloruit

per Christi passionem et resurrectionem absolu-
ta ab obligatione corruptionis et ...
immutata per peccatum Ade. Licet adhuc
subiaceat servituti illius usque in die
ultimo iudicii unde Rom. viii. Expectacio
creature revelacionem filiorum dei expec-
tat vanitati enim creatura subiecta
est non volens sed propter eum qui subiecit
eam in spe quia et ipsa creatura libera-
bitur a servitute corruptionis in liber-
tatem filiorum glorie dei. Scimus enim quod omnis
creatura ingemiscit et parturit usque
adhuc. Ut filium non suum suum non
alienum unigenitum non de multis unum
sed unigenitum ad quem totus spectat heredi-
tas paterna qui totum patris officium
possidet indivisum. Dicit scilicet ad
Ephe. 2o. Deus qui dives est in miseri-
cordia propter nimiam caritatem suam qua dilexit
nos et cum essemus mortui peccatis qui
vivificavit nos in Christo. Ideo autem nimia
quia plus dedit Rom. viii. Eciam proprio
filio suo non pepercit sed pro nobis omnibus
tradidit illum. Dicit magister pro nobis
omnibus quantum ad sufficientiam et quantum
ad efficaciam pro electis et credentibus
in mortem ut qui mortui sunt reviui-
vificarentur in vitam eternam. Ideo subdit
Ut omnis qui credit in eum viva fide
per dilectionem operante non pereat morsu
serpentium id est demonum sed habeat vitam
eternam per mortem Christi temporalem vel
aliter non valet Christi passio nisi credentibus
quia sicut dicitur Hebr. xi. Sine fide impossibile
est placere deo. Hic incidit questio
de hoc quod prius dicit Nemo ascendit in
celum nisi qui descendit de celo. Contra
omnes sancti ascendunt et tamen nullus
descendit. Quod respondetur. Item corpus Christi
ascendit in celum sed tamen non descendit
de celo. Quod respondetur. Item alibi sicut hoc

Datur sublimitas dei
Dans in gratuita liberalitas dilexit
Accipiens necessitas mundum
Donum preciositas ut filium etc.
Accepti immensa utilitas ut omnis qui credit
in eum

intellus de xpo aut intelligitur secundum naturam
diuinam aut humanam / secundum humanam non quia
illa non descendit de celo et per hoc eum
habet loquebatur non descendit (erat in) de celo /
Secundum diuinam non potest quia non ascendit
quia melior esse non potuit nec locum mu
tauit / Videtur quidam quod concepto hoc
non tamen comprehendit xpm qui est caput
ymo totum corpus xpi / et illi omnes
est solum descendit sed hoc non potest stare
quia corpus xpi non descendit de celo
Propterea intelligitur quod ascendere hic dicitur propria
uirtute non aliunde data / et sic solus hoc
potuit / Contra obicitur de corpore / dicendum
Augustinus quod non obstat / quia corpus est
tanquam indumentum / vnde si quis descendat
nudus de monte / et ascendat uestitus
nemo ascendit / nisi qui descendit
Sic est in proposito / quod queritur sed quomodo
hoc dicatur / Respondeo dicendum quod in illa oratione
tamen dicitur de vna ypostasi / descendere
conuenit ei ratione humane / descendere
ratione diuine relate ad humanam / quia se
humiliauit assumendo carnem / esse non
in celo ut tu / secundum diuinam proprie / et sic
non potest totum referri ad vnam naturam
q° 2a licet ad vnam ypostasim / Item querit
circa hoc de hoc quod dicit Sicut moyses
exaltauit etc. quia cum confirmat passionem
non dixit pendere in cruce / ita quod aperte
loqueretur / Respondeo dicendum quod dominus reuelabat
passionis misterium nicodemo / ut ho
nestum / ut credibile / ut secretum / ut ho
nestum ne hoc adhuc carnalis despi
ceret et horreret ideo dixit exaltari
et non suspendi / ut credibile ut fidem
adhiberet / Ideo per figuram precedentem
inuariabilem / passionis effectum inuariabilem
insinuat / ut tamen secretum ut carnis
habeat / et id non explanat sed relinquit

locum medium et per hoc consitendi et ad conti
nuatione prouenendi / Item queritur de hoc q° 3a
quod dicit Omnis qui credit in eum
non pereat / ergo nullus qui habet fidem dampn
abitur quod falsum est / Si tu dicas quod intelligitur
de fide formata / ergo secundum hoc nullus qui
habet fidem formatam potest dampnari / Responsio
dicendum quod hic loquitur de fide uera / Uera autem
fides excludit fictionem duplicem / quia fides de fide [illegible]
eum est ficta / aut quia credit / et non amat /
aut quia credit et amat / sed non perseuerat
uera igitur fides est que credit et amat
et perseuerat / et omnis talis saluabitur
Non enim misit deus etc. postquam euangelista
determinauit quod sit salutis via / et ad salutis
peruenire / hic 3o declarat quod est salutis nostre
impedimentum / et ostendit primo quod impedimentum
salutis nostre non est ex parte dei / secundo quod
est ex parte defectus fidei ibi Qui non cre
dit iam iudicatus / 3o quod est ex par
te defectus operis boni ibi Hoc est iudi
cium / dicit ergo quod non est ex parte dei
nostra dampnatio cum dicat Non enim
misit deus filium suum in mundum ut iu
dicet mundum sed propter ipsum condempnandum
sed ut saluetur (mundus per ipsum) salute gratie et glorie /
mundus id est homines in mundo per ipsum
ut per mediatorem / In primo aduentu uenit
dei filius ut medicus ad sanandum
infirmos Mt 9 Non est opus ualentibus
medicus sed male habentibus Non enim
ueni uocare iustos sed peccatores / In secundo
aduentu ueniet (ut iudex) iudicare bonos et
malos ysa 3o Stat ad iudicandum
dominus et stat ad iudicandos populos
/ Secundum primum aduentus precedit uiri ex ce
ulis Ecce eum vos et habebit confirmabit
quia habui / 2us comparatur igni et fulguri
Mt 24 Sicut fulgur exit ab oriente

z appet usqz ad occidentem ita erit
adventus filii hominis Qui credit in eum et cetera
hic tangit 2m scilicet quod dampnacio z iudicium
venit propter defectum fidei / z hoc oste
dit per hoc quod qui credit non iudi
cabitur / sed qui non credit iam iudi
catus est / ypo. hoc dicit Qui credit
in eum non iudicatur in eum hoc est in
dei filium non iudicatur infra 5o /
In iudicium non veniet sed transiit a mor
te ad vitam. vel aliquis posset du
bitare quomodo sanat xpus / Respondet per
fidem nam qui credit in eum fide ope
rante per dilectionem non iudicatur iudicio
condempnacionis Qui autem non credit
i. qui discredit sicut ait ulterius Qui
non credidit condempnabitur i. ia
habet tamen sue condempnacionis scilicet preteritum
infidelitatis / vel iam iudicatus est i.
iam incipit sua dampnacio / nam
sicut dicit Crisostomus ipsum discredere impe
nitentem supplicium est / quod hunc enim
esse sine scripturam maius hoc supplicium
unde thobias 5 quale gaudium mihi est
qui in tenebris sedeo / z lumen celi
non video / Quia non credit in nomine
unigeniti filii dei i. in unigenito
filio dei / notabile nomen autem filii dei
in quo solo est salus / et ihesus in quo
credere oportet actus 4 non est in alio
aliquo salus neque enim aliud nomen sub
celo datum hominibus in quo oporteat nos
salvos fieri z ideo qui in nomine eius non
credit merito dampnatus est ¶ Hoc est
autem iudicium et cetera hic tangit 3m scilicet
quod impedimentum salutis nostre z dampna
cionis ratio z iudicii / est propter defectum
operis boni / racione cuius refugit salutem

lux venit in mundum ... et cetera
Hoc ... ipsum iudicium ... est
iudicium ... eius

la
unde dicit hoc autem iudicium glossa
i. causa iuste dapnacionis / cui ita sub
iacent infideles qui iam paciuntur
tenebras interiores / quia lux venit in
mundum i. xpus qui illuminat omnem
hominem venientem in hunc mundum
et dilexerunt homines carnales et
sapientes magis tenebras scilicet fidas
z obscuras i. peccatorum illecebras /
vel statum infidelitatis quam lucem sin
ceritatis z veritatis / vel dicitur autem xpus lux
quia tenebrosa illuminat z tenebras
infidelitatis z ignorancie fugat infra viij
Ego sum lux mundi / qui sequitur me
non ambulat in tenebris i. Jo. et ..
tenebre transierunt z lumen verum iam
venit / Item lux infecciones tetras fri
giditatis sanat nam generacio fit per
influenciam lucis / Item lux confusum
z inordinatum ordinat z ornat
unde dicit dyonisius in celestia ierarchia
omnes hos effectus habet lux que ve
nies in cor humanum / Sed xpo
veniente in mundum per carnem assumptam
z tamen homines magis diligunt tenebras
que opposit. habent effectus z ideo
inexcusabiles sunt sicut dicit
Crisostomus quia in absencia lucis in tene
bris sedet fortassis remissionem habebit
qui autem in presencia lucis tenebris
adheret perverse mentis z litigiose
argumentum scienciam dedit / Et quia racio huius
cecitatis est defectus operis boni /
ideo subiungit Erant enim mala
eorum opera / z ideo tenebras di
ligunt / Est autem malum operis sit
ratio fugiendi lucem / hoc ostendit

lux Omnis enim qui male agit odit lucem
i. refugit doctrinam veritatis Job 24
oculus adulteri observat caliginem
et non venit ad lucem. i. ad ma[gistrum] [illegible]
ut non arguantur opera eius. i. mani-
festentur ab ipsa luce esse mala. quando
enim venit hic peccator ad lucem i. ad
Christi doctrinam vel predicacionem videt in
speculo suas feditates et ideo non
venit ad lucem sicut dicitur de muliere
turpi que invite se respicit in speculo
quia etc. Item ad lucem racionis vel sancte
disputacionis vel predicacionis vel con-
fessionis non venit peccator quia ibi sua
nequicia declaratur Eph. 5. Nolite
communicare operibus infructuosis tenebrarum
magis autem redarguite. que enim in
occulto fiunt ab ipsis turpe est et
dicere. omnia autem que arguuntur a lumine
manifestantur. Sed econtrario bonus operarius
venit ad lucem unde dicit Qui autem
lux facit veritatem i. opera bona [illegible] stabilia
et permanencia venit ad lucem id est
ad Christum vel racionis disputacionem vel
ma[gistrum] ut alii eius exemplo edificentur
et deus glorificetur Mt. 5. Sic luceat
lux vestra coram hominibus etc. Neque
accendunt lucernam et ponunt eam sub
modio sed super candelabrum ut luceat
omnibus qui in domo sunt. Quia bona opera
lux sit unde subdit ut manifestentur
opera eius sibi [illegible] sicut Paulus
venit ad Johannem et Petrum et contulit
cum eis de predicacione sua ne in vacuum
curreret Galath. 2. Vel ut
manifestentur opera eius aliis in exemplum
edificacionis quia in deo sunt facta

i. secundum dei voluntatem vel cooperacionem vel alias
Qui autem facit veritatem vite et iusticie
et doctrine venit ad lucem glorie ut lux
manifestentur opera eius i. auctori
quia in deo sunt facta quia patet quo stabilitate et
auctoritate. Augustinus patet quod opera eius fiunt in
deo. Post hec venit Jesus et discipuli eius
etc. Hic primo incidit questio de hoc quod dicit q° p^a
quod non misit filium suum ut iudicet mun-
dum. Contra infra 5. Pater omne iudicium
dedit filio. Responsio est adventus duplex
primus et secundus. primus [illegible] iusticie. In
primo venit ad gratiam non ad
iudicium sed in secundo venturus est ad iudicium [illegible]
Item querit de hoc quod dicit qui non q° 2^a
credit iam iudicatus est. sed fideles
non iudicant iudicatos et infideles
iam sunt iudicati. ergo in die iudicii
non iudicabuntur. Predicatur gratia iudi-
cati sunt merito sue mali [illegible]. Responsio quia triplex
est iudicium. primum condempnacionis et isto 1^m
omnes mali iudicantur quia non est decorum
parum sine decore iusticie manere
infidelis quia infidelitas magna
pena est sibi. Est et iudicium com- 2^m
mune discussionis et isto non iudica-
buntur infideles et est iudicium future 3^m
retribucionis [illegible] iudicantur omnes ma-
li. secundo mediate boni et mali. Ultimo
omnes boni et mali. Dicitur ergo infi-
delis iam iudicatus vel per [illegible]
vel quia non iudicabitur per discussionem
ut dicit Gregorius. Item obiicitur de hoc quod dicit q° 3^a
Omnis qui male agit odit lucem
contra philosophus omnes homines natura scire
desiderant [illegible] mali
operis non [illegible]

go nec luce | vro d. q luce discipli
pt cpedam aut rone effcns | p
p q est pium ogmcois z pt a no
odr | aut rone efftus pi qua e
tm pium manifestare | q omis mali
abhorret | ideo z luce q m ad hunc
effcm oz btando no hie effcm dimi
in aia aliam nali de pdio | f obt
durg si quis male agit | no uenit
ad lucem | go nullus unq p cor
guitur ad fidem | Unde q c qui di
ligit mane in malo ope ad luce
no uenit s i incipiat malu odie
te p ad lucem ueniret z sic uenit
peccatores p gitom | post h uenit
ihc z d eius | postqua ma mire se dod
iudeis utrumq signo z erudicione uo
hic manifestat se regnacoie sacto
recipiedo iudeos ad baptismu | z q
tam dod q Joh baptisabat | adiprt
mediat xpi z Joh pnisitor | z
de p eccellenda nasteno co | ibi
facta e go co. 3o como tuna ibi
Undit Jo | desc go pnisicato p
bapm p que iudeis se manifestat
Unde d | post h i. post pdcas ma
festacoes | uenit ihus z discipli ei
in iudea terram | ut s iudeis ma
se faceret p bapm | Unde subdit et
illic demorabatur cum eis s d. Et
baptisabat s p Jo ei testimom phi
buit sup. i sup q uideris spm desce
dente h c qui baptisat | uos iuda
intpr gfessio / ul glificaco / sn laudaco
z sigt eccliam / sn aiam / q tpli gst
tuit | q e gfessio de pctis | z laudacio
z graz actio de pcepcis | beneficiis
| De p d in ps dum gfitebor adn

me iniusticia me do z tu re
de 2a ec h Confitebor t d vox
z collaudabo te | De 3o thobie
benedicite deu celi z coram omnib
uiuetib gfit illi | De hiis tribus
simul ysa li Gaudiu z leticia ineie
in ea graz actio z uox laudis Si
ca hec est in aia post pccaz gfom
in hac igit terra i. aiam sic gfite
tem tpli uenit ihus z moratur
ibi cu discip z bap | Uenit p gre
infusiom morat ibi p bone uite
gstinuacom baptizat p cordis
gtom z lacr effusiom | Uenit at
cu ipo ihu discipli ei i mores z
gestus z actus z sermones discipli
nati z ordinati | Aliter cum no mane
ihus i. salus in aia ui simul custo
diat cotior spiu disciplia | Sic
go baptizat ihus in iudea | z q
no solu ipe baptizat s z p ampor
eius s Jo p h d. Erat aut Jo
baptizans in ennon i uxo salim
~~quia aque multe erant illic~~ s sali
q fuit ciuitas melchisedech sicut
d ad heb. | Quare aut Johes
baptisauit ibi io subiungit quia
aq multe erant illic | Bona ro q
bap Johes fuit tantu in aq
Ego baptiso uos in aqua dicebat
Johes | Unde geret Jo. typum plati
qui hic officium baptisadi pdicadi
cofessiones audiedi hat pauca
adimpleat illud officiu | Bap
aut ipse d s. In ennon uxo sali
Ennon intpr fons tristicie in
quo notat habundancia z gtinuitas
doloris p q sit abdicto a pctis

vnde aug9 sp de pctis doleas et no
doluisse doleas Ennon e int9 sali
que inter p velspes q est cauta in
quo no q dolor de pctis p teri dz
ee tn cautela de futuris / et talis
pnia vera e vn aug9 pe desiderit
pnia / pnia est pcta ppetrata defle
et flenda iter no comitte. Aliq dicit
aug9 in anis e pnia q seps comi
nat culpa / sit igit in ennon iuxta
salim i in dolore intimo / et cauto ppo
to / sit baps9 i puro ablu°. Qua ibi
fuit aq multe lacrimar et gemitu q ih
pcta lavant / no em pt ennon ee
sn aquis mltis i dolor magn9 sine
lacrimis / fons em cotritionis lacrimas
aquas stillat contine et veniebant
iudei in ennon ad Iohem et baptiza
bant ab eo sicut ad plato qui est
in pnia multi veniunt et baptizant
i mundant ab eo / qz tlis doctrina libet
suscipit vnde greg9 sup eze. Ad hoc
ut fuerit vitas pdicandi et ut teneat
ne est altitudo vivendi / Nondu em
fuat Io missus in carcerem / Io ea ita
carcatus non baptizabat / i plat9
aut pdicator pcts subditus no mu
dat vel sacrificat / ymo pcc9 q° male
vite inchoat ecci. 34. Ab inmundo
quid mundabit / et a mendace q ver
dicet / greg9 In quo culpa videnti
ostendit cu rever a ordinis pror
honorat'. Facta e q° q° rex h' intro
ducit ex disp cti baptismi pursificatoe pcedet sepe
q°s que orta sunt a dispti. Ioh. cu
suprmatib iudeos q relicto Io bap
ibant ad xpm / ut dicit facta e q°
q° ex dispti Io q ab ipis tenens
argumentu cum iudeis / et detractibus

i de disp ct alijs ad bapti

s. de pursificacoe et s. eet maior pur
ficatio inter baps° Io vel xpi / de hoc
em dispti Io zelo invidie moti
cont xpm contendebat cu iudeis / qui
erant bapti bap° xpi / quib se oppo
nebat / dd9 bapti est a Iohe / g° Io. e
maior eo / Iudei no cotrario opponebant
dicentes Iohes discipulos suos mittit
ad xpm / g° xpus maior e eo / dispti
aut Io videntes se no posse pvale
contra xpm qe invidiam accusat vn
subdit Et venerunt ad Io. et dixer
ei invidia excitati Rabi qui erat
tecu trans iordanem q dispti stimul
qz tu ipm baptisasti et cotr. exaltasti
vnde subdunt Cui testimonii phibuisti
dans ei forma q ignoto et inpsto
Ecce hic baptizat q tuu officiu
d' vsurpat te pnte / q e magna
ingratitudo et psumpcio / et ut puocet
eum ad emulacoem addit Et oes
veniunt ad eum te contempto q ad
maiore et meliore baptistam / emu
latore movebat / simile fecit Iosue
Nu xi de duob pphantib dixit moy
si Due mi moyses / prohibe eos et
moyses respo. qd tu emularis p me
rex R. Io. rex hic quer p° de hoc
q Ihus baptizabat / sz videt esse
fltm / qz d' infra e. Ihus no bapti
sabat s disptli ei9 / g° ibi quoris
Ro. dd° q ille facit q aucte sit
vnde facere q ad hoc est duplx sz
aucte vel ministio / xpus bapt aucte
s ei9 dispti ministerio / vel baptizavit
intims / dispti aut eum extius
Sz tunc e q° vnde est hoc q dns
in ppa psona non baptisavit / et
videt q debet ut alijs pbet exem
et forma et modu / Ro. dd q ipe

alijs per unum modum et formam / sed in pro-
pria persona non baptisavit / causa vitandi
erroris et presumpcionis / Erroris quia
credidissent homines quod alii qui non
essent ab eo baptizati / non baptisati non
essent / presumpcionis ne baptisati ab
ipso extollerentur et despicerent alios bapti-
satos a discipulis / et per hoc baptismum
q° 3a discipulorum ¶ Item cum baptismus Iohannis
esset preparatorius ad baptismum Christi et
adveniente veritate cesset umbra / videtur
quod Iohannes debuit cessare baptisare cum
Christus baptisare incepit / Respondetur dicendum quod
cessavit / sed non statim / et causa fuit ne
discipulis ne videretur ei contrarius / ne videretur
instabilis / ne videretur indignatus fu-
isse / ne discipulos suos in invidia
q° 4a et zelo mitteret ¶ Item queritur quis baptismus
potior fuit utrum Christi vel Iohannis / quod Iohannis
videtur / quia Christus fuit baptizatus baptismo
Iohannis / quia ipse nobilior fuit melchisedech
decimandus ab eo / eadem ratione videtur de
2 baptismo ¶ Item Christus non baptizavit sed disci-
puli eius / sed discipuli Christi non erant maio-
res Iohanne / ergo nec baptismus discipulorum maior
3° est baptismo Iohannis ¶ Item queritur utrum
baptismus illi conferret gratiam / et videtur quod non
quia dicitur infra .a. spiritus nondum erat
datus / quia Ihesus nondum erat glorifi-
4° catus / et si aliquis baptizatus fuisset
mortuus ante passionem non intrasset
// regnum dei / Respondetur dicendum quod secundum Crisostomum
baptismus discipulorum ante passionem tantum prepara-
torius fuit sicut et baptismus Iohannis / unde neuter
erat corporis gratie / secundum Bedam et Augustinum
// dicit quod baptizati Iohanne rebaptizandi est / bap-
tismum iudeis et non est rebaptizatus /
unde dicit quod baptismus inde illi gratiam
dabat / et ideo nobilior quia nobiliorem

ad p^m efficaciam / Ad quartum dicendum quod obicitur quod Christus fuit baptizatus
dicendum quod baptismus Iohannis nullo modo in Christo
ad 2m fuit efficax / sed obicitur quod discipuli baptizati
dicendum est quod potius sunt in eo baptizati
Christus baptizatus nullius non fuit autem in
ad 3m baptismo Iohannis / sed obicitur spiritus nondum erat
datus / intelligendum est de datione
ad 4m visibili / sed obicitur quod non evolaret baptizatus
mortuus / dicendum quod hoc non erat propter defectum
gratie in baptismo / sed quia precium eius nondum
solutum erat / et si obiciatur quod baptismus
habet efficaciam a passione intelligendum quod effi-
cacia habet collacione gratie a virtute di-
vina ibi visibiliter operante / a passione
vero ianue ad regnum et apercione / nec
si nondum erat passus tamen fides pas-
sionis erat prius virtute tamen efficaciam
habebat licet non apperiendi ianuam / tamen
3a pars dandi gratiam ¶ Respondit Iohannes et dixit etc. Hic lra
ponitur est supra Christi et Iohannis per baptismum
prefixionem et expressio precedens dubitacio-
nis hic ponitur dubitacionis declaracio /
facta a Iohanne discipulis requirentibus
unde dicitur quod hic est responsio non
ipse et procedit hoc ordine primo Iohannes
se ipsum Christo postponit per consideracionem
fragilitatis humane / secundo Christum preponit
in baptismo potestatis ibi qui venit desursum
tertio in predicandi sapientia ibi qui est de
terra est etc. quarto in gratie omnis excellencia
ibi non est ad mensuram etc. primo quia
se ipsum humiliat per consideracionem fragi-
litatis humane contra discipulos volentes
quod se ipsum per baptismum suum magnificaret
propter quod dicit / Respondit Iohannes volens sa-
nare discipulos / et dixit non potest Et
homo accipere quicquam nisi fuerit ei datum

quia omnis potestas a deo de celo ad te / [illegible] discretorum / [illegible]
dicit [illegible] affirma

de celo | Jac. i. Omne datum optimum
et omne donum perfectum desursum est
descendens a patre luminum / Et ideo cum
sim ego purus homo, non possum michi
attribuere nisi quod datum michi est. Et propterea
apostolicum officium non michi attribuo sed
promissis. i. Cor. iiii. Quid habes quod non
accepisti | Ipsi vos testimonium michi
perhibetis quod dixerim non sum ego Christus.
Io. i. Et confessus est quia non sum
ego Christus | Sed quia missus sum ante
illum. Tactus vox cum verbo. Io. i. Ego
vox clamantis in deserto etc. / Sed innuit
Iudeis tres causas humiliationis sue / prima causa
est quia nichil habet a se, quod notatur ibi: Non potest
homo accipere quicquam etc. / Secunda est quia
minister est et non dominus, quod notatur ibi: Non sum
ego Christus. Tertia est quia est amicus
sponsi et non sponsus, quod notatur cum dicit: Qui
habet sponsam etc. Ista tria debet quilibet iustus
et maxime prelatus apud se recolere
cum subditi sui actione aliqua operum
et motum dispensationis suorum non licet
eum extollere, scilicet quod nichil habet a se sed
totum a deo. Jac. i. Omne datum etc.
Secundo quod famulus est et non dominus, unde sicut
et prodigus (?) esset si bona domini sui sibi usur
paret. Luc. xii. Quis putas est fidelis
servus et prudens | Bene fidelis est famulus
si de universa gloria domini tui sibi non
[illegible] a te [illegible] tua [illegible]
nil manibus tuis adherere [illegible]
gat / Tertio quia amicus sponsi est et non
sponsus | Unde sequitur: Qui habet sponsam
sponsus est | Hic est primus [illegible] Christum
sibi [illegible] in potestate baptizandi

Illius cuius baptisma est / cuius est regina
re sed qui habet sponsam sponsus est. Quia generare
illius est regnare. Sponsus etc. | Hoc
dicit [illegible] habet sponsam sponsus est et [illegible]
ea generare potest et baptizare. Sponsa
Christi est gloria Christi, quam sibi soli retinet.
Ysa. xlii. Gloriam meam alteri non dabo | i.
ad Thim. i. Soli deo honor et gloria | Vel
aliter sponsa Christi est ecclesia quam amat
ut sponsam. Unde ad Ephes. v. Viri diligite
uxores vestras sicut Christus dilexit
ecclesiam et semetipsum tradidit pro ea ut
illam sanctificaret mundans lavacro
aque in verbo vite ut exhiberet ipse
sibi gloriosam sponsam ecclesiam non habentem
maculam | Hanc sponsam zelat Christus
quia zelotypus. Zach. i. Zelatus sum
Ierusalem et Syon zelo magno | Hanc spon
sam copulavit sibi Christus dum primo copula
vit in conformitate nature. Heb. ii. Nusquam
angelos apprehendit sed semen Abrahe
apprehendit | Unde debuit per omnia
fratribus assimilari ut misericors fieret. Secundo
in unitate voluntatis de qua dicitur
i. Cor. vi. Qui adheret domino unus
spiritus est / De hac sponsa generat deus
filios verbo predicationis. Jac. i. Volun
tarie genuit nos verbo veritatis. Semen
verbum dei. Semen est. Luc. viii. / Et sicut
bonus sponsus exhibet sponse sue honorabilem
victum et vestitum, ita deus ecclesie. Eze. xvi.
Vestivi te discoloribus et calciavi te
iacincto et cinxi te bysso et indui
te subtilibus et ornavi te ornamento
et vestita et ornata es auro et argen
to et vesta similaginem et mel et oleum
comedisti | De hac sponsa dicit: Qui
habet sponsam sponsus est et eius est

regnare | mei aut no nec videt s
potest gaude tamen amici | ideo
subdit amicus aut sponsi qui stat i
p gram | et audit eum p inspiracoz
internam gaudio gaudet p vocem
sponsi .i. plene gaudet sponsus | iste
status dictus est .2. | amici sponsi sunt
prelati quibus commissa est custodia sponse
.i. ecclie | unde in persona eorum dicit
Cant. i°. posuerunt me custodem
in vineis | isti amici debent stare ex
tendendo ad superna p desiderium et spe
et contemplacionem | unde sup. i. stabat
Io. et ex discipulis eius duo | debet
et audire vocem sponsi .i. precepta
dni obedire ut dicit sit Iacob et
ist. | debent et gaudere p voce sponsi
et sponse unde Cant. viij q° habitas i ort.
amici auscultant | fac me audire
vocem tuam | unde totum gaudium pla
torum debet esse de hoc quod sponsus loquitur
ad sponsam .i. xpus ad ecclesiam ad quam
loquitur x^er modis | p° p predicacoz | 2°
p beneficiorum largicionem | 3° p inspira
cionem | 4° p flagellacionem | 2 de hiis
quatuor dicit Prov. i°. vocavi et renuistis
extendi manum meam et non erat qui
aspiceret | despexistis omne consilium meum |
et increpaciones meas neglexistis |
¶ Sunt quatuor propter que vocare sponsi debet
sponsa quadruplici unde | p° p audi
torum inspiracionem | 2° p gratiarum
accionem | 3° p complicum operacionem | 4°
p vite emendacionem | unde Iob xiiij
vocabis me et ego respondebo tibi | cum audi
erit vox sponsi et sponse tunc
gaudio gaudet veri amici | et hoc
modo gaudebat Io. tamquam amicus non

dolebat ut vindictus Ideo dicit In hoc
gaudium meum impletum est In hoc
sc. quod xpus amat et diligit ecclesiam
et in hoc debet esse totum gaudium amicorum
sponsi .i. prelatorum s. de honore et
profectu ecclesie unde in Cant. 3o. Io. maiorem
horum non habeo graciam quam ut
audiam filios meos in veritate am
bulare | s. ecce multi de amicis sponsi
hodie magis gaudent de augmento
proprie quam de honore et profectu ecclesie
Illum oportet crescere me aut minui | hoc
optimum est signum veri dilectoris cum quis
gaudet de alterius exaltacione
cum sua depressione | unde dicit Illum
oportet crescere post morte et exalta
tus in cruce. Me aut minui i. am
2 putato capite | vel illum oportet crescere
in fama ut credatur xpus. Me aut
minui ut qui credebatur xpus credatur
3 eius precursor | vel illum oportet crescere in
baptismo et in numero discipulorum. Me aut
minui quod baptismus Iohis et discipula
tus eius in proximo cessare debebat
11 s. xpi eius ampliari | de hac
amplificacione gaudebat aplus
Phil. i°. Sive p occasionem sive p veritatem
xpus annunciatur et in hoc gaudeo
s. et gaudebo. Qui desursum venit super omnes est
xpum crescere reddit racionem quia de
sursum venit p quod dicit Qui de sursum
venit super omnes est vel Io. in utero
crevit et p hoc omnibus prefuit qui
omnia subiecit sub pedibus eius. ¶
Vel aliter Qui desursum venit .i. cuius
conversacio in celis est dicere vita
angelicam super omnes est .i. ab omnibus
honoratur et maior omnibus habetur

i cap' 2° spualis ho oia iudicat
z ipe a nemine iudicat' ul sic. Qui
desursu est .i. qz gra desursu veit
sic illuiat sup omes est .i. ad ce
lestia q sup se tendit z aspirat
col' 3°. Si osurrexistis cu xpo que
sursu sut qrite etc. Sicut eni est de
aq q tm ascendit a q° descendit
Sic est de gra que de celo est facit
hoiem salire in celu unde i° 4° aq
q ego dabo ei fiet in eo fons aq
salientis in vita etna. Qui de tra
est etc. Hic qrit' de hoc q dicit
hic Jo se ee amicu spousi / cu supra
no fuit ausus dice se dignu fuu
Cuius p° dixit cui9 no su dignus etc.
z ergo ers9 / et rndet ers9 q2
rnsiones aptant interrogatonibus /
et q sup eod' incitabat ad invidia
vbi se humiliavit z indignu se fuu
vocavit / sz q hic incitat' ad emulac
ideo se amicu vocat z gaude se de
bono eius dicit. Item qrit' de hoc
q dicit qui desursu venit / hic e
qui de celo venit sicut dt inf' vide
eni ex hoc q xpus no assupsit
carne huana / s celestem dicit e
huana qr ergo no dr venire de tra
sicut alii hoies / Ad hoc rndet Aug9
q de celo sit desursu hic est de al
titudine huane nre an pctm pri
prietis Ex hoc videt' ocordare cum
illa hesi que dicit q aliq pticla
mansit in adam incorrupta / q ne p
successiones usqz ad virgine deducta
est / z de illa fca est caro xpi sz
hoc sane intelligendu est / hic vbu Augu'
q tm dr p quadam assilacoz quia

sicut caro in adam an pctm fuit
pura z sine macula sic xpc carne
immaculatam assupsit. Et no q tra
no vocat hic nra passibilis s corrupta
e generacom p corrupcom viciosam s'm q
no est xpus generatus s virtute diuina
spu sco concepit ideo desursu est. Qui
de terra e de tra loqui' etc. postq
Jo. se postponit xpo rone fragilitat
huanitat' oposite z sibi xpm pponit
in potestat' bapdi / hic 2° pponit sibi
xpm in sapia pdicandi / qz Jo. ut hoies
de terrenis loqui poterat / sz xpus
tamq celestis de celestib3 / et h' e q dicit
Qui de tra e, de tra loqui' .i. cuius
est terrena affectio z qusacio / eiusdem
e terrena locucio z opatio / z a lingua
cognoscit' ho vnde. Mt 26 Ve z tu
ex illis es na z loqla manifestum
te facit / z talis fuit Johes qz i pctis
conceptus / Qui de celo ...
ul sacre scripture / ul celestis qusacois
ul religiosis venit mundu causa
pdicacois ul edificacionis Sup oes
est .i. honorabilior e omnib3 Mt 11
Qui minor est in regno celo
maior e illo vel sup omes e. In
dignitate dcor. xpus de celo
i cor 15 primus ho de tra terrenus
Secd9 ho de celo celestis. Jdeo de celo
q spualis / qz in diuinitate sublimis
Infra viij vos de deorsu estis ego
desupius su / z qz desupius est
ideo desupius loquit' Et q loqui'
dicit Et q vidit z audivit hoc
testat' tamq testis vidit ut dei
sapia / q se ipsu videt ut filius
accipiendo a pre Jo. 17 Omnia

cam

quecumque audivi a patre meo nota feci
vobis. Hoc est enim testimonium quod sit
ex visu patris et auditu, ex visu operum
et auditu verborum. Unde ille verus est
testis qui quod vidit in patre scripturas (?) et
audivit in verbis eorum, hoc testatur aliis
scripto et verbo, ut sicut recepit ita red-
dat verbo et scripto. Licet tamen doctrina Christi
sit excellentissima, tamen a carnalibus despici-
tur. Unde subdit: Et testimonium eius nemo
accipit, id est nullus homo carnalis au-
dire vult verba, vel attendere doctrinam spiritualem
et verbi predicatoris. I Cor. 2°: Animalis homo non
percipit ea que spiritus Dei sunt; stultitia
enim est ei et non potest intelligere quia
spiritualiter examinatur. Sed spirituales qui
accipiunt de doctrina eius sunt certi.
Unde subdit: Qui enim (credendo) accepit
eius testimonium in manu per operationem et in
corde per intellectum et amore, signavit,
id est signo certissimo demonstravit, quia
Deus verax est, quia Christum incarnatum
misit. Per hoc enim quod aliquis recepit
verba missionis (?) tamquam verba Dei, ostendit
quod ipse loquitur veritatem per illos. E contrario
et qui non vult recipere verba missorum (?)
ostendit quod Deus non sit verax.
Luce x: Qui vos audit me audit
et qui vos spernit me spernit. Vel
signavit, id est in corde suo ponit
quia Deus verax est. Cant. ult.: Pone
me ut signaculum super cor tuum,
ut signaculum super brachium tuum, id est
signa me verum per amorem cordis
et operationem. Vel signavit, id est signum habet
certum quia Deus verax est, quia per hoc
quod aliquis recepit testimonium veritatis
in manu bone operationis venit

in cognitionem certissimam veritatis Dei. Io.
vii: Si quis voluerit voluntatem
eius facere cognoscet de doctrina utrum
ex Deo sit. Gregorius: virtutes citius (credendo) faciendo
quam scindendo (?) ostenduntur. Quis enim credere
posset quod Deus verax esset dicens: Si
genu meum flectere (?) est ... me ...
Mt. xi, et multa talia nisi gustasset.
Bernardus: multi videt ... quas non
sciunt ... Unde o pie
Ihesu, si tam dulce est flere de te, quid
erit gaudere de te. Quem enim misit
Deus verba Dei loquitur, id est de Deo et
ex Deo et propter Deum, non de mundo, non propter
mundum, non secundum mundum, sicut illi qui propter
questum vel laudem humanam predicant
aut docent, de quibus Michee 3°: principes
eius in muneribus iudicabant
et sacerdotes eius in mercede doce-
bant, et prophete eius in pecunia divi-
nabant. Sic fuit Balaam qui
amore munerum victus voluit pro-
phetare contra populum Dei, quibus imprecatur (i. male dicit)
Iudas in canonica sua dicens: Ve illis
qui in viam Cain abierunt et
errore Balaam mercede effusi sunt
et in contradictione Chore perierunt. Ysa.
v: Ve qui iustificatis impium pro mu-
neribus et iusticiam iusti aufertis
ab eo. Sed heu multi sunt hodie lectores
et predicatores qui multa verba
in suis lectionibus et predicationibus
proferunt que non sunt ad edificationem
sed magis ad ostentationem, quia quasi ...
scriptura est ... que non nisi de divinis
nominat ... sermonem. Alii enim
loquuntur partim verba Dei, partim verba philosophorum
vel alias fabulas facetias vana

pdicacoem de quibus dicit apostolus 2ª cor 2º
non sumus sicut plurimi adulterantes
verbum dei sed ex sinceritate sicut ex deo
coram deo in xpo loquimur · deutro 4º
non addetis ad verbum quod vobis loquor
nec auferetis Et Mt 12 bonus homo
de bono thezauro cordis profert bona
Ideo post locucionem sequitur de intencione
replecionis / Non enim ad mensuram
dat deus spiritum hoc est christus ubi eciam
sibi promittitur ipsum in quo excellencia
quia ipse omnes in gratia excellit et
ista excellencia est in potestate propterea dicit
non enim ad mensuram dat etc. contra · uerum
dixi quod ad mensuram dat deus spiritum s.
i. gratiam ac tantam efficaciam verbo
ps. dominus dabit verbum evangelizantibus
virtute multa / exponitur autem istud
tripliciter primo sic / deus non dat spiritum
ad mensuram · i · non dat sibi amarus
sed habundanter Jac. i. Siquis vestrum
indiget sapiencia postulet a deo qui
dat omnibus affluenter et non impro-
perat / 2º sic deus non dat spiritum ad
mensuram quia non ad mensuram meritorum dat
immo ea vel ultra vel priora / Bern.
Si me totum quod sum quod vivo quod possum
totum debeo pro mea creacione quid faciam
pro mea redempcione et si ego mille
fies tradere possem quid sum ego deo
dei pro Bern. vel vita domino pro · o · etc.
3º sic deus non dat spiritum ad mensuram
· i · deus non ad mensuram passionum
dabit mensuram consolacionis Ro. viii.
Existimo quod non sunt condigne pas-
siones huius temporis ad futuram gloriam que
revelabitur in nobis Et. dic nobis de

quid prodest nobis inquit aurum aut argen-
tum aut lapides preciosos / sed hec videmus
et audimus sed fastidimus / sed hec querimus
hoc petimus hoc flagitamus quod oculus
non vidit nec auris audivit nec in
cor hominis ascendit etc. Dicit ergo non n.
dat deus spiritum ad mensuram populo non ad
mensuram eciam sicut aliis unde versus
subdit / pater enim diligit filium · i · filia-
cionem ps. Ego dixi dii estis et
filii excelsi omnes Et omnia dedit
in manu eius luc. x. omnia michi tradita sunt a patre meo et
tu es et omnia mea tua sunt etc. xvi /
omnia michi tradita sunt a patre meo et
nemo nullus salvatur nisi per filium unde
subdit Qui credit in filium habet
vitam eternam etc. · in primo quia filius
dei est vita eterna Infra ix. Ego
sum via veritas et vita Qui autem
incredulus est filio non videbit
vitam eternam quia fides purificat
oculum mentis ad videndum vitam eternam
Jo. xvii. hec est vita eterna ut
cognoscant te verum deum etc. unde
qui incredulus est non videbit
gloriam sed penam unde subdit / sed
ira dei manet super eum hic duplex
pena exprimitur s. pena dampni quia
non videbit vitam et pena sensus quia
ira dei manet super eum · i · vindicta
per verbum aut maledicti non pene perpe-
tuitas super eum pene gravitas pri-
mo · parata sunt derisoribus iudicia et
mallei percucientes stultorum corporibus
hec ergo comminatur etc.
¶ hic queritur de hoc quod dicit qui
est de terra est de terra loquitur
hic dixit per se et videtur quod inconveniens

Ita
Et
Ca
Et
Ita
quia fides purificat oculum mentis ad videndum vitam eternam infra xiiii hec est vita eterna ut cognoscant te etc.
· i · non habebit gloriam sed penam eternam etc. 3º qui non credit iam iudicatus est
Ita
qo
Nota

dixit quia ipse non loquebatur terrena sed
celestia. Crisostomus videtur ad hoc quod hoc
non dixit absolute sed comparative non
quia essent terrena, sed quia terrena erant com-
paracione doctrine Christi. Augustinus videtur
quod per illa intellexerit esse sermonem cum
redemptionem quam terra est sed quia terrenus
loquitur de terra. Si autem de celestibus
hoc est sed quod spiritu imbutus qui desursum
q° venit. Secundum queritur de hoc quod dicit
non ad mensuram dat deus spiritum. aut
intelligatur de Christo secundum naturam divinam
aut secundum humanam. Secundum divinam non potest
quia ipse non recipit spiritum, immo ab ipso
procedit. Si secundum humanam, contra. Anima Christi
hominis est creata, sed omnia creat deus
in numero pondere et mensura mensurans. unde
nichil creatum est infinitum. ergo ad
mensuram. Respondeo quod est mensura limitationis
et est mensura divisionis. mensuram
limitationis voco qua unumquodque
creatum finitur in sua substantia et sic unaqueque
est limitata. mensuram divisionis
voco determinacionem alicuius ad aliquem
actum. secundum illud 1 Cor. xii divisiones
graciarum sunt. idem autem spiritus qui sic gratiam
dat alicui ad aliquem effectum determinatum
sicut dicit apostolus. Christus gratiam habuit
ad mensuram primo modo, quia gratia eius non
fuit infinita. Secundo modo non habuit ad
mensuram, quia non fuit arctata in eo
ad aliquam operacionem, sed ad omnes, sicut
caput habet omnes sensus. Unde Crisostomus
spiritum habuit [illegible] actionem spiritus [illegible]
que dividitur. Unde patet quod loquitur de
mensura per graciarum divisionem. Tercio
queritur de hoc quod dicit qui incredulus

habet vitam eternam, quia si non habet non
credit [illegible] spiritualia et per amorem
et per perfectionem [illegible] quod perfecte amatur.
Ut ergo cognovit ihesus etc. Superius ca[pitulum] 4m
manifestavit se domino discipulis et
iudeis. In hac parte manifestat se sa-
maritanis, et habet predicando et annun-
ciando eis viam salutis, et habet ista per
duas partes. In prima ponitur predicandi op-
portunitas. In secunda predicacionis forma, ibi
venit mulier de samaria. Ubi docet quod
samaritane incipit predicare. Op-
portunitas autem predicandi erat ex parte
loci et ex parte quando fuit dominus [illegible] ad
[illegible] et ad quiescendum [illegible] ibi
venit ergo ihesus etc. tangitur ergo primo
opportunitas loci ad [illegible] eundem
vellet in iudea in galileam
necesse habebat transire per samariam. propterea
dicit ut ergo cognovit ihesus, quia dicit sic
audierunt pharisei. Audierunt magis
a discipulis Johannis qui [illegible]
et detractores referebant phariseis ze-
lantes Johannis contra Christum. Unde Jo. 3º
dixerunt omnes veniunt ad eum.
Audierunt magis quia ihesus plures dis-
cipulos facit quam Johannes. id est quod Christus plu-
res fecit et veniunt ad baptismum eius
quam ad baptismum Johannis, et discipuli eius
sed omnes credentes ei et alii qui non
continue cum ipso erant et baptizat
plures quam Johannes. Sic narratum fuit
ipsis phariseis. sed quia tamen non erat verum, ideo
subdit. Quamquam ihesus non bap-
tizaret [exterius ministerium prestat] id est mergeret, sed discipuli eius
ne provocaret eos ad invidiam ut
magis hoc audivit ihesus [illegible]
[illegible] in bono malo. Reliquit iudeam

ad tempus. Et abiit iterum quia iam predicat-
-um fecerat de aqua vinum supra ij° In
galilea que remota erat a phari-
seis/ Recessit ergo ab eis ihesus non timo-
-re ut dicit Crisostomus sed abscindere volens
eorum livorem et mitigans invidiam
unde infra vij ambulabat ihesus in gali-
leam non enim volebat in iudeam
ambulare quia querebant eum iudei inter-
ficere/ sic sua predicatione iudeis/ unde quo
sic oportunitas predicandi samaritanis
unde dicit oportebat autem eum vel quia
sic/ preceptum fuerat a christo discipulis
in viam gentium ne abieritis et in civi-
tates samaritanorum ne intraveritis ne
ergo aliquis legens hunc locum reprehendat
christum eo quod veniat contra preceptum quod
dedit/ ideo premittit causam et autem
quod per accidens accessit ad samaritanos
et hoc est quod dicit oportebat q. d. ipse
quidem voluit ire in galyleam/
sed inter galileam ad quam ivit et iudeam
de qua exivit/ erat media samaria
unde oportebat autem eum transire per
mediam samariam et sic aderat lo-
ci oportunitas ad transeundum. Luce xvij
cum iret ihesus in ierusalem transibat per
mediam samariam. Venit ergo transibat
sic redire eum oportebat/ Samaria
civitas est metropolis a qua tota terra
dicta est samaria/ et sic est interpretatur
a semer monte quondam in quo
edificata est/ quia mons erat dominus
samaria a quondam possessore eius qui
dicitur semer ut dicit Crisostomus Venit
ergo quia hic tangitur oportunitas loci
ad quiescendum/ quia lassus erat ihesus et locus
amenus se offerebat unde locum

describit a civitate cum dicit Venit
ergo in civitatem samarie que dicitur
Sichar/ Sycar in lingua caldaica In
hebraica Sychem/ hec est civitas ubi
Symeon et levi occiderunt viros in ultionem
stupri sororis Gen. 34. et hec civitas
erat prope predium quod dedit iacob secundum glosam/
vel villam secundum Crisostomum quam dedit Jacob
Joseph filio suo Gen. 48. Do tibi partem
unam extra fratres tuos/ quam tuli de manu
amorrei in gladio et arcu meo/ et
hic locus optimus erat ad quiescendum
quia amenus/ propterea dicit Erat autem
ibi fons Jacob i. quem Jacob invenit
sed quod dicit infra cap. / et quia christus indi-
gebat quiete/ ideo dicit Ihesus autem
fatigatus ex itinere sedebat sic super
fontem quia locus frigidus erat et calor
erat/ ideo subdit/ Hora autem erat quasi
sexta/ et ideo fatigatus erat et ex
itinere et ex calore/ unde ipse dominus
ait in ps. pauper sum ego et in laboribus
a iuventute mea exaltatus autem etc.
Allegorice ihesus relicta iudea transit
per mediam samariam in galilea quia
iudeis excecatis fides migravit ad gentes
/galilea enim transmigratio interpretatur Actus
13 paulus et barnabas dixerunt iu-
deis vobis oportebat primum loqui verbum dei sed
quoniam repulistis illud et indignos vos
iudicastis vite eterne ecce convertimur
ad gentes. Ihesus fatigatus ex itinere
sedet sic super fontem quia filius dei carne
nostra cum penalitatibus assumpsit pro
etate sicut dicit Augustinus Sexta hora quia
est colonus factus est in terra/ et quia via-
tor declinans ad manendum super puteum
aque sedet quia super fluenta gratie re-
quiescit ut effundat in se credentibus

Infra vij° Qui credit in me sicut
dicit scriptura flumina de ventre eius flu
ent aque vive ¶ Secundo quod christus dicitur
sedere super fontem quia ipse est in quo requi
escit fons omnis gratie Unde recte per fon
tem illud intelligitur Gen. 2 ¶ Fons ascen
debat de terra irrigans universam faciem
terre Iste est christus a quo procedit quasi
duplex flumen sive aque / Aqua mundicie
de hac Ezech. 36 Effundam super vos
aquam mundam et mundabimini ab omnibus
inquinamentis vestris et sic christus dicitur fons
patens domui David et habitatoribus
Ierusalem in ablucionem peccatoris et menstruate
/ Baptismus enim mundat peccatorem et menstrua
tam quia delet originale et actuale
/ Aqua sapientie Eccl. xv Aqua sapientie
salutaris potavit illum et hec est sacra
doctrina et sic christus dicitur fons sapientie
verbum dei in excelsis Iste irrigat
corda doctorum / Aqua gratie de qua Ioh. vij
Qui credit in me sicut dicit scriptura
flumina de ventre eius fluent aque vive
et sic dicitur christus fons gratie Ioh. 4 primo quo
Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei
fiet in eo fons aque salientis in vitam
eternam / hec est gratia Ioh. 2° / aqua vite
de qua infra 4 Qui biberit ex aqua
quam ego dabo ei non sitiet in eternum
Et sic dicitur christus fons vite Ps. Apud
te est fons vite et in lumine tuo videbimus
¶ Fons aque istorum fontium procedunt
a christo unde Ysa. 12 Haurietis
aquas in gaudio de fontibus sal
vatoris / Sed non procedit nisi in valles
hec est in humiles Ps. Qui emittis
fontes in convallibus ¶ Tercio notandum quod 2° quo
dyabolus sedet super fontem immundicie

de quo Levit. xx Qui coierit cum
muliere in fluxu menstruo et revela
verit turpitudinem eius ipsaque aperuit
fontem sanguinis sui interficientur ambo
Mulier menstruata et immunda est
caro nostra cum illa coit qui eius desi
deriis satisfacit / conmixcionis pure Prov. 25
Fons turbatus pede et vena corrupta
iustus cadens coram impio / Impius
enim dicitur quasi peccat in iusto mala et
bona velud impius bona imitatur mala
Curiositatis vane Eccl. 26 Sicut
viator sitiens ad fontem os aperiet
et ab omni aqua proxima bibet sic dicitur
de anima curiosa quia curiosi omnia volunt
scire ¶ Dampnacionis eterne Apoc. viij
Et cecidit de celo stella magna ar
dens tamquam facula et cecidit in terciam
partem fluminum et in fontes aquarum et nomen
stelle dicitur absinthium quia dyabolus de celo
empireo cecidit in summa calamitate
penarum ad quas aquas allicit omnes
suos potatores etc. Venit mulier de
Samaria etc. ¶ Hic queritur de hoc quod dicit
Ut cognovit Ihesus / aut hoc dicitur secundum humani
tatem aut secundum divinitatem quocumque modo
hoc dicat videtur falsum quia christus ab instanti
a nativitate ergo post nichil cognoscere
incepit / Respondeo quod sicut christus dicitur igno
rare quia scire quod non facit nos scire
sicut tempus iudicii sic dicitur ad primo
cognoscere quia cognoscere primo se ostendit /
Unde hic primus nomen secundum in te primo
audivit sicut dicitur quod christus faciebat plura
secundum postmodum relacionem et hoc non erat
inconveniens secundum humanam naturam
¶ Item queritur de hoc quod dominus reliquit
Iudeam propter phariseos iam cognoscentes

Nota

de [illegible] aque fonte dyaboli

videtur quod timuit et fugit. Ad hoc videtur
Crisostomus quod non timore sed propter scandalum corporis
et zelum invidie. Secundo tunc obicitur quod veritas
doctrine non est dimittenda propter scandalum
unde non dimisit ~~eos~~ veritatem dicit propter
scandalum in multis locis ut Matthei xv. ¶
Quare ergo nunc propter scandalum dimittit et
propter invidiam. ¶ Tertio quare magis Christo invi- 3o
debat quam Johanni cum Johannes fuerit baptizaret
Respondeo dicendum quod triplici causa reliquit Iudeam
scilicet propter scandalum vitandum propter fructum augendum
et propter tempus expectandum. Propter scandalum ne Iudei 1a
propter zeli accensionem efficerentur peio-
res. Sed hoc non fuit tota causa. Propter eciam 2a
fructum quia ibi parum profecisset et alibi
multum profecit et tunc relinquenda est predicatio
propter scandalum quando alibi fructificare plus
potest. Propter eciam tempus dimisit ut dicit 3a
Augustinus ut ostendat nobis esse licitum per persecu-
tionem vitare vel declinare. ¶ Ad 3m quod queritur quare
magis persequebatur Christum quam Johannem dicendum
est quod Johannes non baptizabat in nomine suo
sed in nomine Christi venturi. Christus vero in nomine
suo unde docebat et baptizabat sicut potestatem
habens. Quia ergo pharisei invidi nullum volebant
habere superiorem ideo magis invidebant ei
¶ Item querit Augustinus quid est quod dicit Evangelista fons 4a 3a
Iacob cum infra dicat puteus. Et videtur
Augustinus quod omnis puteus est fons sed non
convertitur. Ubi enim aqua emanat de terra
in superficie est tantum fons ubi in profundo et
fons et puteus dicitur. Venit mulier de Sa- 5a
maria vel de civitate Samarie proximi
audivit hic determinatur manifestatio facta
per predicacionem et quia hec manifestatio
primo facta est specialiter mulieri et generaliter in communi singulariter Samaritanis Ideo primo
agitur de predicacione facta mulieri. 2o
de predicacione facta Samaritanis ibi Reli-
quit ergo mulier ydriam et quia non est

efficax predicacio fidei nisi cum consen-
libri su auditoris et liberum arbitrium non consentit nisi co-
operetur a Deo ideo Dominus primo mulierem
convocat 2o capacitate et conversacioni vi-
tatem fidei annunciat ibi Dicit ad eam
mulier Quomodo tu in hac aqua. Excitat
autem Dominus hoc ordine mulierem primo
petendo obsequium 2o promittendo et of-
ferendo ei beneficium ibi Dicit quod ei mulier
3o conplicando beneficium oblatum Dicit ei
mulier. Excitat ergo postulando obsequium
potius quam mulier ministrare poterat quia
aquam haurire venerat propterea dicit Venit
mulier de Samaria id est de civitate Samarie
regionis haurire aquam et ita potum
dare poterat et ipse indigebat et
ideo petebat unde sequitur Dicit ei Ihesus
Da michi bibere. ¶ Indigebat enim potu
quia non erat qui ministraret unde dicit
Discipuli enim eius abierant vel vel
sic quia possent Iudei audientes hoc
scandalum murmurare et quare ipse sedebat ibi
colloquendo cum Samaritana muliere et ideo
ponit scilicet ipsam necessitatem quando
abierant ad victum Discipuli enim eius abie-
rant in civitatem Sychar ut cibos
emerent et hoc fuit necessaria et ro-
ta sue exspectacionis. ¶ Nota quod hic docet
Christi monentis ad tria ad laborem ad pa-
tientiam ad humilitatem. De labore dicitur
Iob v. Homo ad laborem nascitur et
avis ad volandum quia qui volat volare
ad celum oportet primo quod sit homo ad laborandum
post In labore hominum non sunt et cum hominibus non
flagellabuntur. Ad istum laborem monemur cum
dicitur sic. Ihesus autem fatigatus ex itinere
etc. quia multa post laborem nimias

quit refocillaciones et refectiones quam plures
contingunt in sedendo sed impediunt in ser-
mone Ideo post laborem monet nos
deus ad pietatem et sobrietatem in hoc
quod fatigatus sedit supra fontem et
petiit aquam in potum / et de cibo ei ho-
ra illa non fuerat provisum · de hiis lucet
in utroque satis / Dicit ergo ei mulier
hec / 2o excitat eam promittendo vel
offerendo ei beneficium quia mulier considerans
ipsum esse iudeum noluit ei impendere
obsequium sed magis contra ingerit /
propterea ait / Dicit ergo ei mulier illa sa-
maritana / a qua scilicet potum petierat
quomodo tu iudeus cum sis bibere a me
poscis que sum mulier samaritana /
ipsum esse iudeum ex habitu cognovit
ut dicit glossa / Et racionem huius questionis
subiungit ewangelista / Non enim coutuntur
iudei samaritanis quos immundos
reputabant / quia gentiles erant / Unde
Gen. 43 Illicitum est enim egiptiis
comedere cum hebreis et prophanum
putant huiusmodi convivium / quia
ergo mulier non fuerat mota ad obse-
quium faciendum ei / allicit eam dominus
promittendo ei beneficium / Unde dicitur Re-
spondit ihesus et dixit ei Si scires donum
dei donum dei est spiritus sanctus de quo Actuum
2o Penitenciam agite et baptizetur
unusquisque vestrum in nomine ihesu christi in
remissionem peccatorum vestrorum et accipietis
donum spiritus sancti / ipse scilicet donum dei quia non de-
erit dicit / Unum petimus tua totum sit
in perdicionem / Et si nosses cognosceres
et quis est qui dicit tibi da michi
bibere / quia ipse est dator spiritus sancti · non scrasses

contra sed magis dona postulacionem / Unde dicitur
Tu forsitan petisses ab eo forsitan
non est nota dubitacionis sed libertatis ar-
bitrii et ille peticionem tue satisfecisset
unde dicitur et dedisset tibi aquam vivam tibi scilicet
petenti dedisset · Matthei 7 omnis qui petit
accipit et quam quis invenit / Aquam vivam
vocat graciam fidei que vivere facit
Abacuk 2o Iustus in sua fide vivet
Dicit ei mulier hec tamen 3a scilicet explicacio
doni vel beneficii oblati / mulier enim de
dono temporali carnaliter intelligebat
et propterea dubitabat et explicat et pe-
tebat unde ait Dicit ei mulier Domine neque
in quo haurias habes et puteus altus est
et ideo non potes dare de aqua putei huius /
sed et aliunde quod habere potes unde scilicet
Unde ergo habes aquam vivam ista scilicet melior
est numquid tu maior es patre nostro
Iacob Simile habetur infra 8 numquid
tu maior es patre nostro abraham qui
dedit nobis puteum ideo dedit quia
meruit / de hoc puteo Gen 29 profectus
ergo Iacob venit in terram orientalem
et vidit puteum in agro Infra et
os eius grandi lapide claudebatur
nec tamen alius dedit sed et ad ...
fuit quod meliorem non habuit ideo dicit
Et ipse ex eo bibit et filii eius et
pecora eius Gen 29 habetur / nam
ex illo adaquabantur pecora / mulier
ergo carnaliter intelligens et donum ...
nesciens non allicebatur ideo explicat
... ideo dicit Respondit ihesus et
dixit ei Omnis qui bibit ex aqua
hac sitiet iterum sed ideo non est magna
hac dare / neque ego hanc promitto
eam qui autem biberit ex aqua quam ego

dabo ei non sitiet in eternum Infra 6
qui credidit in me non sitiet met
im et vero subdit quod est. d. Ve non sitiet
Vz aqua quam ego do ei fiet in eo fons
aque salientis in vitam eternam quia alluc
salire facit Ubi est fons sufficiens
ps apud te est fons vite quia ffons
est ipse reficiens vim in ps Inebria
buntur ab ubertate domus tue et ad
hoc aque invitat deus ysa. lv. omnes
sicientes venite ad aquas et Dic
go mulierem excitat petendo obsequium
offerendo beneficium explicando donum
oblatum dicit ad eum mulier et ¶
¶ Hic queritur cur dominus precipiat discipulis suis
ut civitates samaritanorum non ingre
diantur nec in viam gentium Mt. x. et Mt.
xv. non sum missus nisi ad oves que
perierunt domus israel Unde e contra quod deus
non predicat samaritanis videtur esse
contra preceptum suum et contra hoc male fecerunt
eorum dare Et dicendum quod licet dominus dis
cipulis non esset malum esset sed ne in
deos ad quos primo venerat scanda
lizaret ideo precepit quod non ex proposito
principaliter ad eos irent Unde nec
deus se ingessit sed quia vult omnes
homines salvos fieri et opportunitas se
obtulit et mulier ad eum venit ideo
verbum predicacionis aperuit ¶ Item queritur
cum iudei reputant samaritanos
immundos et dominus legem custodiebat
Unde est hoc quod a samaritana bibere
petebat / contra ipse sciebat eius re
spo[n]sum quod peteret et sciebat quod ipsa non
ei non daret ergo frustra et stulte pete
bat Et Crisostomus quod dominus reputabat
et indifferenti huiusmodi observancias cus
todire ut dicit Mt. xv non quod intrat
in os coinquinat hominem sed quod procedit
ex ore coinquinat hominem quia nichil
extrinsecum coinquinat hominem et ideo
non dimisit petere ab illa quamvis
esset samaritana Et obicitur quod scie
bat quod non daret dicendum quod sciebat quod
ei prudenter responderet et ut ex illa
responsione occasio docendi fieret ideo
petiit ¶ Item queritur de hoc quod dicit 3a ¶ 4a
quod discipuli eius venerunt in civitatem
ut cibos emerent et discipuli cavent in
dei ergo non debebant samaritanis
communicare ¶ Item dominus precepit eis ut
non haberent peccuniam Mt. x. quo igitur
invenit emere si peccuniam non habebant
Respondeo dicendum quod discipuli dedicabant a domino
nichil de immundum vel commune ¶ Vel
dicendum quod aliqui cibi erant indifferentes seu communes
quo ad iudeos et samaritanos ut
panis poma et talia cibos emerant
emere ¶ Et obicitur quod non habebant Unde
dicendum quod primo quando ad hoc missi non erant ima
tura facere et predicare prima erant
in terra ignota ubi prime et alios
cibos gratis non invenirent ideo per
necessitate tempore argentum portabant
¶ Item queritur de hoc quod dicit mulier qo xa
Numquid tu maior es patre nostro Jacob /
est contra hoc videtur implicare quod Jacob esset
pater samaritanorum et hoc falsum est quia
ipsi fuerant missi a rege assiriorum
Respondeo dicendum quod pater aliquis dicitur propter tempus anti
quitatem sicut dicimus senes pa
tres nostros Alii autem sicut pla
tos et huiusmodi auctenticos dicimus
patres Alii beneficio vel educacione
sicut patres dicimus a quibus beneficia
recepimus ¶ Alii generacione sicut illos

de idolatricis aut vel de hiis que emerent specialiter abstinebat dicit ... te ... [illegible]

x. libro ... [illegible] ... Samaritani missi

qui genuerunt / mulier. dicit Jacob patri
nostri etc. comitibus phariseis. Secundo commu-
de hoc quod dicit qui biberit ex aqua quam
ego dabo ei non sitiet in eternum quod
aut intelligit de siti corporali aut
spirituali. Si corporali falsum est quia sitiunt
qui gratiam habent / Si spirituali adhuc
falsum videtur. Eccli. xxiiii. Qui bibunt me
adhuc sitient. Ad quod dicendum quod de siti spi-
rituali loquitur. Quedam enim est sitis ut
amplius recipiatur / et ista est et non sitis
ut recipiatur / quedam est post sitim
ut contineatur / prima est in concupiscentia
secunda in gratia / tertia vero in gloria / hic loquitur
de illa que est sitis ut magis recipiat
... cum gratie non est vel non sitiet
quia sicut dicit Augustinus eam habet donum etiam
amando habet licet non perfecte. Dicit ad
eum mulier. Domine da mihi hanc aquam etc. Postquam
excitavit dominus mulierem ad confitendum /
hic iam mulieri confitenti et petenti /
verbum fidei proponit ad credendum quia licet
mulier esset excitata / nondum tamen erat
illuminata / Secundo dominus non statim verbum
fidei sibi proponit sed hoc ordine pro-
cedit. primo revelat secretum / secundo manifestat
dubium ibi dicit ei / tertio non aperit fi-
dei sacramentum ibi dicit ei / mulier igitur
iam petenti aquam ita promissam
et ex hoc excitati revelat secretum
... quod audit dominus petitionem mulieris
Dicit ad eum mulier ita promiserat ei
dominus aquam indeficientem hanc petit
mulier. Domine da michi hanc aquam
ut non sitiam neque veniam huc hau-
rire. quia sitis erat ei penalis et labor
hauriendi et ideo petebat donum dei

quia sicut dicit Gregorius mala que nos
hic premunt ad deum ire compellunt
ipsa deus vocat confessos. Matt. xi. Veni-
te ad me omnes qui laboratis et
onerati estis. petenti dominus aperit secretum
sed non statim ut non indignetur sed
occasione communi unde sequitur. Dicit ei Ihesus
Vade voca virum tuum non per iniuriam
sed per abusum et vernaculum / hoc non di-
cebat quia crederet eam habere virum sed
ut videntem secretum de viro reve-
laret unde respondit mulier et dixit non
habeo virum. ex hac vero responsione domine
occasione accepta subdit secreti re-
velationem unde et sequitur. Dicit ei Ihesus
bene dixisti quia non habeo / quinque viros con-
fessa es. quinque enim viros habuisti
et ecce revelat peccata / et hunc quem
habes non est tuus vir. hic revelat
peccata / hunc scilicet hic fornicatores est
et ut non indignetur verum commendat
hoc bene dixisti / sed traditur forma
predicatoribus ut cum volunt audi-
toribus dicere aspera / immisceant dulcia
unde Paulus hanc formam servabat
i cor. xi. laudo vos / in hoc non lau-
do / nec cum eos redarguebat. ¶
Consider mulier est pars inferior rationis
vir eius naturalis et legitimus est pars
superior rationis dicente apostolo i cor. xi.
vir ymago et gloria dei est / mulier
autem gloria viri est / hec mulier rep-
henditur quod habuit v. viros / quinque sensus
carnis quibus in infantia deservivit
cum ei principari serviant tamen viri
primum quod scilicet ... ut dicit
apostolus i. Tim. ii. et iuvencula desidia
fugiatur ... desidia iuvencula et si videatur.

Dulcia agga tu s[c]o bn signant ꝑ
s· ingra bonn bech· xv· Singa bon
erri quaqz / h[oc] ingra s[i]c quoqz seism
grama / diuina spiins bir gustus hunc
sinuit gulosi In quorum ꝑsona dr
eccl[esiasti]c[us] · nonne melius e[st] comedere et
bibere et ondere aie sue bona · ysa 22·
Comedamus et bibamus cras eni moriemur·
Scdus tactus hunc luxiosi
In quorum ꝑsona dr Sap 2° · nullu
pratu sit qd non ꝑtranseat luxuria
nra nemo nrm sit expers luxurie
nre / 3us est olfactus hunc desier
uut delicosi in quorum ꝑsona dr
Sap 2· unguentis nos impleamus
et non ꝑtranseat nos flos temporis · coronemus
nos rosis / 4us visus hunc deserunt
auari eccl[esiasti]c[us] 14· Insaciabilis e[st] oculus
cupidi / 5us auditus hunc desiuuit
curiosi Act[uum] 17· ad nihil aliud
vacabant athenienses nisi aut ad
dicere uel audire aliquid noui predi
guiit / de primo bino non sic h[oc] e[st]
bir est error q[uo]d aia abducat et
seducat h[oc] igitur errore reiecto hor
ta debet ut intret bir i· nale rois
iudicium ut possit fidei sacra percipere
nos sit sanctus et multis in quibus n[on]
est nimirum th[esaurus] ane dat deo aquam
salientem in vitam eternam h[oc] e[st] aqua
gre q[ue] a deo descendit non ad dm
salire facit / ꝑtatis eni aqua est ut
tm ascendat q[uan]tum descendit / dicit
ei mlr dne video q[uia] ꝑpha es tu
hic tanq[uam] s· postq[uam] eam reuelauit
secretum / mandat dubium / mlr eam
videns / q[uia] deus erat cognitor secre
torum / sua dubitacoem emendere

ponit ꝑ q[uo]d ait dr ei mulier dne video
q[uia] ꝑpha es tu q[uia] nostra secta In h[oc]
nos docam instruimur ut aulicitate
in bona videmus eam confitendam / et non
per invidia impugnemus Eccl· 14· neq[ue]
est oculus liuidi et auertens faciem
q[uia] sic non sit vide bona aliena / q[uia]
go dns nomit secta io e[st] dubita
cont mddept / Sn secam ꝑres nri
in monte h[oc] adorauerunt / s· abraham
et Jacob / et vos dicitis q[uia] ierusalem
est locus ubi adorare oz / Ei igr
ꝑres sit imitandi qui go nos h[ec]
dicitis tam morem ꝑtruw contempnetis
h[oc] dicebat mulier ꝑ illud deut·
12· caue ne offeras holocausta
tua in omni loco quem videris s[e]d i eo
q[uo]d elegit dns / huius quonis dubio
dns satisfacit ondens q[uia] nec ibi
nec hic ꝑfecte adorabat eum / Sed
ait dicit ei ihus mulier crede m[ihi]
q[uia] venit hora qn nec i monte h[oc]
nec in ierlm adorabitis ꝑrem /
ista hora e[st] tempus gre i q[uo] debz
error gentilium euacuari et umbra
legalium / debebat hora dr Ro· 13·
hora eni nos de sompno surge / et
inst[ans] nos ꝑcessit dies aut appro/
h[oc] hora loca orationis non debeat alicui
s[e]d ubiqz / i· thy 2°· volo viros ora
re i ad loco / et licet nec h[ic] nec
ierlmis ꝑfecte ut adorare / tm me
lius ierlimis / vnde dr vos adoratis
q[uod] nescitis q[uia] legem non habetis / s[e]d tam
dm simil et ydola colitis / et deum
localem credit / 3° Reg 17· dr de
samaritanis q[uod] seruiebant deo
dre et ydolis suis nos adoramus

non in templo h[oc] neqz in monte h[oc]
s[e]d ubiq[ue] in ecclesiis tam templo
et in veritate corde

f· sermo ... f· quadragesima (margin notes) — rubricated notes in right margin:
nisi deo ... de loco de
bito orans

f· unde aute dicitur templi dominus
coram dns ... abraham gen 29
... Salue 3 ... 3
Samaritani vero ... templi
... in alio

lo

quia ... ad ... credit
... templi ... in monte Garizim ...
... templi
... ad ... quod vero
... et ... tempus ...
... ad ...
... in ...

lea

... templi ...
lea
lea

q(uia) scimus nos s(ecundu)m iudei q(uia) salus ex
iudeis est i(d est) q(uia) salvator [illegible]
z° abrahe david s(ecundu)m p(ro)missiones et
semini eius | q(ui)a g(ener)o nec in illumis p(er)fecte
adorat | sed docet mulierem q(ua)m et q(uomod)o
p(er)fecte adoretur ne ea detineat in
suspenso | unde d(icit) s(ed) venit hora et nunc
est q(uando) s(i)c dixi q(uod) vos non p(er)fecte adoratis
q(ui)a deum localem creditis | nec etiam
iudei p(er)fecte q(ui)a sub figuris or(ationibus) veniet
hora et nunc est | s(ed) g(rati)e et nunc est q(ui)a
xp(istu)s iam venerat cum veri adora-
tores adorabunt patrem in sp(irit)u et
veritate in sp(irit)u q(ui)a localitate et
corpulencia | in veritate revelata
umbra s(ecundu)m q(uod) dicebat ap(ostolu)s 2 cor. 3
nos vero omnes revelata facie
gloriam domini speculantes transformamur in
eandem ymaginem a claritate in claritatem | oportet autem
ista sunt veri adoratores omnes dicens
nam pater tales querit qui adorant
eum s(ed) s(icut) deus est in sp(irit)u et ve-
ritate spiritus est deus non corporalis ut nos
credimus ysa. xl. cui similem fecisti deum
et q(ua)m ymaginem ponetis ei et eos
qui adorant eum in sp(irit)u et veritate
oportet adorare ut s(ecundu)m eo ei conformentur
ut s(cilicet) s(i)c in sp(irit)u non in carne Ro. viii
q(ui) in carne s(un)t deo placere non possunt
s(ed) in vi(r)tute non in statione. Cap. 5.
spiritus s(an)ctus discipulis effugiet fictum
dicit ei mulier et h(ic) ia z° ex quo
mandatum dubium | apud fidei sacramentum
mulier cum adhuc instructa adhuc
et ad ipsum g(rati)e elevat consolationis
oculum sed ait dicit ei mulier scio
q(ui)a messias venit qui dicitur xp(istu)s
cum ergo venerit ille nobis annunciabit
omnia | sciebat enim mulier q(uod) samari-

tani legem admittebant credebat
eum maiorem q(ua)m in lege p(ro)mittebatur
non tam iudeis s(ed) et gentibus gen. 49
non auferetur sceptrum de iuda et
dux de femore eius donec ve-
niat qui mittendus est et ipse erit
expectatio gentium | ex quo igitur mulier
p(ro)mota est usque ad xp(istu)m et in eum ia(m)
parata credere quid restat nisi ut deus
appareat ei se ipsum p(ro)pterea h(ic) s(ecundu)m dicit
ei ihesus ego sum qui loquor tecum
dicit dominus videt oculos suos que in
oculos quomodo sunt quibus est filius i(d est) q(ui)
debet credere | deus vidit videlicet eum
et qui loquitur tecum ipse est | et sic
termina(tur) p(re)dicatio et collatio | q(ui)a discipuli
venientes se subdit et continuo ve-
nerunt discipuli eius et mirabantur quod cum
muliere loquebatur admirabantur enim cle-
menciam p(ro) dignationem domini g(e)n(er)is bonum
admirabantur non malum suspicabantur
et h(ec) admiratio non induxit quomodo
s(ed) reverentia et timore unde d(icit) nemo
tamen dixit q(ui)d queris aut q(ui)d loqueris
cum ea q(ui)d queris q(uo)d q(ue) est huius loci
necessitas aut q(ui)d loqueris cum ea q(ue)
s(ecundu)m e(st) h(uius) locutionis utilitas unde ei
quod caret racione iuste notatur ut
pietatis consilium est ut d(icit) greg(orius)
in pastorali | reliquit ergo ydriam suam
mulier etc. | Ortum de h(oc) q(uod) d(icit)
venit hora qui nec in monte hoc neque
in ierusalem adorabitis patrem | s(ed) hoc
verum est ergo non oportet templa ado-
racionis deo | s(ed) eos qui adorant
in sp(irit)u et adorare | ergo peccant q(ui)
adorandas faciunt ymagines aut
[illegible] q(ui) ea que serviunt q(ui)d sit
accidentalia ut non inde et ista
[illegible]

Marginalia (left of column 1): q(ui)a [illegible] ... est veri [illegible]; p(er) i(d est) in te et s(ecundu)m [illegible] et veritate [illegible]; [illegible] ut [illegible]; [illegible]
Marginalia (right of column 2): s(ed) [illegible] doctor [illegible] p(ro)bat [illegible] q(ui) videt [illegible] ut [illegible] vitas

pecatores | quod decentia accommoda ut temporibus
et locis | Dicitur igitur quod dominus non dixit
locum determinatum ab oratione vera esse
requirendum ut superfluum | et quod ad congruam sed
non esse de orationis essentia | quod veri
adoratores ubique deum adorant |
et licet non sit necessarius non tamen est super-
fluus | valet enim ad mentis quandam
ad devotionem comparandam | ad unitatem
suadendam | ad societatem angelorum [illegible]
necessarium quod conveniunt principes congregati
psallentibus | quam diximus et obiectum de ymaginibus
dicendum quod modo non [illegible] sunt quia non credi-
tur esse in eis deum | ut dicitur esse olim.
ibi sed solum figurare ¶ Iohannes quarto de hoc
quod deus de se et iudeis dicit Vos
adoratis quod nescitis | Quarto ut intelligitur viri neque
in sensu | neque prius in eorum spiritu dicitur
dominus Ihesus iudeis | quia in multa de in-
fidelibus intellexit quod erant iudei solo nomine |
sicut dicitur de iudeis verbis qui re et
merito appellantur iudei ¶ Sexto quaeritur cum
verbum abbreviatum fecit deus super terram |
unde est hoc quod samaritana per tot verba
perduxit | videtur Crisostomus quod si statim dixis-
set mihi ego sum Christus videretur delirare
et ideo paulatim tamquam bonus doctor eam
docuit | et in hoc nobis exemplum tribuit ut
non dedignemur parvis auditoribus loqui
vel predicare | Unde ipse veni verbum tam
longum sermone fecit ¶ Nono quaeritur cum
discipuli dubitarent | et petrus audacter
solebat a domino quaerere | quare non quaerit
a domino quod loquitur | Ad hoc est responsio quod
si quaesivisset videretur iam ipsum habere
suspectum | ideo timebat argui de stulta
quaestione et de indisciplina sed ideo non sunt
ausi quaerere
¶ Reliquit ergo ydriam suam ut tamquam apte
illa in qua dominus predicavit et se ondet (?)

mulieri samaritane singulariter et privata
te | Hic incipit secunda pars in qua deus quod
predicat samaritane et eius personam mani-
festat | et quia huius manifestacio primum facta
est per eius mulierem | Primo sermone Christi
et hic discipulis audientibus quod ad hoc eis
debebat esse sollicitudo ideo procedit in hac
materia secundum hunc ordinem | Primo n. notatur
diligencia mulieris ad nomen Christi evan-
gelizandum | secundo Christi desiderium ad eos suscipiendos
ibi Interea rogabant eum discipuli |
tertio auditorum dispositio ad predicandum ibi Nonne
vos dicitis etc. | Ex samaritanorum devo-
tio ad credendum ibi Ex civitate illa
autem | Primo igitur describitur diligencia mulieris
quod sit ad narrandum nomen Christi et ad
vocandum fratres suos quod statim innu-
meraverat civitatem quod possit et quod dicitur
Reliquit ergo ydriam suam mulier audi- Dt
to verbo fidei reliquit ydria ut citius
curreret et annunciaret | ne forte deus
recederet | vel quia quod sermone oblita est
pro quo venerat | primum proinde volebat
Unde Crisostomus docet nos hic mulier in
spiritualium auditione omnia temporalia contemp-
nere Et abiit in civitatem | ad divul- -lia
gandum nomen Christi | Unde et sequitur Et dicit
hominibus illis Venite et videte hominem
qui dixit michi omnia quecumque feci sit predi-
catrix dei inhibitatis ad eum congregandum
venerunt et credidit | per hoc enim eos attra-
hebat quod ei secreta revelaverat Unde
non dixit Venite et videte prophetam lia
sed vita sua divulgat ut omnes
evellat et attrahat | Numquid ipse est
Christus non asserit ne decepta videretur
non asserit sed dubitando proponit
ut ipsi per se dubitarent et per hoc
venirent ad Christum consciendum Crisostomus

nolebat eo ipsa ammonicione eos iden
docet sed eo audicione illius propter corporati
venirent unde sequitur Et continuo deci-
derunt et veniebant ad eum | recte conportabat
quia dominus noster peccatum erat tamquam ignotum
et eorum peccatum passus est | conparamus ergo
et nos ad eum quo casti in superiori
eius potestates Iuste iuvit quod noluit
dicere ab ipso de relinquere civitatem
tum unde Ieremie xlviii Relinquite civitates
et habitate in petra habitatores moab
et dicitur in psalmo Infra despicia in via et
magis sancta et Interea rogabant eum discipuli
hic tamen sed seu christo desiderium ad no-
cendos suscepte | quia corporalem salutem
desiderabat ut cibum ymo amplius
quam cibum corporalem in qua indigencie
qui erat famelicus | propterea sequitur Interea i.
dum mulier ivit et samaritani veniebant
Rogabant eum discipuli eius quam de
ingressu solliciti dicentes Rabbi man-
duca | quia cibos attulerant et hora
conmedendi iam transierat Cernens vide-
bant eum fatigatum ex itinere et calore
et ieiunio rogabant ut manducaret |
sed dominus magis cibum spiritualem desiderans
quam corporalem manducare recusat | propterea
quod dicitur Ille autem dixit eis Ego cibum
habeo manducare quem vos nescitis
Illum scilicet propterea illum nesciebant discipuli
quia erat spiritualis et ipsi erant tunc
carnales et corporales. Talis homo non
percepit ea que sunt spiritus dei ideo patet
quod nesciebant quia carnaliter intellige-
bant | unde ait Dicebant ergo discipuli
ad invicem numquid aliquis attulit ei man-
ducare | Mirum quod mirum si mulier a-
quam non intelligebat | ecce discipuli
non intelligebant escam | et quia ingressu

est dicere discipulos non intelligentes | re-
spondit exponendo dicitur Meus cibus est
meus cibus est quem vos nescitis
ut faciam voluntatem eius qui misit me
voluntas dei est mea salus Infra vi
Hec est voluntas patris mei qui misit
me ut omnis qui videt filium et credit
in eum habeat vitam eternam | hanc nole-
bat dominus consumare per opus me re-
demptionis unde dicitur ut perficiam opus
eius | opus dei dicitur per excellentiam
opus incarnationis reconciliacionis | unde
in psalmo Miserationes eius super omnia opera
eius | opus igitur dei est meum ad dictam
per fidem conversio Infra vi Hoc est opus dei
est ut credatis in eum quem ille misit
¶ Nonne vos dicitis | hic tangit
tertio scilicet missio discipulorum ad predicandum
propter salutem samaritanorum | Ad hoc
mittit eos tunc ex consideracione mercedis
predicatorum | ad considerandum autem
humilitate ac devotione instigat sub
parabola dicens Nonne vos dicitis
quod adhuc quatuor menses sunt et messis
venit ad hanc propinquum erat et hoc
quando dominus homines tunc videt tempus
metendi appropinquare quod per totum annum
expectabat Ecce dico vobis levate
oculos vestros i. considerate et videte
regiones i. multitudinem gencium quia
albe sunt iam ad messem i. propinque
ad fidem | quia parati ad credendum si eis
annunciet Luce x Messis quidem multa
operarii autem pauci Rogate ergo dominum
messis ut mittat operarios in messem
suam | Sic igitur mittit eos consideracione fruc-
tus metendum predicatoris unde dicitur
Et qui metit mercedem accipit | non
temporalem sed eternam unde dicit

Et congregat fructum in vitam eternam
ubi nec erugo nec tinea demo-
litur et ubi fures non effodiunt nec
furantur sicut dicitur Mt. 6°. Gaude-
te et exultate quoniam merces vestra copiosa est
in celis / et hec merces est communis et mete-
ntibus et seminantibus / unde dicit ut
et qui seminat simul gaudeat et qui
metit / quia qui metit non tantum fructum
congregat seminanti sed etiam sibi post eius
ibat recte / venientes autem venient cum exultatione
et unicuique reddit quia tam metentes quam
seminantes gaudebunt / quia sunt plures alii se-
minati et alii isti unde dicit In hoc enim
est verbum verum quia secundum commune dictum
alius est qui seminat et alius qui metit
quia prophete seminaverunt / et postea messuerunt
apostoli / et hec quidem dominus videns et in proximo
eius erat civitas unde dicit Ego misi
vos metere quod vos non laborastis
alii laboraverunt et vos in labores eorum
introistis / quia sicut fructus eorum predicationis
collegistis id est per id quod prophetis revela-
tum est quod non sibi ipsis sed prophetabant / nobis
autem ministrabant ea que nunc nunciata
sunt nobis / Ex civitate autem illa et-
sic tamen primitie samaritanorum devo-
te ad credendum / que inchoata est in ser-
mone mulieris unde dicit Ex civitate
autem illa multi crediderunt in eum
samaritanorum / et non sublata per verbum
mulieris testimonium perhibentis de cuius sapientia
divinitate quoniam dixit michi omnia
quecumque feci / ad testium mulieris
crediderunt samaritani / sed iudei
renuebant credere Johanni / unde
dominus dixit iudeis Mt. 21°. Amen
dico vobis quia publicani et meretrices
precedent vos in regnum dei / et

licet samaritani non credentes similiter
crederent tamen devote unde subdit
Cum venissent ergo ad illum samaritani
rogaverunt eum ut ibi maneret. Luc. ult.
mane nobiscum quoniam advesperascit
et inclinata est iam dies / e contra
iudei expulerunt eum Crisost.
phisici multa videntes signa non solum
non crediderunt / sed a regione eum
abiecerunt / unde Mt. 8. dicit quod tota
civitas gerasenorum exivit obviam
Jhesu et viso eo rogabant eum ut transi-
ret a finibus eorum / Samaritanorum autem
precibus condescendit / unde dicit Et man-
sit ibi duos dies / ad fidem eorum
confirmandam et multiplicandam quod et fecit
unde dicit Et multo plures crediderunt
propter sermonem eius / nec mirum quia ut in
dicitur dicit et petrus domine verba vite
eterne habes / nec tantum multiplicavit in
eis fidem sed et confirmavit / unde sequitur
Et mulieri dicebant quia iam non propter
tuam loquelam credimus quia mediantes
verbum humanum ipsi enim audivimus / et scimus
quia hic est vere salvator mundi id est au-
diendo sermonem eius quia sicut dicitur Ro. 10 fides
ex auditu auditus autem per verbum
christi / Et est salvator mundi non tantum
iudeorum unde Jo. 3°. Sic deus dilexit
mundum ut filium suum unigenitum da-
ret Jo. 1 Jo. 2°. Ipse est propiciator
pro peccatis nostris non tantum nostris sed pro totius
mundi / Iste signatus est per Joseph
de quo dicitur Gen. 41. vertit nomen
eius et vocavit eum lingua egyp-
tiaca salvatorem mundi / Hic queritur
cum in ps. dicatur testimonia tua
credibilia facta sunt nimis / et testimonium
mulieris sit vanum et fragile sicut

est sexus infirmus. Videtur quod dominus non
debuit per mulierem se ipsum samaritanis
Rx manifestare. Respondeo dicendum quod Christus non accipit
humanum testimonium quasi sua indigentia
sed solum propter audientium indigentiam.
Quia igitur testimonium mulieris minime erat
suspectum samaritanis, ideo voluit
dominus per mulierem eis innotescere. Alia ratio
fuit ad iudeorum duriciam comprobandam
in iudicio, quia ipsi non crediderunt. Io.
cap. 4. Sed samaritani in vero miraculo sicut
ipse dominus dicit eis Matthei 12 quod viri
ninivite et regina austri surgent
q^o 2^a in iudicio contra iudeos. Item queritur
de testimonio mulieris quod dixit: Venite et
videte hominem qui dixit mihi omnia quecumque feci,
cum non dixit ei nisi de viris quos
habuerat, aut quod mulier plura non fecerat
quam stuprum, aut meretricabat et stuprum dice-
bat. Respondeo dicendum quod mulier cum hoc dixit
non tamen respexit ad sermonem dicentis
sed ad sapientiam per quam dicebat ~~per quam~~
~~dicebat~~ et sicut ei unum secretum
dixerat, eadem virtute poterat dicere
ei omnia quecumque fecit. Vel mulier
volens Christi virtutem exprimere dixit
q^o 3^a in toto. Item obicitur de hoc quod evangelium non
sit umbre vel figure sed rerum veritatis
aperte. Unde est hoc quod dominus dixit sic
locutus in parabolis. Videtur quod non sic debet
loqui sed aperte. Respondeo dicendum quod loqui in
figuris est duplex: vel ita quod veritas
ibi claudatur et non explicetur au-
dientibus, et hoc dicit umbram et obscu-
ritatem, et hoc pertinet ad legem veterem,
non ad novam. Alio modo est loqui in
similitudinibus ita quod similitudo explicatur
et manifeste, et tunc non est loqui in
umbra sed potius in luce, et hoc modo

loquitur dominus ut res obscure proposita in
figura per expositionem clare intelligatur
et sensus humanus humilietur et virtus audientium
acuatur et firmius teneatur. Unde cum ali-
quid sub velamine latens gratior efficiatur ad cum
x^a aptum. Item obicitur de hoc quod dominus nostram
salutem ~~suam~~ vocat cibum. Similiter secundum magis
proprie vocaverunt suum potum. Hoc non videtur
debere, cibus enim consumat eum qui cibatur,
sed Christus consumat nos, non nos Christum;
ergo non sumus cibus Christi. Respondeo dicendum quod triplex
est in cibo proprietas. Prima est quod vehementer
desideratur. Secunda quod per ipsum ille qui cibatur
reficitur. Tertia quod cibus in corpus transit.
Ratione prime proprietatis est Christus cibus quem in
quantum desideramus, et nos sumus cibus quia
ipse nostram salutem desiderat. Ratione
secunde proprietatis Christus est cibus noster, non econverso,
quia nos nutrit et reficit. Ratione tertie
nos sumus cibus Christi quia ipse transit
nos in corpus suum. Unde Augustinus dicit
7^a quod in te manducavit latronem. Item
queritur de hoc quod dicit dominus discipulis:
alius est qui seminat, alius qui metit;
ergo apostoli messores, non seminatores.
Sed contra verbum dei est semen, ergo qui predicat
seminat. Sed apostoli fuerunt predicatores,
ergo et seminatores. Item .i. cor. 9. ex
parte seminat per se et metit. Item videtur
quod apostoli non sint messores sed angeli,
quia dicit Matthei 13: messis consummatio seculi
est, messores autem angeli; sed non ergo apostoli.
Respondeo dicendum quod hec tria tempora sunt ordine:
tempus legis mosayce, gratie et glorie.
Tempus gratie est sicut fructus respectu temporis
legis mosaice; tempus glorie est sicut
fructus respectu temporis gratie. Sed hic accipitur messis
pro collectione fructus. Duplex est messis

prima in terre gratie et humilitatis sunt messores apostoli
et seminatores prophete qui debebat gratiam predixe-
runt et ipsum expectare fecerunt. Alia messis
est in terre glorie et huius sunt messores angeli
et seminatores apostoli ergo quo ad aliquos et
omnes quo ad se ipsos et procedunt rationes
per diuersas vias quia dominus loquitur de messe
gratie. Item quando cum dominus videret sa-
maritanos (fideles) humiles ad credendum quod est
quod tamen per duos dies apud eos voluit
morari. Sed contra quod fecit propter vitandum
scandalum iudeorum ne indignarentur
quia eis relictis transiret ad alienigenas
Post (duos) autem dies etc. Postquam scilicet dominus
discipulis iudeis et samaritanis manifestauit
In hac littera propter manifestat scriptum gali-
leis suis compatriotis tanquam durioribus
ad credendum et procedit in hac materia
quod sic et per miraculum hoc ordine. Primo
insinuat in galileis defectum reuerentie
ad honorandum xpistum. 2° tamen in eis
defectum fidei ad credendum ibi Et erat
quidam regulus etc. 3° impetrationem
miraculi ibi Dicit ad eum regulus
etc. 4° edificationem fidei ibi Iam autem
eo descendente etc. Primo ergo insinuat
in galileis defectum reuerentie ad ho-
norandum xpistum, quia cum erant compatriote
xpisti, ideo ad eorum irreuerentiam
vitandam venit ad eos xpistus ut in ma-
nibus se ostenderet. Unde dicitur Post duos
autem dies quibus scilicet fuit in samaria
exiit inde et abiit in galileam
sic predicans sed ut eos tanquam duriores
vinceret. Unde subdit Ipse enim Ihesus
testimonium perhibuit tanquam hoc asseruit
quia propheta in sua patria honorem non
habet. Luce 4° nemo propheta acceptus est

in patria sua. Hoc dicit glossa quia quia in primo
aduentu in galilea honorem non habuerunt,
nec adhuc 2° venit ut vel sic saltem
in eum credant propter signa iam eis ostensa
habitati erant propter signa que iherosolime
viderant. Ipsa dicit Cum ergo veni-
sset in galilea exceperunt eum ga-
lilei, i. pariter eum honorare ceperunt
Philippenses 2° Excipite itaque epafro-
ditum cum omni gaudio in domino et eiusmodi
cum honore habetote. Et non subditur
cum omnia vidissent que fecerat ierosoli-
mis in die festo vidissent magna
et ipsi enim venerant ad diem festum
omnia enim que viderant fuit pars et materia
2°. Cum esset ierosolimis in die festo
multi crediderunt in nomine eius vi-
dentes signa que faciebat. Venit ergo
iterum in chana galilee scilicet ut vel
sic crederent ubi fecit aquam vinum, quod fuit
sicut primum signorum, per quod monuit
discipulos. Unde glossa hic miraculum pau-
ci crediderant i. discipuli. Ex 2° hoc
fecit signorum initium Ihesus in chana
galilee et crediderunt in eum disci-
puli eius. Et erat quidam regulus etc.
Hic tamen 2° i. defectum fidei eorum ad
credendum, sicut enim eum presentem honora-
bant absentem non, ita et presentem cre-
debant in eum absentem non, et hoc per
hoc quod regulus non credebat eum posse
sanare filium nisi presens esset, propter quod dicitur
Erat quidam regulus a regimine parue
ciuitatis filius infirmabatur capharnaum
et ita in diu absentia. Hic cum au-
disset quia Ihesus adueniret a iudea
in galileam quia fama aduentus eius
abiit peruenit etc. Et possit
rumor eius statim in omnes regiones

a galilee abiit ad eum per devotionem [illegible]
accessit ad eum centurio rogans eum
hoc vt Et rogabat eum ut descenderet per
presentiam corporalem secundo descendit ea
personam ipse et uir eius Et sanaret
hoc filium eius per potentiam miraculi luce 6o
virtus de illo exibat et sanabat omnes
Incipiebat enim mori per importunitatem mali
sicut [illegible] ezech. e. 27. 6. inspicis
tu et non vives [illegible] inspiciens et quod
iste regulus et si petebat non tamen fir-
miter credebat ideo dominus eum arguit
de incredulitate propter quod dicitur Dixit ergo
ihesus ad eum nisi signa et prodigia
videritis non creditis et ita ad credendum
[illegible] est signa sunt miracula [illegible] prodigia
maiora miracula de hac incredulitate dicitur
[illegible] infra xi cum tanta signa fecisset
coram eis non credebant in eum sed samari-
tani solo verbo in eum crediderunt vt
hoc preambule Dixit ad eum regulus vt hic
tangitur 3m scilicet impetratio miraculi quod et si fiet
per fidem in eius precedente fiat tamen per
precum instantiam vnde et regulus iterum pe-
tit vnde dicit ad eum hic et ad ihesum
regulus Domine descende priusquam moriatur
filius meus et quod instanter peciit ideo
obtinuit mathei vii omnis qui petit
accipit et qui querit invenit et pulsan-
ti aperietur et luce xi et si non dabit
illi surgens eo quod amicus eius sit propter
importunitatem tamen eius surget et dabit
quot [illegible] necessarios panes sunt ideo
subdit dicit ei ihesus vade filius
tuus vivit i. sanus factus est ideo dicit
vivit quod ab infirmitate mortali con-
valuit et hoc quidem regulus meruit
quod quamvis modicum credidit in christum
credidit tamen verbo christi vnde dicit
hoc credidit homo sermoni quem dixit ei ihesus

quod fides requirit ad obtinendum dei beneficia / credidit [illegible] presentia corporali

[Left margin note: Sz qui noluit [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] presentia [illegible]]

glo [illegible] meruit salutem filio vnde
dicitur [illegible] 9. viro potenti pro salute filii
dixit si potes credere omnia possibilia sunt
credenti i. omnia impetrare potes.
Iam autem eo descendente vt hic hic
tangitur 4m scilicet edificatio fidei in re-
gulo que facta est ex cognitione virtutis
et miraculi quod cognovit ex relatione
servorum propter quod dicitur Iam autem eo descen-
dente occurrerunt ei servi cum bonum scilicet nunciantes
prosperitates non sustinuerunt quousque dominus
veniret occurrerunt pre gaudio festi-
nantes sicut [illegible] dicitur [illegible] 24 ecce prosp[illegible]
venit [illegible] ei Et nunciaverunt hic
ei dicentes quod filius eius viveret i. curatus
esset Interrogabat autem horam ab eis
in qua melius habuerat ut per horam
cognosceret [illegible] filio [illegible] potentiam
Et dixerunt ei quod heri hora vii reli-
quit eum febris ex hoc cognovit christi
virtutem vnde sequitur cognovit ergo pater
quod illa hora erat in qua dixit ei ihesus
vade filius tuus vivit et ita quod ipsius
verbo virtuoso sanatus fuit [illegible] illud
sap xvi neque herba neque malagma sanavit
eos sed tuus domine sermo qui
sanat omnia et ex hac cognitione sequitur
edificatio fidei ideo dicit Et credidit
ipse et domus eius tota i. familia iam fide perfecta
ipse credidit humiliter [illegible] signo quod propter
primum non credidit ideo subiungit
credidit hoc iterum secundum signum fecit ihesus
[illegible] illius quod fecit in nupciis
cum venisset a iudea in galileam ut quod
per primum non crediderunt per secundum crederent
exo 4o dixit deus moysi si non
crediderint tibi neque audierint

sermone signum peccatoris credentem verbo sig-
nificet ¶ Maior est hic considerandum quis
regulus, quis reguli filius, qui a in-
firmitate detinetur, qua hora sanatur. Rex
dicitur superior pars hominis, cum totum regi-
men est commissum ad iudicandum, unde in ps°
Et nunc reges intelligite. Iste dicitur re-
gulus a minoritate paruitate, cum enim ma-
le et pueriliter regit. Eccl. x. Ve terre
cuius rex puer est et cuius principes mane
comedunt. Huius reguli filius dicitur inferior
pars hominis, que eiusdem nature est et
absque doctrina et regenda. Eccl. xxx.
Item docet filium suum laudabitur in illo.
Huius reguli filius infirmatur febre con-
cupiscentie carnis, que est tanquam febris
calida et putrida. Eccl. xxiii. Anima calida
quasi ignis ardens non extinguetur donec
aliquid glutiat. Concupiscentia tanquam febris ho-
minem inquietat, modo per calorem, modo
per frigus. Ysa. lvii. Impii quasi mare
feruens quod quiescere non potest et redundant
fluctus eius. Iste liberatur hora septima
diei. Dies hic potest dici Christus qui ipse
est sol lucens super terram. Iohannis viii.
Ego sum lux mundi. ¶ Hore huius diei sunt
diuersi status Christi, ex quorum considera-
tione anima a diuersis egritudinibus liberatur. ¶ Prima
1 hora est incarnatio, et hec liberat a
superbia, illuminando ad humilitatem,
quia humiliauit se in incarnatione.
Philipp. 2°. Semetipsum exinaniuit formam
2 serui accipiens. ¶ Secunda est natiuitas
et hec liberat ab auaricia, illuminando
ad paupertatem, quia Christus pauper natus
est, sicut dicitur Luc. 2°. Peperit filium
suum primogenitum et pannis eum inuoluit
et reclinauit eum in presepio, quia non
3 erat ei locus in diuersorio. ¶ Tertia

est circumcisio, et hec liberat ab inobediencia
illuminando ad obedienciam, cum enim Christus
non esset legi subiectus, tamen se legi sub-
iecit. Unde dico tibi illud apostoli
1 Cor. 9. Cum liber essem ex omnibus
omnium me seruum feci ut plures lucrifacerem.
¶ Quarta est apparitio, et hec liberat ab inuidia 4
illuminando ad dilectionis communicationem, quia
Christus tunc nobis gentibus reuelauit.
Sap. 7. Letatus sum in omnibus quoniam
antecedebat me ista sapientia, et infra
quam sine inuidia communico et honestatem illius
non abscondo. ¶ Quinta est in templo oblatio 5
et hec liberat ab ingratitudine, illuminando
ad deuotionem, quia sicut deus oblatus est
pro nobis in templo, ita se debet homo totum
offerre deo ut gratus fiat deo. Luc. 2°
Tulerunt illum in Ierusalem ut sisterent eum
domino. ¶ Sexta est eius baptizatio, et hec 6
liberat ab immundicia, illuminando ad
mentis munditiam, quia Christus lotus est in Ior-
dane flumine. Matth. 3. Venit Ihesus a Galilea
in Iordane ad Iohannem ut baptizaretur
ab eo. 1 Pet. 3°. Saluos facit bapti-
ma non carnis depositio sordium, sed conscientie
bone interrogatio in deum. ¶ Septima est in ieiunio 7
temptatio, et hec liberat a febre filium re-
guli illuminando ad carnis mortifi-
cationem, quia Christus carnem suam ieiunio
macerauit. Matth. 4°. Ductus est in desertum
a spiritu ut temptaretur a diabolo, et cum
ieiunasset xl diebus et xl noctibus
postea esuriit. ¶ Octaua est eius passio, et hec 8
liberat ab iracundia, illuminando ad pa-
cientiam, quia Christus in paciendo fuit paci-
entissimus. 1 Pet. 2°. Christus passus est
pro nobis, nobis relinquens exemplum ut sequa-
mini vestigia eius. ¶ Nona est ad inferos descen- 9
sio, et hec liberat ab accidia, illuminando
ad viam quia deus missus est [illegible]

sedent in tenebris et umbra mortis Zach
9°. Tu vero in sanguine testamenti tui
emisisti vinctos tuos de lacu in quo non
est aqua / maiora enim est sanguine pro
captivis fundendo. ¶ Tercia est in sepulchro
requieto et hec liberat a mundi pressura
illuminando ad pacem quia Christus in sepulchro
quievit Ps. In pace in idipsum dormiam
et requiescam / et iterum In pace factus est
locus eius ¶ Quarta est resurreccio et hec
liberat a vite vetustate illuminando ad
vite novitatem quia tunc post novus homo
factus est Ro. 6. Quomodo resurrexit Christus
a mortuis per gloriam patris / Ita et nos
in novitate vite ambulemus ¶ Quinta est
eius ascensio et hec liberat ab amore
terrenorum illuminando ad desiderium eternorum
ad quod Christus nos provocat Col. 3°. Si con-
surrexistis cum Christo que sursum sunt querite
ubi Christus est in dextera dei sedens
que sursum sunt sapite non que super terram
Post hec erat dies festus iudeorum etc.
¶ Regulus hic describitur quod dicit / quod propheta
in patria sua honorem non habet / quia homo non ho-
noratur ubi agnoscitur / ergo si agnoscitur
inter comprovinciales quam inter alienigenas / videtur
quod magis honoretur in patria sua quam
alienacione. Item videtur quod dominus in patria
regum sui honorem habuit / Item videtur quod
Christus habuit honorem in patria sua dicitur
enim in littera quod galilei exceperunt
eum ergo honoraverunt / Respondeo dicendum quod propter
duplicem racionem non honoratur homo in patria
sua / una racione generacionis carnalis / alia
racione conversacionis familiaris / racione gene-
racionis quando homo habet parentes et amicos viles et
ignobiles et pauperes sicut Christus habebat
hunc racione homo despicitur / Racione eciam
conversacionis familiaris quia nimia fa-
miliaritas parit contemptum / et ideo ad indi-
gentes Christi pauperes nossent et noscere

rent eius educacionem nichil divinum i-
n eo esse credebant / Ad primum ergo obiciendo quod noticia
facit hominem honorari / dicendum quod noticia
virtutis adiuvat / sed noticia originis
et infirmitatis impedit. Ad aliud obiciendo de domino
et aliis prophetis / Respondeo quod a raro contingentibus
non datur sermo principaliter et quia hec raro
contingit ideo propter universalem non debet
Ad aliud obiciendo quod galilei exceperunt eum
videtur Augustinus quod exceperunt exterius
corporaliter sed non interius per fidem / et huiusmodi
honorem dominus requirit / non eum facit dominus
hominem de festo exteriori sed de mente fideli
¶ Item querit Augustinus de isto regulo utrum
crediderit an non / quod non hic videtur quia dominus
increpat eum dicens nisi signa et prodigia
videritis non creditis. hec ipsum arguit
per hoc quod petebat quod descenderet quasi non
posset eum sanare filium suum non posset
eum quare hic est sed non credidit quomodo salutem
filii per adventum postulavit / Respondeo dicendum
quod credidit sed semiplene / credidit
enim in Christo esse virtutem ad sanandum
filium / sed non credidit in eo esse divinitatem
per quam posset ubique / unde fides fuit que
peciit salutem / sed defectus fidei cum
requirebat presenciam corporalem ¶ Item
querit beatus Gregorius unde est quod dominus
ad servum centurionis ire se obtulit
et ad filium reguli cum rogaretur ire
recusavit / Respondeo dicendum quod hoc fuit ad edi-
ficacionem fidei / et morum / fidei quia dominus
se obtulit centurionis ipsius fidei de-
vocionem nobis manifestavit / dum retraxit
se a reguli filio / curando eum in absen-
cia / ad divinitatis noticiam nos invi-
tavit / Ad edificacionem autem morum
ut nostram superbiam detestaretur qui
magnos veneramur / et pauperes et parvos
despicimus ideo etc

Post hec erat dies festus iudeorum Et ascendit xpus etc. Dividitur parte principali in qua agitur de manifestacione ubi incarnati verbi quod respiciat conditiones a parte eorum quibus fit manifestacio. hic est 2a pars principalis in qua agitur de manifestacione ubi incarnati secundum quod respicit conditiones a parte ipsius verbi manifestati / ondit enim primo quod ipse dei filius qui et patris verbum est manifestat curatorem confirmatorem directorem et vivificatorem / primo ergo ondit se curatorem in presenti capitulo / 2o confirmatorem capitulo 6o ibi post hec abiit / 3o directorem in principio septimi usque ad undecimum ibi post hec ambulabat / 4o postremo recuperatorem in lazari resuscitacione in principio capituli undecimi ibi erat autem quidam languens / primo ergo capitulum in quo manifestat se curatorem per miraculum paralitici curacionem / habet 4or partes secundum quatuor que hic declarantur / in prima enim tangitur miraculosa curacio / in 2a curacionis calumpniacio ibi Erat autem sabbatum / in 3a calumpniacionis confutacio ibi Respondit itaque ihesus et dixit eis / in 4a confutacionis corroboracio et hoc per multa testimonia ibi Si ego testimonium perhibeo etc. miraculosa ergo curacio primam literam describitur a quatuor / primo a congruencia temporis / 2o a disposicione loci ibi Est autem Jerosolimis / 3o a natura languentis ibi Erat autem quidam homo / 4o a potestate curantis ibi Dicit ei ihesus surge tolle etc. / primo igitur describitur a congruencia temporis quia tempus festi erat in quo beneficia dominus xpus consuevit impendere / propterea dicit post hec / scilicet que supra narrata sunt / erat dies festus iudeorum / Crisostomus dicit quod iste dies festus erat penthecoste / qui erat medius inter pascha et scenophegia / id est solempnitatem tabernaculorum / et ascendit ihesus in Jerusalem sicut habebat in consuetudine omnes iudei / luc. 2o ascendentibus illis Jerosolimam secundum consuetudinem diei festi.

¶ Est autem Jerosolimis. hic 2o tangitur disposicio loci ubi facta est curacio / quia in loco curacionis / qui erat piscina probatica / et dicitur probatica a probaton grece / quod est ovis latine / quia ibi lavabantur oves ad ymolandum / piscina vero idem est hic quod cisterna quedam ampla non multum profundetat / sed tamen non habebat aquam tangentem superiores partes litoris vel rippe / et dicitur piscina per antifrasim eo quod numquam pisces habeat / propter quod dicit Est autem Jerosolimis piscina probatica id est pecualis / quia sicut dictum est ibi lavabantur pecora ad hostie / et erat hec piscina iuxta templum / et ab hoc officio denominacionem acceperat / ideo dicit que cognominatur ebraice bethsaida / latine / domus venacionis / vel domus frugum vel pecorum / ut consignificacione vocabuli daretur intelligi ipsam pertinere ad ritum sacrificiorum / de omnibus enim illis rebus fiebat sacrificia / et sicut hoc habebat officium ita habebat ornatum unde dicit quinque porticus habens / porticus est parte umbraculum / quod patet residentibus iuxta domum / et sic habuit ipse locus ut defensi ab estu et pluvia advenientes ibi distinebant / unde dicit In hiis iacebat multitudo languencium / et per naturam mirabilium / et ne putetur quod piscina tamen erat ordinata ad curam hominis infirmantis / sicut sunt balnea naturalia / ideo subdit cecorum claudorum aridorum expectancium aque motum / ut scilicet sanarentur per divine gracie beneficium / quod inde debetur ei in descensu angeli in

[illegible]

[illegible marginal notes at head of page]

aqua / unde dicit Angelus autem domini secundum tempus descendebat in piscinam
ad sanandum infirmos / et huius descensus
subdit signum et movebatur aqua ut
aquam videntes / quem angelum videre non
poterant / Item dominum subdit effectum
et qui prior descendebat in piscinam
post motum aque sanus fiebat a
quacumque detinebatur infirmitate / sine distinc-
tione quia sicut dicitur actuum 10° non est
personarum acceptor deus ¶
Erat autem quidam homo ibi etc. Hic
tangitur 3m scilicet languentis necessitas
quia diu infirmus fuerat / et omni auxi-
lio destitutus / et quia infirmus erat ideo dicit
erat autem quidam homo ibi / quidam dicitur
quia iste in miseria singularis fuit / et
quia diu infirmus erat / ideo dicit
triginta et octo annos habens in infirmi-
tate sua. Ecce infirmitatis longitudo super
qua dominus ihesus motus est misereri / et
querere et alloqui eum / unde dicit hunc
cum vidisset ihesus iacentem in infirm-
itate / et cognovisset quia iam multum
tempus haberet in penalitate miserie / dicit ei
per benignitatem suam / vis sanus fieri /
per virtutem divine potentie / hoc non que-
rebat quia de voluntate dubitaret quod et
patet ex languidi responsione unde dicit
respondit ei languidus domine hominem non
habeo ut cum turbata fuerit aqua mittat me
in piscinam et ita semper fui / et non est
qui adiuvet. Psalmus tribulatio proxima
est et non est qui adiuvet / et ego
ex me sum impotens unde subdit dum
venio enim ego alius ante me descendit
et ita sanari non possum quia non sanabantur
nisi unus et ille qui prior descendit
et sic innuitur languentis necessitas ¶
Dicit ei ihesus / Hic tangitur 4m scilicet
curantis potestas / quia solo precepto sanavit
unde dicitur dicit ei ihesus est potestas ihesu

[illegible marginal and interlinear notes]

Surge per vitalitatem / tolle grabatum tuum per
fortitudinem / et ambula per sanitatem certitudinem 3 /
quod et factum est / unde et subdit et statim
sanus factus est homo / ecce vitalitudo / et
sustulit grabatum suum / ecce fortitudo
et ambulabat ecce sanitatis certitudo
et hoc totum factum est ihesu christi verbo quod
dixit et facta sunt unde mardocheus
dicebat hester 13 domine rex omnipotens
in dicione tua cuncta sunt posita et
non est qui possit tue resistere voluntati
¶ Moraliter nunc videndum est que sit ista
piscina / quinque porticus / qui
sint infirmi / et quomodo curantur / piscina
que ex aquis pluvialibus aggregatur
penitencia est / in qua est effusio lacrimarum /
pro amissione peccatorum. De hac pluvia
dicitur Ier. 5 / non dixerunt in corde suo
metuamus dominum deum nostrum qui dat
nobis pluviam temporaneam / et serotinam in
tempore suo / temporanea id est compunctionem pro ma-
lis commissis / et serotinam pro bonis obmissis /
hec pluvia tamen descendit in valles
hoc est in humiles / non est in montibus
hoc est in superbis 2 Reg. primo montes
gelboe nec ros nec pluvia veniant
super vos / Hec piscina penitencie habet
quinque porticus in quibus requiescit / quia
quinque sunt consideraciones que dominum faciunt
hominem in penitencia permanere / Prima
consideracio reatus peccati / quo se obli-
gavit ad penam / psalmus quoniam ego in fla-
gella paratus sum et dolor meus in
conspectu meo semper / Secunda est consideracio seve-
ritatis iudicii hebr. 2°. Si penitentiam
non egerimus incidemus in manus
domini / hebr. 10 horrendum est incidere
in manus dei viventis / 3a est oportuni-
tas loci / quia post non erit locus penitencie
Eccl. 9° quodcumque potest manus tua
facere / instanter operare / quia nec opus
nec ratio nec scientia nec sapientia erit

[illegible marginal notes]

apud inferos quo tu pergis / 8ᵘ est
consideracio incertitudinis dei potencie
eius quia nescio homo finem suum sed sicut
pisces capiuntur hamo et sicut aues
capiuntur laqueo sic comprehendunt homines
tempore malo / 9ᵘ est consideracio incertitudinis
status sui quia nescit utrum fecit deo pla
citum unde dicitur in ps. et eius non cepi
ecclesiastes 10ᵒ omnis potestatus breuis
uita et infra sicut rex hodie est
cras morietur / Infirmi sunt ceci peccan
tes per ignoranciam / math. 15ᵒ ceci sunt
et duces cecorum cecus autem si ceco du
catum prebet ambo in foueam cadunt
claudi sunt qui peccant per inpoten
ciam / 4ᵃ 12 Gressus rectos facite pe
dibus uestris ut non quis claudicans
erret / arridi qui peccant per
maliciam et duriciam / eccli 3ᵒ cor
durum male habebit in nouissimo
eccli 30ᵒ O presumpcio nequissima un
de creata es cooperire aridam malicia
Hii sanantur in aduentu angeli i.
uisitacionis diuine / post commocionem aque
i. lacrimacionis interne / Trenorum 2ᵒ
Effunde sicut aquam cor tuum ante
conspectum domini per descensum in piscinam
aque i. humilitate prime ysa. 47ᵒ des
cende sede in puluere uirgo filia ba
1ᵒ bilonis / hic queritur / unde piscina hec
2 uirtutem habebat / Et qua racione illi
piscine talis uirtus collata erat / Iterum
3ᵒ cur tanta esset uirtus unde et hoc
quod scriptura de ea mencionem non facit
uidetur quod negligencia scriptorum fuerit
sed dicitur quod hec uirtus apparuit
circa passionem christi quero quare hoc
et quare adueniente passione cessa
uit / Respondent quidam quod in piscina
erat lignum crucis / quod tunc temporis cepit
apparere / et supernatare / ideo ad nobi
litandum sue passionis / trophem uoluit
dominus ihesus miraculum illud ostendere / Et
circa passionem quia tunc cepit et non post
passionem quia lignum inde extractum fuit
sed hoc in scriptura autentica non habet /
eadem racione qua probatur / Destitu-
itur hoc dicunt alii / quod in aqua illa nulla
erat uirtus / sed angelus descendens
secundum eius tempus faciebat hoc in aqua per uir
tutem sibi a domino datam / Dicunt quod hec uirtus
data erat angelo in aqua ad signandum
baptismum in quo fit ablucio per aquam / et sanacio
per spiritum / et ideo circa baptismum promissa fuit
et adueniente baptismo cessauit / et ideo
quia paruo tempore durauit et tandem defecit
scriptura de hoc mencionem non fecit / Iterum
queritur / cum eque facile esset domino ihesu
curare omnes sicut unum et ipse sit lar
gissimus quare non dabat aque illi effectum
curandi omnes / Item de ipso domino ihesu
queritur quare sic unum tantum curauit
cum eque facile omnes sicut unum curare
posset / Respondetur dicendum quod illa sanacio
corporalis magis erat in signum quam
in beneficium illius / Significabat enim
aie curacionem / quia ergo ad signandum et per
significandum ordinabatur / debuit eo mo
do fieri quo aptius significaret / et quia sanacio
in ecclesia non est nisi in unitate fidei / et
caritatis ideo unum tantum uiuus curabatur /
quod ergo obicitur non ualet quia non tantum erat
in beneficium sed eciam in signum / Sed tunc
dubium est quare sicut nunc est miseri
miseri ergo ubi maior miseria magis
debet inclinari unde non ergo debuit
sanari qui prior descendebat sed qui
magis indigebat / Respondeo dicendum quod sicut
dictum est signum erat curacionis anime
et quia anima curatur a deo secundum suam disposicionem
ad suscipiendam graciam / non secundum quantitatem
in culpa / ideo qui prius et sollicicius
descendebat / prius sanitatem obtinebat
Item queritur cum dominus paralitico dixit
quare suadebat confidenciam et aliis post

sanauit fidei confessione exposcat. Vnde est hoc quod ab isto nichil omnino querit. Vnde intelligimus quod dominus ihesus aliquos curauit non solum in corpore sed in anima totum hominem [illegible] quod quidam erant qui ex culpa [illegible] et quia hii debebant sanari in anima et [illegible] non sanabat nisi per fidem xpi a quibus dominus ihesus confessionem fidei requirebat. Alii erant qui ad gloriam dei manifestandam infirmi erant ut cecus natus et a quibus dominus confessionem fidei non requirebat ymo mera liberalitate eos sanabat et de talium numero [illegible] hic autem ihesus quod iste talis fuit ideo eius fidem non requisiuit sed quod hoc sonat contra glosam ideo dicendum quod solum requirit fidem ab hiis qui querunt salutem.

Erat autem sabbatum in illa die. Postquam descripta est miraculosa paralitici curatio hic 2o describitur curacionis calumpniatio et procedit [illegible]. Primo insinuat curati calumpniationem. 2o calumpnie [illegible] denotat ibi Respondit eis qui me sanum fecit. 3o curati manifestatio ibi Ihesus autem declinabat a turba. 4o manifestati persecucio ibi Abiit ille homo [illegible] in persecutione obstinacio ibi Ihesus autem respondit eis. Insinuatur ergo primo curati reprehensio ex hoc quod tulit grabatum in die sabbati in quo sanus factus fuerat [illegible] occasione calumpniandi dicit ewangelista Erat autem sabbatum in die illa [illegible] curatus fuerat et grabatum portabat et occasione huius iudei eum reprehendebant ideo subdit Dicebant ergo iudei illi qui sanus factus fuerat [illegible] Sabbatum est non licet tibi tollere grabatum tuum. Tollere grabatum [illegible] simile videbatur [illegible] prohibitum

erat sed in sabbato leuitici 23 [illegible] erat celebrior et strictior [illegible] quod opus simile faceret in eo. Respondit eis. Hic tangit [illegible] calumpnie in curatum [illegible] quod ille infirmus sanatus est se excusat per mandatum curatoris unde subdit Qui me sanum fecit per potestatem ille michi dixit Tolle grabatum tuum et ambula [illegible] qui tantam habebat potestatem [illegible] tanti mandato [illegible] unde dominus dicit ut sciatis quod filius hominis habet potestatem dimittendi peccata in terra tunc ait paralitico Surge tolle lectum tuum et vade in domum tuam et surrexit et abiit in domum suam. Si ergo peccata poterat dimittere ergo et in precepto de sabbato dispensare [illegible] iudei hoc non attendentes de ipso interrogant ut eum possint calumpniari unde dicit Interrogauerunt ergo eum quis est ille homo. Homo dicunt [illegible] non deum [illegible] qui dixit tibi tolle grabatum tuum et ambula [illegible] qui contra legem precepit non per virtutem sanauit. Mala [illegible] bona tacent [illegible] bona qui autem inuestigator malorum est ab eis [illegible] et quod male [illegible] ideo in [illegible] desistunt ideo dicit Is autem qui sanus fuerat effectus nesciebat quis esset [illegible] ideo dicit [illegible]. Ihesus autem declinauit a turba. Hic tangit 3m scilicet xpi [illegible] manifestacio [illegible] non in turba sed in ecclesia unde dicit Ihesus autem declinauit a turba constituta in loco ubi sanatus fuerat [illegible]

[illegible]

[illegible]

cum multi confluxerunt ibi. Ideo nesciebat eum ille sanatus, qui in turba recesserat. Unde sequitur: Postea invenit eum ille in templo, quia Ihesus iam a turba recesserat. Augustinus: In turba porro non cognovit Ihesum, sed post in templo, in quo docemur ut quicumque vult ad visionem dei volt venire fugiat turbam suorum affectuum et nequitiam hominum et accedat interiora templi. Unde in sermone Quare puelle precepit Ihesus citi turbam tumultuantem Marci quinto. Et quia dominum nostrum nos prevenit, non dicit quod ille invenit Ihesum, sed quod Ihesus invenit eum per cuius auxilium sibi dedit. Unde dicitur: Et dixit ei instruens eum ut bonus medicus: Ecce sanus factus es, reducit ei ad memoriam beneficium. Iam noli peccare, dissuadet peccatum, ne deterius aliquid tibi contingat, comminatur periculum. Sunt xi et sunt nonnulla homines illis peiora ponitur.

Abiit ille homo etc. Hic tangitur contentio scilicet Ihesu Christi manifestati persecutio. Cognovit enim iudei illo referente quod Christus eum sanasset. Unde dicit: Abiit ille homo et nunciavit iudeis qui sibi ab eo quesierant, quia Ihesus esset qui fecerat eum sanum. Tamen hoc non dixit detrahendo Ihesu Christo vel eum accusando, sed nomen Christi annunciando. Unde Glossa: Annunciat iste salutem iudeis ut perciperent, sed illi econtrario persequuntur. Unde subdit: Propterea persequebantur iudei Ihesum quia hoc faciebat in sabbato. Videbatur enim legem eorum velle destruere. Unde dicebat infra nono: Non est hic homo a deo qui sabbatum non custodit. Sicut econtrario observabant scribe et pharisei Ihesum si in sabbato curaret, ut accusarent illum. Ihesus autem respondit eis. Hic tangitur tertio scilicet iudeorum persecutione

obstinatio, que consecuta est ad dominum visionem, ostendens se non solvere sabbatum. Unde dicitur: Ihesus autem respondit eis scilicet iudeis persequentibus: Pater meus usque modo operatur scilicet in sabbato, et tamen non solvit sabbatum, et ego operor scilicet patri cooperando etiam in sabbato. Ergo sicut deus non solvit sabbatum nec ego solvo. Augustinus: Deus enim est filius hominis etiam sabbati. Et quia deus pater in eo sine reprehensione aliquid operatur. Et ideo ex hac visione iudei sunt in maiori obstinatione quam deberent pacificari. Propterea dicitur scilicet propter istam visionem, propterea ergo magis querebant eum iudei interficere, quia non poterant visionem quam dicebat querebant eum interficere. Infra octavo: Quid me queritis interficere hominem qui veritatem locutus sum vobis, quia non solum solvebat sabbatum secundum opinionem suam, sed et patrem suum dicebat deum suum singulariter equalem se faciens deo, quod ipsi reputabant blasphemiam. Infra 10: De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia, quia tu homo cum sis facis teipsum deum. Unde dicit faciens quod non erat, scilicet se deum faciens.

Hic queritur cum preceptum de sabbato sit preceptum de prima tabula in quibus sicut dicitur Ubi non potest dispensare deus, videtur quod deus malefecerit solvendo sabbatum. Si tu dicas quod in precepto est aliquid morale, aliquid cerimoniale, et secundum quod morale spectat ad primam tabulam etc. non solvit, sed quod cerimoniale non spectat ad decalogum et sic solvit. Contra est quod quod est in eo morale, quod cerimoniale. Item quod est contra preceptum tunc magis hoc fecit vim in sepeam observantia cerimoniale quam aliud mandatum decalogi, et videtur quod non deceret ei administrari sicut verba veritatis. Et non dubium quod sicut dominus

est mandatum de sabbato ad litteram morale
licet et aliquid cerimoniale et ideo in lege
non tamen ponitur inter moralia sed est inter
cerimonialia / et ergo quantum ad hoc quod sit in eo
morale et quid cerimoniale / dico quod
mandato illo precipitur hoc quod vacet deo
ut contemplationi alliciatur [fiat] quod per dilectionem et hoc
est morale / Vltimum est significatio diei
et ponitur hic quietacio ab omnibus operibus
servilibus / et ista duo sunt cerimonialia /
Item quantum ad hoc quod magis hoc preceptum
habet cerimonialia / dicendum quod
quia est preceptum dilectionis quod preceptum
tamen respicit tria persona in trinitate
et precipitur ibi dilectio ut ergo ordinatum
quod omnia cerimonialia sunt referenda
ad dilectionem dei et proximi et ad illum
finem coponenda ideo dilectionis man-
dato observancia cerimonialium coniungitur
alia non potest reddi quod in dilectionis
mandato mandata cetera coniunguntur
et implentur / Et in isto in vacando et
considerando legem divinam diligens
efficitur homo in legis observancia / quod
ergo in hoc mandato precipitur dilectio
et deo vacatio / omnium mandatorum obser-
vancia pendet ex hoc / et ideo hoc ne-
glecto et in oblivionem tradito cetera ne-
gligentur / Ideo ne oblivioni traderetur
signavit dominus diem ne etiam propter aliam ne-
gligentiam ab omnibus aliis cessare pre-
cepit et hoc est cerimoniale
Item quantum ad verbo duo mandatum
de sabbato solvit / quantum ad observanciam
cerimonialem quod non videtur quod non pro-
hibebatur nisi opus servile et dominus
nullum opus servile in eo faciebat
verum licet etc. Deus ostendit quod non
solvit sabbatum dicens cuius vestrum asinus
aut bos etc. ... quare solvit videtur

quod iudei dicunt propter hoc persequebantur et per-
sequebantur / Secundo dicendum quod observancia eius
que erat cerimonialis in sabbato tempore
erat scilicet spiritualis litteralis et consuetu-
dinalis / spiritualem non solvit nec sol-
vere potuit / sed adimplevit / litteralem
solvere potuit non tamen solvit quia nullum
opus servile in ea fecit / consuetudinalem
solvit et solvi precepit solvit quando
fecit lutum ex sputo / solvi precepit
quando fecit grabatum deferri / hoc enim non
erat contra observanciam litteralem sed con-
suetudinalem et super inductam
Sed quantum de hoc quod dicit evangelista
quod iudei persequebantur ihesum quia hoc fa-
ciebat in sabbato si dominus eque bene
hoc facere poterat in aliis diebus
sicut in sabbato videtur quod dominus ihesus sibi
ipsi persecutionem procuravit inde cur / Secundo
dicendum quod ideo hoc fuit doctrine veritas
quia eius observancie cerimoniales debe-
bant in christi adventu cessare ipse qui
magister fuit veritatis debuit hoc docere
et per suam vitam ostendere ut apud
nos veritas ewangelii remaneret / Secundo
non fuit divini iudicii severitas quia
sicut dicitur infra capitulo In iudicium ego
veni in mundum quod ergo ex hoc male
excitabantur ad procuranda vel morte
que fuit nostra salus / boni vero illumina-
bantur ad credendum eo eum qui legem
dederat et solvere poterat ideo etc.
Tertia non est communis utilitas quia tunc
pauperes et simplices conveniebant
ad synagogas quos debebat erudire
per ea mandata Item quantum de hoc quod dominus
ihesus respondit pater meus usque modo
operatur et ego operor contra genesis 2°
Requievit dominus ab omni opere quod
patrarat ergo videtur quod sit contrarium
Secundo dicendum quod est opus [illegible]

[illegible]

et hoc consistit in creatione eorum que pertinent ad complementum universi et includitur sub creatione distinctionis et ornatus. Et hoc perfectum fuit in 6 diebus ab hoc opere deus requievit. Aliud est opus conservando et quod res non permittit annihilari in speciebus quia nate sunt per naturam corrupti. Consistit hoc opus in transmutatione et propagatione et continuatione et hoc opere operatur deus et cooperatur natura cooperari et de hoc opere intelligitur hoc quod non cessat in sabbato. Sequitur etc.

¶ Respondit itaque Jesus et dixit et cetera. Ubi descripta est miraculosa curatio et eius calumpniatio hic incipit tertia pars capituli in qua declaratur calumpniationis confutatio. Confutat enim iudeos dominus Jesus ipsorum calumpniantes de operatione sanationis et hoc ostendendo sua in operando potentia omnipotentia. Et dividitur hec pars in 5 quia primo ostenditur eius potentia et declaratur in generali; 2o vero in speciali ibi Amen amen dico vobis quia verbum et cetera. Filii dei potentia hoc ordine declaratur et manifestatur: primo notatur potestatis origo; 2o potentie magnitudo ibi Quecumque enim fecerit ille; 3o magnitudinis declaratio ibi et maiora hiis; 4o declarande potentie ratio ibi Neque enim pater iudicat; 5o igitur notatur potentie filii origo. Dicit enim filius dei quod a se ipso non habet operandi potentiam sed a patre. Propterea dicit

Respondit itaque Jesus et dixit eis ipsis in verbis preceptis et calumpniatibus eius Amen amen dico vobis id est vere et certitudinaliter dico vos non potest filius a se quicquam facere sicut enim non habet esse a se sed a patre sic nec operari a se sed a patre. Infra 8o A me ipso facio nichil nisi

[illegible]

quod viderit patrem facientem id est hoc solum habet quod a patre potentie accepit ut possit. Infra 8o Ego quod vidi apud patrem meum loquor et ideo sicut est a patre est et nichil aliud est nisi quod a patre accepit ut posset. ¶ Quecumque enim fecerit ille et hic tangitur 2m scilicet potentie magnitudo in hoc quod quantumcumque filius accipiat posse a patre tamen tanta magnitudinis posse habet ut pater. Unde dicit quecumque. Ubi dixi quod filius facit que videt patrem facientem quecumque enim fecerit ille hec et filius similiter facit similiter id est uniformiter et concorditer similiter quia est equaliter potens. Unde Colossenses 1o Omnia per ipsum et in ipso creata sunt et dicitur Johannis primo sine ipso factum est nichil. Et ratio indivisionis in opere est indivisio in essentia et in volitione. Ideo dicit Pater enim diligit filium. Ubi dixi quod filius potest omnia facere que et pater, pater enim diligit filium immo summe diligit quia summe unum sunt. Infra 10o Ego et pater unum sumus et quod summe unum sunt communicat filio. Unde subdit et omnia demonstrat ei que ipse facit id est operationis potentiam ei communicat et huius communicationis ratio est unitas et dilectio. Supra 3o Pater diligit filium et omnia dedit in manu eius. Et maiora hiis et cetera.

¶ Et maiora hiis hic tangitur 3m scilicet magnitudinis potentie eius declaratio que fit per magnitudinem operum que dominus Jesus ostensurus erat iudeis per filium. Unde dicit Et maiora hiis scilicet quam que vobis ostensa sunt demonstrabit ei opera id est per eum demonstrabit nobis ut vos miremini per magnitudinem. Infra 10 multa bona opera ostendi vobis que cunt sunt ista opera ostendit quia

[illegible]

hic sunt no pa hic ad demonstrand quod filius paciatur ... inficiat quod pr si phs ... quod no conclude a ... agit / sed me ...

de suscitacio mortuorum unde dicit sicut enim
pr suscitat mortuos et vivificat per potenciam
omnipotente sic et filios quos vult vivi
ficat per potenciam ei eandem supra ii. hic
de lazari suscitacione in corpore et de susci
tacione in anima dicit ego sum resurreccio
et vita qui credit in me et si mortuus
fuit vivat. exemplum suscitacionis corporalis
vult habetur luc. A. ¶ Neque enim pr iudi
cat quemquam hic tangit secundum scilicet declara
di potencia non quam scilicet deus potenciam
suam declarat in filio et per filium ut osten
dat eum sibi equalem et equaliter honorandum
et ideo commisit filio iudicium propter quod dicit
neque enim pr iudicat quemquam. bene
dixi quod maiora hijs demonstrabit
opera ut vos miremini / quod et propter hoc in
dicium dedit sibi ideo dicit neque enim
pr iudicat quemquam scilicet in iudicio appa
rendo sed omne iudicium dedit filio. act.
10. ipse est qui constitutus est a deo
iudex vivorum et mortuorum et vos hijs
subditi filii honorificando unde dicit
ut omnes honorificent filium sicut honori
ficant prem pu. A. ¶ fili honora dominum
et valebis / preter eum ne timueris alienum /
¶ filius dei est honorandus et timendus
racione iudiciarie potestatis / quod potest corpus
et animam perdere in gehennam act. 10 / et
non quare pr vult filium honorari / quia
honor filii est honor patris / et econtrario
vir dicit / qui non honorificat filium / non
honorificat prem qui misit illum. Inf.
8. Ego honorifico prem meum / et vos
me inhonorastis / aug. ... maior cre
ditur filius pre / pr inhonoraretur
quod vel invidus nollet genuisse equale
vel infirmus non posset ¶ hic queritur de
hoc quod dicit filius non potest facere a se
quicquam / contra potencior est qui potest a se
quam qui ab alio / et ergo filius non potest

quicquam a se / sed tantum ab alio ut a pre ergo
potencior est pr filio / hoc est falsum / ergo
primum / et ... propter hoc dicitur quod maioritas
potencie habendi ... a se dicit solum
modum habendi non virtute et ita non sequitur
quod pr sit potencior filio / ¶ Tunc adhuc
obicitur quod nobiliori modo habetur quod
habetur a se / quam quod ab alio / ergo si pater
hic potenciam a se / nobiliori modo hic quam ea
filius / qui hic ab alio / quod a pre ¶ ad hoc
videtur quod habere ab alio est duobus mo
dis / vel per participacionem / vel per emana
cionem / per participacionem minus nobilis mo
dus est / modus enim participacionis
modo habendi per essenciam non equatur
per emanacionem hic dicitur quod ille qui
emanavit / ita hic per essenciam sicut
ille qui dat / et hoc ullatenus non potest
ignobilitatis sed omnimodam equalitatem. hic
enim a pre ita nobiliter est in filio sicut
generare in pre ¶ Item queritur de hoc
quod dicit quod filius non potest nisi quod videt
prem facientem / et iterum quod pr demons
trat filio que ipse facit ergo si per naturam
suam est aliquid quod in deitate ... pris
operatur pr quod filius et post filius ad
eius operacionem tamquam ad exemplar
¶ Item si pr nichil non potest sine filio ope
rari quo ergo dicit quod filius operatur sicut
videt prem operantem / ... dicendum
quod idem dicit tu dicis pr demonstrat filio
et filius videt prem operantem / solum
dicta est quo ad nos / Intelligendum
est autem / quod ista verba translata sunt a crea
turis ad deum duplicem autem impor
tant verba demonstrandi / filii et videndi ipse
una scilicet est emanacio cognicionis / quod
video te sic operantem relinquitur in
me cognicio operandi / alia est exem
plaritas anteccessionis / sicut operacio
tua et demonstracio precedit meam

[illegible marginal glosses]

cognicom tamq exemplar / dicat g q
rone pme gdicionis differtur ad di
vina sz rone emanacionis sone an
cessionis nos / Unde prem demrare
no est / q pr pns ygstat q filius
s q pr dat filio / Sil filius vide pa
trem opantem no est q pr p9 opet
s q filius hit a pre / Item quitur
de hoc q dicit qmcumqz pr facit
hec et filius sil facit / cont pr gnat
filium / g filius gnat filium / s pp hoc di
cas / q gnare no dicit opacom s re
lacom / Obicit q mitte filium dc opa
g si quacumqz opacom facit pr / hac
facit et filius / Si pr pmittit filium g
et filius mittit filium / Item cu tinitas
oio sit in sba / et opacoe indivisa mai
festacio et appico fiant p opacom / vide
q ullo modo possit appare ul mai
festari tinitas determinate in aliqua
suaz ypostasim / ad hoc intelligendu est
notand / q queda vba dicta de deo / di
cunt pure relacom / sicut gnare / q
dam pura accom / sicut creare / q da
accom et relacom / sicut mitte / q dam
accom et sgficacom / sicut appare / Di
co igit / q cu dicit qmcumqz pr facit
intelligit gsu ad opacom / q cois est
et essencialis / Si igit refeat vbu
sigus int accom illacio bona est
Si no int relacom oio sophistica e
p figura dictois / Si aut vbum
sigus accom et relacom / et si rone re
lacionis teneat illacio fallet / rone re
lacionis includse sicut sic mitte et
incarnari / Silr est de vbo et ptate
impetante accom et sgnificacom fal
leret rone sgficacois / sicut dicit
Aug9 et si omnis acco sit a tribus
psis tu alia spalir sgnificat prez
alia filium alia spm scm / exm est de

hoc nomine intelligencia q pst in
opacone trium psonaz / sz in dive
intelligen et voluntat et tn altera
illaz sigt / sic et est in pposito / Ite
quitur de hoc q dicit q pr oia
demrat filio q filium diligit demost
re filio / hoc est filium gnare ut dicit
Aug9 / dut g diligere sumit l nocio
nalit / aut eealit / Si notionalit
fla est / q quis spiracio no est racio
emanandi p gnacom / q gnaco fili
rom intelligeda est poz / Si eealit
adhuc fla est / q eencia no e ro
emanacionis / nec relacois / tunc em fi
lius gnaret / Ad dm q cu dicitur
pr oia demrat filio / et dico q oia
dico g q ro demrandi oia e dilcio
no q demrat / s q oia / dilcio cu
accipit eealit / et dicit unitate suma
pris ad filium / et q est suma unitas
in eencia / io omnoda idemptio i opa
et ideo ncce est / q in omnib filius pri
coparet / Ideo bn dicit oia demrat
q sumit diligit / Sequitur
Amen amen dico vobis / q cum et
hucusqz declarant dns ihus suam potem
in qualit incipit eam declare
in spali descendens ad potenciam
vivificandi et ad potem iudicandi / et
fm hoc hec ps ht duas ptes in
quaz pma declat sua potem in
vivificando / in sca sua potenciam in
iudicando ibi Et ptatem dedit ei
et ptas vivificandi respicit benig
nite / ps iudicandi severitate iusticie /
potenciam igit vivificandi hoc ordie
describit / pmo n ostendit quos vivi
ficat / 2o quid vivificat ibi Amen amen
dico vobis / q venit hora / 3o q vite
vivificat ibi Sicut em pr et fim

[illegible]

(nostros) respiciat obiectum. 2m actum. 3m virtutem. In hijs enim consistit potencie perfecta cognicio scilicet in virtute opere et obiecto. Primo ergo determinat quos vivificat vita scilicet eos qui non omnes sed credentes, unde sequitur qui verbum dei audit et audito credit. Ideo dicit amen amen dico vobis quia qui verbum ~~dei audit~~ meum audit, scilicet ad fidem disponendo, quia Ro. 10 fides est ex auditu, et credit ei qui misit me, auditus operacio. Infra 12 qui credit in me non credit in me sed in eum qui misit me. Habet vitam eternam, non penam unde subdit in iudicium non venit set de morte transiit de morte ad vitam, i. de presenti vita que mors est, transiit ad vitam eternam sine iudicio condempnacionis, presupposito tamen quod credit in eum non iudicatur. Vita presens mors dicitur quia sicut dicit Ro. 8 corpus mortuum est propter peccatum. Ab hac morte transeunt iusti ad vitam quibus spiritualis mori transire est. Amen amen dico vobis quia venit hora etc. Hic tangitur 2m scilicet quos vivificat quia per internam inspiracionem, quia qui audit vivificatur. Unde dicit amen amen dico vobis quia venit hora scilicet gracie et nunc est de qua Ro. 13 hora est iam nos de sompno surgere, scilicet peccati et mortis qui mortui sunt per culpam audient vocem filii dei per internam inspiracionem. Ephe. 5 Surge qui dormis et exsurge a mortuis et illuminabit te Christus. Et qui audierint vivent scilicet per graciam quia sermo eius vivificat audientes. Infra 10 Oves mee vocem meam audiunt et ego cognosco eas et sequuntur me, et ego vitam eternam do.

eis. Sicut enim pater etc. Hic tangitur 3m scilicet qua virtute vivificat quo virtute propria scilicet divinitate sibi a patre datam per generacionem unde dicit Sicut enim pater etc. Vel dixi quod filius vivificat. Sicut enim pater habet vitam in semetipso i. per essenciam sic dedit et filio habere vitam in semetipso per essenciam non per participacionem, scilicet quod ipse est vita per essenciam omnibus influit vitam ut dicit Dionisius. Ideo filius potens est seipso dare vitam unde infra 11 Ego sum resurrectio et vita qui credit in me etsi mortuus fuerit vivet. Item infra 14 Ego sum via veritas et vita non sum vivens vita aliena, non sum vita aliis dando vitam. Et potestatem dedit ei. Postquam declaravit potenciam suam in vivificando, hic declarat potenciam suam in iudicando et hoc facit hoc ordine. Primo enim tangit qua virtute iudicat, 2o quos iudicat ibi nolite mirari, 3o quomodo iudicat ibi Non possum ego a meipso. Primo ergo determinat qua virtute iudicat, qua potestate sibi a patre collata secundum humanitatem unde dicit Et potestatem dedit ei scilicet pater filio iudicium facere quia filius hominis est ideo in humanitate ut possit eum videre reprobi in iudicio quia deum videre non possunt. Apoc. 1o videbit eum omnis ~~[illegible]~~ oculus et qui eum pupungerunt, ideo in humanitate iudicaturus est. Iob 36 Causa tua quasi impii iudicata est causam autem tuam iudiciumque recipies. Nolite mirari etc. Hic tangitur 2m scilicet quos iudicat, quia licet homines acceperat sustinere, non tamen omnes iudicabit sed malos unde dicit nolite mirari scilicet quod deum est quod potestatem dedit filio iudicium facere quia filius

[illegible]

homo est qui venit hora .i. finis seculi.
Iob 14 homo cum dormierit non resur-
get donec atteratur celum in qua hora
omnes qui in monumentis sunt audient
vocem filii dei sed quia mortem audient
contra qui resurget ad eius vocem patet
Thessalon. 4 Ipse dominus in iussu et in
voce archangeli et in tuba dei descen-
dit de celo et mortui qui in christo sunt
resurgent primi deinde nos qui vivimus
qui relinquimur simul rapiemur cum illis in
nubibus obviam christo in aera non tamen
omnes iudicabuntur ideo dicitur Et procedent
qui bona egerunt in resurrectionem vi-
te, qui vero mala fecerunt. Finaliter 2um
forma a me statuta procedent quidem
de monumentis cum corporibus suis in
resurrectionem vite quia ipsi a morte que
detinebatur merito primi parentis vitam quam
in adam amiserat in filio dei recupe-
rat. Qui vero mala egerunt in resur-
rectionem iudicii .i. dampnacionis. Hos scilicet
dominus iudicabit. 2 Machab. 7 potius
est ab hominibus morti datos spem
expectare a deo iterum resuscitandos
tibi enim resurrectio ad vitam non erit
dicitur antiocho sed ad iudicium. Prima
cor. 5. Eos qui foris sunt deus iudi-
cabit qui foris sunt per mala vita. Dan.
12o Multi de hiis qui dormiunt in
pulvere terre evigilabunt alii in vitam
eternam alii in obprobrium ¶
Non possum ego a meipso quicquam
Hic tangit 3um scilicet quod iudicat quia
iuste non secundum suam voluntatem a volun-
tate declinando sicut hi qui perverte-
runt iudicium. Unde dicit Non possum
ego a meipso quicquam facere et ita
non iudicare sed sicut audio iudico
.i. sicut a patre accipio et per generacionem
accepi et ex hoc sequitur quod iuste
iudicavit ideo dicitur Et iudicium
meum iustum est quia hic declaravit a ...

filius enim 2um quod deus est eandem ... cum patre ... non potest
in iudicio ... ut ... per voluntatem
humanam ... voluntatem divinam
et hoc est quod dicit non possum facere ...

[illegible] ... ad iudicandum ... quod ... iudicium ... in quo
apparet iudicium ... et ... iustus ... quod ... ...
... ...
... ...
iustitie per discordiam voluntatis potest
et hoc est quia non quero voluntatem
meam scilicet in iudicando sed voluntatem eius
qui misit me patris .i. dei patris qui iustus
est et verax et iusta eorum sermo
placita sunt ei facio semper et ideo iuste Deut.
32 Deus fidelis et absque ulla iniquita-
te etc. Ps. Iustus dominus in omnibus viis
suis et sanctus in omnibus operibus suis ¶ Hic
consequitur 4o scilicet qua racione data sit filio
potestas iudicandi et secundum quod humanam
videtur per literam que dicit et potestatem
dedit filio iudicium facere quia filius ho-
minis est ergo etc. ¶ Item Aug. dedit
potestatem ei in carne veniendo. Glo. etc.
Contra Deut. 32 Mea est ultio dicit
dominus ergo solius dei est vindicta. Glo. cum
iudicium sit vindicta ergo iudicium est filii
secundum divinam naturam hoc est et ostenditur per
literam quia pater omne iudicium dedit filio
ut omnes honorificent filium sicut hono-
rificant patrem qui misit illum sed filius
non est honorandus sicut pater secundum humanam
naturam sed solum secundum divinam ergo etc. Respondeo
dicendo quod potestas iudicandi est duplex
scilicet auctoritatis et ministerii prima est totius
trinitatis ministerii vero est filii sedentis
et apparentis in iudicio et hoc secundum huma-
naturam et de hac hic loquitur. Cum ergo
obicitur michi vindicta etc. non convenit
filio incarnato secundum hominem primum. Ex
obiecto de honorificencia Dicendum quod persona fi-
lii per humiliacionem incarnacionis videbatur
descendisse ideo pater voluit quod in eadem
humanitate in qua apparebat humilis iudi-
caret ut nemo ipsum incarnatum con-
tempneret sed sicut patrem suum tanquam ...
eius sedentem nobilius preveniat. Unde
iudicium per humanitatem facit teneri per
divinitatem ¶ Item inquit Aug. solus
filius sit iudicare quod sit videtur per literam
pater omne iudicium dedit filio et ita ...

Ipse est qui constitutus est a deo iudex
vivorum et mortuorum / prima cor. 4. Qui autem
iudicat me dominus est. Ergo ipse solus est
deus cuius solius est iudicare
Contra prima cor. 11. Si nosmetipsos
diiudicaremus non utique iudicaremur
ergo nostrum est iudicare nos. Item quod apostoli
ad alios videtur Mt. 19 dicit ihesus
discipulis / sedebitis et vos super sedes
duodecim iudicantes 12 tribus israel
Item prima cor. 6 an nescitis quod sancti
de hoc mundo iudicabunt et infra
eodem nescitis quoniam angelos iudica
bimus ergo etc. / Ad hoc dicendum quod in iudi
cio est examinatio / est approbatio / est
et sive latio sive diffinitio / primus
actus scilicet examinationis ad omnes pertinet
et tenere debemus dicit apostolus quod debet se
probare id est examinare / secundus actus scilicet ap-
probationis et reprobationis ad perfectos per-
tinet quia ipsi approbabunt et reprobabunt
et eorum comparatione mali approbabuntur
et reprobabuntur sed hoc non in presenti sed in
futuro unde apostolus dicit tale iudicium
in presenti tempore esse ante tempus. prima cor. 4.
Nolite ante tempus iudicare / 3us actus
scilicet diffinitionis est solius filii quia
ipse sententiam promulgabit / hoc actu non
utitur aliquis nisi usurpative et teme
rarie unde dominus prohibet Mt. 7. Nolite
iudicare ut non iudicemini / et
apostolus Ro. 14. Tu quis es qui iudi
cas alienum servum / Dico igitur quod quando
dixit quod pater omne iudicium dedit fi
lio intelligitur de iudicio diffinitionis
q° non examinationis vel approbationis. ¶ Se
quitur de iudicatis qui scilicet iudicabuntur
et videtur ex littera quod mali tantum quia qui
verbum meum audit et credit ei qui
misit me habet vitam eternam et in

iudicium non venit sed transit a morte
in vitam et supra 3° Qui autem credit in eum
non iudicatur ergo mali non credentes
in eum tamen iudicantur / Contra 2a cor. 5.
Omnes nos manifestari oportet ante
tribunal christi ergo etc. / Ad quod iudicium
diffinitionis / accipitur communiter et sic com
prehendit sententiam salutis et pene et sic
accipitur hic pro dampnatione cum
dicitur procedent qui mala egerunt
in resurrectionem iudicii dampnationis
Vide supra 3°. ¶ Item queritur de modo
iudicandi / dicit quod iudicat sicut
audit / Contra Ier. 11 neque secundum audi
tum aurium arguet ergo etc. Item
dicit quod non querit suam voluntatem
in iudicio sed patris hoc est dei quia
voluntas sua discordat a voluntate
dei / Ad quod dicendum ad primum quod non iu
dicat secundum auditum corporalem et re-
lationis sed secundum rationem et prudentie illa
tionis / Ad 2m dicendum quod hoc habet duas
causas videlicet non quero voluntatem
meam singularem / aut quia hic et cetera
non querit et in hoc secundum sensum loquitur
et ipse obviat in primo sensu ¶
Si ego testimonium perhibeo — lectio
Hic est 10a pars huius capituli in qua
detestatur predicte confutationis cor...
ratio / que facta est multiplici testimonio
hoc approbante / quod supra dominus dixit
et habet hec pars duas partes / quia primo
adducit testimonium creditorum / 2° vero iudeos
non credentium reprehendit / et ibi / Et
non vultis venire ad me / prima habet
duas / quia primo dominus ihesus et si posset
suum testimonium adducere tamen hoc renu
it / 2° testimonium aliorum adducit
ibi Vos misistis ad iohannem. Venit
ergo testimonium suum quia ipsi non credunt

in eu tangit iudei unde dicit Si ego testimonium perhibeo de me ipso testimonium meum non est verum i. non est efficax apud vos ad credendum maxime si ego solus testimonium perhiberem. Unde infra 8o. dixerunt q. perhiberi tu de te testimonium perhibes testimonium tuum non est verum. Sed non desunt michi testimonia vera. Unde subdit alius est qui testimonium perhibet de me scilicet pater vel etiam Johannes. Et de utroque vere intelligitur quod sequitur. Scio quia verum est testimonium eius quod perhibet de me. Quia tamquam certus testificatur. Pater enim michi dat testimonium quia sicut dicitur infra 8. verax est qui misit me. Similiter Johannes certus est verum supra primo dixit Johannes. Ego vidi et testimonium perhibui quia hic est filius dei. Proverbiorum 12. Qui quod novit loquitur iudex est iusticie. Qui autem mentitur testis est fraudulentus. Vos misistis ad Johannem. Hic 2o adducit testimonium alienum. Ut quia in ore duorum testium stet omne verbum vel est firmum testimonium. Ideo ipse ista capitulo tres partes facit. Secundum testimonia que adducit. Primum est Johannis. Secundum est operis. 3m est dei patris seu divinum. 4m est scripturarum. Et distinguuntur hec testimonia sic. Quia primum est prenunciativum. 2m exhibitivum. 3m inspirativum. 4m scriptum. Primo ergo adducit testimonium Johannis quod eis fuit perhibitum ad suam petitionem. Ideo dicit Vos misistis ad Johannem. Ille se non ingessit sed ad vestram petitionem venit supra primo et hoc est testimonium Johannis quem miserunt iudei ad eum. Et testimonium perhibuit veritati. Tamquam testis fidelis Proverbiorum 14. testis fidelis non mentietur. Et ne videretur dominus testimonium humanum mendicare subdit Ego autem non ab homine testimonium accipio. Pro mea indigentia. Ipse dixit dominus de me

et tu qui bonorum meorum non eges. Sed recolo propter salutem vestram. Unde et dicit Sed hec dico ut vos salvi sitis. Scilicet per testimonium eius credendo in me. Quia sicut dicitur Actuum xix. eum credide(ru)nt et baptisati fuerunt etc. Et vellet ad Johannis testimonium credere debuissent. Unde et subdit Ille erat lucerna ardens et lucens. Ardens per graciam et lucens per doctrinam. Vel ardens per internam caritatem et lucens per exteriorem vite honestatem. Unde ardere sine luce vanum. Sed luce et ardere perfectum. Ideo apte Johannes significatus fuit per Eliam Ecclesiastici 48. Surrexit Helias quasi ignis et verbum eius quasi facula ardebat. Sic igitur sicut perfecte lucenti fides adhibenda erat. Quod iudei non fecerunt. Unde dicit Vos autem voluistis exultare ad horam in luce eius. Ut scilicet eius doctrine et testimonio crederetis et mea inimicarentur quadmodum videtis Matthei xi. Venit Johannes neque manducans neque bibens et dicunt demonium habet. Matthei 21. Venit ad vos Johannes in via iusticie et non credidistis ei. Publicani autem et meretrices crediderunt ei. Ego autem habeo testimonium maius Johanne etc. Hic adducit secundum testimonium scilicet operum quod pro certo maius est. Unde dicit Ego autem habeo testimonium maius Johanne. Quia magis est motivum ad credendum in me. Opera enim que dedit michi pater quia habeo accepi etc. et operum ut perficiam ea i. perfecte faciam quia dei perfecta sunt opera Deuteronomii 32. Ipsa opera que ego facio per virtutem propriam testimonium perhibent de me quia pater misit me sicut deus filium suum quia ei talia opera quinta virtutis infra x. Pater in me manens ipse facit opera. Et iterum si michi non creditis operibus credite. Et qui misit me pater etc. Hic tangit 3m testimonium scilicet

scilicet diuinum quod est primum. Propter quod ait: Et qui misit me pater, per incarnationem, ipse testimonium perhibuit de me, per internam inspirationem, quod patet dicitur infra 6: Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit illum. Unde voce intellectuali revelat illud et testificatur, quem iudei carnales nec poterant audire, nec ipsum visibiliter videre. Unde ipse dicit: Neque vocem eius umquam audistis per mentis revelationem, sicut Petrus audiuit Matthei 16: Beatus es Symon Bar Iona quia caro et sanguis non revelauit tibi, sed pater meus qui est in celis. Neque speciem eius vidistis per apertam visionem. Exodi 33: Non videbit me homo et viuet. Et supra 1: Deum nemo vidit umquam. Et verbum eius non habetis in vobis manens, scilicet per fidem. Unde et rationem subdit: Quia quem misit ille, huic non creditis. Et ille quem misit verbum est, et in cordibus manet per fidem. Ad Ephesios 3: Ut det vobis habitare Christum per fidem in cordibus vestris. Scrutamini scripturas. Hic tangitur quartum testimonium scilicet scripture, ad quod monet nos dominus et excitat ad diligentiam videlicet: Scrutamini scripturas, id est interiorem intellectum perspicite, quia dicit apostolus 2 Cor 3: Littera occidit, spiritus viuificat. Et [illegible] que dicit perscrutari subdit: in quibus putatis vos vitam eternam habere, id est per quas putatis cognoscere et sic habere, quia per illas putatis deum cognoscere quod est vita eterna. Sapientie 15: Nosse te consummata est iustitia. Unde et subdit: Et ille sunt que testimonium perhibent de me, omnes scilicet scripture veteris testamenti. Luce ultimo: Necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege Moysi et prophetis et psalmis de me. Hic queritur de quo

hoc quod dicitur: Ego testimonium perhibeo de me ipso, testimonium meum non est verum. Contra Numeri 23: Non est deus quasi homo ut mentiatur. Cum igitur ipse est deus quare [illegible]. Item infra 8: Si ego testimonium perhibeo de me ipso testimonium meum verum est, et hic dicitur quod non est verum. Ad hoc videtur [illegible] explicit [illegible] et faciendo verum in se. Si ego secundum humanam naturam testimonium perhibeo, scilicet testimonium meum non est verum; est tamen verum secundum diuinam, sed illud non sufficit, quia sicut nec secundum diuinam mentitur ita nec secundum humanam. Propter hoc aliter dicitur ut fiat vis in attributo: testimonium meum non est verum, id est non est efficax vel acceptabile tibi; verum tamen est quod verum dico et sic accipitur ita ut dicatur verum secundum rem, sed non verum secundum iudeorum acceptionem. Aliter ad hoc videtur quod verbum istud intelligendum est precise: si ego testimonium perhibeo de me ipso, ipse ego solus, non est efficax, sed si ego cum alio efficax est. Unde dicitur infra: Quia non fuit plus [illegible] se suo testimonio commendasset, sua credens virtutem adhuc roborandam adducit aliena testimonia. Hic queritur de testimonio operum: Opera inquit que ego facio testimonium perhibent de me. Sed eadem opera fecerunt prophete, et miracula eadem apostoli ipsum secuti et maiora. Cum igitur per opera poterant cognoscere quod esset Christus, eodem modo de quolibet uno eorum, quia miracula bonorum et malorum discerni possunt sicut dicit Augustinus. Cognoscere igitur poterant quod miracula Christi operarentur bonum verum et sanctum; sed Christus dicebat se esse deum, sed nullus bonus homo manens bonus potest se deum facere [illegible]. Cum igitur ipsum cognoscere poterant sanctum per opera et per verba quod esset Christus, opera fiunt sufficiens testimonium quod Christus dicit verum et per hoc

quod esset proprie filii. De aliis bonis quod ipsi dixerunt verum sed ipsi non dicebant de se sed de Christo ut apostolus Ad Hebreos dicitur quod opera non sunt testimonium cogens sed inducens et filii testimonium Johannis et scripture sed testimonium patris per revelacionem est compellens

Idem continuat de testio patris dicens quod neque vocem eius unquam audistis neque speciem eius vidistis. Dicit Judeis nonne multi adherent quod dicitur 3° vox de celo audita est Tu es filius meus dilectus in te complacuit michi. Item Deut. 4 facie ad faciem locutus est nobis in monte de medio ignis. Item Exo. 20 vos vidistis quod de celo locutus sum vobis. Ergo etc. Uno modo dicendum quod duplex loquitur et duplex apparet uno modo interius et per se et sic loquitur per internam mentis revelacionem modo quodam corporali sed tamen quodammodo intellectuali et sic non localis. Alio modo per subjectam creaturam et sic locutus est in lege data et hoc 2° modo videntur eum in subjecta creatura et audierunt sensibiliter sed primo modo non et de hoc loquitur hic. Unde Augustinus dicit super hoc pater testimonium perhibuit de me qui me exterius oculis hominum visibiliter exhibuit interius corda hominum ad me cognoscendum attendit. Item continuat de sufficiencia et ordine istorum ipsorum testiorum et videndum quod primum testimonium Johannis scilicet fuit inducens per modum opinionis per mores 3^m scilicet patris complens et scripture in veritate stabiliens et ex hiis resultat unum testimonium completum et perfectum et gradatim ordinatum secundum dictas condiciones.

Et non vultis venire ad me etc. Ponitur testium tercio. Hic ponitur incredulorum non credencium reprehensio. Reprehendit autem dominus Judeos quantum modis primo a defectu amoris divini 2° a credulitate erroris falsi 3° ab appetitu honoris vani 4° a defectu fidei. Primo igitur reprehendit eos a defectu amoris divini, signum est quod ipsi adeo non veniunt quem deus misit. Unde dicit et non vultis venire ad me ut vitam habeatis. Ita sufficiencia testimonia habeo et tamen ad me venire non vultis ymmo advenientes me fugitis. Infra 8° quare loquelam meam non cognoscitis quia non potestis audire sermonem meum nec ipsos arguit quod non veniunt propter gloriam suam. Unde dicit Claritatem ab hominibus non accipio glossa Judei .i. humanam laudem non quero nec honorem quem vult dare spiritualem sed a patre. Infra 17 pater clarifica nomen tuum .i. filium tuum. Vos non arguo propter amorem glorie mee sed propter defectum dileccionis divine. Unde dicit Sed cognovi vos quia dilectionem dei non habetis in vobis, ymmo magis odium. Infra 15 nunc autem et viderunt et oderunt et me et patrem meum. Et ideo estis digni reprehensione quia carent veste nupciali. Mt. 22 amice quomodo huc intrasti

Ego veni in nomine patris mei etc. Hic tangit secundum scilicet cecitas erroris falsi quia non receperunt humilem sed recipient superbum. Unde dicit Ego veni in nomine patris mei ymmo scilicet gloriam querens non meam. Infra 8° Ego gloriam meam non quero et non accepistis me scilicet humilem super paupere in pauperem venientem et sic eum non receperunt sed si alius venerit in nomine suo ut antichristus qui querit gloriam suam propriam. 2 Thess. 2 nisi venerit discessio primum et revelatus fuerit homo peccati filius perdicionis qui adversatur et extollitur super omne quod dicitur deus aut quod colitur ita ut in templo dei sedeat ostendens se tamquam ipse sit deus illum accipietis mysterio di

[illegible]

quod ... non potuit ... Christus ... gloriam et laudes appetere ... alios efferri ... reputabat in gloriam
... Christus credere quia ... videbat et ... eius non potuit ... ille ... credere ... qui ...
... gloriam querit et ei placere appetit. Et io. infra xij: Multi ex principibus crediderunt ... et
... [illegible] ... Dilexerunt gloriam hominum magis quam gloriam dei
... magnanimus ... omnis ... gloria ... hominum ... gloria ... aufert
... gloria dicitur magnum vicium est ...

sit indicio excecati. 2ᵃ Thess. 2ᵒ mittet
deus illis operacionem erroris ut credant men-
dacio, et hoc huius est quod noluerunt credere
veritati. Quomodo potestis vos etc. Hic 3ᵒ
reprehendit ab appetitu honoris vani,
vane ang[?] causat inhabiles ad credendum
in veritatem quia querebat vanitatem. Apostolus
quia dicit: Quomodo potestis vos credere?
veritati qui gloriam ab invicem recipitis
adherendo vanitati; gloria enim mundi-
na vana est. Ysa. 40: omnis caro fenum
et omnis gloria eius quasi flos agri; et ex
appetitu vanitatis redditur homo inhabilis
ad fidem veritatis. Ps.: filii hominum usque-
quo gravi corde etc. Et gloriam
[illegible]: et gloriam que a solo deo est non
queritis: gloriam scilicet veram, que a solo deo
est. Ps.: gratiam et gloriam dabit dominus.
Propterea dicitur 2ᵃ Cor. 10: qui gloriatur in
domino glorietur; non enim qui se ipsum com-
mendat ille probatus est, sed quem
deus commendat. Nolite putare quia
hic tangitur 4ᵐ, scilicet defectus fidei in iudeis
non tantum ad credendum Christo Ihesu verum eciam
Moysi; propter quod non tantum accusabuntur a Christo
sed a Moyse. Propterea dicit: Nolite putare
quia ego accusaturus sim vos apud patrem
meum, quia non venit accusare sed salvare,
unde ipse propiciacio est pro peccatis nostris;
necesse tamen caret accusatore, ideo dicit:
est qui accusat vos Moyses in quo
vos speratis, tamquam eius discipuli, iuxta
9: nos Moysi discipuli sumus, nos scimus
quia Moysi locutus est deus; iste vos
accusat, quia ei non creditis. Unde dicit:
Si enim crederetis Moysi crederetis for-
sitan et michi. Forsitan non est liberum.
Glossa: Forsitan hic est [illegible]
non dubitacio dei, et vere et michi

de me enim ille scripsit. Deut. 18: prophetam
de gente tua et de fratribus tuis sic-
ut me suscitabit tibi dominus deus tuus;
ipsum audies sicut et me; et ille vos
accusabit quia ei non creditis. Unde
dicit: Si autem illius litteris non creditis,
quomodo verbis meis credetis? quasi diceret
nullo modo. Luc. 16: Si Moysen et
prophetas non audiunt, neque si quis ex
mortuis resurrexerit credent ei.
Sic quidem de hoc quod dicit: claritatem
ab hominibus non accipio, quod infra ult.
dicitur significans de Petro qua morte
clarificaturus esset deum. Homines enim cla-
rificant deum, ergo etc. Item Philipp. 1ᵒ:
magnificabitur Christus Ihesus in corpore meo
sive per vitam sive per mortem. Respondeo dicendum
quod duplex dicitur clarificacio: in homine et per
hominem, et ab homine. Clarificari in homine
est suam claritatem homini revelari; cla-
rificari per hominem est per illum aliis [illegible].
Clarificari ab homine est gloriam aliquam
ab homine sibi dari et augeri. Primis
duobus modis est verum, sed 3ᵒ modo est falsum.
Item quidem de hoc quod dicit: Nolite
putare quia ego accusaturus sim vos apud
patrem meum; econtra Christus est iustus
et non potest non esse iustus; ergo sicut
eius est laudare bonos ita eciam
accusare malos. Item Jerem. 29:
Ego sum iudex et testis, dicit dominus; ergo
sicut eius testis est, eius est accusare
malos. Respondeo dicendum quod Christus Ihesus
quantum in se est morte sua se obtulit
et quod pro omnibus; ideo magis est de se
neminem accusare. Unde glossa dicit: Sanguis
vero Christi Ihesu neminem accusat
sed clamat veniam; sanguis Abel
vindictam; doctrina legis Moysi [illegible]

... Nolite putare ... accusaturus sim vos apud patrem ... Moyses ...
accusabit vos ... quia non creditis ei ...
... est qui accusat Moyses ...

vindicta / unde intelligendum est quod ipse ex se non accusat / sed ex causa mea vel dicendum est quod non primo et principaliter accusat / sed magis principaliter moyses / cum non credunt precedentes xpm / Item de auctoritate dicitur Si illius litteris non creditis quomodo verbis meis credetis / hic videtur locus a minori esse negando vnde et sic sit minus firmus non tamen iudeis minus sed maius

Post hec abiit ihesus trans mare galilee / In precedenti capitulo ostendit se dominus ihesus creatorem / In hac parte ostendit se consummatorem / et quia ipse est consummator corporum et spirituum / et per visibilia peruenitur ad invisibilia / ideo primo ostendit se consummatorem corporum / secundo spirituum ibi / altera die turba etc. / Consummatorem igitur corporum se ostendit mirabiliter reficiendo corporaliter / quam mirabilem refectionem describit / quantum ad tria / primo quantum ad antecedentia / secundo quantum ad concomitantia / tertio quantum ad consequentia / secundum ibi dicit ergo ihesus / tertium ibi illi autem homines / Antecedentia autem que fuerunt causa vel occasio faciendi miraculum sunt quatuor / primum supueniens multitudo / secundum loci et temporis aptitudo / tertium defectus precii ad ciborum emptionem / quartum insufficiencia cibi ad multitudinis refectionem / prima igitur occasio faciendi miraculum fuit superueniens multitudo que secuta est xpm causa presencia sua ad videnda eius miracula / propter quod dicit post hec abiit ihesus aliter continuatur secundum ordinem temporis sic quia primum signum est factum in penthecostes / id autem circa pascha sequens / vnde dicit post hec abiit etc. aliter sic

quia per superiora verba ihesus xpc dignitatis sue et honestatis verba archana / minatur / mirantur / ideo euangelista post hec aut de isto miraculo in quo quia deus esset ostendit non verbo sed facto adhuc aliter continuatur sic sicut erant iudei de verbis ihesu scandalizati nunc mitigat eorum furorem per recessionem suam / vnde dicitur post hec scilicet que facta sunt abiit ihesus trans mare galilee quod est tyberiadis stagnum erat dulcis aque quod venit a iordane / secundum ebraico ydiomate dicitur mare quia omnes congregationes aquarum appellant maria / dicitur ante mare galilee a regione adiacenti / dicitur tyberiadis a ciuitate que super stagnum sita est / dicitur genezareth a natura loci quia ex se vndis crispantibus generat auras / dicitur stagnum quia aqua stat / et sequebatur eum multitudo magna et non semper sed quia videbant signa que faciebat super hiis qui infirmabantur / propter hec signa videnda sequebantur xpm quia dicitur propter hec corporali quo iudei signa querunt et cum videt signa magnificat deum luce .5. repleti sunt timore dicentes quia vidimus mirabilia hodie propter hec signa attendunt iudei et confirmatur ecclesiastici .18. state et videte magnalia dei que facturus est hodie / Abiit ergo in montem / hic nota secunda occasio scilicet loci et temporis aptitudo / locus aptus erat ad miraculum quia desertus erat in quo erat refectionis defectus / ideo dicit abiit in montem ihesus et ibi sedebat cum discipulis suis / locum quem Johannes vocat montem propter altitudinem / vocat matheus desertum propter solitudinem / matthei .14. secessit inde in nauicula in locum desertum seorsum / et iste locus ad faciendum miracula erat aptus quia non erat ibi cibus

tho ... [illegible] ... in peregrinum et [illegible] / [illegible] ... assumpsit ... / [illegible] ... [illegible]

tho ... pascha ... [illegible]

Unde dicitur ca. 1e. quod dixerunt discipuli
Domino desertus est locus dimitte turbas
ut euntes in castella emant escas
Erat enim aptitudo temporis quia pascha unde
dicit Erat autem proximum pascha dies
festus iudeorum In hoc dominus fecerat
miracula et illa non debebat renovare
quia novum pascha debebat facere Nondum
ut dicit crisostomus quia apostasie materia
communis Johis usque ad hoc fluxerat
omnibus annis licet evangelista pauca nar-
ret de hoc quod alii narraverunt Cum
sublevasset ergo oculos ihesus Hic notatur
occasio scilicet desertus propter ad emen-
dos cibos unde respicit tanta multitudo
et ad hunc destin manifestand quesivit
dominus a philippo de precio propterea dicit
Cum sublevasset oculos ihesus propter
sue benignitatem quia sicut dicitur ... pre-
cessit dominus super timentes eum et vidisset
quia multitudo maxima venit ad eum
propter devotionem Unde dicit ca. 1e. Se-
cute sunt eum turbe pedestre e
de civitatibus dicit ad philippum propter
prudentie circumspectionem ...
[illegible] cura est de nobis Unde ememus
panes ut manducent hii ad corporis
refectionem ... sufficien-
cia precium ad emendum nec ipse ...
indigebat ... venite emite
absque argento hoc non querebat quia
dubitaret unde dixit hoc autem dixit
temptans eum non dubitans ipse enim
sciebat quid esset facturus Ideo dixit ut
placet et ... quod precium deficit
Ideo sequitur responsio philippi Respondit
ei philippus ducentorum denariorum
panes non sufficiunt ut unusquisque
modicum quid accipiat et ita magis
... est ... et ipsi pauperes erant
et non habebant ... enim

... [illegible]

reliquerant 2m quod dixit petrus ca. 19
Ecce nos reliquimus omnia et secuti
sumus te Actus 3o Argentum et aurum
non est michi etc. Sequitur
Dixit autem ei unus ex discipulis eius
Hic notatur occasio et insufficientia
cibi ad tante multitudinis refectionem
cum essent cum quinque milia non ha-
bebant panes nisi quinque et hoc notatur
in responsione andree propterea dicit
Dixit autem ei unus ex discipulis eius
andreas frater symonis petri Dominus scilicet
a philippo querenti de ciborum re-
fectione Est puer unus hic qui habet
quinque panes ordeaceos et duos
pisces tot inquit panes nos habemus
sed non sufficiunt Ideo dicit sed hec quid
sunt inter tantos inquit notatur
mira inopia domini et discipulorum
quia paucos et grossos panes habebant et viles
unde et frequenter dominus ihesus passus fuit
famem Math. 12 Abiit ihesus sabbato dis-
cipuli autem esurientes ceperunt
vellere spicas Moraliter quinque panes quibus
reficitur affectus que ortum habent
ex quinque consideracionibus intellectus
1 Ex consideracione proprie pravitatis panis
contricionis de quo in psalmo Cibabis
nos pane lacrimarum Iste est potus
de quo ... Unde debat michi
2 panis etc. Ex consideracione passionis
ihesu christi panis afflictionis Deut.
16 Septem diebus comedere
3 afflictionis pane etc. Ex consideracione
defectus fratrum panis compassionis Eccl.
11 Mitte panem tuum super transeuntes
aquas scilicet tribulacionis sed hoc non
4 debet ... Ex consideracione supplicii
eterni panis timoris Ezech. 12 ...
ducantur panem in luctu et timore

memoras ut / Ex qsideracione dilacois
primi / et qo hoc panis devocois qui
est in pectus ps fuit michi lacrime
mee panes die ac nocte. Circa dt
hic qo de curietate qr dr mt xiiiio
qr discipuli accesserunt ad dnm et
dixerunt ei qr turbas dimitteret /
et dr sibi marci 6 / qr dns videt dis
cipulis non sunt necesse ire. hic dicit
qr peciit a philippo. Item obicit qr
dr qr philippus dt ducentorum denariorum
panes non sufficiunt etc. Jo. 6 dicit
qr discipuli dixerunt emites enim
ducentis denariis panes et demus
illis manducare. Unde pri dicit
qr curietas soluitur ex hoc qr frequenter
unus dicit qr alius obmittit / et in
telligendum est qr discipuli primo venerunt
ad dnm ihm et post dns inspexit
turbas et allocutus est philippum
et tunc philippus rndit et alius
evangelista virtutem philippi attribuit
aliis / ut marcus qr synodochen
et dein dns quesivit quot panes
haberent et hoc johannes obmittit / et
rndit andreas qr quinque / et hoc
johannes dt de andrea specialiter alii
attribuunt pluribus qr in persona plurium
loquebatur. Est etiam qo de rone
littere / cum philippus non esset dispensa
tor sed iudas / videtur qr dns ihc
debuisset a iuda querere / non a philip
po. Solvitur dicendum qr illa qo fuit ad
probandum et instruendum, qr philippus
magis indigebat doctrina sicut
patet inf. xiiiio. qn quesivit omnis nobis
patrem ideo magis ab ipso quesivit
Aliter potest dici qr philippus erat
circa illam provinciam oriundus unde

et turbis notus erat et ideo de ipsis
magis sollicitus erat et ideo credendum
qr ipse primo dnm de turbis sollicita
tus est et post dns ab ipso quesivit
Est etiam qo de veritate lre qr dr hic
hoc autem dicebat temptans eum
contra Jacobi primo deus neminem temptat /
sed idem deus intemptator malorum
est. Item temptare bonum est vel pravum
sed deus neminem ad pravum inclinat
sed dicendum qr temptat non ad malum
inclinando sed probando iuxta illud ps.
proba me dne et tempta me etc. sed
eius est probare i. per experimentum
scire qui hominem non cognoscit 2
ergo sed deus hominem cognoscit non
temptat nec probat. Pro solutione qr e 3
temptatio ad malum inclinans
et hec est a carne / mundo / dyabolo [modus temptationis]
non a deo / et est temptatio probans
et hoc potest esse triplex / aut ut temptatus ipso
temptat probari / aut ut ipso temptat
aliis / aut ut probatus innotescat
sibi ipsi / primo modo non temptat deus
sed homo deut. xiio. exemplum dominus tempta
tabit te / 2o temptat deus bo
norum ad exemplum / gen 22o / temptavit
deus abraham / 3o temptat et probat
etiam ad humilitatem merita qr homo
humiliatur dum sibi eius infirmitas in
notescit / ps proba me dne et tempta me
Dixit ergo ihesus / postquam dicta 2a pars
ta sunt antecedentia ad mirabilem
refectionem hic ponitur geometrica actio
que sunt tria / primum sessio discumbentium /
2m multiplicatio panum / 3m collectio
fragmentorum / primo igitur sicut dictum
est ponitur sessio discumbentium ad x.
imperium / sed autem dt ergo eis ihs dt

.// ut fr dci q u fuid ab cophim q ad loqui de fragmentis q xij cophinu repleri plen

lu Colligite ꝑ discipulos ꝑ fragmenta dicit ꝑ apostolos plura pluraliter ... cophinos in ... in alio ... fuid ... ad ...

.i. discipulis facite homines discumbere hoc est ut comedat et resideat / discumbere enim ut recumbere proprie est comedentium unde luc. xiv. cum vocatus fueris ad nuptias recumbe etc. / et locus ad recumbendum erat aptus unde dicitur

lu Erat autem multum feni in loco / et in primo loco convenienti fecerunt discipuli eos recumbere / ideo dicit / discubuerunt

lu ergo viri numero quasi quinque milia quod dictum est quia forte aliquis decat vel superceat sed quia scriptura non facit vir i. thib... minutias / alii dicunt quod erant quinque milia virorum exceptis parvulis et mulieribus

lu Accepit ergo ihesus etc. Ut hic tangitur 2m multiplicatio panum que impetrata est in gratiarum actione et consummata in panum distributione ideo dicit Accepit ergo ihesus panes ad multiplicandum / gratiarum enim postulativa est / unde num. xi. dixit dominus moysi numquid invalida est manus domini iam nunc videbis utrum sermo meus opere compleatur et ad gratias egisset ad scilicet patrem hic thimo. v. nec recipiendi quod cum gratiarum actione percipitur sanctificatur enim per verbum dei et orationem. Distribuit discumbentibus scilicet ad comedendum per apostolos ut scilicet discipulis daret quisque sua voluntate sicut rex quoniam disposuerat rex statuerat ponens mensis singulorum de principibus suis ut sumeret unusquisque quod vellet. Similiter ex piscibus quantum volebant .i. usque ad satietatem ideo ri... comederunt carnes et nimis saturati sunt panibus.

lu Ut autem impleti sunt hic tangitur 3m scilicet collectio fragmentorum ne superflua perirent propter quod dicit Ut autem impleti sunt .i. saturati dixit discipulis

lu suis Colligite que superaverunt fragmenta ne pereant quia enim panis in usum hominum factus est / tunc fragmenta pereunt / quando in usum hominum non assumuntur. post panis ore hominis consummatur et discipuli domini imperium exsecuntur unde dicitur Collegerunt ergo et impleverunt duodecim cophinos etc. mensura et plenitudine mensura etc. Eris ego multiplicationem non amittetur / sed etiam minis que superfuit / et quia pro... erat cophinum unius apostolorum / in quo doctrina apostolorum per toto orbe erat distributa ex reliquiis doctrine christi. Collegerunt igitur duodecim cophinos fragmentorum ex quinque qui superfuerant hiis qui manducaverant. Has reliquias fecit colligi ut appareret fundamentum veri in ps. In reliquiis tuis preparabis vultum eorum. Collegeria puer unus habebat quinque panes ordeaceos et duos pisces qui in duodecim cophinos reliquiarum sunt multiplicati prius / Iste est moyses lator legis qui puer dicitur quia famulus in omni domo fidelissimus / panis est cibus ubi deut. 8. non in solo pane sed in omni verbo quod procedit etc. quinque ergo panes sunt verba de quibus apostolus prima Cor. xiv. malle loqui quinque verba in sensu meo Iohannes quinque verba sunt quinque libri moysi de quibus apostolus loquitur / Isti panes multiplicantur dum multiplex eorum intelligentia a domino aperitur Luc. ult. Incipiens a moyse interpretabatur illis in omnibus ... et multiplicantur remanet duodecim cophinum fragmentorum .i. doctrina duodecim apostolorum qui dispersi per orbem / iuxta illud psalmi In omnem

tiam vel est q. ultio emittebat in mu
dum virtutem potestatis celbam omni
creature. ¶ Tercium de multiplicacione
panum quia eius dominus suam potenciam
manifestare volebat et maior potestas
est panes creare quam multiplicare
quia illud ex nichilo hoc ex aliquo
et ... erat facile domino utrumque ...
Unde Ambrosius utrumque est potentie
infinite tanta multiplicacio quota
prima ... in tota quantitate quia sic
erat potentie infinite / quam creatio / mag
tamen multiplicavit / quam creavit / ut ora
hereticorum concluderet qui dicunt quod visi
bilia pertineant ad deum tenebra
rum non ad deum lucis ut ergo ostenderet quod
ipse esset qui omnia visibilia crearet
iam creata voluit multiplicare. ¶
2a. ¶ Utrum autem deus multiplicavit panes
nova aliunde apponendo materiam / vel
creando / vel illam extendendo dubium
esse videtur. nec hoc dicitur / sed predicto
tamen Ambrosius quod fuit ibi multiplicacio
sine creacione et extrinseca appositione
nec fuit extensio materie tamen sicut
est per virtutem agentis naturalis sed
simul fuit creacio in materia et forma
per virtutem infinitam et hoc non habet
simile in natura sic nec creacio ¶ Tercium
titulus dominus etc. 2o capitulum. Primum fecit /
unde est hoc quod panes ordeacei et vi
lem tribus distribuit / Unde Ambrosius quod
non fuit locutus ex hoc / quod sic transsum
tavit vinum et optimam formam /
dedit / sic multiplicavit et augmentavit
non fecit manere priorem quantitatem
dedit quia ultra naturam. ij. capitulos.
¶ Spiritualis non est quia per quinque panes
quinque libros moysi intelligunt doctores
quia moysi aspera est et dura et non

Aliter ... ... fuit ...
... ... et
... ...
creati ...

panes ordeaceos multiplicavit
¶ Item quia Christus pro quod in hoc mira
culo faciendo gracias egit eo et aliis
non / videtur ipse ostendisse impotentiam
unde quia illud non fecit pro miraculum
impetrandum sed pro consuetudine quam
habebat in principio questionis gracias agere
et celestia benedicere / in quo instruxit
quod cum graciarum actione et oratione debe
mus cibum sumere ¶ Item ergo est cum omne
superfluum sit evitandum et deus iesus
omnia fecit in numero pondere et mensura. ergo
videtur quod non debuerit ultra sufficien
ciam panes multiplicare / Unde Ambrosius
quod et si fuerunt ultra necessitatem / non tamen
ultra utilitatem / ymo utilitas fuit refec
cionis / et nostre erudicionis / refectionis
quia postmodum discipuli indiguerunt
nostre / erudicionis ut cognoscamus quod
deus ultra nostram indigenciam potens est
paratus est dare cognoscamus etiam
miraculum fuisse verum et etiam ex certo
numero superancium fragmentorum apostolorum
intelligamus doctrinam et cibum multorum
¶ Illi autem homines etc. / 3a pars lectionis
describitur supra antecedencia admi
rabilem refeccionem et concomitancia hic
describuntur consequencia que sunt quatuor scilicet turbarum
devocio ad Christum ihesum hono
randum / absconsio domini ad honorem
fugiendum / descensus discipulorum ad
tristiciam / adventus Christi ad suam
redemptionem / Primum ergo eo sequens sicut dictum
est ad predictum miraculum fuit turbarum
devocio ad Christum honorandum / et hoc
cognoscentes eum per signum unde dicit
Illi ergo homines cum vidissent / quod fecerat
signum i. considerassent signum magnitudinis
dicebant quia hic est vere propheta qui venturus
est in mundum. i. Christus qui expectabatur

... salvandus ... ... ad ...
istius adventu

tangit dns totius mundi hoc per signa
dicebant iudei s. quia christus erat qui venit in
prophetia signa faciet. Ihesus ergo cum cog-
hic tangit primum s. absconsio domini
ad honorem fugiendo quod prendit tibias
contra velle propterea dicit Ihesus ergo cum
cognovisset quod venturi esse
erant ut raperent eum et vellent
et facerent eum regem fugit iterum in
montem ipse solus quod per celeritate dis-
cipulos non expectans. volebat enim
eum rapiendo regem facere. autem
tempus sicut ipse dicit iusta 18 regnum
meum non est de hoc mundo. aug. fu-
git christus cum eum voluerunt facere regem
omnia enim terrena bona contempsit
homo christus ut contempnenda monstra-
ret. omnia mala sustinuit ut nec in
illis queretur felicitas nec in istis timeretur adversitas
Ut autem sero factum est d. etc.
hic tangit 3m s. discipulorum descensus
ad recedendum volebat enim dns ihesus
turbas latenter dimittere ut ipsum non
invenirent ideo premittit discipulos suos
ut descenderent de monte tristificantes
propterea dicit Ut autem sero factum esset
hoc est hora recedendi ad hospitium
descenderunt discipuli eius ad mare
ut scilicet tristificantes et cum ascendissent
navem venerunt trans mare in caphar-
naum venerunt i. venire ceperunt
per navim anticipantes. dicitur ideo venie-
bant quia ibi dns habitabat. Mat 4 Et
descendit capharnaum et habitavit
ibi. Et tenebre facte hic tangit 4m
s. adventus christi ad succurrendum quia ipsi
erant in periculo constituti propter obscuri-
tatem noctis et tempestate maris.
ideo dicit Et tenebre iam facte sunt
et ecce periculum noctis et maior quia de-
erat ductor. Et ideo dicit Et non
venerat ad eos ihesus ideo erant

[illegible]

[illegible]

in periculo iuxta 12. quia ambulat in tene-
bris nescit quo vadit. erat et periculum
tempestatis propterea dicit mare autem
magno vento flante exsurgebat.
mare enim exsurgit adventu venti
Jone primo misit deus ventum magnum
in mare et facta est tempestas magna
Et quia dns ipse est ihesus qui tribula-
tis sunt corde ideo misit adventum dni
ad succurrendum propterea dicit Cum remigassent
ergo q. stadia 25 aut triginta q. d.
per mediocritatem spacii in mari vident
ihesum ambulantem super mare et proxi-
mum fieri ad succurrendum sed non agnoscebant
eum. ideo subdit Et timuerunt etc
non horum reddit causam Mt 14. quia putaverunt
fantasma esse et quia confortat dns
ihesus corda timida ideo dicit Ihesus
autem dixit eis ego sum s. qui protego
nolite timere. cum dns adest non est
timendum ps. 26 dns protector
meus a quo trepidabo. Et exhor-
tatus sunt voluerunt ergo eum accipere
in navim agnoscentes eum et statim
gaudentes et statim fuit navis ad
terram quam ibant. i. ad quam quia
dns corpus ibi erat et a mane
non portabat sed portabat eam [illegible]
portans omnia verbo virtutis sue et statim
quia sapientie [illegible] subest enim tibi cum
volueris posse. [illegible] fuit miraculum
s. super mare ambulatio. tempestatis
compressio. et ad portum velocissime applicatio.
Capharnaum [illegible] villa ad quam
vadunt. quo vadunt. et quis ductor
[illegible] villa ad quam vadunt
capharnaum que interpretatur villa
pulcherrima. hec est celestis patria in
qua summa pulchritudo ut dicitur
de sanctis sapiencie quinto acceperunt regnum

[illegible]

decorem et dyadema speciei de manu
domini. Ad hanc villam transit per mare
i. per tribulacionem amaritudinis. Act. xiv.
per multas tribulaciones etc. Per hoc mare
transivit navicula petri in qua Christo
salvatur. Unde illud Act. xxvii. nisi in
navi manserit vos salvi non poteritis
fieri. multi per primam non egerunt ma-
dere in manus domini. Eccl. ii. Hec
navicula concutitur ad temptacionem / separatur
flatibus / Mt. xiv. Et flante venti
navigantes vident dominum ambulantem
sic hic / pugnantes vident stantem
Act. vii. contemplantes sedentem Ysa. vi.
vidi dominum etc. Et abest deus et
ad portum perducit Ps. cvi. Et cum
transieris per aquas tecum ero et flumina
non operient te. 2m illud Ps. Cum ipso
sum in tribulacione etc. Item hic primo
quod ille dicunt de Christo hic est vere propheta
vos dicunt unum vel filium / quod unum videtur
quod dicitur deut. xviii. prophetam suscitabit
nobis et glossa dicit quod ad literam intel-
ligunt de Christo / sed contra prophetia non
est comprehensorum qui vident in claritate
sed isti vident in speculo. Ergo Christus
fuit comprehensor non ergo est propheta / Respondeo
dicendum quod propheta dicitur dupliciter vel ratione intuitio-
nis inspiracionis et revelacionis
et sic importat secundum cognicionem igno-
rantia / dicitur et propheta ratione infallibilitatis
et veritatis denunciacionis sic primum
non dicitur Christus sed 2. quia omnia dixit
in omnibus infallibiliter. Item de
hoc quod dominus fugit in montem. Contra
ipse erat rex / ergo recipiendus erat
ut rex et ipse debebat velle quod sui
eum reciperent ut debebat ergo non
debebat fugere primo se offerre
Item qui salus populi pendet ex

aliquo electo / non debet se absentare ergo etc.
salus populi quoniam etc. Item quare solus
fugit cum prius non solus ascendit
sed ipse et discipuli eius. Unde dicendum quod vere
recipitur ut rex / qui recipitur ut regnet
in corde per fidem / sed quia ille de fide
et salute non curabat / sed de temporali re-
fectione / non iniuste se absentat / et per hoc
patet solucio ad secundum quia non pendebat
salus populi ex regno vel carnali sed
spirituali. Item quare quod solus fugit.
Unde per acceleracionem alios non ex-
spectavit / per absconsione societate
habere noluit / per instruccionem ut osten-
dat quod in prosperitate honore ab aliis
familiaribus non est petendum consilium /
quod in hoc respectat illud ecclesiastice a°
inimici hominis domestici eius.
Item de descensu discipulorum quia
dicitur quod descenderunt ~~ad~~ cum sero factum esset
quos in gremium solitarium miserunt
videtur quod reprehensibiles fuerunt. Item
dicitur discipuli venerunt capharnaum
quia Mt. vi. quod precepit eis ut venirent
bethsaida / Unde dicendum quod sicut dicit Ma-
theus dominus compulit discipulos suos
ascendere in navim ideo non fuerunt
reprehensibiles quia domino obedierunt.
Ad obiectum de contrarietate dicendum quod mar-
cus nominat villam proximam / sed Johannes
ad quam ire volebat. Item quare de am-
bulacione domini super mare ex qua parte
fuit miraculum vel aque proprietatis vel
corporis super incedentis / et quare etiam hoc
miraculum non ostendit turbis / Unde
quidam dicunt ~~quod fuit~~ quod fuit ex
parte corporis quod tempore illo dotem
assumpsit agilitatis. hoc dicit magister hugo.
Alii dicunt quod ex parte aque que

sub pedibus creatoris se palpabile prebuit et accepit a gregorio sed melius est quod utrumque quod in natura sua et ipse [illegible] saluata diuina uirtute corporis super efferebatur aquis / magis autem manifestauit discipulis quam turbis quod sicut discipuli precedebant intelligencia ceterorum ut ingredi sic esset apostolorum magister ut in pectore [illegible] dit eis secretum euangelii.

Altera die turba que st[abat]

Dominus Ihesus ostendit se supra esse dominatorem corporalem / hic ostendit se esse conseruatorem refectionem spiritualem / Et quia nemo spiritualiter reficitur nisi consciens et libero arbitrio non consentit nisi alliciatur et excitetur ideo hec per duas tangit quod / primo sit turbarum excitatio / 2o uero promittitur eis spiritualis refectio ibi dixerunt ergo ad eum domine semper da nobis panem / Excitatio igitur turbarum in hoc ordine describitur / primo notatur turbarum ad querendum [illegible] sollicitudo 2o uero inordinate querentium correctio 3o dubitantium instructio / 4o [illegible] uindicatio insinuatur ergo turbarum sollicitudo ad christum querendum preueniendum premiens ex uiso miraculo / et quia eum nesciebant non querebat / quod nesciebant quo et quando recessit propterea dicit / Altera die turba que stabat trans mare stabat in [illegible] per expectationem unde dicere poterant illud petri [illegible] domine bonum est nos hic esse [illegible] non statim recesserant / post considerationem uidit [illegible] non dedit [illegible] cor intelligens [illegible] refecti fuerant uidit quod nauicula non erat ibi nisi una in qua scilicet Ihesus [illegible] transisset nec in illa transiuit et unde super

quia non introisset Ihesus cum discipulis suis in nauim sed soli discipuli eius abiissent et quia eum non inueniebat inuisibiliter eum transisse credebat / et quia uolebant et poterant quia naues aduenerant / propterea subdit Alie uero superuenerunt naues a tyberiade a ciuitate a qua denominabatur locus ille iuxta locum ubi manducauerant panem gratias agente domino quod sic manducatum est Cum ergo uidisset turba quia Ihesus non esset ibi neque discipuli eius qui semper Ihesum uidebant ascenderunt nauiculas et uenerunt capharnaum querentes Ihesum ideo eum querebat quod eos refecerat in prima 2m illud Aug. super illud qui edunt me adhuc esurient In ligno que[rebat] quem salutem operatus est in medio terre [illegible] exiguo ligno crediderunt homines animas suas et transeuntes mare per ratem liberati sunt / Et cum inuenissent / hic tangitur 2m scilicet inordinate querentium correctio / quia enim inuenerunt Ihesum et ei [illegible] cognitionem fatentur propterea dicit Et cum inuenissent eum trans mare qui transire eum non uiderant dixerunt ei Rabbi quando huc uenisti [illegible] admiratione quia nesciebant quo uenit et tempore quo [illegible] querunt sicut discipuli [illegible] dic nobis quando erit [illegible] / Et dominus Ihesus non [illegible] inordinate querentium [illegible] propterea subdit Respondit eis Ihesus et dixit Amen amen dico uobis queritis me non quia uidistis signa que feci ut per signa ueniatis ad fidem et uitam nec spiritualem queritis sed carnalem sed quia ex panibus meis id est a me multiplicatis manducastis et saturati estis et hoc in [illegible] carnales [illegible] corporis

[illegible]

satietatem/ sicut et patres eorum Exo. 16.
Utinam mortui essemus per manum domini in
terra egypti quando sedebamus super ollas
carnium etc. Et quia inordinate querebant
ideo eos dominus Ihesus dirigit et ordinat
q° 2a Operamini, i. opera vestra requirite non cibum qui
perit, i. carnalem qui post comestionem vel esca
ventri et venter escis/ Deus autem et hunc
et has destruet, ad Cor. 6. Omne quod in os
intrat etc. Sed qui permanet in vitam
eternam, i. cibum spiritualem iste cibus est verbum
dei quod in eternum permanet verbum ipsum
... dicitur Verbum domini in eternum permanet/
et ideo dat vitam eternam/ Infra eodem Domine
verba vite eterne habes/ Hunc cibum dat dominus
propterea dicit/ quem filius hominis dabit
vobis tanquam bonus pastor Infra 10 Per
me si quis introierit salvabitur
et ingredietur et egredietur et pascua
inveniet/ et quod ipsius sit hunc cibum
dare propterea dicit Hunc enim pater signavit
deus. ad Cor. 3. In baptismo Hic est filius
meus dilectus/ vel signavit, i. proprio signo
ab aliis distinxit ut sit singularis et
in omnibus primatum tenens/ Distinxit enim
triplici distinctione scilicet unione personali quia
verbum caro factum est/ donorum plenitudine
quia Ioh. 3. Non ad mensuram dat deus spiritum/
peccati immunitate supra 1. Ecce agnus dei
Ista signatio figurata fuit Aggey ult.
Assumam te Zorobabel servum meum dicit
dominus et ponam te quasi signaculum
quia te elegi dicit dominus exercituum per Zo-
robabel intellige Christum ... de agno
Exo. 12. Erit quasi signum in manu tua
3m Dixerunt ergo ad eum quid faciemus
Hic tangitur tertium scilicet dubitacio instructionis
non enim intelligentes Ihesum Christum
... incipiunt dubitare et

querere utrum hoc ait Dixerunt ergo scilicet
iudei ad eum quid faciemus ut operemur q° 3a
opera ~~bona~~ dei/ ideo querebant de opere
quia per illam volebant venire in refectionem
sic enim est ordo 2 ad Tess. ult.
Si quis non laborat non manducet/ Prov. 12.
Qui operatur terram suam saciabitur panibus/ Sed dominus Ihesus querentes eum instruit
Unde dixit Respondit Ihesus et dixit eis
scilicet querentibus Hoc est opus dei ut credatis in eum/ quem misit ille/ hoc est
opus bonum principium omnium bonorum operum
quia dicitur Heb. 11. Sine fide impossibile
est placere deo/ quia qui vult bonum operari
a fide debet incipere Gen. 15. Credidit
Abraham deo et reputatum est ei ad iusticiam
2m Dixerunt ergo ei/ Hic tangitur tertium scilicet
contemptum et supplicationem humiliatam/ nolebant enim Christo credere per signa que viderant
quasi maiora signa vidissent/ Propterea
dicunt/ Quod ergo tu facis signum ut
videamus et credamus tibi/ ideo enim credunt
hebrei nisi signa videant prima Cor.
1. Iudei signa querunt quid operaris q.d.
quid magnum fecisti/ modicum est quod fecisti
... quia quod factum est in deserto/ Patres
nostri manna manducaverunt in deserto non
pane ordeaceo sed celesti/ Unde et
subdit sicut scriptum est panem de celo
dedit eis manducare/ Scriptum est in ps.
panem angelorum manducavit homo cibaria
misit eis in habundantia/ Sic exaltantur
de miraculis ostensis patribus/ contempnentes
miracula Christi/ et dominus Ihesus eos humiliat
ostendens quod scriptura illa non est impleta
per moysen/ sed impletur per ipsum/ propterea
subdit/ Dixit ergo eis Ihesus Amen amen
dico vobis non moyses dedit vobis panem
de celo sicut illa scriptura loquitur non
nisi ... sed typice/ quia sicut dicitur 1 Cor. 10

[illegible]

omnia in figura contingebant illis. Ergo
pater meus dat vobis panem verum de ce-
lo et ideo ad ipsum petimus panem nostrum
supersubstantialem da nobis hodie. Matth. 6.
Et ronem hanc reddit: panis enim
verus est qui de celo descendit et
dat vitam mundo / et sic panis non
fuit manna sed Christus Jhesus. Infra 10.
Ego veni ut vitam habeant et habunda-
cius habeant. Descendere de celo hoc
est in carne venire. Unde Aug.
verbum quod erat panis angelorum dum
descendit in carne ... in lac par-
vulorum. Queritur de hoc quod dicit queritis
me non quia vidistis signa. Contra super-
eos exspectatur enim multitudo magna
quia videbant signa. Responsio: Unde
dicendum quod quedam hec solvunt dupli-
citer. Uno modo per revelacionem ad diversa tempora
quia illi idem qui primo secuti sunt propter signa
postmodum secuti sunt propter escas. Alio modo
solvunt per revelacionem ad diversas perso-
nas quia utrumque verum est / quidam enim
sequebantur propter signa / quidam propter escas.
Unde notandum quod quinque sunt cause quare
aliqui sequebantur dominum Jhesum que his
versibus continentur: Vo morbus signa
cibus blasphemie dogma fuere
cause cur dominum turba secuta fuit.
2a qo. Item queritur de hoc quod dicit operamini
non cibum qui perit. Contra cum quilibet
debeat homo operari pro cibo corporali / quod non
videtur propter litteram istam. Item Matth. 6. nolite
solliciti esse quid manducetis.
Item Luce 10. reprehendit dominus mar-
tham que circa cibum corporalem solli-
cita erat. Ergo non videtur quod homo debeat
pro cibo suo operari. Contra 1 Thessa. 4.
operamini manibus vestris sicut precepimus
vobis. Item 2 Thessa. 3. qui non
laborat non manducet. Ubi eciam apostolus
dicit se prebuisse exemplum. Unde dicendum quod
bonum est operari pro huiusmodi cibo corporali
sicut dicitur in psalmo: labores manuum
tuarum quia manducabis etc. Sed circa
manuum operacionem triplex contingit esse
mordinacio in intencione / ut cum finalis
cibum hunc requirit / et dominus hoc prohibet
hic / in sollicitudine ut cum absorbet
mentem circa terrena / et sic prohibet dominus
in Matheo. Item in tempore ut cum debet
vacare audicioni verbi dei vacat operi
operi vel cibo corporali / et sic reprehendit
Martham que debuisset audire
dominum Jhesum predicantem. Queritur de
hoc quod dicit opus dei est ut credatis
in eum quem ille misit / contra dicit apostolus
Rom. 3. arbitramur hominem iustificari
per fidem sine operibus legis; et ergo non est
opus. Unde opus accipitur quandoque ad
opus operans et opus operatum spirituale
et corporale interius et exterius. Alio modo
... alterum horum preter credere primo modo
credere est opus, 2o modo minime. Item
queritur de hoc quod dicit Moyses non
dedit vobis panem de celo / quia dicitur
Sapie. 16. inparatum panem de celo
prestitisti eis. Unde celum quoddam quod est
celum empireum et est aereum / a
primo enim non habuerunt panem sed a 2o.
Sed solucio non solvit quia Christus non fuit
panis de celo empireo. Ideo dicit
in psalmo panem angelorum mandu-
cavit homo sed panis angelorum non est
de aere. Unde dicendum quod manna fuit
cibus materialis et de celo materiali gene-
ratus figura cibi veri celestis et spiritualis.
Judei ergo qui dicunt illud celeste
intelligendum sunt secundum figuram et typum
opponere vero secundum veritatem aperta
sequitur.

Et dixerunt ad eum / Excitat dominus iudeos ad querendum spirituale refectionis sic iam excitat & petentibus exhibet instructionem / Et quoniam Christus est panis reficiens secundum divinam naturam & secundum humanam naturam / Ideo hec pars habet duas / In prima agitur de refectione huius celestis panis secundum divinam naturam / In secunda quantum ad humanam / ibi Et panis quem ego dabo. Prima pars habet duas partes. In prima ponitur instructio ad iudeorum petitionem / In secunda eius instructionis confirmatio per iudeorum murmurationem ibi Murmurabant ergo iudei /

Instruit ergo iudeos de huius panis celestis refectione hoc ordine / primo ostendit quis sit ille panis reficiens / secundo quos hic panis reficiat / 3º quare illos & non alios reficit / primo igitur ad iudeorum petitionem docet quis sit iste panis reficiens ubi dicit quod inducit iudeos petentes Dixerunt ergo ad eum iudei scilicet Domine da nobis semper panem hunc quia eis promiserat panem vivum [illegible] petiit ut non esuriat sicut mulier aque supra 4º Domine da michi hanc aquam ut non sitiam neque veniam huc haurire. Sic igitur petentibus dominus spiritualem panem ostendit Dixit autem eis Ihesus Ego sum panis vite i. panis dat vitam quia ipse est sapientia de qua Ecclesiastici 4º Sapientia vitam filiis suis inspirat. Et non tantum est dans vitam ymmo etiam satians & affectum & intellectum Unde dicit Qui venit ad me per caritatem [interlinear gloss illegible] sed non esuriet [illegible] Mt 11 Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis & ego reficiam vos & qui credit in me non sitiet unquam quia sicut dicitur est 4º qui biberit ex aqua quam ego dabo ei non sitiet in eternum sed aqua quam ego dabo ei fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam / Et nondum quia cibus pascit quia est in affectu qui magis unitur fides potat quia respicit actum intellectus qui minus unitur & propterea quandoque potus dicitur cibus & per medium sic fides & opera intellectus vita dicitur [illegible] contentis in affectu in qua est cibus /

Sed dixi vobis / hic notatur secundum quos scilicet hic panis reficiat quia non incredulos sed fideles a deo electos et vocatos propterea dicit Ita dixi quod qui venit ad me non esuriet sed vos qui non creditis refici non potestis / Unde ait Sed dixi vobis quia & vidistis me & non credidistis. Supra 3º dixit nos quod scimus loquimur & quod vidimus testamur etc. Item supra 5º Quomodo vos potestis credere qui gloriam ab invicem accipitis & gloriam que a deo est solo non queritis. Item supra eodem Queritis me non quia vidistis signa sed quia de panibus meis manducastis & quia non creditis refici non potestis / Unde Beda panem de celo desideratis / ante vos habetis & non comeditis quia non creditis. Ex illo comedunt qui electi a deo sunt & vocati. Unde dicit Omne quod dat michi pater per eternam electionem & temporalem vocationem / ad me veniet per fidem & dilectionem / De hac dilectione in psalmo Postula a me & dabo tibi gentes hereditatem tuam / Has postulavit infra 17 Pater sancte serva eos in nomine tuo quos dedisti michi. Pater serva eos etc. De isto adventu ad Christum Ihesum dicit Ysaias 2º Venite ascendamus ad montem domini & ad domum dei Iacob et docebit nos vias suas etc. Ad hunc adventum hortatur Ysaias 55º Omnes [illegible]

[illegible]

sitientes venite ad aquas Sic venien
tes reficit unde et subdit et eum
venit ad me non eiciam foras Et ut
ducat eum in illud Can. 2o Intro
duxit me rex in cellam vinariam
etc. Vel non eiciam eum sed introibo ad
eum Apoc. 3o Ecce sto ad hostium
et pulso si quis aperuerit michi intra
bo ad eum et cenabo cum illo | et in hoc
ostenditur dei iusticia quia non reficit nisi
venientes | Venientes quia omnes suscipit
pit et nullum abicit Quia descendi
de celo Hic tangitur 3a causa quare sic refi
cit tam predestinatos et adeo vocatos
quia est conformitas voluntatis sue ad
divinam propterea dicit quia descendi de
celo carne assumendo non ut faciam
voluntatem meam | a patre discordando
sed voluntatem eius qui misit me per
omnia ipsi obediendo | Unde philipp. 2o
factus est obediens usque ad mortem etc.
Sr[?] 7o. non quero voluntatem meam sed
voluntatem eius qui misit me | sed
voluntas patris est ut electi et vocati
hoc pane reficiantur propter quod subdit
hec est enim voluntas eius qui misit
me patris ut omne quod dedit michi s[cilicet]
per electionem Ro. 8. quos presciuit et
predestinavit conformes fieri ymaginis
filii sui non perdam ex eo per reprobacionem
Unde illud 1a Corin. 1o perdam sapientiam
et prudentiam reprobabo sed resuscitem
illud in novissimo die | ad eternam vitam[?]
preparacionem Roma. 8o Si spiritus eius
qui suscitavit Christum a mortuis habitat
in vobis vivificabit et mortalia corpo
ra hanc voluntatem implevit per patrem
Infra 18. Pater quos dedisti michi non
perdidi ex eis quemquam | Et quia sic elegit
nos deus ut per vitam fidei veniamus

consequimur ut ostendit arbitrii in cooperacione
itemque repetit Hec est autem voluntas
patris mei qui misit me ut omnis qui
videt filium scilicet humanitatem et credit in
eum per sui arbitrii libertatem quia sicut
dicit Aug. non potest homo credere nisi volens
habeat vitam eternam in premio et suscitabo
eum ego in novissimo die et ita hanc
vitam consequitur per filium Ephes. 2o Cum essemus
mortui peccatis convivificavit nos Christo
et resuscitavit et consedere fecit in celesti
bus et hoc in novissimo die quia sicut 1a
Corin. 15 novissima autem destruetur inimi
ca mors | Sequitur de hoc quod dixit qui
venit ad me non esuriet Contra videtur
infra eodem quia multi ex discipulis eius
abierunt retro et constat quod prius ad ipsum
venerunt ergo falsum dicit | Unde intelligendum
de illis qui venerunt corde perfecto non
ficto et isti sunt qui venerunt cum caritate
perseverante aliquando videtur at si non
venerint eo quod omnes iusticie in obliui
one dantur | Sequitur de hoc quod dicit
vidistis me et non credidistis videtur quod
~~ne[?]~~ quia fides est earum rerum que
non videntur ypothesis Hebr. 11. igitur
videtur quod non potest eos reprehendere de hoc quod non
credunt cum videant | Et dicens quod vi
derunt secundum humanitatem est sed credere secundum
divinitatem hoc non est quia visio humanitatis
pocius impedit fidem divinitatis quam adiu
vet ergo non debet eos arguere ex hoc | Respon
dendum quod intelligit de visione non humanitatis
pure vel infime | sed de visione virtutis
et potencie in effectu | et qui videbat
divinam virtutem in effectu ideo credere
debebat | Et obicitur quod visio repugnat
fidei dicendum quod verum est de visione certa[?]
sed non est verum de visione que est in
effectu tamquam in speculo quia fidei
est videre per speculum et in enigmate

Item quintum de hoc quod dicit quod omne quod
dedit michi pater non perdam
ex eo quidem. Contra infra xi. Nemo ex
eis quos dedisti michi periit nisi
filius perdicionis ergo aliquis periit ex eis
datis. Respondeo dicendum quod duplex est sensus. De hoc quod
dicit dedit quod dare est duplex vel secundum
presentem iusticiam et sic Iudas fuit ex
Iudas et sic periit vel dare secundum electionem
eternam et sic dati sunt predestinati ex
quibus nullus periit. Secundo videtur quod sint
duo in hoc quod dicit perdam quod ipse Christus
diligentissime custodit eos sed nullus
periit per defectum pastoris sed quod mercenarius
inventus salvat aliquem periit per ma
liciam suam sed Christus eos non perdit sed
ipsi se sequuntur.

Murmurabant. Supra posuit instructionem
ad Iudeorum peticionem. Hic ponit
confirmacionem ad compescendam eorum murmuracionem
et procedit in hac parte hoc ordine
primo ponit Iudeorum murmuracionem
secundo vero murmuracionis cohibicionem tercio erroris
amocionem. Quarto veritatis doctrine confirmacionem
insinuat. Ergo primo Iudeorum murmuracio
de hoc quod dominus se de celo dixerat
descendisse. Propter quod dicit murmurabant
ergo Iudei de illo. Murmuracio est
occulta detractio sed quia non aperte
sed occulte. Contra dicebat quod signum de
panum multiplicacione adhuc recens erat
more patrum suorum similiter de quibus
numeri xi. vulgus multitudo erat pessima
murmurat contra me et subdit de quo murmurabat
quod dixisset ego sum panis
qui de celo descendi. Ipsi enim querebant
panem temporalem ad manducandum sed quod
spe sua frustrati erant. In hac visione
Iudeos murmurabat et dicebant
Nonne hic est Ihesus filius Ioseph. Luce

tercio. Erat incipiens quasi annorum triginta ut
putabatur filius Ioseph cuius nos novimus
patrem et matrem de terris non de celis.
Matthei xiii. Nonne hic est fabri filius. Non
ne mater eius dicitur Maria et fratres eius et
sorores eius apud nos sunt. Unde ergo
dicit hic quod de celo descendi cum sciant
eum natum esse in terris. Et sic verificatum
est illud quod dictum est supra x. Propheta in patria
sua honorem non habet quia eum dicebant
carnalem. Generacionem negabant eternam
et quia contempserunt Christum humilem non
poterant eum videre sublimem. Respondit ergo
Ihesus et dixit eis. Hic tangit secundum
scilicet murmuracionis cohibicionem. Cohibet enim
eos a murmure sed dicit Nolite murmurare
in invicem et hoc quia non prodest. Sapiencie
primo. Custodite vos a murmuracione
que nichil prodest sed obest. Prime Corinthiorum x.
Neque murmuraveritis sicut quidam murmuraverunt
et ideo quare non debet murmurare
est quia Christum non intelligunt
et quia eum non intelligunt stulte eum
reprehendunt. Et hoc non intelligunt
quia non credunt. Et ideo non credunt quia
non eis datum est a patre. Propterea dicit
Nemo potest venire ad me per fidem et
dileccionem et cognicionem nisi pater qui misit
me traxerit illum per revelacionem. Supra
petrum dicit Matthei xvi. Beatus es Symon
Bariona quia caro et sanguis non revelavit tibi
pater trahit ad me per revelacionem. Et
ego resuscitabo eum in novissimo
die per redempcionem et liberacionem a morte.
Prime Corinthiorum xv. Quoniam quidem
per hominem mors et per hominem resurreccio
mortuorum et sicut in Adam omnes moriuntur
ita et in Christo omnes vivificabuntur.
Et ut magis eis sententiam imponat
confirmat per scripturam. Scriptum est in prophetis
Et erunt omnes docibiles dei.

docebuntur a deo. In psalmo dicit quia in pluribus meminit Ieremie 36. dabo legem meam in visceribus eorum et in cordibus eorum scribam et non docebit ultra vir proximum suum et vir fratrem suum dicens cognosce dominum. omnes enim cognoscent me a minimo usque ad maximum. Item ysaie. ponam cunctos filios tuos doctos a domino. Et Ioel 2° effundam de spiritu meo super omnem carnem et prophetabunt filii vestri et filie vestre senes vestri sompniabunt etc.

Omnis qui audivit a patre. Hic tangitur secundus error amovendus quia cum dixerat quod omnes docentur ideo ne aliquis crederet quod videat deum a quo docentur dicit quod non videt sed audivit. Unde dicit omnis qui audivit a patre meo et didicit etc. per inspirationem iuxta illud ps. audiam quid loquitur in me dominus deus. Ille venit ad me per fidem et dilectionem iuxta illud apocalipsis ult. Et qui audit dicat veni. Et non quia patrem vidit quisquam scilicet mortalis et passibilis quia exodi 33° dicit non videbit me homo et vivet. Nisi is qui est a deo hic vidit patrem scilicet unigenitus filius de quo supra primo deum nemo vidit umquam sed unigenitus filius qui est in sinu patris. Sequitur textus

Amen amen dico vobis etc.

Hic ponitur precedentis instructionis confirmacio una cum quod dixerat et ad eum affirmandi genere per quod dicit Amen amen dico vobis i. vere vere dico qui credit in me habet vitam eternam et hoc probat quia ipse est panis qui vivificat credentes unde dicit Ego sum panis vite et hoc credentibus quia sicut de paradiso [illegible] lignum vite [illegible] qui apprehenderint eum scilicet per fidem et qui tenuerit eam beatus qui tenuerit per comprehensionem et quod sit panis vite ostendit per effectum quia scilicet dat vitam gratie et vitam glorie. vitam gratie quam non dabat panis ille typicus unde dicit patres vestri manducaverunt manna in deserto per 40 annos scilicet sicut dicit deut. 8° dedit tibi cibum manna quod ignorabas et mortui sunt morte culpe scilicet et infidelitatis hebr. 4° non profuit illis sermo auditus non admixtus fidei. Hic est panis de celo descendens per incarnationem ut si quis ex ipso manducaverit per fidem et dilectionem non morietur per prevaricationem quia sicut dicit Abacuk 2° Iustus autem ex fide sua vivit sicut fides a morte liberat sic et dilectio prima Iohannis 3° nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam quoniam diligimus fratres qui non diligit manet in morte. Nec tamen dat vitam gratie immo et vitam glorie propter quod subdit Ego sum panis vivus per essentiam quia vita vivus in semetipso ita dedit filio etc. [illegible] de celo descendi per humilitatem. Exo. 3° vidi afflictionem populi mei qui est in egipto et dolorem eius et descendi ut liberarem eum. Si quis manducaverit ex hoc pane vivet in eternum per gloriam de hac comestione Can. 5°. Comedite amici mei et bibite et inebriamini karissimi. hoc erit in gloria. ab huius comestione prohibitus est peccator in figura ade gen. 3° nunc ergo ne forte sumat de ligno vite et comedat et vivat in eternum.

Murmurabant ergo. Post de hoc quod dicit quod iudei murmurabant dominus sciebat quod iudei de doctrina celesti cadere debebant in murmuracionem ideo eis [illegible] doctrinam non proferre cum esset salutis medicinis non debent dare. Ad hoc facit quod scribitur Mt. 7° nolite sanctum dare canibus neque proiciatis margaritas vestras ante porcos ad hoc ipsum [illegible] [illegible] crudit de [illegible] ipse sibi

iniuria facit ergo videtur quod talibus non
deberet dari instructio que cedunt in
destructionem. Unde sic dicit Augustinus in libro
de dono perseverantie, salvis viris bonis
prohibenda est multis malis hec claritas
ex verbis eius unde dicit ibidem quod tu
sanctus doctrina nostram prodesse bonis et si
scimus malos inde scandalizari non
debemus tacere, quamvis optima erat doctri
na de pane vivo et paucis valde
bonis et qui tunc aderant et nobis
qui legimus et tempus se offerebat
que mirabilis et magna refectio sancta
fuerat, ideo videlicet docendo non propter
malos sed propter bonos, unde pluries quod et
si dominus ipsis malis loqueretur erudie
bat bonos. Item queritur de hoc quod omnis
qui audit a patre non que quis videat
patrem nostrum. Contra constat quod hic loquitur
de videre et audire ipsius intellectus
sed in intellectu non differt visus et auditus
et qui audit intellectum videt intellectum
ergo si audit patrem intus et videt ipsum.
Si dicamus quod aliud certum est quod intel
ligere est videre, qui igitur audit aut
intelligit aut non, si intelligit videt,
si audit et non intelligit et venit
ad audiendum ergo nomine non intelliges
tanquam brutum. Unde quod visio respicit
speciem sed auditus locutionem proprie
locutio dei inspiratio dei est. Secundum quod
hic accipitur hec inspiratio effectus dei
est in anima est in anima sive effectum potest
anima ipsa in se cognoscere quamvis non ple
ne cognoscat a quo est. Unde dicendum quod
illam inspirationem et videt et audit
sed tamen ex hoc non sequitur quod videat
deum. Unde optime dicit omnis qui audit
a patre id est inspirationem provenientem a
patre et illam nostram videt potest et
audit sed tamen ex hoc non sequitur quod videat
inspirantem que auditus non eum respicit
sed effectus sic et visus. Queritur de hoc
quod dicit nemo potest ad me venire
nisi pater traxerit eum. Contra tractio
est motus violentus, omne autem nostrum est
voluntarium, ergo nullus nostrum tunc facit
aliquid tractus. Item si non potest nisi tractus
ergo non in sua potestate ad deum venire et
si hoc ergo tunc nullus sit reprehensibilis si non
facit impossibile, nullus est reprehensibilis
si ad deum non venit. Item tunc tractio sit
totius trinitatis quod est per revelationem quod proprie
est filii vel spiritus sancti, quomodo attribuitur patri que
non per potestate nisi per apparitionem. Unde dicendum
quod est motus in se et hoc non est iusti
tute descendere culpe descendere, voluntas igitur
nostra corrupta est et ad malum prona si supra
se elevetur non tamen erit elevatio, sed
propter inclinationem ad contrarium tractio est
que igitur omnis qui ad deum venit supra se
elevatur, nemo venit nisi trahatur gratia.
Unde dicit nemo venit etc. Ad obiectum
de motu violento videtur quod est tractio
coactionis quotidie et est tractio inductio
nis forma violentiam ponit, secundum minime
vel aliter est tractio affectionis secundum quod
dicit Augustinus quod poeta dicit trahit quemque
sua voluntas, et hec mutua et tractio
contra voluntatem et hac non trahit et de
hac non loquimur. Ad secundum dicendum quod non
est in plena potestate venire, sed in potestate
est sic ad divinum auxilium properare, qui apparuit
habetur patri. Dico quod apparatio sit in virtute
bone intelligentie dande unde creditis
amonendi bone voluntatis ostendere. Sic
dico quod hoc tertio filius ea que sunt divinitatis
patri apparat ut nos familiari doceat
et sic patet. Queritur de hoc quod dicit
erunt omnes docibiles dei que hoc certis
sime factum est in eo statu. Item quod

Sum est illud quod dicit Iohel 2o effun-
dam de spiritu meo et cetera. Item ysa. 18 po-
na omnes filios tuos et cetera. Secundo secundum Augustinum
quod omnes discibiles per gratiam singulorum sed
tunc auctoritas parum valet ad propositum. propter
hoc aliter exponitur quod cum dicit docti
erunt docebantur a deo et non nisi per ip-
sos omnes docibiles et sic auctoritas valet
ad propositum. Sequitur textus.
Et panis quem ego dabo et cetera.
Supra ostendit dominus ihesus se esse panem refi-
cientem secundum divinam naturam hic ostendit secundum
humanam et quia hoc videtur falsum et absurdum Iu-
deis ideo habet hec tres partes
In prima ponitur instructio infidelium
2a ponitur confirmacio propter iudeorum litigium
ibi litigabant et cetera. In 3a ponitur complanacio
propter discipulorum scandalum ibi hec dixit
in synagoga docens. Instructio vero
ponitur in qua carnem suam dicit esse
panem propter quod dicit et panis et cetera. Ego
sum panis secundum divinitatem ipsa est panis
secundum carnem unde dicit et panis quem ego
dabo scilicet ad refectionem secundum quod petimus
in oratione dominica panem nostrum supersubstancialem
da nobis hodie. Mt. 6o caro mea est
que scilicet reficit. prima Cor. 11o panis quem
frangimus corpus domini est pro mundi vi-
ta data scilicet est caro christi que in supplicio
est exposita mundo. illud Tren. 3o da-
bit percucienti se maxillam. ymo totum
corpus ysa. 50 corpus meum dedi
percucientibus et genas meas vellentibus
Et non tantum ad percutiendum ymo et ad ym-
molandum unde Ephes. 5o christus tradidit
semetipsum oblacionem et hostiam et cetera.
Litigabant ergo iudei. postea
instructio hic ponitur 2o propter iudeorum liti-
gium confirmacio et primo ponitur iudeorum
litigacio 2o doctrine confirmacio ibi dixit
ergo eis et cetera. Litigacio igitur erat de

hoc quod carnem suam panem diceret quia
ipsi carnaliter intelligebant propterea dicit
litigabant ergo iudei. Primo murmurabant
sed modo litigabant quia aperto et alto ser-
mone contencioni litigiosi erant iudei qui
non debent esse servi dei unde 2a Thimo.
2o servum dei non oportet litigare sed mansue-
tum esse ad omnes. dicentes quomodo
potest hic nobis carnem suam dare ad man-
ducandum quasi diceret hoc est impossibile. ipsi
sic intelligebant sicut petebat scilicet nicodemus
quomodo potest homo nasci cum sit senex numquid
potest in ventrem matris sue iterato intrare
unde stulte hoc petebat unde Crisostomus quomodo
potest etc. dicere potest propter quid in panibus
non dixisti quomodo quinque panes in tot
extendit. Dixit ergo eis ihesus. postea
est iudeorum litigacio hic ponitur doctrine
confirmacio. Confirmat igitur quod diceret car-
nem suam esse panem hoc ordine. primo
ponitur manducacionis carnis ihesu
necessitas. 2o manducacionis utilitas. 3o
refectionis veritas. 4o dignitas. primo
igitur ostendit manducacionis necessitatem
quia sine illa non est salus propter quod dicit
Amen amen dico vobis in veritate nisi
manducaveritis carnem filii hominis tamquam
vivum panem et biberitis eius sanguinem
tamquam vivum potum non habebitis vitam in
vobis vitam scilicet gratie de qua dicitur in
ps. vivifica me secundum eloquium Augustinus
de spiritu christi non vivit nisi corpus christi
Si ergo vis vivere de spiritu christi esto in
corpore christi. Qui enim manducat corpus
christi est in corpore christi. quem ergo non
manducat non vivit quia dicit inferius
Qui enim manducat carnem meam
in me manet et ego in eo. Secundum man-
ducat. Et hic tangit 2m scilicet mandu-
cacionis utilitas quia qui manducat
carnem vivificatur in anima et corpore

Unde dicit qui manducat meam car-
nem et bibit meum sanguinem habet vitam eternam habet
inquam inicio vel habet quia iam quodammodo
hic incipit. ysa. 12o. Audite audien-
tes me et comedite bonum et delec-
tabitur in crassitudine anima vestra et fe-
riam vobiscum pactum sempiternum et vivet
anima vestra / Dat etiam vitam corporalem
unde et subdit Et ego resuscitabo eum
in novissimo die / In illa hora de qua
Jo. 5o. venit hora in qua omnes qui in
monumentis sunt audient vocem filii
dei qui bona fecerunt in resurrectionem vite qui
vero mala egerunt in resurrectionem iudicii et
procedent etc. / Caro mea vere est cibus
Hic tangit 2m scilicet refectionis virtutem
Vere enim reficit caro ihesu christi quia vere
est cibus et ideo vitam dat propterea
dixit caro enim mea vere est cibus.
Ita vere dixi quod habet vitam qui manducat
eam caro enim mea vere est cibus non
fantasticus sicut cibi corporales qui ad
momentum reficiunt et deficiunt et sanguis
meus vere est potus quia sitim amplius
non / Jo. 6o. qui venit ad me non esu-
riet et qui credit in me non sitiet
unquam / Et quia caro eius sit verus cibus
reficiens et vivificans / Ostendit cum dicit
Qui manet in me vivit per me / Quia
qui manducat carnem meam manet in me et
quod qui manducat meam carnem vivit
per me huius sermonis primo ponit
verum cum dicit qui manducat meam
carnem spiritualiter manducando et bibit
meum sanguinem per dilectionem prima Joh. 4o qui
manet in caritate in deo manet
et deus in eo etc. / Et ego in eo per inhabi-
tacionem infra 14o. Si quis diligit me
sermonem meum servabit et pater meus
diliget eum / et ad eum veniemus et mansionem
apud eum faciemus possunt inducere unde

dit per locutionem maiorem illius scilicet est qui
manet in filio vivit per illum / hec maiorem
manifestat in sequenti sicut misit me vivens
pater et ego vivo propter patrem
scilicet quia ab ipso vitam habeo / Jo. 5o. Sicut pater
habet vitam in semetipso et hoc a patre in
ipso manente / Infra 14o. Ego in patre et pater
in me est / et ex hoc maior habetur qui
manet in me etc. et ex hoc infertur
conclusio et qui manducat me et ipse vivet propter
me quia scilicet manet in vita manducando
me propter me quia sicut infra 11o. dicitur Ego
sum vita etc. et vivit etc. / Hic est panis etc.
Hic tangit 3m scilicet refectionis dignitatem
qua excellit illam priorem refectionem
quam ipsi laudabant et quia nobilior et quia
permanentior / nobilior quia iste de celo
unde dicit hic est panis qui de celo
descendit Exod. non moyses dedit
vobis panem de celo / et ita nobilior est iste
panis est et permanentior / quia ille corporaliter
confortabit temporaliter Iste vero eternaliter unde
dicit non sicut patres vestri manducaverunt
manna et mortui sunt / et ita temporaliter
confortati / quia in quadraginta annis omnes consumpti
fuerunt quando illi etc. tamen etc. filii
vestri erunt vagi in deserto / Iste eternaliter
unde dicit qui manducat panem hunc vivet
in eternum / Iste scilicet qui digne manducabit
vivet in eternum quia sicut dicit apostolus Cor. 11
Qui manducat et bibit indigne iudicium sibi manducat
et bibit qui manducat digne vivet in eternum
Sepe permittit vitam eternam et ut aspe-
rat (?) aliud illud / et ut ab amore terrene
vite eos abstrahat ad eterna / Sicut
enim dicit apostolus (?) 10 qui amat animam
suam plus quam me non est me dignus
Deinde 20 elige et vivat / Et venit de
litigacione iudeorum de qua querit
Crisostomus unde est hoc quod supra in occul-
to murmurabant sed modo litigabant

magistro Ricardo ad hoc quod est ex duplici causa [?] tum quia mali hereses et seductores et discipuli imperiti presumunt que isto magistro literas explicare [?]; tum quia illud quod supra dominus erat de divinitate et si videretur filius tamen non erat incarnatus sed quod iam dixerat de carne sua manducanda non tamen fuit [?] sed in sinu [?] et in mundo quod in dei refugium [?] ligabat.

q° pa — Secundo querit hic de manducatione corporis Christi et carnis sue et quod non manducatur videtur quia quod manducatur atteritur et masticatur sed caro Christi impassibilis dentibus non potest atteri ergo nec manducari. Item quod manducatur in manducantem convertitur sed corpus Christi non convertitur in nos sed nos in ipsum ergo ipsum non manducamus sed ipse nos. Secundo in manducatione duo sunt que requiruntur scilicet masticatio incorporatio et conservatio. Masticatio est

q° e manducatio — duplex secundum duplicem manducationem sacramentalis et in hac est masticatio sacramentalis quia ipsius masticatio est manducatio sacramentalis. Est et manducatio spiritualis et in hac est masticatio spiritualis que est spiritualis discussio per fidem. Est igitur unus incorporatio quia corpus Christi incorporatum est etiam conservatio que per Christi spiritum conservamur sicut membra corporis per animam. De hiis dicit Augustinus: O sacramentum pietatis, O signaculum unitatis, O vinculum caritatis. Qui vult vivere accedat credat incorporetur vivificetur. Per hoc patet primum quia ibi est masticatio non carnalis sed spiritualis vel sacramentalis. Secundo obicit quod non nos incorporet. Dicendum quod ultimus effectus cibi est conservare et quia et si nos incorporemur Christo manducando quia in manducando

conservamur per ipsum vere ipse dicitur cibus [?].

q° 2a — Item queritur de hoc quod dicit nisi manducaveritis etc. Ex hoc videtur quod sacramentum eucharistie sit necessarium et quod non sumentes potest salvari. Contra: aut intelligit de vita gratie aut de vita glorie. Gratie non quia qui digne vult accedere prius debet habere vitam gratie, ergo ea non habet per ipsam manducationem. Nec vitam glorie quia si potest habere vitam gratie sine manducatione potest et glorie. Videtur ad hoc primum Augustinus quod credere est manducare unde dicit: para dentem et ventrem, crede et manducasti. Ad hoc igitur intelligendum quod est manducatio spiritualis et est manducatio sacramentalis. Spiritualis est per fidem et caritatem. Sacramentalis sub sacramento. Sine sacramentali potest esse salus non sine spirituali quia est de institutione sacramenti, spiritualis est de necessitate. Secundo obicit de parvulis baptizatis qui salvantur nec unquam manducaverunt sacramentaliter nec spiritualiter. Item addit manducationem carnis potum sanguinis ergo sine potu sanguinis nullus salvatur sed soli sacerdotes sumunt sanguinem ergo ipsi soli salvantur. Secundo dicendum quod sicut dictum est duplex est effectus manducationis scilicet incorporatio et conservatio. Nullus salvatur nisi membrum Christi sit et non conservetur a deo sive a Christo. Unde sine effectu manducationis nullus salvatur. Ideo dicitur manducatio necessaria quia vero in parvulis divina largitate potest esse effectus manducationis sine manducatione ideo salvantur et sine manducatione quantumcumque. In adultis vero non potest esse incorporatio sive corporis conservatio sine manducatione spirituali que est per fidem et caritatem sed potest esse sine sacramentali.

ideo hec est nutria adulti / Sacramentaliter
vero et si non sit de necessitate tamen utilitatem
prestat utilitatem / quia virtute sacramenti
augetur in nobis omne bonum. Et 2o
obicitur de carne et sanguine exponit
Augustinus de potu et cibo spirituali unde
vult intelligi cibum et potum societatem
corporis et membrorum que est sancta ecclesia
in predestinatis et vocatis sanctis et fideli-
bus eius extra quam nullus salvatur
Item de utilitate queritur circa man- questio 3a
ducationem quia multi enim manducant
qui tamen moriuntur et dampnantur sicut Iu-
das. Item sicut filius vivit propter patrem
viventem sic dicitur in littera quod nos vivimus
propter filium sed filius non manducando vivit
ergo pari ratione et nos. Aut si nos man-
ducamus filium quare non manducat ipse
patrem. Responsio. Dicendum ad primum quod duplex
fuit ex isto verbo heresis exorta una
que dixit quod quicumque est manducans Christi
corpus non potest dampnari dummodo tamen
credens manducaverit sed hec est contra
manifeste per Iudam. Alii dicunt quod qui
semel digne manducaverit postea numquam
dampnaretur hec manifeste falsa quia sicut
per scripturam probatur sicut multi fuerunt boni
in ecclesia qui postmodum sunt dampnati
Ideo catholice intelligendum est quod qui manducat
sed digne [perseveravit] et ab illa dignitate non
recedit vivet in eternum. Ad 2m dicendum quod
ad 2m non est omnino simile licet adducatur propter
similitudinem. Filius enim dicitur vivere propter patrem quia
a patre habet vitam et quia manet in patre
sed non quia participatione patris fiat meli-
or. Nos non vivimus propter filium quia ab
ipso habemus vitam et a filio manente
in nobis et participatione eius melio-
res simus / ideo quia non manet in nobis

non propter manducationem ideo manducamus [ut] vivamus
et meliores efficiamur. Item queritur questio 4a
de dignitate huius manducationis. Dicitur
enim quod manducantes hunc panem non
morientur sicut manducantes manna comederunt
hoc autem intelligitur de vita spirituali
aut corporali. Si de spirituali non dicitur quod
patres nostri qui comederunt manna non
sunt spiritualiter mortui. Si corporaliter sed
qui manducat hunc panem non vivit
corporaliter sed moritur / Si dicas quod indigne
manducaverunt manna sicut mortui sunt spiritua-
li morte et hos vocat patres eorum
Sed indigne manducantes corpus
Christi spiritualiter moriuntur morte spirituali / Quare
corpus Christi. Si enim manducat indigne indi-
gne manducat et bibit. Preterea queritur
quid est manducare indigne. Responsio dicendum
quod cibus iste proportionatur illi cibo spirituali
ratione unificationis dicendum / tamen quia ille
non poterat unificare nisi per istum quem
significabat ideo dicendum de manna quod omnes
eandem escam spiritualem manducave-
runt sicut dicitur Corinthios x. Et quia solum ad illum
habebant oculum mortui sunt spiritualiter quia
tamen carnaliter gustaverunt. Ita videlicet
Augustinus. Aliter dici potest quod manna ordina-
batur ad confirmationem vite corporalis /
sed hec ad confirmationem vite spiritualis
Et vult dominus dicere / quod ille panis se-
cundo vitam corporalem contrahebat / ad
tempus sed iste vitam spiritualem conti-
nuat in eternum / digne assumentibus
et ideo iste est dignior / Indigne
non accipientes peccant et convertunt
eis panem in venenum et isti sunt
qui remorsum habent mortalis peccati non
quia peccant / est exemplum quia tamen
hospitem inducunt in tam vili hos-
picio eius cum digne accipiatur

docet Aug(ustinus) Innocentiam ingerit ad al-
tare apportate peccata si sint cottidiana
vel saltem si sit mortifera. Cum ergo ad
altare acceditis dicatis dimitte nobis
debita nostra etc. tunc secure accedite
panis est non venenum. Sequitur
Hec dixit in synagoga do-
cens. Postquam posita est instructio confirmatoria
propter iudeorum litigium hic ponitur expla-
natio propter discipulorum scandalum et proce-
dit hoc ordine. Primo enim innuitur
discipulorum murmuratio. 2° obmurmurationis
doctrine explanatio. 3° redditur mur-
murandi ratio. 4° non credentium retroces-
sio. 5° credentium confirmatio. 6° confirma-
torum discretio. Discipulorum murmuratio
erat ex hoc quod dixerat carnem
suam dari ad manducandum et quod hoc non
est falsum propter quod dicit Hec dixit in
synagoga docens in capharnaum
i. in congregatione ubi erant multi. Similiter
infra 18. Ego semper docui in synagoga.
Multi ergo ex discipulis eius audientes
dixerunt scilicet de manducatione carnis
dixerunt Durus est hic sermo i. crudelis
et inhumanus quia humana carne manducare.
Quis potest eum audire. ita dicit crudele
audire propter horribilitatem. ideo non poterant
audire quia aures eorum aggravate erant.
Iuxta illud ysa. 6° Excaeca cor populi huius
et aures eius aggrava. Sciens autem
ihesus. Hic tangitur secundum scilicet propter murmurationem
doctrine explanatio et licet murmuratio esset
in occulto tamen domino ihesu non late-
bat unde dicit Sciens autem ihesus
apud semetipsum quia murmurarent de hoc
discipuli eius non relatione aliqua cogno-
vit sed apud se infra 16. Dixerunt
ei discipuli eius nunc scimus quia scis
omnia et non est opus tibi ut quis te
interroget. Sciens ergo murmurationem eorum
et volens eam abscondere explanat quod

dixerat hoc non esse intelligendum sed spiritualiter.
Ostendit ergo quod non est carnaliter intelligen-
dum quia falsum, tum quia inutile. Propterea dixit
eis Hoc vos scandalizat. Hoc scilicet dixi
de manducatione mee carnis quia car-
naliter ipsum dicendum creditis sicut pharisei
audito hoc verbo scandalizati sunt et
hac fide unde subdit Si ergo videritis
filium hominis ascendentem ubi erat prius.
Defectus est ostensio unde supplenda
est tunc scietis quia caro non est consumpta
dividenda sed totus integer et in celo.
Aug. totus integer est in celo,
manet integer sub sacramento manet
integer in corde tuo. Non solum intellectus
eorum erat falsus sed inutilis unde dicit
Spiritus est qui vivificat caro autem
i. carnalis intelligentia non prodest
quicquam. 2 Cor. 3° littera occidit spiritus
autem vivificat et ideo non sunt verba carnaliter
intelligenda quia non prosunt sed spiritualiter
ut sic prosint. Verba que locutus sum
vobis spiritus et vita sunt quia spiritualiter
intellecta vivificant. Heb. 4°. Vivus
est sermo dei et efficax vivus est qui
vivificat credentes. Non in solo pane
vivit homo sed in omni verbo quod procedit
ex ore dei. sed non vivificat nisi spiritualiter
intelligentem unde Aug. intelligite
spiritualiter spiritus et vita sunt. Intellexisti
carnaliter nec spiritus nec vita sunt.
Sed sunt quidam. Hic tangitur 3m scilicet mur-
murationis ratio quia scilicet discipuli mur-
murabant quia fidem non habebant
sed hoc non omnes sed quidam qui adeo
electi non erant. Propterea dicit Sunt quidam
ex vobis. Ista sunt verba spiritualiter intellecta
sed quidam ex vobis non intelligit unde
qui non credunt et hoc non dicit ex
coniectura sed ex certa scientia. Propterea dicit
evangelista Sciebat enim ab initio ihesus

qui essent credentes super 2° ipse enim
sciebat quid esset in homine et quis traditurus
eum esset. Crisostomus 44°. occulte dicit multo
plus hirudiores esse vnde non fuit tam
dictus ut ignorans quadmodum alii
hereses ideo hoc dicit euuangelista ne vi
deatur xpistus deceptus admittendo dis
cipulos instabiles et discipulos insidian
tes ut proditorem / vnde autem quare non crede
bat erat / quia hoc essent vocati exterius
et secundum presentem iusticiam / non tamen secundum eleccio
nem eternam / et hanc rationem supra dixit /
et repetit / et dicebat / propterea dixi vobis
nemo potest venire ad me nisi datum
fuerit a patre meo supra eodem nemo venit
ad me nisi pater traxerit eum / venire
enim ad filium datum est optimum / et donum
perfectum 1° de sursum Jacobi primo / secunda
Ex hoc multi discipulorum / hic tangitur
secundum scilicet non credencium retrocessio vnde
dicitur ex hoc .i. post hoc vel ex hoc .i.
occasione huius increpacionis vel insti
tucionis multi discipulorum eius abierunt
retro non per imitacionem sicut dictum est
de petro matthei 16° vade post me sathana
sed per indignacionem vnde non tantum corde
recesserunt sed etiam corpore / vnde dicitur et
iam cum illo non ambulabant / vnde multi
retrocesserunt et pauci remanserunt
quia secundum illud matthei 20° multi sunt vocati
pauci vero electi ad regnum dei ideo
pauci sunt qui non retrocedebant secundum
illud luce 9 nemo mittens manum
ad aratrum et aspiciens retro aptus
est regno dei / Dixit ergo ihesus
ad duodecim hic tangitur 4m scilicet re
dencium et electorum confirmacio et hec con
firmacio est in fideli confessione petri / quia
rogauit eum dominus a duodecim quos spe
cialiter elegerat numquid et vos vultis abire

me derelinquendo sicut isti qui vnde secundum quod
predicatores fuerunt Jeremie 2° me dere
liquerunt etc. Et querit hoc non quia dubi
tet sed ut fidem petri in exemplum firmet / ad
ducit Respondit ei Symon petrus domine
ad quem ibimus quasi dicat non volumus abire quia
tamen talem non possumus invenire presertim cum non
est talis tamen in diis domine sicut tu hoc
verba vite eterne abire vnde dicit verba vite
eterne habes aliis non credentibus earum
dura et mortificancia sed petro et aliis
credentibus erant vita et ideo subditur
et nos credimus et cognovimus quia tu
es xpistus filius dei / talem confessionem
fecit matthei 16. Tu es xpistus filius dei vi
qui in hunc mundum venisti / credimus
dicit et post cognovimus quia fides est
et in cognicionem / nisi enim credideritis
non intelligetis ysaie 7. Respondit eis ihesus
hic notatur 6m scilicet remanencium discre
cio / ondit dominus ihesus / quod et si vnus de duo
decim recedet non tamen omnes fideles
permanent sicut quod dicit Respondit eis ihesus
scilicet confessioni petri qua pro omnibus invocat
Nonne ego duodecim vos elegi / et ex
vobis vnus dyabolus est Judas dictus dyabolus quia
propria dyaboli suggestio consensit
petrus de iuda dicit / constituens super
eum peccatorem / vnde nota de malicia
ut ceteri timeant / et exponit euuangelista
de quo intelligebat .scilicet de iuda vnde
dicit Dicebat autem de iuda scarioth
hic enim erat traditurus eum cum
esset vnus de duodecim hoc dicit
ut ceteri timerent / ut innuerent in
de aliis qui recesserat quia non ita
specialiter electus erat / De hac electione
12. dicitur matthei 10 et convocatis 12
dedit eis potestatem etc. luce 12.
ex ipsis etc. / electio ista prefigurata

Marginalia: lectio; ex parte; fonte aqua vive; lectio; questio 2a; quare secundum fidem confessionem etc.; lectio; questio 7a; questio 8a; ad diversa ... Jacobi

ysa... quod ihesus ... audit ... in ... / ... ... /

est 2o posite eliget 12 unos singulos

Item queritur de hoc quod dicit si videritis filium ascendentem ubi erat prius / hoc non potest dici secundum humanam naturam quia secundum illam non erat prius in celo sed verbo secundum divinam quia illa adhuc erat in celo cum loquebatur unde supra 3o nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo filius hominis qui est in celo. Unde quod illud dicitur est filius dei secundum divinam naturam / post carnis assumpcionem in qua videbatur et humiliata ad seipsam cum assumpcionem quia tunc non poterat cogitari tamquam infirmus / idem est ergo ac si diceret si filium hominis videritis ascendere i. cum clarificatus credatis prius esse celestis

Item queritur de hoc quod dicit caro non prodest quicquam / si enim non prodest quare non debet dari ad manducandum nec est verus cibus propter hoc dicunt heretici quod verba ista intelligenda sunt spiritualiter ita quod non carnaliter nec intelligendum quod ad litteram sumamus carnem Christi sub sacramento sed dicunt discipulos suos fuisse reprehensos qui hoc cogitabant unde dicunt non esse in sacramento altaris nisi sicut in signo sed pessime intelligunt quia dum renuunt carnem fugiunt vitam. Si enim verba Christi spiritualiter sunt intelligenda tunc intellectus debuit esse verus propter hoc dicitur quod caro quam traxit de gloriosa virgine maria est verus cibus / quod autem dicit quod non prodest aliquid intelligitur dupliciter vel quia non prodest sine spiritu sicut enim carbo non calefacit nisi ignitus vel igneus unitus sic caro Christi si separetur a verbo non accedit sed ita coniuncta est tamquam ignitus carbo / Aliter videtur quod caro non prodest secundum carnalem intelligentiam sicut intellexerunt quod Christus carnem suam daret dividendo sicut carnes in macello et male masticando sub forma carnis talis namque intelligentia non prodest sed quod vera caro [illegible] in sacramento comeditur / Item queritur de responsione petri quare petrus solus respondit et magis quam alii / Item quare non est laudata eius confessio sicut supra 16 [illegible] videtur quod meritum fuit suum quod pro multis et ipse pro omnibus loquebatur / Unde dicendum quod petrus omnibus fuit fervencior sicut patet in verbis suis et audacter domino ihesu loquebatur alii non ita audebant et ideo erat [illegible] apostolorum et in querendo et in respondendo et ideo pro omnibus respondet / Ad aliud dicit Crisostomus quod respondit hic pro omnibus et quia fides inde non erat laudabilis ideo laudata non est / nec tamen est meritum licet sic dixerit quia propter errorem despiciebant verbum incarnandi de suis discipulis / Item queritur de hoc quod dicit unus ex vobis dyabolus est / dicit Crisostomus quare non sunt contristati sicut infra 13o cum dixit unus vestrum me tradet / Unde quod infra non tamen sunt contristati pro culpa quam pro domini ihesu iniuria que erat a discipulo suo inferenda hic autem solum exposuit maliciam

Item queritur quare non abiecit eum ex quo dyabolus erat et sciebat quod futurus esset malus / Unde dicit Augustinus quod malis operibus bene utitur deus sicut homo male utitur bonis / ideo eum reprobum elegit iudam ut per eum dispensacio divine [illegible] in salutem mundi impleretur Et ut ostenderetur [illegible] potencia dei quod tamen iniquum in tanto officio sustinebat Et ut nec glorietur de pari vocacione

Post haec ambulabat ihesus 7

Dominus ihesus ostendit supra se creatorem et reparatorem hic incipit

3a ps in qua se manifestat et ondit
directorem et illustratorem et h[abe]t ps
ondit usq[ue] ad undecimum capitulum d[omi]n[u]s
ihesus ondit se lucem et directorem
c[ap]p[itu]li p[rim]o v[er]o doctrine / 2o miraculo pone[n]s
in p[ri]n[cipi]o 9 ibi Et preteriens ihesus vidit
h[omi]i[n]em cecum / 3o exemplo bone vite in p[ri]n[cipi]o
10 Amen a[men] d[ico] vo[bis] qui non intrat
p[er] hostium / p[ri]ma igitur ps in qua mani
festat se directorem v[er]o doctrine continet
2o capitula s[cilicet] septimum et octauum / et diuiditur
in duas / q[uia] primo tangitur doctoris pa
lacio / 2o doctrine comunicatio ibi Nonne
moyses dedit vobis legem etc / doctoris
aut[em] palacio vel manifestatio necessaria
erat ad hoc q[uod] doceret et q[uia] precesserat
eius occultatio ideo / primo agitur de
doctoris occultacione / 2o de occulti ma
nifestatione ibi Iam aut[em] die festo me
diante etc / doctoris igitur primum occultatio
hoc ordine describitur / q[uia] cum facta est p[ro]p[ter]
iudeorum persecutionem ideo primo insinuatur
iudeorum perfidia ad persequendum / 2o consang
wineorum vanitas ad honorem persua
dendum / 3o xpi humilitas ad latendum / p[rim]o
iudeorum incomposicio ad grecos vero / Insi
nuatur ergo primo iudeorum perfidia ad p[er]
sequendum p[ro]p[ter] quam d[omi]n[u]s ihesus in galilea
stabat et iudea relinquerat vitans fu
rorem persequentium propterea dicit post hec
s[cilicet] que dicta sunt de miraculo panum et
doctrina ihesu xpi / ambulabat ihesus in
galilea q[uia] ibi non erant ita zelato
res legis / ac p[ro]p[ter] hoc nec persecutores
non enim volebat in iudea ambulare /
et non reddit q[uia] querebant eum iudei inter
ficere / a dyabolo excitati / cuius figura exo
2o querebat pharao occidere moysen
qui fugiens etc / hoc vitando / vero sinistrorum
perseq[ue]ntium vitat doctrina / 2m illud ag[ebat]

Ma[nifestat]... ... manifestatus est in terra madian ... et sedit super puteum /

10 Cum vos persecuti fuerint in una
ciuitate fugite in aliam /

Erat autem in proximo etc /
2m Hic notatur 2m s[cilicet] consanguineorum vanitas /
ad persuadendum honorem t[e]rrenum et vanum /
et notatur persuadendi accipiunt ab oportuno
tempore / edificatione proximi / et exaltatione sui
nominis / oportunum tempus adeat / vnde dicit
Erat aut[em] in proximo dies festus iudeorum
scenophegia / erat festum tabernaculorum /
q[uo]d debebat fieri in septembri / s[ecundu]m illud
leuitici 23 mense septimo festa cele
brabitis et habitabitis in tabernaculis et
umbraculis / ex hac oportunitate fit
ei persuasio vnde dicit Dixerunt aut[em]
ad eum fratres eius / transi hinc et vade in
iudeam / fratres ihesu xpi erant d[omi]ni ihesu
cognati vel consanguinei in 2o gradu
et s[ecundu]m eusebium fuerat Iacobus et iudas
qui erant fratres d[omi]ni s[ed] melius est q[uod]
erant alii cognati p[ro]p[ter] hoc quam sequitur
credebat est eum q[uia] apostoli isti duo
credebant in eum / Nota q[uod] est fr[ate]r-
nitas / sicut omnes fratres xpi sumus / ps
Narrabo nomen tuum fratribus meis /
2 affectione / sicut habetur mt 12 quicumque fecerit fratres
mei omnes qui enim fecerit voluntatem
patris mei qui in celis est ipse meus
frater et soror et mater est / Cognatione
3 sicut consanguinei ut Iacobus gala p[rim]o
Iacobum fratrem domini / et notatur persuasio
nis alia addunt / proximi edificationem /
p[ro]p[ter] quod dicunt ut discipuli tui videant
opera tua que facis / discipuli maxime
illi qui scandalizati recesserant
ut videntes magis que faciebat
in galilea iterum redeant / De hiis
dictum est supra 6 multi ex discipulis
eius abierunt retro / s[ed] notatur 3a
subdunt nominis s[cilicet] manifestationem

nemo quippe in occulto aliquid facit et
querit in palam ipse esse. Propterea id est
tales ad hunc non reciperent a considera-
racione ypocritarum de quibus dicitur Mt 23o
omnia opera sua faciunt ut videantur
ab hominibus. Ideo dicebat si hec facis
manifesta te ipsum mundo i. si ista sunt
que facis miracula ut deus manifesta
te ipsum. Dubitando hoc dicit et racionem
reddit evangelista. Neque enim fratres
eius credebant in eum. Supra 4o Nemo
propheta in patria sua honorem non habet. Et
supra primo In propria venit et sui eum non
receperunt et hoc propter familiaritatem. Hac de
causa quia familiaris erat fratribus suis non
3 credebant in eum. Dicit ergo eis ihesus.
Hic tangitur 3m scilicet christi humilitas
in latitando propter quod se apud eos excu-
sat primo a defectu temporis optimi. Non
enim erat tempus optimum scilicet ad mani-
festacionem propter quod dicit Tempus meum
nondum advenit scilicet manifestacionis
mee et ego congruitate temporis considero.
Unde in psalmo Cum accepero tempus ego
iusticias iudicabo. Ecclesiastes 3o Cuncta
fecit deus bona in tempore suo. Tempus autem
vestrum semper est paratum i. glorie mundane
quam affectatis. De quo tempore Ecclesiastici In
die honoris non desideramini. Ecclesiastici 11
nec in die honoris tui ne extollaris.
Sit igitur non michi sed vobis est op-
portunitas temporis non michi est sed vobis
est exaltacio glorie temporalis. Unde dicit
Non potest vos odisse mundus vituperan-
do quia ipsum et gloriam eius diligitis.
Me autem odit in honorando. Galatas ultimo
Michi mundus crucifixus est et
ego mundo. Quia ego testimonium perhibeo de illo quia opera
illius mala sunt vitando et increpando.
Sap 2o Contumelia ... iniustus quia

inutilis est nobis et contrarius operibus
nostris improperat nobis peccata legis et diffa-
mat in nos peccata discipline. In extremos
7o Odio habuerunt corripientem in porta.
Ideo dixit quidam Odium verus parit.
Quia ergo nos mundus non odit vos
ascendite ad diem festum hunc. Quia non odit
me et persequitur. Ego autem non ascendo
ad diem festum istum quia meum tempus
nondum impletum est in quo pati de-
beam. De quo supra 2o nondum venit
hora mea. Sic in incarnacione observatur
temporis plenitudo sic et in passione
temporis aptitudo. Galatas 4 At ubi
venit plenitudo temporis etc. Et sic apud eos
se excusavit ut posset latenter ascen-
dere. Unde et post eos solus ascendit
non instigatione multitudinis comita-
tivorum et addixisset i. se apud
fratres excusasset ipse mansit in gali-
lea donec ascenderent fratres eius.
Ut autem ascenderunt fratres eius tunc
et ipse ascendit ad diem festum non
manifeste sed quasi in occulto. Ideo in occulto
ut humanam ostenderet infirmitatem et sic
imbueret eos ad fidem vel in occulto
ut doceret vanam vitare laudem Mt
6o Pater tuus qui videt in abscondito reddet
Gregorius Ita fiat opus in manifesto quod
intencio maneat in occulto. Iudei
autem querebant eum. Hic tangitur 4m
scilicet iudeorum curiositas ad querendum christum
cum latenter ascendisset quia prius ma-
nifeste ascendebat. Ideo dicit Iudei ergo
querebant eum in die festo quia tunc
conveniebant ascendere et ex odio querebant
Unde subdit Et dicebant ubi est ille
non eum proprio nomine nominant ex odio
vel contemptu. Unde dicitur Sap 2o

sentire de deo in bonitate et in simplicitate
cordis quere illum et quia hec manifeste
tacita fiebat collatio de absente unde
dicitur murmur multus de illo erat
in turba et oriebatur ex hoc inter eos
contentio unde subdit quidam enim
dicebant quia bonus est nam primus alii
autem non sed seducit turbas et isti e-
rant pharisei maiores qui vocaverunt
eum seductorem luce 23. Recordati
sumus quia seductor ille dixit mat. ult.
numquid et vos seducti estis et hec con-
tentio erat tamen sub murmure non ma-
nifesta unde dicitur nemo tamen palam loque-
batur de illo propter metum iudeorum sicut
eum de iustitia qui conspiraverant iudei
ut si quis confiteretur christum extra synago-
gam fieret ideo timebat et non contra
quia 10 nolite timere eos. Secundo queritur
hic cum dominus venisset non tamen doce-
bat et pati videtur quod propter passionem vel
persecutionem iudeorum non debuit a doctri-
na cessare ergo nec iudeam relinquere ubi
maxime locus erat doctrine. Ad dicendum
quod dominus ihesus et si pati vellet et pati
non timeret tempus tamen passionis congruum
prefixerat et ante illud mori per se
congruum sede non volebat et ideo in
iudea non ambulabat. Tercio queritur
cum iudei tempus dilatum a
domino ihesu non possent prevenire videtur quod ante
illud non possent in eum manus mittere
ergo nec propter hoc debuit se absentare
Ad dicendum quod se manifestavit bonis
ut tamen celaret malis sed et etiam sic
se occultavit malis ut tamen non lateret
bonos et ideo aut vincit per potentiam
aut per prudentiam sicut dicitur Iob 26
et prudentia eius percussit superbum et io

quinus potentia posset visibiliter malum
tamen sapientia declarare. Alia ratio est ut
in se ostenderet utramque naturam ideo aliquando
potentiam aliquando infirmitatem ostendebat
unde alia litera habet non enim potestat in iu-
dea ambulare. Tercia ratio est nostra instruc-
tio ut non mirentur si viri sancti timent et
declinant pericula nec et de nobis ipsis
desperemus. Item queritur de hoc quod dicit
ego non ascendam et postea dicit quod cum
illi ascendissent tunc et ipse ascendit
videtur quod faciat contra id quod promiserat
Ad dicendum ad hoc multipliciter. Primo sic ego non
ascendam id est vobiscum vos autem ascendite
sed hec expositio habet contrarium scilicet
noluit ascendere cum eis. propter hoc videtur
alii et faciunt vim in hac quod dicitur
ad diem festum hunc i. ad primum diem
qui erat solempnior sed ad dies intime-
dios sed hoc sibi habet contrarium quia non
ascendit ad primum diem. Ideo tercio ex-
ponitur quod sermones accipiendi sunt secundum
naturam et dominus videbat quasi homines
se manifestaret propterea dicit non ascendam
ad me ipsum manifestandum ideo dicitur in litera
quod non ascendit in manifesto et ideo non ascendit
cum fratribus nec in primo die ne absconsus eius
esset manifestus. Item queritur de ...
dominum ihesum qua dicit tempus meum non-
dum advenit quoniam hoc non debeat
intelligi de fato videtur tamen quod opus domini
a tempore dependeat quod videtur inconveniens cum
sit conditor temporis. Ad dicendum duo quod duplex
est domini operatio una secundum divinitatem
et hec a tempore non dependet alia non
secundum humanitatem et hec circa tempus requirit
et hec erat operatio redemptionis et quantum
ad hanc dicebat tempus meum nondum

uenit aliis videtur quod de estiuo tempore span
hoc est ampliter uel ex indigencia uel ex gra
cia. primo arbores in estate tempore
de estiuo fructificat. 2° dominus misertus
et mediat et saluat unde quod tempore pascale
redemptor noster optime congruebat ut hoc
in ewangelio primum optiam conuenienter significet
tempore pascale expectabat. Ewangelium

Iam die festo mediante

Postquam actum est de occultacione ihesu
xpisti hic agitur de doctrina eius in propala
cione qui sepius latitaverat et procedit
hoc ordine. primo ponitur doctrina propalata
in docendo. 2° iudeorum ammiracio in audi
endo. 3° doctrine commendacio in uidendo
ponitur ergo primo doctrina propalata per
Ver quod dicit Iam die festo mediante et
hec fuit 4 dies sicut dicit glossa que
est media septem dierum ascendit ihesus
in templum et docebat in loco publico
non occulto ne suspecta esset doctrina
infra 8° ego palam docui in synagoga et
in templo quo omnes iudei conueniunt
et in occulto locutus sum nichil Et mira
Lu bantur iudei hic tangitur 2m scilicet iudeorum
ammiracio. causa ammiracionis erat sicut
dicit augustinus quod iudei videbant eum litteras
discentem et audiebant eum de lege
Et disputantem. per quod dicitur Et mirabantur
iudei dicentes quomodo hic litteras scit
non didicit. unde poterat dominus dicere
prouerbiorum 30. Sapienciam non didici et nouj
sciencia sanctorum. luce 2°. mirabantur super
prudencia et responsis eius Respondit
Lu eis ihesus et dixit. hic ponitur 3m scilicet
xpisti responsio qua ammiracionem eorum satis
fecit. ostendens se non habere scienciam per
acquisicionem sicut habent alii homines sed a
sua origine. per quod dicit mea doctrina

non est mea. i. a me uel
ad meam gloriam uel a me acquisita sed
eius qui misit me. i. a patre qui misit
me cuius eciam quod ego filius a patre accepit
supra 5°. non possum facere a meipso quicquam
ita nec docere quicquam. Sed quia hec responsio mani
festa non erat nisi his qui recte audi
unt scilicet his scilicet qui audiunt ut faciant dicit
propterea. Si quis voluerit voluntatem eius scilicet Lu
dei patris facere. cognoscet de doctrina utrum
ex deo sit an ego a meipso loquar quia
aliter nec me nec doctrina mea potest
cognoscere unde ideo dicitur prima Joh primo. qui
dicit se deum nosse et mandata eius non
custodit mendax est. et sic est commendata
ab origine. est eciam commendata a fine
in hoc quod in docendo non querit gloriam
propriam et hoc manifestat sic qui a seipso Lu
loquitur propriam gloriam querit sed qui querit
propriam gloriam mendax est quia alienum sibi
usurpat ysaias 48 Gloriam meam alteri non
dabo. sed ego in docendo propriam gloriam non
quero sed quero gloriam eius qui misit me
ideo doctrina mea verax est. propterea
dicit enim aut verax est querit gloriam Lu
eius qui misit illum hic verax est et in
iusticia in eo non est. Sed propter gloriam dei
quesiuit non suam studuit quia ei omnis
gloria debetur prime thimothei ultimo Regi seculorum
et verax et iustus quia e contrario usurpat
sibi alienum honorem et iniusticia
sic usurpabit antexpistus de quo dicitur
2e thessalonicensis 2°. extollitur et extollitur
supra omne quod dicitur deus Sed quia hic Mo
cum dominus occulte iherusalem ascendit propter
vitandum furorem iudeorum unde et quod
palam docet in templo. Set augustinus
quod latebat erat in exemplum quod palam
loquitur et non tenetur est indicium
potestatis alibi potest dici quod ipsa sua doctrina
cui gloria honor et imperium per sempiterna secula amen

furorem declinabat inducendo eum cor declinat in admiracionem ¶ Queritur de hoc quod dicit quod litteras non didicit et litteras sciebat / quomodo ipse sciebat quod dominus litteras sciret ¶ Item cum dominus exemplum nobis deberet dare non solum similiter in opere bonum esse in cognicione videtur / quod sicut propter nostrum exemplum fuit baptizatus et circumcisus quod deberent esse discipulis suis quod doctor enim dicas quod non potuit addiscere cum omnia sciret obicitur quod dicitur hebr. v°
didicit ex hiis que passus est obediendiam / si didicit obedienciam gre non sciebat secundum glossam quod quod dicebat ante
2º scripturas dicebat / non sciebat ipsum scire litteras / sciebat eos ipsum non didicisse quia eius educacionem ut dicit augustinus et locum et parentes cognoverant / Ad obiecta
3º quod debuit discere dico primo quod non congruit / nec ergo debuit / quia omnes passiones nostras assumere debuit preter ignoranciam et peccatum / quia nobis omnino et saluti nostre essent inutiles / nobis in hoc exemplum dare debuit quia in hoc quod disceret se ostenderet ignorantem / et tunc opus esset simulatum ¶ Contra quod dicitur de circumcisione dicendum quod erat ad distinguendum ne aliquis ritus et gentibus videretur / non observavit / de baptismo iohannis ut aquas sanctificaret et mores
3º tereret ¶ Ad obiectum ezec. quod didicit obedienciam dicendum quod discere uno modo est in ignoti noticiam per doctrinam devenire aliter discere est cognitum experiri / primo modo dicitur non dicit quia ponit ignoranciam / 2º modo didicit quia ponit passiones quas christus sibi assumpsit et expertus est ¶ Item queritur de hoc quod dicit mea doctrina non est mea quia idem removetur a se et non fit bene ¶ Item quomodo per hoc satisfecit iudeis quia similiter possem ego illud dicere

quod mea doctrina non est a me sed a deo quia omnis sapiencia a domino / secundum crisostomum quod doctrina sua dicit non esse a se in quantum sed a patre esse / unde sensus est mea doctrina s[cilicet] qua doceo non est mea sed a patre est / et in hoc satisfacit quoniam eorum invidos eos ad patrem et sedat eorum furorem per humilitatem unde doctrina sua erat quia est ipsa sapiencia per essenciam sed non dicebat esse sua quia ab alio accepit ¶ Sed non quere simpliciter dixit ego sum ipsa sapiencia sed humiliavit se / id est causas assignat crisostomus ¶ Prima ut ostendat se esse ab alio et filium non ingenitum ¶ 2a ut ostendat se non esse deo contrarium sicut erit antichristus qui extolletur supra deum quod dicitur [illegible] ¶ 3º ut ostendat se esse secundum hominem ¶ Propter imbecillitatem audiencium / id est ad docendum humilitatem iuxta illud Romanorum [illegible] noli altum sapere / aliter videtur quod questio ista solvitur secundum regulam augustini aspiciendo ad duplicem naturam ut sit sensus mea doctrina secundum divinitatem non est mea secundum humanitatem illud dicitur meum quod a nobis est acquisitum et sic satisfacit quoniam ¶
3º 3º sit sensus in hoc quod est meum aliquem dicitur libertatem possidendi et proprium efficiendi ut meus liber meus quod feci secundum hoc potest dupliciter dici vel simpliciter vel distinctive sicut et mei et in / simpliciter [illegible] loquendo doctrina ista erat domini ihesu quia eam liberius possidebat et ab ipso ad audientes emanabat sed non erat distinctive ihesu christi solius / quia et habet eandem a patre / vel aliter respondendum est triplicem meum secundum naturam vel originem / meum secundum divinam naturam vel humanam meum simpliciter vel distinctive. Sequitur ¶
Nonne moyses dedit vobis legem
Hic est 1a pars in qua agitur de doctrina

tho · no quia demo pro curacione q faceret et pro eo amplius ... vellet

gnacione et quod durius est opus sapient
manifestum in actibus et non meturi de
quibus nominat ideo primo confutat iudeorum
pusillitatem 2° doctrine sue manifestat
nobilitatem infra 8 iterum locutus est eis
ihesus ego sum lux mundi prima pars habet
4or partes primo enim confutat maligna
tes in corde 2° non obloquentes in ore
ibi dicebat ergo quidam 3° insurgentes
per potenciam ibi audierunt ergo pharisei
4° insidiantes per maliciam ibi sequitur
autem precepit malignantes ergo confutat
hoc ordine primo ponitur ipsa redar
gucio 2° iudeorum recalcitracio 3° re-
dargucionis explicacio 4° a malo
revocacio redarguit ergo dominus eos
de occulta cordis malicia quia ipsum
occidere volebat contra legis mandatum
dicens propterea dicit nonne moyses dedit vobis
quam observare tenemini per virtutem promis
sionem secundum illud exodi 20 cuncta que
precepit nobis dominus faciemus et nemo
ex vobis facit legem quia omnes estis
inutiles eciam corde cum prevaricati
estis quod ostendit revelans eorum cor
dis maliciam quid me queritis interficere cum
lex precipiat in decalogo non occides
exodi 20 et deuteronomii 5° et hec innocentem
propterea dicit cap. 1 quia quantum ad
sum exodi 23° innocentem et iustum
non occides respondit turba et cetera hic
tangitur 2m scilicet iudeorum recalcitracio
quia crimen non agnoscunt sed arguenti
cominantur propterea dicit respondit turba
non unus sed tota multitudo et dixit
demonium habes hoc et ei obiecerunt
math 12 et infra 8 et cetera quoniam tu es
... et sinon et ante incendi
dantur quis te querit interficere quasi diceret
nemo et mentiuntur quia ipsi habent

demonium et filii sunt dyaboli qui mendax
est et pater eius respondit ihesus et dixit
eis hic tangitur 3m scilicet redargucionis
explicacio quia propter hoc quod sanaverat
hominem in sabbato volebant eum occidere
unde dicit unum opus feci et omnes miramini
hoc opus fuit curacio paralitici de hoc
mirabantur quod fecerat et indignabantur
quod in sabbato fecit iohannis 5° persequebantur iudei
ihesum quia hoc faciebat in sabbato quasi solveret
legem ideo ostendit dominus ihesus quod non
solvit legem probando a maiori et facit
tale argumentum sicut circumcisio que non est ex lege
sed ex patribus sabbatum non solvit quia opus
nobile ergo ad salutem totius hominis sit opus
nobilius multo minus solvet et hoc quod dicit
propterea moyses dedit vobis circumcisionem
non quia ex moyse est sed ex patribus id est non
quia fuit eius preceptum primo sed abrahe genesis
17 circumcidetur ex vobis omne masculinum
et in sabbato circumciditis hominem et illud quod
ibidem scriptum est infans octo dierum
circumcidetur et tamen non credit legem
solvere sed observare ex hoc arguit probando
a minori ad maius sed si circumcisio sal
vat quasi perfecta salus si circumcisionem acci
pit homo in sabbato ut non solvatur lex
moysi michi indignamini quia totum hominem
sanum feci in sabbato quasi diceret cum sit licitum
et sabbatum non solvat non est iusta in
dignacio vestra quia secundum illud romanorum 10
emulacionem dei quidem habent sed non secundum scienciam
nolite iudicare et cetera hic tangitur
4m scilicet a malo revocacio et quod dicit
nolite iudicare secundum faciem accipiendo
personam faciem de bono iudicare ysaie
11° non secundum visionem oculorum iudicabit
neque secundum auditum aurium arguet sed
iudicabit in iusticia pauperes et ar-
guet in equitate pro mansuetis terre

ysaia secundum faciem attendendo ad illud quod non patet
... quod fit ... et alio attendit ...
aliud ... iudicat

sed iustum iudicium iudicate. Secundum mentem non
secundum faciem personarum. Augustinus. Ille non
iudicat personaliter qui diligit equaliter
et quia messias diligebat quia magis tamen
bat de corporibus quam mentibus, ideo iniuste
iudicabat. Unde Matthei 23°. Vos pharisei
mundatis quod deforis est et iustificabat
se coram hominibus. Luce 16. Vos estis
qui iustificatis vos coram hominibus. Deus
autem novit corda. Secundum quidem hic notandum
circumcidendus erat in sabbato et quod sic videtur
hic dicere dominus et ideo est quod octava
die debebat fieri, sed quia preceptum de sabbato
maius erat inter omnia precepta legis
et pluries repetitum, ergo minus preceptum
debet cedere maiori. Debebat ergo cessare
ne circumciderent in sabbato. Unde dicendum quod
preceptum de sabbato magnum est et circumci
sioni non obviabat, quia non prohibebat
opus salutis. Exponebat lex quia dex
tra opus est salutare, et ideo circumcisioni
non cedebat, sed simul utrumque preceptum
tenebat. Item quidem de argumento dicendum
illud quod circumcisio non solvebat sabbatum,
multo minus nec paralitici curatio. Videtur
argumentum istud nullum valere, quia circumcisio erat
in precepto nec poterat differri, sed curatio
in alio die poterat fieri. Item circumcisio
opus erat spirituale, quantum ad hoc quod
mundabat ab originali, sed curatio illa
fuit opus corporale, quia egritudo erat.
Unde dicendum quod lex Moysi circumcisionem
non precepit, sed supponit eam a digniori.
Unde dicit Exodi 12. Omnis peregrinorum
voluit in terram transire et colonia
circumcidetur, sed sabbatum in lege preceptum
est et non auferebat circumcisionem que a
patribus erat. Ergo multo minus nec curationem
a deo communis non cedit preceptum. Item ad
dicendum quod curatio illa paralitici non tamen
erat ut sint corporalis sed spiritualis.
Unde dicitur est ei: Iam amplius noli
peccare, et ideo dicit in littera totum hominem
sanum feci, scilicet interius et exterius. Ex hoc
quod tamen communis ad hunc opus erat
pietatis et utrumque pietatis opera tamen
spiritualia lex reputabat. Unde in sabbato
licebat asinum adaquare, magis ergo
sana dare, maxime infirmum liberare.
Sed quidem quare circumcisio fundata fuit
ante legem propter hoc quod dicit non ex Moy
se. Dicendum quod causa dationis circumcisionis una
precipua fuit distinctio populi de qua
nasciturus erat Ihesus Christus a ceteris gentibus,
et quia primo vocatus est Abraham cui
facta est repromissio, ideo ab illo inchoavit.
Sunt et alie cause circumcisionis date
que data fuit populo dei quasi ad signum
que tribus usibus competunt. Est signum,
meritum, distinguit, sicut ~~videtur~~ medicina. Circum
sa carne significatus docet. Est signum
fidei Abrahe, meritum obediencie, distinguit
ceteris, medetur contra originale, significat
communem resurrectionem, docet castitatem.

Dicebant ergo iudei Ihesus Christus

Dicebat ergo quidam ex Ierosolimis. Con
futabat per malignantes, hic con
futat obloquentes usque ad partem illam
audierunt pharisei. Ubi tractatur prius
licet et procedit hoc ordine. Primo
ponitur ipsa oblocucio, 2° obloquentium
confutatio, 3° confutatorum obstinacio,
4° parvulorum sive minorum edificacio.
Primo ergo ponitur oblocucio illorum qui
magis cognoscere debebant, et isti erant
qui in civitate regia manebant.
Dicebant ergo quidam ex Ierosolimis q... Et
construe erant machinacionis phariseorum.
Nonne hic est quem iudei querebant
interficere tamquam malum. Erant enim

[illegible]

de illis de quibus dicitur prov. i. pedes eorum
ad malum currunt. Et ecce palam loquitur
et nichil ei dicunt. et ex hoc admirantur /
et ex admiracione eum debent contrarii
ad fidem procedunt in mediate oblocu-
tionum. Numquid vere cognoverunt principes quia
hic est christus. quasi diceret suspicari possunt /
sed vere scire non possunt / unde subditur. Sed
scimus hunc unde sit. quia a nazareth supra
primo. Invenimus ihesum filium ioseph a na-
zareth. christus autem cum venerit nemo
scit unde sit. et ita derogabat eius
originem. hoc dicebant propter illud quod
scribitur ysa. 53. Generacionem eius quis enar-
rabit. quia generacio christi sit indistincta
et ita inperscrutabilis ut quasi occulte
venit. Sap. 18. Cum quietum silencium
contineret omnia et nox in suo cursu iter
haberet omnipotens sermo tuus domine exi-
liens de celo a regalibus sedibus venit.
Clamabat ergo ihesus in /
hic ponitur tertium scilicet oblocutorum confutatio
hos quidem oblocutores de christi generacione
confutat dupliciter quia ostendens generacionem
temporalem quam ipsi sciebant et eternam quam ipsi ne-
sciebant. Propter temporalem dicit Clamabat
ergo ihesus in templo docens. ut attho-
nitos faceret [illegible] unde prov. primo.
Sapientia foris predicat in plateis quia
aperte et libere docet ysa. 58. Clama
ne cesses. Et me scitis et
unde sim scitis secundum generacionem temporalem
/ sed quantum ad eternam dicit / quod ipse est a deo
quem ipsi nesciunt / propter quod dicit Et a me
ipso non veni / in quo notatur a patre pro-
cessio. sed est verus qui misit me quia deus
est est autem deus verax omnis autem
homo mendax / secundum illud ps. omnis homo
mendax. num. 23. non est deus ut homo
ut menciatur. quem vos nescitis supra 1o.
quia deum nemo vidit

Testimonium perhibet de me qui misit me
pater. neque vocem eius audistis neque speciem
vidistis. Ego scio eum et si dixero quia nescio
eum ero similis vobis mendax / quam menti-
mini dicentes vos ignorare nativitatem
temporalem. ego vero non mentior ut dicam
me scire eternam. Et ego scio eum quia ab
ipso sum. et ipse me misit. tamquam filius
cognoscit patrem mt. 11. neque patrem quis
novit nisi filius et cui voluerit filius
revelare. Scio propter aptam cognicionem supra
primo deum nemo vidit umquam / ab ipso sum
per generacionem infra 16 exivi a patre misit
per incarnacionem ysa. 61. Spiritus domini et c.
Querebant ergo eum apprehendere / hic notatur
3m scilicet confutatorum obstinacio quia eum onde-
rat eos mendaces et ignorantes ideo
in malis confirmati et non valentes verbo
resistere / querebant ergo eum apprehendere quidam
scilicet maiores supra dicitur. Eius. 8. tamen
effectum non habuit eorum malicia / divina
favente potentia non apprehenderunt christum
voluntatem sed necessitatem. Luc. 8. apprehende-
runt necessarium et noluerunt reum unde
dicitur. 8. nemo misit nullum manus
ad capiendum scilicet quia nondum venerat hora
eius in qua pati dignaretur unde augustinus
non dixit horam qua cogeretur mori
sed qua dignaretur occidi. de qua
dicitur infra 12. venit hora ut clarifi-
cetur filius tuus. De turba autem
hic tangitur quartum scilicet minorum sive
parvulorum in fide edificacio unde dicit
De turba autem multi crediderunt in eum
non de principibus et maioribus mt. 11.
abscondisti hec a sapientibus et prudentibus
et revelasti ea parvulis [illegible] corporum p.
videte vocacionem vestram et subditum-
vera confessio. Et dicebant christus cum

q̄d no ē alq exspectandꝰ qui plura faceret sed fuit tenendꝰ ē q̄
tꝰ
venit nunq̄ plura signa faciet q̄ q̄ue
hic facit vnde q̄ signa maiora et
multa eis visa sūt credebāt ⁊ ꝯfite
bant̄ q̄ alius nō eēt expectandus
infra xv si opa nō fecisse in eis que
nēo alius fecit pccm̄ nō hērent ¶
Sꝫ quitur pmo q̄ sicut q̄ xp̄c tu
venit nesti̅ vnde sit s̄m videntur dice
q̄ ex sc̄ptura hēbant q̄ ex semīe dauid
de bethlehem castello sicut dz̄ infra
eodem ⁊ vnde est ad hoc q̄ doctores
legis s̄m diuisas scripturas ꝯtradicebāt
xp̄m nō sic nasciturꝰ quadmodum
alij vnde scire poterant q̄ ex regie
⁊ pptea ignorare modū vnde scriptura
modū generacōis xp̄i mīuit ⁊ occul
tū sꝫ ipam̄ virgine manifestauit
⁊ locū ⁊ ipi sciebāt de xp̄o dno
vim̄ ee q̄ erat de maria virgine sꝫ
ignorabant q̄uo q̄ credebāt q̄ p̄ vo
seph alit̄ aūt exponit̄ mīō duplicē
generacōm sꝫ tpalem ⁊ etnā sciebāt
alīq mō tpalem aliomo etnā ignora
bant ¶ Item quit̄ de hoc q̄ dixit hūc
aūt scimꝰ vnde sit q̄ infra dz̄ hūc
nescimꝰ vnde sit ḡo contradicūt sibi
ipīs cū q̄ nō est mīrū si plebe tu
multuās ꝯdicat v̄ q̄ nō erat sta
bilitas in v̄bis eius aliter dicit̄ q̄ hic
dz̄ de scimꝰ̄ noticia̅ approbacōis quia
nesciebat ipm̄ mīchi approbatū a deo
sicut dz̄ moyses cū locutꝰ est deus
sicut ibi dicit̄ ¶ Item quit̄ de hoc
q̄ dicit clamabat ihūs ac q̄ dz̄
ysa xl° nō clamabit ⁊ nō audiet̄
vox eius foris ⁊ dico q̄ est clamor in
paciēcie ⁊ oracōis ⁊ de hoc intel
ligit ysaias ⁊ est clamor affectiuo
sc̄ pdicacōis ⁊ sic accipit̄ hic ¶ Hoc
quitur de hoc q̄ dicit ego scit̄ eum·

infra x° si me sciretis ⁊ patrem meū
sciretis ḡo nesciebat eum ¶ vnde duplx
erat cognicō de xp̄o queda̅ p̄ scm̄
exteriorem sicut q̄ eēt hō natꝰ i ista
villa ⁊ ex tali parte hoc sciebāt alia
p̄ reuelacōm interiorem q̄ erat de
inuisibili diuinitate ⁊ hac nesciebāt
eum ⁊ de hac dz̄ infra octauo
Audierunt autem ¶ Consueuerunt
dnō ihūs malignātes in corde
mēdaces in smone hic ꝯfutat ꝓse
quētes in ope p̄ pōm ⁊ diuidit̄ ꝑ pō
in duas ptes q̄ pmo ponit̄ ꝓseq
cū ꝯfutacō 2° inducit machinacōis
destruccō ibi vbi tractat̄ pū bñ
sc̄da ḡo turba ꝯfutacōm ꝓsecucōm
hoc ordine describit̄ euangelista nā p°
ponit̄ insidias pncipū ⁊ ipōꝝ p̄
doctrina ꝯfutacō 3° ꝯfutatoꝝ du
bitacō q̄ nō intelligebāt sꝫ dubita
tū ad fidem vocacō pmo igit̄ ponit̄
insidiaꝝ pncipū que sc̄a est a phari
seis ⁊ sacerdotib; p̄ inuidia q̄ tūa
videbat̄ velle in eū crede̅ pp̄ca dt
Audierunt pharisei turba murmurante̅
de eo q̄ palā loqui nō audebant
⁊ miserunt principes ⁊ pharisei ministros
ut apphenderent ihm̄ pharisei audiue
runt quīq̄ ipi erant obstinatores sꝫ ipi
⁊ principes miserunt q̄ ipi erant po
tenciores vnde dz̄ mt̄ 22° abeuntes
pharisei ꝯsiliū fecerunt ut caperent
ihm̄ in smone ⁊ mittunt ei discipulos
suos cū herodianis luc xj° ceperunt
pharisei ⁊ legisperiti grauiter insistere ⁊
os eius opprimere de multis insidian
tes ei Dixit ergo eis ihūs hic tan
git̄ 2m̄ s. ministroꝝ ꝓsecucōm ꝯfutat
q̄ armata manu venerāt cape

eum et consumat eos cum dedecore eorum impotentia dupliciter primo quia eum modo non possent capere 2o quia eum post modicum tempus non possent invenire propter quod dicit

Adhuc modicum tempus vobiscum sum vivens vita mortali vel vobiscum sum per mortalis vite conversacionem vel vobiscum sunt hec verba que locutus sum ad vos et vado ad patrem qui misit me. scilicet vado per passionem infra 16 Ideo me modo capere non potestis quia non est adhuc tempus infra 10 ego pono animam meam et iterum sumam eam et nemo tollit eam a me et sic modo non potestis me comprehendere nec postmodum invenire unde subdit Queretis me et non invenietis queretis me inveniendum subsidium in vastacione romanorum facta sub tyto et vespesiano vel queretis me per compunctionem et dolorem et invenietis quia multi inciderunt in desperacionem tamen aliqui penitentes eum invenerunt et meruerunt corporaliter sed spiritualiter [illegible] et Christus audivit compuncti sunt corde vel queretis me et non invenietis in iudicio [illegible] [illegible] contra me consurgent et non invenietis me eorum expertes fuerunt disciplina vel aliter queretis me voluntate nocendi et non invenietis pietate offendendi quia dicetur ei post resurreccionem sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos et ideo subdit quod nocere non potuerunt et ubi sum ego vos non potestis venire [illegible] non potestis eum invenire quia in celo erat futurus infra 14 vado parare vobis locum iterum venio et accipiam vos ad me ipsum ut ubi sum ego et vos sitis. Dixerunt ergo iudei ad semetipsos hic tangitur 3m scilicet consequens iudeorum dubitacio ex hoc quod verbum non intelligebat unde dicit quo hic iturus est quia non inveniemus eum et collocutus queritur de loco nisi in dispersionem gentium iturus est et doce-

* lira gentes non intelligentes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

turus gentes hoc dubitando ut dicit Augustinus prophetiam fecerunt eum enim erat ad gentes non per presenciam sui corporis sed per apostolos propter scilicet quem non cognoverunt sunt nichil ut et quia multi dubitabant iterum ponitur dubitacio eorum Quis est iste sermo quem dixit queretis me et non invenietis et ubi sum ego vos non potestis venire et Ideo non merentur intelligere quia noluerunt se ad credendum humiliare. In novissimo autem die hic tangitur 4m scilicet ad fidem invitacio cuius merito datur sapiencia et intelligencia propterea dicit In novissimo autem die magno festivitatis hic erat octavus et ultimus qui erat solempnis Stabat Ihesus et clamabat Stabat per immobilitatem Malachie 3o Ego dominus et non mutor clamabat per caritatem propter labiantium(?) clamans ut excitaret advenientes veniat et bibat in mea largitate dicens Si quis sitit veniat ad me et bibat ysaie 55 Omnes sicientes venite ad aquas venite emite absque argento et absque ulla commutacione vinum et lac Et modus adveniendi describitur quia est per fidem unde dicit Qui credit in me sicut dicit scriptura flumina de ventre eius fluent aque vive Venit Crisostomus ubi hoc dicat scriptura et dicit quod inspector dicit ad literam sed ad intellectum ysaie 58 Eris quasi ortus irriguus et quasi fons aquarum cuius non deficient aque proverbiorum 4o Derivantur fontes tui foras et in plateis aquas divide et dicit flumina quia flumine dicit habundanciam et impetum et pluralitatem dicit Crisostomus videbis maxime impletum quod dicitur scilicet ad Stephani sapienciam scilicet ad petri eloquenciam scilicet ad pauli cursum

[illegible]

inspexerit / nichil enim eis resistebat / nec plebis furor / nec tyrannorum ... reatus nec demonum insidie / nec mortes cottidiane sed sicut flumina ... abibant / et quia hoc spiritualiter non carnaliter erat dictum / ideo exponit evangelista. Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in eum / de quo dicitur ... est repete de celo ... tunc quando ... sicut accepturi erant. Et nondum acceperant ... nondum enim erat spiritus datus quia nondum ihesus erat glorificatus infra xvi. nisi ego abiero paraclitus non veniet ad vos cum autem abiero mittam eum vobis ... hoc quod dicit quod flumina de ventre credentium fluent aque vive / dicitur enim quia ... intelligitur de spiritu sancto ... spiritus sanctus solum ... patre filioque procedit non quasi de ventre ... eum fluit. Item ... spiritus ... non ... spiritus sed a deo ... non quasi fluit de ventre ... quod nomine ventris intelligitur ... quod dicit quia fluent de ventre / unde ... quia flumina ... sed ... eius dona et gratia ... autem ... flumina fluere ... ab uno fluat in alium ... intrinsecus fonte magis manat nec deficit nec stat sed fluit et refluit fluit a deo et facit ... refluere in deum ... que tamen ascendit in flumen ... descendit ... sicut ... fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. Ideo ... loco unde exeunt flumina revertentur ut iterum fluant ... quod ... ventre / unde ... cor ... legem tuam in medio ventris mei / magis ... dixit ventre ut ... habundantia

glosa non exponit illud de flumine doctrine et consilii de ventre bone conscientie et pie ... illud ventrem meum ad moab quasi cythara sonabit. Item quod dicit quod spiritus sanctus nondum erat datus cum prophete prophetaverunt vera ... non nisi per spiritum sanctum ... spiritum sanctum ... spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Item apostoli faciebant miracula ... dicit quod non potuerunt miracula facere sine spiritu sancto ... quod ... dicitur spiritus sanctus datus est / manifeste / manifestius / manifestissime / manifesta fuit in prophetatibus et miraculis faciendis ante passionem / manifestior fuit in insufflatione ... et in signo visibili ut flatus ... et manifestissime post ascensionem quia in signo visibili et audibili ... quod manifestissime datus est ... et habundantius ... quod nondum erat datus intelligendum ... et habundantie. Ex illa ergo turba ... per doctrinam ... / hic ... usque ad ... ubi ... hoc ordine / primo insinuat dissensionem turbarum audientium / secundo reprehensionem ministrorum ... / tercio reprehensionem ... in malicia ... / Insinuat ergo primo ... dissensionem ... doctrina ... / ... dicit. Ex illa ergo turba cum audissent hos sermones eius / per auditum doctrine ... illuminati dicebant hic est vere propheta quia tam sapienter loquebatur. Alii autem dicebant hic est christus / et hii erant magis illuminati unde dicitur mathei xvi quod dicunt ... filium hominis ... alii heliam alii ieremiam ... vos autem quem me esse dicitis ... respondit ... Quidam autem dicebant ... numquid ...

[illegible]

excecati ex line scripture numquid a ga
lilea venit xpus . q dicat no uti
et nathā dixit ...: a nazareth
pt ad bonu ee 7 moti st p scripturā
lac nove scriptura dicit / qr ex semine david
p̄t ii. R. vii. Suscitabo semen tuu
post te q egredietur de utō tuo 7
stabilia thronu regni eius usq in
sempiternu 7 post defunctu venerat
tui tē/ et de bethleem castello
luc vbi erat david venit xpus et
micheas tu bethleem effrata parvulus es
in milibus iuda ex te enim egredietur
dux qui sit dnator in isrl 7 sit
admirem concedebat / dissensio ita
luc q facta est in turba propter eum ipse no
erat ita ex eorum malicia malitia
eni nlli volt credere eius distrissent
nec erunitti / p istam dissensionem
quidam volebat eu capere tamquam
mali / quidam non dimittere tamquam
boni / ex ista contencone frustra e
machinacio phariseorum / q ministri ma
nus no extenderunt ad capiendum eu
licet aliquam vellent / propterea dicitur quidam
dt aut ex ipsis s. ministri volebat ap
prehendere eu sed impium s sibi datu
sup e. miserunt pharisei 7 pontifices
luc ministros ut apprehenderent ihm / sed nemo
misit sup eu manus qr dicitur misit
ps emitte manu tua de alto 7
sic frustrati sunt a sua intencione 7 co
...us est q cogitatio vanā sunt sup ... liu
... ma inet q quod nullum dei
nc at apprehenderent ihm xpm ps dns
27 dns dissipat consilia / Venerunt ergo
luc ministri tangitur sed ... s reprehensio mi
nistrorum redemerunt q nichil eorum fe
cerant / p q missi erant / ideo ab eis
pharisei causam querunt / ut eos redargu
dt ant / propterea dicitur / Venerunt ergo ministri ad
pon ... 7 ad phariseos no adduxerunt eum
et dixerunt eis illi quare no adduxis
lac tis eum q ad hoc missi fuistis / sic frus
trati est / Responderunt ministri numquam
sic locutus e homo sicut hic homo loquitur
q.d. hec ro est quare no adduximus
eu / q magnitudine doctrine sue per
victi sumus / numquam sic locutus e
homo / numquam sic dulciter vn ... cum
audiens dixit Beatus venter qui te
portavit luc xi et cant ii mel
7 lac sub lingua eius / numquam sic doct
nali 7 sapienter vn luc ii stupe
bant omnes sup prudencia 7 responsis eius
7 i. apl stupebant omnes sup doctr
ina eius / numquam sic potenter mt vii
erat docens tamquam potestatem habens
7 ideo admirabantur sup doctrina eius
numquam sic utiliter io. vi verba que
locutus sum vobis spiritus et vita sunt
et. c. verba dne vite eterne habes
Responderunt ergo eis pharisei / audita
luc ministrorum responsione pharisei reprehendunt
eos q doctrine eius fidem adhibue
runt / unde dne numquid 7 vos seducti
estis / et q seducti erant innuit
unde ex maiorum numquid aliquis ex prin
lac cipibus credidit in eum / q. dicat nullus
dux ex phariseis qui s. legem sciunt
nulli sicut eis ignorantes sed turba
hec que non novit legem credit
s. et q ignorant q dicunt / 7 dicunt
q no debent maledicti sunt / sicut
luc xxvii maledictus qui no permanet
in sermonibus legis huius / crisos nichil
veritate manifestius nichil
simplicius ac tu malignantibus nichil
difficilius / ecce ii. sapientes scribe et
pharisei qui signa viderunt et scrip
turas legerunt veritate ... sue

n3

et excecati sunt / miseri non quod nichil
videbant ab vna / sola locucione capti
sunt / et qui ligare venerant abiere li-
gati / Sed ipsos postmodum pharisei
increpabant a fide auertere / et sequitur di-
cens Mt xxiij ve vobis scribe et pharisei
qui clauditis regnum celorum ante homines etc.
37 Luce xj ve vobis etc. ¶ Dixit nicodemus
hic tangitur hic tercio ... redarguicio pharisei pro
sua auctoritate legis / prout quod ... quomodo
debuerunt eum ... quod non dominum est
adiudicatum mori per legem / Dicit
nicodemus ad eos / ille qui venerat
ad ihesum nocte qui vnus erat ex
ipsis / pharisei / super iij erat vero ex
phariseis nycodemus nomine etc. numquid
lex nostra iudicat hominem nisi prius audi-
erit ab ipso et cognouerit quid faciat. dicit
non deutronomium xvij audiens magister
diligenter scrutare legem obseruabat
veritatem dicit xvj non est consue-
tudinis dampnare aliquem hominem prius /
quam is qui accusatur presentes habeat accu-
satores locumque defendendi accipiat
ad abluenda crimina ¶ Responderunt et dixe-
runt ei / quod incorrigibiles erant et
optimus non possit ... verbum
tamen ... nycodemum / qui de-
ceptum quod ipse magis ... ¶ Sequitur dicit
numquid et tu galileus es / i. in galileam
credis / sicut dominum ... quod ...
in christum / vnde iulianus apostata
vocabat christianos galileos ...
... / et stulte in eum credis / vnde di-
cunt scrutare scripturas et vide quod
propheta a galilea non surgit / ille quod
exprobabant quod ... non tamen a ga-
lilea surgit propheta sed et dominus prophetarum
quod nazarenus vocatus est quod in nazareth
nutritus es / et verum est quod nephe...
... et ... ...

non procedunt / Sequitur dicit et reuersi
sunt vnusquisque in domum suam ita
quod vnus non remansit cum alio etc. xxj
Stuppa collecta synagoga peccancium
et consummacio illorum flamma ignis etc.
dissipata gens quod bella voluit ¶ Sed
licet quod de ministris sunt crediderunt quod ...
non sunt ... sed ... ¶ Eris quod ...
diderunt et parentes eius fuerunt / nec
tamen ... sunt ... ad statum pastoris non
ascenderunt ¶ Sequitur hic quod magna
et sublimia fuerat dominus locutus est /
propter que dicebat numquam sic locutus est
homo / vnde ... / cum mens non ...
... fuit / et non est opus longis ser-
monibus / tale quod est vitas quod quando
invenerint animam bene disposita / mira-
biliter et allicit ¶ Tercium quod ...
pharisei omnia opera sua faciunt in quibus
homines / et nollet male iudicare / quod
sunt iniusto ordine ... / cum
tamen culpa sit manifesta ¶ ...
quod ad iustum iudicium ... /
prius iustus autem vero ij paralip xix cum
diligencia cuncta facite non est apud
deum iniquitas nec personarum accepcio nec
cupido munerum / ¶ ... est iniusta causa
exo xxiij insontem et iustum non
interficies / et xxij maleficos non
pacieris etc. ¶ Tercio est iniustus ordo quod
... est per veram ... deuteronomium
xvj iuste quod iniustum est persequeris
/ quia igitur pharisei ... in erat
iniustus animus quo mortem christi siti-
ebant et habebant iniusta causa / quod per ...
... non poterant ideo
iniusto ... ordine iudicij
perue... ¶ ... sunt quod maxime ...
... que fuit in phariseis
quod ... / ... ista
... / ... / Sepe

plent hominum vocis prave sensus/ et hoc
cia fuit in phariseis ut patet induce
do contra hoc de quibus dicitur eccl. xviiio
elegi tibi viros sapientes et timentes
deum in quibus sit veritas et qui oderint
avariciam. Item quaerentes eum dicit
christus est ... nomen eorum fidem
... quod ortum suum occultavit/
ut crederetur esse natus in naza
reth/ et ... non credit ... ...
quod illud scriptum est ... indicio/ diuina
dispensacione/ et scripture adimplecione/
quo iudicio quod tempore herodis natum
cognoverunt et despexerunt ymo in
morte consenserunt ideo sibi nativitatis
locum per conversacionem in nazareth
sibi celari meruerunt/ Secundo quod ordi
na dispensacione qui voluit latere ...
malos/ ut precedo a malis/ ...
met bonos/ Tercio scripture ad imple
cionem/ quod in scriptura non tantum dicitur quod in
bethleem nasceretur/ sed quod nazarenus
vocabitur/ sicut scribitur mt. ii. et quia
iudei non fuerunt scripturas scrutati ...
examinat. Ihesus autem perrexit ...
cap^m 8^m post illa consultacione insurgentium ...
post hec consultacione insidiantium per mali
ciam quod non poterant xpm occidere
querebat meam ... ut eum caperent
in sermone et ideo posuerunt ... ut dicitur
caperent sed ... capti sunt et
confusi/ et describitur eorum consultacio hoc
ordine/ primo enim ponitur xpi instructio
secundo phariseorum malicosa questio/ tercio
phariseorum confusio/ ... ...
introducitur ergo xpi instructio que
erat diligens publica et auctentica
diligens unde dicitur Ihesus autem perrexit
in montem oliveti/ quod in bethania
hospitabatur in domo marthe luc
xxi erat diebus docens in templo
noctibus autem exiens morabatur
in monte qui vocabatur oliveti/ Et
diluculo iterum venit in templum/ dili
gens non ... quod diluculo veniebat
sap. vi. preoccupat eos qui se concu
piscunt ut illis se prior ostendat et pro
verbii ... mane vigilavit ad me
meret me Erat et publica unde
dicitur et omnis populus venit ad eum luc
xxi Omnis populus veniebat ad eum
venire in templo audire eum Erat
et auctentica propterea dicitur et sedens doce luc
bat eos sedens quod magistri est sede
Super cathedram moysi sederunt
scribe et pharisei. Sederunt scilicet ad docen
27 sic et ipse Adducunt autem ...
scilicet malicosa questio que erat de muliere
deprehensa in adulterio ut ... ...
legis impium lapidandam ... quod dicitur Et
adducunt autem scribe/ et pharisei mulierem
deprehensam/ ideo scribe et pharisei quia
sagaciores et magis invidebant ...
Scribe invidebant sapiencie/ et pharisei
bonitati/ luc xi ceperunt pharisei
et legis periti graviter insistere ... Et sta
tuerunt eam in medio quod de ea vole
bant inquirere Et dixerunt ei magister hec adul
... ... ut deciperet et se occul
tent/ ... magistrum vocant
et tamen eius noluit esse discipuli/ sic
dixerunt mt xxii magister scimus quod ve
rax es et viam dei in veritate doces
hec mulier modo deprehensa est in adul luc
terio per sui evidencia vel per testes
In lege autem moyses mandavit
nobis huiusmodi lapidare/ xxii deut
Si dormierit vir cum uxore proximi
sui/ uterque morietur scilicet adulter et ad
ultera Tu ergo quid dicis hoc querere
bant non studio discendi sed dolo decipi
endi/ et hoc exprimit ewangelista hoc autem

... quod ... adducunt adulterium ... ... lege ...
... per ... ...
in ... ... ad ... ... ad
... ... adult
... ...

dicebant temptantes eum ut possent
eum accusare / Eum consilium modo convenientibus
vidit dominus Mt xxii Quid me temp-
tatis ypocrite posset accusare in predi-
catione Mt xxvii Et cum accusaretur a sen-
ioribus et principibus nichil respondit
37 Ihesus autem inclinans se tamquam h[omo]
tam prudens ypocrisim previdet
eum vidit quia ad magnam modestiam /
Modestus enim fuit non acclamando
sententiam / Unde dicitur Ihesus autem inclinans
se digito scribebat in terra scilicet expectans
si quo ~~respicerent~~ resipiscerent vel
desisterent a questione dolosa / digito scri-
bebat ut innueret quod digito legem
scripserat / Deut ix et Exo xxxi /
Modestus etiam fuit in sententiando / quia
nec declinavit ad rigorem legis /
ut eam diceret occidendam / nec contradixit
legi ne tolleret occasionem se accusandi /
Unde dicitur Cum autem perseveraret inter-
rogantes eum et a stulticia nollet
desistere / erexit se et dixit illis qui
sine peccato est vestrum primus in illam lapi-
dem mittat / Inclinatus per misericordiam /
Erexit se per iusticiam / et dixit eis
per sententiam suam Sine peccato etc / infli-
gendo penam in qua visione modes-
ta confutavit eos tanquam ypocritas per
illud Mt vii Quid vides festucam in
oculo fratris tui / trabem autem in oculo
tuo non vides eice primum trabem etc /
Modestus etiam fuit post sententiam prolatam
Unde dicitur Et iterum se inclinans scri-
bebat in terra Unde secundum Crisostomum dedit
locum sine verecundia exeundi / Unde Be-
da / Coram temptantibus inclinari et
in terra scribere voluit / ut ad aliud intuitum
intendens liberum eis daret exitum /
scilicet quos sua visione perculsos citius

exituros quam plura interrogaturos
prevideat Ecce xvii Domine omnes qui
te confundunt derelinquentur confundentur
Jer xxii Terra terra terra audi sermonem
domini Scribe virum istum sterilem / Audientes
scilicet etc Non quod virum scilicet phariseorum consultatio
que manifesta est in corporis dispositione
specialiter dicit Audientes autem hec scilicet terram
prudentem et iustam visionem / Unus
post alium exibant incipientes
a senioribus / Seniores recedebant / quia con-
globati noverant / et seniores primo
exibant / quia ipsi primum fuerant in causa
passionis et in fuga / Dan xiii Egressa
est iniquitas a senioribus iudicibus
qui videbantur regere populum / et omnes
recesserunt quia omnes conscii erant
Unde dicitur Et remansit Ihesus solus
et mulier in medio stans solus re-
mansit qui locum solitudinis requirit
Osee ii Adducam eam in solitudinem
et ibi loquar ad cor eius vel quia
solus offensus es tibi soli peccavi
etc / Augustinus Duo remanserunt misera
et misericordia / Et quia misera invenit misericordiam
Unde sequitur Erigens autem se Ihesus
dixit ei Sin quo non venit scilicet mulieris
accusatores iusticie liberatos / et quia
misericordia erit cum iusticia et non contra
iusticiam querit dominus de condempnatore
et accusatore specialiter dicit Mulier ubi sunt
qui te accusabant nemo te condempnavit
Duo querit et quia alterum est in evidenti
de recessu accusatorum / videtur inter-
rogatio de condempnacione Que dixit
Nemo domine supple me condempnavit
non est condempnanda alterius Mt vii
Nolite condempnare etc et non condempnabimini
sed et sequitur iustificatores mulier liberatur
Unde dicitur Dixit autem Ihesus nec

ego te condempnabo / cetera unde ad verba eius
dicens qui iustificat quis est qui con
dempnet unde et amplius noli pec
care / cetera iustitia quod sic absoluit
a culpa ut tamen non dat libertatem
redeundi ad culpa cetera / Item anima
ab illo cito proximat et in praecedens
respicit ira illius unde augustinus at
tendat qui amat in deus mansue
tudinem et timeat veritatem et eundem dul
cis et rectus deus anima quod dulcis est
time quia rectus est / tamen mansuetudi
tatem sed tamen rectus dicit / ut prue
riens loquar ysa xlii so subdit
Amplius noli peccare suadet hic
quod tu quod fatalis ista esset deviata ex
lege et qui deceptat debeat dubia quae
unde esset hoc quod tertiam quondam phari
sei deus proponunt unde
queritur quia unde totum iniusta questio
stum unde dicitur quidam quod hic
sunt in mortuo elvang Io. sicut
hystoria susanne danielis in cuius
rei testium adducunt quod cuius
de hoc ullam fecit mentionem unde
saltat ad illud iterum locutus est
ihesus Et augustinus et expositores in
exponunt de sentencia elvangelii quod non eius
nichil dicit eum nescio quidem dicit
quod in antiquis libris non inveniebatur
Et quod forte addidit elvangelio comple
to specialiter dicit est quod pharisei invidebat
domino / de hoc quod laudabatur de mansuetudine
et iustitia simul / secundum illud propter
veritatem et mansuetudinem et iustitiam
id quondam proponit in quo necesse habet
declinare in rigore iustitie contra
mansuetudinem ut habetur ante / sed
contendit iustitiae legis et cum insolu
bile confecerant ut utrum preter ea
tasium optinuerunt propositum Sed deus
sapientie reddit ad hominem non ad
obiectionem Item queritur de hoc quod dicitur
in precatione sua scribebat in terra
videtur enim stum puerile quod non erat
manens per quod potuerat legi
sunt moralis vero quod scribebat ante
sinam et post in terra / ut doceat
nos sicut dicit beda ut cum de
peccatis proximorum corripiamus et plus
castigatione iustitie reddiderimus
nos ipsos digna humilitate investi
gatione pensemus ne forte in eisdem
que reprehendimus aut aliis similibus
peccatis inveniti / Alia vero ut ostendit
quod sinam ad maturitate et expendenda
et primo scribenda et verba similitanda
primis ordine interficiet vero ut ostendat
quod irruitus condempnat et sinam ad
depravationem iniuriis et ad dolore
de hoc perficit Tertia vero ut locus despice
di daret a cetera maliciosa et hoc
quidem spectat ad iudicare / Item queritur
quid scribebat / respondeo augustinus quod illud
scripsit terra terra scribe viros abdica
tos / et tamen et de secunda xxii / Intelli
gitur quod scribebat peccata eorum / alii dicunt
quod scribebat litteras in quibus quilibet
posset legere peccata sua Item queritur
quare scripsit digito / vero est litteralis
quod credo quod non habebat alium calam
um Et est moralis et allegorica mo
ralis quod per digitum intelligitur districtio
nolunt quemquam se districte cogitare
allegorica ut significaret quod ille erat
qui digito scripserat legem Exo.
xxxi Item queritur de responsione domini
qui sine peccato est vestrum primus in ipsam
lapidem mittat / ex hac responsione

videt(ur) q(uod) nullus possit aliq(ue)m accusare /
q(ui)a nullus mundus a sorde & nullus
sine pecc(at)o / & sic l(itte)re remanebunt scelera
impunita / Si dicas q(uod) d(omi)n(u)s intellex(it)
de pecc(at)o mortali / tunc obicit(ur) q(ui)a preceptu(m)
est corripere fr(atr)em et accusare g(ene)ral(ite)r si
nullus peccat faciendo ad q(uo)d tenetur
ergo si peccator tenetur q(ui)a non absoluit
p(ro)pter culpam / ergo non peccat accusando
/ Si dicas q(uod) peccat non in h(oc) q(uod)
facit s(ed) in hoc q(uonia)m indigne facit
obicit(ur) q(ui)a hoc non est opus p(er)mile (?)
gratum / R(esponsio) dic(endum) q(uod) peccator ponens in
mortali q(ua)m alium accusat aut est
peccator notorius eodem genere pecc(at)i /
& sic scandalizat q(uan)tum in se est & pec
cat pecc(at)o duplici s(cilicet) scandali et
contemptus / peccator / aut occultus sed
in alio si sit se(cun)d(u)m p(ro)p(ri)um / & considerat
p(ro)p(ri)um fr(atr)is & iudicat / & se ip(su)m
negligit / peccat pecc(at)o contemptus / n(on)
in hoc q(uod) accusat s(ed) in h(oc) q(uod) cu(m)
se debet purgare & distruere ne
gligit & contempnit / Unde ista
intelligenda est v(er)ba d(omi)ni & sic p(atet)
q(uestio) 6 r(esp)o(nsi)o ad illud / Item quer(itur) de
absolutione mulieris / Videt(ur) q(uod) d(omi)n(u)s di
recte fecit contra legem / quia q(ua)m lex
condempnabat / ipse absoluit / & ad
hoc tempus legis & obs(er)uantia dura
bat / Item v(idetu)r q(uod) iniuste fecerat
q(ui)a nullam penam imposuit videt(ur)
q(uod) licentiam peccandi dedit / R(espon)d(eo)
d(omi)n(u)s non fecit contra legem q(ui)a ipse
erat sup(er) legem & poterat dispen
sare in precepto legis / n(on) t(ame)n fecit
contra obs(er)uantiam legis / q(ui)a accusatores non p(er)sistunt
in accusando & sola cu(m) mulier et
sine accusatore & t(ame)n lex non condem
nabat sine p(ro)cessu (?) prius repulit adultera

nos lignea iustitie / & postmodum
q(uo)d sibi debita est leniter ocidere (?)
(?)me nec t(ame)n eam condempnasse si adu(er)
sarii p(er)stetissent ut d(icit) Aug(ustinus) de spi(ritu)
ut illa dampnaret qui nemini saluaret (?)
/ Ad aliud dic(endum) q(uod) d(omi)n(u)s erat & ideo
to(tu)m poterat condonare / n(on) t(ame)n condona
do fauit pecc(at)is q(ui)a p(ro)hibuit ut am
plius non peccaret & hoc q(ui)a sicut
d(icit) Aug(ustinus) dampnauit deus non ho(minem)
s(ed) pecc(atu)m / Iterum locutus est ih(esu)s eis
ego sum lux mundi / Confutata iudeor(um)
p(er)uersitate in hac sc(un)da p(ar)te mani
festat d(omi)n(u)s sue doctrine dignitate
& nobilitate / nobilitas aut(em) doctr(in)e
sue consistit in hoc q(uod) liberat
a cecitate erroris / a s(er)uitute (tenebr.) pecc(at)i
a dampnatione mortis / p(rim)o ergo ostend(itu)r quod
liberat a cecitate ~~pecc(at)i~~ erroris &
infidelitatis / s(ecund)o quod liberat a s(er)uitute
pecc(at)i ibi dixit ergo ih(esu)s ec(cetera) / t(er)tio quod
liberat a dampnatione mortis i(bi) Amen
amen dico vobis si quis ser. me
ser. mortem non videbit ec(cetera) / p(rim)o
igit(ur) commendat suam doctrinam in h(oc) q(uod)
liberat a tenebrositate erroris & h(anc)
commendationem facit p(ro)pter modu(m) / p(rim)o
insinuat(ur) doctrine commendatio / s(ecund)o p(ro)pter
incorp(or)ationem (?) commendationis
applicatio / iij(o) manifestatio indigne
ignorantie / iiij(o) non erasio p(er)fidie
/ Insinuat(ur) igit(ur) doctr(in)e p(rim)o commendatio
in hoc q(uod) d(omi)n(u)s se committentes & doc
trine sue adherentes d(icit) a tenebris
liberari ibi q(uod) d(icit) Iterum h(ic) locutus
est eis ih(esu)s ec(cetera) q(ui)a cor(da) contra
neat p(er)uersitatem rursus resumpsit
sermonem ut doctrine ostendat nobili
tatem / Commendat igit(ur) doctrinam
suam d(omi)n(u)s ego sum lux mundi per

oem scie̅ iui nō p[er]fide heat postea p[er] spē
Judeis fue[run]t 2 i[n]missis 2 oc[ulos] obedit

i. homi[nem] venie[n]te[m] in mundu[m] (Joh. i°) illu
minat om[n]e[m] ho[min]em [et]c. Ego sum
lux mundi p[er] instructio[n]em sc[ilicet] ecc[lesiasti]c[i] xx
iiij°. doctrina q[uas]i an[te]lucanu[m] illumino
o[mn]ib[us] [et]c. Qui sequit[ur] me p[er] intellectus
captivatio[n]em ii cor. x. in capti
vitate redigentes om[n]e[m] intellectu[m]
in obsequiu[m] [Christ]i talis seq[ui]t[ur] me
J[ohannis] xij [et]c. Si michi ministrat me se
quat[ur]. no[n] ambulat in tenebris per
erroris excecatio[n]em iiij° ephe. ut no[n] am
bulet[is] sicut gentes [et]c. J[ohannis] xij. Am
bulate du[m] luce[m] habet[is] ut tene[brae] vos
no[n] compreh[endant]. Sed habebit lume[n] vite
p[er] divine claritat[is] visio[n]em. Sed habebit
q[uia] in futuro erit lux vite q[uae] non
poterit extingui. Ps. nō vnde
in ps. apud te est fons vite 2 in
lu[mine] t[uo] vi[debimus] lu[men]. vel ideo d[icit] habebit q[uia] l[uce]
nu[n]c ambulem[us] p[er] fidem s[ed] tu[n]c habebim[us]
p[er] spei co[m]prehe[n]sio[n]em. In p[rese]nti v[ero] no[n]
co[m]prehe[n]deretur nisi carne obumbrat[us]
vnde Vul. Splendori illius eterne
lucis nullus ferre posset aspectus
nisi obumbrat[us] carnis tabernacula. Ideo
ait ei a[nge]l[u]s luc[e] i°. Virtus altissimi
obumbrabit. Dixerunt ergo pharisei
sine inde. Tam[en] h[abi]t[u]s s[e]c[un]d[u]m s[e]c[un]dam e[x]posit[i]o[n]em
comes appbaci pr[e]. iudeor[um] rep[re]he[n]sio
rep[re]hendebat eu[m] eo q[uod] se ip[su]m co[m]
mendabat p[ro]pt[er]ea dicu[n]t Tu de te
ip[s]o testi[monium] p[er]hibes t[estimonium] no[n] e[st] v[erum]. 2 no[n]
ta[m]q[uam] v[er]u[m] est acceptand[um] q[uia] d[icit] pro[verbiorum]
xxvij laudet te alienus [et] no[n] os
tuu[m] ex[tra]neu[s] 2 no[n] labia tua. Ad
hac rep[re]he[n]sio[n]em subdit d[omi]n[u]s sua[m]
r[esponsi]o[nem]. ideo ait Respondit ih[esu]s et
dixit eis 2 defendit testimoniu[m]
suu[m] ta[m]q[uam] v[er]u[m]. q[uia] certu[m]. q[uia] legittim[um].
p[ro]pt[er]ea dicit. Et si ego testi[monium] p[er]hibeo
de me ip[s]o v[er]u[m] est testimo[n]i[um] meu[m]
q[uia] su[m] deus (Ro. iii) xxxiiij r[ati]o est de co[n]stat
[et]c. ideo v[er]u[m] 2 acceptabile est q[ua]m
certu[m] vnde d[icit] q[uia] scio vn[de] veni [et] q[ua]
vado. pu[ta] xiij° [et]c. Qui de novit loq[ui]
mendax iniustic[ia]e est. qui aut[em] mentit[ur]
testis est fraudulentus. Infra xiij
Sciens q[uia] a deo exivit [et]c. Sed vos
male arguitis vnde subdit Vos aut[em]
nescitis vn[de] venio aut quo vado. Pe
nescierunt nec intellexerunt [et]c.
Et q[uia] nesciat illud mirat[ur]. vnde d[icit]
Vos s[e]c[un]d[u]m carne[m] iudicatis. i. co. iii.
Cu[m] sit int[er] vos zelus [et]c. q[uia] ip[su]m
p[ur]u[m] ho[min]e[m] esse credebat 2 gl[ori]am
sua[m] ut ho[mo] quereret 2 io eius testi[monium]
arguebat. Ego no[n] iudico q[ue]mq[uam]
in p[rese]nti. s[upr]a iii°. No[n] misit de[us] filiu[m]
suu[m] i[n] mundu[m] [et]c. No[n] iudico co[n]de[m]pnando
sicut vos me mo[do] co[n]de[m]pnat[is] s[ed] h[oc] no[n]
q[uia] no[n] possu[m] vel nesciam ymo scio 2
possu[m] p[ro]pt[er]ea d[icit] Et si iudico ego. iu
diciu[m] meu[m] v[er]u[m] e[st] no[n] carnale no[n] me
tu nec s[e]c[un]d[u]m facie[m] ysaie xi. No[n] s[e]c[un]d[u]m
visio[n]em oculor[um] iudicabit neq[ue] s[e]c[un]d[u]m
auditu[m] aurium arguet 2 io i[n]
dico errare no[n] possu[m] q[uia] solus no[n]
su[m] s[ed] ego 2 q[ui] misit me pa[ter]. vnde
q[uia] in iudicando ab ip[s]o no[n] discedo io
no[n] erro. s[upr]a v. No[n] possu[m] a me ip[s]o
facere quicq[uam] s[ed] sicut audio iudico et
iudiciu[m] meu[m] iustu[m] est no[n] tam testi[monium]
meu[m] e[st] c[er]tu[m] s[ed] et[iam] l[egitim]u[m] q[uia] s[e]c[un]d[u]m lege[m]
erat sufficiens vnde d[icit] Et i[n] lege
v[est]ra scriptu[m] est q[uia] duor[um] ho[m]i[num] testi[monium]
v[er]u[m] e[st]. i. acceptabile. Deut. xix. In
ore duor[um] aut triu[m] testiu[m] stabit
o[mn]e v[er]bu[m]. Ego su[m] qui testi[monium] p[er]hi
beo de me ip[s]o [et] testimo[nium] p[er]hibet
de me qui misit me pa[ter]. Io testimo[nium]

meum non est repudiandum. i Jo. v. tres
sunt qui testimonium dant in celo pater verbum
et spiritus sanctus. Dicebat ergo ei. Hic tamen 3m
s. manifestat miseriam ignorancie primo
in sua interrogacione quia eum non intellige-
bat cum diceret quod pater testificaretur
de ipso ipsa. Ideo querunt ubi est pater
tuus non querunt quis sit sed ubi sit et
inordinate requirunt quia ubique est. Ier.
xxiiio. celum et terram impleo. Ideo magis
meretur reprehensionem quam satisfaccionem. Se-
cundo: Respondit eis Ihesus. Hic manifestatur
ignorancia iudeorum in responsione qua eos
reprehendit et ostendit quod stulte requirunt
de patre quia ipsum ignorando filium pa-
trem nosse non poterant. Propterea dicit Neque
me scitis neque patrem meum scitis. Et
ratio huius est quia ego sum via cognoscen-
di patrem. Unde dicit Si me sciretis
forsitan et patrem meum sciretis. Quia
Mt. xi. nemo novit filium nisi pater et
cui voluerit filius revelare. i Jo. ii. Omnis qui
negat patrem filium nec patrem habet. Qui
autem confitetur filium et patrem habet. Hec
verba locutus est Ihesus in gazophilacio
docens in templo. Quia gazophilacium
erat in devociori parte templi. Et nemo
apprehendit eum quia secundum divina miracula non
humano consilio. Quia nondum venerat
hora eius. Hoc verbum repetit sepe ewangelista
ut ostendat Christum propria voluntate cap-
tum et passum ut dicit infra x. Notandum est
quod gazophilacium dicebatur locus
ubi fiebant oblaciones. Et triplex erat
locus ad hoc deputatus. Unus di-
cebatur gazophilacium ubi inferebantur
oblaciones ad sartatecta templi et
dicitur gazophilacium a gaza quod est divicie
et philas quod est servare [illegible] lingua
persica [illegible] quod est custodia [illegible]
de hoc luce xxi. Respiciens Ihesus

vidit ~~munera sua~~ eos qui mittebant
munera sua in gazophilacium. Alius
locus sive repositorium dicebatur Cor- (margin: alii locum)
ban vel corbana quod erat deputatum
ad oblaciones que contingebant sacerdotes
de quo Mt. xxviio. Non licet eos mittere
in corbanam quia precium sanguinis est. Tercium (margin: luce 3a)
repositorium dicebatur musath ubi po-
nebantur tributa. Regum iiiio. et xvi
musach sabbati vel aliter musaith
ad oblaciones solempnitatum. Corban
ad oblaciones votivas. Gazophilacium
ad oblaciones spontaneas. Sed contra
hic primo dicitur quod dominus dixit Si
ego testimonium perhibeo de me ipso testimonium
meum verum est. Contra ps. xxvii. Lau-
det te alienus non labia tua. Item
nullum testem recipit pro se ipso. Et dominus
dixit supra v. Si ego testimonium perhibeo
de me ipso testimonium meum non est verum
ergo contradicit sibi. Item quarto dicitur quod
dominus mittit testimonium suum approbat per le-
gem quia duorum testimonium verum est. Sed hic
argumentum non valet quia in lege quando aliquis
testatur de se et alius de eo non reputatur
tamen nisi pro uno teste. Ergo filius sicut hic
non habebat nisi unicum testem. Sed pater
eius erat persona coniunctissima et talis
persona sibi iuncta ad testimonium non ad-
mittitur. Item supra x. Ego et pater unum
sumus ergo unum erat non ergo duo tes-
tes. At si duo testes non unum sunt
pater et filius. Unde quod ipse filius dei est
lux sed omnis creatura est tenebra et potest
quandoque de se obscurari. Quia ergo lux est
manifestans se et alia. Ideo lux ipsa de
se potest perhibere testimonium. Sed creatura quia
tenebra est alio manifestante in-
diget. Item quia lux est non potest ob-
scurari nec obliquari. Ideo sibi [illegible]

et testificari potest et simul laudare et laudari
quia non creatura potest obligari nec potest n° Sed
ista duo simul optime | Ideo vero pater dicitur ad
homines fragiles et pronos ad vana lau
dem | Illud quod dictum est supra de intellectu
de Christo secundum humanam naturam | Illud non quod
obicitur de testibus sub una causa | Unde dicendum
quia nullus potest testificari pro se | Sed si
ita esset quod aliquis pro se posset testificari
tunc sufficeret unus ad testimonium Sed nullus
poterat de se testimonium perhibere et hoc
suppositio sive argumentum bonum est Sed de
prima quaestione quae declinare potest ad fratre
non recipit testimonium Sed pater celestis qui
verax est declinare non potest | Sed aut
obicitur quod pater et filius unum sunt dicendum
quod sunt unum in essentia et distinguuntur
in personis | quia ergo in veris testibus est
distinctio personarum et concordia testium
et hoc ibi reperitur id autenticum et valet
de testimonio Ceterum dicitur hoc quod dicit neque
me scitis etc quia est verum et me scitis
et unde sim etc ut supra visum est quod illud
dictum est secundum humanitatem hoc autem dictum
est secundum divinitatem quia qui videt filium
videt et patrem Sed de hoc quaeritur
si me sciretis forsitan et patrem meum
sciretis quia si in deo nulla cadit opinio
ergo nec dubitatio | quid est ergo hoc
quod dicit forsitan | Respondeo dicendum quod hoc adver
bium forsitan arguitur hic infidelitas
non exprimitur dubitatio Insinuatur et
nobis humanum arbitrium liberum Dixit
lra ergo iterum eis Ihesus etc Postquam ostendit quod doc
trina Christi liberat a cecitate erroris
hic ostendit et commendat quod liberat a
servitute peccati et dividitur hic pars quia primo
ostendit quod sine cognitione Christi servitus
perpetuatur | secundo quod per doctrinam et sermonem
Christi homo a servitute liberatur ibi dice
bat ergo Ihesus ad eos qui crediderunt

ei Primum ergo ostendit hoc ordine primo
ponit perpetuationem servitutis comminando
secundo propter iudeorum dubitationem comminationis
expositio | Tertio non credibilium ex
planatio | quarto credentium multiplicatio
Primo ergo ponitur perpetuitate servitutis
comminatio et hoc est quando homo moritur
in peccato et comminatur eis finalem
impenitentiam propterea dicitur Dixit ergo eis dt
iterum Ihesus ego vado scilicet ad patrem per
passionem et quaeretis me ad persequendum
scilicet et in peccato vestro moriemini | et ego eri
piar de manibus vestris et ideo subdit
et quo ego vado | non potestis venire lra
quia non poterant ecclesiam intrare
unde comminatur eis mortem culpe
et amissionem glorie | hic dicit dominus
iudeis | similiter dicit discipulis quo
ego vado non potestis venire Iohannis xiii
Sed iudeis dixit comminando | discipulis
predixit differendo | unde postea dixit
Petro quo ego vado non potes me
modo sequi sequeris autem postea Dixerunt lra
ergo iudei tamen hic secundum scilicet propter dubitationem
iudeorum comminationis expositio Dubita
bant enim de illo quod dixerat ergo quo
vado vos non potestis venire | propterea
dicunt Numquid interficiet semetipsum dt
quia dicit quo ego vado vos non potestis
venire Glossa Stulta verba et insipientia
plena Si enim semetipsum interficeret
nonne ipsi scilicet possent Et de morte
locutus est nonne omnes morituri
erant | Ob hanc dubitationem ponit duas
sive comminationis explanationem et duo
dixerat non duo explanat | primo id quod
dixerat ergo quo vado scilicet non potestis venire
quia non hoc dixerat de eundo ad pa
trem per gloriam per quam non possent con
scendere peccatores ideo dicit Et dicebat
eis vos de deorsum estis ego immo qui de terra

tra est ubi. ego autem de supernis sum. et
io ego sursum vado et quaeretis me. dicit ergo non
ego vado vos non potestis venire. Sermo sanct.
dom. c. iii. nemo ascendit in celum nisi qui
de celo descendit. ideo nos descendistis
ego autem ascendo et rursum de hoc mun-
do estis quia huic mundo adhaeretis per a-
morem. ego autem non sum de hoc mundo
ideo ego relinquo vos in mundo et
quo vado vos non potestis venire. i. xvi.
exivi a patre et veni in mundum iterum
relinquo mundum et vado ad patrem. sic
explanat quod dixerat quo ego vado
hoc intelligendum est per virtutem non per
infirmitatem. exponit etiam quod dixit
in peccato vestro moriemini unde illud re-
plicat ut explicet. Dixi ergo vobis
quia moriemini in peccatis vestris et expla-
no quomodo intelligo. Si enim non credideritis
quia ego sum in peccato vestro moriemini.
Et vero credidit non moriemini ab
oppositis est intelligendum. unde
Aug. reddita est spes desperantibus
excitatio facta est dormientibus. c. iii.
Qui incredulus est filio non habebit
vitam sed ira dei manet super eum
qui autem credit in filium dei habet
vitam eternam. hoc promissum. Dicebat
ergo ei ubi tamen hic iii. sunt explicare
credibilium quae cum communicationem sua
exponeret quod sine fide eius nullus
poterat liberari a morte. dicens
quod in peccato essent morituri nisi crederent
quia ego sum. hoc quidem implicite
dixerat ideo quaerunt iudei explicari
et in fide doceri propterea dicebant ergo ei
Tu quis es ex quo salvari non pos-
sumus nisi in te credamus. Sicut quae-
bant a Johe c. i. quis es. xpi quod
instruit iudeos credere in se per opera

que respiciunt creaturas per ipsum factam
et per ea quae respiciunt patrem. propterea ibi et
non cognoverunt. primo namque est creator propterea
quod ait. Dixit eis ihesus principium. i. ego
sum principium creaturae quia omnia per ipsum facta
sunt et sine ipso factum est nihil. c. i. circa In
principio erat verbum et cunctis omnia per ipsum
facta sunt. et etiam doctor omnium et loquor
vobis hoc. i. novissime locutus est
nobis in filio qui constituit. hic ubi. Sumi-
tur verbum samaritanae quaerenti ego
sum qui loquor tecum. et ecce i. ipse
est et iudex omnium ut non locutus
verba condempnacionis sed informacionis et
exortacionis propterea dicit. Multa habeo de
vobis loqui in iudicando. i. quae vobis et
iudicare quae non remanebunt in
distructa non ob maliciam sed obiusticiam
Sed qui misit me verax est et ego
quae audivi ab eo haec loquor in mundo
et ideo iudico veraciter c. v. Sicut audio
iudico et iudicium meum iustum est
quia non quaero voluntatem meam sed eius
qui misit. Sed quia se manifestavit in
comparacione ad patris personam quod iudei
intelligere non poterant ideo dicit et
non cognoverunt quia patrem eius dicebat
deum et quia non habebant intelligere
altitudinem cognicionis mittit eos ad
infirmitatem passionis cum dicit. Dixit
ergo eis ihesus cum exaltaveritis filium
hominis. s. in cruce. i. xii. et ego si ex-
altatus fuero ubi. Tunc cognoscetis
quia ego sum. i. distincta in trinitate
persona esse personalis distinctio
Ego enim ego sum qui sum et a me
ipso facio nichil. s. hoc cognoscetis
Sed sicut docuit me pater haec loquor
i. sicut accepi a patre quia pater omnia

dat filio et in hoc ostenditur generacionis e-
manacio a patre s. b. b. Non potest a se
filius facere quicquam nisi quod viderit
patrem facientem non solum cognoscere
personalem distinctionem sed et essencie unionem
ideo dicit Et qui misit me mecum
est per essencie unitatem in qua non est
divisio. Iohannis xiiii Non credis quia ego
in patre et pater in me est. Et non reli-
quit me solum per voluntatis discorda-
ciam. quia que placita sunt ei facio semper
unde filius non potest relinqui a patre
quia non potest discordare nec ei displicere
Mathei iii Hic est filius meus dilectus
in quo michi bene complacui. econtra peccatores
a deo relinquuntur quia ei displicent
per peccata ii Paralipomenon xii Vos reliquistis
me et ego reliqui vos. Hec illo loquente
tangitur hic fructus id est multiplicacio credencium
in christum que facta est ad hanc instruc-
cionem ideo dicit Hec illo loquente scilicet que predicta
sunt multi crediderunt in eum quia sermo
eius habebat efficaciam Iohannis iiii multo
plures crediderunt propter sermonem eius
Sed queritur de hoc primo quod dicit vos
in peccato vestro moriemini videtur quod revela-
vit eis dampnacionem suam ergo cogebat
eos desperare et propter hoc videtur quod non
possit esse prescius sue dampnacionis
sed hoc non videtur quia scientia et revelacio
donum est pietatis ergo non cogit eos
desperare. Ad hoc respondetur dupliciter
quod hoc dominus non dixit revelando sed
comminando unde addidit condicionem
nisi crediderit. Aliter dicendum quod hoc dominus
non dixit hominibus qui ei per fidem
adherent ideo non cogebat eos de-
sperare unde non dixit credentibus sed
incredulis. Secundo notandum quod dominus loque-
batur multis ideo generaliter accipie[illegible]

verbum et non ex potentia sed per se. Item cum pater
dicat racionem emanacionis quod prior et principium
conveniat patri unde est hoc quod filius sibi
appropriat. Respondeo dicendum quod hoc nomen principium aliquando
accipitur essencialiter secundum quod dicit respectum
ad creaturam et sic tota trinitas dicitur
principium. Aliquando notionaliter et sic pater et filius
sunt unum principium spiritus sancti. Aliquando personaliter
et sic principium dicit ipsam fontalem emana-
cionem que reperitur in patre et sic dicit Augustinus
quod pater est principium divinitatis. Dicendum est igitur
quod hoc nomen principium secundum quod essencialiter sumitur
ad personam filii dupliciter uno modo secundum proprietatem
generacionis et sic dicitur filius principium de principio
id est genitus. Alio modo per proprietatem verbi
quia filius est verbum et sic exponitur hic ego principium
qui et loquor vobis. Item queritur cum
veritas filio appropriatur unde est hoc quod filius
de patre loquens sibi attribuit. Dicendum quod
verax dicitur quia verba vera dicit. quia ergo
pater dicit filium qui est verbum verum cui veri-
tas appropriatur verax racione originis
quotatur vere potest appropriari patri. Item
queritur de hoc quod dicit quod non reliquit
me solum quia que placita sunt ei facio semper
contra Mathei xxvii dixit filius in passione
Deus meus ut quid me dereliquisti
Respondeo dicendum quod est derelictio dispensacionis
probacionis permissionis et eterne condempnacionis
Prima dispensacionis fuit filium passioni
exponere ob generis humani salutem. Secunda
probacionis est [illegible] sicut reliquit
dominus Iob in manum sathan. Tercia
est in peccantibus in puniendi. Quarta est
in dampnatis eternaliter que est derelictio
sine miseracione ulla. Verbum igitur domini
hic intelligitur de derelictione [illegible] non
de dispensacione sed pro [illegible]. Dicebat
ergo Ihesus ad eos qui crediderunt ...

& fide xpi est in pco penetraco / ondit

q fo q p doctina xpi e a fuitute pti

libaco / & diui h ps in tres ptes q

po a fuitute pti p doctina xpi pmit

tit libaco / fo iudeoz euacuat gla

ibi scio q abrahe filij est / tercio

ondit iudeoz gtis indignaco i / tn

derut iudei & dixerunt ei nonne bn

dicim9 nos / fimo go p doctina xpi

pmittit & ondit libaco fi h ordie

po libaco pmittit / zo pmissa a

iudeis pmpedit / tco eis nccria

ondit / pmittit go libaco hijs qui

in doctina xpi pmanent ppt ea

Dicebat ergo ihus ad eos qui

crediderunt ei iudeos / q coniace bnti

crediderunt pmissioe alliciunt ut

pseuerarent / Unde dr Si vos pma

seritis in fmone meo / sicut in xv

manete in me & ego in vobis sicut

palmes no pt fre fructu / ic nc

stat ille de quo dr luc viij ad tps

credunt & in tpe temptacois recedunt

hij no reportant fructu Sz vos si

pmanseritis vere discipli mei eritis

& vos cognoscetis veritate & veritas li

berabit vos / tria dt que faciunt hoiz

vtm / pme retitudo affectus / & h no

in discipulatu xpi / Sz retitudo

intellectus & h in cognicoe veritatis

Tercia retitudo effect9 p libacom

a culpa / & h no in libacoe veritat

vel discipli eritis in via p imitacoz

veritate cognoscetis i nc vsiracoe

& veritas libabit ab omi corrupcone

aie & corpis Ro viij ipa creatura

libabit a fuitute corrupcois i libta

te glie filiorz dei Responderunt go ei

tangit hic fm sz quo libaco pmissa

iudeis pimpendit h ipi se reputat

liberos Unde gloriant / de libtate

& non curant de libacoe ppea dicunt

ei Semen abrahe sum9 ppe nam quo tu

dicis q liberi eritis q ms no fuimus

liberi io dicebant se liberos / q nati de

abraham p ysaac qui filij sunt lib

hij q dr Gal iiij eice ancillam et

filium eius dcm est de agar / no eni

heres erit filius ancille cu filio

libe & scriptu est de gen xxi Respondit

eis ihus / tangit hic iij q necias

libacois ondit & ondit eos fuos

et q hnt opus libacoe & q liberari

q go sunt fui spualit ondit tali

rone / oms qui facit pctm fuus e pti

Sz vos facitis pctm go vos estis fui

pti / maiorem huius rone tacet q i

eam exprimet & ostdz tacet h ppon

maiorem dicens Amen amen dico

vobis / qui facit pctm fuus e pcti

hoc pbat btus petrus ii pe ij

a quo quis supatus est / eius & fuus

est / h est pessima fuitus Unde

aug9 o insatiabilis fuitus Seruus

aut dm [illegible] impijs fatigatus fugiendo

requiescit Seruus aut pti q fugit

pctm secu trahit mala cosciam qcumqz

eat / q quocumqz vadat a se non

recedit sic pz eos ee fuos / Secunda

eo hoc pbat q indiget libacone

tali rone / qui no manet in domo

ineternu indiget liberari ab eo / qui

manet & p eum pt liberari Sed

fuus no manet go fuus p filiu

indiget & pt liberari Sz no

est fm ut e dcm est Si ergo

vos filius libauerit vere liberi eritis

pma rone ponit maiorem & ponem

cu dicit Seruus no manet i domo

ineternu filius no manet ineternu /

Aug^s exponit cum est s^uus pcti no
manet in domo inetu^m .i. finalite^r
q^ruus possit ee de pcti c^aa q^ntu^m
ad mun^d / tales s^ui ꝛ s^i s^iut i domo
tu bonis tu no h^nt veste^m nupcial^e
io e^itiunt s^m illud m^t. xxij. Amice
quo h^uc intrasti ꝛc^ post subdit^r
p^iate eum in te. ext^r. Si ig^r fili^s vos
li^a libauit vere liberi erit^s. Ille m^o fili^s
solus est lib^r q^r solus est sine pcc^o
vn in ps^{o} c^tius su^m sicut ho no su^m
adiutorio int^r mor^{tuos} lib^r / ꝛ io redd^r
infra xiiij. Venit p^nceps mundi h^s
ꝛ in me no h^et quicq^m. Ille filius lib^r
ut nos libaret s^ui^s est p nob^s q^ui
s^uus phy ij^o / humiliauit semetipm
formam s^ui accipiens / h^s g^o liba
uit redimendo ysa. xlij. Gratis ve
ndati est ꝛ sine precio ꝛc^. q^r sicut
d^r .i. pe. i. Non corruptibilibus auro
ꝛ argento s^z p^cioso sanguine agni
imaculati ꝛc^. est / no m^o ut ꝛc^
s^uu^s s^ui s^z libi. vn gal. v. Vos^m
fr^es in libertatem vocati est^s / tu^m
ne libertatem in occo^m detis carnis
s^z p caritate ꝛc^. Sz quit^r h^s de hoc
qi dnt Semen abrahe s^um ꝛ nei^r
s^uuiu^us vnq^m / cont^r s^uerunt egip
tijs vnde dcnt^o vj^o. Eduxit nos d^s
de domo s^uitutis / Item s^uerunt
Item nabuch in captiuitate baby
p lxx^a annos / Si dicas q^r ipi loq
bant^r de se no de p^rib^s / obicit^r q^r t^e
tc tributa reddebant romis vn
q^sierunt m^t. xxij. Licet ne tribut^u
dare cesari an ne. Ad hoc est vna ro
q^r ipi menciti s^t sicut s^epe solebat
ꝛ b^nficio^s dei oblici eran^t vn aug^o
O pectus inflata no est ista mag^{na} d^{eo}
Sz tior quo vbi dixist^e / Joseph ve
nundatus est / pphe in captiuitate
ducti / pphus in egipto in luto ꝛ late^re
s^uiebat nos ipi ꝛ tributa soluebat
ꝛ alio^s uidetur q^r illud intellexerunt
q^m ad morem que h^ebant inte^r se
pcep^o legis / xxv. levi. Servus et
ancilla sint t^e de nacionib^s q^ue in circuitu
vro s^t / Sed alio^s m^o q^r est s^uit^s
co^e dicimus p origine / Sicut filius
s^ui est s^uus / et sic intelligebant
et isti dnr^o s^ui de corpe / et ^e s^uu
tus q^i p^u^ssionis p d^uu ꝛ de hac
no intelligebat. Sz quit^r cu^m pecc^r
faciat ome^e q^r volt / Justus cum no
sit peccor dr^o s^uus / Dicit q^r peccor
ꝛc^. dr^o s^uus pcti / q^r magna s^uit^s
est s^eq^ui mala voluntate / ꝛ pp^r hoc di
ces similes q^ui in pcc^o regnant^r
pp^r quas s^uus ꝛc^. dr^o Sicut ꝛ filius
(interlinear: filius / s^uus ꝛc^. p^r / ꝛc^.)
esse / sic ꝛ pccor / m^t. v. / Sicut ego
ꝛ filius tuus peccores .i. viles / villib^s
vestit^r / sic peccor / xv. luc. Fili^s prodi
gus imple cupiebat ventre de
siliquis porcor^s / Vilia opat^r sic ꝛ
peccor .i. Exo. op^ib^s dnt luti et
lateris ore^s famulatu^u quo i tpe
op^ib^s p^imebatur / Vilis^e reputat^r sic pec
cator / xvij. Je. Sinetis dijs alienis
qui no dabunt nob^s requiem / Alien^s
est a lucro. Osee vij. Culmus stans
stans no est in eis g^nmen non
faciet farina^m q^r si fecerit alieni co
medent eam / Alien^s a dno sui s^cti
to sic peccor / J^o. xv. Jam no dicam
vos s^uos s^z amicos q^r quecunq^e au
a pa. ꝛc^. peccorib^s no reuelat q^r
sunt in tenebris / Alien^s ab hore
fami^{lie} ꝛo. viij. No accepistis spm
s^uitutis itm in timore / Alien^s ab
hereditate Sic peccor. xxij. Jo^b.
Dnies cu dormierit nichil secu^m

aufferet affert Gal. iiii. non erit heres filius ancille cum filio libere. Textus Quia filii abrahe estis. postquam ostensa est per doctrinam christi libertas ... enarrat hic iudeorum gloriacio quia gloriabantur se liberos per naturam et hic ostendit deus facit hoc ordine primo innuit duplicem genus filiacionis secundum naturam et imitacionem. Secundo ostendit quod per imitacionem non sunt filii abrahe. Tercio quod non sunt filii dei. Quarto quod sunt filii diaboli. Primo ergo innuit duplicem genus filiacionis per naturam et per imitacionem. Per naturalem generacionem cum dicit Textus Quia filii abrahe estis secundum carnem scilicet geniti. ysa. li. attendite ad abraham patrem vestrum et ad saram que peperit vos et hunc patrem habetis per generacionem. Et habetis alium per imitacionem unde dicit Sed queritis me interficere quia sermo meus non capit in vobis. Eccl. xxi. Cor fatui quasi vas confractum omnem sapienciam non tenebit et hoc quando est opus iniquitatis et secundum hoc alium patrem habetis quem imitamini unde Ego quod vidi apud patrem loquor scilicet per imitacionem Ephes. v. imitatores dei estote sicut filii karissimi Et vos que vidistis apud patrem vestrum facitis. Unde patrem habetis per imitacionem. Sicut ergo filii habebant duplicem patrem secundum carnem et imitacionem. Sic abraham duo genera filiorum Ro. ix. non qui semen sunt abrahe omnes sunt filii sed qui filii sunt promissionis. Responderunt et dixerunt ei hic tangitur secundum ostenditur eis quod non sunt filii abrahe per imitacionem sicut ipsi gloriabantur. Unde quod responderunt et dixerunt ei pater noster abraham est. Ideo hic replicant quia dixerat quod faciebant opera patris et ostendit eis quod non intellexerunt de illo patre ideo dicit eis ihesus Si filii abrahe estis opera abrahe facite id est si vultis esse filii per imitacionem sicut estis secundum carnem opera abrahe facite.

... de ... ad ... in capite ... in capite ... capite ... in capite ... et ...

Alioquin frustra gloriabimini ... iii. et ne velitis dicere patrem habemus abraham dico enim vobis quia potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrahe. et quia opera non fecistis a destruccione quoniam nec filii eius dicendi estis ideo dicit Nunc autem queritis me interficere hominem qui veritatem locutus sum vobis quam audivi a deo et ita iustum et innocentem. Sed autem abraham non fecit quia iniquum est et lege prohibetur. Exodus xxiii. Innocentem et iustum non interficies ideo alius est pater quem imitamini propter quod subdit Vos autem facitis opera patris vestri. Ergo opera abrahe fuerunt fides obediencia mansuetudo. vestra infidelitas impietas et crudelitas. Dixerunt itaque ei tangitur hic iii. ostenditur quod non sunt filii dei quia cum intellexerant quod loquebatur de patre spirituali ideo concedebant se esse filios dei tamquam cultores eius non ydolatre dedicos quod fornicacio dicitur in scriptura. Unde dicit Dixerunt itaque ei nos ex fornicacione non nati sumus scilicet fornicatores cum ydolis ... mente. ... Jere. ii. Sub omni ligno frondoso fornicata es et polluisti terram fornicacionibus tuis non sic nos sed unum patrem habemus deum quem colimus unum iuxta preceptum Exo. xx. non habebis deos alienos et hunc non habebant Malach. i. si ego pater ubi est timor meus et quia inaniter gloriabantur ostendit quod non sunt filii dei unde subdit Dixit eis ihesus Si deus pater vester esset diligeretis utique me tamquam fratrem vestrum quia spiritus adopcionis est spiritus amoris Ro. viii. accepistis spiritum adopcionis etc. Ego enim a deo processi ut filius scilicet per generacionem et veni mundo per incarnacionem et sicut ab illo sum genitus ita et missus. Unde nec

[illegible]

em a me ipso veni sed ille me misit
s. ppa auctē Heb. v. xpus no semet
ipm clarificavit ut pontifex fieret
quo gl. Jer. xxiij. currebant et eo
no mittebam eos. Ite Exo. iiij. ob
secro dne mitte quem & tu me no
diligit et h' plurimus querens ab eis
quare inquit loquelam meam no cognoscitis
s. ardendo in me vo hanc eat odiu
quia no potestis audire sermonem meum propter
odium et invidia Sap. ij. gravis est
nobis etiam ad videndum. Vos ex patre diabolo
estis tangit hic iiij. causa eius quod no
sunt filii dei. Ostendit quod sunt filii diaboli
ut sic omnes gloria eorum evacuetur
et ponit cum dicit Vos ex patre diabolo estis s. per imitationem
ex. no dicit ibi generationem sed imitationem
eorum. Eze. xvj. pater tuus amorreus
et mater tua cethea. Et i. Io. iij. Qui
facit peccatum ex diabolo est. Et probat hoc
quia eum imitantur unde et desideria
patris vestri vultis facere. Hec sunt desideria
de quibus i. Thy. vlt. desideria multa
et nociva que mergunt hominem in interitum
et perditionem. Et ostendit quod imitantur diabolum in
duobus s. in homicidio et mendacio. In
mendacio est contrarietas intellectus. In ho
micidio affectus. Io. dicit Ille homicida
erat ab initio i. post hominem quia initium
quod primum hominem ad mortem perduxit
promittendo vitam et negando mortem
nequaquam inquit moriemini Gen. iij. et
Sap. ij. deus creavit hominem inexter
minabilem. Invidia autem diaboli mors
intravit in orbem terrarum et in hoc vos
eum imitamini sicut dicit dominus quia
vultis me interficere. Imitamini etiam
in mendacio unde dicit Et in veritate no
stetit primo ad felicitatem et bonitate
recidit Ysa. xiiij. quomodo cecidisti lu
cifer qui mane oriebaris. Et veritas
no est in eo propter peccatum eius superbie
no recuperavit. Eze. xxviij. ...

... stus eo. et no eris ... tum loquitur
mendacium ex propriis loquitur quia a se hoc
no alio suggerente. Quia mendax est
et pater eius s. mendacii Job vlt. Ipse
est rex super omnes filios superbie. Unde
pater mendacii est diabolus. Pater veritatis
est deus. Recedit a patre mendacii
et currit ad patrem veritatis amplectitur
veritatem ut accipiat libertatem. Sicut
patris filii mendaces sunt omnes qui odiunt
veritatem. Et tales erant iudei. Et hoc probat
dominus quod odiant veritatem unde dicit Ego
diaboli mentitur. Ego autem si veritatem dico
no creditis michi. Et ita veritatem odistis
per ... hominum ... in corde. Et quia
possent dicere no discredimus propter
odium veritatis sed iniquitatis ideo addit
Quis ex vobis arguet me de peccato
propter hoc reprehendo Job vj. arguatis eum
qui no est equalis tibi propter quod s. michi
no creditis q. d. nullus. Et Si ego
veritatem dico quare no creditis michi
hoc est no est propter culpam meam sed
vestram maliciam. Et hoc probat Qui est
ex deo verba dei audit i. Jo. iiij.
Qui novit deum audit nos qui no
est ex deo no audit nos sed no audit
audit et quare propterea vos no au
ditis quia ex deo no estis. Ez magis
ex diabolo. Omnis bona ad eum ... pia
audit sapientiam. Quo contra iudei no
audiebant Act. vij. dura cervice et
incircumcisis corde vos semper
vos estis spiritui sancto resistitis. Responderunt
ergo iudei et dixerunt. Postquam confusi
sunt et mendaces evacuati esse gloria
exprimit hic ipsorum indignationem ad
dominum reprehensionem. Et indignationis
signum est illatio contumelias. Primo ergo ponitur
contumelia illata. 2o. patientia Christi. 3o.
patientie Christi ... ergo contu
meliam Christo. Nonne bene dicimus

[illegible]

nos qr samaritanus es tu et demonium
hes. qr dns dixerat q no erat fi
lii abrahe s dyab. Ipi do imppro reddunt
conuicium primum contra patrem eius. samari
tanus es. no filius abrahe. demo
nium hes no imitaris deum s dyabolum
cuius instructione doces et adiutorio
signa facis. vnde q xii. In principe
demoniorum eiciat demonia. Respondit
ihus et dixit. tamen hic fuit pacies
xpi iniuriosus qr no ad totum conuicium respondet
s ad partem vnde dt. Ego demonium
non habeo sed virtute opera facio ad
gloriam meam. Et honorifico patrem meum
in celis est. quam omnia in gloria patris
faciebat secundum illud apostoli .i. cor. x.
omnia in gloriam dei facite. Et vos
inhonorastis me inferendo michi con
tumeliam et pro quo et inhonorastis
patrem. Et hoc enim non honorificat filium
non honorat patrem. Ego autem gloriam
meam non quero. hic tangit patiens iniurias
vo. non enim videbat ad suam glorificacionem
s ideo sustinebat contra conuicium no qr
vim et qr de gloria no curabat. pp
quod dicit. Ego autem gloriam meam non
quero et ideo contumelie vestre non vindico
ideo enim non querit gloriam non sentit
contumeliam. Ideo de contumelia illata
non curo. Et tamen non credatis vos im
munes a culpa et retribucione digni
vnde dicit. Est qui querat et iudicet
s. pater quam querit gloriam filii Io. xii.
et clarificaui et iterum clarificabo. hic
filius illatas contumelias patri iudicio
reseruat ut nos pro se inimicos
patientes esse doceat. Deus se ad hoc ulcis
ci non vult. nec et ipse qui iudicat
Et q h p de hoc q dr. vos qui vidistis
apud patrem meum hoc facitis. Inimici ei
dyabolum videant et q. nonne et perseipsos
poterant peccare vt dt q et si homo

possit per seipsum peccare hic notitia. priuaci
tamen aut nulla sit in quibus dyabolus non inter
ponat partes suas suggerendo. Et vide
dicit opera patris dyaboli. In suggesti
ones eius vident in corde et complent
in opere. Iste q de hoc q dicit. vos ex
patre dyabolo estis ex hoc arguunt manichei
q dns non sit factor et creator omnium ma
lorum. Ad hoc videt augustinus q pr h not
no quod generat per originem s imitacionem. Sic
hic ipso ex. no dt hic originem in ecclesia
s p vn augustinus hic filii dni no nascendo
s imitando volunt adam imitari dm,
obediendo s imitatur e dyabolum patrem confitendo
Iste obv de hoc q dr. ille homicida erat
ab inicio. ex hoc apponunt manichei
q malicia dyabolo non habet inicium et sic
videtur q duo sunt principia vnum boni et
alterum mali. Et dt q verbum .i. b. modis
exponitur. vno modo sic erat homicida
ab inicio omnia fecit verbum erat in principio
qr no habet principium. Et hoc est heretica et
cludit per literam no enim dr in inicio
Et ab inicio. Alia exposicio est q
a suo inicio est factus malus. Vnde
dicit ps. draco iste quem formasti ad
illudendum ei et hec est heretica qr sicut
impossibile est q summe catholicus infigidet
sic q summe bonum malum faciat et
vbi ps. et contra intellectum apostoli ex
ps. Tercia exposicio est h. homicida ab
inicio est i. statim post inicium qr parua
fuit mora inter creacionem et lapsum
et ideo subdit ille in veritate non stetit
qr non perseuerauit. Quarta exposicio est
h. homicida ab inicio non suo sed
generis humani. vnde augustinus non possit ho
occidi nisi factus fuisset homo. Quinta
h q homicida ab inicio qr in eodem
instanti cepit esse a deo et malus
a se. sic anima nostra quam corpori infunditur
prime due heretice sed due catholice
Vltima dicitur et declinat ad hereticas
licet no sit heretica et ideo g. no de

Item obicitur de hoc quod dicit dyabolus est pater mendacii quoniam omne peccatum sit mendacium videtur quod sit vitium speciale primum peccatum / Respondeo dicendum quod non est ponere primum malum quod quidem sit primum in genere entis quia non sit ab alio. Sed est ponere primum malum cum quod non precessit aliud malum et hoc quidem est origo sequentium malorum non per effectionem sed occasionaliter et suggestione unde dicitur ecclesiastici x [illegible] est rex. Item queritur de hoc quod dicit qui ex deo est / aliqui supposuerunt vel errores quod bonum spiritus sit ex deo malus videtur eis quod hoc erroneum est dicere quod deus aliquis sit malus cum sit simpliciter summum / Sed intelligitur quod sit ex deo tribus originem et causam efficientem et omnes sunt a deo omnes ergo audimus verbum dei / Item nonne ipsi audiebant / Respondeo dicendum quod esse ex deo dicitur originem non comparatur ad esse primum sed quoniam ad esse secundum quod est esse gratie et culpe et hoc quidem secundum conformitate et imitationem boni sicut dicitur est quod ex deo est per conformitatem voluntatis verba dei audit aure cordis non corporis quia sit mali audiunt. Item queritur de hoc quod dicit quare iudei ista domino obiecerunt Christo magis quam alia qualia tamen habebat quam hec contraria magis dicunt / Respondeo dicendum quod eis videbatur quod Christus in observatione legis quedam faceret quedam transiret ut sabbatum et huiusmodi et quia samaritani hoc faciebant quod partem observabant partem non ideo dixerunt eum samaritanum. Item quia dominus in sua doctrina quedam dicebat valde sapientia et quedam alia eis valde improbabilia quia non intelligebant eum ideo videbatur eis loqui tanquam homo alienatus / et ideo quia demonium inducit in mente alienationem dicebant eum demonium habere.

Item queritur cum dominus finxerit obiecta quare duo tamen ad alterum videtur verbum gregis quod alterum negavit alterum tacendo concessit samaritanus enim interpretatur custos et ipse custos erat de quo psalmus nisi dominus custodierit civitatem / Alio modo quod oportet erat eum de iudeis natum non oportuit eum videri quia eum dicunt erant filii / Tertio modo videtur quod illud de samaritano tegebat sub vituperium / Sed de demonio dictum et in spiritum sanctum blasphemia erat sicut dicitur Matthei xii et derogabat glorie patris ideo dixit non. Et dominus sustinuit sua iniuria sed non divina et hoc patet ex ratione sua ego demonium non habeo sed honorifico etc. Item Amen amen dico vobis / ostendit dominus quod per doctrinam suam est liberatio a captivitate erroris et servitute peccati / Sed nunc ideo ostendit quod per ipsam est liberatio a dampnatione mortis / et hoc quidem ostendit sic / primo iudeis comminantibus ostendit sermonis sui efficaciam / secundo argumentantibus ostendit sua excellentia / tertio admirantibus sua eternitatem / quarto persequentibus sua patientem humilitatem / ponit ergo primo doctrine Christi commendationem in hoc quod ipsam servantes a morte eripiunt et hoc secundum omnem dubitationem ideo dicit Amen amen dico vobis, id est certe in veritate hoc assero si quis sermonem meum servaverit mortem non videbit in eternum. Hec observatio est per custodiam mandatorum [illegible] custodit preceptum non experietur quicquam mali / et Sapientia custodia legum incorruptionis consumatio est incorruptio facit esse proximum deo et talis mortem non gustabit per experientiam mortem, id est eternam licet sit dicere possimus quod illud ypocrite egredientem ut videbunt cadavera virorum qui prevaricati sunt Isaie xvi sunt de hiis stantibus etc. Item dixerunt ergo iudei etc. hic secundo iudeis impugnantibus mirant sua

lxx viii

Lx Si quis [illegible] depellebatur in cordibus quod [illegible] dixit de morte spirituali, ipsi autem acceperunt de morte corporali [illegible] impugn[illegible]

excellentia impugnant dicentes / Unde
dixerunt nunc cognovimus quia demonium habes /
homines non potuerant cogitare / sed ad ma
lum erant [illegible] ut mortuos ita capiebas sunt
ut facerent mala etc. Et quod non
hic ostenditur impie dicendo dominum demonium / tum quia
filium / tum quia superiori / filium nominem esse ostendit / hec verba abraham mortuus
est et prophete / et tu dicis si quis servaverit sermonem dei
filium est / quod dicit si quis servat me serv
etc. / et argumentum est a maiori / Si in
servantes sermonem dei mortui sunt / et non
habuerunt immortalitatem de quibus magis
videretur ergo etc. propterea dicunt abraham mor
tuus est qui scilicet deum sermonem servavit
unde Gen. xxii dictum est abrahe
in semine tuo benedicentur omnes
gentes quia obedisti voci mee et prophete
mortui sunt quibus dominus est locutus
etc. xxiii ossa prophetarum pullulant etc.
et tu dicis si quis sermonem meum
servaverit mortem non gustabit in eternum quasi dicat
aperte filium dicis / nec tamen filium loquitur
et superbe unde dicunt numquid tu ma
ior es patre nostro abraham qui mortuus
est quasi dicat non es maior et ipse
mortuus est gen. xxv deficiens etate
mortuus est senex et plenus dierum
et quod prophete mortui sunt nec abraham
nec prophete potuerunt mortem evadere
multo minus non tu. Quem te facis quasi
dicat quod teipsum laudas et extollis
et sic arguunt eum quod se laudabat
quod se abrahe preponebat ad minus
mortem evaderet in ps. viii omnes
morimur etc. / Ad hanc impugnationem
videtur dominus ostendendo suam excellentiam
respectu abrahe / tamen quod dicit excellen
tia vitat arrogantia ne videatur
gloriam dicere per iactantiam / non videndo asserit
se non querere propriam gloriam / et propterea dicit
videntes eius si ego glorifico meipsum

gloria mea nichil est i. vana a vobis
reputabitur gloria qua quis seipsum
laudat et commendat / unde dicitur ei
supra c. tu testimonium perhibes de teipso
testimonium tuum non est verum in i. si ego solus ego
[illegible] c. [illegible] qui seipsum
commendat ille probatus etc. Si non
ego solus me glorifico ymo alius me
propterea dicit est pater meus qui glorificat
me / unde c. i vidimus gloriam eius
gloriam quasi unigeniti a patre / et ii. pe. i. [illegible]
[illegible] illius magnitudinis accipies
etc. quem vos dicitis quia deus vester est
i. quem totum dicitis esse deum vestrum
et ita ei credere debetis / ipse enim est deus
abraham et ysaac et iacob. Exo. iii.
sed non creditis unde et non cogno
vistis eum / erant enim de illis de quibus
dicitur i. confitentur se nosse deum factis autem
negant. Ego autem novi eum / et hoc quod
non obiectio sed pro veritate dicenda
dico / unde et si dixero quia non
scio eum ero similis vobis mendax / et
ideo oportet dicere quia novi. Augustinus Sic ar
rogantia vitetur / ut veritas non relin
quatur / et iterum hoc iterum asserit non dico
quia non novi. Sed scio eum et sermonem
eius servo et hoc est vere nosse deum quia
dicitur i. Jo. i. Qui dicit se nosse deum et
mandata eius non custodit mendax
est. Sic igitur vitata arrogantia excellentiam mani
festat dominus suam excellentiam / quia non
credebat eum esse maiorem abraham
id dicit se esse maiorem / ideo dicit abraham
pater vester exultavit ut videret diem
meum vidit et gavisus est / capitula de
maiori Greg. dicit quod exultavit
quando tres viros vidit et unum adoravit
Gen. xviii. Unde Luc. x. Beati oculi qui
vident que vos videtis etc. / Vel potest
dici aliter quod abraham exultavit
ubi videret ad deum vocationem Gen. xii.

Cum malediceretur non maledicebat
cum pateretur non comminabatur

ca. 8

[Ex]ultavit et gavisus est in domini firma promissione. Gen. xv. Ubi deus promisit et Abraham credidit et reputatum est ei ad iusticiam, et rursus in confirmacione pacti mediante circumcisionis dicitur quod Abraham risit et gavisus est. Gen. xvii. Dixerunt ergo iudei ad eum. Ecce hic tercio iudeis admiracionibus suis ostendit cecitatem. Mirabantur de hoc quod dixit quod Abraham vidisset diem eius. Unde dicunt: Quinquaginta annos nondum habes et Abraham vidisti? quasi dicat hoc dicere est impossibile. Et notandum quod non dicunt Abraham vidit te sed tu Abraham, quia secundum maiorem reputabant Abraham. Crisostomus ponit xl quia secundum eorum estimacionem dominus appropinquabat ad xl^m annum. Huic igitur admiracioni subiungit dominus suam responsionem in qua sua ostendit eternitatem. Et ideo non est mirum si aliquis dicit in mortalitate quod et Abraham precessit sicut creator creaturam. Unde dixit eis Ihesus: Amen amen dico vobis, id est in veritate assero, antequam Abraham fieret, sicut mere creatura producitur, ego sum. Non dicit ego factus sum, quia esse non cepit; non dicit ego fui, quia esse eius non transit in preteritum; sed dicit: Ego sum, id est ego sum qui sum, quia esse eius est eternum et intransibile. Unde Gregorius: preteritum tempus divinitas non habet, sed semper esse habet; ideo recte dicit sum, non fui. Ysa. xxxiiij: Ego ero altissimo [illegible] res. Tulerunt ergo lapides etc. Hic in modo iudeis persequentibus dominus sua ostendit humilitatem. Volebant eum lapidare; ideo dicit: Tulerunt ergo lapides iudei ut iacerent in eum. Gregorius: Ista cecitas verba mentes infidelium non ferentes ad lapides cucurrerunt et quem intelligere non poterant obruere querebant. Ideo volebant eum occidere quia videbatur blasphemasse. Unde Levit. xxiiij: Qui blasphemaverit nomen domini morte moriatur, lapidibus obruet eum omnis multitudo. Hic ergo persecucionem iniusticie deus fugit humiliter cum posset stare per potenciam. Unde dicitur: Ihesus autem abscondit se et exivit de templo. Ro. xii: Non vos defendentes sed date locum ire. i Pe. ii: Cum malediceretur etc. Sed quid queritur: hic cum iudei scandalizati erant et non intelligerent dominum quia solum carnaliter sapiebant, unde est quod dominus non cessavit a predicacione? Respondetur quod dominus sic loquebatur quod ipsi potuerant spiritualiter intelligere, sed iusto dei iudicio excecati erant; nec tamen a predicacione cessavit, quia sicut dicit Gregorius: cum perversitas malorum crescit, predicacio non debet minui sed augeri. Queritur de hoc quod dicit: Si ego glorifico me ipsum, gloria mea nichil est. Contra: quia pater clarificaret [illegible] ergo et se glorificat. Item opponitur hic contra: pater glorificat filium, non potest se glorificare quia minor patre. Respondetur: dupliciter solvitur: vel ita quod hoc quod dicit secundum humanam naturam, vel ita quod intelligitur gloria mea nichil est non secundum veritatem sed secundum iudeorum estimacionem. Hic queritur de hoc quod dicit quod non noverunt patrem, cum dicatur in lege: Deus tuus deus unus est, et hoc credebant. Respondetur quod pater dicitur dupliciter: uno modo generaliter, et sic iudei cognoverunt patrem deum, quia sic convenit toti trinitati in comparacione ad creaturam; alio modo dicitur pater in relacione ad filium, et sic non cognoverunt, ut dicit Augustinus, sicut nec filium. Item queritur de hoc quod dominus se

3°

lvo

Nota quod apparuit [illegible] plures annos [illegible] quod annos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] ad [illegible] anni qui erit iubileus iudei [illegible] et quod [illegible] non vidisti [illegible] annum iubileum et Abraham vidisti [illegible] Abraham [illegible]

loca

[illegible] [illegible]

Nota [illegible] quod non [illegible] ante [illegible] lapidare plurimi [illegible] [illegible] [illegible] iudei [illegible] [illegible] iudeos [illegible] lapidare [illegible] Ihesus ante [illegible] lapidare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] et [illegible]

9

absco[n]dit u[e]l q[uia] timuit et ineptus fuit q[uia] ineptor[um] est fuge[re] / u[e]l absco[n]dit se in signu[m] q[uod] u[ir]tus que no[n] merit humilem mentem fugit ut d[icit] greg[orius] i[n] ex[posicione] ut qui resiste[re] possum[us] ira[m] sup[er]biam declinem[us] parit et d[icit] greg[orius] ad tpus optimum fuadu[m] unde aug[ustinus] absco[n]dit se qui in suis p[er]secutorib[us] se obtulit ut ondet se ho[mine]m u[e]rum u[e]l aug[ustinus] tract[atu] sic a lapidib[us] fugit et p[ro]pter illos a quor[um] lapideis cordibus de[us] fugit / Item q[ui]a de h[oc] q[uod] d[icit] est qui grat et indig[n]ez / co[n]t[ra] c[apitulum] 8 p[ro]p[ter] n[on] meditat[ur] quem[adm]od[um] r[espo]ns[io] / u[e]l e[st] in dictu[m] co[m]p[ar]ationis et distinctionis de p[ri]mo sup[ra] de p[ro]p[ter] h[oc] r[espo]ns[io].

Et p[re]teriens ihesus uidit ho[mine]m cecum a natiuitate r[espo]ns[io] aug[ustinus] d[icit] Dom[in]us in d[uo]b[us] p[re]cedentib[us] capitulis se directore[m] u[er]bo sapie[nt]ie hic ondit illud idem mirac[u]lo po[ten]c[ie] illu[minan]do eni[m] corp[or]al[ite]r sig[nifica]t se illu[m]i[n]are sp[irit]ualit[er] et hoc quidem facit in p[rese]nti ca[pitul]o d[iu]id[it]ur at[tem] p[rese]ns cap[itulu]m in tres p[ar]tes / p[ri]mo eni[m] insinuat[ur] mirab[i]lis ceci illu[m]i[n]acio s[ecun]do p[ro]ph[et]ic[or]um discep[tati]o s[iue] calu[m]pnacio ibi Et dixerunt ei ubi e[st] ille r[espo]ns[io] in t[er]tio acc[usati]one illius discep[tati]onis sp[irit]ualis ceci illu[m]i[n]acio ibi Audiuit autem ih[esu]s r[espo]ns[io] In p[ri]ma g[ra]t[ia] p[ar]te duo describu[n]t[ur] / p[ri]mo mirab[i]lis ceci illu[m]i[n]acio / s[ecun]do n[on] ip[s]ius publicacio ibi Itaq[ue] uicini r[espo]ns[io] / Illu[m]inacio a[utem] g[ra]t[ia] miracli describit h[oc] or[d]ine / p[ri]mo n[ota]t[ur] diuine bon[itatis] ins[pe]ccio / s[ecun]do diuine sapie[nt]ie dispensacio / t[er]cio dic[itur] p[o]t[en]c[ie] mirabilis op[er]acio / benignitas diuine insp[e]ccio tangi[tur] in h[oc] q[uod] d[icit] oculis mete respexit ce[cu]m / unde dic[it] Et p[re]teriens ihesus uidit ho[mine]m cecu[m] a natiuitate uidit mi[sericordi]e oculis mete s[iue] ps[alm]o id[est] tre[m]i[t]. unde d[icit] qui i[n] ultor s[iue] uel uidit studiose respexit

ut discipulis ex[em]p[lu]m t[ri]bueret u[e]l d[icit] crisost[omus] et p[ro]p[ter] h[oc] interrogauit eu[m] discipuli eius u[e]l s[ecundu]m / Et interrogauerunt eu[m] discipuli eius / tangi[tur] hic s[ecundu]m s[cilicet] diuine sapie[nt]ie dispensacio q[uia] uolentes discipuli s[ecundu]m interrogauerunt eu[m] Rabi quis peccauit hic / aut parentes ei[us] ut cecus nasce[re]t[ur] supponentes q[uod] diuina sapia n[on] infligit pena[m] sine culpa / q[ui]a cui magis fuit culpa s[ecundu]m h[oc] quid d[e]dicaui[t] ex curacione paralitici cui dixit fuit c[apitulo] 5 ecce sanus fact[us] es iam amplius noli peccare ne det[er]ius t[ibi] aliq[ui]d contingat / Dicebat scriptu[m] e[st] Exo[di] xx Ego su[m] deus zelotes uindicans p[e]ccata p[at]rem in filios / et quarta g[e]n[er]acio[n]e[m] et q[ui]a u[e]l interdebat male aut querebat d[omi]n[u]s in u[ir]tute sua destruit q[ua]z Respondit ihesus neq[ue] hic peccauit neq[ue] parentes eius / et ut satisfaciat co[n]uenientib[us] rindit s[ed] ut manifestent[ur] op[er]a dei in illo r[espo]ns[io] s[cilicet] natus est cecus op[er]a dei manifestant[ur] qu[ia] deus in suis op[er]ibus manifestat[ur] / u[e]l s[ecundu]m op[er]a mirac[u]losa c[apitulo] ii[o] manifestauit gloria[m] suam etc. iii[o] d[icit] q[uod] op[er]a que fecit deus p[ro]ficiant m[ir]ac[u]lum r[espo]ns[io] io ad manifestacio[ne]m cecus nat[us] est / q[uia] s[ecundu]m off[icium] op[er]tunitas manifestandi unde d[icit] ihesus oz op[er]ari op[er]a ei[us] qui misit me hec s[cilicet] op[er]a mirac[u]losa q[ui]a p[ate]r attribuit q[ui]a sibi app[ro]p[ri]at[ur] potencia / i[o] xiiii p[ate]r in me manens ip[s]e facit op[er]a c[apitulo] v op[er]a que dedit michi p[ate]r ut faciam r[espo]ns[io] o[portu]nitas faciendi hec op[er]a durat donec dies est uenit nox qu[ando] nemo p[otes]t operari / tunc eni[m] cessat op[er]tunitas apost[olus] . xii dom[ini]no iam d[icit] sp[iritu]s ut re[quiescant] a la[boribus] suis ca[pitulo] iv. et cuiq[ue] p[ot]est manu[s] tua fa[cere] i[n]stant[er] op[er]are q[uia] nec op[us] nec ra[cio] ap[u]d inferos / quis sit autem

lux
lux

Ut p[ro]fic[iat] ca[pitulo] ... op[er]a ...

De eis ...

ille dies hic explicat unde dicit Quamdiu
sum in mundo lux sum mundi; sic igitur
dies non est aliud quam presencia lucis in
terra sic dies iste non est aliud quam
presencia lucis in mundo. Malachie ultimo Orietur
vobis timentibus deum — sol iusti-
cie ideo dicitur infra xvii Ambulate
dum lucem habetis ut etc. Haec cum dixisset
tangitur hic iii^m scilicet de virtute operacionis mirabilis
in hoc quod sputo et luto opaco lumen
reddit solo impio. Io dicit Haec cum dixisset
scilicet quae predicta sunt expuit in terram et
fecit lutum et linivit lutum super oculos
eius fecit quasi collirium ad sanandum
oculos. Apocalipsis iii Collirio inunge o-
culos tuos ut videas. Et dixit ei
vade et lava in natatoria Syloe.
Syloa est fons ad radicem montis Syon
qui non iugibus aquis sed incertis horis
ebullit per cavernam terrarum et quia hoc
non sine misterio preceptum est subdit
evangelista nominis interpretacionem dicens
Quod interpretatur missus. Christus ut discas
quod illic virtus mittentis operatur et virtus
exprimitur in effectu unde subdit Abiit
ergo et lavit et venit videns in quo notatur
effectus virtutis et obediencia ceci. Vir christianus
vide cecum euntem ad vocem obedientem
non enim in aliquo angustiatur querens
nec scandalizatur dicens quid opus est
luto cum gratia unxisti, quomodo gratia la-
vari precepisti, sed nichil horum repu-
tavit sed ad vocem suadentis obedivit.
Secundum allegoriam saliva quae procedit
ab ore procedit quia et saliva significat
dei sapienciam de qua Ecclesiastici xxiiii Ego
ex ore altissimi prodii primogenita etc. Terra autem
virginis quae terra mea dabit fructum
suum. Saliva terre iungitur quia dei filius
ex virgine nascitur et sit lutum cum
verbum caro factum est et hoc ad matrem

reformacionem. Augustinus Sicut deus hominem
de limo terre formavit ita per idem
genus reparavit. Hoc luto inunguntur
oculi nostri dum in christum credentes illu-
minantur unccione spiritus sancti de qua 1 Io ii
unccio docebit vos de omnibus et lava-
mur in aquis Syloe. Isaie viii Spreverunt
quae cum silencio fluunt. Et non spiritu verborum
mundane supplicie fucantur vel colorantur
et in humilibus requiescunt et de monti-
bus descendunt. Ysaie viii aque Syloe
quae fluunt cum silencio. Secundum moralitatem
spiritus est peccati feditate commaculatus
ne forte putrescat post putrifactum
corpus sicut circa refertur et psalmo xxxviii
Ubi luto oculos inunge et peccata
frequencius considerare. Jeremie xxxi Statue
tibi speculam etc. Ysaie xxxviii Recogitabo
recogitabo tibi etc. Lavari per lacrimas
psalmo Lavabo per singulas noctes lectum etc.
Ysaie i Lavamini etc. Itaque vicini etc.
Posita est et descripta ceci mirabilis
illuminacio describitur hic primo manifes-
tacio et hoc ordine primo inducitur dubi-
tacio, secundo dubitacionis certificacio, iii^o
mirabilis illuminacionis expressio. Indu-
citur ergo primo dubo vicinorum quod ex admi-
racione inmutacionis visibilis cognoscere
se dubitat illuminatum propterea dicit Itaque
vicini et qui videbant eum prius quia
mendicus erat sicut ceci mendicare
solent tales personas intuebatur et eos
acceptibiles et pompes maxime domus
benignus et humilis amabat unde de
consilio lucis xviii Cecus quidam sede-
bat secus viam mendicans. Stantes
dicebant ipsius dicebat ibi quod illuminacio eius
illi ergo qui eum solebant videre dicebant
Nonne hic est qui sedebat et men-
dicabat dubitando hoc dicebant et
in hac dubitacione dissenciebant. Un-
de alii autem dicebant quia hic est

9m

considerantes corporis figuram. Alii autem
dicebant nequaquam sed similis est eius conside-
rantes visus immutacionem, credunt aliu(m)
sed similem. Ille autem dicebat tang[entis]
sciz. dubitacionis certificacio
que fit per cecum qui ipsum curacionis
cognoscebat. Unde dicit. Ille autem di-
cebat quia ego sum, scilicet ille qui cecus
mendicabat. Augustinus vox grata ne
dampnaretur ingratus non erubescebat
cecus confiteri se fuisse cecum ad gloriam
dei. Unde cap. 8. est confusio addu-
cens mortem que scilicet minuit gloriam dei
propter mundum et est confusio adducens gloriam
et graciam que minuit nostram gloriam et
manifestavit ignoranciam ad divinam
gloriam. Dicebant ergo ei. tamen hic [illegible]
s. in talibus illuminacionis expressio et hic
ad inquisicionem dubitacionem. Unde dicit
dicebant ergo ei quomodo aperti sunt oculi tui
ex quo tu es ille qui cecus erat et
insinuat eis auctorem et modum. Re-
spondit ille homo qui dicitur Ihesus quia non dum
credebat deum, lutum fecit et linivit
oculos meos. ecce apercio, et dixit mihi
vade ad natatoria Syloe et lava. ecce
eius preceptio, et abii et lavi et vidi.
ecce precepti adimplecio, et per illa
illuminacio. Implendo enim mandatum Christi
illuminatur homo, quia sicut dicitur prov. vi.
mandatum lucerna est et lex lux que
observata illuminat. ps. preceptum domini
lucidum illuminans oculos. Et interrogaverunt. hic quo p[ri]mo q° 4a
de hoc quod duo discipuli. Rabbi quis peccavit
hic aut parentes eius. ex hoc videtur
implicare quod filii puniantur propter peccata
parentum. Contra hoc est illud Ezech. xviii
non portabit pater iniquitatem filii nec
filius iniquitatem patris. ergo non debet filius propter
peccatum parentum puniri. Contra hoc dicitur Exo.
xx. visitans peccata patrum in filios in
[illegible]

iiiam et iiiiam generacionem. Respondeo dicendum quod duplex Luc
est pena peccati: quedam temporalis, quedam
eterna. Dico quod pena eterna non punitur
filius propter iniquitatem patris, unde et si puniuntur
non baptizati eterna visione privantur
hoc non est propter peccatum patris tamen sed suum
quod quamvis sit originale. De pena vero
temporali intelligendum quod filius portat iniquitatem
patris quia frequenter malus pater punitur in
filio suo. dicit Augustinus, in tercia et quarta
quia usque ad illam etatem possunt
parentes videre filios. Aliter dicitur aliquando
quod intelligitur hoc de filiis imitantibus scelera
patrum sed primum melius est. Neque hic q° 2a
dicit hoc quod dicit nec hic peccavit etc. quia
nemo purus a sorde nec infans cuius
est unius diei vita super terram. Unde
Augustinus quod licet ille cum suppleret se non
peccavit, puto propter quod infligeretur hec
pena cecitatis indiscrete peccabat discipuli
ut dicit Crisostomus quia antequam nasceretur pec-
care non potuit nec cecus nasceretur.
Sed obicitur quia sicut omnis pena est propter q° 3a
culpam et iste non peccavit nec
parentes eius, ergo iniuste cecus natus est
et pena iniuste inflicta est. Item Ro.
super illud. Re. iiii. Vie tue etc. dicit
quicquid supplicii nobis accidit vicii
meri est. Item si dicas quod propter gloriam dei
nunquam non aliud potuit manifestari gloria dei
quod sic et deus propter suam gloriam non indiget
bonis nostris multo magis malis. Respondeo
dicendum quod est causa sine qua non et hoc modo
omnis pena habet culpam causam quia si non
fuisset culpa nulla prius esset pena.
Alio modo est causa meritoria et sic non
omnis pena respicit culpam et hoc modo
loquitur hic dominus, immo sicut dicit Damascenus
alie pene infliguntur propter [illegible]
ad virtutem probacionem et manifestacionem sicut
in Thobia et Job qui dicebat non
peccavi et in omnia. Immo ac mens

Job xvij Alij ad virtutis confirmacionem sicut
in paulo qui dicebat Natus est in-
sti ij co xij Alij propter diuine consolacionis dispe
sacionem sicut in xpo Alij ad diuine vir-
tutis manifestacionem sicut in hoc ceco
nec tamen propter diuinam hoc factum est sed propter nos in-
structos et propter utilitatem ceci quia ocularis
corporalis illuminacionis et spiritualis illu-
minatus vnde magne ei sunt utilitates
Convenienter de hoc quod dicit quod oportet eum operari
donec dies est secundo quod ipse est dies
quo numquam cessat operari Dominus quod loquitur
hic de operibus que operatur per nos et
in nobis secundum illud ysa xxvj omnia opera
nra operatus est in nobis domine et quantum
ad hec opera venit quando claudere nobis
extrinsecus dies postquam nec nos operari
nec deus in nobis nisi per nos in mal-
vnde ma[thei] xxij ligatis manibus proicite
etc Consequenter hic de modo curacionis
cum diuersos alios curauit solo imperio
videndum est quare hic fecit lutum et quare
precepit lauari Respondeo dicendum quod ea sunt
allegorica et moralia ut supra dictum est
ad instruccionem nostre generacionis et opera-
cionis sunt et ea litteralis quia cum iste
medico in aduentu suo et ceci erat
illuminandi et phariseis confutandi lutum
fecit in quo fecit sabbatum pollui videlicet
et per hoc confundi magis confundebantur et
ex hoc ipse cecus illuminaretur et puri-
ficaretur secundo ad natatoria misit ut mira-
culum esset publicum sicut dicit crisostomus
quia omnes conuenirent ad tamen spectaculum
quod lutum vnum alij conspicarentur cecus
illuminatum Et dixerunt ei vbi est
ille etc postquam insinuata est mirabilis
ceci illuminacio sequitur hic pars quarta in qua
describitur ex hoc oriens iudeorum calum-
niacio et diuiditur hec pars in tres
In prima ostenditur quomodo pharisei nituntur xpm
reprehendere secundo quomodo nituntur autem mira-
culum negare ibi dicunt ergo ceco iterum tu quid
dicis etc tercio quomodo in hijs defficientes
nituntur auctoritatem ibi Vocauerunt ergo
rursus etc primo ergo describit quomodo
nituntur reprehendere miraculum cum auctore
per hunc modum primo enim insinuatur re-
prehendendum sollicitudo secundo reprehendendi occa-
sio in reprehendendo dissensio Reprehen-
dentium sollicitudo in hoc notatur quod curatum
requirunt et non inuenientes curatum
non dimittunt ideo dicit Dixerunt ei vbi
est ille scilicet curator aut nescio et quia
curatorem non poterant inuenire curatum ad
phariseos perducunt ideo dicit Adducunt
eum ad phariseos qui cecus fuerat quia
illi erant ad reprehendendum sollicitati sicut
habetur obseruabat sabbatum et pharisei etc
Erat autem sabbatum tangitur hic secundum scilicet
reprehendendi occasio que erat ex die festo
et modo curandi racione diei dicit Erat
autem sabbatum quando lutum fecit ihesus et
aperuit oculos eius secundum b propter hoc enim expecta-
bant iudei ihesum quia hec scilicet opera
curacionis faciebat in sabbato contra legem
contempnens Alia occasio erat ex modo
curandi quod non conuenit quia nisi per confessionem
ceci scire non poterant conuenit de modo ut
quia factum non valet reprehendere calump-
niantur modum ideo dicit Et iterum interro-
gabant eum pharisei quomodo videret et
modum querunt et modum audiunt vnde
dicit Ille autem dixit eis lutum posuit
michi super oculos meos et laui et modo
video Vnde repetit quia ipsi iam ab
alijs audierant sed ad maiorem
certitudinem ex ipsius ore requirebat
et apparet hic constancia ceci qui veritatem
non timuit confiteri Euangelista vere etc
b per alia tua non confunderis dicen-
tem Dicebat ergo quidam ex phariseis
tangitur hic tercium scilicet in reprehendendo

4° non secundum scienciam ignorantes enim
iusticiam dei et suam querentes
statuere iusticie dei non sunt subiecti

dissensio unde dicit. Dicebant ergo ex
phariseis quidam / factum zelatores legis
ro. x. emulacionem dei quidem habent
dicebant non est hic homo a deo quia con
formitate et complacencia quia sabbatum
non custodit / quod custodiri a deo preceptum
est exo. xx. et in pluribus aliis locis.
Alii dicebant quomodo potest homo peccator hec
signa facere et isti erant magis
illuminati / unde isti tendebant ad lucem
sed alii obtenebrati ro. 2 etc. et scisma
erat inter eos .i. divisio iusto dei
iudicio dividentis lucem a tenebris et
bonos a malis propter quod dixit mat. x
non veni pacem mittere sed gladium.
Dicunt ergo ceco iterum. Temptaverunt
enim pharisei christum reprehendere / et quia
in reprehendendo non potuerunt concordare /
temptant et satagunt miraculum nega
re / et hoc quidem describitur hoc ordine /
primo notatur phariseorum versucia ad cecum
temptandum / secundo duricia corporis ad credendum /
iii° diligencia ad querendum / iiii° parentum
ceci timiditas ad respondendum. Nota
ergo primo phariseorum versuciam ad temptandum.
Temptant enim cecum quasi de iure [?] sperat
ut si male / et negare faciat christi
miraculum / et ut [?] eius non credat
propter quod dicit / dicunt ergo ceco iterum s. pharisei
tu quid dicis de illo qui aperuit oculos
tuos s. sit bonus vel malus / et malicose
se requirunt. Cecus autem ~~aut vidit~~
simpliciter. Ille autem dixit quia propheta est
glossa constanter exponit quod sentit / sed
[?] propheta magnus
Non crediderunt ergo iudei de illo quia
cecus fuisset tamen [?] iudeorum
duricia ad credendum / ideo ei credere
nolebant [?] quia christum laudabat
in suspicionem habebant. Non crediderunt

[illegible]

s. donec parentes eius vocaverunt qui
viderat. Sperabant enim per ipsos miraculum
infirmare / unde crisostomus a parentibus puta
bant abortivum facere miraculum / unde
et rebellare intendebant propter illud iob
xxiiii ipsi rebelles fuerunt lumini et
ignoraverunt vias eius. Et interrogaverunt
eos dicentes / tangitur hic tercium s. iudeorum
diligencia ad inquirendum / quantum et a parentibus
tamen [?] personam / condicionem / et eius inmutabilem mu
tacionem / propter quod dicitur hic est filius vester quantum
ad personam / quem vos dicitis quia natus est cecus
i. de quo dicitis quod cecus natus est
interrogative quantum condicionem. Quomodo ergo
nunc videt quantum inmutacionem prudenter
et diligenter requirunt quia sciebant [?] hunc
[?] filii huius seculi prudenciores filiis
lucis in generacione sua sunt. Responderunt
parentes eius / tangitur hic iiii s. parentum
timiditas ad respondendum et ad tria que
quesierunt / ad duo respondent / ad iii non
audent respondere / ad hoc respondent eos
filius et cecus natus. Responderunt eis
parentes eius et dixerunt scimus quia hic est filius
noster et quia cecus natus est / et in hoc
confutantur pharisei certissimo parentum
testio / unde crisostomus eius credet parentes
talia mentiri de filio / et hanc veritatem
dixerunt [?] non tota / unde quomodo autem
nunc videt nescimus / aut quis eius oculos
eius aperuit nos nescimus / quia scilicet
parentes non fuimus / neque magis scimus quam ipse
[?] nos / non ergo nos interrogate sed ipsum /
unde dicunt ipsum interrogate quia potest
respondere. Etatem habet ipse de se loquatur
quia ipse cercior est nobis / racionem huius
responsionis assignat evangelista illius racionis
non fuit [?] [illegible] /
unde dicit evangelista. Hec autem dixerunt
parentes eius quia timebant iudeos /
ysa. li. Quis tu ut timeas ab homine

[illegible]

ceci v di est & velle rectly ride
deprimis / sin at maugh tua sit seqt
ob tunc / ne accipias verbo discipli
natis et q̄ fudens

morb̄ a filio hoīe qui q̄ ferme iam
aresset / z 1 mach ij . Aberbis mīi
pt ref / z ro tunc ei reddit̄ Jam n
conspiraui̇ant iudei ut siqūs eum
confiteretur xp̄m / extra synagoga fiet /
Conspiraco est colligaco in malum
sicut ecc. 1. Juncta z conjuratio i uir
iuda z in habitatorib ierlm reuisi sut
ad iniquitates priorum suorum z conspira
uerunt non xp̄i dele ecc. 1 eradam
eum de tra uiuentiu / z nomen eius
non memoretur amplius propterea eius
parentes dixerunt qr etatem ht ipm
interrogate Ad huc enim erant de ill
de quib dr J xij q multi crediderunt
in eum sed pp phariseos non confitebantur
ut de synagoga non eicerentur / vocaverunt
ergo rursum hoiem illum Jam frustra
conatu phariseorum ad reprehendendum / z
negandum / hic conantur eidem miraclm ob
umbrare ut ipm xp̄o domino non attribuat
sed nomen eius taceat / Jam conantur
h'c terrere a confessione nomis xp̄i retrahe
hic ordine p̄ s. blandiciis / s° astu
ciis / 3° minis q° iniuriis p° ergo
conantur ipm retrahe blandiciis /
blande enim admonet ipm ceca
ut xp̄m non tanq bonum credat hoc
fecisse miraclm z id confiteatur propterea dicitur
vocaverunt ergo rursum hoiem qui cecus
fuerat z dixerunt ei da gloriam deo
s confitendo ueritatem gl̄o dat gloriam
deo est ueritate de aliquo confitere q
deo placet Josue vij fili confiteri z
da gloriam deo z ueritas illa erat
in hoc ut miraclm xp̄o non attribuat
ut qd dicit nos scimus qr hic homo
peccator est confitere g̃ te non ab hoc
curatum sed adeo ergo sub spe
religionis hoc facere temptabat
z tu ad malum inducebat / unde

dare gloriam deo q dicat sed gloriam confiteri
istum non deum sed peccatore scd z nos

augustinus negare qd accepisti non est
gloriam deo dare sed deum potius blas
phemare / z licet blandiciis non tamen
prualent / qr cecum amor non fecit
z ueritatem dicit unde dicit dixit ergo
ille si hic peccator e nescio unum
scio qr cum cecus essem modo uideo
q d auctorem non iudico sed beneficium
recognosco / augustinus non fraudet calumpnie
nec deserit ueritate sapiet cecus
uidet Juxta illud ecc. 5. ei est
melius uide propterea rc dixerunt
ergo illi tamen h' s. quia temptant
retrahe per astucias ut in malicia
queruit ut ad miraclo obiciat ut
q dicat eum fecerit tibi quomodo aperuit
tibi oculos / ergo ex iteracione mod
scrutantur causas / undique inuestiga
ciis / sed in hac astucia deprehendi
a ceco / ut remittit eum / sed arguit
unde subdit Rndit illis / dixi iam
uobis z audistis quid iterum uultis audire
q d si malicose quaeritis non uidebo /
si aut studiose uidebo / unde dicit
numquid z uos uultis discipuli eius fieri
q d credo qr non uultis / sed si uellet
iterum diceret / Auctoritas id est pii cordis eruditur
derisorem ipse sibi iniuria facit
maledixerunt ergo rc tamen h' tercio
s. qr temptant retrahe iniuriis ut
sit humiliatus perdidit unde male
dixerunt ergo ei z dixerunt tu ille dis
scipulus id est maledictis z iniuriis dixerunt
ei qr eet xp̄i discipulus / augustinus In me
sit ista maledictio / tale maledictum
sit sup nos / z sup filios nostros / discipula
tum xp̄i contempnebat / z ei preferebat
discipulatum moysi / unde dicit nos
moysi discipuli sumus non istius / z racionem
subdunt nos scimus qr moysi locu
tus est deus sicut dicitur in Exo z

Numero .4. contra totum cap. xxxiij loque
batur dominus moysi facie ad faciem / hunc
autem nescimus vnde sit / ideo disci
pulus illius quem dominus appellabat / Sed cristi
filium dicebat / quia sicut dicit supra v.
Si crederetis moysi crederetis forsitan et michi
Et in hac maledictione quam dicunt non pre
valet ymo arguit indiccionis eorum
in hoc quod dicebat se nescire cristum
Et hic dicit vnde ille homo et dixit
eis in hoc enim mirabile est quod nescitis
vnde sit et aperuit oculos meos.
dixit inspirando eos reprobaret eos / sed
mirabile quod ipse admirabatur eorum duri
ciam et eorum reddit quod videtur signum
evidentissimum et non credunt / ideo veri
ficatum est illud ysa. vj. vt videntes
non videant. Scimus autem quod peccatores deus
non audit / vnde ysa. i. dixit ad pec
catores / cum multiplicaveritis oracionem
non exaudiam / Job viij deus non proiciet
simplicem nec porriget manum
malignis Sed si quis dei cultor est
et voluntatem eius facit hunc exaudit /
Jo. xv. Si manseritis in me et verba
mea in vobis manserint [illegible] iij fiduciam
habemus ad deum vt quicquid pecierimus
accipiemus ab eo quoniam mandata eius custo
dimus et ea que placita sunt coram eo facimus
peccatorem exaudit et hoc probat a
seculo non est auditum quod quis aperuit
oculos ceci nati hic aperuit quod
est a deo quod a destructione contra
rii est hic a deo non posset quicquam
facere Jo. xv. Sine me nichil po
testis facere Responderunt et dixerunt
tamen [illegible] quod non valebant nec
blandiciis nec astuciis nec minis
aggrediuntur iniuriis / vnde ex indig
nacione moti responderunt et dixerunt ei
in peccatis natus es totus et tu do

ces nos qui sumus in peccato nati / vel
isti erant pharisei similes illis qui se
in oracione laudabat luc. xviij. Et
eiecerunt eum foras / pro virtute sua
nam meruerunt / Cristus videns paciencie
virtutes quanta passus est / sicut scriptura sic
ut nos similiter inveniemus Simile de
Stephano actus vij. Et eicientes eum
extra civitatem lapidabant quaeritur primo
de hoc quod cecus dixit Si peccator est
nescio vnde videtur fuisse mentitus quia [illegible]
audit quod non erat peccator Respondetur
dicitur ex crisostomo [illegible] quod nescio. i. non
non cunctacio vel nescio quod ipse
vitam ignoro porro vt [illegible] cecus
et qui nunquam eum vidi nec [illegible] fui
Item queritur de hoc quod dicit scimus
quod peccatores deus non audit contra
cionem audiuit publicanum Respondetur
dicitur ex glo. primo modo vt fiat vis
in hoc quod dicit peccatores non audit ad
salutem Respondet alia glo. quod cecus
nondum vnctus erat nec intus illu
minatus et ideo falsum dixit licet crederet
verum dicere Item queritur de hoc quod dicit
nisi esset hic a deo non posset facere
quicquam cum multi mali faciunt
miracula plura sicut ipse dominus dicit
mt. vij. domine nonne in nomine tuo [illegible]
Respondetur quod cecus intellexit quod fa
ceret propria auctoritate vel potestate vnde sicut
deus. Sed et queritur cum dominus omnes
quos sanauit exterius sanauit simi
liter interius quare est quod iste cecus non
fuit interius illuminatus Respondetur
dupliciter autem quod cecus iste fidelis
erat sed tamen nondum fidem explicatam
habebat sicut cathecumenus et ideo
ita instruitur aut quod non optinuit
eum tunc simul sanari interius quia
non ex culpa sua infirmabatur
exterius sicut dominus testatur / Item

quia que dicat ei pharisei in peccatis
natus es totus. Respondet quod non
dicunt ex racione sed ex indignacione
vel quia a parentibus in quibus natus fuerat
non recesserat per religionem secte phariseorum
vel propter cecitatem que erat pena peccati
vocabat eum in peccatis natum. Et au
Litera — divit ihesus etc. Hic est tercia pars in
qua describitur miraculosa ceci illuminacio
et iudeorum disceptacione / non inducit
de spirituali illius illuminacione. Hanc autem
describit ewangelista hoc ordine / primo enim
non ipsius ceci prescripti vocacio benigna
secundo consequenter illuminacio interna / iii
non remittit ipsorum iudeorum superborum
excecacio iusta. Primo ergo insinuatur
ceci abiecti vocacio benigna cum
ejecerunt eum pharisei et dominus susce
pit eum propter quod dicitur Audivit ihesus quia
Et — eiecerunt eum foras propter se sciebat et
nichilominus est ei relatum et ideo in
misit eum ihesus non casu sed studio
suscipiendi [illegible] respondit [illegible]
et querit diligenter donec inveniat. Dixit
ei. Tu credis in filium dei querendo ex
citat et excitando ut abiectum susci
piat secundum illud ps. Pater meus et ma
ter mea dereliquerunt me dominus autem assumpsit me. Jer.
xlix. Relinque pupillos tuos et
Litera — ego vivere te faciam. Vide secundo dixit
tamen hic secundo consequenter instructio
vel illuminacio interna / consentit [illegible] ceci
in fidem. Unde dixit [illegible] domine
ut credam in eum. quasi dicat patris filium [illegible]
[illegible] verbum requirit est et de
siderat [illegible] instruit [illegible]. Et dixit ei
Litera — ihesus et vidisti eum et qui loquitur tecum
ipse est / Vidisti eum per miraculosam
operacionem loquitur [illegible] ineffabilem in
spiracionem. [illegible] ego [illegible] qui et

loquor vobis. Sicut non instruxit de
samaritana. Ecce ego sum qui loquor
tecum et quia corde creditur ad iusticiam
ore autem confessio fit ad salutem / Ideo sequitur
verba ceci illuminati confessio / et confessus
est fidem suam verbo. Ideo dicitur Et ille ait — Litera
Credo domine / et devocionis obsequio
et procidens adoravit eum tamquam deum
qui solus latria est adorandus. Unde
[illegible] dominum deum
tuum adorabis etc. Deut. vi. Dominum deum tuum
timebis / et illi soli servies. Et dixit ei — Litera
ihesus. Tangit hic iii. scilicet iudeorum ex
cecacio iusta quia dominus manifestat
ceco ad quod esset manifestanda ipsum
corporaliter illuminavit. Propterea dicitur In in — Et
qu — dicium ego veni in hunc mundum ut
qui non vident videant et qui vident
ceci fiant. De hoc iudicio dicitur Ro. xi
Nolo vos ignorare fratres ut non
vobismetipsis sapientes sitis quia
cecitas ex parte contigit in israel ut
plenitudo intraret gencium et ix
Ro. x. Gentes que non sectabantur
iusticiam apprehenderunt iusticiam /
Israel non sectando legem iusticie in
legem iusticie non pervenit / et quod
illud iudicium iustum sit patet ex mon
stracione phariseorum [illegible] dicitur in quo
innuitur malicia et pertinacia iudeorum
quia cum viderent noluerunt credere et [illegible]
et ideo iudicio dei et suo peccato sunt
excecati. Ideo dicitur Audierunt quidam
ex phariseis qui cum ipso erant id est — Litera
qui presentes aderant et dixerunt
ei Numquid et nos ceci sumus indig
nabantur verbo domini quia credebant propter
se fuisse deum quia se sapientes re
putabant et ex hoc ipso ostendit [illegible]
divinum iudicium quod iuste sunt excecati

p(er) qd dicit eis ihc si ceci essetis no
h(abe)retis p(ec)c(atu)m q(uia) tu(n)c nos doc(uit) illuminat(ur)
vn(de) p(rim)o cor(inthios) iij° Si quis vi(detur) int(er) vos
sapiens stultus fiat ut sit sapiens
tu(n)c aut(em) dicitis q(uod) videmus et vos
sapientes reputatis p(ec)c(atu)m v(est)r(u)m ma
net s(cilicet) infidelitatis s(ecundu)m i(d). ro. i. dicentes
se esse sapientes stulti facti s(un)t. vnde
tales alloquitur dns Je. v. audi p(o)p(u)le
stulte no(n) h(abe)ns cor. qui h(ab)entes oc(u)los
no(n) videtis &c. & q(uia) ipi videntes no(n)
fuerunt credere io s(un)t excecati p(o)st(quam)
obstruerentur oc(u)li cor(dis) ne videant
&c. Ex quib(us) p(ri)mo de h(oc) q(uo)d p(ri)mo quid
requiceditat in filiu(m) dei c(on)stat e
q(uo)d filius dei stat ibi p(er)s(ona)l(ite)r na(tur)a
Et post subdit vidisti eu(m) / eu(m) est
ve(rum) conrefert s(ecundu)m diuina(m) natura(m) g(rati)a occu(lte)
vidit diuina(m) na(tur)a(m). Item si fides e
de hijs q(ue) no(n) videntur quo hortatur
deus ut credat in eu(m) q(uod) videt
vero q(uod) ydiomatum c(om)municatio p(er)
c(on)uenientia in vna ypostasi vn(de)
sicut idem mortuus & eternus erit id(em)
in q(uo) ore deus q(ua)m equalis patri idem
qui loq(ui)t(ur) & videt(ur) s(ed) in forma servi
servit(ur) de h(oc) q(uo)d d(icit)ur in iudiciu(m) ego
veni in mundu(m) c(on)tra Jo iij° dicit(ur) non
misit deus filiu(m) suu(m) ut iudicet mu(n)
du(m). vnde q(uo)d venit in iudiciu(m) dis(cre)tionis
s(ed) no(n) c(on)dempnacionis Al(ite)r tamen
p(otes)t dici q(uod) diff(erun)t dicere veni i(n) iudiciu(m)
& ad iudiciu(m) venire ad iudiciu(m) d(icit)ur
finalis intencionis ad iudicand(um) / Sic no(n)
venit in p(rim)o adue(n)tu Et venire i(n) iu
dicium est ex aduentu ei(us) ad s(e)c(un)d(u)m iudi
cii in superbos q(ui) excecant(ur) ex e(ius)
aduentu c(on)tinuis ad h(oc) no(n) veniat Ite(m)
queritur de hoc q(uo)d dicit ut q(ui) non
vident videant & qui vident ceci
fiant vi(detur) ergo q(uod) a dno ih(es)u (christ)o sit ex
cecatio. et quid h(oc) videt(ur) sibi debere
p(ro)bari q(uia) si excecatio est pena & o(mn)is
pena iusta est & q(uod) iustu(m) est bonu(m)
est & q(uo)d bonu(m) est a deo ergo excecatio
e a deo Et c(ontr)a deus e lux sicut
& calor ergo si calor no(n) est infrigidare
nec lux est obstinare ergo n(on) excecare
Item deus appetit p(er) sua(m) ymagine(m)
sibi c(on)formari ergo si excecatio deform(a)t
dei no(n) est excecare vnde q(uod) exce
catio p(otes)t c(on)siderari aut s(ecundu)m id q(uod) e &
sic p(ri)uacio est & no(n) h(ab)et causa(m) efficie(n)
tem s(ed) deficientem deus aut(em) nullius
e ca(usa) deficiens & sic ca(usa) ei(us) e malicia
n(ost)ra vnde Sap ij° excecauit eos
malicia eor(um) q(uia) ta(men) excecatio & in
duratio pene s(un)t possunt esse s(ecundu)m id
q(uo)d e iusta e / & s(ecundu)m id q(uo)d e. Amplius & p(ar)te 2a q
videt(ur) dici q(uod) duplex est aliq(ua) pena
a deo vno mo(do) sicut abordinate &
sic p(ec)c(atu)m est q(uod) est pena p(ecc)ati s(ecundu)m
q(uo)d e pena a deo e / et s(ecundu)m q(uo)d e p(ec)c(atu)m
sic no(n) e a deo s(ecundu)m id q(uo)d est s(ed) in q(uan)tu(m)
pena / alio mo(do) aliq(ua) pena dicitur
esse a deo s(ecundu)m id q(uo)d est & h(oc) vel a
deo infligente & h(oc) mo(do) mors et
pene alie p(er) quas c(on)tingit meri
alio mo(do) a deo aliq(ua) sub tr(ah)ente mo
mito & sic fomes a deo esse(n)it. n(on)
deus dat gra(tia)m p(er) qua(m) rege
neat carne & hoc merito nostro
qua gr(ati)a subtracta caro ab infirmis
declinauit. Tercio modo sic ag
apponere mis mit(tit) & sic excecatur
et obumbrato a deo / de eu(m) obdu
rat(ur) in malu(m) q(uia) a dno no(n) visitat(ur)
iusto iudicio aliquis excecatum
p(er) intus no(n) illuminat(ur) ita dicit
Aug(ustinus) &c.

Capitulum 10m

[A]men amen dico vobis etc.

Manifestavit dominus supra se doctorem verbo sapiencie, miraculo potencie; hic manifestat exemplo bone vite. Primis enim duobus modis dirigebat ut doctor, sed hic tercio dirigit ut pastor. In hoc igitur capitulo ostendit dominus se esse verum et bonum pastorem ~~et bonum pastorem~~, et dividitur in duas partes, quia primo dominus se bonum pastorem in proverbio et parabola demonstrat; secundo vero proverbium exponit et sibi adaptat ut per hoc se verum pastorem ostendat, ibi: Dixit ergo eis iterum Ihesus. Demonstrat igitur bonum pastorem in proverbio hoc ordine, nam primo declarat boni et veri pastoris ingressum, secundo indicium, tercio pastoris officium, quarto dicit hoc proverbium esse iudeis occultum. Primo igitur declarat boni et veri pastoris ingressum per comparacionem ad suum oppositum, quia opposita iuxta se posita magis elucescunt. Et ingressus pastoris est per ostium, sed furis per locum alium, propterea dicit: Amen amen dico vobis. Sermonem continuat dominus phariseis loquens: qui non intrat per ostium in ovile ovium, id est in ecclesiam dei in qua grex dominicus continetur, sed ascendit aliunde ut superbus et ambiciosus, ille fur est et latro. Fur quia alienum furatur dicitur; latro quia quod alienum est destruit et occidit. De hoc ascensu mali pastoris dicit Gregorius: Letantur de ascensu ... non est tanti gaudii excelsa tenuisse quanti meroris est de excelsis corruisse. Sic ascendit ille princeps latronum et ambiciosorum de quo dicitur Ysaie xiiii: In celum ascendam, super astra celi exaltabo solium meum. Qui sic inordinate ingreditur fur est et non pastor. Qui autem intrat per ostium pastor est ovium. Ille intrat per ostium qui intrat per humilitatem. De hoc introitu i ad Thessalonicenses ii: Ipsi scitis fratres introitum nostrum ad vos, et subditur ibidem: Neque enim aliquando fuimus apud vos in sermone adulacionis, neque in occasione avaricie, neque querentes ab hominibus gloriam. Huic ostiarius aperit. Tangitur hic secundum, scilicet veri pastoris indicium, in hoc quod recognoscitur ab ostiario et grege, propterea dicit: Huic ostiarius aperit, sciens eum pastorem. Ostiarius est Christus qui habet clavem, unde Ysaie 22: Dabo clavem David super humerum eius et aperiet etc. Et oves vocem eius audiunt, quia bono pastori libenter obediunt. Hebreorum ultimo: Obedite prepositis vestris etc. Et proprias oves vocat nominatim. Tangitur hic boni pastoris officium quod est triplex: vocare, educere et dirigere. Nominatim vocat recognoscendo, educit ad pascua instruendo, sed ante eas vadit bonum exemplum prebendo. Hoc convenit pastori Christo per excellenciam, aliis per imitacionem. Unde primo dicit: Proprias oves vocat nominatim, scilicet ii ad Thimotheum ii: Cognovit dominus qui sunt eius; et de eius imitacione Proverbiorum xii: Novit iustus animas iumentorum suorum. Et educit eas ad pascua, scilicet Ezechielis xxxiiii: Educam eos de populis et congregabo eos de terris et inducam in terram suam, que scilicet erat lacte manans. Sic et imitator Christi, ut Moyses et Aaron; Psalmus: Deduxisti sicut oves populum tuum etc. Et cum proprias oves emiserit, ante eas vadit bonum exemplum ostendendo, sicut Christus qui ascendit pandens iter ante eos. Unde dixit Iohannis xiii: Exemplum dedi vobis ut quemadmodum ego feci etc. Sic et imitator Christi, sed pauci sunt tales, unde Ysaie xxiiii: Erit sicut populus sic sacerdos. Hec est de boni pastoris officio.

Augustinus in glosa: Aliquando sunt intus oves quia novit dominus qui sunt eius ... acceperunt sed nondum ... et tunc errantes sunt foris audientes vocem alienorum ... in multis ... lupi sunt intus et audientes vocem pastoris in multis, sed est quedam vox propria pastoris quia ... hic sunt singuli et cum hanc nullus eorum contempnit, nullus alienorum audit.

Iste [illegible] ... ad Collossenses ... ad Hebreos ... ostium ... aperit ... quia aperit [illegible]

[illegible] ostium ... scripture ... vocant ... tercio ... aliqui alii ... ad ... Augustinus

ad doctrine ...
ad opus bonorum ...
et ad xpi imitacionem ...
ad ... de se dat ...

magnum est effectum in omnibus q. s. e. omni ductio per imitacionem xpi. quod dicit oves illum sequuntur. s. bonum pastorem. oves sunt simplices et humiles de quibus dicit Aug. humilitas omnis est ut posse non appetens et subesse diligens. multi fugientes laborem volunt preesse. subesse dedignantur. isti non sunt oves quia non sequuntur. Oves sequuntur. quia sciunt vocem eius. ee. s. vocem consolacionis Mt. xi. venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiam vos. bonus pastor ad reficiendum vocat. Alienum autem non sequuntur sed fugiunt ab eo. hoc est malum pastorem vel lupum quia non noverunt vocem alienorum. i. non approbant. Isti alieni sunt pseudo xpi. et pseudo prophete. et pseudo apostoli. Secunda ad Cor. xi. quod subdoli sunt operarii transfigurantes se in apostolos xpi. hos non sequuntur. Monuit enim sunt a suo pastore Mt. vii. attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos etc. Hoc proverbium dixit eis ihesus. tangitur hic iiii. s. quod proverbium fuit illis occultum. Unde dicit Hoc proverbium dixit eis ihesus. illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis. Unde Mt. xiii. Ideo in parabolis loquor eis quia videntes non vident et audientes non audiunt neque intelligunt. Secundo quod proverbium secundum Crisostomum est sermo utilis ad utilitatem continens aperto sermone sensum retinens in occulto. Secundum Basilium proverbium est moralis erudicio emendacio viciorum vite probabilis vel ... actus linea dirigens ab ... Secundum ... quodam modo proverbium est locucio generalis et brevis in forma. et ad ... conveniens ... Secundo et ad intelligenciam pertinens ... de pastoris forma officio

qui per ostium non ingreditur et hic iii. dixit ergo eis ihesus iterum. hic est secunda pars capituli in qua dominus propositum proverbium adaptando explanat. ostendens se bonum pastorem. Quantum ad illa tria que predicta sunt in proverbio. Primo quo ad dignitatem pastoris ingressum. Secundo quo ad vitam pastoris officium sibi ... tercia parte. Ego sum pastor bonus. Tercio quo ad pastoris indicium ... aut ... etc. Primo ergo ostendit se bonum pastorem quo ad ingressum hoc ordine. primo quod nullus in principium recte ingreditur. Secundo quod principium quicumque ingreditur recte ingreditur. Tercio quod ipse non tantum est via ingrediendi sed et recte ingreditur. ostendit ergo primo quod nullus in principium recte in omnibus ingreditur. unde dicit Amen amen dico vobis quia ego sum ostium ovium. ego distinctive et nullus alius quia non est ingressus nisi per me. Unde omnes quotquot venerunt fures sunt et latrones quia scilicet per me non intraverunt. et ideo sequitur subdit Sed non audierunt eos oves. Istud ostium clausum fuit diu sed in passione est reseratum ut plenitudo gentium intraret. De hoc ostio Apok. iiii. post hec vidi et ecce hostium apertum in celo. Secundo Iohannes vi. eum qui venit ad me non eiciam foras. Ego sum ostium. tangitur hic ii. s. quod quicumque per principium ingreditur salubriter ingreditur. unde dicit ego sum ostium per quod scilicet salubriter intratur. et ideo subdit per me si quis introierit salvabitur. de quo ingressu Mt. vii. intrate per angustam portam quia angusta porta et arta via que ducit ad vitam etc. Ve fuit pape et modo ... hoc ostium ... non intrant ... quod dicit ... sicut ... camelum

hic tangit quod ... supra ... prius dicta ... fuit illis occultum

... Egressus ... ingreditur egreditur operando ... Ingreditur ... ...

per formam actus visibilis quod dicitur nisi quis renatus fuerit non intrabit in regnum celorum etc. Ingressus iste est per fidem et baptismatis sacramentum quod hic est ianua virtutum et illud sacramentum quicumque non ingreditur salvabitur aliter nullus. Qui crediderit et baptizatus fuerit etc. Et ingredietur et egredietur et pascua inveniet. Ingredietur per contemplationem que renovat admirationem et egredietur per actionem. Numeri xxvij providerat dominus deus spirituum omnis carnis hominem qui possit intrare et exire ante eos. Vel sicut exponit Augustinus ingredietur ad contemplationem divinitatis, egredietur ad aspectum humanitatis et pascua inveniet quia in utrisque reficitur intellectus in contemplatione divinitatis et affectus in contemplatione humanitatis. De quibus pascuis Ezechiel xxxiiij: pascam eos in montibus Israel, in pascuis uberrimis pascam eos. Fur non venit nisi ut furetur et mactet et perdat. Contingit hic iiij, scilicet quod ipse Christus ut verus pastor ingreditur non ut fur. Propter quod dicit: fur non venit nisi ut furetur bona temporalia extorquendo et mactet subditos temporaliter affligendo et perdat per malum exemplum in infernum precipitando. Ego veni ut vitam habeant et habundantius habeant. Sicut ad comparationem intra ut pastor veni ut habeant vitam gratie, scilicet de qua vita Johannis vj: hic est panis de celo descendens qui scilicet dat vitam mundo et habundantius habeant scilicet vitam glorie de qua Johannis xvij: hec est vita eterna ut cognoscant te solum deum etc. Hic dicit habundantius quia dabitur mensuram bonam et confertam et coagitatam et supereffluentem nisi vivum. Exequitur hic primo de hoc quod dominus se comparat hic hostio. Comparavit se hostiario quo idem est ostium et hostiarius et pastor. Ratio dicit quod sicut dicitur Johannis xiiij Christus est via, veritas et vita. Quia via ad

patrem ideo ostium, quia veritas que docet viam ideo ostiarius, quia vita ideo pastor qui pascit et confirmat vitam. Sed hec queritur de hoc quod dicit: quotquot venerunt fures sunt. Contra venerunt prophete et patriarche et Johannes Baptista, igitur hoc omnes mali fuerunt ut dicunt heretici. Respondeo ad hoc ut fiat ius in hoc quod dicit quotquot venerunt scilicet propria auctoritate non dilatione missione prophetie de quibus Jeremie xxiij: non mittebam eos et ipsi currebant. Boni autem non venerunt sed missi sunt. Vel Augustinus: non preter illum venerunt sed cum illo venerunt. Ipse enim est veritas et ideo cum illo venerunt qui veritatem predicaverunt. Queritur de hoc quod dicit quod egredietur et pascua inveniet. Contra nullus mittens manum ad aratrum retro aspiciet. Igitur nullus ingrediens egredietur. Respondeo, dicendum quod duplex est egressus unus contrarius ingressui et ipse est egressus de ecclesia per infidelitatem et de hoc obicitur et de hoc dicit Augustinus: ingredi in ecclesiam bonum sed egredi pessimum et de hoc j Johannis ij: ex nobis prodierant sed non erant ex nobis. Alius est a contemplatione ad actionem et iste non est retrocessionis sed continuationis de hoc in psalmo: exibit homo ad opus suum et ad operationem suam. Ego sum pastor bonus. Ostendit sicut dominus bonum pastorem quo ad bonum pastoris ingressum. Hic ostendit secundo quo ad boni pastoris officium et hoc quidem fiat per hunc modum. Primo ostendit Christus ad suas oves amicitiam, secundo diligentiam, tertio providentiam, quarto munificentiam, quinto contra mercenariorum discordiam. Primo igitur ostendit Christus ad oves suas amicitiam in comparatione ad amorem mercenariorum qui non est amor verus. Propterea dicit: Ego sum pastor bonus et hic innuit. Bonus pastor animam suam dat pro ovibus.

glosa fur est qui per primoniam vel aliquo alio modo contra Christum intrat

Ad pastorem requiritur pulchritudo ... ut vinat ... Collatio debita ... ut ... ... simplicitas ... ut ... ... fide. Bonus pastor animam suam pro ovibus suis.

s[cilicet] qui pastor respicit ad g[ra]ndi[tatem] g[re]g[is] ... vel ad eam eodem vel 10[?] ...

sing[ul]is ... vehementi dilectione / que est caritas unde ipse dicit Io[hannis] xv[o] maiorem caritatem nemo habet ut a[nimam] s[uam] po[nat] p[ro] a[micis] s[uis]. Talis pastor erat paulus qui dicebat ij cor[inthiorum] xij libentissime impendam et superimpendar ego ipse pro animabus vestris / non sit mercenarius id est quod dicit mercenarius aut[em] et qui non est pastor cuius non sunt oves proprie / quia eas non amat sed lucrum pro quo servit de hoc greg[orius] mercenarius est qui locum quidem pastoris tenet sed lucra animarum non querit / terrenis commodis inhiat / honore prelacionis gaudet / temporalibus lucris pascitur ab hominibus reverenciam letatur. De quo potest dici illud mat[thei] vj amen dico vobis quia receperunt mercedem suam / hic si videt lupum venientem et dimittit oves et fugit / quia lupum timet et oves non amat / lupus ut dicit gg super oves venit / et quilibet iniustus fideles et humiles opprimit / de talibus lupis act[uum] xx ego scio quod intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos non parcentes gregi / ad adventum talis lupi / mercenarius dimittit oves xj zach[arie] o pastor et ydolum derelinquens gregem ad huius mercenarij fugam sequitur omnium dispersio et ideo dicit et lupus rapit et dispergit oves ezech[ielis] xxxiiij super omnem faciem terre dispersi sunt greges mei et non erat qui requireret / et ideo pro eorum reddet racionem ... nec curiae quod dicit mercenarius autem fugit quia mercenarius est et non pertinet ad eum de ovibus hoc est quia diligit mercedem et non oves / unde greg[orius] stare in periculo ovium non potest / qui in eo quod ovibus preest non oves diligit sed lucrum terrenum querit / de talibus dicitur xiij ezech[ielis] non ascendistis ex adverso / neque opposuistis

bos murum pro domo israel ut staretis in prelio in die domini / greges fugit quia tacet / ne perdat / quia timuit quod diliget / timor enim fuga est / ego sum pastor tangitur hic primo christi circa oves dilige[ncia] / que consistit in omnium discrecione et cognicione id est quod dicit se pastorem bonum id est quod dicit ego sum pastor bonus et cognosco oves meas et cognoscunt me mee / et in hoc nota diligenciam proverbiorum xxvij diligenter agnosce vultum pecoris tui / tuosque greges considera / ij reg[um] ... in nomine domini qui sunt eius / hanc diligenciam manifestat per simile unde subdit sicut novit me pater et ego agnosco patrem etc. ego agnosco meas et agnoscunt me mee / eiusque sicut non similitudinis non equalitatis / sicut io[hannis] xvij ... omnes patrem per dilectionem / dicit ut sint unum sicut et nos / hanc et diligenciam manifestat per effectum unde dicit et animam meam pono pro ovibus meis sic ap[ostolus] i cor[inthiorum] xv cotidie morior per gloriam vestram fratres / et ipse dominus Iere[mie] xij dedi dilectam animam meam in manu inimicorum eius / Et alias oves habeo tangitur ... christi erga oves prudencia / que consistit in omnium ... adunacione sicut pastor in unum colligit oves ne pereant in tempore ... unde dicit et alias oves habeo que non sunt de hoc ovili ut fideles ex gentibus predestinatos / et illas oportet me adducere que erant ex quacunque ... Et vocem meam audient et fiet unum ovile et unus pastor id est unionem ecclesie ex iudeis et gentibus unde eph[esios] ij ipse est pax nostra qui fecit utraque unum scilicet gentes et iudeos in unum ovile ipse unus pastor ezech[ielis] xxxiiij suscitabo super ea pastorem unum

glo[sa]: lupus est vel violentus qui corpora vexat vel dyabolus qui spiritualiter dissipat / ... qui non ... ovium sed propria querit / non occurrit resistendo vel mala arguendo / quia est fuga / quia timor est fuga animi / ne perdat que diligit /

Ezech[ielis] xxxiiij et dispersi sunt oves mee eo quod non esset pastor et facte sunt in devoracionem omnium bestiarum agri et dispersi sunt greges mei et non erat qui requireret

aut pastor ei suum meum [illegible] ppterea me
pr diligit tangit hic iiij^m s. xpi erga
oues munificencia in hoc qd est cum non
esset debitor mortis nec necessitate coac
tus sed mea libertate posuit aiam suam
p ouibus et hec ad patris preceptum cuius gra
meruit patris dileccionem ppterea dicit/ aie pr
diligit qr ego pono aiam meam s. in
morte s. et passione ut iterum sumam eam
in resurreccione/ et ita ex ptate qr meum e
ponere et meum est resumere et hoc mat^at
nemo tollit eam a me sed ego pono
eam a me ipso et ita libere pono vn
dicit ptatem habeo ponendi eam i. dispo
nendi/ et potestatem habeo iterum sumere eam
vnde ysa liij oblatus e quia ipse
voluit et quia/ ponit eam qr hoc man
datum accepi a patre meo/ vnde phy
ii^o factus est obediens patri usque ad
mortem etc vnde i xviij dixit petro
calicem quem dedit michi pr non vis
ut bibam illum q.d. obedire nolo
Dissensio iterum facta est/ tangit hic v^m
s. iudeorum discordia quo dum instruit
eorum exorta qr aliqui non intelli
gentes putabant ipsum insanire ali
quos sublimia dicere ppterea dicit dissensio
iterum facta est inter iudeos q.d. fuit
facta ppter miraculum et [illegible] ppter sermo
nes quos non intelligebant ppter
quod dicebant autem multi ex ipsis
demonium habet et insanit vnde puta
bat eum insanire/ isti erant de illis 110
de quibus i^o cor ii^o animalis homo non
percipit que sunt spiritus dei stulticia
enim est illi et non potest intelligere qr
spiritualiter examinatur vnde recusabat
audire ppterea dicit quid eum auditis
vnde dominus dicebat [illegible]
non potestis audire sermonem meum
Alii dicebant hec verba non sunt demonium
habentis/ alii aliquo modo intelligebant

illuminari vnde ad illuminacionem miracula
confugiunt dicentes numquid demonium
potest cecorum oculos aperire [illegible] quasi
auribus non poterant obturare obstruere
ora illorum demonum ab operibus facie
bat vnde opera dant fidem verbis i^o c
et si michi non vultis credere operibus
credite/ sequitur hic de mercenario utrum
sit abiciendus et prohibendus ab omnibus
hic vnde qr hic vituperatur/ qr autem sit
sustinendus vnde phi i sed potest
sive per veritatem xpus annuncietur et in
hoc gaudeo sed et in hoc gaudebo/ et al
laudandus luc xvi [illegible] mercenarium
in domo patris in ibi dicitur [illegible] qui
fundat fide spe et caritate [illegible]
qui differt mercenarius et fur qr merce
narius veritate dicit et oues confirmat sed
fur falsitatem et oues dilacerat ut
hereticus et iste e omnino abiciendus/ sed
mercenarius tollerandus/ sed hoc est
dupliciter qr quidam confirmat ppter mercedem
temporalem et talis est sustinendus [illegible]
[illegible] sed non [illegible] tamen omnino [illegible] tollendus
sequitur de hoc pas. bo. a. s. dat p. o.
suis [illegible] vnde qr platus teneatur
mori p subditis sed tamen pati mar
tirium/ est supererogacionis sed ad opera
supererogacionis nullus tenetur/ nisi voto se
astrinxit/ [illegible] qr platus ad hoc non
teneatur. Item vnde qr omnes teneantur
ad hoc i Jo iii nos debemus pro fratribus
aias ponere [illegible] qr mori p [illegible]
[illegible] potest esse [illegible] aut p ipso de bono
in melius [illegible] et sic e supero
gacionis [illegible] ad omnes platos [illegible] aut
p ipso ab imminenti periculo liberando
et sic tenetur quibus platus qui suscepit
curam gregis domini et de manu
eius requiritur sanguis eius aut p
ipso in extreme necessitatis articulo con
stituto qr non potest evadere dampnacionem

nisi tho se morti expo̅n̅t sic dico q̅ e
naitatis q̅m ad omnes sicut bene
sua z dnc pampilis qui st in cōmu
ncitate z s̅m has vias āiut voces
sāciūtur de h̅c q̅ dicit alias oues
theo q̅ nō st ex h̅c ouili q̅ nulla ouis
e ouis / cū est q̅ot cetum nulla no
cens / Ite quo d̅t illas o̅z me addu
cē q̅ ar̅t xb no su missꝰ ii ado
ues q̅ pieria do. isrl / g̅o nō debebt
illas adduce. r̅o d̅d q̅ illas oues
de gētib nō dū vocatas s̅m presciem
iustitia suas d̅t / q̅z ecclone s̅m pdesti
nacōm etnā illas addixit z v̅bo
pdicacōis nō suo s̅ aplorꝫ / q̅z ipē
ꝑ̄a ꝑ̄ s̅tal' veneat z pi̅n̅r. pplo is
raelitico p̄dicac̄ quib̄ ꝑmissꝰ ēat
z a quib̄ accidebat e. z s̅m metho
d̄ est illud ar̅t vb. nō su missus
nī sāciūt̅r de h̅c q̅ d̅t ego po. a
me. a me ipō / q̅z sic vide̅r quilibꝫ
face huge dug̅ quilibꝫ qui moit̅
aiam ponit / Si dicas q̅ i̅d̅ ratio
obst de martire qui morit̅ nō̅te
r̅o d̅d q̅ aliꝰ ponit quib̄ ho / alit̅
mart / alit̅ xp̄c. quib̄ nccitate /
mart̅ nō̅te / s̅ xp̄c vol̅ntē simul z
ptate / volūtas eī mīis z s̅ sit
absoluta a moiendo vt tūc noiēn
a mori do simi̅r. s̅ xp̄ ōio liber. Item
quitur de h̅c q̅ d̅t ptate theo po
naz in. z ētiā si. ca. dūt h̅c dicit
s̅m diuinaz nāam aut s̅m corꝰ q̅ deponit
aiam Si s̅m diuinam g̅o diuinitas di
misit aiam q̅ nephas dicē e. z
qui h̅c d̅t anathema e simul d̅t s̅m
corpꝰ z illud nō h̅t ptate resu
medi eam. Item obi̅r s̅corpꝰ depo
suit aiam z sic d̅t dōm̅. aīa ēat
mediū vniedi diuinaz nāz corpi g̅o
diuina nā deponit corpꝰ q̅ nephas ē
r̅d q̅ aīa h̅' d̅' vita vīū ssꝰ est

ptate theo ponēdi aiam meā. i. vi
tam meā. s. deponēdi ꝑ morte z po
testate theo resumedi ꝑ r̅nem Si
aut dicit̅r aiā ipē tūc d̅i. x̅pꝰ aiam
ponē. i. de carne ponē nō q̅z theo
corpꝰ faciat s̅ ipē dei filius q̅ pt
suꝑ utrāq̅. s. aiam z corpꝰ. o̅z nō
obi̅r de me̅. r̅d q̅ e mediū distanē
colligancie colligancie z congruēcie
ēna nō est mediū distancie nulla vni
one q̅z imediate diuinitas vni̅r corpi
nec colligancie q̅z nō ligat vnū cū
alio s̅ congruēcie q̅z corpꝰ ꝑ h̅c q̅ aia
bile est. diuinitati vnibile est de cong̅o
z id nō o̅z q̅ ꝑlurat̅. Ite qui̅r de
hoc q̅ d̅t ꝓpterea diligit me pr̅. q̅z
ego po. a. me. g̅o vi̅r q̅ xp̄c ꝑ passꝫ
meruit diuinam dilcōm contra ab
instituti cōcepcōis dignus ēat sup
oīs diligi r̅d q̅ loquit̅r s̅m humani
nāz z ꝓpterea d̅t ibi eam mitoriam
sic ibi ipē q̅ z deꝰ exaltet z mitu
attendi̅r nō q̅z de indebito magis
debitū s̅ q̅z debet̅r vna uia z vno
mō s. cōptia nō̅te mitiori / sit debitū
alia s. ope exitiori ꝓpterea sic aut encē
nia in ir̅l'is / vm pastore ondit se
dn̅s ec / quo ad pastor ingressum
z officium h̅c bō ondit q̅ ad vi pastor
indicium / q̅d consistit in theo q̅ oues
eū agnoscūt z sequu̅t̅r / z notant̅
tū h̅c p̄ a iudeis cū iudicium postu
lacōe / s̅ꝰ cū iudicium expsso ibi r̅n
dit eis ihūs loquor vobis z nō c̄dititis
/ eo nō expectat iudeorꝫ ꝑsecucō ibi
Sustulerūt lapides iudei / veri
iudicium postulacō q̅ eet ipē pas
tor z ductor in isr̅l fit a iudeis
quiētib̄ in quorꝫ quatuor describe
inuēit̅r tpūs / z locus / z quērendi mo
dus q̅m ad tpūs dicit ꝓpterea sic
aut encenia in ir̅l'is z yemps

vt

erat · yemps est · q encenia dicu(n)tur grece
non q est nom(en) unde encenie ·i·
nove · q(uia) t(un)c celebrat(ur) festu(m) nova
co(n)ois templi p(ro)p(ter) (con)summati d(icitur) p(lura)li(ter)
encenia q(uia) p(er) octo dies durabat
ista solempnitas ·i· mach iiii° statuit
judas (et) fr(atr)es eius ut agat(ur) dies
dedicacio(n)is templi ab anno i(n) annu(m) p(er)
dies octo | enarrantu(r) ad locu(m) d(icitur) et
ambulabat ih(esu)s in templo i(n) porti
cu salomo(n)is ·i· in loco u(bi) salo(mon) p(ri)us
stetat porticu(m) adorans q(ue) tu(n)c destruc
ta fuit q(uasi) ad modu(m) q(ue)re(n)di dicat
circu(m)dederunt g(ui)o eu(m) iudei et dicebat
ei quousq(ue) a(n)i(m)am n(ost)ram tollis ·i· teti
nes in suspenso · si tu es x(ris)p(tu)s dic
nobis palam · tu(n)c d(icitu)r de ea iudicium (et)
ut q(ui)dem extorq(ue)at ab h(oc) in(tu)it(u)
et po(tes)t (et) malici(a) | po(tes)t v(ero) circu(m)dederunt
eu(m) c(irc)u(m)dederunt me vituli multi ut s(i)
no(n) possi(t) effuge(re) p(rop)t(er) c(irc)u(m)dederunt me
sicut apes ic(tu) | malicia i(n) p(ro)cedunt
desiderium addiscendi quousq(ue) a(n)i(m)am
n(ost)r(a)m · p(rop)t(er) descendunt usq(ue) ad oc(u)l(o)s d(icitu)r ang(usti)
no(n) tollebat dep(re)ndebat p(er) calupnia
bat | r(espo)ndit eis ih(esu)s postq(uam) posita
est q(ue)stio | po(tes)t h(ic) c(ir)ca iudicii (con)si
bico (et) h(ic) (con)tinet p(er) hunc modu(m) | p(ri)mo
q(ui)d(em) in d(i)c(t)u(m) r(esp)o(n)sio(n)e po(tes)t iudeor(um) ar
gu(me)ntis s(ecund)o c(ir)ca iudicii expresso · t(er)cio
illius iudicii expresso · t(er)cio / ponit(ur) p(rimo)
infidelitat(is) iudeor(um) argumen(tu)m p(ri)mo q(ui)a
d(icitu)r loquor vobis (et) no(n) creditis / (et)
ideo stulte (et) maliciose q(ue)rit(is) (et) ap(er)
te loquor q(uia) no(n) tam v(er)bis s(ed) s(ecund)o
op(er)a que facio ego in no(m)i(n)e p(at)ris mei
h(ec) testimo(nium) p(er)hibe(n)t de me · s(ed) v(er)u(m)
v(er)b(u)m cu(m) venit nu(m)q(ui)d pl(ur)a signa fa
ciet h(is) que h(ic) facit ic(tu) q(ui)b(us) debet
crede(re) s(ed) vos no(n) creditis q(uia) no(n) estis
ex ovib(us) meis / unde s(ic) c(er)ne(n)t oves
indican(t) sui pastoris sequu(n)t(ur) i(n) v(er)b(o)

trope | ang(usti)as eos d(icitu)r no(n) e(st)is de ovib(us)
meis | q(uia) videbat eos ad p(re)ceptum
inicium ordinatos | no(n) ad vitam et
na(m) sui sagittis p(re)o p(re)pandos
oves mee h(ic) tangi(tu)r s(ecundu)m s(ecundu)m c(ir)ca iu
dicii (con)siderac(io) que q(ui)dem est i(n) h(oc)
q(uia) audi(tu)r ab omnib(us) (et) oves eu(m) sequu(n)tur
(et) ip(s)e eas (con)firmat h(ic) e(st) c(ir)ca v(er)bi
boni pastoris | p(ro)p(ter)ea d(icitu)r oves mee
vo(cem) m(eam) au(diunt) s(cilicet) credendo q(uia) fides ex
auditu ro(manorum) x · et ego cognosco eas
s(cilicet) a malis discernendo no(n) scio(n)t p(er) corde
hebr(eorum) iiii(to) discretor e(st) cogitacionu(m) (et) in
tencionu(m) cordis (et) no(n) est ulla creatura
invisibilis in (con)spectu eius m(atthei) xxv ·
nescio vos d(icitu)r de malis | e(t) de bonis
ii thi ii cognovit d(omi)n(u)s qui sunt
eius et sequu(n)tur me p(er) imitacionem
xvi m(atthe)i · q(ui) v(u)lt venire post me
abneget semetip(su)m (et) tollat c(ru)cem s(uam)
(et) sequa(tu)r me et ego vitam et(er)na(m) do
eis sicut bonus pastor retribuendo
s(upra) vi ut o(mn)is qui videt fi(lium) me(um) ·
ha(beat) vi(tam) et(er)na(m) iiii° sapi(enti)a filiis
suis vitam inspirauit et no(n)
peribunt in et(er)nu(m) nec rapiet eas
quisq(uam) de manu mea · p(ro)p(ter) mea p(otesta)s /
/ pastoris iste rex sequitur e(st) p(er) d(icitu)r q(uia)
in p(ro)p(he)ta manum fortem qui p(ro)p(ter) ea cu(m)
pu(g)nabat de ore leonis (et) ursi sicut
d(icitu)r ·i· r(egum) xviii · pater meus q(uod) dedit
michi omnib(us) maius est / no(n) h(ic) iii · tio
s(cilicet) illius iudicii approbacio ex duplici
vero assignat(ur) p(ri)ma ex h(oc) e(st) q(uia) pa(ter)
dedit michi maius o(mn)ib(us) e(st) s(ed) q(uod)
maius e(st) o(mn)ib(us) no(n) pot(es)t vi(o)l(e)nta
g(rati)o impossibile e(st) q(uo)d aliquis rapiat h(ec)
de manu mea / s(ecund)o huius r(aci)o(n)is ponit
(con)tinue(n)dum cu(m) d(icitu)r pa(ter) meus q(uod) dedit m(ihi)
·i· illud q(uod) dedit m(ihi) pa(ter) meus e(st) o(mn)ib(us)

[illegible]

manus quod dedit totum quod potuit. j

Ubi omnia mea tua sunt et tua que sunt patris
mea sunt. Alia ratio nullus potest rape
de manu patris. Sed una est manus mea
et patris quia nullus de manu mea ad
[illegible] rape potest propterea dicit Ideo nemo rape
potest de manu patris mei quia omnipotens
est. Pater enim [illegible] es et quis resistet
ei. Io. Ego et pater unum sumus. Unum sed
in essentie unitate. Sumus in personarum
pluralitate. Ideo una est manus mea
et patris. Cum ergo manum audis
nichil sensibile estimes sed tantum vir
tutem et potentiam intelligas. Sustu
lerunt lapides. Postquam [illegible] est bonus pas
tor, per totum medium dicitur hic tangitur
malorum omnium ymo luporum sive pastorum
persecucio quia sicut oves pastorem sequuntur
ita lupi persequuntur et declaratur persecucio
hoc ordine. Primo dicitur ipsa persecucio. Secundo
persequendi ratio. Tercio prudens responsio excusatio
nis. Quarto furoris persequentium declinacio
vel multiplicatio credentium. Primo ipsa
persecucio tangitur in hoc quod violenter lapidare
volebat propter quod dicit Sustulerunt lapi
des iudei ut lapidarent eum. Sed non sequerunt
effectum, Augustinus, quia non dum venit tempus
passionis nec pervenit ad effectum lapi
dacionis statim voluerunt occidere quia [illegible]
illi de quibus supra dicit pedes eorum ad ma
lum currunt. Respondit eis Ihesus. Hic
secundo persecucionis ratio et primo dominus [illegible]
eos invitabit monens propterea dicit Multa
bona opera ostendi vobis ex patre meo. Propter
quod eorum opus me lapidatis, id est propter quod
opus eorum, id est de meis eorum [illegible]
[illegible] retribuebat in mala
pro bonis [illegible] reddit mala pro bo
nis non recedet malum. Sed eorum ma

licia que latitat sub pelle omnia vom[illegible]
assignat. Responderunt ei iudei de bono
opere non lapidamus te sed de blasphemia quia
Levi. xxiiij Qui blasphemaverit nomen
domini morte moriatur [illegible]
in quo blasphemat. Et quia tu cum sis homo
facis teipsum deum. Et sic homo faciens se
deum blasphemat. Contra plures dicit esse
deos et hoc est contra legem in qua populus
erat unum solum deum credere et confiteri
[illegible] xxxij [illegible] blasphemia
quid ad hoc egemus testibus [illegible] sic fecit
se hoc deum sed cum deus esset filius est homo
Phi. ij Non rapinam arbitratus est esse
se equalem deo. Respondit eis Ihesus.
Tercio hic [illegible] prudens sive excusatio
in qua dominus ostendit se non blasphemasse
duplici testimonio scripturarum et operum testimonio
scripturarum. Sic scriptura vocat deos ad
quos sermo dei factus est. Sed multo magis
dicendus est deus quem pater sanctificavit et
misit. Ergo si scriptura non blasphemat
nec ego. Unde dicit Nonne scriptum est in
lege vestra quia ego dixi dii estis. [illegible]
[illegible] comprehendit [illegible]
scriptura. Si illos dixit deos ad quos
sermo dei factus est ut prophetas et alios
sanctos [illegible] et scriptura est verbum dei ad
eos [illegible] non potest solvi scriptura
id est frustrari [illegible] de blasphemia
reprehendi. Mt. v. Iota unum aut unus
apex non preteribit a lege. Quem pater
sanctificavit id est sanctum genuit et
misit in mundum non vocavit de mun
do et de tenebris mundi ut alios sanctos
vos dicitis quia blasphemas quia dixi fi
lius dei sum quasi diceret. Ironice dicit
[illegible] hunc quod illu
minat deus est non deus blasphemabat
sed ipsi qui de eo dicebant ipsum non
esse deum. Unde [illegible] Mt. xiij

[illegible]

ome pctm & blasphe[mia] remittetur hominibus
spiritus autem blasphemie non remittetur neque
in hoc seculo neque in futuro. Unde omnes erant
lapidandi. Secundo ostendit hic idem quod non
blasphemavit testimonio operum quia ipsum patri
equalem ostendit opera. dicit Si non facio
opera patris mei, scilicet opera divina, nolite credere
michi. Dicitis me esse equalem patri. Exodi
iiii° dixit moyses non credent michi
nec audient vocem meam sed dicent non apparuit tibi
dominus etc. Et ideo dominus dedit ei signa
Si autem facio & si michi non vultis credere
idest sermoni meo operibus credite idest propter opera
in me credite ut credatis & cognos-
catis quia pater in me est & ego in patre
& ita verum esse quod supra dixi ego & pater
unum sumus. ut credatis idest credendo cog-
noscatis quia sicut dicitur supra x° vii secundum aliam
translationem nisi credideritis etc. Infra xiiii° dicit
philippo non credis quia ego in patre &
pater in me alioquin propter opera credite
Querebant ergo eum tenere. Hic iiii scilicet decli-
natio persecutionis quia nondum tempus ad-
venerat patiendi ideo dicit querebant ergo
eum apprehendere sed non potuerunt. Unde dicit Et
Et exivit de manibus eorum similiter di-
citur luce iiii° ipse autem transiens per medium
illorum ibat. quando voluerunt eum precipi-
tare. & abiit iterum transiordanem in eum
locum ubi erat Iohannes primum de quo loco
dicitur est iii° Erat Iohannes baptizans
in ennon iuxta salim et mansit illic
in quiete. Sic Christus monet tumultus
fugere & in quiete orare et mansit
ibi absconditus a iudeis secundum illud
deuteronomii xxxii abscondam faciem meam
ab eis etc. Et multi venerunt ad eum
... ex ... [illegible]
fidelium propter quod dicit & multi venerunt ad
eum scilicet per fidem ... [illegible] de loge
veniet & dicebat quia Iohannes nullum quidem
signum fecit propter quod credere ... Christum

... abiit transiordanem ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
Iohannes ... [illegible]
... [illegible]

Margin notes: lucas; dicit; non apparuit tibi dominus; lucas; lucas; Ipse dominus exivit de manibus eorum ... [illegible]; lucas; dicit

sed tamen de Christo testimonium perhibuit omnia
lucas autem quecumque dixit Iohannes de hoc vera erant
& ita isto duplici testimonio inducti et
multi crediderunt in eum sed quod ipse dominus
dicitur. Dixerat et si michi non vultis credere
operibus credite. Consulti pharisei dominus
eos etc. ... Eius pro multis
gentibus. Et quia hic de hoc quod dicit Non
rapiet eas de manu mea. nonne sunt
in manu filii qui habet potentiam instituti
qui tu dispergitur. secundum illud quod dicitur est
lupus venit & dispergit oves. Respondeo
ad hoc quod rapiunt non ex imbecillitate
custodientis sed ex infirmitate custoditi
vel secundum augustinum oves hic dicuntur sunt certa electorum
qui non possunt rapi finaliter. Unde augustinus
nec lupus rapit nec fur tollit nec
latro interficit securus est de numero earum
qui eas numeravit. Et tunc queritur
de hoc quod dicit neque potest rapere de manu
patris mei. ergo qui sunt in manu dei ut
predestinati non possunt dampnari. ergo non
habent libertatem peccandi finaliter. Ad
hoc verum dicit augustinus simpliciter quod non possunt
perire in ... de bono perseverantie nec ...
... Sic non possunt in ... [illegible]
... tunc quod neque potest rapere quia pater electis
suis non permittit violentiam fieri. Unde
fidelis deus qui non permittit nos
temptari supra id quod potestis & diabolus non
potest violentiam deo facere ut suos eius
temptat ultra quam ipse permittit. Manet
ergo in eis ... libertas ad peccandum
sed non manet in diabolo potestas ad mo-
lestandum & vi surripiendum. Iohannes quare
de cristo dicitur quia dominus se dixerat
deum & dei filium ostendit quod non blasphe-
mavit per scripturam que suos dei deos
vocat. Ista ratio videtur nichil valere
quia scriptura vocat illos deos per ad-
optionem sed ipse se dicebat deum per essentiam
unde dicebat ego & pater unum sumus

ponitur

ro dicit ad hoc quod quando dominus disputabat
cum iudeis alii videbat ad xpm alii
videbat ad iohannem eo quod omnis est aduer
sarius. Unde qui ipsi petiuerunt in qua
potestate faceret et dominus respondit Baptismus Io e
celo erat an ex hominibus eos sua inter
rogatione ligauit Mt xxi sic et inter
rudet ad hominem ut mitiget eorum
iracundia Sicut Io viii confirmauit
malicia quam si pars est nemo primus
in eam lapide mittat sic tunc dici
quod vera optime rudit quia tunc hoc non
deus dicat ipsi illa participatione
et nuncupatione ut in ydolis ipsa mul
tiplicitas sit orta ab una radice
Sicut multiplicatus huius nominis sunt
Unde vilissimo modo deus dicitur per naturam
minus non modo dici per participationem nunc
per nuncupationem quia prius sola estimatur
quod abhominabatur ex hoc quod nomen dei
sibi attribuerat probat quod sibi potest sine
blasphemia attribui quia si sanctus vel
filius dei adoptiuus dei dicitur et ut deus
honoratur sine blasphemia multo magis
ille qui est filius per naturam et est locus
a minori ¶ Item quare de hoc quod dicunt
Iohannes quidem nullum signum fecit quia dicitur
luce i. ipse precedet ante eum in spiritu
virtute helye quoniam si virtus helye fuit
miracula facere videtur quod dominus debuit ei
dare potestatem miraculorum Item si non fuit
maior Iohanne quando ipsi et dominus discipulus de
ipso testificantibus potentiam dedit miraculorum
operandi non sibi et iohanni Respondeo dicit quod Io
a pluribus estimabatur esse xpo sicut
patet ex primo capitulo Io quare ad honorem sensibi
les debuit differentia sensibiles esse inter
Iohannem et xpm ut possent inter eos
discernere sed non debuit in sanctitate vite
quia haec est de esse fideles sancti reputati
Ideo optinuit quod esset in miraculis virtute
quod oblitus despicit et vite dicit quod verbum

helye erat igneum sic et verbum Iohannis
Sicut ipse dominus dixit Io v. Ipse erat
lucerna ardens et lucens Ordo dicitur de
discipulis dicit quod de nullo discipulorum erat
suspicio quod ipse esset xpc et quia omnibus constabat
quod xpm sunt secuti totum quod erat
in eis et sanctitatis et virtutis et scientie
magistro attribuebat Ex Io dicitur non
est servus super eius discipulos etc
Erat autem quidam languens etc
Ostendit dominus se creatorem et
conseruatorem et directorem hic ostendit se
esse spiritum reparatorem quod fit in anime et cor
poris generatione et hoc ostendit in lazari
quadriduani suscitatione et durat hoc usque
usque circa finem capituli ibi collegerunt ergo
pontifices etc Diuiditur autem hoc usque in duas
quia primo ponitur antecedencia ad miraculum
secundo ponitur ipsum miraculum ibi hoc autem cum
dixisset voce magna clamauit
Prima pars habet iiii partes secundum quattuor ante
dicta que determinat In prima modo determinatur
infirmitas In secunda aduentus medici ibi
ubi tenuit primo loco deinde post hoc dicit dis
cipulis In tertia intercessio seu nutus fidei
ibi Martha ergo ut audiuit quia ihesus venit
In iiii condescensio pietatis ibi Ihesus ergo
ut vidit eam plorantem describit ergo primo
infirmitatem determinat hoc ordine primo tan
languentis conditio secundo languentis deter
minatio tertio sanitatis dilatio iiii infir
mitatis possibilitas languentis igitur conditio
describitur a nomine cum dicit Erat autem
quidam languens lazarus a patria
cum subditur In bethania id est in quem
locum solebat dominus venire a parentela
cum subditur de castello Marie et Marthe
sororum eius luce x. Intrauit ihesus
in quoddam castellum et quedam mulier etc
et parentela describit Mariam dicit Maria
erat que vnxit dominum vnguento et
extersit pedes eius capillis suis in quo miro

tha duab dicunt multi pro me ... quod ...
mod ligari expediens ... bene ... pro sit
... 2a ... miracula credibiliter
redderet / 4 non ... qui non ... de ... ...

modo laudatur eius deuocio infra xxii
Maria ergo accepit libram vngenti nar
di pistici preciosi et vnxit pedes ihesu luce
vii Ecce mulier attulit alabastrum vn
genti et cetera cuius frater lazarus infirmabatur
cuius magis precibus fuit resuscitatus
que est ante nominata ... ihesus autem ut vi
dit mariam plorantem Lazarum suscitavit ergo
sororis tantum quia ... infirmitatis denunciatio
facta a sororibus lazari domino .. quod dicit
miserunt ergo sorores eius ad eum dicentes
domine ecce quem amas infirmatur domino
noticiam non ingerunt quia petebat miraculum
non docuerunt quod diceret domine qui potes
es resuscita eum Mathei viii domine si vis
potes me mundare et cetera admirantur experi
munt ecce quem amas .. experiunt
in te quem non ... qui non ... que ... de
do et optimitas ... quia infirmatur ... in
misericordia ... miserere mei domine quoniam in
firmus sum Audiens autem ihesus dixit
eis tantum ... ... infirmitatis ...
quod dominus infirmantibus salutem petentibus
... quod dixit eis infirmitas hec non est
ad mortem sed pro gloria dei hec dicit ...
... dispensacionem ... quod subdit 2a
ut glorificetur filius dei per eam vel
eum ... vbi per tale opus graciam suam
manifestat quia in resuscitacione manifes
tavit potenciam suam ac per hoc gloriam vbi
... hoc signum fecit ihesus et manifestavit
gloriam suam coram discipulis suis ... que
erat in eo manifestanda dei gloria
... vnit ... speciale amo
re ... illas personas ... quod dicit dilige
bat autem ihesus martham et sororem
eius mariam et lazarum ... quia
diligebat eum ... ego di
ligentes me diligo nec mirum quia ...
diligit dominus ... diligis ...
domine ... quod audiuit tantum ... (luc)
... curacionis dilacio ... 3a

... noluit 3a
curare non tamen statim voluit sed maluit
expectare ... dicit vt ergo audiuit quia
infirmabatur tunc quidem mansit in eodem
loco duobus diebus ... ab ...
vocatus non statim venit sed exper
tat ut instancius et ardencius req
uiratur ... ... instancie vigila
... noctis ardencius infirmitas ... ...
honestas amplectenda / et hec ...
1 ... per xxx ... ...
infirma quod ... in mense alio sibi
1 cor 1 infirma mundi elegit deus
et ... ... quia abscondisti hec a
2a sapientibus / Pro ... xxxi Infirmi
tas grauis sobriam reddit animam
de hac in ps ... sanat contritos
corde et alia infirmitas corporis ... alia
3a ... pacie .. cor ii ... i infirmi
tate perficitur ... pacie quia ... 1 paciencia
opus perfectum habet / Io ... 1 cor xii
libenter gloriabor in infirmitatibus meis ...
4a compacie .. cor xi quis infirmatur
et ego non infirmor et 1 cor ... ...
sum infirmis ut infirmos lucrifaciam
Item est infirmitas ... culpe fugi
enda / et hec quadrupliciter est cupiditas
... est et alia infirmitas pes
sima quam vidi sub sole diuicie conser
uate congregate in malo domini sui
pereunt / pereunt enim in afflictione pessima
2a carnalis voluptas ... xxviii ...
... infirmata est ... ...
runt omnes qui letabantur corde / ela
3a cionis ... xxiiii infirmata est al..
... terre et terra ... est ab habita
4a toribus suis obstinacionis ...
... a te dominus omnem languo
rem et omnes infirmitates egipti
pessimas quas nouisti non inferet
... infirmitates egipti ... obstina
cionis in malo / Item est infirmitas
difficultatis ... ad ~~...~~ innuenda et hec

... lazarus ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... filius dei
per eum

quadrup[lex] ad resistend[um] malo culpe
Tren. i. infirmata est virtus mea de-
dit me d[omi]n[u]s in manu de qua non potero
surgere. et ysa. xl. Juvenes in infirmi-te
sua cadent. Ad sustinendum malum pe-
ne. i. thess. ult. consolamini pusillanimes
suscipite infirmos. Eze. xxxiiii. quod
infirmum erat non consolidastis. Ad aggen-
dum bonum ecc[lesiastic]i. xxxi. In omnibus
operibus tuis esto velox et omnis in-
firmitas non occurret tibi. Ro. xiiii. Inf-
irmum autem in fide suscipite. Ad perse-
verand[um] in bo[no]. i. reg. ii. que multos ha-
bebat filios infirmata est. Hee omnes
infirmitates sunt relevande. Ro. viii.
Ipse spiritus adiuvat infirmitatem nostram
Iste est infirmitas possibilis pene sup-
portanda. et hec quadrup[lex]. s. contra se
per penitenciam. post cum intrat omnibus
imaginis t. q[ui]a sancti dei infir. t. Ro. xiiii.
cum infirmus est olius inducet
assumptio ad ma[ior]em redemptionem ysa. liii.
vidimus eum novissimum virorum virum
dolorum et scientem infirmitates. Infirmitate
ad purgacionem post multiplicate sunt
infirmitates eorum postea accel[eraverunt]. Infirmitate
ad divine glorie manifestacionem ut Jo.
xi. Infirmitas hec non est ad mortem
sed pro gloria dei ut glorificetur filius dei
per eam etc. Secundo queritur hic primo de hoc quod
dicitur in litera quod lazarus erat de cas-
tello marie et marthe sororum eius
cum enim caput mulieris sit vir potius
deberet dici castellum lazari quam castel-
lum marthe et marie. dicendum quod ad hoc non sine causa
introducuntur hic maria et martha
ut principales quia et si mulieres essent
ponuntur in firmitate et virtute lazarum
excedebant quia eciam multo fidei nuptiarum
sicut in probatum est lazarus suscitatus
unde attendendum quod euangelista dicit
de castello marie et marthe ut eas
sibi preferat in virtute sororis eius

ut eas sibi proponat in sexus fragilitate
Item queritur de hoc quod mulieres mit-
tebant ad ihesum non rogaverunt sed tantum insi-
nuaverunt ei de fratris infirmitate, quod aut fra-
tris salutem neglexerunt aut deum contempse-
runt. Respondeo dicendum quod mulieres ille optime
fideles cognoscebant xpi pietatem
ideo non rogabant quod veniret sicut regu-
lus rogavit. venerebantur eius maies-
tatem et ideo non audebant eum rogare.
probabant de eius bonitate ideo insinua-
bant ecce quem amas infirmatur. Un-
de Aug[ustinus] dicit quod insinuacio est una spe-
cies oracionis que fit tempore considerandi ut unius
dominus ihesu est xi. Praeveniendi ut hic sicut
dicit Aug[ustinus] de sancto viro, consequentur sicut
supplicans dominus alius dicit de famulo suo.
Queritur de hoc quod dicit infirmitas hec non
est ad mortem quia mortuus est. Unde
queritur crisost[omus] quare non fuerunt scandaliza-
te mulieres quando non evenit quod dominus eis pre-
dixerat. Respondeo dicendum quod sensus est non est
ad mortem. i. ad finalem terminum vite ut
amplius non vivat. erat tamen ad mor-
tem. i. ad dissolucionem anime a corpore. Or
queritur quare mulieres non fuerunt scandaliza-
te dicendum quod ad hoc probabat quod dominus deberet
ipsum resuscitare vel crediderunt quod quo-
modo evenit ad literam quod dominus prelo-
cutus est. Item queritur de hoc
quod dominus mansit duobus diebus et expec-
tabat videtur quod non debuit quia ipse dicit
eius amicus prov. iii. Ne dicas amico
tuo vade et revertere. cum statim possis
dare. Respondeo dicendum quod distulit ut maius quod
faceret quam infirmum curaret et quod magis
esset acceptus maius enim fuit mor-
tuum suscitare quam infirmum curare. Propterea
distulit ad maiorem certitudinem mi-
raculi sicut dicit crisost[omus] quia iam cum esset
quod non erat stupendus sed quod vere mortuus
ad maiorem post confusionem quia et magis fu-
turam vitam corpori iam putrido quam adhuc

recenter mortuo ipse non compus cogitum
qo in omnibus capitulis suis concordat · Item quia
Crisostomus de dispositione ipsius mariae que unxit
dominum unguento non fuit illa peccatrix
de qua dicitur luce vij que unxit pedes
domini in domo symonis leprosi & unde
quod non est illa quia ista erat bona mulier
& famosa sed illa erat meretrix contra dictum
Jeronimi & sancti gregorii / unde dicitur quod
assensum est glosa & gregorio in parte
ista contra autem Crisostomus sentit Jeronimus /
dicitur quod non est inconveniens corporales
ante sententiam majore in nobis prius
quia non est ibi unus / dende post hec
lica dicit discipulis eius postquam sita est determi
natio infirmitatis describitur hic admini
culis medicis hoc ordine primo infirmita-
tis remedii securitas / secundo remedii
necessitas / iij° dilatio naturale / iiij° tempo-
ris ad commonendum utilitas / v° tempe
tarditas / sexto loci opportunitas /
primo igitur non ponitur securitas per quam
hortabatur discipulos timidos dicens de-
dt inde post hec dicit discipulis suis ihesus / eamus
in iudeam iterum / ideo eos hortabatur
quia timidi erant & hoc patet ex eorum
responsione / dicunt enim discipuli rabi
nunc querebant iudei te lapidare
id est adhuc illa turbatio recens est
Jo x · sustulerunt lapides iudei
etc. Et iterum vadis illuc · quasi diceret
non est eundum Sicut dixit dominus
petrus matthei xvj° absit a te domine non
erit hoc · dissuadebat mortem ihesu
& fuit reprehensus quia dominus se prepa-
raverat mortuum & ipse dissuadebat
& volebat eum retrahere a suo proposito
Ipsi autem nesciebant te quod ipse vellet
mori & ideo instruuntur & confortantur ut
dt non timeant per hoc quod ait Respondit ihesus
// Nonne xij hore sunt diei in quibus

s. ambulare bonum est & securum unde
dt dicit Siquis ambulaverit in die
non offendit quia lucem huius mundi
videt · Sed lux xpistus est Jo. viij /
Ego sum lux mundi · post hanc lucem
qui ambulat non offendit quia sicut
dicitur Jo. viij qui sequitur me non am-
bulat in tenebris & ideo non offendit
ideo dicit sapientia prima iiij° · ducam
te per semitas equitatis / quas cum
ingressus fueris non artabuntur gressus
tui & currens non habebis offendi-
culum / non solum ambulare in die
est securum sed est optimum / unde sub-
lica dit Si autem ambulaverit in nocte
offendit quia lux non est in eo matthei
xv / Si cecus ceco ducatum prestet
ambo in foveam cadunt per quod dicitur matthei
27 xij ambulate dum diem habetis / hic
lica dit & post hec dicit illis / tamen hoc ponitur
remedii necessitas per lazarum qui mor-
tuus non per ipsum suscitari non poterat
dt ideo dicit lazarus amicus noster dormit sed
vado ut a sompno excitem eum · propter ipse
loquitur quia mori deo dormire est
unde augustinus hominibus mortuus erat
qui eum suscitare non poterat / deo non
dormiens quem tam facile eum exci-
tabat de sepulcro / quam tu non exci-
tas dormientem de lecto / ideo dicebat
dominus matthei ix non est mortua puella
sed dormit · Et discipuli hoc non intel-
lica ligebant per quod dixerunt ergo discipuli
eius domine si dormit salvus erit
quia in acutis egritudinibus bonum signum
est sompnus & hoc dixerunt non in-
telligentes / per hoc autem dicit evangelista
// dixerat autem ihesus de morte eius
illi non putaverunt quod de dormitione
sompni diceret unde decepti erant
ut innuit evangelista per equivocationem
dormitionis / per quod intelligitur quod est

// Nonne xij hore sunt diei etc. ...

// ...

dormies q̄diu p[iger] s. pigritie p[ro]u[erbiorum] vjᵒ
vsquequo piger dormies qn̄ consurges
de sompno tuo paululum dormies etc.
1 thes. v. Non dormiamus sicut ceteri sed vigilemus
2 et sobrij simus / Eph. v. Surge
qui dormis et exurge a mortuis
et illu[minabit] te xp̄s. 1 cor. xv. Jnt[er] vos
multi infirmi et imbecilles et dormiunt
3 multi / Ezechiel ca. 26. Et incumt
eos dormientes / sed subdit quod dixit
eis dormire ia[m] et requiescere / Apoc.
3 tis. 1 thes. iiijᵒ Nolumus vos ignorare
fratres de dormientibus ne contristemini
sicut et ceteri qui spem non habent. Job
lxx xxvij. Diues cum dormierit nichil secum
37 auferet / Tunc ergo dixit eis ihesus
tercio hic iij s. discipulorum utilitas
ideo replicat mortem lazari aperte
quia occulte non capiebat id. Tunc
ergo dixit eis ihesus / manifeste lazarus
mortuus est et gaudeo manifeste quia sic dicitur
ca. xiiij. vobis datum est nosse misterium
etc. et subdit utilitas de qua
gaudet vnde dicit et gaudeo propter
vos i. propter utilitatem vestram ut credatis
quia non eram ibi. hic non referatur ad si
deus sed ad gaudium / Gaudeo s. quia
non eram ibi ut post mortem eius meo
aduentu fides vestra solidetur / sed
eamus ad eum propter securitatem et lazari
necessitatem et vestram utilitatem / Quare
timebat erat quia ancilla erat eius
infra xiiij. Si quis diligit me etc.
dixit ergo thomas tangitur hic iiij s. thome
constancia et ad commoriendum ideo
dicit dixit ergo thomas qui dicitur didimus
ad condiscipulos suos / dum dubitas / Eamus
et nos ut et moriamur cum eo / quia
Crisostomus quod thomas hic dixit et dicit
quod dixit ex formidacione et alij
dicunt quod dixit ex fortitudine i. ex feruore

tacionis diuini amoris et sapiencie dixit
et fortitudine / vnde ij. thi. ijᵒ Si commortui
fuerimus et conuiuemus Si sustinebimus
et conregnabimus / ~~Venit itaque~~
~~ihesus~~ / Venit itaque ihesus tangitur hic v
s. temporis tarditas / dispensacione enim
diuina hic gestum est / vnde non tunc venit
cum mortuus sed fetidus ut eius et
mirabilius et gloriosius esset miraculum
et ideo subdit eum inuenit eum iam iiijᵒʳ
dies in monumento habentem et ita fetidus et
7 e. dicit iam fetet quatriduanus enim est
/ Erat autem ~~in~~ bethania tangitur hic vj
s. loci oportunitas quia enim prope ierusalem erat
multi iudei venerunt qui essent testes
miraculi / Nota autem quare venerunt et
erat loci oportunitas seu propinquitas propter
oportunitatem dicit erat autem bethania
iuxta ierusalem quasi stadijs xv. stadium
est viij pars miliaris et propinquius erat
locus propter quod dicit Multi autem
ex iudeis venerunt ad martham et mariam
ut consolarentur eas de fratre suo quia
tunc multa erat tristicia de post morte
xp̄i / de bonis mortuis debemus esse consolatos quia beati mortui qui in domino moriuntur
1 thes. iiijᵒ Nolumus vos ignorare
de dormientibus etc. / Sermo nota nonda sunt tria
primo quid est quod lazarus a domino amatur
secundo quid est quod langet moritur et quatriduanus
tercio moritur / Circa quod est quod dominus
suos discipulos exhortatur quia dicit
cum vult / lazarus amicus a domino
meus hic significat virum qui habet graciam
adiuuantem sed ideo ypsa xlix. In tempore
placito exaudiui te et in die salutis
auxiliatus sum tui / Iste dominum diligit
et deo et amatur pro viij. ego diligentes
me diligo / Iste lazarus langwens
in peccati delectacione de quo cant. v.
langwor plurior generat medicum
quia nimis contingit cum moro sua delectacio

hominem demergat in morte peccatum / sed
moritur in consuetudine quia et tunc consummat peccatum
mortuus Jac. 1. Concupiscentia cum conceperit
parit peccatum / peccatum vero cum consummatum
fuerit generat mortem et quatriduanus
efficitur et fetidus dum a consuetudine prorumpit
in opus / ab opere in consuetudinem a con-
suetudine in peccati impudenciam / quia sicut
mulier meretrix sit domina ut iam nolit
erubescere / et tunc fetidus est quia iam
peccatum eius in alios diffunditur dimos
iiijo descendit scilicet putredine carceris
inde vero in manus inimicos etc. / sed hunc
peccatorem suscitavit a mortuis dominus
sabbatizat discipulos suos quos
et prelatos ordinavit precipiens ut discrete
festina suscita amicum / et hortatur
quod de die ambulet / dies dicitur tempus me-
ridi quia dum sol oritur homo surgit ad opus /
et demones abscondunt / post ortus est
sol et vigilati sunt etc. / et prohibitum est
ad opus suum etc. Iste dies durat
ab adventu christi / usque ad diem iudicii
quia est ipse qui dum sum in mundo lux
sum mundi et ipse usque ad consummacionem
seculi etc. unde Vobiscum sum ego vobiscum sum usque
et sic operandum ut peccatores suscitemur
bona opera boni ad omnes / maxime
etc. / Quod autem hec hora dicit per
dies xij status christi de quibus dominus
est iiij vel per dies xij apostoli qui
est signati sunt per xij lapides per xij fon-
tes in Helym / per xij leones quos mal-
caverunt Salomonis / per xij lapides pro-
fessi / et ut per xij horas vel xij hore sunt
xij virtutes que sunt in christo scilicet iiijor
cardinales 3es theologice / vij dona
vel xij hore diei xij fructus sponse
de quibus apocalypsis xxij lignum vitis
afferens xij fructus per singulos men-
ses / Martha ergo ut audivit etc.

est determinata sunt duo antecedencia ad
Martham scilicet denunciacio infirmitatis
et adventus medici / tangitur hic iijm
scilicet professio fidei que quidem in Ba-
lazari suscitacionem / Hec autem est
fides et devocio duarum sororum Mar-
the et Marie unde primo insinuatur fides
Marthe / secundo Marie ibi et cum hec
dixisset abiit etc. Fides igitur et devocio
Marthe insinuatur hic ordine primo
innuitur Marthe officium sollicitudo / secundo
ipsius fidelis confessio / 3o confessionis
amplificacio / Primo igitur sollicitudo innuitur
in hoc quod ipsa duo occurrit non sustinuit
quod veniret usque ad domum eius / Ideo dicit
Martha ergo ut audivit quia Ihesus venit
occurrit ei in hoc patet quod Martha
multum erat sollicita / Sed econtrario Maria
quieta unde dicit Maria autem domi
sedebat quieta / propterea dicit Luc. x
Martha Martha sollicita es et [illegible]
turbaris erga plurima / Maria optimam partem elegit / optime
per Martham occurrere / significatur activa vita
ysa. xxi cum panibus occurrite fugienti
per Mariam domi sedere contemplativa
unde tren. iijo de viro contemplativo
sedebit solitarius et tacebit quia
levavit se supra se / Dixit ergo Mar-
tam hic secundum scilicet Marthe fidelis confessio
in qua confitetur deum potentem et benignum
ut posset et vellet liberare et mortuum
resuscitare / ideo dicit Domine si fuisses
hic frater meus non fuisset mortuus quia vo-
luisses et potuisses liberare eum sed
et nunc potes resuscitare / ideo dicit
Sed et nunc scio id est firma fide teneo
quia quecumque poposcis a deo dabit
tibi deus dicit eius scio quod potes si vis
... autem facies meritum tuum et non
meum propterea non sunt ausa petere tam
magnum quid / in quo patet repulsam

Margin (left column): facies; q 3m; dicit; lu; dicit
Margin (foot): fra

ǁ·) Ols/ ea e qui vocauit eam silens q si audisset iudei eam q vocari a christo non sequerentur et ita non viderent miraculum sed q putauerunt eas ire ad sepulcrum fratris secuti sunt.

Et sua fidem exprimendo insinuauit suum desiderium et q non petitio ... dictum est quod quidquid petierit in nomine eius ... Unde q peccauit in nomine meo da nobis.

Et dicat illi ihesus tangitur hic ... fidei confessionis amplificatio confessa namque fuerat martha q deus posset impetrare fratris sui resuscitacionem sed deus volebat eam ad hoc inducere ut confiteatur xpm posse resuscitare propter q protestatiue dicit resurget frater tuus et martha confitetur de generali resurrectione unde dicit scio q resurget in resurrectione in nouissimo die. Sciebat namque ex lege danielis xii multi de hiis qui dormiunt in puluere terre euigilabunt etc. Sciebat eciam per doctrinam christi ... ego resuscitabo eum in nouissimo die Sed q non dum confessa erat q virtute xpi resurgeret ideo instruitur de hoc propter quod dicit ei ihesus ego sum resurrectio et vita quasi dicat ego principalis facio resurgere et viuere i. cor. xv. Si xpus resurrexit ex mortuis primicie dormiencium et hoc manifestat qui credit in me et si mortuus fuerit viuet et ita facio resurgere Iohannis v. Venit hora cum mortui audient vocem filii dei et qui audierint viuent et non solum facio mortuos resurgere sed et viuentes viuificare viuificando omnis qui viuit et credit in me non morietur in eternum Iohannis vi. omnis qui videt filium et credit in eum habet vitam eternam et q corde creditur ad iusticiam ore autem confessio fit ad salutem ideo dicit credis hoc ait illi vtique domine hic credo q tu hoc facias ego credidi q tu es xpus filius dei viui qui in hunc mundum venisti et ita potes resuscitare et viuificare q Iohannis v. Sicut pater habet vitam in semetipso ita dedit et filio habere in se vitam et consistit in hoc diuinitate q dei filius potes q venisti facies ad hoc enim missus es. Et cum hec dixisset posita

fideli confessione marthe ponitur hic fideli confessio marie quod describitur hoc ordine primo ponitur marie vocatio accelerata secundo iudeorum associacio tercio fidelis et deuota confessio quarto ergo ponitur marie vocate acceleracio in quo signatur quies et deuocio in maria quies quia non venit nisi vocata a martha propterea dicit et cum hec dixisset abiit et vocauit mariam sororem suam silencio tacens manu venire e ... cum silencio salutandi dei vocauit magister eam mirabiliter diuina ... apostoli et qui audit dicat veni et hoc innuitur q vocauit eam dominus magister adest et vocat te quia nos hic non sit per dominum ea voluntatis tua sine voluntate intelligitur ... Iob xiiii vocabis me et ego respondebo ... erat maria quieta sed et deuota unde dicit Illa ut audiuit surrexit cito et venit ad eum non expectauit q veniret sed ipsa veloci occurrit antequam intraret ideo dicit non dum enim venerat ihesus in castellum sed erat adhuc in illo loco ubi occurrerat ei martha In quo significatur q vir a deo vocatus sed accelerare sicut fecerunt boni discipuli de quibus mathei iiii continuo relictis retibus secuti sunt eum Unde et ille reprehenditur luce ix qui dixit dimitte me primus ut vadam et sepeliam patrem meum Ecclesiastici xxxi In omnibus operibus tuis esto velox et prouerbiorum xviii qui mollis et dissolutus est in opere suo frater est sua opera dissipantis etc. Iudei igitur qui erant etc. tangitur hic secundum iudeorum associacio et in associacione erat voluntas consolandi propterea dicit iudei ergo qui erant in domo cum ea et consolabantur eam ad hoc enim venerant cum vidissent mariam quia cito surrexit et exiit quasi dolore tacta non valens diu sustinere secuti sunt eam dicentes quia vadit ad monumentum ut

i' plo. ideo sequebatur ut consolaretur de
qua consolacione cant. xxxviii consolatur
per tristicia et fac luctum fratris mitem eius
uno die vel duobus propter detractionem. Maria
ergo cum venisset. tangitur hic iii^m scilicet marie
fidelis confessio et devota propter quod dicit
Maria ergo cum venisset ubi erat ihesus
videns eum cecidit ad pedes eius etc.
devota sunt ad pedes domini. Unde
luce x. Maria sedens retro secus pe-
des domini et x. sedens secus pedes
domini etc. ver. illius non legitur de mar-
tha quod cecidit ad pedes quia non sic
devota nec sic calida cucurrit ma-
gdalena propter cum appropinquaret pedibus
eius accipiens de doctrina illius etc.
et subdit fidelis confessio et dixit
ei domine si fuisses hic frater meus non esset
mortuus [illegible] quia insinuat virtute domini
ut sorores plus sciebant. Et illa aliquid
dixit quia adhuc resuscitaret eum si
vellet et hoc obveniencia tacuit et
ob devocionem flevit et amplius dominum
movit sicut infra patebit in hoc innuitur
quod dominus magis audit gemitum cordis
quam sonum oris. Greg. vacat oris et ama-
ror in compunctione gemitus et non compo-
ta verba respiciat. Bu. i. reg. i. dicit
quod anna largiter flevit et tacite orabat.
Et quia hic quaeri posset quare ita diligenter
queritur confessionem marthe de fide ut
cum sciret eam fideliter credere et quod incredulus
erat. Ideo quia fides sororum lazari im-
petravit eius resuscitacionem et quia tunc
fides est clarior et firmior quando est constan-
tem ideo oportet precessit confessionem. Et tunc
queritur cuius virtus sit magis impetrare
miraculum et quod fidei. hoc i c. Nonne
dixi tibi quoniam videbis gloriam dei si credideris
etc. Item mt. Si potes credere possi-
bilia sunt credenti et ibidem quod dominus
dixit apostolis quod non potuit eicere

demonium propter incredulitatem et apostolus i cor. xiii.
Si habuero omnem fidem ita ut montes
transferam. Et quare autem spei videtur quod ad ipso
dominus illi et fide filia hoc videtur quod sit con-
fidencie. Et confidencia est spei. Et quare autem
sit caritatis videtur quia illis est conjungere
deo et amicum facere et hic maxime exau-
diri sit digni. Dicendum quod miraculum
non solum impetratur a bonis sed a malis
quia ab illa virtute impetratur quae bonis et
malis communis est hoc autem fides et spes
et pertinet ad miraculum est fidei ut ori-
ginalis principii sed spei ut consummativum
et quia confidencia utrumque complectitur propterea
loquendo in proprio miraculi et confidencie
ideo quod operacio miraculi debet fidei quia
ipsa cor. et prima elevat intellectum
quod sic considerare omnipotentiam. Ihesus ergo ut
vidit eam plorantem. scilicet iiii^{ta} pars pream-
bula ad lazari mirabilem suscitacionem
hic ponitur iiii^m et est exaudicionis
pietatis propter pietatem enim motus est dominus
exaudire eas et lazarum suscitare
et describitur hoc ordine primo innuitur pietatis
exaudiendi secundo signum exaudicionis
in virtus vel pietas exaudiendi pie-
tas ergo exaudiens notatur in hoc quod ipse
ad fletum marie et iudeorum flevit et
doluit propter quod dicitur Ihesus ergo ut vidit
eam plorantem scilicet maria et iudeos
qui venerant plorantes vidit oculis scilicet
pietatis in. reg. xx exaudivi orationem
tuam et vidi lacrimas tuas. Infremuit spiritu
et turbavit seipsum eius compaciendo et
ex hac compassione appropinquat illuc
unde et dixit [unde] ubi posuistis
eum dicunt ei veni et vide et sequitur compaciendo
ostendo unde et lacrimatus est ihesus
unde ex visu oritur turbacio ex turbacione
approximacio et ex proximacione dolor
et compassionis expressio Job xxx.

hyer. dicit Infremuit etc. fremitus procedit ex indignacione
iste igitur fremitus christi procedebat ex indignacione
eius contra diabolum propter eius suggestionem mors intravit
in mundum quae erat causa debellatum.
lyra Iste parentis ... in fine [illegible] Et cum [illegible]
in eadem [illegible] audivisset [illegible] si cum [illegible]
quod ipse [illegible] [illegible] [illegible] patris [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible marginal gloss, five lines, left column top] … sic supponitur lazarum … [illegible]

[illegible marginal gloss, three lines, right column top] … [illegible]

ffleba quoda sup eo qui afflict9 erat
z copaciebat aia mea paupi sic xpo
vidit ihus eam z flere sup ea. flevit
u vidit flente maria z q xii fle
u flentib3. z h copassio signu erat
dolor9 / z dolor signu amor9 ppea
dixerunt go iudei ecce quo amabat
eu qz de eius morte flebat z vm
dicebat sm q sap xi dr / Due dilig
cia q st z nichil odisti eo q fecisti
z post / tua st Due qui amas aias
Ez ex hoc indubitacom incidebat
qz eum amabat alli no volt eu mori
videbat eis q q voluntate ei9 mor
tuus eet z admirabat ppt q dr q da
aut ex ipis dixerunt no poterat hic
qui apuit oclos ceci nati facere ut
h' no moret / dubitado dnc qz vm
ad utraq3 ptem hic vident vir qde
poterat qz ca vm oma q volunt
facit z luc 1. no erit impossible ap d
o vbu / s s no eet mortu9 no mai
festaret gla dei in illo / ille c mor
tuus sic ille cecus natus e xpo. neq3
h' peccavit neq3 pnt9 ei9 / s ut mai
festa dr in illo ideo cecus e nat9 sic
lazarus mortuus / Ihus aut rursum
fremes tangit h' s. s. signu copa
cionis q in h' manifestat qz ad
monumtu venit / z lapide amoveri fecit
z copassio movebat h' facere ideo dr
Ihus go rursu fremes in semetipo
p copassiom venit ad monumtu z
qz veneat suscitare / ideo monumtu
pcepit apire qz clausu erat ic
dr erat aut spelunca z lapis e
positus / erat ei / pp fetore s amoveri
dr Ihus tollite lapide z quia
martha sollicita erat de dno
q ad sensibilia z carnalia ideo dr ei
martha soror ei9 qui mortuus fuat
Dne iam fetet / ideo no e cap leda

quatriduanus eni est z qz martha
credebat q dns eo copassione eius
vellet iude no ex pote suscitare ideo
dr ei ihus Nonne dixi t qm si credi
deris videbis glam dei. i. diuine virtut9
magnitudine dicit vm eu cet stephus
plenus spu sco. et eo h' stimerit q
no eo apiri fecerat ut videret mortuu
s ut suscitaret eu. 3 ideo sequitur vlt diu
Tulerunt go lapide / in q ia manifestu
fca est q dns vellet eu suscitare ic
tuc crediderunt z obtinere meruerunt vm
dr. marc luc 1. bta q credidisti qm
pficient in te que dca st t a dno
Ihus aut elenatis tam h' vnd s3
pietas condiceret in xpo q insinuat
ex vbis ei9 in q' ondit se exauditur
e se exaudiri z no ex impotencia pcium
rogare pp / q dr. Ihus aut elenatis
sursu oclis dixit pr gras t ago
qm audisti me. gras agit p exau
dicioe no qz pr audiret audiret eu
tuc / z no alias sp ea dr. ego autem
sciebam qz pp me audis he. s. cum
lacrimis z clamore valido offerens spm
exauditus est p sua reuerencia ideo
no tanq indigens petiit gras egi
s3 pp ppim qui circustat dixi ut c
dant qz tu me misisti z ego i spib3
meis t no sm qrims s qz oia quecumq3
e vm. sicut docuit me pr sic ego
loquor et qui misit me pr / no re
liquit me solu qz q placita st
ei facio pp / z sic gras egit z orauit
no pp impotencia s ad insinuacionem
sui z dei concordia de q e v. No pt
filius a se. &c. s3 queritur hic pmo
q dr et turbauit se ipm ihs
qm vi qz dr. ysa. xlij. no erit
tristis nec turbulentus et dicas q
voluntarie turbauit se no i voluntarie

rursu fremes ex dileccone q mali videbr
de suo spnalis suis … [illegible] … et videbr
ex … [illegible]

sicut nos Tunc obi[ci]tur quod perturbatio ob
scurat oculum mentis/ ergo si in xpo mentis
oculus non potuit obscurari ergo non
potuit perturbari = Item quia perturbatio
est voluntaria tunc non solum est sensualitatis
sed rationis et completa est perturbatio ergo si
xpi voluntas fuit perturbata patet ex
hoc quod plene perturbatus fuit/ respondeo dicendum
quod perturbatio uno modo est passio pro ut dicit
Jo[hannes] alio modo propassio/ passio secundum quod
ascendit in rationem/ propassio secundum quod sistit
in sensualitate et hoc pro ut dupliciter co
rrumpitur aut est in sensualitate de necessitate
quod non potest fugere illud autem voluntate
sic igitur triplex est perturbatio scilicet rationis
et sic mala et in malis/ sensualitatis et sic
necessitate in bonis vere in xpo/ ad
ergo dicendum non erit tristis Intelligendum de
illa que est rationis vel spiritualis et volun
taria ad ergo obiectum quod illa que in sensualitate
obscurat mentem saltem ad tempus dicendum
quod verum est ubi est necessitas sed in xpo
ascendebat quando volebat ad ergo dicendum
quod voluntaria est plena intelligitur quia con
turbabat se ipsum = Item quaeritur de hoc
quod xpus lacrimatus est dum enim volebat
lazarum esse mortuum aut non si sic ergo
ficte flebat si non ergo voluntas eius erat
discors a divina et ad nolunt quod non
fecit Respondeo triplex fuit in xpo volun
tas humana scilicet rationis pietatis et sensua
litatis secundum dicit hugo et nota pietatis
que est velleitas nolebat aliud quod tunc
absolute non nolebat et propter illa que pa
ciebatur et flebat sicut flevit super urbem
Intelligendum tamen quod xpus non flevit super
morte lazari sed propter nostram miseriam que
in morte lazari figurabatur unde legitur dominus
flevisse primo in suscitatione lazari et tunc
deflevit humanam infirmitatem secundo super
urbem luce xix et tunc deflevit nostram
cecitatem unde si cognovisses et tu/ tertio

[top addition:] Clamabat/ sed fractus ad dexteram mani/ quia
sed ... in pluribus ... ad ... magis
... et ... ... contra ...
quod ... ... in sepulcris
et non ... vere magnus quod ... ...

in ante hebreos v. cum lacrimis offerens et
tunc deflevit nostram malignitatem quia scilicet
3 angelis petorum propter tres pene ista
te per peccatis nobis quod in ... lacrimarum eius
mitigate sunt = Item quaeritur de hoc quod
oravit sed quod hoc et sed quod oravit suscita
tur ergo non differt modus eius resistendi
a modo petri vnde ... patet in littera nec
oravit nec gratias egit ut potestate
suscitandi acciperet ut alii hic ut se
in orem patre esse faceret quia ut dicit
Crisostomus non optabat sed ut deo se con
forme et virtute sua a patre non discor
dantem ostenderet ad ergo obiciatur constitutum
secundum quod oravit filius est quia suscitavit
secundum quod deus oravit secundum quod homo sed autem
ad ... et ... pro ut sed ... ...
ad mirabilem lazari suscitationem hic
ponitur commitantia et consequentia et procedit
dit in hac particula sic primo ponitur ipsius
lazari ... ... secundo ipsius re
suscitatio/ ... ipsius solo ... ...
aliorum edificatio/ aliorum non ... ...
lazari non ... ...
in hoc quod voce magna clamavit lazare
veni foras ... dicit veni et voce
magna clamat eo quod ad vocem eius ...
fiet ... generalis ... ...
venit hora in qua omnes qui in monumentis
sunt audient vocem filii dei et procedent ...
et statim prodiit tamquam ... ad ...
... lazari suscitatio ... quod dicit
et statim prodiit qui fuerat mortuus
in quo notatur obediencia creature ad cre
atorem in ... ... est
ipse quia venti et mare obediunt ei
... ... obediunt ... ...
... creatura ... ...
nec obstitit vincula vnde dicit
ligatus manus et pedes institis sine
est constrictio/ institis scilicet ligacionibus
quibus involvebantur manus et pedes
et facies eius erat ligata sudario
et ... non ... egressu sed divina virtute

[bottom addition:] ... ab ... ...
et est ... vestis talaris que
et stola ... ...
... ... ergo ...
ligatur in ... ...
... ...
... ... et ... ...
... ...

lictus solvere nunquam tamen est ut ipsum qui salutandi fideliores testes esse mandavit sicut et de Illigate et per resignari [illegible] quod ut credulitate terre sunt aliud ut apparuit [illegible] in ipse [illegible] quod nunquam [illegible]

egressus est, sicut virtute Christi qui est in morte sua, Augustinus Christi conjunctura aperta sunt et multa corpora corpora qui dormierant sanctorum, dicit eis Ihesus solvite eum, tangens hominibus ligati solo ad Lazarum, ipso solvente a ministerio quia deus et si totum possit facere voluit aliis suam potestatem gratiam, Beda potuit ligamenta solvere qui potuit mortuum suscitare. Sed propter humilitatem et caritatem dicit ministris: solvite eum et sinite abire. Crisostomus non voluit resuscitatum secum ducere ut populum mundi nos vitare docet. Multi ergo ex iudeis, hoc tangens ministerium quorumdam edificatorum et aliorum destructorum per illos qui edificati sunt ad fidem. Dicit: Multi ergo ex iudeis qui venerant ad Mariam et Martham viderunt que fecit crediderunt in eum, quomodo veniant per vim cum eis sapientibus gradibus facere minus fiunt. Et in multa crediderunt et aliter per alios qui peyores essent, sicut dicit: Quidam autem ex ipsis abierunt ad phariseos et dixerunt eis que fecit Ihesus. Unde eodem miraculo alii profecerunt, alii defecerunt. Unde in corpore in aliis quidem sunt odor mortis in morte aliis odor vite in vitam. Iohannes Lucas in primo et hic in ruina et in resurrectionem multorum in Israel. Cetera sunt in narratione suscitacione Lazari moraliter notanda. Primo quod dominus querit ubi sit. Secundo lapidem amoveri precipit. Tertio ipsum prodire fecit. Quarto discipulis solvendo exponit. Primo ergo quod dominus ubi peccator sit, cum ei vilitate peccatoris ondit, sicut querebat dominus ab Adam Genesis iii: Adam ubi es? Et Jeremias in levate oculos in directum et vide ubi non prostrata sis. Lapidem amoveri precipit, cum a consuetudine peccati liberem cessare facit, quod tanquam lapis ponderosus deorsum trahit. Iohannes dicebat: Multa pacientes inique iniquitates mee supergresse sunt caput meum et sicut onus grave etc. Augustinus quam difficile surgit quem moles

male consuetudinis premit, trenorum iii: Lapsa est in lacum vita mea posuerunt super me lapidem. Unde notandum quod dominus suscitavit mortuum in domo, Marci v, (Nō)
et puerum extra domum, Luce vii, et quatriduanum in sepulcro, per consuetudinem peccati mala, ut hic. Tertio ipsum prodire iussit cum peccatorem iniquitatem confiteri facit, prodire enim de occulto in apertum venire, unde per vim Christi cum abscondit scelera sua non dirigetur. Qui autem confessus fuerit et reliquerit ea misericordiam consequetur. Augustinus cum contemptus mortuus iaces, et in magno contemptu sepultus iaces, cum confiteris procedis. Quarto discipulis solvendum exponit, quia sicut venit potestas sacerdotalis ante confessionem cui locus non habetur. Et dominus precipit ut ostendat se sacerdotibus ad solvendum, Luce xvii de leprosis mundatis dictum est eis: Ite ostendite vos sacerdotibus. Et dominus dedit eis officium, Iohannis xx: Quorum remiseritis peccata remittuntur eis et quorum retinueritis retenta erunt. Et notandum quod Lazarus (Nō)
suscitatus tripliciter vinculo ligatus prodiit, quia triplex difficultas remanet in homine post remissionem peccati, scilicet facies ligata, scilicet difficultate recognitionis, ligamine pedum scilicet difficultate et volendo benevolendo bene volendo, ligamine manuum et bene operando. De hiis Matthei xxii: Ligatis manibus et pedibus proicite eum etc. Et ab hiis vinculis solvitur qui per satisfactionem iniuncta ab hoc tripliciter vinculo solvitur et in pristinum statum restituitur. Hunc statum petebat Sampson Iudicum xvi: Domine deus meus memento mei et redde michi nunc pristinam fortitudinem meam. (Lucas)
Collegerunt ergo pontifices etc. Ista pars libri que ibi incipit fuit hic inmissa adeo in qua agitur de verbo incarnato, fuit divisa in tres partes. In prima

agit[ur] de xpi incarnacione et de incar-
nati manifestacione In s[ecund]o vero de pa[ssion]e
In tercia de resurreccione hic primo incipit s[ecund]a
p[ar]s Intencio igitur huius p[ar]tis usque ad xx
capitulum est agere de hiis que spectant
ad passionem et dividitur hec p[ar]s in duas
quia quedam spectat ad passionem ut p[re]-
ambula / quedam non ut concomitancia p[rim]a
igitur agit de antecedentibus s[ecund]o vero de con-
comitantibus in pri[ncipi]o xviij / hec cum
dixisset ihesus egressus est etc[etera] pream-
bula vero ad passionem sunt tria s[cilicet] iudeorum
machinacio passionis xpi predicacio
discipulorum consolacio / vero p[rim]a p[ar]s hic tres
p[rim]o igitur de iudeorum conspiracione s[ecund]a
de passionis predicacione ibi Erant
autem gentiles etc[etera] in xij ca[pitulo] / tercio
de discipulorum consolacione infra xiij Ante
diem festum p[rim]a p[ar]s in qua agit de ma-
chinacione iudeorum qui mortem xpi
machinabantur hec in iiij[or] p[ar]tes In
p[rim]a describitur iudeorum conspiracio In
s[ecund]a conspiracionis corroboracio ibi Jhesus
ergo ante sex dies / iiij[a] conspiracionis am-
pliacio ibi Cognovit ergo turba
multa etc[etera] / iiij[a] in conspiracione obstinacio
ibi In crastinum autem turba multa
conspiracio ergo iudeorum hic ordine
describitur / p[rim]o ponitur humani consilii in-
dagacio s[ecund]o consilii determinacio / tercio
ex hoc xpi occultacio / iiij[o] occultati
inquisicio sive peticio / P[ri]mitus ergo p[rim]o
iudeorum conspiracio que facta fuit occasione
manifestacionis xpi / Ibi quod dicitur Colle-
gerunt pontifices et pharisei concilium / ad hunc
etc[etera] Juncta fuit simul ambicio princi-
pum cum malicia phariseorum ut pre-
facerent consilium iniquum xxi Stupa
collecta synagoga peccancium / et dice-
bant quid facimus quia hic homo
multa signa facit Crisostomus ad hec
homines vocant qui tante divinitatis
faciat demonstracionem Si dimittimus hunc
eum sic omnes credant in eum et postea
sequitur in conveniences et venient
romani et tollent locum nostrum et gentem
io hec dicebat quia romani tunc im-
perabant eis et si ipsi sibi nomen impera-
toris vel regem induceret timebat
eorum indignacionem incurrere io magis
voluerunt facere quod deum quam quod homines
propterea prius xxix ca[pitulo] timet homines
cito corruet Et aut hoc fuit quia
magis diligebant temporalia quam eterna
unde dicitur temporalia amittere nolue-
runt et vitam eternam non cogitaverunt
ac sic utraque amiserunt et quod timebant
hoc eis accidit / unde Crisostomus dicit
in eis est impletum in p[ro]verbiis Infixe
sunt gentes in interitu quem fecerunt prius x.
ca[pitulo] timet impius veniet super eum
desiderium suum / iustis dabitur Unus autem
ex ipsis etc[etera] tangitur hic s[ecund]o s[cilicet] consilii de-
terminacio que facta est auctore humana
dispensacione divina / et quam gardia
auctore humana Ibi quod dicitur Unus autem
ex ipsis Cayfas nomine cum esset pontifex
anni illius et in auctem (?) et p[ro]pter hoc
consilium auctoritatem daret dixit eis
vos nescitis quicquam nec cogitatis
quia expedit vobis ut unus moriatur
homo pro populo et non tota gens pereat
unus vero. Si enim unius delicto
multi mortui sunt multo magis gracia
dei et donum in gracia unius hominis
ihesu xpi in plures habundavit / Ipse
non dedit consilium quod inficeret /
Ibi facta cuilibet quia non habuisset robur
Ibi aliorum salus ut nullus posset
ea hinc resistere ipse xpi mortem quia
Jo. xviij venite cogitemus quod ...

sermo cogitacionis lenitur et penitencia cum lingua et non attendamus ad bonum spiritus sermonis eius/ illud consilium mortis xpi processit a sacerdotibus Mathei [illegible] dan xiii egressa est iniquitas a senioribus iudicibus etc/ huius consilii determinacio non solum facta est a voluntate humana sed et dispensacione divina propter hoc subdit evangelista/ Hoc autem a semet ipso non dixit. hoc est prophecia ad mencionem sed divina inspiracione. Unde dicit Et cum esset pontifex anni illius prophetavit/ spiritum propheticum honori sacerdotali attribuit in hoc patet quod spiritus sanctus multa nobilia operatur/ et per malos sacerdotes facit unde in venerandis [illegible] sunt/ propterea cum paulus malediceret summo pontifici/ comperto quod summus pontifex esset/ dixit nesciebam quod summus sacerdos esset actus xxiii. et saul cum esset inunctus prophetavit i Regum x. et prophetiam eius explanat subdens prophetavit quia Ihesus erat moriturus pro gente et non tantum pro gente sed et iudeorum ut filios dei qui erant dispersi ut congregaret in unum i. ut predestinatos ad unitatem ecclesie colligeret/ fiet congregatio populi Ysa. congregabit profugos israel et dispersos iuda colliget a quatuor plagis terre in unum colligentur et Ysa. lx. filii tui de longe venient/ Ioh x. oves alias que non sunt ex hoc ovili et illas oportet me adducere etc. cum autem [illegible] divina et dispensacione divina conveniret subditorum concordia prophecia subdit Ab illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum ullo quia et si prius eum quererent sicut dicitur supra v. et vii. quid me queritis

interficere eum non ita diffinito consilio sicut hic/ Iohannis xviii. Ihesus ergo non iam palam tamen [illegible] i. Xpi occultacio occultat eum se i. ab eis declinat non timore sed mira instruccione non ut mortem fugiat sed ut tempus congruum expectat unde dicit Ihesus ergo iam non palam ambulabat apud iudeos sed abiit in regionem iuxta desertum propinquam modo loci situm [illegible] in civitatem que dicitur effrem et ibi morabatur cum discipulis suis de hoc dicitur quod non esse peccatum si fideles qui sunt membra xpi oculos infidelium se subtrahant et furori persecutorum potius latendo cedant/ quam se offerendo [illegible] accendant/ xpus iudeos fugiebat et cum discipulis manebat Ioh x. oves [illegible] Proximum autem erat pascha [illegible] in quo tempus quod fiebat ab eis qui ascenderat ad diem festum quia xpus in diebus festis solebat ascendere propterea dicit Evangelista [illegible] pascha hoc est dies festus iudeorum per anthonomasiam pascha festiva dies dicitur quia fiebat mense primo scilicet aprilis Exodi xii. Mensis iste vobis principium mensium primus erit in mensibus anni etc. Et ascenderunt multi Ierosolimam de regione ante pascha ante scilicet diem festum/ et ideo subditur ut sanctificarent se ipsos quia nullus audebat inmundus comedere pascha numeri ix. homo qui fuit inmundus super animam sive in via faciat phase mense ii. [illegible] ut non contaminarentur sed munda pascha [illegible] se cotidie mundare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Et colloquebantur

adinuice in templo stantes / et modus
querendi subditur cum putans quod non
veniret ad diem festum ista quo fieret
in templo unde impletum est id Ier. vii
spelunca latronum facta est domus
ista in qua invocatum est nomen meum / unde
mt. xxi vos fecistis eam spelunca quam
aut sic quereret insinuat ewangelista
dederant autem pontifices et pharisei mandatum
ut siquis cognouit ubi sit indicet
ut apprehendat eum. Sicut mandatum
eorum dedit saul de david i. re.
xxiii considerate et videte omnia lati
bula eius in quibus absconditur quod si
etiam in terram se abstruserit perscrutabor
eum in cunctis milibus iuda ferunt
ergo peccauerunt in dando isto consilio
quod sic videtur quia reprehenduntur principes
sacerdotum et pharisei quod dominum occiderunt
sicut occidi fecerunt et ipse dominus repre
hendit eos. Io. viii / quod non videtur quia vo
luntas dei erat quod xpc occideretur
ergo in volendo ipsum occidi conformabant
voluntatem suam voluntati diuine et
si hoc ergo non peccabant Item ipse
dominus voluit filium suum pati sed non
potuit pati nisi interficeretur et iudei
interficerent eum Item ad hoc venit ut
pateretur ergo si iudei non interficerent
aduentus eius frustraretur ergo etc.
Item aduentus eius efficaciam
habuit ex iudeorum consilio ergo videtur
quod iudei non peccauerunt / Respondeo dicendum quod
iudei peccauerunt et ratione actus et
ratione intencionis Ratione actus quia
voluerunt occidere eum quem sciebant
innocentem esse quod nullo modo licet preterea
ratione intencionis quia non intendebant im
plere diuinam voluntatem sed suam satiare
inuidiam / Ad primum ergo obiectum quod deo placuit
mors xpi dicendum quod actiua ex parte sui
permissa sed passiua fuit beneplacita
sicut est in passionibus sanctorum quod illi
occidebant mala voluntate et ipsi
paciebantur bona Ad secundum quod frustra
dicendum quod non quia alius modus erat
deo possibilis et deus per malos
ministros multa bona implet sicut
per dyabolum probat sanctos et tamen dyabolus
non facit nisi demerendo sed deus actum
ordinat in bonum / ferunt ergo pre cay
phas peccauit in dando illud consilium
quod non videtur quia per textum quod dicitur ibi
quod non dixit a semetipso et per hoc
innuitur quod dixit a spiritu sancto ergo si quod
est a spiritu sancto non est peccatum ergo etc. Item
dicitur quod prophetauit cum esset pontifex ergo
si actus prophetandi bonus est non dedit
malum consilium sed bonum ergo non peccauit
Sed contra ipse hoc verbo intendebat
dare consilium quod xpc occideretur ergo in
dando illud consilium erat homicida
etc. Videtur respondendum quod cayphas
in mala voluntate peccauit sed in illius
consilii prolacione non peccauit quia spiritus
sanctus usus est eo sicut instrumento et
sicut usus fuit asina balaam unde
non fuit fructus male voluntatis quia
voluntas non fuit nisi mala loquendo
verba non nisi bona dicendum quod cayphas ver
bum protulit ut asinus sed ut homo
peruersus intendens per hoc persuadere
malum unde dicendum quod istius sermonis
duplex fuit principium intimum et hoc
fuit ipsa voluntas / forinsecum et diuina
inspiracio / ipsa voluntas fuit simpliciter
mala et sermo duplex propter duplex videlicet
intellectus nisi sermone primo est carnalis
et iste fuit malus ad vitandum roma
norum offensionem / secundus bonus prophe
tiam dicit saluacionem et sic concedendum

q peccavit et ab ipsa pt peccare
sicut pdicacoes sicut miracla faciendo
qui pluram pvertit in necem
Jhesus ergo ante sex dies etc. p[ost]q
descripta e iudeorum conspiracio de
scribitur hic 2o ipius conspiracois
roboracio / Et robur accepit ipsa co-
spiracio ex proditoris indignacione / hic
igitur proditoris indignacio ortum habuit
ex avaricia / Et occasionem ex effusione
unguenti in cena facta / ideo describit
in hunc modum pmo describit conviviu[m]
dei 2o effusio unguenti / iii indignacio
iude / iiii excusacio marie / Circa pmum
primo fuit est ubi erat suscitatus
lazarus ante diem festum per sex dies
unde dicit Jhesus ergo ante sex dies /
pasche i. vi die ante pascha venit
bethaniam ubi fuerat lazarus mor-
tuus quem suscitavit ihesus ibi factum
est convivium in presencia lazari susci-
tati unde dicit fecerunt autem ei
cenam i. q[uia] apost. in o ubi que aperuit
ianuam introibo ad ipsum et cenabo cum
illo etc. et licet in presencia lazari fuit
tu lazarus non ministrabat sed manduca-
bat ut veritas vite probaretur aperte
de puella suscitata iussit illi dari
dare manducare etc. / Et postea dicit et mar-
tha ministrabat lazarus vero unus
erat ex discumbentibus cum eo Semper
martha ministrabat et sollicita erat
tamen prudens mulier unde licet ipsa
dixit domine non est tibi cure quod so. m.
relin. m. so. mi ideo per ea recte
vitam activam intelligimus que solli-
citudinibus amoriatur. Maria ergo acce-
pit libram tangitur secundum hic i. effusio
unguenti que facta est a maria que non
discumbebat sed ipsa dominum spirituali refectione
pascebat unde eciam cum vehementi
devocione flagrabat cum devocio ex-
primitur in unguento effuso / prima quod dicit
Maria ergo accepit libram unguenti
magna fuit unguenti quantitas quia
magna erat devocio non tantum
modi sed nardi i. de nardo nardus
est herba aromatica sicut dicit
ysidorus que vehementer est odorifera
prima quod in cant. i. dum esset rex in accubi-
tu suo nardus mea dedit odore
suum de spica nardi fit precipuum unguentum
unde dicit ave xiiij nardi spicati
pistici glo i. fidelis ad dictam sophi-
sticam quod magni precii erat et
valoris et unxit pedes ihesu et extersit
capillis pedes eius et domus impleta
est ex odore unguenti ad litteram iudi
unguenti valde odoriferi utebatur / vo
Inde preciosissimum unguentum sibi offerri
precepit exo. xxx et alius illud pbt
unde notavit illud factum fore quod erat
in odore suavissimum dominus / dicit ergo unus
ex discipulis iudas / tangitur hic iii i.
indignacio iude contra mulierem quia
unguentum effuderat prima dicit ergo
unus ex discipulis eius i. iudas scariothes
qui erat eum traditurus prima avariciam
quare hoc unguentum non vendidit trecentis
denariis et datum est egenis ad xxvj
ut quod perdidit potuit eum vendi
dari ut loco et dari pauperibus quod vide-
batur hoc dixisse ex pietate / audit
eciam iterum quod dixit ex cupiditate prima quod dicit
dixit autem hoc non quia de egenis pertine-
bat ad eum quia de pauperibus non curabat
eius contra etc. ps. filii elearum pauperis
ne defendes deprandes etc. sed quia
fur erat et loculos habuit tamen suspe-
sator ea que mittebantur portabat i.
asportabat et furabatur et in gaudebit
qui plura habant unde prima avaricia
sua vendidit dominum unde dicit ad xxvj

q abiit ad principes sacerdotum et dixit
quid vultis michi dare et ego vobis eum tra
dam // Ananias cor in similitudine iudi
git quod post vorem fecit iuda et giezi la
psum et ananiam tradidit // Dixit gre
gorius illud hic tangitur iiij sunt excusatio
marie quia ei iudas insultabat quasi
de malefacto // et vult deus ostendere quod
melius fecit quam si dedisset pauperibus
primo quod dicit Sinite illam .i. nolite esse
molesti ei / non eos excusat sed mariam
excusat ut in diem sepulture mee ser
vet illud quod quasi melius est quam dare
egenis pauperes enim habetis vobiscum
dicit io. xii. non decrunt pauperes in ter
ra habitacionis tue / me autem non semper habebitis
scilicet secundum corporalem presenciam / Io. xvi. Ad patrem
vado et iam non videbitis me et ideo
magis expedit michi humanitatem honorem
exhiberi ideo non debetis esse molesti
ei capitulo xvi. quid molesti estis huic
mulieri opus enim bonum operata est in me
spiritualiter est hec dicta nondum quasi sa
pit illud gemini et quod unguentum et
nondum quod templum quidam legitur dominus sanctum
primum a matheo publicano capitulo ix.
co discumbente in domo multi publicani
et peccatores discumbebant cum eo / hec est
quod hec pincerna est primum a symone pha
riseo luce vij. Invitauit ihesum quidam
phariseus ut manducaret cum illo // hec est
phariseum quia pharisei legem servabat / tamen
a maria martha et lazaro in betha
nia ut hic bethania est domus obediencie / et
hec est religio in qua sunt homines in statu
perfectionis secundum illud capitulo xix. Si vis per
fectus esse vade et vende omnia que habes et
da pauperibus et hec est quintum perfectum perfectio
scilicet de unguento secundum spiritualem intelligenciam
capitulo vnguentum est // Unum est cum maria unxit
pedes domini legitur est cum unguentum generis
quod semper est in illo luce vij osculabatur

pedes domini et unguento vngebat // devocionis
et hoc significatum est hic et capitulo xxvj. Cum
recubuit in domo symonis leprosi etc
mulier autem et cetera compassionis ut hic capitulo
ultimo Maria magdalena et Ja. et Salo
mee emerunt aromata ut venientes ungerent ihesum / primo
unguento vngebat pedes / secundo caput / tercio
vero totum corpus domini. Et quintum hic primo
de hoc quod dicit quod ante sex dies pasche
venit bethaniam ubi unctus a maria
quia capitulo xxvj. Scitis quod post biduum pas
cha fiet et postea quod in domo symonis unc
tus est a maria quod videtur post biduum ante
et hic dicit quod per sex dies / Item obicitur de hoc
quod dicit quod unxit pedes quia dicitur capitulo
xxvj. quod effudit super caput eius quo
modo unxit pedes eius / Item de alia
contrarietate quia ibi dicitur quod videntes discipuli
indignati sunt / hic autem dicitur quod unus in
dignatus sunt proditor. Ad has tres
contrarietates solvit per tres .i. augustinus de
consensu euangelistarum / prima quod nondum est quod
alia quod unus dicitur secundum seriem historie aliud
dicitur per recapitulacionem et per hoc solvitur secunda
quia matheus recapitulando dicit sicut aliud
dicitur Ego vero est quod unus omittit alius dicit
et utrumque factum est / sed non utrumque ab utroque
dicitur / sic solvitur secunda quia et pedes unxit
et deinde totum super caput effudit. Tercia
vero est quod mos est euangelistarum plurimum
pro singulari ponere sicut symon de ecclesie et
io dixit alii quod discipuli indigna
ti sunt. Et Iohannes exprimit ipse quis fuit
Item quintum de hoc quod dicit euangelista quod iu
das dixit non quia de egenis pertinebat
ad eum sed quia erat dispensator quod perti
nebat ad eum / Item dicitur quod fur erat
et loculos habebat / unde est quod dominus vole
bat fur loculos committere videtur quod dedit
ei occasionem peccandi / Item quare
non corripuit eum dominus quando sciebat
eum esse in peccato / Item cum dominus esset in

ōma paupertate ꝛ ꝑpetue disti-
nō recipe pecuniā unde c ꝙ lo-
clos hēbat ꝑ dico ad pimū ꝙ ꝑti
nē dupl' e aut q̄ri ad affem / aut
q̄ri ad officiū ꝑ ꝯ nō ꝑtinebat s̄
nō sic ꝑ ad pri dico ꝙ duplex fuit
rō s. diui iudicij dispēsaco in hoc
ꝙ dnō malo eius desidio satisface-
bat / ne auarus in ꝑti diceat ꝙ iudas
hūit excusacōm q̄ ꝑdet dnm s̄
ꝑ inopia / Alia instruccō q̄ ondit
dnō ꝙ ꝑua bim fecit i diuicijs
eccarꝯ / ꝯ magna in thezauro auarꝯ
Ad aliud dō ꝙ nō corripuit q̄ sciē-
bat ꝙ nō melioraret s̄ peior effi-
ceret̄ nec officiū abstulit ne ꝑdet
timen ꝛ ad maius timen incitaret
Ad aliud dō ꝙ sicut dīt iohannes
hūit loculos nō ad usū suū s̄ magis
ad usū pauperū / unde qn̄ soluit di-
dragma misit petrꝯ ad mare matt.
xvij ubi inuenit ptiū in ore piscis
q̄ nolebat ea q̄ data erant pau-
peribus in usū suū ɔūte / Alia rō
ut instrueret q̄ uiri actiuos ꝙ hēret
eccīe sue diuicias posside ꝯ Item q̄
de h̄c ꝙ dīt in lr̄a sinite illa ut
in die sepulture mee suet illud
Si eni effunderat sup caput quō
in die sepulture poterat ɔfuare / Ad
h̄c r̄ndeō triplr̄ uno mō lr̄a ɔpo-
sit ut suet illud i. ꝑcium ex illo ꝯ
illud nō ualet q̄ nō unxit maria
corpus dni in die sepulture / 2o ɔpo-
illud incorr. suet illud i. deuocōꝫ
tua i. dō s. deuocōm ungendi q̄ uoluit
corpus dni ungere ꝓmo nō unxit / 3o
sit ut fiat uis in u'bo suadi suad
dō · cont ꝑ ungētū ꝙ mtram
funderi ꝑdit s̄ quo mortuorꝯ corpa
ɔdunt ꝑdi nō dr̄ s̄ suari modo
uoluit dnō cont iudā dicē ꝙ nō

est sīla ungēti ꝑditio / s̄ ɔfuacō i
die sepulture ꝑue dō ul dr̄ matt. xxvj
ꝑuenit ungē corpus in eū in se-
pultura sic intellige / Cognouit
ergo turba multa ꝑ ōmnia c ɔn
spiracōn ꝛ ɔspiracōis corroboracō
ad ul' tam ɔspiracōis amplificacō
ꝑus eū cogitauit occidē ihm ul'
nō solū ihm s̄ ꝛ lazarꝯ suscitatum
ꝛ rō erat q̄ multi ꝑ eū credebant
in ihm / dnō ergo ul' nōnt s. credenciū
multitudo ꝛ ꝑsistat iudeorꝯ amplifi-
cacō credenciū multitudo sc̄a est occōe
suscitacōis lazari ꝑpt̄ ꝙ dīt cognouit
ergo turba multa ex iudeis q̄ illic
eēt s. in bethania et uenerūt nō
ꝑpt̄ ihm tm̄ s̄ ut lazarꝯ uidērent ꝙ
suscitauit amortuis adh̄c infirmi
erant q̄ oculi corpꝯ nō tm̄ delectaban
in aspectu auctoris s̄. ꝛ opꝯ unde c-
rat de illis de quibus dr̄ sup. ij capla
accedimit in eū uidētes signa que
faciebat unde miracula uidē nolebat
11 s. vij sequebatur ihm multitudo magna
Cogitauit aut principes sacerdotū
tam ul' s̄m s. ɔspiracōis ꝛ ꝑsistat
amplificacō in auctore / q̄ nō solum
in dnm seuiebat s̄ in alios ꝑ eum
unde dīt cogitauerūt aut prīn sac ut
ꝛ lazarꝯ inficerēt ꝙ tm̄ ihm ysa. i.
cecitas iuē sagittīne plene sit / ꝛ rō
subdr̄ occa multi ꝑ illu abibant
ex iudeis ꝛ credebat in ihm / ꝛ ideo
eū inficē uolebat / Augꝯ o stulti dedi
qui suscitare potuit ꝛ mortuū / nō ne
potuit suscitare occisū / Alia salute
clandē uolebat matt. xxvij ipū non
intro isti ꝛ alios intrare ꝓhibuistis
Incrastinū aut cet. / Determinata e
ɔspiracōis amplificacō / determinat
hic in q̄o ꝛ ul' ipius ꝑ obstinacōm
malicie consumacō et hec obstinacō
occōm hūit ex honore dnō exhibito

[illegible]

p. que in mira mundicia pphibat et
precedit sit p° detrimat ipsi honorifi
cacio scilicet honoris illius per scripturaz
apphie in° honorificandi vo / in° philo
sophorum malivolentissima obstinacio
honor autem describitur triplex primo ad
modum occurrendi quia cum leticia per quod
dicit Invacastini autem tibi in letitia
quam venerat ad diem festum cum audissent
Dr quia ihesus venit in ierusalem occurrerunt ei
cum leticia in cuius signum acceperunt ra
mos palmarum et processerunt ei obviam hunc morem
habebat ex lege unde dicitur Levitici
xxiii egredimini in montem et afferte
frondes olive et frondes ligni pul
cherrimi et ramos palmarum / describitur
et quo ad modum clamandi per quod dicitur
Dr Et clamabat osanna Sicut dicit glosa
hoc ista est obsecrantis pro aliquo indi
cans affectum suum ad significandum se intellec
tionem quam habet quasi salva obsecro
Lu Benedictus qui venit in nomine domini rex
israel / In quo ostenderunt in ipso regia digni
tate non ab honestate alienam / Ideo dicit
Rex israel in nomine domini secundum illud Luce
I hic erit magnus et filius altissimi
vocabitur et dabit illi dominus deus sedem da
vid patris eius / describitur et quo ad modum
precedendi quia non precedebat pedes sed
Dr super asinum sedebat per quod dicitur Et invenit
ihesus asellum et sedit super eum / et licet
verus rex esset et honorem regium sibi
offerri permitteret / non tamen in milite equo
sed super asinum venit in quo significatur ut
Aug. dicit Augustinus quia non ad exigendum tributum
nec ad armandum exercitum suum / rex erat
sed rex israel qui mentes regat quia consu
lat qui in regnum celorum credentes
sperantes amatores perducat / Sicut
Lu scriptum est tangitur forma scilicet secundum illud quod
scriptura apphie et hic facit eundem illud
i scriptura fuisse quia hic robur dat
Dr et fidei preterea dicitur Et sedit super asinum

in honore regio et ne putemus hoc casu
gestum ideo dicit sicut scriptum est Zacharie ix Lu
Noli timere filia Syon i. ecclesia / mi dicit
et plus intelligit i. exulta Zacharie ix
exulta satis filia Syon jubila filia
ierusalem et vocem exultacionis reddens Ecce Lu
rex tuus venit tibi ecce regia digni
tas sedens super pullum asine / ecce
mansuetudo et humilitas / et mansuetu
dinis est letandi quia dicitur prima xvi In hi
laritate vultus regis vita et clemencia
eius quasi ymber serotinus / et licet honor
iste esset perditus / tamen non a discipulis
christi presagiretur ut sciant hic non ex
sua humana admiratione sed divina dispen
satione preterea subditur / hec non cognoverunt Lu
discipuli eius primum quasi sine honorem
ei intulerunt sed quando glorificatus esset ihesus
super per resurrectionem et ascensionem tunc recor
dati sunt i. adverterunt quia hec erant
scripta de eo et hec fecerunt i. post
glorificationem cognoverunt non ante / quia
tunc primo scivit quid hic vult aperuit
illis sensum ut intelligerent Testimonium Lu
ergo ei perhibebat / Tamen hoc in
honoris exhibiti et hoc erat ipsa
immensa lazari suscitacio quam turbis
constabat per quod dicitur Testimonium ergo perhibe Dr
bat turba que erat cum eo quando lazarum
vocavit de monumento dicens lazare veni
foras et suscitavit eum a mortuis Ista
turba perhibebat testimonium eius ergo
turba scilicet simplicium quia et turba sa
pientum dicitur ut hinc ex ipsis testimonium
perhibet simplicium per ex ore infancium
et lactencium per quod signum et testimonium col
latus est ei honor iste ideo dicitur propterea Lu
et obviam venit ei turba quia audierunt
eum fecisse hoc signum turba simplex videns
signa movebatur ad fidem et devocionem
per quod dicitur Dicit Videntes turbe ti
muerunt et glorificaverunt deum qui dedit
potestatem talem / Sed scribe dicebant quia blasphe

maret / pharisei ergo dixerunt ad semet
ipsos tamen hic iiij. s. phariseorum invidia
obstinacio propterea dicebat intra se videtis
quia nichil proficimus s. quod dum vivit ipse
ibi in veritati resistunt hoc est corrupti
mente reprobi circa fidem / ecce ulterius non pro
ficiunt et post eum mundus totus post
eum abiit. In quo notatur quod oraculo in die
commoti sunt. Unde dicitur actus xxij quod viden
tes scribe et pharisei indignati sunt quia
ex invidia dolebat / ex superbia despi
ciebat ex ypocrisia ira furiebat et ideo
in malicia obstinati / invidia autem
dyaboli mors intravit in or. terrarum s. 1.
Sap ij et eccli. xiiij. oculus malus in
tristicia est super mensam suam. s. Ecce
hic quod volo quod dominus in operibus suis fuit
[illegible] / quia Jo. xij dicitur quod dominus abscondit
se a facie iudeorum persequencium hic autem
vero manifeste se offert. Item dominus est
bi fugit in monte quando voluerunt eum fa
cere hic suscipit honorem collatum
sibi tanquam regi et approbat / racio dicitur quia
dominus sic dignus non facit contraria sed pro
congruitate facit diversa sic primo
ventus et post nomen cedit testis
racio quia dicitur quod primus passionis prius non
dum erat adveniat / modo aderat
ideo primus se occultabat quia tempus exspec
tabat modo autem adest aptitudo et
tempus se manifestat / Alia ad hoc quia
ante passionem ignotus esse volebat
post passionem non glorificatus ideo tunc
honorem regium et non ante suscepit /
Alia racio est quia isti non fecerunt eum
regem sed adeo multum voluntate rebat
Tercia racio est quia eorum status quod post
hoc erat passurus et ideo honorari
voluit ut ex hoc honore angeretur suc
cedens ignominia passionis Item quod
de congruitate quia dicitur actus xxj quod primo

misit in castellum pro asino / deinde
quod turba venit ei obviam. Item ibidem
dicitur quod sedit super asinam et pullum / hic
autem dicitur quod super asellum / Item hic dicitur
scriptum in zacharia est ecce tibi tunc filia syon
ecce gaudebat et rubila filia syon. Racio
dicitur ad hoc ulterius quia evangelista pro spiritu s.
loquebatur quando tota condidit scripturam
et est auctor ideo non fecerunt verbum
verborum similitudine sed in intellectum similitu
tate et idem ipsum quod dixit ille pro verbum
conculcandi hic ipsum dicit evangelista pro verbum
non timendi / ergo non obstat de congruitate
et proposicione dicitur est quod dominus sedit
super asinam et etiam super pullum et dicunt
quidam hoc fuisse hoc modo primus insedit
pullo et quia recalcitrabat post sedit
super asinam. Ecce hoc michi est quia non
credo ut pullus unquam domino insedente
recalcitraret / immo intelligendum quod dominus
propter figuram primo sedit super asinam id est
super veterem synagogam et post super pul
lum id est gentilitatem indomitam et primus
sedit super asinam quam turbe dixerunt
tunc sedit super asellum et ideo Jo. dicit post
adventum turbarum invenit ihesus asellum
et sedit super eum non curans dicere totum
quod alius dixerat. Erant autem
gentiles quidam / postrimatum est unde
pertinebunt ad passionem quod est phariseorum
conspiracio hic determinatur s. s. gentilium
illuminacio quod est fructus consequens ad
passionem xpisti valde utilis / et quia in
xpisti passione facta est gentilium illuminacio
et iudeorum excecatio Jo. dicit post in ter
hec potius seu particulas / in prima deducat
vel ondit vocacionis gencium peregrinus
secundo non passionis potius fructificacionis
ibi Amen amen dico nobis / tercio
verus fructus corporis ibi turba ergo.

que stabat et audiebat verbum vocem
in^o describi^r. Fuerunt mulieres excecatio
ibi hec locutus est ihesus ei^o insinuat^r
g^o primo facta gentium vocatio in hoc
q^d dominum querunt et deus se offert benivolum
et describit^r hoc ordine primo po^r gentilium
sollicitudo s^o apostolorum intercessio tercio ma
gistri condescensio. Innuit^r ergo gentilium
sollicitudo in hoc q^d iudei ihesum ceperunt
et querunt. Unde dicitur. Erant autem gentiles
quidam ex hiis qui ascenderant ut ado
rarent in die festo. ipsi adorabant in
templo quem et ipsi exaudiebat^r in III re
gum. In oracione dei Salomonis alienigena
qui non est de populo tuo cum venerit et
oraverit in loco isto tu exaudies in
celo etc. hii ergo accesserunt ad philippum
qui erat a bethsaida galilee. Io. I.
Erat autem philippus a bethsaida civi
tate andree et petri. Tanquam ad magis
notum venerunt et desiderium suum ei
expresserunt. Unde et rogabant eum
dicentes domine nos volumus ihesum videre. Non
mirum si desiderabant quia speciosus pre
speciosis forma pre filiis hominum. totus
erat desiderabilis. Angeli etiam vo
luerunt iudei cum ornatis gentiles
videre. Unde Matth. XXI. auferetur a vobis regnum
dei et dabitur genti facienti fructus
eius. Venit philippus tangitur hic
secundum scilicet discipulorum intercessio ad gentilium
peticionem et ut philippus facilius impetrare
possit socium. Unde dicit. Venit philip
pus et dicit andree tanquam maiori. et
tunc andreas tanquam maior prius et
antiquior. Unde dicit andreas rursus
et philippus dixerunt ihesu. Iungit^r innuit^r
q^d prelati sunt medii inter simplices et
deum qui desideria pauperum deo offe
runt. Deut. V. dixit moyses ego
sequester et medius fui inter deum et
vos. Heb. V. omnis pontifex ex hominibus
assumptus pro hominibus constituitur in hiis que sunt
ad deum. Ihesus autem respondit eis. tangit^r
hic tercium scilicet dominum condescensio quod satisfaciat
gentilium desideriis dicens. venit tempus ve-
nisse manifestandi se gentibus. Unde dicit
venit hora ut clarificetur filius hominis
id est gentibus manifestetur et per hoc eius
claritas et gloria cognoscatur. hec est hora
passionis et redempcionis nostre que diu
fuit exoptata et desiderata. in hac gen
tes vocantur. Unde dicit apostolus Ro. XIII.
hora est iam nos de sompno surgere. hec
est hora de qua dictum est supra VII. nemo
apprehendit eum quia nondum venerat hora
eius. Et quare tunc gentiles sua volebat
la adorarent et deos suos habuerunt
unde est quod ascendebant adorare in
urbem. Et dicit quod de gentibus contulebat^r
ad ritum iudeorum. et hii dicebat^r proselita
et crisostomus dicit de istis quod prius conversi e
rant ut proseliti fierent. ideo iam in magnis
tres erant veniebat sollempnitate unde
et in templo adorare. Et tunc queritur quare
philippus non respondit eis et videt^r
q^d debuisset quia ipse audierat a deo
Matth. X. In viam gencium ne abieritis. et
Matth. XV. non sum missus nisi ad oves
que perierunt domus israel. ergo videt^r quod contra
domini mandatum fecerit cum peticionem
ipsorum admisit. Respondeo dicendum quod ipse phi
lippus videbat quod ipse non tantum iudeos
sed et gentiles amabat videbat^r cum
quod omnium salutem volebat. Ex alia parte
mandatum eius considerabat. ideo caute
egit quia nec peticionem eorum repulit
nec prius admisit. et ideo andream
consuluit. Ille vero de domino magis pre
sumens tunc postea dixerunt ihesu. quia se
portat sicut volebat ut deus ma
festaret omnibus. Sed tamen queritur quare nunc

Hic excellens singularitas
nativitatis puritas
corporalis infirmitas
assumpta pro nobis vilitas
passionis acerbitas
et mira magna caritas

grandi
fecundi
ardens
et tranquillum
magis fuit
ipsum solum

Tang^r ? X.

[Left margin note:] hec in quo tamen quod autem de discipulis maiorum sunt ... per pacienciam ... apostolis ... gentiles ... apostolus ... quod ... [illegible] Passio autem in martiribus ... [illegible] ... et discipulos ... quod non ... philippus ... [illegible] ... que ... [illegible]

magis quam ante manifestat se gentibus
et iudeis quia propinquitate passionis
in qua salus erat gentium. alia ratio quia
iudei per conspiracionem mortis christi
repulerunt graciam dei, et ideo post
conspiracionem eorum dominus convertitur ad gentes
amen amen dico vobis. postquam de
specta est vocacio gentium prefigurata ponitur
hic passionis pretiose fructificacio et quod
per huius modum. primo ponit passionis fruc-
tificacio exemplum. secundo non quod passio non sit
effectum nisi in imitatoribus. ponit christi
imitacionis exhortacio ibi qui amat
animam suam etc. primo non quod nulli imitantur
animam suam etc. in non quod nulli imitantur
nisi qui a domino vocantur. ideo per eius
ibi mihi autem mea tribu-
lata est. omnino ibi. nunc anima mea turba-
ta est. quia ipse impetravit omne quod
est. circa quod ipse impetravit omne quod
petit eius notatur exaudicio ibi venit
ergo vox etc. primo ergo tangitur passionis
fructificacio exemplo grani. unde quod dicit
amen amen dico vobis asserendo loquitur
gentibus qui eum quesierunt ut ipsos
in fide confirmet. nisi granum frumenti
cadens in terram mortuum fuerit ipsum solum manet. ad
literam non multiplicatur nisi moriatur. per
corruptionem. Insipiens tu quod seminas non
vivificatur nisi prius moriatur. si autem
mortuum fuerit multum fructum affert. quia
tunc perducit messem. sic intelligendum
in christo qui est granum frumenti propter eius
puritatem et adipis multitudinem propter
quod optimus ex eo fit panis vivus
qui de celo descendit. Johannis vi. de hoc dicit
in psalmo adipe frumenti saciat te. hoc granum
cadens in terram propter humilitatem, mortuum
est per passionis acerbitatem. ideo in psalmo
dicit omnes fluctus tuos induxisti super
me. longe fecisti notos meos a me etc. hoc
granum attulit multum fructum quia mul-
tos filios adduxit in gloriam. hebreorum ii
decebat eum propter quem omnia et per quem omnia
qui multos filios in gloriam adduxerat
auctorem salutis eorum per passionem consummare.
ipsa hora eius quasi fuit adeo multi-
tiplex fortitudo gentium etc. qui amat
animam suam etc. hic tangitur secundum scilicet
ad passionem imitandam exhortacio, et
exhortatur ponens incommodum et commodum.
propter incommodum dicit qui amat animam suam
perdet eam, et animam vocat vitam corpora-
lem sicut Johannis xiii dicit petrus animam
meam pono pro te. et qui odit animam suam
in hoc mundo dando se eam pro christo in vitam
eternam custodit eam. ad galatas vi quicumque voluerit
animam suam salvam facere perdet eam. et
qui perdiderit eam propter me inveniet eam.
augustinus. si cupis vitam tenere in christo noli
mortem timere pro christo. sic fecerunt qui
vitam custodierunt perdendo ne perderent
amando. adhoc idem hortatur per exemplum
si quis michi ministrat me sequatur. sed
sicut dominum suum alioquin non est servus
sed sequatur scilicet per passionis vestigia.
i petri i. christus passus est pro nobis vobis
relinquens exemplum ut sequamini vestigia eius. ubi sit eum
quis imitatur in pena sic et in gloria
propter quod subdit et ubi ego sum illic et
minister meus erit. in terra in confidencia sive
nam si commortui sumus et conviviemus. si
sustinemus et conregnabimus. ideo fideli
et permissus a domino apocalipsis iii qui vi-
cerit dabo ei sedere mecum in throno meo.
et ne aliquis dedignetur sibi ministrare subdit
honoris culmen. si quis michi ministraverit
honorificabit eum pater meus quia ipse honori-
ficavit me. i regum ii. quicumque honorificaverit
me honorificabo eum. qui autem contemp-
nunt me. ego vero etc. honorificabit
magis. quia de servo faciet filium ad ro-
manos viii. ipse spiritus testimonium reddit spiritui
nostro quod sumus filii dei. si autem filii
et heredes heredes quidem dei coheredes
autem christi. Nunc anima mea turbata est.

dupliciter in psalmo xii. de sto laurencio etc. Si quis michi ministrat etc. dicit tria dominus ministris qui nudos vestiunt, esurientes et siti-
entes pascunt, consolantur, et alia opera pietatis. primo dominus agens precepta domini implemus. hospites in carcere, fratres in vanitate, mendicantes
in largitate usus, qualem remuneracionem pro tali imitacione recipiet. ipse docet eum subiungit et ubi ego sum illic et minister
meus erit. eiusdem amplius per gratiam fideli quod ministro quod ut maneat secum dominus suus, videlicet eius, tunc
et contemplacionem eius dominacionem.

tangit hic auc. s. ꝑ precedens exordi
et cu dns sit me/dio positus et non
refugiebat morte/optebat eu ꝑ
illa orare. Et quia rursus ꝓ salute
mundi tenea͞t ꝓfert orom ꝑ mo con
versione/ orom ꝑ sua liberacione ꝑ q͞n
tu orat. p͞o/ vnde dicit Nunc aīa mea
turbata est. s. timore mortis. mt. xxvi
cepit autem contristari et mestus ee.
Et quid dicam. q͞i diceret vnde ꝑ
ipa petam/ ut morte euadam/ petam
quidem ut infirmitate ondam/ ꝓ q
dicit Pr salvifica me ab hac hora. s.
passionis mt. xxvi pr ꝯ ꝑ possibile
est transf. a me calix iste/ Et hoc non
petit ut exaudiret/ ꝓ quod subdit
Et ꝓpterea veni in horam hac ut s.
morirer. io de hoc nolo exaudiri/ Et
dicit Pr clarifica nomen tuum et hoc
est petere ut nomen dei notificat
gentibus ꝑ passionem vnde orat ꝑ nobis
ꝓ quibus et se optulit vnde hebr. v. de xpo
dicitur in diebus carnis sue preces suppli
cacionesque ad eum qui possit illum salvum
facere a morte cum clamore valido et
lacrimis offerens exauditus est ꝓ sua
reverencia. Venit ergo vox de celis
tangit hic ulterius s. exaudicionem in cuius
signum dicit ergo. Venit ergo vox de celis
dicens/ et clarificavi et adhuc clari
ficabo. s. ꝑ opa mirabilia se sup
ra volepat et xpi ad celos subli
macio a pre facta est clarificacio. vn
hebr. v. xpus non semetipsum clarificavit
ut pontifex fieret Sed qui locutus est ad
eum filius meus es tu ego hodie ge
nui te/ vnde hec vox pris audita
sunt mt. iij in bapo. mt. xvij in trans
figuracione/ et nunc vnde vox pr
destinatum ꝓhibuit in adventu suo in
carnacione in passione et nunc ecce

quia de hoc quod dicit qui amat aīam
suam. quia dicitur ephe. v. carnem suam
nemo odio habuit sed nutrit eam et fovet
et quod hic dicitur Nemo carnem odit vnde
quod aīa dat intelligere vitam sed triplicem
dicitur. et hic vno modo dicitur vita car
nalis sicut quod dicitur qui amalis hoc non proprie
eam quia dei sit et hoc non est amanda
quia se impetrat mentem vnde eccl. xviij
Si prestes aīe tue concupiscencias eius
prestabit te inimicis tuis. Alio modo dicitur aīa
vita naturalis sicut illud xiij Iuo. aīam
meam pono ꝑ te/ tercio modo dicitur vita
spiritualis sicut in ps. Qui diligit iniquitatem
odit aīam suam modo dicitur de vita sicut quod
spirat in mentem/ Et hic non possunt
quia dnus hortatur ad mortem. secundo modo
quod hoc debet sit morti et ita habeat odio
vitam naturalem eorum si ita videntur
mereri qui se interficiunt/ ut xpo obe
dirent. Et hic magis dicitur ꝓprie/ quia nulli
licet interficere seipsum sicut dicitur p. i. de civitate
dei dicitur in eccl. quod intelligit de
intime. Et attendendum quod non est ab
solute accipiendum amare vel odire
Sed in re ut s. ille dicatur amare
qui magis eam diligit quam divinum preceptum
implere/ odire non qui magis implere
preceptum quam servare vitam suam non tenetur
quis mori vel se occidere nec in mor
te precipitare Sed vnde augustinus Si co
gatur homo alterum eligere mortem cri
minalem ꝑ sententiam potius eligat deo
dilecto mori quam offenso vivere. Et ideo et
quia de hoc quod petit salvari ex hora
mortis/ ꝑ hoc eum sciebat quod deus no
luit eum quo ad hoc exaudire quod
indiscrete petebat Et ideo hoc petit
et non fuit exauditus/ constat ergo
quod non in omnibus est exauditus/ contra
hebr. xi. Ego sciebam quia semper me audis

Tho. super parvas quod ipso copia non
vero eam ipsum quia adiuvari
loquitur/ impossibile filius assumens
quod de pendebat suo moriendo
de pertinet mori assumens
filius/ in quo parvitate propter salutem
quod quia fieri conveniens/ corpus
in caelis exaudiri/ sicut et quod
adiuvat/ In alio exaudiri
pueris sua/ sicut in alio q
[illegible] sua fuit exaudiri
quod in illo est exaudiri quod
ipsa corpus sua pateret
et ut exaudiri/ hoc autem q
[illegible] propter corpus sui
[illegible] exaudiri [illegible]
[illegible]
[illegible]

Sensibilite

Si dicas quod peticio ista fuit spiritualis. cum spiritualitas non se extendit ad deum premissum ergo si fuit fuit racionis respondeo dicendum quod in xpo duplex fuit voluntas s. racionis et spiritualitatis. Voluntas racionis semper conformis est deo in volito et ipsa semper exaudita Sed voluntas spiritualitatis in volito discordabat a voluntate dei / sed non in modo volendi / et ideo voluntas spiritualitatis in xpo non semper est assecuta quod voluit / quia non euenit nisi quod deus voluit / peticio ergo ista non fuit ex voluntate racionis procedens sed spiritualitatis et ideo non est exaudita / Contra ergo fuit voluntas ad quod petebat dicendum quod pater eius precepit non ad implendum sed ad nostram instruccionem / sic autem petijt non ad impetrandum sed ad nos instruendum / et instruimur nos in hac peticione quod licet nobis voluntate spiritualitatis ad ipsum velle / et iterum quod ipsa subdenda est voluntati diuine et iterum quod diffidere non debemus si fordatus mortem / Contra obicitur quod non petijt dicendum quod primo ille formatus est sermo ipsum racionis et non proposuit peticionem et sic ad vocatus / aliter non petit pro se / nec quod illud velit / sed pro alio et quia aliquis vellet sic / et non pro sensualitate petebat nec tunc hoc volebat / ymo proponebat mori pro salute nostra Turba ergo que stabat / postquam determinata est passionis future fructificacio / subiungitur tercia s. illius explanacio in qua procedit euangelista hoc ordine primo innuitur turbe admiracio secundo a xpo fit explanacio iii° turbarum dubitacio iiii° dubitacionis amocio / Tangitur ergo turbarum admiracio de auditu vocis illius quam nesciebat vnde esset cum dicit Turba ergo que stabat et

audiebat illa s. vocem dicebat tonitruum factum esse attendentes vocis magnitudinem / et sensualitatem / et hij erant de saduceis de quibus act. xxiii non dicunt esse angelum neque spiritum / alij non dicebant angelus ei locutus est attendentes vocis articulacionem tamen eius signum non intelligebant / isti erant de secta phariseorum qui dicebant angelos esse vnde act. xxiii Quid si spiritus est ei locutus aut angelus Respondit ihesus et dixit tangitur hic tercium s. illius vocis explanacio / quia ipsi nesciebant / nec propter quid esset facta / nec quid significet / ideo dicitur quare facta est Non propter me hec vox venit sed propter vos quia non ad instruccionem meam sed vestram ideo dat vocem intelligencie et iam iudicium est mundi s. in passione Nunc princeps huius mundi eicietur foras quem credebatur esse princeps quia a multis gentibus adorabatur / sed a nobis potius est demon pessimus repertus luc. xi Cum fortis armatus custodit atrium suum in pace sunt omnia que possidet Sed si forcior illo superueniens vicerit eum vniuersa arma eius auferet in quibus confidebat et spolia eius distribuet et ipse vicit mundum cum suo principe Jo. xvi Confidite ego vici mundum / et modo cum eiecit principem ... esse per passionem propter quod dicit Et ego si exaltatus fuero a terra per passionem omnia traham ad me ipsum per fidem et dileccionem cant. primo Trahe me post te Jo. xxi traxit symon petrus rethe ad terram plenum magnis piscibus etc. Jo. iii Sicut exaltauit moyses serpentem ita exaltari oportet filium hominis et hoc exponit euangelista Hoc autem dicebat significans qua morte esset moriturus / qui morte crucis que

[illegible marginal notes]

erat vilissima Bap. ij. morte christi
comprehensis eum. Videt ei turba | tan-
tum iij. s. turbarum dubitacio | quia ad eos
qui in lege instructi erant | quod audie-
rant xpm immortalem et tamen dicebat se
esse xpm | et dicebat se moriturum |
quod dicit Nos audiuimus ex lege quia
xpus manet in eternum | Sed vbi hoc
in lege audierant intellexisse quod lex
hic comprehendit prophetas et dicit Michee v.
Egressus eius ab initio a diebus eternitatis et cetera
Dan. vij. potestas eius potestas eterna quod non
auferetur regnum illius quod non corrumpetur ij
Reg. vij. Suscitabo semen tuum post te
et stabiliam tronum regni eius et cetera
Et quomodo tu dicis oportet exaltari filium hominis quis
est iste filius hominis quasi diceret xpus non
dixit sub hac forma sed Jo. viij.
Cum exaltaueritis filium hominis tunc cognoscetis
quia ego sum. Et ego si exaltatus fuero
non querebat sed quod audiebat sed quod
acceperunt. Dixit ergo eis Ihesus tan-
tum iij. s. dubitacionis illius amoto
et audit dominus quod illa dubitacio non
veniebat a malo motu sed de defectu
intelligencie quod scriptura utrumque de xpo
dicit et quod eternus et quod mortalis ideo dicit
Adhuc modicum lumen in vobis est |
lumen est quod creditis xpm eternum | sed mo-
dicum quod non creditis moriturum | ideo
hortatur ut in fide perficiant dum tempus
habent quod dicit Ambulate dum lucem
habetis illud ambulare per fidem ad xpm
accedere accedite ad eum et illuminamini
et vos subditis ut tenebre vos non
comprehendant i. excecatio infidelitatis
de quibus iij. Jo. lux venit in mundum
et dilexerunt homines magis tenebras
quam lucem | et quod periculum est ab eis comprehendi
ideo dicit Et qui ambulat in tenebris nescit quo
vadat prouerbiorum iiij. via impiorum tenebrosa

nesciunt ubi corruant et explanat
quid est quod dixerit Ambulate i. credite
unde dicit dum lucem habetis credite in lucem
ut filii lucis sitis. lucis filii sunt filii dei quia
ipse lux nata est et hoc fit per fidem Jo. i.
dedit eis potestatem filios dei fieri hiis qui credunt in no-
mine eius. Optime satisfacit eis quod ab
illa dubitacione non poterant liberari
nisi accedendo ad eum per fidem unde
dicit accedite totum intelligere et
xpm moriturum et xpm eternum victurum
et sanguine effuso quo redimat
et ascensurum ad sublimia quo perducat
hoc est ambulate ¶ Sed quare de hoc quod dicit
nunc iudicium est mundi quod dicitur est quod
non iudicat quia nec venit ad iu-
dicandum. Responsio est iudicium comparacionis
et discretionis hoc iudicio iudicatur
mundus in passione xpi per quam distinguntur
omnes a reprobis primo iudicio non ¶ Sed quid
de hoc quod dicit quod princeps mundi huius ei-
cietur | quis est iste princeps. Si diabolus quare dicitur
quod mundus iste sensibilis pertineat ad
dominium dyaboli et tunc vera erit impie-
tas manicheorum. Responsio dicendum quod mundus
hic dicitur mundo dediti per maliciam
horum princeps est dyabolus non quoad naturam
sed quantum ad pestilenciam malicie quod ipse
est rex super omnes filios superbie Job
xli ¶ Item queritur de hoc quod dicit quod eicietur
foras | quia adhuc enim dominatur
in hiis qui mundo dediti sunt et foras
proicit eos quia communiter peccant. Responsio
dicendum quod dyabolus dicitur eici de mundo non
quia recipiet sed quia non in ipsorum regnet
nec dicitur eici quod omnino in nullo mentium
regnet sed quia non in tot nec ita pla-
tiue regnat quod manum tenet habet
abstinentia hoc quod ... accepit
adinvicem nos in passione delectum est
et afflictionem cui magis inpellere est
debilitata nec magis ad resistendum

12 [illegible] Ys. sic dicit in psalmo [illegible] ab [illegible] / sic in psalmo et [illegible] / exponit sic impleta erant et [illegible] domine / [illegible] / De propheta [illegible] corripit de [illegible] / sic quod dicitur [illegible] in psalmo et vere non [illegible] / sic et [illegible] sic et patuit [illegible] / [illegible] / sic quod quam [illegible]

fortificata per fidem. i. peruiuere cum resistite fortes in fide. Iste quidem de hoc quod dicit quod omnia trahet ad se [illegible] non omnes nec maior pars eius sunt ad fidem, ymo sunt plures mali quam boni [illegible] quod sicut dicit Augustinus [illegible] ad nos esse non debent mirari si tales sunt mali. Unde per hoc quod est omnia non sunt discretivo nisi per electos qui erant dei filii per electionem et hos traxit ad se et aggregavit in unum, vel omnia traham i. de omni gente et regno non tantum iudeos sed et gentiles sine distinctione nacionis. Hec locutus est ihesus postquam descripta est futura gentium vocatio et passionis future predicatio et corporis [illegible] nunc innuitur futura iudeorum excecatio et procedit in huius rei declaratione hoc ordine primo enim innuitur ipsa excecatio. Secundo non aliquorum electio ubi non infinitorum electorum sit confortatio. Nunc non ipsis excecatis misterium [illegible]. Excecatio iudeorum innuitur in ipso facto domini quod abscondit se ab ipsis iudeis cum ei contradicere ceperunt propter quod dicitur. Hec locutus est ihesus et abiit et abscondit se ab eis Augustinus non ab eis qui cum ramis palmarum obviam ei venerunt sed ab hiis qui eum videbant et ei invidebant. Deuteronomium xxxii. Abscondam faciem meam ab eis et considerabo novissima eorum et ista absconsio corporalis signum erat abscon sionis spiritualis et hoc innuit littera sequens. Cum autem tanta signa fecisset coram eis non credebant in eum sicut fuit signum de suscitatione lazari non tamen credebant quia malitia eorum non sine bat eos [illegible] excecavit eos malitia eorum. Nec hoc casu gestum est sed a domino promissum et per prophetam ysaiam predictum propter quod dicit ut sermo ysaie prophete impleretur quem dixit. Domine quis credidit auditui nostro. i. tam rarus vel nullus auditui nostro i. ei quod audivimus a domino vel ei quod audierunt a nobis predicantibus quia fides ex auditu Romanos x. Et brachium domini cui revelatum est. Brachium domini ut dicit Augustinus est filius patris sicut enim tuum brachium est per quod operaris ita dei brachium dicitur verbum per quod operatus est mundum. Hoc brachium nec pennam extendit nec corpum contrahit. Nec solum fuit promissum sed etiam evenit iusto dei iudicio propter quod subdit propterea non poterant credere quia iterum quia sic excecati erant et hoc dixit ysaias. Vnde subdit Iterum dixit ysaia. Excecavit oculos eorum et induravit cor eorum ysaie vi. Excecata cor populi huius et aures eius aggrava etc. Et Romanos i. Tradidit illos deus in reprobum sensum ut non videant oculis et intelligant corde et intelligendo convertantur et convertendo sanem eos. Ieremie iii. Convertimini filii revertentes et sanabo aversiones vestras et ne credat autem istam [illegible] subdit. Hec dixit ysaias quia vidit gloriam eius et locutus est de eo. ysaie vi. ubi dicit quod vidit dominum sedentem super solium excelsum et plena erat omnis terra maiestate eius. Verumptamen ex principibus tangitur hic tertium scilicet quorundam electio. Vnde ad [illegible] dicit licet dictum sit quod non crediderunt, verumptamen ex principibus multi crediderunt in eum. Romanos xi. In hoc tempore reliquie secundum electionem gratie [illegible] salve facte sunt sed tamen non erant in fide perfecti propter quod subdit sed propter phariseos non confitebantur ut de synagoga non eicerentur supra ix. Iam enim conspiraverant iudei ut siquis eum confiteretur christum extra synagogam fieret et hoc quidem time bant tamquam [illegible] propter quod subdit ratio timoris dilexerunt enim gloriam hominum

[illegible] dicitur hic quod abscondit se non [illegible] lapides [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] eos [illegible] / non [illegible] / sed abscondendo se [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] decaruit /

Exponitur [illegible] quod [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible]

[illegible] quia [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] dominus [illegible] /

magis quam gloriam dei · et stulte egerunt
secundum quod dicitur · i · machabeorum ii · a verbis viri
peccatoris ne timueritis quia gloria eius
et vermis est hodie extollitur et non in-
venietur · et psalmista dissipavit ossa eorum
qui hominibus placent · et Ihesus autem
clamavit et dixit tamquam hec tam-
quam minimorum in fide fortificatio que sit
affectuosa ac exhortatio que sublevat
mentes credentium ad dignitatem divini-
tatis quod dicit qui credit in me non credit
in me scilicet tantum visibilem sed in eum qui
misit me vel credendo non honorat
me tantum sed eum qui misit me. In quo
ostendit quod credere in se non est credere in
hominem et hec maiestas est qui videt
me videt eum qui misit me · secundo ver-
sus in centia mittens et missus quia
qui videt unum videt et alium unde
Iohannis xiiii · philippe qui videt me vi-
det et patrem meum · et non est unitas
essentie quia ego in patre et pater in me
est et ipse filius est non videt patrem
sicut verbum dicitur sicut splendor lucis
Tertio dicit ego lux in mundum veni ut
omnis qui credit in me in tenebris
non maneat sed videat et est ipse lux
fiat Ephesios v · fuistis aliquando tenebre
nunc autem lux in domino et hec credendo
in eum de quo dicitur Hebreos i · cum sit splendor
glorie et si quis audierit verba ta-
tam hec iiii · scilicet qui non credentes facta
comminatio et simul in comminatione ostendit
sua benignitatem et iudicii severitatem
Quarta dicit et si quis audierit verba mea
et non custodierit ea ego non iudico
eum i · non condempno et hec pietas mea be-
nignitate et non enim veni ut iudicem
ut iudicem mundum sed ut salvificem
mundum Iohannis iii · non misit deus filium suum
in mundum ut iudicet mundum · Filius hominis non venit animas

perdere sed salvare · nec tamen effugiet se-
veritatem iudicii quod dicit qui spernit
me et non accipit verba mea habet qui
iudicet eum · et quis est ille qui
iudicat · hoc ostendit sermo quem locutus
sum ille iudicabit eum in novissimo
die Matthei xxiiii · celum et terra transibunt
verba autem mea non preteribunt immo sta-
bunt sicut dicit crisostomus In ordine acusatio-
nis redarguam eos · et omnem excusationem
abscidam contra accusationem Matthei v · esto con-
sentiens adversario tuo dum es cum illo
in via Istud intelligitur de sermone Christi
et quod sermo suus habeat virtutem iudicandi
eos manifestat quia non sermo est humanus
sed divinus et verbis spiritualibus dicit qui amat ego
ex me ipso non sum locutus sicut vane-
gloriosus de qua est verbum quem in ase
ipso loquitur propriam gloriam querit · sed
qui misit me pater ipse michi man-
datum dedit quid dicam et quid loquar
et non ego loquor secundum mandatum eius et
scio quia mandatum eius vita eterna est
verbum capitulum xxx · Si vis ad vitam ingredi
serva mandata Deuteronomium xxx · elige ergo
vitam et diligis dominum ... et
et non ego a mandato eius non declino
... dicit quia ego loquor sicut dixit
michi pater sic loquor quia ipse loquitur
hoc est omnia secundum mandatum et voluntatem
conformabit Iohannis viii · que audivi
a patre loquor in mundo et non ex hoc
... quod sermo suus non est premedi-
tatus accipiendus ut sermo divinus et
de bonis dicitur i · Thessalonicenses ii · cum accepissetis
illud non sicut verbum hominis sed
quia sermo de hoc quod dicit quod non po-
terant credere quia ysaias dicit excecavit
etc videtur prius quod maledicat quia si non
poterant credere ergo non est eis in-
putandum in peccatum · Ad hoc respondet
crisostomus non poterant · i · non volebant

s; illud no potuit q^a tunc facile eet
dia solue q no dixit cum^ta non
volebat / e ita bn hret ad manu
Ite esto q is eet s; no volebant
crede q ysa. dt excecauit oclos
eo^r tuc bi^z q ipe sit ca male vo-
luntat eo^r. R^o dd q ad no posse
dr dupt^r aut q^a nllo mo pt aut
cu magna difficultate pt sic dr
q bir assuetus in malo no potest
bn facere Je xiij Si mutare pt e-
thiops pellem sua z pard^s varie
tate sua sic vos potest bnface cu
didiceritis male / p^m illa via dr q
bir excecatus no pt crede z cum^ta
volt ht dr q no poterant crede q
excecati erant sic pdixerat ysa.
no q pdco ysa fuit ca s; pna malia
z dimi indicium / judicium s. distrois di
ung^s excecat z obdurat / deus desi
rando no admiado q occulto iudi^o
fi pt no tn iniusto / Ite q^z de h^c q
dt qui credit in me no credit in me
hr h^c contra Si i tn dicis q dz in tr
tm ~~qui c~~ / ut sit s; qui credit i me
no credit in me tm / s; z in eu
qui misit me / sedm istam bia fili
dret dr z qui videt me no videt
me tm s; eu qui misit me / R^o dd
q q^a fides distiguit articlos z
q quis cogitat de vno articlo no
cogitat de alio ymo aliq credunt
vnu qui no credunt aliu / s; in visio
q vna est eterna qui vna videt p^ter
omes videt ideo in visio dr q vidz
me videt z prem q^z in possi^le e vide
vnu sn alio / s; in credulitate distiguit
z solitaru^s excludit qui credit i me
no in me solu credit s; in me z i eu
qui misit me Alr pt dici q e crede
mente sed vide ul intellige rom
q^z qo auctas z po est in patre p

app^atoni tnc eius e crede io filius crede
app^at pri / z sic dari est q pr trahat
ad filiu s; i videdo z reuelado filius
dt ad prem ut obu ad lume z ideo
vide no sic app^at pri quadmo^dm crede
cu dicit qui credit in me ℓ xiij
a Ante diem festu pasche. dedicata
sunt duo antecedentia ad passio^z
s; iudeo^r conspiraco / z passionis pdco
In hac pte sequit^r de commendaco
s. disciplo^r confirmaco / disciplos aut
dns confirmat z munit contra instante
tribulacom p^o humilitat^s exo^o s^o erudi
tois z consolois vbo i pn^o xiiij. ca^li.
ibi No turbet^r cor vrm ut no orois
subsidio in pn^o xvij^o. h^c locutus est
ihus z sublevatus pris ig^r capitu
in q dns confortat disciplos suos exo^o
ht iiij^or particlas s; iiij^or que ibi tangit
p^o eius promit exe^m / In z^a hortat^r ad
eius imitaco ibi ubi t^r. s; ut possit
q^o lauit ut / In t^ra ostendit sui dete-
git inde puistate ad demandu
i. eu hec dixisset ihus turbatus e spu
In q^rta no ostendit disciplo^r insfirmi^te
ad se p passionem seqndu ibi filioli
adhuc modicu vobiscu sum ut / exo^m
ig^r q eis promit^r ad eius imitaco de
scribt h^c ordine p^o ostendit tpis q^o
tas s^o vo xpi humilitas iiij^o pct
reuerencia / iiij^o ipius obediencia. tpis
optunitas ostendit in h^c q ia nunc tpe
mortis instabat ut q stabilia signa
dileccois ostende debat ppea dicit
ba Ante diem festu pasche. i. ante p^m
die azimo^r cuius vespa erat xiiij^a
luna ad vesperm qua agnus ymola
batur Sciens ihus q venit hora
eius ut transeat ex hoc mundo ad
prem / pascha transitus est z io dns
mori voluit in paschate q^z sicut

6

ut hic supra

Dt

ba. i. pascha iudeo^r [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

mori transire fuit. Iste transitus signatus est per transitum maris rubri de quo i. cor. x. patres nostri omnes mare transierunt etc. Et cum dilexisset suos qui erant in mundo in fine dilexit eos. i. tunc perpetua signa dilectionis eis ostendit. Augustinus dixit ut dilectio morte finiret quam nondum est finitus et non est iste finis consumens sed consummans. Suos deus diligit ysa. xlix. numquid oblivisci potest mulier infantem suum ut non misereatur etc. Tempus tangitur et hora temporis. Et cena facta cum dyabolus misisset iam in cor iude i. suggessisset ei ut traderet eum iudas symonis. quia te diffinierat tempus tradendi ex quo traditione non est minoratus sed sublimatus unde et subditur Sciens quia omnia dedit ei pater in manus sicut illud matthei ultimo. Tradita est michi omnis potestas in celo et in terra. Et sciens quia a deo exivit et ad deum vadit. sicut illud io. xvi. Exivi a patre et veni in mundum iterum relinquo mundum et vado ad patrem et hoc sciens i. mortem suam instare propinquam surgit a cena ut exemplo probaret quia iam temporis oportunitas adesset sicut dicitur est in misterio ecce de xii. Surge velociter Et ponit vestimenta sua tangitur hic tria misteria scilicet xpi humilitas quia deposuit vestimenta ut sit expeditus ad misterium io. dicit ponit vestimenta sua sed et paratus ut ministraret sequitur dicit et cum accepisset lintheum precinxit se luc. xii. Amen amen dico vobis quia precinget se et officium ministri exequitur sequitur dicit deinde misit aquam in pelvim et cepit lavare pedes discipulorum et extergere lintheo quo erat precinctus hoc est officium ministri tale officium deus assumpsit luc. xxii. Ego autem in medio

[illegible]

vestrum sum sicut qui ministrat filius autem hominis non venit ministrari sed ministrare et dare animam suam in redemptionem pro multis et hoc humilimum ministerium fuit loco pedum venit ergo ad symonem etc. Tangitur hic iii. s. petri reverencia qua dominum obsequium refutabat unde quod dicitur Venit ergo ad symonem petrum ut s. eum lavaret et dicit ei petrus domine tu michi lavas pedes. quasi expavescendo dicit petrus Tu michi tu deus/ michi servo/ tu magister michi discipulo/ tu creator michi misero/ creature quibus manibus quibus oculos aperuisti/ leprosos mundasti/ mortuos suscitasti michi lavas pedes. q. d. non audeo pati/ et quia in reverencia excedebat/ monet eundem ut desistat/ unde misterium hoc sequitur Respondit ihesus et dixit ei quod ego facio tu nescis modo/ scies autem postea/ ideo oportet te sustinere usque ad posterius/ Sed petrus ammonicione non flectitur/ unde dicit ei petrus non lavabis michi pedes in eternum/ et quia superba sua presumpcione non deceat deterretur comminacione/ ideo rendit ei ihesus ei non lavero te non habebis partem mecum. patrem dicit ecce preceptum dei etiam de quo in ps. deus pars hereditatis mee et calicis mei tu es qui restitues hereditatem meam michi. Dicit ei symon petrus tangitur hic iii. s. petri obediencia comminacione sibi facta unde postquam deterritus est petrus dicit ei petrus et sequitur in hac narracione dicit ei symon petrus i. obediens fuerat quia plus affectus quam deus precipiat unde dicit domine non tantum pedes meos sicut propositis lavas/ sed et manus et caput unde symon petrus vel obediens dicere poterat illud ps. paratum cor meum deus paratum cor meum/ sed quia supremo in reverencia

[illegible]

errabat / modo non inobediencia excedebat
v petrus . b . est littera . Sed modo est symon
instructus . ut quod dicitur dicit ei ihesus
qui lotus est . illa scilicet locione de qua
dicitur ysa . i . lavamini et mundi estote . Et
zach . xiii . erit fons patens domui
david . Jere . iiii . lava a malicia cor tuum
ierusalem ut salva fias . ille inquam non indi
get nisi ut pedes lavet . i . affectus
de quibus b . cant . lavi pedes meos
quo inquinabo illos . isti pedes magis
indiget lavari quam alia membra . propterea
quia magis inviscantur peccatis . i . terrenis
sordes eius in pedibus eius et non est
recordata finis sui . Sed qui isti pedes
lavantur tunc est mundus totus . Eze .
xxxvi . effundam super vos aquam mun
dam et mundabimini ab omnibus inquina
mentis . et vos mundi estis / ideo non indigetis
nisi locione pedum . Jo . xv . vos mundi
estis propter sermonem quem locutus sum vobis / Sed ne
videatur discipulis facinus ignorare subdit
Sed non omnes / Sciebat enim quando hoc dixit
dicit evangelista . Sciebat enim quisnam
esset qui traderet eum . propterea dixit
non estis mundi omnes . Jo . evangelista . ubi
loquitur de predicione audit quod dominus scie
bat quis non crederet xpm tamen honorem pos
se decipi . supra . vi . Sciebat ab inicio
ihesus qui essent credentes et quis eum
traditurus esset . Sequitur de glosa quod dicit
quod cena ista fuit facta ante diem festum
pasche / et ex hoc videtur quod dominus confecit
de fermentato Sed in contrarium sunt alii evan
geliste qui dicunt dominum comedisse secundum
morem . quem ad hoc videtur conci
liari dicitur in glosa quod dominus preveniet se
ptem dies pasche et confecit de
fermento et sic corrigit alios evan
gelistas Sed inspicientibus dicitur quomodo
absit quod alii evangeliste in aliquo sit me

titi ad eos spiritu loquente / Sed non dicitur
quod dies pasche / dies ymolacionis / sed
primus inter dies azimorum / in quo sero
precedente ymolabatur agnus . Sequitur
quitur de glosa quod dicit quod cum dyabolus misis
set in cor inde ut traderet eum / quo
modo quod dyabolus sit malarum cogitacionum
immissor / et hoc sic modo quia ipse est deus
quasi sibi cera dominatur in filios dif
fidencie . ephesios . ii . quomodo ponit deus claves
in quibus dominatur immittat bonas cogitaciones
et dyabolus malas / Sed quomodo et quia si
dyabolus immittit quomodo velit nolit homo
peccabit quia secundum hoc esset superior ipsa
mente quod est contra veritatem et augustinum
... dicitur quod mittere in cor sicut immittere
dicitur dupliciter propterea et quia propterea convertuntur
formaciones inquit et sic solus deus / Secundo
modo non inmittere set offendo sug
gerere per occasionem / primo non convenit dyabolo
secundo sic / Sed non obstat quod dyabolus regnat
quod non regnat virtute propria sed per
consensum sine voluntatis quod volens
ei consentit secundum illud gregorii debil
tibi hostis est . io non dicitur immittere aliquid
suggerere / vel mocione . Sequitur de quo quia
hoc quod solus petrus domino volenti
lavare restitit quo omnes michil
dixerunt et si omnes tacuerunt quod ipse
volebat esse singularis / Et tu dicas
quod dominus primo venit ad eum et primo ipse re
stitit et post alii sunt correcti / contra
est littera quia dicitur cepit lavare et tergere
et post venit quo ad symonem petrum
videtur crisostomus quod credit quia primo
lavit inde quia ille tamen presumptuose
primum locum anticipaviat et post venit
ad petrum et ille restitit . Sed melius
dicitur secundum glosam quod primo venit ad petrum
et . i . dicitur ex anticipacionem postquam
ergo lavit pedes etc postquam ponit
exemplum hic hortatur ad imitacionem ipsum

z hoc quidem facit p hunc modum p° ex consideratione dignitatis magistri p° magnitudinis puniti / tertio excellentis imitationis hortatur q° ex consideratione dignitatis magistri q° ipse magister z dominus fecit lavit s. id debuit z ipsi facere z id sed superveniit ut unusquisque iam incipit docere ut magister / ideo vestimenta resumit z audi etiam petunt ut q dicit postquam ergo lavit pedes eorum accepit vestimenta sua q si exposuerat ut sumeret et cum recubuisset iterum dixit eis Scitis quid fecerim vobis facit eos sollicitos ad attendendum q dz docere ut magister z est doctrina sua ut ipsi eum imitentur propterea dicit Vos vocatis me magister z dominus z bene dicitis / sum etenim est enim magister Matth. xxiii Unus est magister vester xpistus z e dominus unde ps vocabat eum dominum suum in ps. / Dixit dominus domino meo sede a dextris meis Si ergo ego lavi pedes vestros dominus z magister z vos debetis alter alterius lavare pedes Jn humilitate superiores invicem arbitrantes z post hoc similitudo ut et ut humiliter subdit q hoc fecit ad se imitandum / fecit enim miracula q non possumus imitari / q non fecit in eo s. i. po indictum / fecit z opera humilia ad eum imitandum sicut z hic exemplum enim dedi vobis ut quemadmodum ego feci vobis ita z vos faciatis Matth. xi Discite a me q mitis sum z humilis corde / z q in operibus humilibus sit imitandus audit tali ratione / quia non est servus maior domino suo / g si dominus non dedignatur humiliari / multo magis servus z hoc est q dicit Amen amen dico vobis t... z non e maior servus domino suo nec apostolus eo q misit eum supra x. non e discipulus super magistrum neque servus maior domino suo z ideo omnes servi xpistianos debent cum imis

sumere ad consuetudo z dicit ut sciebat se servum servorum dei unde Crisostomus ubi sunt qui despiciunt conservos / ubi s. qui honores expetunt proditoris pedes lavit dominus / z sunt tamen proditoris et tu magna sapis z insublime erigeris Si hoc scitis ut supra hortatur ad eum imitandum consideratione magnitudinis premii / q qui hoc facit beatus est ut q dicit Si hoc scitis beati eritis si feceritis ea non s. tantum scitis / immo si z faciatis Jac. i Qui autem factor e operis hic beatus in facto suo erit / ad v. or. solvit z post quam quia fecit z docuit hic magnum non in regno celorum et q promiserat eis beatitudinem ne credant eam proditori promisisse subdit Non de omnibus vobis dico s. q beati eritis s. de electis unde aut Ego scio quos elegerim Matth. xx Multi sunt vocati pauci vero electi / thi. ii Novit dominus qui sunt eius / unde q dixi beati eritis de aliis / verum est pluribus est intelligendum Sed ut adimpleatur scriptura quam inaudi inmediumiter .i. qui manducabat mecum panem levavit calcaneum suum contra me Jn ps. alia tu ... / hic pater meus in quo sperabam q edebat panes meos levavit contra me calcaneum ut dicit Crisostomus est levare calcaneum dolo z fraude z occultatis insidiis / se loqui z praestando sicut hic qui vult conculcare venit leviter calcaneum sup. ea / Sic iudas conculcavit xpistum hoc dicebat de iuda non eum accusando s. discipulos instruendo / ne crederent eum ignorasse ut honorem prius / propterea subdit Amodo dico vobis priusquam fiat ut cum factum fuerit credatis q e su

Margin notes (left):

hic dicitur quare non dominus ...
Sic cum ...

Bottom notes:

pelagus z optimum exemplum
ut gratuitum dedi
necessarium vobis

glossa dicit Amodo dico vobis q. d. sum dicturus tamen z collectam ... iam noto proditorem

· s. deus qui scivit omnia antequam fiant cap.
xxiij · dño deo antequam crearentur omnia
sic agnita sunt. Amen dico vobis hic ag. (marg.: Luc)
hortatur ad imitandum sic in honore suorum
suorum considerationem magnitudinis meriti magis
eius meritum hic qui dominum honorat / et
ipse dominus honore suum suo / reputat
suum / et ita magnum meritum hic qui ho-
norat christi suum / propterea dicit qui accipit (marg.: dt)
sicut missum me accipit · i. qui honorat
missum honorat me mittentem Math. xxv.
quamdiu uni ex minimis meis fecistis mihi fecistis
unum autem me accipit accipit eum (marg.: Luc)
qui me misit · i. qui honorat filium
honorat patrem qui misit illum Math. x
dicit · Et qui vos recipit / me recipit /
et qui me recipit / recipit eum / qui me
misit / Et ex hoc arguitur quod sicut est
magis turpissimo deum despicere / et magnum
meritum ipsum honorare Sic et in fine
dei ¶ Sed queritur hic primo quare dominus di- (marg.: qo ¶)
cit discipulis suis / magis ex humilitate
quam aliunde altius virtutem eum sit alie
virtutes excellentes / dicendum quod dominus
super omnia commendavit discipulis suis
humilitatem / et quia superbia nec frangit (interl.: & concordia)
unitatem / quia inter superbos semper sunt iurgia
et discipuli contendebant quis eorum videretur
esse maior / ideo ne per illam inter eos
unitas esse rumperetur / dedit eis humilitatem
ut quilibet alteri subiciatur. Alia ratio est
quia sicut dampnacio ortum habuit a superbia
ita salus ab humilitate ¶ Sed queritur de
hoc quod dicit non de omnibus dico ego scio (marg.: ¶)
quos elegerim Jo. xiij. dicit nonne xij
vos elegi Et elegit xij. iudas erat
electus cum quorum dicit mihi · Respondeo
quod est electio ad presentem dignitatem
et sic iudas fuit electus sic eligunt

mali episcopi et prelati non electione sed
immutabili dispositione / et est electio ad
eternam ~~dignitatem~~ felicitatem (interl.: beatitudine et gloria) et hoc modo
iudas non fuit electus quia hec pertinet ad
finalem bonos ¶ Et queritur de hoc quod dicit (marg.: qo ¶)
qui recipit sicut quem misero me recipit /
sic enim hic qui honorat nuncium honorat mittentem
ergo sicut honor ymaginis refertur
ad prothotypum sic nuncii ad dominum ergo
sicut ymaginem christi debemus adorare
latria sic et nuncios christi hoc ipsum videtur
per rationem quia apponitur per similitudinem quod qui honorat
ipsum honorat patrem qui misit eum. Sed
eodem honore honorandus est utrumque. Respondeo
dicendum quod honore refertur ad aliquid dupliciter
aut sicut ad obiectum / aut sicut ad finem /
dico ergo quod honor ymaginis refertur
ad prothotypum sicut ad obiectum quia non
honoratur lapis sed deus et honor missi
sicut refertur ad mittentem sicut ad motivum
et finem et quia hoc non honorat missum
nisi propter mittentem et ex quo non primo
sic refertur ad obiectum quia ex hoc deus repu-
tat se honoratum vel dehonoratum ideo
primo est adorandus latria Sed in ratione
dubia · Et obiectio de secta dicendum quod
Et omnis secte quia ibi est contrarietas non
hic autem quere · Cum hic dixisset ihesus (marg.: Luc)
turbatus est postquam exortum proponitum
Et et inducti sunt discipuli ad imitationem
hic incipit tertia pars capituli in qua dominus
perversitate inde ostendit ad demonstrandum
Et hoc quidem facit hoc ordine / primo
sit in generali proditoris insinuatio / secundo
non discipulorum hesitantium manifestatio / tertio dicit
secreta visio suum non proditoris acclamatio
primo igitur sit in generali proditoris insi-
nuatio / et hoc in generali non tamen in dubio
sed in certitudine et hoc manifestat

(marg.: Contra) Contra accipit et accipit eius quod eam comparatio privis in eterno
ad filium quod est scilicet mittitur ad discipulos Quomodo
quia sicut maior est discipulis quam filius maior est servo
sicut aug. quod eorum precepit hic Quia sicut sic
qui me accipit sicut qui misero me sicut honore accipit
et ergo prius hic dixit / dicendum quod accipit eum sicut
dominum accipit

expi turbatus spiritu. Dicit Cum hec dixisset ihesus que s. spectabat ad discipulorum instructionem Turbatus est spiritu s. voluntarie et protestatus est et dixit quia certissime asserit dominus Amen amen dico vobis quia unus ex vobis me tradet ille s. unus erat enim traditurus de quo Ps. vir unus ex vobis dicitur est aspiciebant ergo ad invicem tamen hec primum s. discipulorum magistro et postea ceperunt dubitare unde dicit aspiciebant ergo discipuli ad invicem hesitantes de quo diceret ideo ad invicem aspiciebant quia unus de alio dubitabat Augustinus Erat in eis erga magistrum suum caritas pia caritas ut cum inter eos unus alium de alio stimularet infirmitas et quia dubitatio ducit ad magistrum et magistrum in familiaritate familiaris ante Johannes ut proprium magistro fiat ideo ait Erat autem recumbens unus ex discipulis eius in sinu ihesu tamquam familiarissimus inter alios et hec quidem propter amoris prerogativam quem diligebat ihesus ipse discipulus fuit Jo. unde Crisostomus Intuere Johannis ingluviem quia non eius dicit nomen suum sed quem amabat ihesus Sic apostolus ij cor. xij. Scio hominem non dixit scio paulum hic ergo discipulus sic familiaris Johannes erat inquisitor unde dicit Innuit ergo huic Simon petrus et dicit ei quis est de quo dicit q. dicit requirere ab eo petrus unde pro se et pro aliis sollicitus erat quem in ipso ad petitionem ergo petitionem quem ille discipulus Itaque cum recubuisset ille supra pectus ihesu ut dilectus et familiaris et primus qui est signum dilectionis eam ubi erat que absconditi desiderabiliter delicti assensu supra di. s. dicit ei domine quis est supple qui te tradet Augustinus pectus ihesu recubuit ut secreta audiret quia in eo erant omnes thesauri

sapientie et scientie absconditi unde Augustinus dicit de Johanne quod fluenta evangelii de ipso dominici pectoris fonte potavit Respondit ei ihesus tamen hec ij s. dum secreta respondit omni discipulo familiari satisfacit unde quia non verbo dixit sed sic cum signo manifestavit propterea dicit Ille est cui intinctum panem ego porrexero intinctus panis fictionem inde significat Et cum intinxisset panem dedit Jude Symonis scariothe et in hoc sensit Jo. quod esset cum traditurus Augustinus panis proditori traditus demonstrat quod gratie cuius proditor fuit ingratus unde in ps de ingratitudine Jude conqueritur Si inimicus meus maledixisset mihi sustinuissem utique tu vero homo unanimis dux meus et notus meus etc. Et post buccellam tamen hec iiij s. proditoris accelleracio que facta est per vehementem infestationem dyabolicam quia sicut in medium post ipsius consensionem unde dicit Et post buccellatam introivit in eum sathanas ut efficacius eum possideret et nequiciam conceptam citius consumaret unde in ps Constitue super eum peccatorem et dyabolus stet a dextris eius et quia non habebat dominum Et dicit ei ihesus quod facis fac cicius predicitur dicit non imperative ne tu videtur eius nequitia detexisse Crisostomus Indicat etiam quod hec omnes latuit ideo dicit Hoc autem nemo scivit discumbentium ad quid dixit ei vel etiam Jo. qui non sciebat eius nequitiam unde Crisostomus benigne nimis et mansuete fuit non male de aliquo suspicari ymo econtrario in bonum interpretari unde dicit Quidam enim putabant quia loculos habebat Judas tamquam dispensator. Quod

[illegible]

b tho q pemna est tende p° ad dimi talu
dom q erat inter adipim 2° qp pauperes
Si aliqui prole pollit[ur] pro sanctis p st · 13 ·
n fuit p[re]st[itum] adme ut st fiue precep[tum]
p[er]p[etu]is pollit sufficit dicit d[icitu]r ta b[e]n[e]

dixisset ei ihesus eme ea q[ue] op[us]
st nob ad diem festu[m] vel egenis
ut ad dicit q[uo]d in textu[m] p[er] illos habet
loculos in q[ui]b[us] signatu[m] est q[uod] de lo
culis erat licet p[re]latis eme[re] que
op[us] e[ss]e que ne[cessa]ria st et reliq[ua]
dare egenis q[uia] ipsis sp[eci]ali datu[m] est
mandatu[m] de alendis pauperibus
unde eccl[esiastic]i xxix prop[ter] mandatum
assume pauperem et p[ro]p[ter] inopia[m] ne
dimittas eu[m] vacuu[m] et sic diu[er]sa
suggerebat et xp[istu]s p[ro]vidit attele
ravit iudas io d[icit]ur cu[m] ergo accepisset
ille buccellam exiuit co
tinuo ut velocit[er] impleret et tunc
erat tep[us] congruu[m] sto erat aut[em]
nox · Job xxiiii · oculus adul
teri observat caliginem et io iii om[n]is
male agit odit luce[m] Sz qui[ritu]r
de h[oc] p° de d[ict]o p[ro]testatio q[uod] d[icitu]r
turbat[us] e[st] sp[irit]u · si in xp[ist]o o[mn]ia
erant parata q[uia] p[er] archa[m] noe
signatur in qua o[mn]ia parata e[ss]e[n]t
quo sp[irit]u turbat[us] est et d[icendu]m q[uod] illa
turbacio faciebat inordinacio[n]em
q[uan]tu[m] volu[n]tati erat subiecta sp[irit]ualitatis
et volu[n]tate turbata su[pe]rior
testimo[nium] ondit turbat[us] e[st] sp[irit]u i[d est] vo
luntate Sz tu[n]c q[ui]rit[ur] de q[u]o turbabat[ur]
sp[irit]ualitas si de morte futura tu[n]c
hoc nichil est q[uia] illa no[n] acciderat
in sp[irit]u tu[n]c e[ss]et futura ergo nec turbabat
in sp[irit]ualit[er] ergo de h[oc] sp[irit]ualitas
no[n] dolebat d[icendu]m q[uod] mortis ymagi
nacio e[ra]t in vi sensibili in t[ali] no[n]
a sp[irit]u procedens s[ed] a viribus cognitiva
descendens Cu[m] enim p[ro]ximus aliq[ui]d
possimus ymaginari et p[er] h[oc] q[uod] con
tinet p[er]turbari et si obicias q[uod]
est ordo p[ro]p[ter] sup[er]ius dicit aliq[ui]s q[uod]
nichil impediebat in xp[ist]o in quo
inferiores vires erant subiecte sup[er]iori
Sz tu[n]c no[n] oportet dicere h[oc] q[uia] tunc e[ss]et
ordo p[re]posterus Si species intelligibilis
descenderet in sp[irit]um et fieret sensibilis Sz
q[uan]tu[m] st species in ymaginacione et v[er]o ad
cogitat et facit sensitiva illud idem
ymaginari et conv[er]tit ulla e[ss]e p[ro]positio
Sz tunc q[ui]rit[ur] cu[m] xp[istu]s ab inicio cognov
erit mortem sua[m] sicut et tu[n]c qua[r]e
no[n] p[re]t[er] turbatus fuit sic et tu[n]c d[icendu]m
ad h[oc] q[uod] cognicio mortis no[n] e[ra]t to
ta Sz cognicio mortis imminentis unde
magis abhorret in picturis imminens
q[uam] distans nec ad h[oc] illud to e[st] ta[men]
s[ed] cognicio mortis imminentis cu[m] volu[n]ta[te]
turbavit se et h[oc] voluit tu[n]c ut ostenderet
se e[ss]e v[er]u[m] ho[m]i[n]em Ite[m] q[ui]rit[ur] ma[gister] p[ro]p[ter]
discipulor[um] unde est q[uod] aurei sunt
discipuli q[ui]a de eo me oculis videt[ur]
fuisse curiositas Et t[unc] q[ui]rit[ur] cu[m] petrus
e[ss]et audacior int[er] o[mn]es q[ui]a no[n] p[er] se
quesivit s[ed] p[er] interpositam p[er]sonam
s[ancti] Johis unde q[ui]a p[er] petrus p[re] disci[pulis]
omnib[us] videbat ad h[oc] d[icendu]m q[uod] non
querebat p[ro]p[ter] curiositate[m] sciendi culpa[m]
p[ro]ximi Sz q[uia] v[er]us a[m]or ut d[icit] cris[ostomus]
de se timebat et timore illo tremebant
nolebat c[er]tificari et q[uia] sciebat q[uod] d[omi]n[u]s
pala[m] no[n] diceret nec ipi nolebat
cu[m] ita pala[m] confundere occulte q[ue]s[i]v[er]e
runt et oculte eis respo[n]su[m] e[st] et ideo
petrus no[n] est locutus s[ed] innuit illi
qui p[ro]pinquius erat et oculte poterat
querere qui recumbebat sup[er] pectus
ihesu et secrete querere poterat non
sic petrus Item q[ui]rit[ur] de respo[n]sione
d[omi]ni q[ui]a dicit cui intinctu[m] panem
porrexero videt[ur] q[uod] d[omi]n[u]s iuda[m] p[ro]didit
ad h[oc] d[icit] cris[ostomus] q[uod] o[mn]ib[us] dedit pa
ne[m] intinctu[m] Sz tu[n]c q[uod] signu[m] fuisset
Johis q[uia] ille e[ss]et cui intinctu[m] pane[m]
porrexero Item d[icit] au[gustinus] xxxvi q[uod]

Cu[m] accepisset ergo ille buccellam ...
... qui ... ...
... ... no
sola ... ... exiuit Erat
enim nox ... ... no
... ... iude
... ... erat aliter dimi

ceperunt singuli dicere numquid ego sum domine / et post de iuda numquid ego sum rabi et dicitur ibi quod dominus vidit. Tu dixisti. secundo videtur quod dominus eum aperte manifestavit et quod non tantum signo sed verbo. Responsio dicendum quod dominus proditorem revelavit sed non omnibus immo aliquibus et occulte / revelavit autem dupliciter quod cum Iohanni tunc quando recumbebat eius de pectore / tunc et ut ipse esset testis Christum prognovisse cuncta [illegible] non per dictas ipsum dixisse proditorem. quod vero dicit quod non est [illegible] intelligendum est quod non publicandum / Et tunc dicit [illegible] quem putavit prodesse et noluit obesse / Et non dicit de [illegible] dicendum quod illud verbum domini ut dicit Augustinus de concordia evangelistarum nichil eum determinabat. Tu dixisti quasi diceret non ego sed tu. Vel potest esse quod dominus ita ei dixit quod nullus alius intelligeret et hoc quando narrat Matthaei xxvi. Sic dictum fuit et quod non erat Petrus et Iohannes certificati [illegible] secreto petit Iohannes. Item quaeritur de hoc quod dicit quod post buccellam introivit in eum sathanas videtur quod dominus non bene fecit quod per buccellam quam dedit inde peior est effectus. Responsio dicendum. Item quod vero post buccellam et hoc sequitur dicere quod sic dicit Augustinus solus deus intrat mentem non ergo sathanas. Item praedicatur quod dyabolus misit in cor inde quomodo ergo post buccellam. Responsio ad hoc sunt diverse opiniones. Quidam volunt dicere quod panis ille intinctus fuit corpus Christi et hoc dicit magister in historiis et ideo non datur nobis communicantibus panis intinctus et hoc videtur dicere Augustinus in [illegible] quod si datur [illegible] panis Christi per quem [illegible] cum [illegible] apostolo [illegible] dyaboli per quod perficeret in Christo et ideo dicit quod tunc intravit in eum sathanas quia indigne corpus Christi suscipiens in iudicium sibi manducat et bibit / Alii dicunt aliter et melius credo et hoc dicit glossa quod panis ille intinctus non fuit corpus Christi immo sicut dicit Augustinus de concordia evangelistarum iam corpus Christi distribuerat discipulis et Iudas cum aliis supererat. Sed alius panis fuit et post illum sathanas intravit in eum quia tot modis excitatus est penitere et non penituit. Ideo dyabolus eum plenius possedit. Sed obicitur quod deus intrat in animam solus et est illabendo sed dyabolus suggerendo. Sed obicitur quod prius suggesserat. Dicendum quod verum est. Sed extunc eum amplius angustiavit et ad maliciam complendam acrius impulit. Cum ergo exisset / postquam exivit est inde perversitas ad devias [illegible] disciplinorum infirmitas ad dominum [illegible] et hoc est contra [illegible] et hoc quod hoc ordine primo circa [illegible] futura Christi passio. secundo dyscipulorum impressio / iii in [illegible] eruditio / iiii reprimitur petri presumptio. Primo ergo Christi futura passio et passionis clarificatio quae accelabatur proditore accelante [illegible] quod dicit cum ergo exisset scilicet Iudas ut perficeret [illegible] dixit Ihesus nunc clarificatus est filius hominis. Dicit per passionis instantiam [illegible] erat sublimandus [illegible] humiliavit se ipsum propter quod et deus illum exaltavit. Et deus clarificatus est in eo quia per Christum omnibus innotuit [illegible] xvii pater manifestavi nomen tuum [illegible]. Et si deus est clarificatus in eo in passione per multam virtutem manifestavit quia mors sua et passio valde fuit in gloriam dei sicut dicit de petro infra ultimo significans qua morte esset glorificaturus deum. Et deus clarificabit eum in semetipso per gloriam [illegible] et continuo clarificabit eum quia non poterat eius

resurreccio differri unde in ps. [illegible] sab
sem tuum vi. cor. et vs. dic quod xpus
erat cito glorificandus a patre per unionem
quod ad claritatem patris manifestandam ipse
sustinere debeat passionem unde infirmi-
tas xpi hominis deum clarificauit et
ro potentia dei xpm mortuum suscitauit
et clarificauit. Filioli adhuc modicum
tamen vobiscum sum. In quo dicit discipulos ad sequendum
xpm in passione ro vocat eos filiolos
i. in fide infirmos quia firma fides facit
filios / vel filiolos vocat pro amoris
teneritudine sicut dicit pastrang[?] dimi-
nutiva aliquando pro familiaritate et amore
sunt ut sergiolus hominis. Ut quod in passione
manifestat cum subdit adhuc modicum
vobiscum sum per corporalem presenciam et sicut
dixi iudeis iohannis viii et vii querentis
me quo ego vado non potestis vos
venire et vobis dico modo quia passionis
ardu[?]itatem sufferre non potestis ideo non
poterant quod virtute exaltaretur non suscipe-
pant / ideo dicitur eis luce ultima sedete
in ciuitate donec induamini virtute
ex alto quod sine virtute volare in plio
stare non est possibile. Mandatum nouum
do vobis tamen hic in. ii. de discipulorum
in passione instruccio et quia erant in pas-
sione dat eis remedium dileccionis ut
mutuo se diligant et sustentent propter quod
dicitur mandatum nouum do vobis ut diligatis
inuicem ro nouum quia ita esse recens
in corde quod semper debet diligi et magis
meditari unde bo. xii nouum quod
debeatis non ut inimicos diligatis
et modus diligendi exprimitur sicut
dilexi vos et vos diligatis inuicem
ipse autem sic dilexit ut magis dili-
geret salutem nostram quam vitam suam sic
unusquisque magis animam proximi quam corpus
suum. Joh. 3o iii. In hoc cognouimus cari-
tatem dei quia ille pro nobis animam suam
posuit et nos debemus pro fratribus animas
ponere. Secundo monet ad dileccionem addens
In hoc cognoscent omnes quod discipuli
mei estis si dileccionem habueritis ad inuicem
enim sicut dicit augustinus dileccio gratia et
specialis virtutis plurium aliarum sanctorum hec est
que discernit filios regni a filiis per-
dicionis. ephes. iiii. nolite contristare spiritum
sanctum dei in quo signati estis in die re-
dempcionis / hoc autem signaculum spiritus est
dileccio. ro. v. Caritas dei diffusa est
in cordibus nostris per spiritum etc. Dicit ei symon pe-
trus tamen hic in. iii. de presumpcione petri expressio
qua se offerebat ad sequendum ro
quia petrus adeo ut se offerat domine
quo vadis et quia se offerre volebat
dicit ei dominus suam impotenciam ne in
vobis presumat dicit ei ihesus quo ego
vado non potes modo me sequi propter
infirmitatem sequeris autem postea
confirmatus virtute / sed petrus amonicione
non flectit ideo subdit dicit ei pe-
trus quare non possum te sequi pro te po-
nam animam meam et hoc est presumpcio sequendi in xv
maiore caritate nemo habet ut animam suam
det ergo hoc possum vel possum / et quia non
destitit petrus a presumpcione pro amonicionem
communi fragilitatis sue / nunc reprimitur per predi-
cacionem prauicacionis future. iiii quod dominus
respondit verbum petri ut arguat eum
dicit ei ihesus animam tuam pro me po-
nes quasi dicit pre potes qui sequi non potes
quid te esse credis / amen dico tibi amen
amen dico tibi non cantabit gallus donec ter
me negabis augustinus quod in primis
mortem tuam [illegible] negabis vitam tuam
/ quia cum vita et gustu xpm / tanta
timendo carnis tue mortem dabis
mortem anime tue. Cum ergo exiisset dicit hoc quod dicitur
symon / nunc clarificatus est filius hominis
quod in passione et predicacione inde porcio

[Marginal notes, left column: lia · 4o filio[?] · lia · lia · lia · lia]

[Marginal notes, right column: lia · lia · lia · lia · qa · q. d. [illegible] · 5]

[Lower margin, left:] [illegible] dilexit nos [illegible] ipse [illegible] · 2 [illegible] · 3 [illegible]

[Lower margin, right:] Co[?] [illegible] 26 [illegible] petrus [illegible] galli [illegible] · [illegible] petrus [illegible] · [illegible] petrus [illegible] galli [illegible] · [illegible] galli [illegible]

capitulum [illegible]

[illegible]

dicitur mortuus quia clarificatus. Videtur autem quod hoc dicitur in signo quod in exitu inde remanserunt tantum boni et sic signata est futura claritas in qua tantum cum bonis erat deus. Aliter potest dici quod hic dicit secundum initium quod in passione incepit clarificari et quia tamen in se clarificavit deum.

Ibidem Queritur de hoc quod dicit quo ego vado vos non potestis venire, quod supra xij capitulo dicit: si quis michi ministrat me sequatur, ergo hortabatur eos ad impossibile. Item petrus dicit 1 capitulo ij: Christus passus est pro nobis, nobis relinquens exemplum omnibus dabatur exemplum quo ergo dicit vos non potestis venire. Dicendum ad hoc quod sicut posse credere dicitur dupliciter, uno modo ponit dicit possibilitatem et sic est nature; alio modo ponit dicit potestatem actiuam et sic gratie est et posse imitari passionem quod posse impossibile est in nobis et caritas completa per virtutem spiritus sancti in qua nondum erant induti apostoli et dicit hoc est quia minima caritate potest quis resistere cuilibet temptationi, ergo si apostoli minimam haberent ergo poterant. Respondetur ad hoc secundum duplicem opinionem circa dicendi quod ex minima non tamen manente minima quod augetur et sic istos solvendo dicendum ut prius quod non poterant pro eo quod habebant. Secundum alia videtur secundum minima potest sed non facile ymo valde difficile et ideo pauci resistunt. Item queritur de hoc quod dicit mandatum novum do vobis, verumtamen non precepit eis de dilectione dei que est primum et mandatum summum. Item quod dicit novum quod ab initio datum fuit unde 1 Jo. 1 loquens de hoc mandato dicit: Non mandatum novum scribo vobis sed mandatum vetus. Videtur ad primum quod in dilectione proximi dicitur dilectio intelligitur. Ad secundum dicendum quod et si illud mandatum fuit in veteri testamento datum tamen in novo est innovatum quantum ad modum quod ibi amicos hic inimicos ibi amicis

benefacere hic pro inimicis mori hoc innotescit quod subdit sicut dilexi vos. Item queritur de hoc quod dominus dixit petro ter me negabis, ex hoc videtur quod revelavit petro lapsum suum et quod coegit petrus desperare. Respondetur dicendum quod dupliciter predicere et revelari dominus ullo revelat, sed tamen verum predicit quod quod revelat extendit sic quod non predicit non quod alii credidit ex ominatione domini alii non sub conditione, unde et petrus sub conditione intellexit sed non timuit et ideo non desperavit.

Et ait discipulis suis non turbetur etc.

Hic conforta̅t dominus discipulos suos etc. In hac parte confortat eos erudiendo verbo, et continet hec pars tria capitula, et secundum hoc dividitur in tres. In prima parte erudit eos dominus ut sint constantes in fide et non in dilectione et hec incipit post principium xvi capitulum ibi ego sum vitis vera etc. non in spei retentione et hec incipit in principio 16 capituli ibi hec autem vobis ab initio. Prima pars que est prius capituli tres habet partes. In prima dominus hortatur ad fidem constantem. In secunda non quod fides sine operibus mortua est hortatur ad bonam operationem ibi ii refert si diligitis me mandata mea servate. In tertia non predicit recessionem suam accelerationem ibi hec locutus sum vobis apud vos manens. Primo ergo hortatur discipulos ut propter recessum suum non vacillent in fide ondendens eis secunda recedendi modum, secunda vitam, tertia terminum, quarta fructum, hortatur ergo primo ut considerantes recedendi modum de recessu suo non turbentur nec in fide deficiant sed magis credant, propterea dicit non turbetur cor vestrum neque formidet sed credat unde creditis in deum et in me credite, non turbemini de absentia sed in absentem credite sicut mortem credimus que non videtur et non

[illegible]

[illegible]

dns ab eis no oio recedit s eos pce
dit ut ipm eos assumat ad gliam
mlte ples st masiones iam pate sm
electom etna sed paude ad hc s inita
unde hc vbu pone sm expom augi
m hu accipi s has duas pgacoes
prea dz legi hu sic In domo pris m
ma mlte st iam s pate s elcoz etna
qz ephs i elegit uos an mudi ostitz
Item pate sit in celo diuse masiones
diuse uirtutib quas psone no accipiunt
s opa sua dico st pate Si quominus
i si no ita eet unde alia lra exposi
Si quominus ubi dr dt si no no i
si no eent pate p pdestmacoz dixissem
sem vobis qz vado pare nob locu
s hc est impossi le q alias de nouo pdesti
ne pait dt augi ideo dns q masio
nes st in domo pris m pate iam
p pdestmacom s ad hoc st paude
s inita fidei que maxie intu ht
in absencia io subdit Et si abiero
z ppanco nobis locu p fide s intam
in mei absencia unde augi Sat dns
ihus z pet lotus erat ne uideat la
teat ut credat tuc eni lotus pat
si ex fide ymat credi si osideatur
ut desideatis beatam desideriu di
lcoms est ppaco masionis cu sit
paco in absencia Item venio z accipia
uos ad meipm p gliam s ut ubi
su ego z uos sitis Jo xvij Si quis m
ministrat me sequatur z ubi ego sum
ibi sit z minister meus hortat go eos
ad fide in absencia qz ideo se absetat
ut fides mitu heat sic legit augi
z glo sit tu ex poi totu in una
sgtacoe hmoi ubi pare ut sit sps no
tui uet sic ipm s credite in me
O ma in domo pris m ma mlte st
in qmlh requiescat una meu ad
quas ego via paro io no debet

dole sz me debetis Si quominus
dixissem vobis i si no dixissem
Quia vado pare vobis locu vel sz
hc dixi z dico unde Et si abiero
z ppauero nob locu itm venio et
accipiam uos vel quoniam tn mo le
gat sit exortaco ad fidem Et q
ego vado scitis et tang s s sz
uia recessus z ne uidet eis dice ad
nome de suo recessu dt q ipi sciebat
z uia tm z ideo dt et quo ego vado
scitis z uia scitis Sz quidam ex eis
no plene intelligebat io querunt
Sz thos z phil unde dt ei thomas
dne nescim quo vadis z quo possum
uia scire thomas dubius tarde in
telligebat z hc ad uim pistm quia
sicut nego pet psuit ad collida
pssupcom sic nescia thome ad fidei
robur z distrucom no ctificat enim
dns de uia z tmo dt ei ihus ego
su uia ueritas z uita Uitas et uita
quo ad tum qz ueritas intellcui uita
respicit ad affcm ego su uia qrentib
uitas inuenietib uita su morte p
manentib ego su uia no errans ps
errauint in uio z no in uia ego
su uitas no fallens ps ffidelis deus
in omnib vbis suis uita indeficiens
lux p mand op p ele ego su uia
ducens psu iiij Ducam te p semitas
equitatis quas cu ingressus fuis herf no arcabunt gressus
ego su uitas lucens ysal ubi orie tui z curres non
nob tmentib deu sol iusticie uita habebis offendi
pastes Jo x p me si quis intrauit culum
saluabit z ingr z egr z pas inueiet
ego su uia Jo xiiij Exemplum dedi
uobis ut quadmodum ego feci uobis
ita z uos faciatis ego su uitas in
pmisso ps Emittit de uia ueritatis in
no fa no ego su uita in primo Jo i

[illegible]

stipendia patri meo / gratia autem dei vita eterna. Et quod sit via ostendit nemo venit ad patrem nisi per me et per me intrabit veniet. Si cognovissetis me et patrem meum utique cognovissetis. Quod dicitur exodi xx. Ego et pater unum sumus. Mt. nemo novit filium nisi pater neque patrem quis novit nisi filius. Et amo cognoscetis eum et iam cognoscetis eum scilicet in adventu spiritus sancti. Infra xvi. Cum venerit docebit vos omnem veritatem. Et veritate visitabitur in nobis. Illud Jer. xxxi. Dabo leges meas in visceribus eorum et in cordibus. Dicit ei philippus. Tangitur hic tercium scilicet xpisti recessus tamquam quem cupiebat philippus videre unde dicit ei philippus domine ostende nobis patrem et sufficit nobis, quia nec ultra aliquid querimus ipse non est omnia in omnibus. i. cor. xv. non tamen ipse sed gratia sua. ii cor. xii. sufficit tibi gratia mea. Et quod philippus querebat quod non oportebat eum erudit dominus philippum quod ipse querit quod scire debebat unde dicit ei ihesus tanto tempore vobiscum sum et non cognovistis me q. d. tu de patre queris de me queris quod nosse debes, eo dicit philippe qui videt me videt et patrem meum quomodo tu dicis ostende nobis patrem vide actus fidei sicut abraham gen. xviii dicitur quod vidit tres et unum adoravit. Et quod ita debeat credere ostendit quia unum sunt. Unde dicit non credis quia ego in patre et pater in me est tamquam unum q. d. . . hoc debes credere et hoc manifestat per opus verba que ego loquor vobis a me ipso non loquor, pater autem in me manens ipse facit opera. Et ita si una est operatio et una est substantia. q. d. certe quod pater facit hec et filius similiter facit et verba a me ipso sicut magis non creditis quia ego in patre et pater in me est simpliciter sine persuasione sicut

fides vera credit. Alioquin propter opera ipsa credite. Exodi xx. Si non facio opera patris mei nolite credere michi. Unde Aug. Si separati essemus nec quidem inseparabiliter operari possemus. Et sic explicatum est quo dixerat se iturum quia non ibat ad patrem ut aliquis eorum sensit per se aliquem credere facere nolebat. Et hoc quod discipulis iam sciebat quia deum unum esse credebat et ita patrem eundem per opera alioquin non esset unus deus. Amen amen dico vobis. Hic tangitur iiii. scilicet recessus xpisti fructus vel utilitas in credentibus. Unde dicit qui credit in me opera que ego facio et ipse faciet et maiora horum faciet. Act. xxi. Si habueritis fidem sicut granum sinapis dicetis monti huic. Et vero hominis est xpisti recessus a nobis. Infra dicit quia ego ad patrem vado ut scilicet appareat vultui dei ad interpellandum pro nobis. Hebreo. i. Jo. ii. advocatum habemus ad patrem ihesum xpistum et ideo dicit et quodcumque pecieritis patrem in nomine meo hoc faciam. Ideo dicit quod petere debemus a patre in nomine filii ut scilicet glorificetur pater in filio, quia filii propriam gloriam non querit sed patris. Infra dicit viii. Ego autem non quero gloriam meam est qui quirit et iudicat. Ideo dicit qui misit illum hic verax est. Et ad maiorem certitudinem quia firmior sit promissio duplici affirmacione idem subinfert. Si quid pecieritis in nomine meo hoc faciam. Et non dicit patris, ut ostendat quod et si petat ab ipso quod optineat cum sit equalis patri. i. Jo. iii. Si non reprehenderit nos cor nostrum fiduciam habemus ad deum ut quodcumque pecierimus accipiemus. Sed queritur hic de hoc quod dominus dicit discipulis suis quo ego vado scitis et viam scitis quia thomas statim querit tamquam ignorans et dicit se ignorare. Contra hoc quod dominus dixit. Solutio: aut ipsi

[Marginal notes, left:] [illegible] ... quod credidit ... quod non videt ... [illegible] ... sub[illegible] videre ... sed ... audire ... [illegible]

[Bottom note, left:] [illegible] ... ad patrem ... [illegible] ... Demum credas ... ad intelligendum [illegible]

[Bottom note, right, boxed:] [illegible] ... [illegible] ... per vere [illegible] ... apostoli ... [illegible] ... sicut ... [illegible]

[illegible]

quebat quod nesciebat. Tertio ad hoc triplici modo quod dominus non de omnibus dicebat sed de aliquibus et sic solo non est conveniens quia dominus in precedentibus eos appre-hendebat [illegible] non de omnibus dico. Aliter videtur quod sciebat et viam et tamen non sub illa ratione sub qua loquebatur sicut ait: cognosco correctum sed non mirum est nemo. Et ideo possum corrigere ut nostrum querere tu et dubitare de ipso sub ratione nemo. Alio modo dicitur quod sciebat et non advertebat vel actualiter non considerabat et ideo Philippus reprehensus fuit de consideratione. ¶ Sed tunc queritur de verbe domini ad Thomam ego sum via veritas et vita quomodo ipse idem qui vadit est via qua et ipse est et vita et tres valde videntur incongruens. Dicendum quod ipse est qui vadit et via per quam itur vita ad quam pervenitur et hoc propter pluralitatem naturarum quia homo vadit, quia deus terminat, quia mediator dei et hominum facit viam.

¶ Item queritur de verbo quod dicit Philippo tanto tempore vobiscum sum et non cognovistis me videtur excusare quod Philippus non diu credidisset in Christum. Sed tamen quando dominus est ei quod esset unus de illis, sed multiplici per fidem. Si tu dicas quod credebat ¶ quomodo ergo tu patrem et filium dicat unius essentie quod videt patrem querebat videtur quod deum fidei querebat credidit.

¶ Ad hoc dicendum quod Philippus credebat in eum et credebat eum esse patrem et unum in substantia in hominem hic credebat. Sed quia tunc filius de patre distincte loquebatur audiebat volebat eum distincte querebat videre quod non quesivisset si actu considerasset eius unitatem. Et ex ea subreptione vel malo peccavit et ideo reprehenditur a domino. ¶ Item quod est quod dicit qui videt me videt et patrem quia filius

[illegible marginal note] et dicitur quod pater [illegible]

invisibilis factus est. Sed pater mansit invisibilis. Si tu dicas quod loquitur per unitatem hoc nichil est quia deum nemo vidit umquam nec patrem nec filium quia si filium tunc et patrem. Respondeo dicendum quod loquitur de visione unitatis non equalitatis. Sed hoc est dupliciter per fidem sicut nunc videmus per speculum in enigmate et non per speciem et loquitur hic de visione per fidem quia nullus perfecte credit in filium qui non credat in patrem. ¶ Item queritur de hoc quod dicit ego in patre et pater in me est contra [illegible] arguitur ex hoc quod pater est in patre. Respondeo dicendum quod hec [illegible] in aliquo importat distinctionem alius non hic importat essentie unitatem et ideo conceditur ibi quod pater in filio et filius in patre. Sed non sequitur quod pater in patre primo et ibi aliter stat hic ego sum filius tibi et tu michi ego filius michi sum quia filiando importat similiter convenientia et distinctionem. ¶ Item queritur de hoc quod dicit omnem credit in me opera que ego facio faciet hoc falsum est quia opera illa potentie infinite ergo nullus illa facit nisi deus. ¶ Item quid est quod dicit maiora faciet quia maius est suscitare mortuum et fetidum mortuum quam potest esse maius miraculum. ¶ Item si non est servus maior domino suo non est conveniens quod deus maiora opera faciat per servos Christi quam per ipsum filium. Respondeo dicendum quod dominus ad invocationem apostolorum plura fecit miracula quam per se ipsum fecerit quod autem dicit quod credens faciet hoc dicitur quia ad ipsius invocationem fit vel quia ab illis ipse facere putatur. ¶ Contra [illegible] dicitur quod maiora dicendum quod maiora non quantum ad factum sed quantum ad modum quia legitur actuum v quod ad umbram Petri sanabantur infirmi. ¶ Item dicit de apostolis quod ad precia sanati et resuscitati sunt mortui non tamen [illegible]

hoc s'mus est maior dno suo q' apli
no faciebat ad gl'am sua s' ad gl'az
sua s' ad gl'am xpi. Item querit
de h' q' d' qui credit in me opa que
ego facio faciet. Queritur utz pntel
ligat de fide informi aut formata
q' de informi vid' q' d' 1 cor. xiij
Si h'uero omnez fidem ita ut mo. transfer
car' aut no h'a' n' su. Ergo p' fidem
informe sine caritate fiunt. Item h' v'
q' nulli mali fecerint miracla pont
d' m' vij. Ez cont' h' est q' pacior in
dignus e pane q' vestit' g° si hnis
fidem informe est in pcco nullo mo me'
exaudi' Re' d' q' est exaudi' de co
gruo z de adigno hnis fidem informe
exaudi' frequent' q' mer' exaudi' tm de
gruo q' ad ea de quib' ht fidem
q' dns exaudiat eu. Ez te quit'
si hntes fidem faciunt miracla g°
pauci aut nulli hnt fide. In huius
attestacom adducit' q' d' m' xxj.
Si hueritis fidem z dixitis monti tus
fer te in mare fiet. Ez quis e qui
possit h' face. Re' d' s'm greg' et
aug' q' duplicia st opa miracla quedam
sensibilia quedam spualia. Sensibilia
ut suscitare mortuos z huius st nec'
ad astruenda fidem simplicium. Sed
spualia st suscitacio a morte spuali
p' scelera. Prima cessaunt q' fides e
multiplicata. Sc'da manet usqz modum
seculi. Unde intelliendu q' dns loquebat'
eis vel de mirabilib' spualib' vel loq
bat' p' ipe erat pmittere in q° gen
tes vel z ydiote informandi erant ad
fidem vel lo' tu mo sunt. Ez dns cercia'
manu q' no est sic opus. Si dili
gitis me etc. Hic ipe hortatur e dns
ad fidem in hac p'a pret q' fides sine
opibus mortua est hortat' ad obs'ua
cia madatorum. Et h' quidem facit h'

ordine. Primo hortat' pmittendo auxi
lium. Sc'o pmittendo solatium. Ad primu
l'e exprimit q' sit hortamentum. Sc'do ho'hor
tat' ad obs'uacia madatorum. z q' co
tingit madata s'uare ex tiore ut
in lege z hoc no sufficit. Contingit eciam
s'uare amore z h' sufficit. Ideo d' Si
diligitis me madata mea s'uate. s'
amore mei. xiiij Jo. h' est caritas ut
ambulemus s' madata eius. Talibus
pmittit auxilium ipt' q' dicit Et
ego rogabo prem z aliud paclitu
dabit vob. Paclitus d' consolator
ut advocatus aliud d' in q° innuit
se consolatore z advocatum. 1 Jo. 1
Advocatum hemus apud prem ihm
xpm iustum. Aliud advocatu pmittit
eis etiam q' ipe consolator in pntia
corpli no s'uat nisi ad tempus. Ut ma
neat vobiscum in eternum. No sicut i
saul. De quo 1 Re. xvj. Spus dni
recessit a saul etc. Et quis sit iste
advocatus subdit Spm veritatis q'
supple a pre pcedit dabit s' aliu
paclitum spm veritatis etc. Hinc spm
describit p'mo ad effcm. Unde vocat
spm veritatis q' docet vera sicut spus
erroris falsa. Infra xvj. Cu venerit
docebit vos omnem veritatem. Describit
2° q'o ad hospicium q' no i infidelib'
s' fidelib' nec in omib' s' spualib'
bus. Pro q' subdit Que mundus no
pt accipe. z no e q' actus e p' infi
delitate q' no videt eu cognicione
apta nec scit eu quatenus intellige'
Sap. 1. Spus s'ctus discipline effugiet
fictum z auffert se a cogitacoib' que
st absqz intellectu. Ez 1 cor. ij. Animalis
ho no pcipit ea que dei st. Vos
aut cognoscetis eu q' apud vos
manebit z in vob erit. ij. expo'.

vincenti dabo manna absconditum et in calculo nomen novum scriptum quod nemo scit nisi qui accipit de hac notitia Sap xvi nosse te consummata iusticia est et scire iusticiam tuam et virtutem tuam radix est immortalitatis et nonum quod dicit apud vos manebit et in vobis erit significans duplicem graciam scilicet preveniente et subsequentem post quam eius preveniet me Non relinquam vos orphanos hic secundo dicit et mandatorum observatoribus promittit solacium de sua visitacione ibi quod dicit non relinquam vos orphanos id est desolatos veniam ad vos visitando scilicet ad Ebr. duo angeli precedent vos in Galileam ibi eum videbitis sicut dixit vobis et sic scilicet non mittitur nisi ad bonos et sic est visitacio tamen bonis propria subdit adhuc modicum et mundus me iam non videt quia post passionem non apparuit mundanis sed apostolis Act. x dedit eum manifestum fieri non omni populo sed testibus preordinatis a deo vos autem videbitis me quia ego vivo et vos vivetis per vitam glorie que inchoatur in fide de qua Abacuk id est iustus ex fide vivit et quod hac scilicet vita fidei per spem te beatum monstrat In illa die vos cognoscetis quia ego sum in patre meo non personarum distinctione sed unitate essencie quod spectat ad fidem trinitatis Et vos in me et ego in vobis per graciam et hoc spectat ad fidem redempcionis vos in me sicut palmites in vite Io. xv Ego sum vitis et vos palmites manete in me et ego in vobis sicut inhabitator in habitaculo templum dei sanctum est quod estis vos i Cor. iii Qui habet mandata mea tamen hic iii scilicet quod observatoribus mandata promittit primum et ideo subiungit est quia ille qui servat mandata diligitur a deo et ideo beatificatur et glorificatur

Propter quod dicit Qui habet mandata mea et servat ea ille est qui diligit me quia sicut dicit Greg. probacio dileccionis exhibicio est operis unde per iusticiam illius vivis qui servat testamentum eius et memores sunt mandatorum ipsius ad faciendum ea sicut qui servat ille eadem diligit verbo non verbo tamen sicut illud dicitur Io. in prima Io. iii Non diligamus verbo neque lingua sed opere et veritate Qui autem diligit me diligetur a patre meo et eciam a me et ego diligam eum Prov. viii Ego diligentes me diligo et dileccionem ostendam in primo unde et manifestabo ei meipsum et hoc est primum unde in ps. satiabor cum apparuerit gloria visio et tamen mens Io. xvii hec est vita eterna ut cognoscant te Dicit ei Iudas non ille Scarioth In loco isto primitur mirum esse in mandatorum observatoribus quia non concedat quod manifestare se debebat apostolis et non mundo et tamen dubitans dixit quod quid dixit propter quod sequitur dicit ei Iudas non ille Scariotis Domine quid factum est id est quare est hoc quia manifestaturus es teipsum nobis et non mundo et indicat ei Dominus quod mirum est in eo quod illi mandata non servant in quibus est mirum videndi propter quod dicit Respondit ei Ihesus et dixit ei Si quis diligit me sermonem meum servabit Luc. vi Quid autem vocatis me Domine Domine et non facitis que dico Amor dei non est ociosus operatur enim magna si est si autem operari renuit amor non est et ex hac observacione meretur divinam manifestacionem unde Et pater meus diliget eum et ad eum veniemus et ex hac dileccione sequitur manifestacio unde dicit et ad eum veniemus et sicut venit Dominus nullum bonum deest Sap. vii venerunt mihi omnia bona pariter cum illa Et mansionem apud eum faciemus

Et se... quod ... promittit ... inhabitacio ... enim ... ad ... in ... apostolos dixit

& habet multo observancie mandatorum unde Gregorius: Si quis deum vere diligit & mandata eius perfecte custodit in eo dominus mansionem facit quia sic eum diligit ut amor penetrat ut ab hoc amore temptationis tempore non recedat & ideo supple manifestabo nobis quia mandata mea servat, ideo qui me diligit & ideo me nunc. Si quis non diligit me sermonem meum non servabit & ideo tales non merentur me unde talis est mundus & mundani Johannis xv. Si mundus vos odit scitote quia me priorem odio habuit & ideo mandata eius non servat & ideo se non manifestat mundo & me reputes quod sermones meos propos diviserunt & non patris subdit Et sermonem quem audistis non est meus .i. sermo inutilitatis est pro nomine casus pro casu eius qui misit me patris. Glossa xvi. Ego me ipso non sum locutus sed qui misit me pater ille mihi mandatum dedit quid dicam & quid loquar. Sed queritur primo hic de hoc quod dicit Si diligitis me mandata mea servate et post ego rogabo patrem & alium paraclitum, quia videtur quod possent diligere & mandata servare antequam daretur eis spiritus sanctus vel spiritum haberent quomodo dabit & quomodo. Responsio dicendum quod spiritum sanctum habebant ad diligendum & mandata servandum sed eis promittebatur a domino ad amplio rem effectum (ad effectum dilectionis) manifeste & nunc unde Augustinus: restat ut intelligamus spiritum sanctum habere qui diligit & habendo mereri ut plus habeat & plus habendo plus diligat.

Item queritur de hoc quod dicit Ego rogabo patrem. Augustinus dicit de natura & gratia quod nullus orat vel rogat pro eo quod potest per se facere; ergo si filius orat vel rogat quod daretur spiritus sanctus, filius non potest dare spiritum sanctum. Responsio dicendum ad hoc quod ideo non rogat quia minor & hoc secundum humanam naturam secundum quam per passionem est sublimatus, sua passione & morte meruit nobis spiritus sancti donationem & secundum illam naturam non potuit sed impetrare.

Item queritur de hoc quod dicit Alium paraclitum dabit nobis. Si enim paraclitus dicitur advocatus & filius est mediator, spiritus sanctus non potest esse mediator, ergo nec paraclitus, ergo nec advocatus. Responsio dicendum quod spiritus sanctus dicitur paraclitus id est interpretatione & quia consolator spiritus veritatis unde datus est nobis in pignus hereditatis eterne & est quia advocatus sed advocatus dicitur dupliciter aut quantum ad personam aut quantum ad officium; filius est advocatus quantum ad personam advocati quia est mediator sed spiritus sanctus quantum ad officium tantum, cuius est advocati officium scilicet postulare & hoc habet spiritus sanctus Romanos viii. Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Unde & hoc facit scilicet Job x. Nolite cogitare etc. non enim vos estis qui loquimini etc. Item est advocati patrem arguere & hoc facit spiritus sanctus Johannis xvi. Cum venerit arguet mundum de peccato etc.

Item queritur de hoc quod dicit mundus non cognoscit spiritum sanctum vos autem cognoscetis quia in vobis erit. Sed obicitur quod spiritus sanctus est in omnibus tam in bonis quam in malis quod patet de quo ergo omnes cognoscunt. Et si tu dicas quod non loquitur de eo secundum presentiam sed per gratiam, illud est falsum quia nequam scit utrum habeat spiritum sanctum quantum ad effectum gratie. Responsio dicendum quod hic loquitur de cognitione spiritus sancti in suo effectu manifesto unde non loquitur de eo eum in nobis per essentiam sed per effectum & ideo patet. Responsio ad primum. Sed nondum quod duplex est effectus spiritus sancti: quidam qui est in nobis & nos respicit sicut amare deum & timere & nos sumus certi nos habere et hoc habemus; et quidam qui respicit ad alios non nos sed gratificare quod est gratia data sicut facere & quantum ad hunc effectum nobis non est notus nisi per specialem revelationem cum potest tamen esse notum probabiliter licet non certitudinaliter.

Item queritur de hoc quod dicit de patre quod pater veniet unde ad eum veniemus per quod dicit post que dicit de se & patre

q de spiritu sancto. Et videtur quod non debeat de
precedentibus quia pater mittit filium quia si pater filio
veniret cum filio qua ratione mitteret filium
c. v. Et sequitur Spiritum quo venit gratia
verbi est et creaturam non assumit. Et quod
quod venire dei ad nos sicut dicit Augustinus
intelligitur per effectum non per essentiam [illegible]
Angeli veniunt subveniendo, veniunt [illegible]
dicendo, veniunt illuminando, veniunt [illegible]
do, veniunt implendo, veniunt
capiendo. Quia ergo opera trinitatis sunt indi-
visa ideo cum venit spiritus sanctus veritate venit
pater et filius, tamen per appropriationem attribuitur
patri, alteri per [illegible] mittere non per hoc quod dicit
importat effectum personalem distinctionem
per antecedentem et ideo si pater veniret cum filio
non tamen mitteret se cum filio de spiritu sancto non
faciet mentionem quamvis supra dixerat Ut
venturus sum vobis. Hec est tertia pars
capituli in qua iam facta exhortatione
dicit recessus sui accelerationem, ut cum
fuit credat, et de hoc ne desolentur, non
statim [illegible] promittit consolationem et
subiungit accelerationem ibi Nunc dixi vobis
et consolationem eius [illegible] ex parte sue
expectationis, secundo ex parte donationis, tertio ex
visitationis promissione, quarto ex sue exal-
tationis congratulatione. Primo modo ergo ponit
consolationem ex parte sue expectationis. Unde
dicit Hec locutus sum vobis apud vos manens
[illegible] hec sunt que dicebam vobis
cum adhuc essem vobiscum [illegible]
tu vero si non intelligitis [illegible] intelli-
getis in adventu spiritus sancti. Unde Paraclitus
autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo
i. in fide nominis mei quia non credentibus
in christum datus est. Ro. viii. [illegible]
in me [illegible] dicit sapientia [illegible] de [illegible]
c. [illegible] non [illegible]
[illegible] sub celo [illegible] Ille [illegible] spiritus ille
vos docebit omnia et suggeret vobis omnia
quecumque dixero vobis. [illegible] omni-
artifex docuit me sapientia est enim

in illa spiritus intelligentie sanctus. Pacem
relinquo vobis. Hic secundo consolatur eos
ex parte promissionis sive donationis in
qua magna est consolatio. Unde dicit
Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis.
Ingeminat pacem ut innuat pacem gratie
et pacem glorie. Unde Augustinus: pacem suam
relinquit in qua manentes hostes vin-
cimus, pacem suam dat nobis cum sine hoste
regnabimus. Ysa. xxvi. Faciet michi
dominus pacem, faciet michi hanc dat
observantibus mandata. Ysa. xlviii. Utinam
attendisses mandata mea etc. Exponit
quod dicit meam quia distinctione dare est mea
sed non mundi et ideo subiungit non quomodo
mundus dat ego do vobis, quia mundus dat
carnalem, ego do spiritualem, mundus dat
temporalem, ego autem eternalem, mundus [illegible]
ego vero meus [illegible] supra Philipp. iiii.
[illegible] pax dei que exsuperat omnem sensum
custodiat corda vestra et intelligentias vestras. Pax mundi
custodit corpora et possessiones de qua [illegible]
x. Non veni mittere pacem etc. Non tur-
betur cor vestrum. Hic iam quarto consolatur
eos ex visionis promissione [illegible]
promissionem. Unde dicit non turbetur cor vestrum
neque formidet et ecce vos audistis quia
ego dixi vobis vado et venio ad vos. Et e[illegible]
et supra [illegible] xvi. Iterum videbo
vos et gaudebit cor vestrum et gaudium vestrum nemo
tollet a vobis. Si diligeretis me. Hic
iam quinto consolatur eos ex sue exal-
tationis congratulatione. Debet enim eius
exaltationi congratulari si eum diligunt.
Unde dicit Si diligeretis me gauderetis [illegible]
me gauderetis utique quia vado ad patrem
quia in hoc [illegible] est mea exaltatio
unde subdit Quia pater maior me
est. Et ideo cum vado sedere ad dexteram
patris ego exaltor, de qua exaltatione Heb.
i. Sedet ad dexteram maiestatis in
excelsis tanto melior angelis effectus

[illegible]

[illegible]

et de hac exaltacione caritas congaudet
Unde Ro. xii. Gaudere cum gaudentibus etc.
Et nunc dixi vobis. Postquam premissa de
eorum consolacione subiungit hic recessus
acceleracionem. Et primo notatur ratio prelocucionis,
secundo ratio accelerandi, tercio signum acceleracionis.
Dicit ergo primo rationem quare predicit, scilicet ad
fidei robur, propter quod dicit Et nunc dixi
vobis priusquam fiat ut cum factum fuerit credatis,
scilicet quia illud firmavit fidem eorum quod videbant
ita evenire sicut predixerat. Si enim
non predixisset dubitassent utrum hoc
voluntarie pertulisset. Unde post resurrectionem
hoc ad memoriam eis reducebat
Luce ult. Hec sunt verba que locutus sum
vobis cum adhuc essem vobiscum, quoniam oportet
impleri omnia que scripta sunt de me. Et quoniam
scriptum est quod oportebat Christum pati etc.
Iam non multa. Hic tangit secundum, scilicet acce
lerandi rationem, et hec est dyaboli infestacio
et divina voluntas. Propter infestacionem dyaboli
qui armabat suos satellites ad op
primendum Christum dicit Iam non multa
loquar vobiscum. Venit enim princeps mundi huius, id est dyabolus,
accelerat. Dyabolus enim veniebat in suis sa
tellitibus. Si tamen hoc non cogit, quia et
in me non habet quicquam, non habebat quod
quod exigat nec quod reprehendat, quia non
habebat peccatum, et ipse principatur in peccato
ribus. Unde Iob xli. Ipse est rex super omnes
filios superbie. Unde est princeps tenebrarum,
Ephes. vi. adversus mundi rectores tenebrarum
harum, et in Christo nulla tenebra, quia ipse
erat lux vera que illuminat. Ideo venit in hunc
mundum. Secunda ratio est divina voluntas
magis eum trahebat, ideo dicit Sed ut cognoscat
mundus quia diligo patrem. Morior ad eius im
perium. Unde et sicut mandatum dedit mihi
pater sic facio. De hoc mandato Io. x. Hoc
mandatum dedit ei deus pater, non quia
meruisset ipse, sed propter nostram salutem. Unde
ii Cor. v. Eum qui non noverat peccatum

pro nobis peccatum fecit deus pater, id est hostiam
pro peccato, ut nos efficeremur iusticia dei
in ipso. Hec autem fecit propter nostram dilectionem.
Io. iii. Sic deus dilexit mundum ut
filium suum unigenitum daret. Surgite
eamus. Tangit hic tercium, scilicet signum acceleracionis
recessus, quod est in hoc quod discipulos suos
monet inde discedere. Propter quod dicit Surgi
te eamus hinc. In quo ostendit se vo
luntarie pati. Simile dicitur Mat. xxvi.
Surgite eamus, ecce appropinquavit qui me
tradet. Sed potest hic queri primo de hoc quod dicit quod
spiritus sanctus suggeret eis omnia que filius
dixerat. Suggerere enim est inferioris.
Ad hoc respondet Gregorius quod spiritus sanctus suggerere
dicitur non quod scienciam ab imo inferat, sed quia
ab occulto. Item queritur de hoc quod dicit
gauderetis quia vado ad patrem, quia pater
maior me est. Ad hoc arguunt Arriani
quod filius est minor patre. Si tamen dicatis
hoc esse dictum secundum humanam naturam, tunc pari ratione
debet dici quod ego maior me ipso
sum. Item Hilarius dicit quod pater maior
est filio secundum divinam naturam, et tunc arguitur
a relativis quod filius est minor patre, ergo
non equalis. Respondeo: ad hoc est regula
Augustini in li. i. de trinitate, quod omnia
que dicuntur de filio cum inequalitate ostendencia
referuntur ad humanam naturam, que non inequalitatem
ad humanam, et sic in proposito est intelligendum.
Unde Augustinus: humane nature congratulandum est
eo quod sic assumpta est a verbo unigenito
ut immortalis constitueretur in celo, ut id est
corporalis sublimis sederet ad dexteram
patris. Unde secundum determinacionem concedendum
est quod filius secundum quod deus est maior seipso
secundum quod homo. Quod autem obicitur de Hylario dicendum
quod Hilarius accipit hoc quod est maior
non secundum quod dicit excessum magnitudinis
proporcione vel virtutis, sed secundum quod dicit auctorem,
et quia pater est auctor respectu filii sicut
principium, ideo dicit quod maior est filio tamen

·17c

minor non dr filius qz e nom impor
tans impfcom ¶ Item quit de hoc qz
dr et nunc dixi vobis prius qz fiat ut
cum fiat sic sit cred. g° vide ad h qz
apli non hrent fidem qz eis pdicebat
eis ut crederent ¶ Item fides non hre
mitur cum hea eis pbet expitlictu
ei g° pdixit eis ex q° viderunt cum
re qz dixit expectabant ee bm g°
erant vacui a mitis fidei ¶ r° dr
est qz apli hebat fidem sz tn non
plene exsplicita nec e pfte sinceri
ut pz qz nullo mo nolebat crede
re nem / Dz g° qz dns pdicebat
eis passionem sua ut iam illa eveniret
de qua michil prius faciebat dicebat
e ad robur fidei ut videtes pass
et vacillantes rememorarent qz volebat
ut e dens passus est non unde ad
videbat et aliud credebat qz videbat
qz hos passus fuat et volens pati ut
deus aiam sua posuit et hnic
signum fuit sua pdicto Sz non ex
gens eo q° cunffret mcm ¶ Ite quit
de hoc qz dr qz dyab° non hebat in
xpo inveniom aliquid / g° vr qz deus
iniuste fecit qz pmisit eu a dyab°
opprimi ¶ Item dr qz hc facit spt
madatu pris g° s debat obedire
g° monebat ex debito non ex mea
libtate / r° qz aliqs nolendo prim
p culpa sua / hc est vine et vitatis
aliqs nolendo p culpa aliena hc e
vine dispesacois et dignacois qz
g° punitus est et volens puniq pro
nra salute placuit ponere in eo iniq
tates omn nrm et p nris scelerib
xpm sz oblatus est qz voluit et
eo nulla iniusticia ex pte dei sed
fuit sz ex pte dyab et eo qz iniuste
sibi usurpauit dnium ex xpm eo
iniuste misit dnium qz hebat i mebris

xpm Ad illud qz obic qz debuit mori
Dz est qz e debitu meriti et debitu
pcepti pctor dz mori qz meruit
Sz xpc qz ei pr pcepit / hc aute
debitu non repugnat libertati qz
sit ex amore et pt fecit xpus et eo
dr ut cognoscat mundus qz diligo pre3

Ego sum vitis vera etc ¶ In pcedenti
capl° hortatus est dns disciplos
suos ad fidei cstantia in hoc hortat
eos ad dilcom pbatam et veram et quam
vera dilco primo diligit deum et unu
in deo et inimicu diligit et tollerat spt
deum / ideo p° hortatur disciplos ad dilcom
dei / s° ad dilcom mutuam ibi hc e pcep
tum meum ut diligatis etc / s° ad dilcom et
tollerantia inimicorum ibi si mundus vos
odit etc / hortatur eos p° ad dilcom
dei / et qz qui manet in caritate in deo
manet / hortatur ad manend i se et hoc
quidem facit hoc ordine / p° describitur
mansionis locus / s° fructus / in° modus
in° effectus / mansionis vt locus exprimit
primo ipe xpc / in q° manere debet fide
les sicut palmes manet in vite / pptea
dr ego sum vitis vera etc / ideo vera qz vinum
verum pducat de quo gen penult la
vabit in vino stola sua et in sanguine
olive pallium suum alligans ad vineam
pullum suum et ad vitem asinam suam / hec
vitis non est incultu eo dr et pr meus
agricola est non tm qui extirius colat
s qui interius augeat .1. cor. iii° ego
plantaui apollo rigauit deus aut
incrementu dedit et paulo p9 dei agri
cultura est dei edificatio est / ideo pr
dr verus agricola qz opus eius ostendit
unde dr omnem palmite in me non
ferentem fructu tollet eu ar. iii° e securis
ad radice arboris posita e ois arbor
q° non facit fructu bonum exci et in ig
nem mitt et omnem qui fert fructu pgabit

[illegible]

Omnem palmite i me non fere
te fructu tollet eu sz aute
[illegible]

eum ut fructum plus afferat. purgabit
per penam unde i. Jo. i. Si confessi fuerimus
peccata fidelis est et iustus ut dimittat
nobis omnia peccata nostra et emundet nos ab
omni iniquitate. purgat etiam per patientiam
unde in ps. Quoniam probasti nos deus igne nos
examinasti sicut examinatur argentum etc. In hac igitur
vite optime locantur rami mundi
id est apostoli iam mundos hortatur ut in
se maneant. propter quod dicit Iam vos mundi
estis propter sermonem quem locutus sum vobis.
Iste sermo est qui purificat corda. Actuum
xv. fide purificans corda eorum. Et quia mundi
estis manete in me ut in vite. Et ego
in vobis ut in templo dei. Unde i. Jo. iiii. Qui
manet in caritate in deo manet et deus
in eo. Ideo mutua est mansio sicut mutua
dilectio. Jo. xiiii. Qui diligit me diligetur
a patre meo et ego diligam eum etc. Sicut
palmes etc. tetigit mansionis locum tangit
hic secundo mansionis fructum quia hic palmes
non sum vite sed in vite ideo monstrat quod
fructus ex palmite originem habet a vite
primo in opposito scilicet per separationem secundo in proprio
per mansionem propter quod dicit Sicut palmes
non potest ferre fructum a semetipso nisi man-
serit in vite sic nec vos nisi in me man-
seritis. et ideo si quis voluerit fructificare
necesse est quod maneat in eo unde fructus
habet originem Eph. i. Ipsum dedit caput
super omnem ecclesiam que est corpus eius et
plenitudo eius qui omnia in omnibus adimple-
tur. Jo. i. De plenitudine eius accepimus
omnes etc. Ideo vos non potestis fructi-
ficare nisi manseritis in me. Sed in me
potestis. Et Ego sum vitis vera et vos palmi-
tes. et ideo qui manet in me et ego in eo
hic fert fructum multum. et ideo manete in me
tamquam in fructus origine quia sine me
nihil potestis facere. Ysa. xxvi. Omnia opera
nostra operatus es domine. et quod nichil
possunt sine ipso ostendit per simile. Si quis
in me non manserit mittetur foras sicut

palmes scilicet a vite separatus quod vineam
patitur per separationem ab unitate ecclesie
Apoc. ult. Foris canes et venefici
et impudici etc. et non facit fructum
unde Et arescet per amissionem humoris
gratie. Et colliget eum et in ignem mittet
et ardet quia ardebit per inflictionem pe-
ne. unde iiii mala consequuntur. Primo
quod separatur. Mt. xv. Omnis plantatio quam
non plantavit pater meus celestis eradicabitur.
Secundo arescet Mt. xxi. Primo dixit dominus
ficulnee in qua non invenit nisi folia
numquam ex te fructus nascatur et continuo
exaruit. Ps. Aruit tamquam testa etc.
Tertio colligitur per iudicium unde Mt. xiii.
Colligent de regno eius omnia scan-
dala. Quarto igni comburitur. xv. Ezech.
Fili hominis quid fiet ligno vitis. et se-
quitur igni datum est in escam. Superius
ostendit se esse fructus originem per oppositum
mansionis. hic vero idem ostendit per ipsam
in vite mansionem que fructum dat et
respondet Si manseritis in me et verba
mea in vobis manserint non sunt illi
de quibus Lc. viii. Ad tempus credunt
et in tempore temptationis recedunt. Sed
sunt illi de quibus in ps. Qui servant testa-
mentum eius et memores sunt manda-
torum ipsius ad faciendum ea. Quodcumque volueritis
petetis et fiet vobis. Jo. ix. Si quis vo-
luntatem dei facit hunc exaudit. et
quia non solum est fructus noster sed
proximi convertendi ad dei gloriam ideo
subdit In hoc clarificatus est pater meus
ut plurimum fructum afferatis ut scilicet homines
convertantur verbo et exemplo. Mt. v.
Sic luceat lux vestra coram hominibus ut vi-
deant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum etc. Et effi-
ciamini mei discipuli id est imita-
tores mei qui plurimum fructum vobis attu-
li per meam mortem sicut Jo. xii. Nisi
granum frumenti mortuum fuerit multum fructum affert

Sicut et apostolus unde ca° tractat de eis qui plantavit ecclesiam sancti suo pro corpore eius adimpleo ea que desunt passionum xpi. Sicut dilexit me pater ·iiij· hic tangit modum qui est per dilectionem ad quam nos debemus movere quia ipse prior nos dilexit ... dicit Sicut dilexit me pater et ego dilexi vos et vos manete in dilectione mea. i. Jo. iiij. et nos ergo diligamus deum quoniam ipse prior dilexit nos. Et quia vera dilectio per opus manifestatur subiungit Si precepta mea servaveritis manebitis in dilectione mea sicut et ego precepta patris mei servavi et maneo in eius dilectione. Jo. xiiij ut cognoscat mundus quia diligo patrem et sicut mandatum dedit mihi pater sic facio. Sic et nos debemus facere. i. Jo. i. Qui dicit se in illo manere debet sicut ille ambulavit et ipse ambulare. Deinde ·v· et non ... tempore ... et in verbis eius ... Hec locutus sum vobis ... effectus mansionis et effectus est gaudium in presenti et gaudium in futuro. Propter gaudium in presenti dicit Ut gaudium meum sit in vobis. Hoc est gaudium presens quo sancti gaudent in domino non in mundo de quo Phil. ult. Gaudete in domino semper iterum dico gaudete. Propter gaudium in futuro dicit Et gaudium vestrum impleatur de quo Jo. xvi. petite et accipietis ut gaudium vestrum sit plenum. Gaudium vestrum implebitur a gaudio domini de quo Mt. xxv. Intra in gaudium domini tui. Et quia dicit hic quod dicit Ego sum vitis vera obicit Augustinus: Si vitis dicitur xpus dicitur sicut leo et lapis et ista dicuntur non per proprietatem sed per similitudinem et illa dicitur vera quando dicitur per proprietatem non ergo quia debet dicere Ego sum vitis vera sed similitudinaria. Unde Augustinus quia addidit vera ab illa se distinxit cui dicitur O quomodo conversa es in amaritudinem vitis aliena Jer. ii. Quomodo conversa es in pravum vinea aliena. Unde non dicitur vera quia non per similitudinem sed quia non aliena. Potest tamen dici quod sicut vinum verum est quod habet operationem vini sic vitis vera que habet operationem vitis. Ergo ad literam tunc est vera quando vinum producit. Non vera que non fructificat. Sic et similitudinaria dicitur vera que habet actum vitis, non vera que non habet. Sic et xpus quia vinum habet actum vitis vera vitis. Et synagoga non de qua Ps. i. expectavi ut faceret fructus uvas fecit autem spinas. Et tunc restat quod quare dominus grano frumenti magis se comparat in scriptura et ligno vitis quam ligna. Responsio hic est propter corpus suum et misticum. Verum corpus xpi verus cibus est et verus sanguis est verus potus. Cum igitur ex granis frumenti fit panis aptius reficiens et ex vite vinum aptius potans ideo comparavit se viti et grano et inde est quod his duabus speciebus sacramentum altaris conficitur. Alia vero est propter corpus misticum quia sicut ex purissimis granis frumenti et racemis vine conficitur panis et vinum sic ex puris fidelibus corpus xpi misticum. Hic queritur secundum quam naturam xpus sit vitis utrum secundum divinam aut secundum humanam. Et quod secundum humanam dicit Augustinus unius nature sunt vitis et palmites propter quod cum esset deus cuius nature non sumus factus est homo ut in illo esset vitis humana natura cuius et nos palmites esse possemus. Sed contra hic est quod secundum quod vitis influit in palmites humorem ergo secundum humorem gratie non influit nisi solus deus et secundum quod deus ergo est vitis secundum divinam naturam. Item in hac vite omnes sancti ab Abel usque ad ultimum iustum inseruntur et passi sunt. Sed xpus secundum humanam naturam secutus est Abel ergo non fuit in eo palmes secundum humanam naturam. Resp.

intelligendum est quod quamvis dicatur de xpo
secundum divinam naturam pure ~~ita quod ipse~~
~~dicitur de eo abstracta quod intellectus~~
~~humana~~ sicut esse eternum et impassibilem /
conceditur secundum humanam pure sicut esse
mortalem et passibilem et conceditur secundum
utramque per unita divine vel communem ut esse
mediatorem / nam si tantum deus iam non
mediator / et si tantum homo iam non media
tor et deus et homo / iam mediator et
secundum hoc unitus est caput ecclesie secundum quod me
diator. vel quod dicitur unitis hoc non est secundum humanam
naturam pure sed secundum quod coniuncta est divine in
unitate ypostasis / et propter unitatem ypostasis
unius est obiectum fidei secundum naturam utriusque / unde
magis credimus deum et hominem et quod sine
hac fide implicita vel explicita nulli
sunt salvati. Humor gratie / ab hac vite
in omnes suos redundavit / et sic patet quod
fuit nobis procedendo et sequendo unde et qui
preibant et qui sequebantur clamabant osanna filio david
/ unde optime signatus est xpc per botrum
qui allatus est de terra promissionis
numeri xiij quod offerebant in vectibus / et qui
preibat portabat sed non videbat sequentes
portabat sed et videbat. Item quod augustinus
de hoc quod dicitur vos mundi estis propter ser-
monem quem locutus sum vobis quod sermo est exterius / mun
dicia interius quo ergo potest exterior sermo
interius mundare / respondeo dicendum quod hic vel propter
fidei sacramentum propter fidem quod fides exam
dita que cor purificat propter fidei sacramentum
quod est baptismus. Unde augustinus. In aqua verbum
mundat de isto verbo quod est aqua in aqua
in aqua accedit verbum ad elementum et fit
sacramentum. Illud autem verbum fidei est sacramentum
et si sit verbum tamen mundat ut dicit augustinus
non quia dicitur sed quia creditur Ro. x. si confite
aris in ore tuo dominum et
in corde tuo credideris quod deus exaltavit
illum a mortuis salvus eris. Quaeritur
de hoc quod dicit pater tollet eum palmitem
non si fuit aut tollet de vite aut
tollet de vita / de vite non quia nullum pater
de filio suo separat aut si tollit quo
tollit de vite quia qui non operatur bonum
hic ipso separatus est a vite xpo / quia
gratiam non habet ymo perdidit si de vi
ta illud falsum est quia plures vivunt ma
li quam boni ut videmus. Item bonos
et tollit de vita corporali sicut malos
respondeo dicendum quod palmites a xpo tollit non
vita nature sed vita gratie et vita glorie di
auferuntur palmes ab hac vite non per mor
tem nature sed per mortem culpe vel dampnationis
eterne unde palmites infructuosi
et qui inutilem gratiam dei recipiunt a
vite separantur merito culpe sue / iudicio
divine iusticie unde apostolus. In quia accepi
dus eos in ira te eiciam quia iusto
iudicio gratiam apponit eis de iudicio
dampnationis eterne tollentur ut in ignem
mittentur quia tempus emendi eis precluditur
unde dicitur tollet non quia statim auferatur
in locum puniendi tenuatur. Item quaeritur
de hoc quod dicitur sicut dilexit me pater
et ego dilexi vos quia hic est quod dilectio
patris ad filium est naturalis dilectio filii ad
nos est pure gratuita ergo non videtur similitudo
Quaeritur ergo per quomodo dicitur sicut dilexit
me pater et cetera. Unde respondeo quod sicut dicit
Richardus de sancto victore in diviniis est amor
pure gratuitus debitus et ex utroque
permixtus amor patris ad filium est
pure gratuitus quia pater dat filio et non
recipit amor non spiritus ad patrem et
filium est pure debitus quia tantum recipit
amor non filii ad patrem est debitus
quia recipit ad spiritum sanctum gratuitus quia
dat / quia igitur filius dilexit nos gra
tuite pure ideo amore quo diligit
nos comparat amori patris ad se.
hoc est preceptum meum postquam hortatus
est dominus ad dilectionem dei hic secundo hortatur

ad dilectionem fratris et amici et hoc quid fac-
it triplici modo. primo ad dilectionem superioritas
astringit inventum obediencie. secundo inventum
divine amicicie. tercio inventum remuneracionis
eterne astringit primo precepto obediencie et immi-
nens hoc ecce quod in Iohanne xv capitulo tamquam
preceptum propter quod dicit hoc est preceptum meum
ut diligatis invicem. unde Iohannis xiii mandatum
novum do vobis ut diligatis invicem et modus
subiungitur sicut dilexi vos non verbo vel
lingwa sed opere et veritate. sicut ego vos
et proprio opere dilexit eos monstrat
maiorem namque caritatem dilectionem nemo habet quam
ut animam suam ponat quis pro amicis suis. quia dicit michi
plus potest facere quam vitam dare quia omnibus
carior. Ephesios v. Christus dilexit nos et
tradidit semetipsum pro nobis oblacionem et
et hoc fuit vehementissima dilectio nostra
patris in Christo. qui tradidit se et animam
suam et in pretio. Romanos viii. etiam proprio
filio non pepercit et pro nobis omnibus tradidit
illum quia non omnia donavit. Unde non enim
quam magna est dilectio qua me diligit
filius super hanc dilexit nos Christus
ysaie xlix. numquid oblivisci potest mulier in-
fantem suum ut non misereatur filio uteri
sui etc. Item maior quam uxoris viri et
super hanc dilexit nos Christus Ieremie iii
vulgo dicitur si dimiserit vir uxorem suam etc.
numquid revertetur ad eam ultra. tu autem
fornicata es cum amatoribus multis tamen revertere
ad me et ego ad te. Item maior quam
ad corpus et super hanc dilexit nos Christus
Ieremie xii. Reliqui domum meam etc. dedi
dilectam animam meam in manus inimicorum et
nullum corpus est illud tam forte et ut
mors dilectio. Vos amici mei estis
hic secundo hortatur ad dilectionem mutuam
inventum divine amicicie. unde offert
amiciciam suam hiis qui servant precepta
mandata inimicorum etc.

sua ut ipso dominus precepit vivere diligat
propter quod dicit vos amici mei estis si feceritis
que ego precipio vobis. magnum quod promit-
tit eius amiciciam promittit. Augustinus magna
est dignacio domini cum nos amicos vocare
dignatus est. cum sit amicus noster. privatus
est enim amicicia dominorum servorum et ut in xi
Iohannis exemplo Sapiencie vii. amicos dei
constituit vim sapiencia in animas se trans-
fert et amicos dei constituit. Christo magis
dilectio hoc dilectio probatur in opere. ideo dicit
vos amici mei estis si feceritis que ego precipio
vobis ex amore ut amici non ex timore
ut servi quia non estis vocati in servitute
propter quod dicit. Iam non dicam vos servos
licet servus fuit Romanos viii. Non accepistis
spiritum servitutis iterum in timore sed spiritum
adopcionis filiorum et propter signum hoc omnia
quecumque audivi a patre meo nota feci vobis. ideo dicit vos
autem dixi amicos quia omnia quecumque au-
divi a patre meo nota feci vobis. hoc signum est
magnum amicicie revelacio secretorum
Ephesios i. Notum fecit nobis sacramentum voluntatis
sue. Matthei xiii. vobis datum est nosse
misterium regni dei etc. Non vos me
elegistis. hic tercio hortatur ad dilectionem inventum
remuneracionis eterne ad quam vocati
erant non propter se merentes propter quod dicit Non
vos me elegistis sed ego elegi vos Ephesios
i. Elegit nos ante mundi constitucionem ut
essemus sancti etc. et ad quod elegit subdit
et posui vos ut eatis et fructum affe-
ratis in aliorum conversione quod fit per predicacionem
verbi dei quod est tamquam semen quod fructum
affert qui recipit in terra bona. Luce
viii. Quod autem in terram bonam hii sunt
qui in corde bono et optimo audiunt verbum
dei et fructum afferunt in paciencia. i. Petri i.
Renati non ex semine et fructus vester
maneat. ad vitam salutem et consolacionem

per divinam reconciliationem et subiungitur
reconciliacio. Et quodcumque pecieritis patrem
in nomine meo, id est quod sit ad veram salutem,
det vobis. Sed ante quam est peccatum est vera
salus. Unde Matth. vi: Primum querite regnum
dei. Sic procedit illa sancta anima in pro-
bum peccati a domino habet requirere [illegible]
initium huius reconciliationis dei mandatum
Christi servandum est. Ideo illud iterat. Hec
mando vobis ut diligatis invicem. Mandatum
dilectionis dicit quasi mandatum quod ego solo dicit.
Jo. e. xiii: Mandatum novum do vobis. Et
i. Thess. iiii: De caritate fraternitatis non necesse
habemus scribere vobis; ipsi enim vobis a deo didi-
cistis ut diligatis invicem. Set queritur
Gregorius super illo de hoc quod dicit hoc est preceptum
ut diligatis invicem, cum cuncta divina
eloquia domini sint plena preceptis,
quare est quod de dilectione singulariter dicit hoc est
preceptum meum. Et unde quod omnia precepta
multa sint et unum, multa per diversitatem
operis, unum in radice dilectionis et radice
dilectionis. Dicit quia non habet viriditatem ra-
musculus boni operis nisi manserit in radi-
ce dilectionis. Quia ergo mandata ad preceptum
dilectionis referuntur in quo omnia unum et
implentur, inde est quod dicit hoc est preceptum
meum singulariter. Item queritur de hoc quod dicit
maiorem hac dilectionem nemo habet ut animam
suam ponat quis pro amicis suis. Contra [illegible] pro ca-
ritate [illegible] alius [illegible] maiorem potest
mori pro amico. Quid est ergo quod dicit maiorem?
Item in patria est multo maior cari-
tas quam sit in via. Quid est ergo quod dicit maio-
rem [illegible] quod hic non dicit quantum ad
caritatem vel actum eius proprium
sed quantum ad signum vel effectum quia hoc est
proprium signum dilectionis. Sed tunc obicitur
quod maius est pro inimico mori quam pro amico.
Ergo adhuc non est maius signum dilectionis
mori pro amico. Unde arguit apostolus Ro.
v.: [illegible] mori. Si cum inimici essemus

reconciliati sumus deo per mortem filii
eius, multo magis reconciliati salvi
erimus in vita ipsius. Ad hoc respondet
Gregorius quod hic non actus non tamen supponit
pro his qui dominum diligebat sed est pro
inimicis. Quia amici domini erant quia dominus
eos amabat, ideo pro eis animam suam
ponebat. Vel intelligendum quod dominus lo-
quebatur de dilectione amicorum et quantum ad illa
dilectionem nullum maius signum quam mori
pro amico. Unde non est excessus simpli-
citer sed in genere. Item queritur de hoc quod dicit
Iam non dicam vos servos. Contra Matth.
xxv: Euge serve bone, et sic vocat beati-
ficatos servos. Quid est ergo quod dicit non dicam
vos servos? Item Jo. xiii dixit sic docens
eos: Ergo a [illegible] et illos dixit
servos. Respondeo dicendum quod servus dicitur dupli-
citer: uno modo [illegible] obediencia et subiec-
tione, et sic servus non distinguitur contra amicum
et sic omnis amicus dei servus est eius. Alio
modo dicitur servus timens et talis quantum ad solli-
citudinem servus amicus non est, et de tali loquitur
dicit quia volebat quod mandata sua eius
servi implerent sed potius amicabiliter.
Item queritur de hoc quod dicit Omnia que 2
audivi a patre meo nota feci vobis. Sed
audivit filius a patre infinita, quia non
fecit infinita. Respondeo quod non loquitur de
his que audivit [illegible] sed [illegible]
hoc. Vel aliter: quia diem iudicii novit
et [illegible] tamen discipulis noluit revelare
propter hoc videtur [illegible] quod omnia pertinencia
ad salutem. Contra infra xvi: Adhuc
multa habeo vobis dicere que non potestis
portare modo, et constat quod ad eorum salutem
[illegible]. Respondet [illegible] omnia non fecit,
id est disposuit nota facere. Sic enim
frequenter loquitur scriptura ponens preteritum
pro futuro in signum certitudinis. Vel omnia
necessaria ad salutem [illegible] quod capere poterant

[illegible] ... odio habent ... [illegible]
sine [illegible] ... oderunt vos [illegible] - 14
nos [illegible] ... [illegible]
[illegible] ... [illegible]
[illegible] ... [illegible]

& sic patent omnia. ¶ Item quaeritur de hoc quod dicit non vos me elegistis. Contra Deuteronomii xiiii. Dominus elegit te ut sis ei in populum.
¶ Item quaeritur de hoc quod dicit non vos me elegistis. Sed in veritate consistit in electione quomodo intrabant si ipsum non elegerant. Responsio quod hoc intelligendum est primo non quod primo nos eligimus dominum, sed primo quod ipse elegit praedestinando & postmodum elegit ex alio mundo, et nos postmodum eligimus vocationi consentiendo. ¶ Si vos mundus odit etc. Hic est tertia pars capituli in qua dominus hortatur ad tollerandum iniuriam persecutionum & hoc quidem facit per hunc modum. Primo ostendit mundi inimicitiam. Secundo quod praecedit inimicitiam aliorum iniuria. Tertio non ostendit persecutionem sive odientium malitiam. Primo non sua innocentia. Quarto non discipulos invitat ad patientiam. Primo ergo ponit mundi inimicitiam quod futura erat contra membra ad exemplum capitis, fuit enim odium mundi vel capitis quod est Christus. Propter quod dicit: Si mundus vos odit scitote, id est considerate quod me priorem vobis odio habuerunt. Huius odii assignavit dominus supra ponendo capitulo iii. Omnis qui male agit odit lucem. & infra vii. Me odit mundus quia testimonium perhibeo quod opera eius mala sunt. Propter hanc causam eciam odit odium membrorum. Unde huius odii reddit causam quia ipsi dissentiebant a mundo. Propter quod dicit: Si de mundo fuissetis, id est in mundo manssissetis per conformem consuetudinem mundus quod suum erat diligeret. Unde infra vii dicit: Mundanus tempus autem vestrum semper est paratum. Non potest vos odisse mundus. Quia vero de mundo non estis, id est mundanae conversationis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Illud odium figuratum fuit Genesis xxvii: In odio Esau ubi dicitur: Oderat Esau Jacob pro benedictione qua benedixerat eum pater eius. Esau mundanos & reprobos significat, sed Jacob electos. ¶ Mementote sermonis. Hic tangitur iniuria eadem modo quo inimicitia scilicet capitis prius & membrorum postea ad exemplum capitis, propter quod dicit: Mementote sermonis mei quem ego dixi vobis. Non est servus maior domino suo. Supra xiii. Amen dico vobis non est discipulus super magistrum nec apostolus maior domino. Et id sic arguit: Si me persecuti sunt & vos persequentur. Et illud est quia ut sic odientes persequuntur caput quod est membra. Unde dicitur recusat esse in corpore qui odium non vult sustinere cum capite. De persecutione capitis secum in passione persecuti sunt hominem inopem & mendicum & compunctum corde non solum persecuti sunt in passione & contempserunt in corde. Unde dicit: Si sermonem meum servaverunt & vestrum servabunt, id est sicut in sermone contempserunt ita & vestrum. Lucae x. Qui vos audit me audit & qui vos spernit me spernit. Vel servaverunt, id est servaverunt ad calumpniandum. Lucae xx. Observantes miserunt insidiatores qui se iustos simularent ut caperent eum in sermone & in passione observabit prior iniustus et persequentur mundum caput & membra. Non persecuntur caput propter membra sed econverso ut dicit: Sed haec omnia facient vobis propter nomen meum, scilicet debitum pro quo bonum est iudaeos persecuti sunt hominem & deum etc. Sed hoc est caecitatis infidelitatis. Unde: Tunica nescierunt eum qui misit me. Infra viii: Neque me scitis neque patrem meum scitis & infra xvii. Si non venissem etc. Hic iam ostendit odientium & persequentium malitiam. Ostendit ergo eorum malitiam inexcusabilem tum per ea quae audierunt tum per ea quae viderunt. Per ea quae audierunt unde dicit: Si non venissem & locutus eis non fuissem verba scilicet fidei & eruditionis peccatum non haberent, supple ita grave et inexcusabile quia

[illegible marginal annotations]

[illegible] ... [illegible]
[illegible] ... [illegible]

Luce xii Servus qui cognovit voluntatem
domini sui et non fecit vapulabit multis / qui
autem non cognovit vapulabit paucis
et eo si non audissent excusabiles essent
aliquo modo per ignorantiam. Nunc autem ex-
cusationem non habent de peccato suo quia non
ex ignorantia non credunt sed ex odio
quod odium redundat in patrem propterea quod dicit
Qui me odit et patrem meum odit / Con-
tra superbia sua elevati sed idem patet sup-
bia eorum qui te oderunt ascendit semper / quia quod
ex malicia audire recusaverunt ideo
inexcusabiles fiunt. Matthei xii Regina
austri surget in iudicio cum generatione hac
que venit a finibus terre audire sapientiam
salomonis. Ro. ii. Inexcusabilis es o homo
omnis qui iudicas / teipsum condempnas
Inexcusabiles ergo sunt iudei propter ea que
viderunt ideo dicit Si opera non fecissem
in eis que nemo alius fecit peccatum non
haberent sed non credendo ita magnum pec-
catum quia sicut Jo. v dicit Opera que ego
facio testimonium perhibent de me. Nunc autem et vi-
derunt / et oderunt me et patrem meum. Et
iste sicut ex malicia recusat esse
et persecuntur peccata inexcusabiles sunt
Matthei xi Ve tibi corozaim ve tibi beth-
saida quia si in tyro et sidone facte fuis-
sent virtutes que in te facte sunt olim in
cilicio et cinere penitentiam egissent verum-
tamen dico vobis tyro et sidoni remissius erit
et hec iudeorum malignitas in scriptura est
precognita dicit Sed ut adimpleatur sermo
qui in lege eorum scriptus est / Similiter
[illegible] lex [illegible] possedit psalmus [illegible]
odio habuerunt me gratis in psalmo [illegible]
qui adversabantur mihi [illegible] et ode-
runt me gratis et [illegible] et
alius psalmus [illegible] loquebar illis impug-
nabant me gratis [illegible]
[illegible] fuit Gen. xxxvii [illegible] quia fratres
Joseph oderant eum et non poterant

Lectio
Cum autem venerit. Hic iiii° insinuat modum
confirmandi testes spiritus sancti et apostolorum propter
quod dicit Cum autem venerit / ita ipsi
me persecuti sunt tamquam virum nequam et morte
dignum. Cum autem venerit paraclitus quem
ego mittam vobis a patre spiritum veritatis ille
testimonium perhibebit de me. Actuum i°. Spiritus veritatis
est quem dedit deus omnibus obedientibus
sibi et perhibebit de mea innocentia testimonium
arguet mundum de malicia. Infra xvi
Cum venerit arguet mundum de peccato
quia non credunt non solum ille testimonium perhibebit
sed vos illo confirmati unde Et
vos testimonium perhibebitis quia ab initio mecum
estis / Actuum i. Oportet ex hiis viris
qui nobiscum sunt congregati ab eo tempore quo
intravit et exivit inter nos dominus Jesus
testem resurrectionis eius unum ex istis fieri testem
non crediderunt apostoli ante adventum
spiritus sancti sed post / unde petrus ad vocem ancille
Christum negavit / tunc magna cum audacia
principi sacerdotum post missionem
spiritus sancti videlicet Actuum v. Oportet obedire
magis deo quam hominibus. C. 16
Et locutus sum vobis / hic in 5°
discipulos suos armat ad pacien-
tiam ut propter tribulationes non deficiant
sed eas sustineant propterea dicit Hec locu-
tus sum vobis ut non scandalizemini
quia dicit gregorius minus feriunt iacula
que previdentur et tollerabilius mundi mala
~~[illegible]~~ suscipimus si contra hec per providentie
clipeum munimur. Ideo premunit eos
de tribulatione futura. Absque synagogis
facient vos. Actuum viii facta est persecutio
magna in ecclesia Jerusalem et
ideo dispersi sunt omnes per regiones iu-
dee et samarie et in hiis alibi presertim
[illegible] synagoge. Sed venit hora
ut omnis qui interficit vos arbitretur
obsequium se prestare deo. Hora ista fuit

temporis predicacionis apostolorum tunc occidendo
eos arbitrabantur se benefacere unde exemplum
est in paulo act. ix. qui impetravit litteras
a principibus sacerdotum in damascum ut si quos
invenisset huius vie viros ac mulieres vin-
ctos perduceret in ierusalem etc. talis autem cogi-
tacio actu fit ab infidelibus ideo dicit
Et hec facient vobis quia non noverunt pa-
trem neque me id est propter ignoranciam et incredulitatem
exemplum est in paulo .i. thi .i. qui fui blasphe-
mus et persecutor et contumeliosus sed ig-
norans feci in incredulitate Cont-
ingit hec mala animat discipulos predicendo
penas eis unde dicit Sed hec locutus sum vobis
ut cum venerit hora eorum quasi [illegible]
vos reminiscamini quia ego dixi vobis
Reminiscencia et memoria verborum dei mul-
tum valet ad ista mala perferenda cum
oblivio noceat ideo deuteronomio viii cave
ne quando obliviscaris domini dei tui et ne-
gligas mandata eius Recordacio
sermonis dei hominem erigit et dirigit
unde dicitur math. xxvi. Recordatus est
petrus verbi ihesu et egressus foras fle-
vit amare post remissionem et conversionem
ad dominum omnes [illegible] Sed queritur hic
primo de hoc quod dicit non noverunt me
cum tamen ipsi pharisei cognoverunt christum
quod sit verus quia dicitur math. xxi in parabola
de vinea illi cultores dixerunt hic
est heres venite occidamus eum Item
in luca dicitur nunc autem viderunt et oderunt
me quomodo fuerunt christum odientes Sed quod
hoc est quod act. iii. et nunc fratres scio
quia per ignoranciam fecistis sicut et principes vestri
quomodo principes per ignoranciam occiderunt
christum non quomodo cognoverunt Item .i. cor. ii
si cognovissent nunquam dominum glorie crucifixissent
quomodo non cognoverunt christum Iudei quod
christus et deus erat et messias sibi promissus
principes in lege doctores quomodo quod iudei

mali cognoverunt quod ipse erat christus eis pro-
missus et verax et innocens Sed quod esset
dei filius non cognoverunt Et ideo veritatem
agnitam impugnaverunt videntes [illegible]
ipsum non esse nec [illegible] statum eorum co-
cati sunt ut in eo dignitatem non cognoscerent
in quantum homo [illegible] ut quod dicit autem
quod cognoverunt autem quod non referenda est
cognitio ad diversa cogitata Alii referunt
ad diversa tempora quod in principio cognoverunt
Sed postmodum impugnando per maliciam
sua excecati sunt Item queritur de hoc quod dicit
Si non venissem et locutus fuissem peccatum
non haberent quomodo sic [illegible] illi qui
non audierunt et non crediderunt non damp-
nantur propter infidelitatem quod manifeste
falsum est quia nullus salvatur sine fide
Item pueri hic tyri et sydonii qui non
crediderunt non dampnabuntur quod manifeste
falsum est per testimonium christi [illegible]
quod per comparacionem diversa genera peccatorum
nomine peccati generaliter dantur intelligi
perpetue cum multa alia peccata in spiritum sanctum
quod tamen peccatum illam precedens ex-
cusacionem non habent igitur peccati intelligitur
hoc peccatum in spiritum sanctum quod [illegible] pertinaces
in peccato infidelitatis et hic non habuisset
iudei si solum remansisset in infidelitate
Si dominus non per aperta signa manife-
stasset eis Item queritur de hoc quod dicit
Si opera non fecissem in eis que nemo alius
fecit etc. illud videtur falsum quia maiora
et mirabiliora signa legimus in veteri
testamento legimus enim mare rubrum divisum
et iordanem [illegible] xl annis de celo
pastos mortuos suscitatos et mul-
ta talia Item ipse dominus dicit qui
credit in me maiora horum faciet
quomodo signum aperte non erat tantum non
signe potuit quod ipse esset sponte
Ad hoc glosa videtur quod non intelli-

de operibus miraculosis sed de mirabilibus
ut quod nato caeco dedit visum et quod ipse de
virgine natus et passus sed id non potuit
quia hec non erant eis nota propterea. Vel ali-
ter quia hic dicit quantum ad operum multitudinem
et diversitatem quia nullus unquam tot mira-
cula et tam bona et diversa fecit sicut
Christus. Vel sententia est [illegible] in hoc
quod dicit peccatum non haberent quia nec aliquis fecit quia
non erant deus sed ad eius invocationem
facta sunt. Christus autem fecit tamquam ille qui auctor
(quarto) Item quarto de hoc quod dicit viderunt
et oderunt me et patrem meum. Contra hoc
est quia sicut dicit Augustinus nullus creatura
potest odisse deum quod hic oderunt
patrem. Item nemo odit nisi quod novit
et supra dicit quod non noverunt patrem et ut
et in multis ergo deum non habebat odio.
Respondeo ad hoc dicendum primo ut distinguatur
odium quia est odium inimicitiae manifestae
conversum ad illum aliquid et sic nullus
potest odisse deum et est odium interpretativum
quo aliquis ad modum odientis se habet et
dicitur odisse animam suam qui facit
contra salutem propriam sic et dicitur odisse deum
qui voluntati eius adversatur. Aliter dicitur
quod deum est considerare ut summum bonum
a quo omne bonum et considerare ipsum ut
iustum et in suis operibus nullus potest
deum odisse nec odit nisi sic odit eum sed
quod iustus. Circa quintum obicit de Augustino
dicit quod illud Augustini valeat cum dicitur
illud verum est accipiendo odium sicut
expositum est. Quod obicit quod non cognoverunt
deum quod est cognitio certitudinis et claritatis
per speciem et hac nullus deum cognoscit nisi
sit comprehensor et est cognitio non certitudinis
sed enigmatis sed hac nullus deum cognoscit
nisi fidelis et est cognitio aestimationis
et hac infideles et multi mali cognoscunt
et sic cognoverunt patrem et per consequens odire
potuerunt. Item quinto de hoc quod dicit

venit hora ut omnis qui interficit vos
arbitretur se obsequium praestare deo. Sed contra
hoc illi qui occidebant apostolos bona
intentione occidebant. Ergo merebantur.
Si tu dicas quod non poterant bona intentione
sed illud falsum est quia mala in genere quae
non sunt mala sed sunt bona si praeter [illegible]
est occidere. Respondeo dicendum quod quaedam sunt opera
quae nullo modo bene possunt fieri ut mentiri
sicut dicit Augustinus quia mox nominata
coniuncta sunt malo ut dicit philosophus. Quaedam
autem sunt quae statim possunt bene fieri cum
adest bona intentio ut sunt bona in
genere. Quaedam quae non sunt bona sola
intentione nisi assit causa et ordo et talia
sunt occidere et consimilia unde quicumque
homo occidit alium pro deo nisi assit
ordo iudicii et causa nullo modo bene facit
et ideo non faciebat in apostolis quia iusta
causa et iustitia deerat. Haec autem (lectio)
vobis ab initio. Hic dominus verbis exhortationis
confirmat discipulos in fide et in dilectio-
ne. In hac parte incedit eos confirmare
in spei expectatione consolans eos
contra conturbationem et desolationem de suo
recessu. Et hec pars in tres partes secundum triplex
genus consolationis. Prima consolatio est ex
spiritus sancti missione. Secunda ex sua visibili
visione et hic distinguitur ibi. Modicum
et iam non videbitis me. Tertia est ex precis
exauditione ibi Amen amen dico vobis
si quid petieritis patrem etc. Ut ergo circa totam
litteram consolatur. Prima consolatio est ad
datam intelligentiam. Secunda ad laetitiam. Tertia
ad fiduciam et confidentiam. Prima respicit
rationalem. Secunda concupiscibilem. Tertia non
respicit irascibilem. Primo igitur consolatur
eos de spiritus missione et describit hanc
consolationem per hunc modum. Primo praemittit
discipulorum desolationem. Secundo spiritus sancti promissionem.
Tertio missi officium. Quarto missionis [illegible]

6

permittit ergo p° discipulos desolatos oracione
sui recessus cuius vere predictas amo-
nices fecerat io d'. hec aut vobis
ab inicio no dixi s' que predicta sunt
de spus sti missione z vita psecucione
qma vobisu eram cosolans vos
mea presencia z io no dicebat vobis
tristia unde aug. io. non pnt filii sponsi
lugere q'd diu cu illis est sponsus. Et nc
vado ad eu qui me misit. s' ad premi
deo vos predico et qo hc recessu sui
erant discipuli no diligentes in iqst°
s3 tristes unde d'. et neo ex vob' int
rogat me quo vadis audiebat z
no intelligebat z querere negligebat
z hoc est p tristicia. s3 q2 h' locuto'
sum vob' tristicia implevit cor vrm. Jug'
figur' habundancia tristicie q2 solito gsi
debant absencia xpi no absencie
fructu contra hoc d' thess. iiij no con
tristemini sicut z ceteri qui spem non
habent tales implentur tristicia ij co ij
cosolemini ne forte habundanciori ab
sorbeatur tristicia q'd hoc est tren iij
replevit me amaritudinibus inebriavit
me absinthio. s3 ego veritate vob' dico
hic tangitur s' spus sti promissio que
impletur in suo recessu ex q' debet co
solari io d'. s3 ego veritate dico vob' et
q. d ita tristamini s3 eos debetis co
solari de recessu meo expedit vob' ut
z ego vadam z io redd'. Si ei no
abiero pa no ve ad vos. s3 io hug
est q2 nisi fuitis desolati no cosola
bimini mt' v Bti qui lugent qm ipi
cosolabuntur Bnh delicata e nimis
divina cosolacio no eni datur hntibus
aliena. Si aut abiero mitta eum
ad vos q2 sublata cosolacione visibili
dabitur vob' cosolator invisibil' xxv iiij
ysa. Quem docebis scienciam z quem
intelligere facies auditum ablactatos a lacte avulsos ab uberibus z io hc
redditur hec v. omnis qui lactis e pti
ceps expers est sermonis iusticie p
vulus n' est. Et ad venit ille ar
tan' in'' ss officium tu p capacioz ad
mundanos z hc est arguere tu p cappa
cionem ad bonos z hc est docere officium
sig° p cappacionem ad malos exprimit
cu d'. Ille arguet mundu de pcco
z de iusticia z de iudicio z ipe salua
tor exponit. De pcco quidem q2 non
crediderunt in me z hc est pccm
infidelitatis de quo e. viij vos i
pcco vro moriemini si eni no credid'
quia ego sum moriemini in pcco vro et
de iusticia no q2 ad premi vado
z iam no videbitis me. glo no de insticia
q fecerunt s3 q nolunt imitari z hec
est iusticia fidei q credit q no vid'
io dicit qma ad premi vel z cu credit
q2 fides est sba rerum arg' no appa
ren sperandarum vel xj. hebr z hec est
iusticia s' fidei p q iustus salvatur
ro. iij arbitramur hoiem iustificari
p fidem sine opibus legis. De iudicio
aut q2 princeps mundi huius ia iudi
catus est. e. xij. nunc iudicium est
mundi nc pn' vel pt tu alr expo
arguere enim mundu hoc est manifestare
mundo s3 illud ephe. v. que arguuntur
a lume manifestantur p adventu spus
sti tria manifestata sunt mundo pccm
iusticia z iudicium pccm mundi iusticia
xpi iudicium dyaboli et io hoc tu
est q2 xpus erat redemptor mundi
dyaboli deceptor z mundus pccor quem
dius detinebatur a dya° p pccm infi
delitatis ephe vi° adversus mundi
rectores tenebrarum harum et de hc pcco
spus stus arguit mundu. Dn' ondit
ei suam infidelitatem arguit de pcco

Si ei no abiero paraclitus no veniet ad vos
greg' 2° dialo' in fine ac si apte dicatur
Si corpus no subtraho quis sit spus amoris n'
ondo z ni me desinatis corporaliter cernere nunq
me discetis spualiter amare

et ...
Concordat l[itte]ra d[omi]ni ... de pecc[at]o
q[ui]a no[n] crediderunt in me / xp[istu]s no[n] mu[n]du[m]
redemit p[er] a[m] iusticia[m] / q[ui]a et iustus
fuit [et] p[e]cc[at]a no[n] meruit / p[ro]cedo p[er]
mu[n]do ip[su]m salua[n]do in eius iusticie
attestacio[n]em sublimat[us] e[st] ad dextera[m]
p[at]ris / [et] s[ic] co[n]cordat l[itte]ra / de iusticia
s[cilicet] mea q[ui]a vado ad p[at]rem p[er] sublimac[i]o[n]e[m]
[et] h[ic] mu[n]do iusticie ... ij hu[m]iliauit
semet ip[su]m f[ac]t[us] obediens usq[ue] ad
morte[m] ... dya[bolus] no[n] mu[n]du[m] i[n]iuste
detinebat [et] i[n]iuste q[ui]a xp[istu]m p[u]g-
nabat io[dic]i iudicat[us] e[st] / q[ui]a amisit do-
minio i[n]ge[n]i[i] h[uma]nu[m] / [et] s[ic] co[n]cordat
ip[s]a l[itte]ra / de iudicio [autem] q[ui]a p[ri]nceps
mu[n]di ia[m] iudi[catus] e[st] i[d est] in cr[uc]e saluator[is]
vic[t]us fuit e[st] / legit[ur] g[o] s[ecundu]m l[itte]ram ar-
guet mu[n]du[m] de pecc[at]o s[cilicet] suo q[ui]a no[n]
crediderunt in me ... de iusticia s[cilicet] mea
q[ui]a ad p[at]rem va[do] i[d est] ... testio[n]em de iudi[cio]
s[cilicet] dya[bo]li q[ui]a p[ri]nceps ... mu[n]di ia[m]
iudicat[us] e[st] / Sic determinat offic[ium]
eius ad iudeos / deinde subiungit
offic[ium] eius ad discipulos / et h[oc] e[st]
doc[er]e / q[ui]a no[n] plene potuerunt doc[er]i in
p[re]sencia xp[ist]i ideo d[icit] adhuc habeo
vob[is] multa dic[er]e s[ed] no[n] pot[es]tis portare mo[do]
[et] io ... erat q[ui]a adhuc carnales
erat vnde i[a] cor[inthios] iij no[n] potui vob[is]
loq[ui] q[uas]i sp[irit]ualib[us] / s[ed] q[uas]i carnalib[us] no[n]
du[m] e[ni]m potestis / s[ed] nec adhuc p[otes]tis
...ista carnalitas remoue[n]da e[ra]t /
p[er] aduentu[m] sp[iritu]s subiungit cu[m] aute[m]
venerit i[lle] sp[iritu]s v[er]itatis docebit vos
om[n]em v[er]itatem vn[de] i cor[inthios] iij vnctio
docebit vos de omnib[us] [et] q[uod] doceat
v[er]itate[m] audit p[er] h[oc] q[uod] no[n] a se / s[ed] ab a[lio]
p[ro]pt[er]ea d[icit] no[n] e[ni]m loq[ue]t[ur] a semetip[s]o
s[ed] cu[m] dya[bo]l[us] q[ui] m[en]dax / [et] p[at]er eius /
e[st] viij cu[m] loq[ui]t[ur] mendaciu[m] ex p[ro]p[r]iis
loq[ui]t[ur] s[ed] quecu[m]q[ue] audiet loq[ue]t[ur]

morte[m] at cruc[is]
p[ro]pt[er] q[uo]d et deus e[um]
exaltauit

... passu[m] ... salute[m] ... meritis passi[oni]s et morte[m] ... exigit te iusticia vado ad p[at]rem ... me exalt[et] ad dexteram sua[m]

... a[nte] ... p[at]re et filio lo[quitur]

io v[er]o loq[ue]t[ur] s[ecundu]m p[r]i[n]c[i]pio viij q[ui] me misit me
verax e[st] / et ego q[ue] audiui ab eo
h[ec] loquor / nec t[ame]n docebit v[er]itatem
de p[re]t[er]itis s[ed] et[iam] de futuris vnde [et] q[ue]
ventura s[un]t annunciabit vob[is] / vnde
i[a] thi[mot] iiij sp[iritu]s manifeste d[icit] q[uod] in
nouissi[mi]s dieb[us] discedent q[ui]da[m] a fide l[itte]ra
Ille me clarificabit tam[en] h[ic] in s[ancto]
sp[irit]u no[n] s[un]t p[ri]ncipiu[m] [et] h[oc] q[uia]d[am] no[n] t[ame]n
e[st] p[ate]r vn[us] [et] filius [et] io s[ic]ut fili[us]
q[ui]a p[ro]cedit a p[at]re clarificat i[n] suis
op[er]ib[us] p[at]rem a quo e[st] / Sic [et] sp[iritu]s s[anctus]
filiu[m] / p[ro]pt[er]ea d[icit] Ille me clarificat de-
et io reddit q[ui]a de meo accipi[et]
et [et] annunciabit vob[is] cu[m] sp[iritu]s s[anctus]
simplex s[i]t simp[lex] e[st] / q[ui]cq[ui]d h[abe]t / s[ed] si
accipit aliq[ui]d a filio totu[m] accipit /
[et] io seq[ui]t[ur] q[uod] a filio p[ro]cedit / s[ed] ne
credas ex h[oc] q[uod] ab ip[s]o solo p[ro]cedat
vel ab ip[s]o p[ri]ncipali / ideo d[icit] q[uod] ab
ip[s]o p[ro]cedit, vna cu[m] p[ro]cedit a patre
p[ro]pt[er]ea subdit om[n]ia q[ue]cu[m]q[ue] h[abe]t p[ate]r l[itte]ra
mea sunt i[oh] xvij o[mn]ia mea tua
s[un]t / p[ro]pt[er]ea dixi vob[is] q[ui]a de meo
accipiet [et] annu[n]ciabit / vob[is] de meo /
q[uod] tu a p[at]re accepi / Sic sp[iritu]s s[anctus]
enunciat filiu[m] a q[u]o p[ro]cedit sicut [et]
filius p[at]rem e[st] i[d est] vnigenitus filius
q[ui] e[st] in sinu p[at]ris ip[s]e enarrauit
S[ed] q[ueri]t[ur] h[ic] p[ri]mo de h[oc] q[uod] d[icit] nemo ex
vob[is] interrogat me q[u]o vadis ut q[uo]d
e[st] xiij d[icit] ei petrus d[omi]ne q[u]o vadis
R[espon]d[eo] d[icendu]m q[uod] d[omi]n[u]s ibat ad ignomi[ni]am
passionis ibat ad gl[or]iam resurrec[ti]o[n]is
[et] cu[m] p[ri]us loq[ue]ret[ur] q[uod] iret ad passio[nem]
q[ue]sivit petrus quo vadis s[ed] modo
vult eis dic[er]e q[uod] vadit ad gl[or]iam
resurrec[ti]o[n]is vnde vado ad eu[m] q[ui] misit
me [et] ip[s]i t[ame]n turbati e[ra]nt de iti-
ne[re] ad passio[n]em q[uod] n[on] cogitabat de

gla· io de hac no cupiebat s3 dns
volebat q crent in ipos cplacet
¶ Item qui dr hic Si ego no abiero
pa· no· ve ad vos· vr ex hoc q xpc
no fuit copns qr spm mitte no pote
rat nisi recolli iret Si tu dicas q
hoc no fuit ppr xpi inpotm s3 pter
discipulor ineptitudinem / Contra hoc e
qr xpi pntia potius disponebat
ad gram qm impediret q p3 qr an
adventu xpi no fuit temp gre· s3
post / Dr q impediebant qr car-
nali ipm amabat s3 hoc n est
qr· in illo amore no peccabat g no
repugnabat gre vnde sic mae
bat in caritate / Si tu dicas q no
repugnat ut in qpo s3 tn ut impe
diens hoc n est qr· qn aliqs amat
aliqd sensibile z spuale simul di
legat qr dilectio nalis inpedit spuale
¶ / Ite dr q triplex ex ca no fuit da
tus spus s· an ascensionem xi / Una ro
est ex pte susceptorum qr cpolati se
sibili pntia corpali xpi no desi
derabat alia cpolom / Deus aut no vult
dona sua cotepni z io no dat nisi
indigentibus io optuit ab eis vr separi
¶ Alia ro ex pte mittentis qr no debz
mitti z ditare suos fideles nisi ipe
appeat glorius io dr Jo vij spus
no dum erat datus qr ihus no dum
erat glificatus ¶ Tercia ro ex parte
utriusq qr adhuc manebat inimicicie
int nos z deum z io pus optuit fieri
recociliacom q spus s· donacom / io
pus optuit xpm pati q spm scm
mitti ¶ Item qui dr hic q dr q cu
venit spus docebit vos omz veritatem
pro vr male dici q docebat qr doce
e actus sapie z sapia aptur filio
no spui ¶ Item quo docebit omnez

vitate s3 m hoc videt q apli scivert
geometriam z omnes artes z idem
sthm e qr r sciebat male gramatica
vnde aplus dicebat Et si imperitus
sermone no tn scia / Rndeo dicendum q docere
totius veritatis tm alij attribuitur filio
z expiencie z donacois z hoc attribuitur
invocacom spus s· z de hac loquitur z psert
p3 solo ad sequens intelligit enim no
de omni veritate simplr s3 si pietate
z hc vitas e nca ad salutem q plene
cognoverunt apli / vel dicendum q no intel
ligit hoc s q omnes dixerunt p singulis
generum s3 p gnibus singlorum / est enim veritas
doctrine vite z iustitie / et has docuit Nam
de veritate doctrine mt xxij magister
scimus qr verax es etc / De vitate vite
ysa xxxviij memento dne quo am-
bulaverim coram te in veritate / De veritate
iustitie pu xviij accipe psonam in
iudicio no est bonum ut declinare a vero in
¶ Item qui de hoc q dr de meo accipiet
vr sthm qr si spus e deus n non
pt hre q n pt amplius accipe q e
g q dr de meo accipiet ¶ Item qui
de ratione dum hoc peccat magis dixi de
meo accipiet qr cum q hz pr mea sunt
dixit sic dixerunt p eccentibus aut p ppe
tatibus Si p ppetatibus sthm e qr filius
no hz inaspirabilitatem Si p eccentibus s3 ex
hoc no sequitur q si spus s· pcedat a
pre / q ppr hoc pcedat a filio / qr pcede
est psonale / p eandem rom posset dici /
spus s / de filio / de meo accipiet / qr
cum q hz pr hz spus s· / / ad hoc ridz
greci q duplex est spus sti pcessio /
/ eterna s· z tpalis / sed qu ad eterna a solo
pre / z sic accipit a pre / z no a filio /
s3 quo ad tpalem a filio pcedit / Im
cuiq rei testiom dr accipiet / qr tpal
pcedit / z rom sui erroris accipiunt

ab hoc sermone dixit / quia dixit alibi dicit /
quod mittet spiritum sanctum / similiter magister dicit quod
a se procedat / sed quod a patre / Sed tamen substantia
pace sua non dicit / quia sciat post explicat
spiritus sanctus / accipit a filio / quod accipit
quod accipiat hoc non est aliud quam ipse et
simpliciter sit / igitur sic accipit quod potest acci
pere a tempore / et non esse temporalis propterea dicit
quod spiritus sanctus procedit a filio eternaliter
et temporaliter mittitur incarnatione eo modo
quo dicit accipiet unde in glossa quod eternitas
comprehendit omne tempus propter diversas
proprietates / unde de futuro dicit accipiet
quia nondum accipiat sed quia non desinit
dicit tamen quod accipiet idem est ac si diceret
se accepisse narrabit / Ad aliud dicendum quod
illa non est non cogens quare spiritus sanctus
procedit a filio / Sed illa est non dicit quo
scilicet modo accipiet / non quia de ipso
concludendo primum Sed quia filius cum patre
unde eadem ratione dicendum est quod dicit omnia que
habet pater mea sunt. Modicum et iam non vide
bitis me hoc est post passionem non comparat
eos ex sua promissione visitationis et proce
dit in hac parte secundum hunc modum / primo ponit
visitationis Christi promissionem / secundo discipulorum
dubitationem / tertio vero dubitationis explana
tionem ex explicatione / primo non quod ad aspectum
visitationem quia promittit primo post suum re
cessum propterea dicit Modicum et iam non vide
bitis me quia recedam a vobis scilicet et iterum mo
dicum et videbitis me quia statim post
passionem visitando erat eos unde mo
dicum erat usque ad passionem in quo debebat
non videri / et modicum a passione usque ad
resurrectionem in quo debebat eis apparere ypsa. Similiter
ad propositum et in modico de hoc et et
in mansionibus magnis congregabo et
vobis quia non erant eum visum reddit
quia vado ad patrem / Alii exponunt de
visione per gloriam ut sit sensus quia modicum
tempus erat usque ad recessum Christi et

ascensum ad patrem et iterum modicum usque
ad adventum eius ad eos ut assumat
eos ad gloriam unde capitulo xiiii et si abi
ero et preparavero vobis locum iterum venio
et accipiam vos ad me ipsum ut ubi sum
ego et vos sitis / Dixerunt ergo ex discipulis
eius / hic tangitur secundo scilicet discipulorum dubitatio
que procedebat ex hoc quod dixerat
in modico non videbitis et videbitis
propter quod dicit Dixerunt ergo ex discipulis
eius ad invicem quid est hoc quod dicit
nobis modicum et non videbitis me et iterum
modicum / De hoc dubitant primo videntur
dicere duo contraria et de secundo
dubitant scilicet quo modo intelligitur / unde et quia
vado ad patrem nesciebant enim quo
intelligeret hoc dubitabant de sequenti
ubi / Dicebant ergo quid est hoc quod dicit
nobis modicum nescimus quid loquitur
nesciebant quid per hoc volebat dicere
per unum habebant ad hoc nos sic
intelligendum est / Cognovit autem Ihesus
hic tangitur tertio scilicet dubitationis amotio
que facta est per magistrum animarum discipulorum
propter quod dicit Cognovit autem Ihesus
quia volebat interrogare eum capitulo xxi
Ecclesiastici dicit plus lucidiores super solem et
et capitulo xlii omne cor intelligitur
ab illo et vias illius quis intelligit
et preveniens ipsorum dubitationem sine
interrogatione et dixit eis De hoc
queritis inter vos quia dixi nobis
modicum et non videbitis me et iterum
modicum et videbitis me / hic dubitationem
satisfacit ostendens duplex tempus
scilicet tribulationis et consolationis / et propter unum
dicit non videbitis / et propter aliud videbitis
et propter hoc non fuit contrarium quia non referuntur
ad idem tempus sed propter diversa tempora vobis
dictum est modicum propterea dicit Amen
amen dico vobis quia plorabitis et flebitis

nos plorabitis / flebitis autem
pro tempore in quo me non videbitis et ideo
beati lugentes Bene beati qui nunc fletis quia
ridebitis / Mundus autem gaudebit vos
autem contristabimini / Mundus gaudet
Job xxi Gaudent ad sonitum organi
Sed boni contristantur i. per modicum
nunc si oportet contristari in variis tempta
tionibus Sed tristicia vestra vertetur in
gaudium / et ideo dictum est modicum
et videbitis me Tob. post lacrimacionem et fle
tum exultacionem infundis etc. dicitur Ecc.
vii Cor sapientium ubi tristicia est /
et cor stultorum ubi leticia est / Mulier
autem cum parit tristiciam habet quod exposi
tum et exemplificatum est hic quod cito
in modico tempore tristicia convertetur in
gaudium / et est exemplum de muliere par
turiente / que cum parit contristatur / quamvis
bonum faciat / Sed cum peperit gaudet /
statim propterea dicitur Mulier autem cum parit
tristiciam habet / quia venit hora eius pa
riendi quam adhuc vellet differri
propter dolorem / quia vehemens dolor est in partu
ricione ysa. xiii q. parturientes do
lebunt et i. thess. v. Et sicut dolor
in utero habentis et non effugiet Cum
autem peperit puerum / al. filium iam non memi
nit pressure propter gaudium quia natus est homo in mundum
propter gaudium quod habet de prole Gen. xxi
Risum fecit michi dominus et quicumque
audierit congaudebit michi dicitur domus para
Et vos igitur hic est exemplum ad apostolos
qui tunc contristabantur scilicet in Christi passione
sed gavisuri erant in eius glorificacione
sive resurreccione propter quod dicit Et vos igitur
nunc quidem tristiciam habetis et hec de re
cessu sponsi Mat. ix Venient dies
quando auferetur ab eis sponsus et tunc

lugebunt Sed ista tristicia modicum
durabit ideo dicit Iterum autem vi
debo vos et gaudebit cor vestrum
Jo. xx Gavisi sunt discipuli viso domino
et hoc non ad tempus sed in eternum et ideo
dicit / et gaudium vestrum nemo tollet
a vobis quia Christus qui erat causa gaudii
resurgens a mortuis iam non moritur
v. apoc. Absterget deus omnem lacrimam
ab oculis eorum etc. et tunc erunt timentes
quomodo nunc turbabunt nos ut modo
dicit Et in illo die non me roga
bitis quicquam i. non interrogabitis sed hoc refertur
ad diem glorie vestre quia tunc omnia videbitis
clare ysa. liiii ponam universos filios
tuos doctos a domino et autem intelli
gatur post glorificacionem Christi ad hoc verum
est quia tunc habuerunt internum doctorem
juxta illud quod dictum est Jo. e. eum venit
docebit vos omnem veritatem et nota do
cebit vos de omnibus Vel non rogabitis
quia non indigebitis sed erit verum quia
adventum omnia succedunt Sed quare
hic primo dicit hoc quod dicit / modicum et non
videbitis me quia vado ad patrem Responsio
Mat. ult. Ecce ego vobiscum sum usque ad
consummacionem seculi Item quare et quod dicit modicum
dicit et videbitis me Responsio Jo. e. ad
patrem vado quia iam non videbitis me
quod recedit et manet / ver. / et non ver.
... quod in Christo est esse divinum / et
humanum / et visibile et invisibile / et visi
bile mitissimum / et gloriosum Quantum igitur ad
esse divinum numquam recedit ab electis / quantum
ad esse humanum et invisibile sub sacramento
non relinquet usque ad consummacionem seculi /
quantum ad esse humanum visibile et passibile
non relinquet usque ad consummacionem
seculi ad esse humanum visibile et
passibile relinquit in passione / quia
non postea fuit passibilis nec ...

lec

lec

lec

et

[illegible]

lec

et

lec

... dicitur quod in illo die non me rogabitis quicquam ...

8a

q. a

G

J

cis ut passibiles p(er)a quisatu(m). Item
quer(itur) de h(oc) q(uo)d dicit plorabitis (et) flebitis
uos utrum quer(itur) utrum ap(osto)li in illa tristicia
meruerunt uel demeruerunt q(uo)d meru
erunt u(idetur) q(uia) dic(itur) ij thi(moth) ij. Si conpatim(ur)
(et) conregnabimus ergo conpati erat eis
meritorium. Item tristicia mala conu(er)titur
in maiorem tristiciam, sed illa q(ue) conu(er)titur
in gaudium illa m(agis) bona tristicia
est. Sed tristicia ap(osto)lorum conu(er)sa in gau
dium ergo fuit bona (et) meritoria / contra hoc
est q(uia) aut uolebat q(uod) (christus) moreretur aut
non. Si non / tunc peccabat / unde pe
trus de hoc fuit reprehensus / Si non
uolebat ergo non dolebat. Item u(idetur)
p(er) textum q(uia) d(omin)us hortatur eos ut non
turbentur. Sed d(omin)us non dehortatur
bonum ergo turbari non est bonum. Item
c(apitulo) xiiij dic(it) Si diligitis me gau
deretis ergo gauderet erat de passione
Si quis tristatur uel gaudet (con)tra inor
dinate contristatur / ergo ap(osto)li inordinate
(et) culpabiliter turbabantur. R(esponsio) Dicendum
q(uod) duplex est indicare de tristicia
(con)sit s(cilicet) ex parte originis tristicia
ortum h(abe)t ex dilectione, quedam igitur ex
dilectione uoluptuosa (et) carnali sicut
gulosus tristatur in amissione boni
morselli. Quedam ex naturali ut ani(m)a in
separacione a corpore / aut in morte
filij. Quedam ex sociali ut tristatur
amicus qui corporali stringit ab a
mico cuius consorcio placet. Quedam
ex spirituali ut qui deum diligit contri(s)tatur
(et) conpatitur pacienti / prima tristicia est
culpabilis s(ecun)da (et) tercia supportabilis / Sed
4 quarta (christum) diligebat s(ecundum) amore
sociali quo diligit deus socium et non
uult ab eo separari (et) amore spirituali
et sic fuit in eis tristicia quedam
laudabilis / qua conpaciebatur (christo)
(et) quedam supportabilis qua nolebant separari
a (christo). Ex parte modi contristandi intelligitur
q(uod) modus duplex est in tristicia unde
d(icit) ap(osto)lus non contristemini (et)c. / unde debet
tristicia conpari gaudio et sic ad
hoc concesserunt ap(osto)li (et) reprehensibiles
fuerunt. Sed ina (?) nullo modo gaudebat /
ymo ut desperantes dolebant / et
contra ad hunc modum hortabatur d(omin)us
ubi non contristarentur / hortabatur ut
gauderent / unde Cris(ostomus) magna est
tristicia tyrannis / (et) multa nobis uirili
tate opus est / ut nos resistamus
huic passioni / (et) q(uod) utile castifica
tes quod est superfluum dimittamus
Ideo laudabiles erant in tristicia
s(ed) uituperabiles in modo. Amen amen
dico uobis / h(ic) est tercia pars capituli in qua
d(omin)us discipulos consolatur expeticionum
suarum exaudicione et procedit in hac
parte p(er) hunc modum / primo nota diuinam
liberalis p(ro)missio / s(ecund)o nota discipulorum
consolacio ibi d(omin)us ei discipuli eius (et)c.
primo igitur dicendum sit / primo nota diui
liberalitas ad p(ro)mittendum / s(ecund)o temporis oppor
tunitas ad petendum / iij(o) uoluntatis
p(ro)mptitas ad exaudiendum / primo nota diui
liberalitas ad p(ro)mittendum sub certitudine
(christus) q(uia) dic(it) amen amen dico uobis s(cilicet)
signum est certitudinis / Si quid pecieritis pa
trem in nomine meo dabit uobis. Si quid i(d est) si aliquid
illud aliquid est uita eterna unde Aug(ustinus)
comodi aliud petitur nichil petitur
non q(uia) res nulla omnino sit / s(ed) q(uia) in tante
rei conparacione comodi conpetitur nichil
est ut in can(oni)ca Jaco(bi) / Si quis indiget
sapiencia postulet a deo qui dat omnibus
affluenter (et) non inproperat (et) dabitur ei
usque modo non petistis q(ui)a q(uod) hic tangitur hic
s(ecund)o s(cilicet) oportunitas temporis ad petendum que
hactenus non fuit / s(ed) deincepe

res q(uam) petitur sit naturalis ei quod
petere sit utilis . peciistis non tamen debitum cogitistis
petitio sit ex concordia quod peciistis non solum unus petat
sit conplena fiducia patrem
ex amore fiat (et) laude diuina patre
sit pro uobis in nomine meo
sit deuota dulcis in nomine meo
sit perseuerans longanimis dabit
sit conmune necessitatis uobis

non addideris conandi omnis . ut

erat futura ppca dr vsq mo no petis
qcq in noie meo q no erat tpus op
tunu q dns ipe erat cu eis qmorā
dabat vnde Jo xvii cu essem cu eis
ego fuabam eos in noie tuo s3 amo
nemt tpus petendi io dr petite
z accipietis ut gaudium vrm sit plenu q2
oms mea petitio ad gaudiu illud
refri d3 hc gaudiu qsistit i dotib3
aie z corpis de quo ysa vlt vide
bitis z gaudebit cor vrm et ossa
vra q herba germinabunt z q tpus aptu
ad petend adueniet p3 q usq mo
nescierunt nec cognouit a q deret
pete e3 mo qgnosceret io dr hc in
puerbiis locutus su vobis io in silib3
q2 t corp in erro potui vb loqui q
spualib3 s3 q carnalib3 e3 venit hō
ra ia no in puerbiis loqr vob sz aul
te f. ex pala de patre meo annūcia
vob hō ysta erat tpus missōne
s. s. In illo die hc est in illo tpe In
noie meo petitis q tūc me z prem
cognoscetis vnde Jo xxxi no dic3
vir fri suo cognosce dnm omes n
cognoscent me a minimo usq ad
maximu z hc fuit in tpe post accep
s. s. qui no tm docebat s3 z pete co
pellebat ro vbi spus postulat p
nob gemitib3 inenarrabilib3 i postu
lare facit Et no dico vob no h in
f ad exaudiend puptitudo q patri
erat qaudire aplos rogantes sn
aliq intercessore medio ppca dr Et
no dico vob q ego rogabo prem
de vob q no oz ipe n pr amat
uos z io libent exaudit z ro hu
est q vos me amastis Jo xiiii qui
diligit me diliget a patre meo no
solu amor erat in eis s3 z fides
[illegible] in pic [illegible] adiuua [illegible] exprimit [illegible]
[illegible] ad dm [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] amicicia dei
[illegible] amat [illegible]

Et credidistis q a deo exiui et me
rito fidei meruit exaudiri q dr Mt
xxi omnia que petieritis in nomine
meo credentes accipietis q q2 cre
didistis meruit exaudiri s3 usq tunc
sufficeret crede q exisset a deo dem
ceps oportebat crede q rediret ad
deu vnde ad fidem in eos psicienda
subdit Exiui a patre z veni i mundu
exiui p eterna gnacom veni p incar
nacom z hc credidistis vnde Mt xvi
tu es xps filius dei viui q i hc mu
do venit iterum relinquo mundu p passionem
et vado ad prem p glorificationem ne
vnde cu resurrexisset misit disciplis
suis dice p mariam Jo xx dic frib3
meis ascendam ad pa me e pa u
vr de hiis duob3 dr in ps a summo
celo egress eius z occ eius usq ad
sumu eius Dicunt ei discipuli postqm
pdicta xpi pmissio hic po disti
qsolacio que describit hc ordine quo
no corp qsolo deinde q decapitula
pomt eos instructos in q hactenus
habebat pomi corp qfirmatos quo igit
insinuat disciplos qsolo q habebat
de vbis dni q ia intellexerant z
ia tpus qsolomis pmissum adesse
credebat p q dicit Dicunt ei disci
puli eius ecce nunc pala loqris z puerbiu nl
dicis z ita nemt tpus de q dicit
venit hō ut ia no in puerbiis loqr
vob s3 pala annunciabo nunc scimus
q scis oia z no e opus ut quis
te interroget z ita nemt de q dixisti
e in illo die me no interrogabitis
qcq In hc credimus q a deo existi
q oia nosti e hi nos credimus z
cognouimus q tu es xps filius dei viui ecce
solius dei est scire occulta Jo xvii
scrutans corda z renes z inscrutabile

quis cognosceret illos ego devici / Respondit
eis ihesus tangit hic primo discipulorum
eruditionem quia cum ex sermone domini confor-
tati crederent se consolatos et in fide
perfectos docet eos dominus similia sape-
rent se fecit per ideo respondit verbo
eorum ut eos corrigat propterea dicit Respondit
eis ihesus modo creditis .i. iactatis vos
dicentes quod creditis. Ecce venit hora et
iam venit ut dispergamini unusquisque
in propria .i. ut dispergemini (separemini) ita quod unusquisque
in propria quia unus cum altero non remansit
nec fide nec corpore zach. xiii percute
pastorem et dispergentur oves gregis
et me solum relinquetis / ysa. lxiii torcu-
lar calcavi solus et de gentibus
non est vir mecum sed hec similitudo
non erat pro defectu divini auxilii sed
humani ideo dicit sed et non sum solus quia pa-
ter mecum est. Io. viii. qui me misit mecum
est et non reliquit me solum nec est
contra quod dicit in ps. ut quid dereliquisti
me quia illud intelligitur de expositione
ad penam / Hec locutus sum vobis tan-
git iiii. discipulorum quia predixerat disper-
sionem futuram subiungit consolationem quia hec
non dicebat ut disparerent sed ut per
confidentiam pacem haberent / propterea dicit
hec locutus sum vobis ut in me pacem
habeatis de qua ysa. lxvi declinabo
super eam flumen pacis ad hanc pacem
non venitur nisi per pressuras ideo dicit
In mundo pressuram habebitis act. xiiii per multas
tribulationes oportet nos intrare in regnum celorum
In hiis pressuris non est desperandum ideo
subdit Sed confidite ego vici mundum
.i. cor. xv gratias deo qui dedit nobis
victoriam per ihesum christum dominum nostrum hanc
victoriam adipiscuntur credentes in
christum .i. io. ult. hec est victoria que
vincit mundum fides nostra / Sed quia hic

primo de hoc quod dicit Si quid petieritis pa-
trem in nomine meo dabit vobis. Queritur cum illud vi-
deatur contradicere viiii c. et xv. et supra ut notatur
xvi. Videtur quod superfluum sit in verbis quia
nichil fuit superfluum quare totiens dicit
Item quia hic dicit sicut paulus
petiit stimulum amoveri a se
et non optinuit ii cor. xii. Ad hoc
dicendum quod si petitur et non exau-
ditur quod est quod dicit Iac. iiii. / Respondeo dicendum
quod ad hoc quod aliqua oratio sit digna ad ex-
audiendum exauditione / requiritur quod orans
sit dignus / sit assiduus / quod petat
quod sit ad salutem / quod petat pro se / hiis quatuor
conditionibus concurrentibus intelligitur promissio
et tunc non fallit quin exaudiatur / ad hoc
autem quod sit dignus necesse est quod habeat fi-
dem spem et caritatem ideo in ista promissio
facta est primo nomine fidei secundo caritatis
et hic iam tertio spei / ad hoc quod sit assiduus
necesse est quod pluries petat ideo multotiens
iteravit Si quid petieritis ut ostenderet
multotiens idem esse petendum / tercium
est quod petitio sua sit salutaris / ideo
pro hoc dicit Si quid petieritis in nomine meo dabit
hoc est in re nominis quia ihesus salus
petere in nomine ihesu hoc est petere quod est
ad salutem et ideo paulus non fuit ex-
auditus / iiii. pro se ideo dicit dabit vobis
non dicit dabit aliis sed vobis / Queritur
de hoc quod dicit quia dicitur mar. iiii. vobis datum
est nosse misterium regni dei ceteris autem
in parabolis ergo non debebat discipulis
suis loqui in proverbiis / Item quomodo loquitur
in proverbiis quia statim sequitur ecce pala-
loqueris et proverbium nullum dicis ergo aut distin-
guendum vel dicendum / Item cum ipsi haberent
modicum intellectum quare in proverbiis
et occulte eis loquebatur Videtur quod intellectum
amitterent ... ergo dicitur quod in proverbiis alii
dicunt parabolica alii de obscura

sina dns in sermonibus parabolice loquebatur
breviter cum nobis discipulis loquebatur in obscuris
sermonibus scilicet quod in parabolis ut vide
tes non viderent / aplis in obscuris sermonibus
ut intelligentes postmodum magis
doctrina placeat sicut dicit augustinus in libro
doctrina xpiana / et quod dixerunt discipuli
quod palam loquebatur dixerunt tamen non intel
ligentes quia credebant se ipsum intelligere
et non intelligebant / et dicebat quare dice
bat discipulis eorum non intelligebant
[illegible] quod tunc aliquo modo cogitabat sed post
modum per adventum spiritus sancti qui verba xpi postu
lavit clare viderunt sicut quis magis
diligit ad oculum quam intelligit quod
sit omnino apertum esset / Item quare dicitur
quod discipuli dicunt nunc scimus quia scis
omnia per quod sciebat discipuli quia dominus sciret
omnia Item quid est quod sequitur quia non
est opus ut quisquam te interroget ymmo
videtur contrarium esset quia si scit omnia tunc est
bonus doctor et a quo [illegible] quare
[illegible] quod ideo sciebat quod ipse sciret
omnia quia non erat opus ut quisquam eum
interrogaret exprimendo dubitacionem
suam ipse enim sciebat de quo ipsi du
bitarent et hoc quidem non poterat nisi
esset scrutans corda / ut deus et ideo
omnia sciebat et quod non esset opus ut
quis ei aperiret suam dubitacionem sciebat
bat per hoc quod ipsi primo dubitaverant
de hoc quod dixerat modicum et ipse non
expectabat interrogacionem sed preveniebat
quia nolebat eum interrogare et satisfecit
ideo modo dicunt nunc scimus etc.
et levatis [oculis] eius domini
discipulos confortavit etc.
dicionis verbo. Hic confortat eos oracionis
subsidio et hoc facit in pulcro exemplo
in quo ponitur ordo / et hic primo tamen
iiij^or partes / In prima dominus sibi petit

claritatis manifestacionem / In secunda aplis
petit sanctitatis confirmacionem ibi pater
manifestavi nomen tuum / In tercia cre
dentibus per aplos petit confortacionem
Secunda ibi [tamen] non pro eis tantum autem rogo
sed et pro eis qui credituri sunt etc. / In
quarta tamen hiis quam illis perpetuitatem
glorie ibi pater quos dedisti michi
volo / primo igitur sibi petit claritatis
sue manifestacionem / hoc ordine primo
ponitur petendi vel orandi modus / secundo
peticionis fructus / iii^o exaudicionis
iiij^o ipsa peticio / petendi igitur modus
insinuatur in hoc quod xpc devote pete
bat et inde in cuius signum oculos ad
celum levabat propterea dicitur hec verba
est ihesus que predicta sunt. Et sublevatis
oculis in celum per devocionem. [illegible] xi ihesus
sursum elevatis oculis in celum pater
gracias tibi ago qui audisti me / pe
tite levavi oculos meos in quem habitas in celis
Tren iii^o levemus corda nostra cum
manibus ad dominum / [illegible] denote
et humiliter unde sequitur dicit pater
dominum vocat patrem quia ipsum honoravit
ut patrem / [illegible] honorifico pa
trem et vos inhonorastis me / petit et
districte ideo dicit venit hora clarifica
filium tuum / districte petebat quia tunc
clarificari petebat quando oportunitas
temporis advenit de hac hora supra
dictum est [illegible]. et sicut non dum venit
hora mea ideo clarificari per miracula
nolebat / sed cum hora sua venit clari[ficari]
petebat In hoc igitur modo orandi in
struimur ut nos eciam devote
humiliter et districte [illegible] tu [illegible]
hic peticionis fructus et hic dupliciter
scilicet dominum nominis manifestacionem et nostra beatitudo

per manifestationem diuine nature dicit. Ut fi-
lius tuus. Ita pater clarifica me sic
filius tuus clarificet te / quia per hoc moriebatur
unde Ioh. xij Pater clarifica nomen tuum.
Alius fructus est ista glorificatio
per quod dicit Sicut dedisti ei potestatem
omnis carnis .i. unde quod dedisti ei
potestatem omnis carnis ad saluandam
omnem carnem quantum ad illos data est in
omni potestas in celo et in terra.
et hoc ad salutem. Ut omne quod dedisti
ei per predestinationem scilicet det eis uitam
eternam per glorificationem. Et post est. Hec
est uoluntas patris mei qui misit me
ut omne quod dedit michi non perdam ex eo
sed resuscitem illud in nouissimo die. Et ex-
planat quid sit ista uita eterna. Hec est
autem inquit uita eterna ut cognoscant te
solum deum uerum et quem misisti Iesum Christum.
iij reg. x. Beati uiri tui et beati serui tui
hij qui stant coram te semper et audiunt
sapientiam tuam. Nosse te consummata iusticia
est. Sapientie xv. Et glorificatio est quia
iusticia consummata quia scire iusticiam
tuam et ueritatem est radix immortalitatis
et ideo uite eterne. Ego te clarificaui
nomine hec iiij pars scilicet commendatio et hec e-
rat inicium quo incipiebat clarifi-
cari siue glorificari. Ideo dicit Ego te clari-
ficaui super terram per hoc incepit ante
clarificari. Opus consummaui quod
dedisti michi ut faciam. Vel scilicet
quod consummauit quia usque ad mortem obe-
diuit. Luc. xij Baptismo habeo baptizari et
quomodo coartor usque dum perficiatur. De
hac consummatione Heb. ij. Decebat eum
propter quem omnia et per quem omnia qui multos
filios adduxerat in gloriam auctorem
salutis eorum per passionem consummare.
et quia totum fecerat quod ex parte
dei debebat. Et nunc clarifica

Glosa consummaui quia certus
eram quod complerem
in parte consummaui

pater tu me tangit hec .iiij. scilicet ipsa pe-
ticio qua petit claritatem siue maiestatem
per quod dicit Et nunc clarifica tu me
pater apud temetipsum claritate
quam habui priusquam mundus fieret apud
te .i. illa claritate manifesta ubi
fuit ab eterno sicut est coequalis antequam
mundus fieret ita sit aliis manifesta
per quod in c. dicitur Ego clarificatus sum
in eis .i. in apostolis quia ipsi cognoscebant
ipsum eundem patri. Ioh. xvi in credendo
quia a deo existi. Ioh. i. Verbum erat apud
deum scilicet equale deum et deus erat uerbum.
Queritur de hoc quod filius orat quod si
orare est indigentis et impotentis et
filius orat. Patet ergo non est omnipotens. Si tu
dicas quod orat secundum quod homo hoc michi est
quia quid meruit acceptionis. Responsio dicendum
quod ipse orauit secundum quod homo secundum naturam
humanam non orare poterat et si dignus
erat per gratiam nichil impediebat hoc
ipsum meritorie operari certe uerum patiendo
et orando meruit glorificari sed non fuit
de indebito debitum facere. Sed de debito
uno modo facere debitum pluribus. Item
quia de hac petitione pater clarifica uel
glorifica filium tuum. Contra est uerum Ego gloriam
meam non quero. Ergo non debebat querere propriam
gloriam petere uel propriam claritatem. Item
secundum quod nunc hoc petit secundum diuinam non quia
dicit paulo post clarifica me claritate quam
habui priusquam mundus fieret. Hoc non poterit
esse secundum humanam naturam. Responsio dicendum quod
ipse claritatem querebat ut et illa
clarificaretur deus. Unde addidit ut
filius tuus clarificet te. Item hoc non est
querere propriam gloriam. Propriam autem glo-
riam querit qui laude sua sibi querit non
referendo ad deum. Vel dicendum quod ipse non
querebat gloriam ab hominibus quia uana est

sed adeo. Contra quaeritur secundum quam naturam sic petit
dicit Hilarius contra hoc quod filius non fuit
in mundo et secundum illam naturam orat quia
minor est patre sicut dicebat Arrius.
Contra Augustinus dicit quod hic intelligitur secundum humanam naturam
et est exponendum claritate quam habui apud
te scilicet per praedestinationem quia 1 Romanorum praedestina-
tus est filius dei in virtute. ¶ Alia
dubitatio quod differt inter petere et est sicut ad quod
intelligitur quia qui petit vel orat sed quod humiliter
inferior est et impotens. Sed qui petit hic
est duplex. Aut petit sibi ipsi ut
eius indigentia suppleatur ut cum ego
peto peccator. Aut petit ut in aliis
ut eius gloria manifestetur et sic ego
possum [illegible] petere deo deus nos manifesta-
te cognoscitur te. Dico igitur quod cum
quaeritur secundum quam naturam petebat, dicendum
de eo quod petit sed quod petit dico quod secundum
humanam. Sed quaeras cum petebat dico quod
secundum divinam unde me deviat in ypos-
tasim divinam eandem patri ab aeterno
quam est claritate manifestari petebat. ¶ Tertio de
hoc quod dicit sicut dedisti ei potestatem omnis
carnis. Contra quia ultra dicit quod post resurrectionem
data est. Item si dedit potestatem omnis
carnis et ipse dat omni quod dedit sibi
per vitam aeternam ergo omnes salvantur. Augustinus
videtur quod illud intelligitur secundum praescientiam hic
dedisti id est praedixisti. Sed Crisostomus
dicit quod hic intelligitur secundum divinam naturam dedis-
ti ab aeterno. iii. [illegible] dicitur data et no-
tuit post [illegible] sed manifestata omnis
[illegible] omnis carnis distributio et pro generibus
singulorum id est de omni carne vel si fiat
distributio pro singulis generum [illegible] facienda
est vis in hoc quod est dedisti quia non
dedit omnem carnem sed potestate dedit
super omnem carnem. Sed dedit ei prae-
destinatos ut salvet, potestatem
non dedit super malos ut iudicet.

¶ Item quaeritur de hoc quod dicit haec est autem vita aeterna
ut cognoscant te solum verum deum. Non
solum est cognitio sed et dilectio. Item si
tu dicas quod dilectio et cognitio [illegible]
non ponit ibi dilectionem. ¶ Item deum aut
tenetur tenere essentialiter aut personaliter. Si personaliter
ergo excludit spiritum sanctum. Si essentialiter
ergo frustra addidit quod misisti Ihesum
Christum quia cognitio Christi hominis non est
de essentia primo sed Christi dei. Solutio ad
primum quod in cognitione quae est ad
faciem de veritate intelligitur dilectio unde
videtur quod visio est tota merces non ex-
cludit dilectionem, magis autem dicitur de visione
quam dilectione quia visio distinguit quod
patria ab eo quod est viae. Sed dilectio non
cum et non videmus sed tamen diligimus.
¶ Sed quaeritur quid vero dicendum dicitur quod si stat
ibi essentialiter tunc quod subiungitur et quem
misisti intelligitur secundum humanam naturam sed quod
et si non attendatur tenere primum tunc
comprehendissima est dilectio in Christo homine
et vita additur et quem misisti Ihesum Christum
vel si tenetur personaliter tunc Ihesus Christus stat
pro filio secundum divinam naturam et non excluditur
spiritus sanctus quia est unio patris et filii
unde etiam solum non addit exclusionem
personarum per hoc quod qui videt unam
personam videt aliam sed ad exclusionem
falsorum deorum. Manifestavi nomen tuum
hominibus. Hic est secunda pars orationis in qua apostolus
petit securitatem confirmationem et primo
petit eis stabilitatem in bono secundo liberationem
a malo ibi Pater sancte serva eos, ubi
petitur ergo quod apostolus in bono confirmatur
et quia petitionis commendatio debet
esse rationabilis permittitur causa ratio petendi
ergo hoc ordine. Primo ostendit in apostolis di-
ligens laborem ad confirmationem, secundo divina
electio, tertio discipulorum devotio, quarto
instantia ipsa petitionis. Primum ergo primo

vel insinuat verbis. xpo diliges conversa-
tio fuerit in doctrina xpi que manifesta-
est eis ideo dicit Manifestavi nomen tuum
hominibus quos dedisti michi de mundo
i. quos de mundo vocasti ad me ad
penitenciam iusticia. Ioh. vi nemo venit ad
me nisi pater traxerit eum et vos quos vocavi
eos de mundo subdit Tui erant per
electionem eternam Et michi eos dedisti
ad erudiendum per doctrinam Ysa. viij Ecce
ego et pueri mei mecum quos dedisti
dedit michi dominus exponit apostolus de
xpo et ipsi quomodo susceperunt unde
dicit Et sermonem tuum servaverunt de qua
servacione Ioh. xiiij Qui habet mandata
mea et servat ea ille est qui diligit
me et quod verbum vel sermonem patris serva-
verunt ostendit cum non nec patrem audiverunt
vel viderunt quod sermonem servare potuerunt
nisi crediderint ideo dicit quod servaverunt credendo
in filio Et nunc cognoverunt quia omnia que
dedisti michi a te sunt et ideo te cogno-
verunt cognoscendo me. Ioh. v. non potest filius
a se ipso facere quicquam Ioh. xiiij pater in
me manens ipse facit opera et ideo
qui videt me videt et patrem me vel
et patris sermonem audierunt ideo dicit Quia
verba que dedisti michi dedi eis Ioh. xv.
quia omnia que audivi a patre meo nota feci
vobis Et ipsi verba mea que dedi eis servaverunt
et ideo sermonem tuum servaverunt dicit Et ipsi acce-
perunt subiciendo intellectum suum et cognoverunt
vere quia a te exivi secundum divinam naturam
Et crediderunt quia tu me misisti in
carne scilicet et ita crediderunt et cognoverunt
deitatem in xpo et humanitatem et attende
quod dicit Crediderunt quia tu me misisti
et post Et cognoverunt quia a te exivi
unde ipsi dixerunt Ioh. xvi In hoc
cognovimus quia a deo existi quia per fidem
humanitatis assumpte pervenitur ad intelligendum

gentia generacionis eterna unde Aug.
dicit quod illi qui contempserunt xpm humilem
non meruerunt agnoscere sublimem
Sequitur igitur hic est forma vero exaudiendi eos
scilicet verborum xpi conservacio unde Ioh. xv.
Si manseritis in me et verba mea in
vobis manserint quodcumque volueritis petetis et
fiet vobis Ego pro eis rogo tangitur
hic secunda vero exaudiendi pro apostolis scilicet ipsa
divina electio quia ipse dominus non orabat
pro electis non pro reprobis propterea dicit Ego
pro eis rogo scilicet quia scilicet electi sunt ideo dicit
non pro mundo scilicet rogo quos excecasti
sed pro eis quos dedisti michi i. pro me
salvasti Act. xxvij Significatum donum est
Paulo quod donavit tibi deus omnes qui na-
vigant tecum nec ex hoc quod michi de-
disti tu abstulisti Quia tui sunt et
omnia mea tua sunt et tua mea Luc. xv
Omnia que habet pater mea sunt et ideo
dicebat Ioh. vij Mea doctrina non est
mea ideo sermo mei et electi mei sunt electi
tui et hic est secunda vero exaudiendi pro apostolis
scilicet operum probacio Ioh. xv Non vos me ele-
gistis sed ut quodcumque petieritis patrem in
nomine meo det vobis Et ego clarifica-
tus tamen hic iij vero scilicet discipulorum desolacio
de recessu xpi quem appropinquabat propter quod
appropinquacionem dicit se clarificatum et re-
cessisse quia de proximo erat futurum ideo dicit
Et ego clarificatus sum in eis quia ipsi
eum cognoverunt et proximo cognoscere debe-
bant et ita non sum in mundo quia Ioh. xiiij
Iam non multa loquar vobiscum Et hii
in mundo sunt et ego ad te venio et
ideo desolatos dimitto Ioh. xvj Vado
ad eum qui misit me sed quia hec locutus
sum vobis tristicia implevit cor vestrum et
hec erat tercia vero exaudiendi unde
Ioh. xiiij Ego ad patrem vado et quicquid

peacit pa in no. me h faciam
pat sancte / postq pmissa eplos pe
tendi ro. subdit h iiij loco ipa peti
co qua petit osuacom in bono pp
q d pat sce sua eos in no tuo qs
dedisti michi h est in vtute tui no
mis. e. x. nemo pt rape de manu
pris mei / sua mq in bono vn d
ut sint vnu sic. et nos. s. vnitate co
rdie et pac qi vnitate suat de
in celis s. in eu co sollicitudine
eph iiij. Solliciti suare vnitate spc
in vinclo pac / Et quit h de hc q
dns h orat p aplis q e. xvj. d
no dico vob q ego rogabo prez de
vob ipe n pr amat vos facit go
h oriu eius q dixeat / Ite ipe dns
p nullis orabat nisi p pdestinat
de quib sciebat q deus vellet sal
nac finalis Et si sua orde salua
tet go frust orabat / Ite qre notali
ordne orabat que ntitas / Ro d
q tpa eo cu dns oravit p aplis
s ad salut impetrom / cosolom sem
dicom / qr eis mebat qr audita hos
vbox cosolabant / qr orac crude
bant eo hc et nos ipi ideo notali
orone oravit / Et obs q e. dns
dixit no dico q rogabo ic no
noluit dns negac qin oravit
p eis eu dicat he. vo. q appaiet
volum dei admit pellad p nob. Et
q no trahet prem tacq invitum
Et taq ipis aplis vinuolu / Et grit
ad q orat aliq d de pdestinac
scox q no extendunt nisi p pdesti
nat et p illis no frust orang q
fortass pdestinati st in nris ora
bus concedunt sic et in xpo / Ite
de hoc q d p eis rogo no p mudo

cont s. c. vt mudus credat q tu
me misisti orabat go ut mundus
credet / Item p eis orac debebat
p quib missus erat et mori debebat
Et mortuus est p mudo. e. iij. s.
deus dilexit mudu ut fi. su. u. de.
Item p mudu intelligunt pccores
Et no egent qui st sani medico
s male hntes go p tlib magis
erat orad / Ro d q mudu i hac
orone accipit eplu et p hc gnat
ambiguu et sup addit vnus mo
dr e ni muds orbis nob visibilis
et sic accipit. e. j. mudus p ipm
fcus est / Alr d status osuacoms
pm q hc misi iam ancxam et sic ibi
hij st i mudo et ego ad te / Alij pnt
nomat statu pnt osuacois eu culpa
et sic ibi mudus eos odio habuit
Alij pnt inptat reprobom ethia et sic
accipit ibi p eis ego rogo no p mu
do rogo / pmo no nuar / s. nam et
mifiam / iij. nam et misiaz et culpa
iiij nam misiam et culpa et reprob
dmam / Et cum eem cu eis eos p qs
ope petit osuacom aplox in bono
petit h libacom sue excepoz eos
a malo et ponit h ipa petico vel
oro p hnc modu / Ro n no ntitas lra
petendi / s. no forma peticois / iij
no ro exaudiendi / ntitas go peta
di osuacom exp nenit ex dup
ca. tu ex absetacoe osuators / tu
ex ntitate tblonis absetabat
ab eis xpus qui eos osuauat
ppea d. Cu eem cu eis ego sua
ba eos inoie tuos / Ipe suavit
discipulos in noie pris qr i vtute
pris et qr ad glam pris et post
pa suant eos in noie filij vnde
e. xvj. Siquid petieritis prem i

no mo dubit nob . z bn mitz fmabat
ꝓpea dicit quos dedisti michi ego
custodiui tamq bonus platus cui de
iij reg xx . custodi virum istum qui si
lapsus fuit erit aia tua p aia
illius de hac custodia in ps ecce
no dormitabat neq dormiet . et
nisi dns custodierit vn ps
Custodi nos dicit xpc oc . deut
xxxij . circumduxit eu z docuit et
custodiuit . q . pu o . ec . et vn nticq
vn dt Et nemo ex eis piit nisi filius
pdicionis . i . iudas qui filius pdicois
dr q ꝓstitus fuit ad morte ipe
n pdidit seipm tpali mt xxvij
abiens z laqo se suspendit pdidit
etnali vnde mt xxvj ve hoi illi
p qm filius ho . tradet bonu eat illi
si natus no fuisset ho ille h no piit
cam n xpi negligen . s ꝓpa malicia
que abetno fuit ꝓscita io dt vt
scriptura impleat ps deus laudem
meam . ec . i . go ego eos bn fma
ba z tu no indigebat ut p eis ora
rem nunc aut adte venio z eos
dimitto ꝫ io oro ut ipi ex mea
orone firmacon ꝯcipiat io dicit
h loqr in mundo . i . hac oronem facio
ipis audientib ut heant gaudiu
meu impletu in semz ipis ut p
diffidentiam no turbent ꝫ ꝑ spez
exaudicionis in semz ipis gaudebat
s illud sup xvj petite z accip
iet gaud u . ple sit . ideo ipe pe
tebat ut ipi accipiant gaudiu
plenu h est igr plena uitas
. s absentacio ꝯfirmaconis ¶ Alia aut e
immensitas tribulacois que imensa
erat sup eos ꝓp dum fmois obs
uanda ꝓp qd mundus eos odio hebat
ꝓpea dt ego dedi eis fmone t .
e xviij . fmone qd audi uo e meo
s eius . ec . et eo h tescent se odiu
mundi io dt et mundus eos odio huit
et uo est q ipi reliquerit mundu
io dt quia no st de mundo sicut
ego no su de mundo . i . a mundana
ꝯusacoe sequestrati sicud ego e xv .
si de mundo fuisset mundus qd suum
erat diliget q vo uos elegi de mo
ꝓpea odit vos mundus . apli seqstrati
erant a mundo vnde ro . i . dixit
paulus z decet apls ihu x segre
gatus i . e . dei ne segregatus qma
gal ult . dixit michi mundus crucifixus
27 z ego mundo No rogo ut tollas eos
tang h fm . s . forma peticois mat
petit eos remoui a dupli malo . s
puse affecois z erroris petit go
eos ꝯfmai a pusa affecone ad qua
mundus ptrahit in qua ꝯusari debat
ꝓpea dt no rogo ut tollas eos
de mundo p morte carnis sicut dr
de Enoch Gn v . deambulavit enoch
cu deo z no apparuit q tulit eu
deus ul sps . Sapie adhuc tulit ut
fuaret amalo Sap iiij raptus e
ne malicia mutaret intellam eius
no sic petebat eos fuai s immundo
io subdit ꝫ ut fues eos a malo
et uo e quare debet ꝯfmai i mo
de mundo no sut sicut ego no sum
de mundo . s . ꝯusacoe io petebat
eos salvari z fuai ne ꝯurterent ad
mundu p amore de q ꝯfmacone
apoc iij . q fuasti vbm paciē mee
fuabo z ego te ab hora teptacois
que ventura est in orbem vniuersum
teptare hitantes in tra sic petit

eos servet a malo. servari ab malo petit et
servari a malo erroris. Unde dicit Sanctifica
eos in veritate. Sanctum hic est sicut terra sancti-
ficata hic est munda et purgata. Veritas autem
hec in sermone dei est. Unde dicit Sermo
lira tuus veritas est. Unitas et hic ser-
mone dei sanctificantur discipuli i. a ser-
mone purgantur. Crisostomus Sanctifica eos
in veritate i. erudi eos docendo veritatem
recta enim dogmata sanctificant anima
racionem enim verbum dei purgat. Ideo
dictum est Supra xv. Vos mundi estis propter
sermonem quem locutus sum vobis. Et epistola ij. ypo-
crisis sanctificant eciam mendacibus ea lama
cio aq in verbo vite de sanctificacione. Unde
ij ad Thim ij. Siquis emundaverit se
ab istis erit vas sanctificatum utile
domino ad omne opus bonum paratum. Sicut
lira Sicut tu me misisti ¶ Sanctificantur quia in vi. s.
in exaudiendi quod duplex est s. commissum
eis officium et pro eis oblatum sacrificium
unde commissi officii debet servari et
sacrificium quia missi erant inter malos
Et unde dicit Sicut tu me misisti in mundum
ad passionem sic et ego misi eos
in mundum ad predicandum s. unde supra x
Ecce mitto vos sicut oves in medio
luporum. Racione igitur officii dignum erat
ut servaret eos. Racione et sacrificii obla-
ti unde subdit Et ego pro eis sanctifico
meipsum Crisostomus i. hostiam offero
hostie omnes sancte dicebantur. Ro. xij.
Exhibeatis corpora vestra hostiam vi-
vam sanctam deo placentem et sicut dicit Cris.
quia antiquitus sanctificacio erat in mone
ut in typo. nunc autem non est in typo.
sed in ipsa veritate. Unde ait Ut sint et
lira ipsi sanctificati in veritate. Hec ipso Ci-
cinis vitule aspersus et sanguine hir-
ci inquinatos sanctificat ad emundacionem

carnis quanto magis sanguis Christi emun-
dabit conscienciam ab operibus mortuis
ad serviendum deo viventi. ¶ Queritur de
hoc quod dicit Cum essem cum eis ego ser-
vabam eos. Videtur quod videlicet timere in se
in personam quia in ipsa absencia eos servare
non poterat. Videtur contra quia opera trini-
tatis sunt indivisa et alternatim fiant
quod pater filius servavit non rogat
patrem ut eos servet. ¶ Respondeo dicendum quod du-
plex est servare s. effective et dispositive.
¶ Primo modo est eius servare cuius est
esse dare. ¶ Secundo modo potest esse alterius prop-
ter eius assistat alicui in bono. ¶ Secundo
unus habet alium bona instruccione
et exemplo ut prelatus subditos. Dico igitur
quod Christus primo loquitur hic de servacione que
fuit dispositive per modum disposicionis
s. exemplo et exhortacione et erudicione
et hec subtrahenda erant cum presencia
corporali. ¶ Alio modo servabat invi-
cem pater magis. Deus sed de ista non
loquitur et hanc non subtrahebat sed simul
cum patre exhibebat. ¶ Queritur de hoc
quod dicit quos dedisti michi custo-
divi et non periit ex eis nisi filius perdi-
cionis. Contra. Supra x. Omne quod dedit
michi pater ad me veniet. Et supra x.
nemo rapit oves de manibus meis.
Ergo nullus debuit de omnibus perire. ¶ Respon-
deo quod pater dat filio aliquos dupli-
citer secundum eternam ~~presenciam~~ presentem quos predestinavit
et presciuit conformes ymaginis filii sui
aliquos dat secundum presentem iusticiam.
Cum igitur dicit quod non perdidit quemquam ex da-
tis loquitur secundum predestinacionem. Sed ex-
cipit Iudam loquitur secundum iusticiam presentem.
¶ Queritur de hoc quod petit discipulos suos
conservari a malo. Videtur quod inordinate
petat quia ipsi erant in caritate et

ex cumulacione gra vel caritate pt
contra temptacones resistere ergo rc
recem a bilia igitur non pt cadere nisi
per pariu non pt peccare nisi volens
quod quamvis quis consuetudine c libera
te nte voluntatis ergo supplirer petit
Rn ad hoc quod sicut dicit aug p ma
ne in bono accepto dum in immunis
a nostre sollicitacionis gra n consumat
in nobis per continua affluencia set ideo
petit a dno vt continue adiuvet
vt si possumus per sola voluntate de
ficere nisi manuteneat dnus subsi
dio non possumus permanere Pro peis
ant rogo tum. Hec est tercia pars
capli in qua dns credituris et
aplos petit conformitatem gre set hoc
ordine procedit primo ponit peticionem
secundo exaudiendi racionem ibi Et ego cla
ritatem quam dedisti michi In peti
cione igitur petit credituris duplice
unitate s. dileccionis et fidei primo
unitate dileccionis quam petit pro aplos
credituris dicit Non pro eis aut
s. pro aplis rogo tum Sed et pro eis
qui credituri sunt per verbum eorum in me
per illos mihi rogo ut unum sint ecce
per conformitatem dileccionis Sicut tu
pater in me et ego in te .i. sicut nos
unum sumus ut et ipsi unum sint in nobis
Gal iij omnes vos unum estis in
xpo ihu Ista unitas est per adhesionem
caritatis i cor vj qui enim adheret deo
unus spus est qui vero unitur adi
micem in deo tunc sit unum in deo Eph
i cor xij In uno spu omnes corpus
baptizati sumus sit petit eius unitate
caritatis petit et eius unitate fidei
ideo ait Ut mundus credat quia tu
misisti mundus .i. universitas filiorum

dei dispersorum per mundum quos debebat
in unitatem fidei congregare Jo xj
dictum est quod moriturus erat ut filios
dei qui erant dispersi congregaret in
unum et hoc mundo in fide vocis sue
Jo .i. dedit eis potestatem filios dei
fieri etc et Act iiij Non est aliud nomen
sub celo datum ab hominibus etc in quo
nos oportebat salvos fieri Et ego
claritatem tamen hic ponit secundum exaudi
cionis ideo claritatem suam quam tradiderat
aplis ut mundus converteretur ad fide
Cuius claritate quam tradiderat eis
s. pote sapie et bonitatis potentie in
faciendo miracula per que convertebantur
ad fidem iudei etiam querunt signa
Sapie in annunciando documenta per
que greci convertuntur qui querunt sapiam
per hanc duplicem claritatem dicit Et
ego claritatem quam dedisti michi de
dit eis Crisostomus etiam que per signa et a
quod per documenta de dilectione claritatis
signorum luc ix Convocatis xij dedit
eis potestatem super omnia demonia etc
de dilectione claritatis documentorum luc
xxj. Ego dabo vobis os et sapiam
cui non poterunt resistere et contradicere omnes
adversarii vestri dedit et eis claritatem
bonitatis per quod subdit Ut sint unum
sicut nos unum sumus per perfeccionem et
hec est perfeccio Ego in eis et tu in
me ut sint consummati in unum .i. perfecti
in unitate claritatis et per hoc effici
untur clari Unde Crisostomus hec est magna
gloria ut sint unum set pugnas melior
gloria est Sic enim et dnus unumquemque
qui non est cohærens atque discordia
apud non virum illam et maior est hoc.

gl(ori)a ita et tam efficiatur vnde Jo(hannis)
xiij In hoc cognoscent omnes quod mei
estis discipuli si dilectionem ad inuicem
habueritis et hac claritate apostolis dedit
et cognoscat mundus quia tu me mi
sisti per claritatem quam dedi eis in nomine
meo et dilexisti eos sicut et me dilexisti
et hoc cognoscat per vnitatem et concordiam
quam videt in eis Crisostomus omnes signo
pacis inuitat sic homines posse instruere
Sicut enim contencio dissolucionem ita et
consonancia coniunctionem Actuum iiij erant
perseuerantes in doctrina apostolorum et comu
nicatione fractionis panis et orationibus fiebat
at in omni anima timor ¶ Secundo hoc quod si nulli
sunt saluati per xpm nisi pro quibus
orauit et ipse solum orauit pro apostolis
et credituris per eos ergo illi qui crediderunt
per xpm ut michilominus contrarierunt huius
ordinis et ita salutis ¶ Responsio dicendum quod cre
dituri per apostolos non tantum dicuntur qui tamen
ad eorum predicationem crediderunt sed etiam
etiam qui eorum vestigiis adheserunt
vel potest dici quod dominus orabat pro hiis
qui crediderunt in generali non tantum
12 per apostolos ¶ Item queritur de hoc quod dominus
orauit pro credituris per apostolos vt
essent vnum Contra multi crediderunt
qui sunt diuisi et retrocesserunt ergo
non fuit pro omnibus exauditus ¶ Responsio quedam
sunt de vnione fidelium non vt Mathei xiij
quedam mixto per mixticie quedam
coniunctione permissionis et vere de quibus ij Thi.
ij Nouit dominus qui sunt eius et pro talibus
orat dominus pro aliis non quia i Jo. ij
Ex nobis exierunt sed ex nobis non erant
¶ Item queritur de hoc quod dicit Sint vnum
sicut et nos Videtur quod dicit esse
vnum in essentia Homines autem esse non possunt
vnum in essentia ¶ Item sicut tu in me

et ego in eis nulla omnino videtur similitudo
¶ Dicit Damascenus quod est similitudo et sic
dico quod sumus vnum non per hoc sequitur quod
sumus vnum in essentia Sic non quia filius
dicit ego et pater vnum sumus et male dicit
quia quod dicit quod aliqui sint vnum sicut
dicit Augustinus Vel notandum est addi in dicto
vnitatem vel de veritate dicit conformitate
in natura non tantum in voluntate vnde de
duobus hominibus vel pluribus cum se diligunt
sunt vnum vt dicitur et de bonitate et de
necessitate vnde notandum est si filius vel dicit
pater ego et tu vnum sumus quod habeant
eandem naturam Sed autem diuina natura non
est diuisibilis tunc sumus sicut vnum ¶ Se
cundo queritur dicitur quod similitudo est valde lo
ginqua sicut ibi Estote misericordes
sicut et pater vester misericors est Sicut
vna imago procedit in infinitum ita
vnitas vnitatem Et quamvis malorum pec(ca)t(orum)
non facit vnum sicut ecclesia xpi ¶ Responsio
est quod si mali conueniunt in illa ma
licia potius differunt in modo mali
differunt in fine quia quilibet proprium querit
comodum Sed boni conueniunt in ipso
Pater quos dedisti michi Hic est iiij
pars capituli in qua illis quibus petiit con
formitatem gratie petit perpetuitatem
glorie hoc ordine primo ponitur petitio
Secundo petitionis commendacio Petitio
est de gloria et quia gloria est per visionem
diuinitatis quam videbimus in gloria sine
in patria ideo dicit Pater quos dedisti
michi per predestinacionem scilicet volo vt
vbi ego sum et illi sint per gloriam
cohabitacionem Jo. xij Si quis michi
ministrat me sequatur Et vbi sum ego
ibi vbi sum id est statim fuerimus sum per
humanitatem vel vbi sum per diuinitatem
Sint mecum qui vbique sum Augustinus Esse
cum illo magnum bonum est nam misi

et non potest ubi ille qui videtur est ubi non sit cum illo quia sicut servus illi adherent et quia ita melius sit patet per hoc quod sequitur Ut videant claritatem meam quam dedisti michi. Hec est excellentia dignitatis secundo dicit quia dilexisti me ante mundi constitutionem. Io. v. Pater diligit filium et omnia demonstrat illi. Hanc claritatem videbunt soli boni. Ysa. xxvi. tollatur impius ne videat claritatem dei. Ad hanc claritatem nos confortatur per gratiam ii Cor. iii. nos vero omnes revelata facie ymaginem transformamur a claritate in claritatem gloriam dei speculantes in eandem. Pater iuste mundus te non cognovit. Tangitur hic finis exaudicionis vel confirmationis [illegible] debet hic videre per gloriam quia modo cognoscunt per gratiam mali non modo non cognoscunt nec tunc cognoscent. Io. dicit Pater iuste q. d. reddes unicuique secundum opera sua mundus te non cognovit. Io. i. erat lux vera que illuminat etc. Io. Non rogo pro mundo. Ego autem te cognovi et hii cognoverunt quia tu me misisti scilicet me revelante. Io. dicit Et notum feci eis nomen tuum. Ps. narrabo fratribus meis nomen tuum. Mt. xi. patrem nemo novit nisi filius et cui filius voluerit revelare. Nec tantum fecit notum per se sed amplius faciet notum per spiritum sanctum. Io. dicit Et notum faciam et hoc per spiritum suum qui est amor patris et filii. Io. dicit Ut dilectio qua dilexisti me sit in ipsis per spiritus sancti donacionem. Ro. v. caritas dei diffusa in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Et ego in ipsis quia i. Io. iiii. qui manet in caritate in deo manet et deus in eo. Et ideo dicit ibidem In hoc cognoscimus quoniam in ipso manemus et ipse in nobis quia de spiritu sancto dedit nobis et quia hic spiritus est et filii secundum est ut

licet patrem. Unde Augustinus dicit quod pater filium suum dedit in precium redemptionis spiritum sanctum in pignus adoptionis se ipsum in hereditatem adoptatis. Et queritur de hoc quod dicit Ut ubi ego sum. Io. xiiii. In domo patris mei mansiones multe sunt. Respondeo indifferens claritate par gaudium tunc vero claritatis dispar [illegible] est nullus vero omnes gaudium ubi caput et membra. Item videtur lucem inaccessibilem i. Thy. ult. Respondeo quod inaccessibilis sit sine [illegible] i. post [illegible] a [illegible] quia nullo modo vel quia difficulter vel non humana virtute vel quia divina gloria. Item excellentia [illegible] Et claritas excellentissima. Respondeo [illegible] ubi apprehendens est corporale apprehensum potest videre. Item queritur de hoc quod dicit quod mundus i. mundani non cognoverunt [illegible] i. [illegible] eundem cognovisset non sit [illegible] Respondeo est notitia simplex et approbationis simplici notitia noverunt approbationis non et ideo cognoscere non [illegible] meruerunt.

Hec cum dixisset Iesus egressus est. Egit

Io. de antecedentibus ad passionem scilicet a fine xi. hic agit de hiis in quibus passio consummatur et quia in passione comprehensus est et iudicatus occisus et sepultus ideo dividitur hoc in quatuor partes. In prima agitur de Christi comprehensione. In secunda de eius condempnatione ibi Et adduxerunt eum ad Annam. In tertia de eius passione ibi Susceperunt autem Iesum etc. In quarta de sepulture condicione i. [illegible] xix. ibi Post hec autem rogavit Pilatum Io. In prima igitur parte Iesus manifestatur qualis fuit Christi comprehensio tria ostendit. primo quod fuit [illegible] secundo quod voluntaria ibi Iesus itaque sciens

orti que vetitum est vel in quo ignoro
sa ibi cohors ergo et tribunus vel impr
igitur parte precedit sicut ostendit primo adven-
tu xpi ad locum cognitum proditori secundo
adventu proditoris ad illum locum ibi
Judas ergo vel cohortis ergo dicta
dudis ait hec cum dixisset sicut que
secta si ihesus egressus est cum disci-
pulis suis trans torrentem cedron / iste torrens
prefiguratus fuit ii Regum xv Rex quoque
transgrediebatur torrentem cedron etc. et cuncti
senes plus est cedron i. trans torren-
tem cedrorum quia ibi erant arbores
ille egressus de civitate quia extra
comprehensus et passus Hebr. xiii Ihesus
extra portam passus est etc. / ubi erat
ortus in quem introivit ipse et disci-
puli eius non tamen fugiens ut abscon-
deret se sed sponte querens Cant. vi.
descendi in ortum meum ut viderem etc.
ps. In pace factus est locus eius
unde subdit / Sciebat autem et iu-
das qui tradebat eum locum et ideo frequen-
ter conveniebat illuc ihesus cum
discipulis suis. Victor ait Judas
hunc locum notaverat eo quod ad illum
dominus sepe venire consueverat locus iste
erat in pede montis oliveti illuc
ibat ihesus frequenter Luc. xxi Erat
diebus docens in templo noctibus
autem exiens morabatur in monte
oliveti / Judas ergo cum accepisset
cohortem hic notatur adventus prodi-
toris cum talibus qui possent ihesum ca-
pere et tenere et ducere / ideo dicit Judas
ergo cum accepisset cohortem a gentilibus
et a principibus et phariseis ministros
quia illis eum tradebat Mt. xxvi dicitur
quod abiit ad principes sacerdotum et
dicit illis quid vultis michi dare
et ego vobis eum tradam. Venit

illuc quoque ipse ductor aliorum cum laternis
et facibus et armis ne posset latere
in nocte quia ibi in tenebris ambula-
bant ideo lumine et facibus medicabat
Job xxxiiii Et subito apparuit aurora
arbitrantur mortis et sic in tenebris
quasi in die ambulant vel se defende-
re et hoc faciebat quia non divinum in eo cre-
debat sed humanam naturam et potentiam / Sed
queritur hic primo de hoc quod dicit Joh. quod post
orationem egressus est trans torrentem ce-
dron / quia sicut dicit magister de gorcia
elucidar. finito sermone sed est contra
quia oratio videtur esse maior / et
dicit quod ubi vero Joh. non est intelli-
gendum precise quod statim post orationem sed quod post
orationem et non ante / Jeronimus Mt. xxvi
dicit quod abiit in villa que dicitur Geth-
semani / Luc. vero xxii dicit quod egressus
ibat secundum consuetudinem in montem olivarum
Joh. quod trans torrentem cedron videtur
hec contrarietas. Unde magister in iii°
de gorcia elucidatorum capitulo in quit
olivarum iste locus est cuius nomen
Mt. et Mr. dicunt gethsemani et
ibi intelligamus fuisse ortum quem com-
memorat Johannes / et Victor dicit quod villa
illa sita est in pede montis oliveti
illuc ibat / Item queritur quare dominus
egressus est urbe nocte / Dicitur quod vo-
luit latitare. Rabanus Crisostomus quod hoc non
tam fecit timore sed ut faceret sepe consuevit
ut a tumultu hominum se subtraheret et
de necessariis loqueretur / Item cum Judas
reliquisset eum domi quo non duxit
illuc cohortem sed ad ortum / Unde
Crisostomus quod libencius eum domi queret
ut dormientem inveniret. Et scie-
bat eum consuetudine huius frequenter
exire pernoctare / Item queritur cum
cohors illa esset in militum gentilium

Tractatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
primo quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Mt 26 / 2° quia [illegible] [illegible] / 3° quia [illegible]
[illegible] [illegible]

Judas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

quo sequebatur iudam · ceteri autem quod cor-
rupti erant per pecuniam datam al' pro-
missam vel eciam quia erant milites /
pecuniarum cupidi omnia facere meditantes
Item quod est quare de die non venit
ad comprehendendum eum cum haberent tantam
eciam cohortem et videtur eciam quod
timebat turbas quia eum de die
sequebantur · Iesus itaque sciens vel ostendit quod
comprehensio christi voluntaria fuit ex
parte christi comprehensi / primo in hoc quod
eum post suam latitacionem se ipsum obtulit
Secundo quod se offendendo inimicos prostravit
Tercio quod se offendendo solo imperio discipulos
liberavit / Quarto quod dominus resistere non
permisit / Racio quod voluntarie compre-
hensus est quia latitare potuit unde dicitur
Iesus itaque sciens omnia que ventura erant
super eum etc. quasi hoc nolens eos de-
clinare antequam venirent Ecclesiastici xxiii
oculi domini multo plus lucidiores
sunt super solem etc. et tamen se ipsum obtu-
lit unde dicitur processit et dixit ad eos
quem queritis · processit id est voluntarie
se obtulit ipsa vero oblacio est quod
ipse noluit etc. per eos confundantur et
reverentur etc. dixit illi eum querebant
ad occidendum perimendo Ego querebam vos
illos ad salutem monendo Responderunt
ei iesum nazarenum In hoc patet quod non
eum agnoscebant quasi In me-
dio eorum conversantem eos et se habere
potuit · Dicit eis iesus ego sum
hic notandum quod voluntarie comprehensus est
quia se offendendo illos prostravit unde
Secundo Stabat autem et iudas
qui tradebat eum cum ipsis s. cum
aliis astantibus Ex audito verbo non
steterunt immo ceciderunt [illegible] quod dicitur
ut ergo dixit eis ego sum abierunt

retrorsum autem cedendo faciem suam ab
eo per illud psalmi avertantur retrorsum
et confundantur qui cogitant mihi mala Et ceciderunt
in terram · Augustinus Una vox turbam
odiis ferocem armis terribilem sine
ullo telo percussit / repulit stravit
virtute latentis divinitatis / quid iudica-
turus faciet / qui iudicandus hoc fecit
aut regnaturus poterit / qui moriturus
hoc potuit Iob xxvi et cum vix
parvam stillam sermonis eius audierimus
quis poterit tonitruum magnitudinis illius
Tercio quod interroga-
vit eos hoc notat quod voluntarie
comprehensus est quia se ipsum mani-
festando discipulos liberavit manifestare
quod se eis iam cum interrogat eum
quem queritis Illi autem dixerunt sicut prius
iesum nazarenum et sicut iam inter-
rogavit ita se offert et mani-
festat se Respondit eis iesus dixi
vobis quia ego sum et quia te non cogno-
vistis me iam dico vobis ut confiteatis
me / excecati autem erant ne eum
agnoscerent sicut luce oculi
eorum tenebantur ne eum agnoscerent
etc. et postquam se obtulit discipulos
liberavit solo imperio unde subdit
Si ergo me queritis sinite hos abire
Augustinus inimicos iubet et hoc faciunt quod
iubet dimittit eos abire quos non
vult perire et hoc audite clarum quod
hoc propria virtute fecit unde dicitur ut
sermo impleretur quem dixit Iohannis xvii
quos dedisti michi non
perdidi ex eis quemquam quia solus perdicionis
noluit ipsa hominem tenebat calca-
ri solus etc. Sequitur quod dixit
non perdidi ex eis quemquam · nonne

18

ca. cc q in dicto Spissi ipo q n assperet
ad m w. 7 px pmisse sua pars om cit cap
responit de pace/ sic q phibent ad defendum se ipos
ne aut ad defendendum deos suos vicia quia n de cetera
pars sive persona suo n pit vt mala ab assperet

cy. xvj. cum perdidit auriculam suam ppt
me inemet eam pptea exponit
Augus de pdicone eterna quia nolebat pe
acedebat eum post locutus quinimmo no
permit illud aut dictum est de rt deab
ppe. Symon gr petrus q' no' mi
signum quod voluntarie sponsans se quia
petro resistentem compescuit tamen
ergo furor petri intuendo dum m h
quia habens gladium eduxit eum quem no
petivit contine et percussit sum pon
fice q n discrevit primum et abscidit
auriculam eius dextram. Crisostomus tamen
impetum apli quia ad ipm caput
impetum fecit Erat nomen sui mal
chus h' ut dicit Crisostomus dicit euangelista
ad maiorem certitudinem quendam
petrus zelo legis accensus percussit istos
maleficos i. malchum ij videt ma n
titias 7 voluit et infra/ et ac
census est furor eius sicut indican
legis 7 insilieris 7 truncaverunt illu
super aram Spiritualiter petrus accus
ans amputavit auriculam dextram
i. obediam/ petrum ergo pro resistere
compescuit xpus vnde sequitur dixit ergo
ihus petro mitte gladium t in
vaginam victor cesset vindicta prohi
betur paciencia iusto i. ad m t b. ego dico
vobis no resistere malo et si quis te
percussit in vnam maxillam prebe ei et
alteram etc. 7 vero reddit calicem quem
dedit michi pater no vis vt bibam illum
q. d. Sicut sapiens/ medicus/ habes
vellet quod habet pater de hoc calice Mt xxvi
pater si fieri pt transeat a me calix iste
hunc calicem filius bibit vt Mt xxx
potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum &c. de
voluntate patris vbi Ro viij propo filio
suo no pepercit deus sed pro nobis omnibus tra
didit illum/ Cohors ergo 7 tribunus etc. Sic fin
ondit quod capcio xpi fuit ignominiosa
ex parte cohortis quia ipm comprehendunt
7 ligaverunt tamquam latronem vnde dicit
Cohors ergo i. multitudo militum i
vna societate constituta et tribunus i.
qui eis preerat/ 7 ministri iudeorum co
mprehenderunt ihm 7 ligaverunt eum victor
dicit quod mos erat iudeis ut quem
morte indicaret/ victum presidi tra
derent 7 ita tamquam malefactorem 7 ideo
Mt xxvij dicit duxerunt eum tamquam ad latronem
exi[s]tis cum gladiis 7 fustibus comprehendere me et
ligare eum ne fugeret quia dixerat iudas
iudas quem osculatus fuero tenete eum
7 ducite eum caute. Et quamvis hic
p[er] de hoc quod dominus seipsum obtulit in
deis/ vbi 7 dedit eis occasionem male
faciendi/ vnde Crisostomus ondit dominus de se ipsa
a qua sufficienter erat detinendo se vi
sui corporis ne eum agnoscerent/ deiciendo
eos ad terram solo verbo/ quia no in ma
licia persistebat 7 nullam habebat excu
sacionem tunc deinde manibus eorum
tradidit se 7 Joannes quamvis ad petrum tam
mitaret eos quare no detinuerunt
eum vnde Crisostomus quod nullus alius
eos detinuit et ea virtus quam prius
prostravit eos resupinos. Sed quamvis
tum missum esset petro quod no haberet
peram quando habebat gladium respon
det victor quod dominus mandatum dedit
eis illud quando misit ad predicandum
instante no persecucionis tempore precepit
ut fierent vicia victui 7 gladios
emerent 7 accepit hoc a luc xxii
qui habet sacculum tollat 7 peram
7 qui no habet gladium vendat tunicam

Lyra exponit per oblique
quod n sunt quasi
amasse suo uis sige
fore/ sed mis accedens
alibi [illegible]
cy. xx.

t

q

d

cam

& emat gladiu vel pt dici qz dns
hc no precepit qz vellet se defen
de. Ez ut ondet apls sepib, paciam
qz cu hret arma noluit eis uti
¶ Item cu dom eet apls ast v emu
te pcussit in vna maxil. pl ei
& altam vide q male fecit petrus
in hc q pcussit. videt crisos h
no scipm ulciscebat sz magrm dem
nec pfui quodammo & osnati ca fnt
sicut postmodum fuit. post adue
tu spus sci & te impleuit pfcom
consili qz tpe illo poceptam ¶ Ite quit
utrum successor petri possit gladiu
materialem educe & ptate & q sic vi
dr petri ¶ Ad hoc videt vn adu..
mit loqunt de mali gladio Conue
te gladium tuo forsitan mitu & si
no manu exagmadm alioqu et
si nullo mo pr ad te ptinet apls
dicentib ecce duo gladii hic
no rndisset satis est sz nimis. Vtrz
est go eccia. Ez ma le exocendus
p eccia. Spualis aut ab eccia exo
cendus. ¶ Et addmonuit ad eum
ad arma. pu hic incipit sa ps pn
cipalis in q fo agit de xpi odep
nacoe & q odepnacoz eius pcessit
multiplex exaiaco. dr. hc ps in tres
In pa agit de examacoe fca ab
Anna. so a cayphan. i. Et misit eu
Annas ligatu. iiio sub pylato ibi
Adducut go ihm ad caypham. hic
pa in nouit. desius indicii. desius
testiom. illaco. gniti. q noui in hc
q ipius po iudicii inigo pntatur.
so a petro negat ibi. Seqbant eu
io. exaiat ibi. pontifex go interrogavit
ihm. iiio go ad pretorium dr. Et
addmonuit eum. s. ihm ad Annam

q cr ... ad domu cayphe ... reg[illegible]
... domu ... ... [illegible] domu
... [illegible] ... q pontifex ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...

pmum qz senior & antiquor & in malo
vetustior. Ioh xviii egressa e unag
tas a senoribz ... Et vero redd
eu dr. Erat aut socer cayphe qui
erat pontifex anni illius. io adhuc
quodamo ptmere videbat. indicium sb
his pncipibz passus est xps sb
quibz pdicauit. lc. luc iii. Dicit
sub pncipibz sacerdotum anna & caypha
fcm est vbu dni sr iohem. & not
eu de suspicioe qz no vere indicaret
qz socer eius erat qui conspiravit in
mortem xpi vnde dr. Erat aut
caypham qui consiliu dedit iudeis
io xi. qz expedit vnu hoiem mori
p ppo. crisos. iob. pphie meruit
qui salus orbis erat. mors eius
fuit. & io po dr. auditor audies
vt inimica tumultuari. Seqbat
aut ihm. hic agit de petri negacoe
q describit hoc ordine. po non negal
di occo. iio ipa negaco. iiio ono ne
gacoe amor refrigeraco. occo
negandi fuit in hoc q cu eet mi
mis nolebat dnm sequi. Seqbat
aut ihm symon petrus no psecte
vnde mt xxvi petrus aut seqbat
a longe & alio ducte vi no solus
erat ymo et aliq discipls & h erat
ductor vi discipls aut ille erat
notus pontifici & io cu fiducia ibat
vnde subdit. Et introiuit cu ihu
in atriu pontificis. quis iste fuit glo
no diffinit. vr tn fuisse iohes
vbi dr victor qui de se ut de alio
loqbat q no timeo. petrus aut
stabat ad ostiu foris ut qz no cu
debat intrare ut qz no pmitte
bat. vbo vm erat illud qz dm e
ei io xiii. ezno ego vado no potes

glo. inter. foris stabat qui negaturus erat

18 Glossa quid me interrogas a quo bene audire non desideras. Interroga magis eos de quibus dixi non habes sententiam ita texuit suspicionem ut nec veritate taceret nec se defendere videatur.

me in eo sequi. Respondit ergo discipulus ille qui notus erat pontifici et voce fami-liari dixit hostiarie et introduxit petrum. Et sic manifestum est quod tenuiter diligebat qui palam introibat in quo signum quod discipuli [illegible] timuit intrare. Ideo glossa ulterius dicit aliter altius o [illegible] dixit ergo petro ancilla ostiaria. Hic describitur [illegible] negacio ex infirmitate procedens et hoc patet in hoc quia petrus ad vocem ancille dominum ne-gavit. Introducit ergo [illegible] ancille dicentis: et tu ex discipulis es hominis istius. Non dicit seductoris sed hominis quasi [illegible] loquitur. Sed petrus pusillanimitate victus negat. Unde sequitur: dicit ille non sum. Quid est petre quod dixisti animam meam pro te ponam. C. xiii. Quid ergo [illegible] est quod [illegible] hostiarie [illegible] intro-gacioni. Stabant autem servi. Hic describitur [illegible] negacionis [illegible] infrigidatio quod innuitur in hoc quod petrus dominum [illegible] stabat ad prunas cum servis et ministris [illegible] calore inveniri. Propterea dicit: Stabant autem servi et ministri ad prunas quia [illegible] dominum quia frigus erat et calefaciebant se. Augustinus: non tempore erat et frigus erat quod solet et in equinoctio [illegible] frigus [illegible] erat autem cum eis et petrus stans et calefaciens se. Perdidit [illegible] ignem [illegible] C. xxii. [illegible] mittitur [illegible] quod tepuerat. Beda: [illegible] apostolorum [illegible] infidelitatis [illegible] ut ad vocem [illegible] ancille [illegible] formidaret. ¶ Pontifex ergo [illegible] negacione petri hic [illegible] explicatur Christi [illegible] in [illegible] Primo [illegible] pontificis intro-gacio, Christi responsio, illacio iniurie, supportacio pacie[ncie] pontificis ergo

interrogavit ihesum [illegible] pontifex ergo [illegible] interrogabat ihesum de discipulis suis et doctrina eius ut quod non poterat [illegible] capere [illegible] non ut disceret sed ut caperet. [illegible] xxii Audivit ei ihesus [illegible] Christi in quo dominus confutavit intencionem pontificis [illegible] ergo doctrinam Christi suspectam [illegible] de ea multum examinare propterea audivit dominus doctrinam suam non esse suspectam quod non sunt abscondita sed publica. Propterea dicit: Ego palam locutus sum mundo et hoc probat: Ego semper docui in synagoga et in templo quo omnes iudei conveniunt et quod possum dicere et in publico docuisti [illegible] et in abscondito docuisti [illegible] ideo ad maiorem [illegible] dicit: et in occulto locutus sum nichil. Ysaia xvii: Ego dominus et non est alius non in abscondito locutus sum in loco terre tenebroso. Sic amovit suspicionem de doctrina [illegible] ne-monet [illegible] Unde mittit ad alios [illegible] propterea dicit: Quid me interrogas, cui in [illegible] non credis et ab aliis scire possis. Interroga eos qui audierunt quid lo-cutus sum ipsis [illegible] restituunt quod dixerim ego. Crisostomus: non [illegible] dicentes sic verba sed confidentis [illegible] quia [illegible] veritate. Proverbiorum viii: recti sunt omnes sermones mei non est in eis [illegible] ¶ Hec autem cum dixisset. Hic ponitur [illegible] iniurie [illegible] unus assi-stens ministrorum dedit alapam ihesu. Trenorum iii: dabit percutienti se maxillam. Michee v [illegible] percucient maxillam iudicis Israel. In-ruatus [illegible] dicens: sic re-spondes pontifici. quasi diceret: Stulte respondes

Glossa: [illegible] contumeliosa [illegible] alapam [illegible]

[illegible] iniuriosa quia [illegible]
[illegible] alapam
maliciosa [illegible]

glo male lo q gt veritate lo c c ff ei mal
lo su da testim quo phib medacem

q dret potifici sic rndendi est
bn diomite paulo dicet xxiii Simum
pontificem dei male dicis Videt ei ihs
hic notat qstum s supportaco patie q
tenemur in dure rfine et malu suum
sustinet Vnde subdit Si male locutus
su testimon phibe de malo q. dicet
paratus su sustine pena z sic eum
instituit Vnde dic Si aut bn quid
me cedis q recognoscas te male
facere in q mira benignitas xpi notat
q no solu sustinebat s z erudie
bat s illud leui xix ne odies
fram tuu sz publice argue eu ne
sz quitur h pmo dr ai xxvi q
ministri tenetes ihm duxerut ad cay. pn
ceps quo jo. dr q ad Anna Itez eu
Annas potifex no erat que ad ipm
ductus est Videt Aug q adultep
q adductus est sz ai id bniue
narrare noles dr ipm ad caypha
fuisse ductu et in domo eius magis
fuit examinatus Ad illud q quitur
quare ad Anna pmum adduct dicitur
reddit ro rone dignitatis rone
dignitatis qz sicut dr victor possedit
anno sunt sacerdos tunc eni emebatur
summu sacerdociu Alia rone s cognat
q attinebat summo sacerdoti caypha
sacer. ia rone optunitatis qz domus
annas erat in via iiii ro malignitatis
ut dr victor ut maior culpe Vndet
cayphas si altius sacerdos xpue
dapnaret simul Item quitur Cuius
quis fuit alius discipulus de quo dr
q sequebatur ihm et videt q joh
et nomen suum tacet rone humilitatis
z tunc e qo quare no suu tacet
de se Et est q io se adducit ut
ad fidem nram astruat io nom
tacet ut iactatia mala ostendat

Item quitur de hoc q dns dr In occulto
locutus su nichil cu ipse dns locutus fuit
multa discipulis suis in secreto Itez
q dr de h ai v. q i monte s luc
vi q in loco campestri Item de hoc
q dr Ego palam locu. su modo cu
dns in parabolis in fine occultis loq
retur sicut dr ai xiii Ad pmu videt
Aug qm si a dno solis discipulis
no tn dicit in occulto qz illa nole
bat p eos mo teste mult. Vnde
ai x. qd dico vob in tenebris dici
te in lume rc Ergo videt n locutus
su in occulto et no ex timore ul
dolo sicut hii estimabat solicitiores
discipulos docebat sz ea q alii cape
no poterant Ad a dr q sic distri
buit ibi q tpus solempnitatibus
pasche pentecost scenophegia quando
populus gnalr quenicbat Ad illud
dr q palam lo est no p apta
intelligencia s p multorum audiencia
Aug mo quodam pala loqbatur qm a
multi audiebat mo quodam non
pala loqbatur qz no intelligebat
Item quitur cu dns ai vi dicat
Si quis te pcusserit in vna maxil
la pbe ei z altam quare dns no fecit
sz arguit pcucientem se Videt
Aug dicat mansuete instruxit vir
z no solu alteram maxilla vere percus
suro parauit sz z totum corpus figendum
in ligno z hinc ondit pcepta patie
no ostetatione corporis s cordis ppatione
esse facienda Et misit eu Annas etc
hic agit de sc examinatione xpi facta
sub caypha z dividitur h p s iii partes
et ondit pcessu xpi ad iudice addictu
sz ipmus discipli nego ibi Erat
aut symon petrus q tn ad pmum
bnt se expedit euang z dicit

quod christus missus est ad caypham nichil agens de examinatione facta ab eo quia alii evangeliste sufficienter dixerunt Iohannes dicit Et misit eum Annas ligatum ad caypham pontificem a quo multa christus exhortatus fuit et reprobatus sicut dicitur Mathei xxvi Et expuerunt in faciem eius et colaphis eum ceciderunt etc. / Erat autem hic pontifex negacionis petri et primum negandi occasio in hoc quod erat frigus mistice unde dicitur Erat autem Simon petrus stans et calefaciens se set cum mistice ut supra et ex hoc quod inter eos erat contigit quod sequerentur ab eo / Dixerunt ergo ei numquid et tu discipulus eius es / et hic fuit occasio negandi ex parte interrogacionis negacionis Negavit ille et dixit non sum / Exposuit enim petrus ad multitudinem circumstancium etc. / Unde non peccavit in multitudine omnium nec te circumstancias in principium Dixit ei unus ex servis pontificis / Hic pontifex negacionis consideracio et / prima pontificis ingressio secunde negacionis petri / 3o negacionis occasio quod est galli cantus Unde dicitur Dixit unus ex servis pontificis cognatus eius cuius abscidit petrus auriculam vel reddere quare magis arctabat eum in ultimis suis Nonne te vidi ego in orto cum illo quasi non potes te nichil occultare / Iterum ergo negavit petrus hic considerandum negacio petri quod trina fuit et in signum consummacionis subditur Et statim gallus cantavit / Augustinus Ecce medici completa predictio egroti convicta presumpcio Non enim factum est quod ille predixerat animam meam ponam pro te set quod ille dixerat Ter me negabis / Ex quibus ergo verbis unde est hoc quod evangeliste ita concorditer scripserunt de petri negacione ut videtur quod prelati sociorum debent accusare / Videtur hoc quidam fecerunt pro discipulis cavantes / set non eundem volentes quamvis malum est non dico omnino concedere set in scripto ostendere

¶ Item queritur de modo negandi Dixit enim predixit ei ter me negabis et hoc dicit unus Iohannes quod solum negavit quod non erat eius discipulus / Videtur Augustinus Sane in hac negacione petri deinceps advertendum non solum ab eo negatum christum qui dicit eum non esse christum set ab illo et qui cum esset negat se esse christianum / ut nemini christum petrus dum negavit se christi discipulum

¶ Item queritur de loco negacionis petri et videntur alii evangeliste dicere quod fuit in domo Cayphe sicut dicitur Mathei xxvi / Iohannes dicit quod in domo Anne / Ad hoc est contrarius inter expositores / Nam Beda et Iohannes dicunt quod inchoata fuit in domo Anne / set consummata fuit in domo Cayphe / Alii iterum evangeliste dicunt fuisse negacionis / Iohannes respicit principium / Augustinus non dicit quod tota completa fuit in domo Anne sicut videtur dicere evangelista et quod alii dicunt esse factam in domo Cayphe hoc dicunt quod Cayphas erat summus pontifex quod erat Anne erat et Cayphe

¶ Item queritur de tempore negacionis Nam hic dicit Iohannes post terciam negacionem gallus cantavit / Et Marcus dicit quod post primam negacionem cantavit / Unde ad terciam sicut fuit sicut dicit Marcus quod gallus cantavit ante terciam et statim post terciam set primum cantum galli non advertit petrus secundum advertit et redijt ad cor suum et ideo primum cantum alii tacent set ultimum omnes dicunt / Adducunt ergo ihesum etc. Hic agitur de tercia christi examinacione que facta est sub pylato et in hoc ostenditur malicia iudeorum primo quia nolentem pylatum inducunt ad iudicandum secundo in hoc quod volentes christum tanquam innocentem liberare inducunt ad condempnandum ibi Et cum hec dixisset

[illegible]

tam

itum venit vel primo non ponit xpus oblo
sus oblati convincio ibi Introivit
ergo iterum etc. In hac oblone notatur primo
iudeorum perversitas et falsitas iniquitas impe
ricias primo quo etc hic implet divina
volutas. perversitas et morte. Tertio die
festo ad condepnationem loco adducunt
ipsa dicit adducunt ihesum scilicet ministri ad
caypham ponit in pretorium quia illuc
venerat ut xpum tradet pylato. Erat
autem mane tempus antequam corpus ma
liciam et matutinum statim sciebat mor
tem xpi quia diu non poterant expectare
erat enim tempus festinum unde sequitur
Et ipsi non intraverunt in pretorium
ut non contaminarentur sed manducarent
pascha et non poterant manducare
contaminati vel tamen inmundi secundum
quod hominis non poterant facere pas
cha. Ambrosius o impia cecitas alieni
gene iudeorum pretorio contaminari time
bant et fratris mortem effundere san
guinem non timebant. Exivit ergo py
latus ad eos foras et dixit. tamquam
hic iudeorum falsitas et xpo crimen falsum
imponunt ad inquisitionem pylati unde
dicit quam accusationem affertis adversus
hominem hunc q. d. crimen eius nolo
eum sustinere actus xx. non est romanis
consuetudo condempnare aliquem hominem prius
quam is qui accusatur presentes habeat accu
satores etc. Videntes iudei quod causa
maleficium unde subdit Dixerunt
et responderunt ei si non esset hic male
factor non tibi tradidissemus eum volen
tes illam legem sub de morte
et mittunt non interficies. Exo. xxiii
q. d. hic est malefactor sed hic non
probant et ei falsum imponunt. Augustinus
Videant ab inmundis spiritibus libe
rati languidi sanati lepra sit ma
lefactor ihesus. Sed ipsi dicebant illi
de quibus et prophetam predixit dicens
retribuebant michi mala pro bonis. Job
xxxvi causa tua quasi impii iudicata est
Dixit ergo eis pylatus hic notatur iniqui
iudeorum dolositas et culpam non alterius
nolebat refundere. Sed pylatus recusat
iudicare eum non videns causam hic tamen
debitam unde dicit ergo eis pylatus
accipite eum vos et secundum legem vestram iudi
cate. quia dicitur Exo. xxii maleficos non
pacieris vivere. Sed iudei eius sciebant
quod contra ipsum iudicare quia causa est mortis
et eis non licebat quemquam occidere. propterea
dicit Dixerunt ergo iudei nobis non licet
interficere quemquam. Sed ad te spectabit et hic
reus est mortis ideo nunc habes
de hac causa cognoscere. dolose noluit per
aliud xpum occidere sed non excusarent
unde dicit eis Act. vii. Cuius vos nunc
proditores et homicide fuistis. Ut sermo
ihesu impleretur hic notatur tertium scilicet quod implet
voluntas volebat non mori morte
communis qua iudei occidebant gentiles vero
dicit Ut implet. id est ita factum est sermo ihesu
ut impleretur quod dixit Io. iii. Sicut
exaltavit moyses serpentem in deserto ita
exaltari oportet filium hominis etc. Io. xii significans qua
morte esset moriturus quia morte crucis
Mt. xx. tradetur gentibus ad illudendum
et flagellandum et crucifigendum et hic elegit
dominus tamen morte vilissima. Sed quia quod
hic dicitur quod dicit quod adducunt eum ad cay
pham in pretorium et statim dicit quod non
intraverunt in pretorium. Unde Augustinus
quod pretorium dicitur secundum locus ubi habitabat
preses secundum vero dicitur locus ubi iudicabatur
in quod scilicet intrarent contaminabat se iudi
cio. Item quia dicitur hic quod dicitur Erat
mane tamen supra dictum sit quod ante galli

tamen misit eum annas ligatum ad cay
pham / et sic in hoc discordat cris(ostomus) et
augustinus augustinus dicit quod adduxerunt eum
ad annam ab anna ad caypham proprie
et dicit quod hoc potest intelligi vel quod pylatus
tunc tenetur in domo cayphe vel quod
cayphas ad domum pylati misit cris(ostomus)
quod non adduxerunt eum in domo primo ab anna
sed in galli cantu duxerunt ad domum
cayphe et postmodum mane a domo
eius ad ipsum qui merat ad locum
pretorium. Et ipsi non introierunt ut non
contaminarentur sed manducarent pascha /
quomodo non dum comederant pascha / quomodo enim
christus comedit die precedenti non comederet
preter debitum / ad hoc videntur greci quoniam
est quod christus comedit pascha ante mortem
unde dicunt quod comedit fermentatum et
ex eo conficit et adeo ipsi conficiunt et
ex hoc ubi accipiunt tamen errorem suum
ut exponunt quod pascha idem est quod cibus
paschalis et hec sunt azima que
comedebant per sex dies post. Dixerunt
ergo ei iudei. Nobis non licet interficere quemquam
ut sermo ihesu impleretur quem dixit significans qua morte esset moriturus.
Introivit ergo iterum in pretorium pylatus
[illegible] dixit ei. Tu es rex iudeorum.
Respondit ihesus. A temetipso hoc dicis an alii dixerunt tibi de
me / non quia dubitet sed ut
per eius responsionem malitia detegatur iudeorum
et hoc quando sit in pylati responsione. Respondit
pylatus numquid ego iudeus sum
q. d. hic numquid ego iudeus ego non
impono tibi gens et pontifices tui tradi-
derunt te mihi q. d. hic ab eis accepi. Quid
ergo fecisti propter quod ita te accusant.
Respondit ihesus. hic ponitur iiii^m s. d(ictu)m
christi in qua dominus ipse confutat pravam
intentionem iudeorum procedebat enim
iudei per hoc pylatum et cesarem contra
ipsum commovere quod nollet in regno
habere collega ideo dominus hic excludit
dicens regnum meum non est de hoc mundo
augustinus audite iudei et gentes mei
regnum meum non est de hoc mundo non
impedio dominationem vestram in hoc mundo
et non velit amplius / et ideo reddit
quod regnum eius non est de hoc mundo et
[illegible] rege [illegible] ministri certarent
ne traderer ad mortem quod me non
ministri mei non certant ergo ego non
sum rex terrenus et ponit maiorem huius
rationis. Si ex hoc mundo esset regnum
meum ministri mei utique decertarent ut
non traderer iudeis. Nunc autem apparet
[illegible] hic est quod regnum meum non est
hic quia nullus me defendit [illegible]

egressus fuerat ad quendam tamen a
iudeis et non intrat verumtamen ad
[illegible] tamen a reo. Et vocavit
ihesum et dixit ei tu es rex iudeorum
[illegible]

regnum eius non est de hoc mundo sicut dicitur i Jo. v. Mundus totus in maligno positus est. Ideo petimus quod adveniat regnum tuum et hoc in celis est. Unde Mt. v. Qui fecerit et docuerit sic hic vocabitur magnus in regno celorum.

Dixit itaque ei pylatus. Hic ponitur iiii. discussio et quia dominus dixit se regem hinc arguit pylatus ex responsione domini quasi admirans. Ergo inquit rex es tu quasi diceret: ex quo regem te fateris. Unde ex verbis tuis te velle regnare. Et dominus quomodo videns seductionem pylati taciturum et intencionem satisfaciendo condescendit questioni pylati. Ideo dicit: Tu dicis quia rex sum ego, quasi diceret: ego non nego quod tu dicis, sed veni non ad regnandum temporaliter ut credis. Unde subdit: Ego in hoc natus sum et ad hoc veni ut testimonium perhibeam veritati, natus scilicet naturaliter, non ad dominandum sed ad veritatem docendam. Ypa. li. Ecce testem populis dedi eum, ducem ac preceptorem gentibus. Et subdit signum regni: Omnis qui est ex veritate audit vocem meam. Jo. viii. Qui est ex deo est, verba dei audit.

Et quia pylatus non adhuc plene intelligebat, ideo adhuc querit. Unde sequitur: Dicit ei pylatus: Quid est veritas. Unde quamvis non audivit solucionem quia non expectavit, adhuc solvit dominus Jo. xiiii. Ego sum via veritas et vita.

¶ Sed queritur hic primo de hoc quod dicitur: regnum meum non est de hoc mundo. Ex hoc arguunt heretici quod mundus iste non pertineat ad deum lucis sed tenebrarum. Jo. i. In propria venit et sui eum non receperunt. Si dicas quod mundus non dicitur ista sed homines mundane viventes, contra Mt. xiii dicitur quod angeli colligent de regno eius omnia scandala. Ergo constat quod scandala non sunt nisi in hoc mundo. Respondeo dicendum quod crisostomus dicit quod idem est ac si dicat regnum suum non esse mundanum ac corruptibile. Aliter potest dici quod christi regnum sunt illi in quibus ipse regnat et ei obediunt non per potenciam sed per obedienciam. Tales autem soli sunt sui et isti non sunt de mundo. Jo. xvii. Non sunt de mundo sicut et ego non sum de mundo. Tu sunt in mundo. Unde ibidem: Non rogo ut tollas eos de mundo sed ut custodias eos a malo.

¶ Item queritur de hoc quod dicitur: omnis qui est ex veritate audit etc. Aut ex dicit materiam et tunc nullus ex veritate, aut efficientem, tunc omnes, et tamen non omnes audiunt. Videtur augustinus quod in hoc verbo gratiam commendavit, quia secundum propositum nostrum non secundum naturam cogitamus in quo creati sumus. Cum omnes veritas creavit quis non est ex veritate. Et non omnibus prestatur ex veritate ut audiant veritatem, et quibus datum est illi audiant. Jo. vi.

¶ Item queritur de hoc quod pylatus non expectavit dominum responsionem in questione sua. Videtur augustinus quod subito venit illi in mentem consuetudo iudeorum qua solebat unus dimitti illis in pascha. Unde quia volebat eum liberare statim exivit. Aliter videtur crisostomus quod sciebat quod questio illa indigebat tempore et ipse properabat ad liberacionem christi. Ideo statim exivit. Aliter potest dici quod quia pylatus iudicium suum inchoavit, sed in veritate non permansit, ideo de veritate que est meruit inchoare sed non solucionem audire. ¶ Et cum hoc dixisset etc. Super omnia est malicia iudeorum in hoc quod pylatum compulerunt christum crucifigere. Hoc ostendit in hoc quod volentes dimittere faciunt questionem per nomen. Et dicitur hoc potest in x. In quibus primo iudei resistunt iudicio iniquo ne liberetur.

lia quod hoc compleverunt [illegible] dicit [illegible] quia eum de regno spirituali ut nisi et ipse [illegible] in hoc [illegible] committere [illegible] de [illegible] et in [illegible] quod apparuit. Alia [illegible] quia id precepit ipsi [illegible] et [illegible] cum [illegible] in iudicia et eo promissum [illegible] precede [illegible]

Sy de [illegible] per [illegible] et [illegible] regi in [illegible] [illegible] in [illegible] mundo [illegible] [illegible]

Insedit imperat et extorquet in
devium civitatis ut condempnet. Pyla
tus autem cum audisset hos sermones
et quia triplex est modus iudicandi scilicet
benignitate severitate et equitate
secundum triplicia iudicia mittit Pylatus liberare
Christum et iudeorum contrario resistunt ideo sunt
hic iii partes. In prima resistunt iudicio be
nignitatis. In secunda iudicio severitatis ibi
Et apprehendit eum Pylatus. In tertia
iudicio equitatis ibi Dixit ei Pylatus.
Circa primum ad primum innititur tamen allegatione
innocencie in Christo rememoratione cle-
mencie in iudice induratione nequicie
in iudeis. Allegatur ergo innocencia
in Christo per quam potest dimitti unde dicit
ebraice. Et cum hec dixisset scilicet quando inter-
rogaverat/ affectans Christum liberare iterum
exivit ad iudeos qui scilicet erant extra
pretorium ut allegaret Christi innocenciam
unde et dixit eis Ego nullam invenio
in eo causam scilicet mortis et Luc. dixit Nul
lam penitus nequitiam inveni in eo ...
/ et quia non sufficiebat allegatio innocencie
ideo secundo rememoratur clemencia. Est autem
consuetudo vobis ut unum dimittam vobis
in pascha victor quia in pascha a
servitute liberati sunt in pascha hec con
suetudo dimittendi sunt illi. Vultis ergo
dimittam vobis regem iudeorum. Anguis
tuli ab eius corde non potuit
Christum esse regem iudeorum tamen hoc est scilicet
in tytulo ipse titulus scripsit de qua
quid esset interrogavit / Deinde subditur
induratio malicie in iudeis qui non
flexi per innocenciam / nec ad innocentis
clemenciam sed potius rei / Unde dicit
Clamaverunt ergo rursus omnes dicentes
Non hunc sed Barrabam scilicet hunc innocentem
sed quem scimus nocentem esse unde

ebraice. Addit Erat autem Barrabas latro
in quo mira malicia exprimitur in
electo quia latronem et eius salutis vero
duo perierunt unde Crisostomus O de
pollutae mentis iudicium petunt di
mitti / in eo vim necesse cruciari intelle
xit/ Sic vos sanctum et iustum negastis
et petistis virum homicidam donari vobis
auctorem non vite interfecistis etc.

Tunc ergo apprehendit Pylatus Ihesum etc.
Hic intendit Pylatus eum liberare
iudicio severitatis flagellans innocentem
ut zelum mitiget iudeorum. Et sunt hic
tres particule. In prima describitur Christi
ignominiosa flagellacio / secundo flagellati
illusio vel exivit iterum Pylatus foras.
Tertio iudeorum induratio ibi Cum ergo
vidissent eum pontifices. / Ignominiosa fla
gellacio insinuatur primo in eius afflictione
deinde in eius irrisione / afflictionem
tangit cum dicit Tunc ergo apprehendit
Pylatus Ihesum et flagellavit Crisostomus
flagellavit eum Pylatus fortassis
absolvere volens et mitigare iudeorum
zelum unde Luc. xxiii dixit Pylatus
Emendatum illum dimittam id est flagellis
afflictum ad magis mitigandum zelum eorum /
/ afflictionem etiam addita est irrisio unde
dicit Et milites plectentes coronam etc.
Et quia reges solent honorari signo
habitu / et verbo seu salutatione / et reverencie
exhibitione / Ideo quadruplici eum irri
dent / primo in signo corone quod est
signum regale unde dicit dicit plectentes
id est implicantes coronam de spinis id est
iunctis marinis acutis et pungentibus
ad modum spinarum imposuerunt capiti
eius de hac corona Cant. iii. Egre
dimini et videte filie Syon regem Salo
monem in dyademate suo quo coronavit
eum mater sua id est synagoga / Deinde
illudunt ei in habitu et vestitu unde dicit

Luc. Et veste purpurea circumdederunt eum, que est
vestis in quo signatur quod caro eius erat
sanguine purpurata. Sed signum est Genesis
xxxvij: Tulerunt tunicam Joseph et
in sanguinem edi quem occiderant intinxe-
runt etc. Et ipsa vestis erat rubea et
induimentum tunc. Deinde eius illu-
sio in salutatione. Unde dicitur: Et veniebat
Luc. ad eum et dicebat: Ave rex Judeorum. Et hoc
quidem in obprobrium eius. Treni iii:
Saturabitur obprobriis. Non solum in verbo
sed in verberibus, quia loco reverencie dabat
ei alapas. Unde dicitur: Et dabant ei alapas.
Treni iii: Dabit percucienti se maxillam.
Ysa. l: Corpus meum dedi percucientibus et genas
2º Luc. vellentibus. Sequitur iiij: Pylatus foras
qui ponitur Christi flagellati et illusi ostensio
ut moveantur ad pietatem, et hic est
Jo. per eius repellitur procuratio. Unde dicitur:
Ecce adduco eum foras vobis. Subdit:
Ut cognoscatis quia nullam in eo causam
invenio sive mortis vel afflictionis et tamen
afflixi eum. Exponit quod illius [illegible]
nis clarus impio sed plenus obprobriis.
Unde sequitur: Portans coronam spineam
et purpureum vestimentum, in quibus illuserant
ei prius. Illud Cant. iii [illegible] gen.
ad illum et filia. Et dicit eis: Ecce homo,
Luc. ecce ostensio flagellati et vituperati in
hoc quod se regem fecerat; diadematus spinis
coronatus est, ludibriosa veste indu-
tus, et amaris convitiis illusus est,
alapis cesus est. Fuit ignominia
Luc. significat invidia. Cum ergo vidissent
3º eum. Hic ad Christi ostensionem sequitur tercio
indignacio pertinacie Judeorum maxime
Jo. pontificum. Unde dicitur: Cum ergo vidissent
eum pontifices et ministri clamabant
dicentes: Crucifige, crucifige eum. Ysa. v:
Expectavi ut faceret iudicium et ecce
iniquitas, et iusticiam et ecce clamor.

Vis dicit: Crucifige, ad ostendendum magis
pertinaciam. Jer. xij: Facta est michi heredi-
tas mea quasi leo in silva; dedit contra
me vocem. Ps.: Aperuerunt super me
os suum sicut leo rapiens et rugiens pre
clamore. Dicit eis Pylatus. Super
visus est Pylatus liberare Christum iudi-
cio benignitatis et severitatis, sed nititur in
dictis equitatis sectatores ad innocenciam
quod equum est dimittere innocentem, et in-
iquum sine causa occidere. Et huic iudicio
duplici resistitur: primo eum accusando
et postea ei comminando. Unde in hac
parte innuitur duplex: primo Christi iustificacio,
secundo ipsius accusacio ibi Responderunt
Judei, tercio accusacionis instancia ibi Cum
ergo audisset Pylatus hunc sermonem, magis
non subiungitur Judeorum comminacio ibi
Judei autem clamabant. Primo ergo ponitur
Christi iustificacio, propter quod Pylatus non vult
eum condempnare sed offert eum Judeis. Unde dicitur: Jo.
Dicit eis Pylatus, qui querebat Christum
ita: Accipite eum vos et crucifigite; ego enim non
invenio in eo causam. Et Lucas: Sine causa nolo
eum crucifigere. Vere in eo non inveniebat
causam, quia i Petri ij: Qui peccatum non fecit
nec inventus est dolus in ore eius etc.
Responderunt Judei. Hic ponitur accusacio in
dicto. Unde exponitur: Nos legem habemus
quasi sine observamus de voluntate Romanorum
principum. Legem allegat pro se cum sit
contra se. Jo. viij: Nonne Moyses dedit vobis
legem etc. Et secundum legem debet mori
quia filium Dei se fecit, et ita blasphemat.
Levi. xxiiij: Qui blasphemaverit nomen
Domini, morte moriatur. Unde Jo. x: De bo-
no opere non lapidamus te, sed quia tu
homo cum sis facis te ipsum Deum. Cum Jo.
ergo audisset. Hic ponitur iiij accusacionis
instancia. Dicit igitur Pylatus motus ex ac-

cusacione iudeorum unde dicitur Cum ergo
Et audisset pylatus hunc sermonem magis
timuit Ne si dimitteret eum contra legem
faceret et si non dimitteret filium dei crucifi
geret non de bonis in christo timens unde
ecc. vij noli querere fieri iudex nisi
valeas virtute irrumpere iniquitates etc.
Ideo subdit Et ingressus est in
Nota pretorium iterum et dixit ad ihesum Unde
es tu quia de origine christi multa de
hoc audiebant magna et super vires
quia quorum ysa. liij. Generacionem eius
quis enarrabit etc. Et ideo non audit
a christo responsionem etc. iij altiora te
ne quesieris etc. unde dicitur Ihesus autem
responsum non dedit ei ut verificaretur illud
ysa. liij. quasi agnus coram tondente
se obmutescet et non aperuit os suum
Augustinus Ad hoc data est de agno
similitudo ut in suo silencio non reus sed
innocens haberetur Tren. iij. Ex ore
altissimi non egredientur bona nec mala
Sic ergo tacentem christum iudicum pylatus
advertens superba dicit ergo ei pylatus
Nota Mihi non loqueris q. d. errans quod quoniam
meam contempnis cum debes potius meam
captare benivolenciam tamquam in manibus
meis positus es et hoc innuit Nescis
Nota quia potestatem habeo crucifigere te etc. et
io timendus et obsecrandus unde dicitur
hic mirabatur pylatus quod christus in tanta
necessitate non captabat eius graciam
Mt. xxvij et non respondit ei ad ullum
verbum ita ut miraretur preses vehementer
et quia pylatus se iactavit christus potentem
respondit quod sic eius superbia humiliatur
docens non altum sapere Respondit ihesus
Nota Non haberes in me potestatem ullam nisi
datum tibi esset de super i. a deo

Gregorius illud ps. xviij non est potestas nisi a
deo sed fratres istam expositionem illam videtur
hic contrariam quod sequitur propterea qui me
tradidit tibi maius peccatum habet etc. Ideo expo
nit Victor desuper i. a cesare et quia
cum timore exerces propterea qui me tradidit — Nota Iudeis fuit maius peccatum [illegible]
tibi maius peccatum habet quia magis peccat — Iudei [illegible]
qui ex malicia quam qui ex infirmitate — [illegible]
ut in proposito et quia prudenter respondebat
pylatus eum liberare intendebat unde
dicitur Exinde querebat pylatus dimittere
eum intelligens potestatem suam sub
altioris potestate constitutam volebat di
mittere eum ¶ Iudei autem clamabant — Nota
Et ponitur [illegible] contra iudeorum et
quod non poterant christum dampnare per
accusacionem convertunt se ad clamosam
comminacionem unde imponunt pylato si eum
dimittis quod committat infidelitatem
contra cesarem Ideo dicitur Iudei autem — Et
clamabant quod pylatus s. eo quod vellet dimittere
christum dicentes Si hunc dimittis non
es amicus cesaris Immo proditor quia
dimittis inimicum cesaris et hoc probat
Omnis enim qui se regem facit contradicit — Nota Imperator Romanus [illegible]
quia cesari quia tunc erat cesar monar — [illegible]
cha unde ipsius erat dare potestatem — [illegible]
regnandi quod ergo se ipsum regem consti — [illegible]
tuebat contradicebat cesari et hac comminacione — [illegible]
pylatus retraxit a voluntate iusticie — [illegible]
quia timuit accusari apud cesarem — [illegible]
prov. xxix qui timet hominem cito — [illegible]
corruet etc. hic dicebat dominus discipulis — [illegible]
Mt. x Nolite timere eos qui occi — [illegible]
dunt corpus ¶ Pylatus ergo cum audisset — Nota
causa est [illegible] iudeorum in malig
resistendo [illegible]
eorum [illegible] iudicio
[illegible] de condempnacione christi
ergo hic iudicium condempnacionis christi

q quidem describit hic ordine p° no. loci 2 tpis circumstancia, sc° condempnac̄is ca, 3° no ipa sentencia, locus no° cum d. pylatus g° cu audiss. hos
sermones In quo no° quippe iam
accedebat amicicia velud timore
cesar. q. d. timore pterrit. ad-
duxit foras ihm 2 id foras ut
in cspectu om̄m condempnaret. Et sedit
p tribunali in loco qui dr̄ licostra
tos h' describit locus spalis p tribunali
i. in sede iudiciali, solu cum erig'
sup kathedra doctorum tribunal vero
est iudicum, licos dicit sicut dicit victor
in scolastica historia. iudicum, stratos valet idem
q pauimentum quasi stratum lapide
In cuius modi loco erat conspector in vbi iudi
cabat' 2 hic locus hebraice autem
galgatha. i. sublimitas q? solent
iudices in sublimi loco sedere vel gal
gatha inter picturas vel polito
2 sig. idem q licostratos. i. locus
iudicialis pictus vel politus. Erat
aut parasceue etc. subiungit tpus
Erat enim fere sexta q. dic. parasceue
pasce. i. pparacio pasce q? fiebat in
die veneris p die sabbati sicut dicitur
Exo. xvi. q illo die colligebat p
duob; diebus. hora q. sexta, hic
tpus tangit spale q d. qr differ.
est tpus horum de crimine. Et dixit
iudeis 2 no° ca condempnacionis xpi
2 hic no fuit eius culpa sed duricia
puersitatis in iudeis 2 negacio
veritatis duricia puersitatis in h°
q petunt eu dampnari morte crudelissima vnde dicit Ecce rex vr̄. q. d.
pylatus Rex vester Aliq' ad obiic.
contra ipm Illi autem clamabant Tolle
tolle crucifige eum. Germanus sig. inten
cionem affectus ad mortem xpi Jo xxvi.

Et

Et

[illegible]

levati sc° sacerdotes 2 pphete ad prin
cipes 2 omnem pplm dncs iudiciu
mortis est viro huic. Et q? non
sufficiebat duricia puersitatis nisi
adderetur negacio veritatis 1o sequitur
negacio pylati vnde sequitur dixit
eis pylatus regem vrm crucifigam
q? in hoc vbo notans eorum vel hoc
voluntatem puersam In hoc aut suam
ignominiam apperiebat Ez vituperium
regis redundat in pplm. 12 pptea
ut vituperium iudei videant' fugere
negant Rex vnde rndunt ponti
fices hemus regem nisi cesarem 2 i
hic no est rex ur nec ignoma eius
est ura 2 vo licet ca condempnacionis
eum pilatus vnde dicit. Tunc g° tradidit
eum illis ut crucifigeretur hic tangit
tamen sententia ipa sententia qua condempnatus est
pena crucis 2 vnde dicit tradidit eis
q? ad eorum peticionem fecit act. iii.
Deus glorificauit filium suum ihm q
vos quidem tradidistis 2 negastis
ante faciem pylati 2 luce xxiii. py
latus adiudicauit fieri peticionem ipsorum
s. iudeorum scilicet 2 fecit pylatus contra
legem Exo. 23. Non sequeris turbam
ad faciendum malum nec in iudicio etc.

p ¶ Ez quaritur h' de illa consuetudine q̄
habebat de dimissione vincti vtrum
esset laudabilis 2 vr̄ q sic q2 dne
miam acceptat magis q indicium
sicut pz de muliere adultera Jo viii.
Ez cont. obicit' q ex lege preceptum
erat ut malefici occiderentur ergo
absolute nocentes erat contra legem
2 consuetudo mala. dicendum q consuetudo
bona erat dum liberaret' qui magis
congruebat q2 2 si tunc esset tempus
iusticie tn debebat esse medius nunc
in eis sc̄e 2 future in pasthate etc.

[illegible] a? q. d. que ca vicine sed dice [illegible] fine [illegible] xpi ut [illegible] p xpm in morte [illegible] pylatus [illegible]

[illegible]

futurae ideo quod insigniri hoc erat eius
libertatem. Secundo abiicit de lege Dei quod ex
adhaerens personae Dei respondebat ac
beati legis. ¶ Item quaeritur utrum peccaverunt
petendo Barrabam quod sic videtur. Act.
iii. Negaverunt eius petistis virum homici-
dam dari vobis auctorem vitae
interfecistis. Sed quod non peccaverunt videtur
quia habebat eius petere quem volebat sine
distinctione. ¶ Responsio quod non peccaverunt in hoc
quod liberaverunt eum qui dignus erat
morte sed in hoc quod eum innocentem postu-
laverunt. Unde fuit ibi personae acceptio
unde Aug. non reprehendimus o iudei quod
per pascha nocentem. Sed quod occiditis
innocentem. ¶ Item quaeritur de hoc quod mili-
tes ita illuserunt Christum cum tamen non di-
cantur fuisse mandatum a Pylato unde
hoc fuit. ¶ Respondet Crisostomus quod hoc pecu-
nia faciebat quia corrupti erant a
principibus sacerdotum. ¶ Item de hoc quaeritur
quod Matth. xxvii dicitur quod milites post condempnationem
illuserunt dominum tradidit illis ut ipsum cru-
cifigerent et Luc. dicitur quod in Herodes illuse-
runt ei. ¶ Potest dici quod bis factum est scilicet
in condempnationem et post. Vel Matth. hoc dicit
per recapitulationem quia cum factum fuerat. ¶ Item
quaeritur quare dominus non respondit Pylato que-
renti unde es tu. Videtur hoc fuisse arro-
gantiae. ¶ Responsio est quod ideo ad quaestionem illam
non respondit quia eam capere non poterat. Unde
dominus discipulis suis dicebat Ioh. xvi.
Multa habeo vobis dicere sed non potestis
portare modo. Sicut et hic. ¶ Item quaeritur
de hoc quod dicit non haberes in me potestatem
nisi desuper datum tibi esset. Ergo videtur quod in hoc
non peccaverunt quia Christum crucifixerunt quia hoc
sibi a deo donatum. Dicendum quod in potestate
duo considerantur scilicet ipsa potestas et exe-
cutio. Prima est a deo sicut dicit apostolus. Secunda
quandoque non est a deo. Unde dominus voluit

dicere Pylato quod potestatem a se non habe-
bat ideo de ipsa non debebat gloriari.
Secundo non a deo sunt peruersissime
sicut dicit Crisostomus. ¶ Item quaeritur de hoc
quod dicit qui tradidit me tibi maius
peccatum habet. Videtur falsum quia iudei peccaverunt
ignorantia. Credebant eum esse
blasphemum et dignum morte. Sed Py-
latus sciens occidit innocentem. ¶ Responsio
utrique peccaverunt sed iudei magis quia
ex malitia. Sed Pylatus ex infirmitate
timore Caesaris. Et quod obiicit quod igno-
ranter. ¶ Dicendum quod ignorabant ipsum esse
deum sed non innocentem. Vel si utrumque ig-
norabant ex malitia erat. Unde Sap.
ii. Excaecavit eos etc. ¶ Item quaeritur de
hoc quod Ioh. dicit condempnatus fuit hora sexta
et Mar. xv dicitur erat autem hora diei
tertia et crucifixerunt eum. Item Luc. xxiii
quod tenebrae factae sunt ab hora sexta usque ad
horam nonam. Ergo cum hora vi fuit
iudicatus. ¶ Unde Aug. hora tertia crucifixus
est dominus linguis iudeorum hora vi ma-
nibus militum. Intelligamus horam sextam
fuisse transactam et ad de vi. coepta
fuit cum Pilatus sedit pro tribunali
et cum Christum crucifigerent quae gesta
sunt narrantur. Hora vi completa est ex qua
hora usque in nonam sol obscuratus est.
¶ Aliter respondet Victor quod dominus hora me-
dia inter iii et vi crucifixus est et quia prox-
ima fuit nonae et medium saepe sortitur
nomen extremorum ideo dicit Mar. hora iii sed
Io. sexta non simpliciter sed cum determinatione
quasi sexta. ¶ Item quaeritur de hoc quod iudei
petierunt dominum crucifigi quare magis illo
genere mortis quam alio voluerunt dominum
occidi. ¶ Respondet Crisostomus Exprobrabilis-
sima haec erat mors. Formidabant igitur
ne aliquid crimen post ipsum fiat memoria
studebant ad supplicium dicere maledictum

uestiaões qui p psibilioes clama' vitge
Dopte dei vo fuit z mistiu qma in
ligno passionis | z exeplo ne quis tpem
pcaret formidaret fcz morte z in-
diam / qr placuit deo p stultitiam pdi
ccois saluos fac credentes | Susceperunt
hic go ihm dictu est sup de xpi ophen oe
z gdep oe / hic agit de ipius passione
z dim' q p8 in d· qr ƀo agit de pa.
eo de passionis gsumacoe i' postea
sciens ihus &c In pa pte destibit
eius pao qm ad mgra que ibi isunt -
ant Po em destibit passionis vilitas /
ƀo paciencie dignitas i' Scpt aut z
titulum / mo consequencium crudelitas su
cupiditas ibi aplice go cu crucifixis
mo compaciencium paucitas i' Stabat
aut iuxta crucem / passionis igit vilitas.
destibit in incessu / i loco / in quo passionis /
z in societate paciencium / Po go vilitas
in incessu in hoc no q tanq latro du -
citur z ipse baiulat sibi supplicium / ppea
dt Susceperunt aut ihm / ps Susceperunt
me sicut leo paratus ad predam sz in
licas ihm z eduxerunt tanq maleficiu
3 sz extra cast' ppe q heb· ult / hoc
amplius ad eu. eo cast' in ppetuu fo-
hic rus eius portares Et baiulans sibi crucem
d. In q ƒ tanq latro punitur tunc impletu
est q dom erat ysa· xxii dabo cla-
uem domus dd· sup humu eius z ysa·
principatus enim x· est crux eius qr quia z in apta de q cu exaltat z sic i sig dign tas prat bal hic ther saly mitra ptat z sic pt dec
ix factus est principatus eius sup humu
eius qr ibi triumphauit de hostibus ii
Grande spectaculum ez si spectat in
pietas grande ludibrium Si pietas
grande misteriu Exiuit in eum q dr
caluarie locus hic innuitur vilitas
a loco / qr in eo loco passus est vbi
puniebantur latrones z malefici / calua
ria enim dr ille locus qr ibi decal
uabantur capita dampnatorum / calua
ria enim dr testa capitis carne nu-
data hebraice golgatha i· locus decal
uacionis Ubi eum crucifixerunt ¶ No q vili
tas passionis a genere mortis qr vilissi
genus mortis erat Sap· ii· morte
turpissima condempnemus eum Et cum eo ali
os duos hinc z hinc i. vim adex is talem ap instus
medium aut ihm z no hic vilitas
a societate qr isti duo erant latrones
Et tunc impletum est q dr ysa· liii et
cu iniquis i· scelerati reputatus est
ideo in medio ut significe q sit media
tor vn in natiuitate in medio animalium
collocatur z in passione in medio
latronum qr ipse est pax nostra Ephe ii· Sxt
27 ¶ Scripsit aut titulum ¶ hic no ƒ sequitur 6
pilatus paciencie dignitas / q innuitur
in tytulo qr titulus erat regis / z hic
titulus ho ordine destibitur / primo n tang tytuli
inscriptio / ho scripti publicacio / iii· contra
dicio / iiii ipius approbacio / Inscripcio
igitur tituli tangitur cu dr Scripsit aut dt
z titulum py z posuit sup crucem / ysa·
xxix· Erat altare dni in medio terre
egipti z titulus dni iuxta terminum eius erat
¶ Et notate q quidam est titulus memo -
rialis sicut mortuorum / quidam triumphal
sicut iste vnde in laudem xpi z vi -
tuperium iudeorum qr z si tanq latro dap -
natus esset / non tamen erat latro sed rex
z hoc dicebat titulus erat aut scriptum
Ihus nazarenus rex iudeorum / hunc hic
titulum approbat scriptura vnde in ps· ii·
Ego constitutus sum rex ab eo sup syon
In ho titulo destibit nomen pylatus pxm
amoris / enim dt Ihus hic i· salus
no eius ihm | a patria nazarenus q· ii·
descendit nazareth &c sed dignitas
regia cu dt rex Ier xxiii· Suscitab
bo dd germen iustum z regnabit rex ƀm
apt titulus dr cu mt z la posuerunt
sup caput eius causam ipius scripta

q[uod] in titulo illo innuit q[uod] mortuus
fuit s[cilicet] ad salvandum q[uod] illius et ad
faciendum nos deo n[ost]ro regnum / apoc[alipsis]
v. dignus es d[omi]ne accipe librum q[uonia]m
occisus es et redemisti nos deo in
sanguine tuo et fecisti nos deo n[ost]ro
regnum etc. / Hunc ergo titulum hic pon[itu]r
titulus publicat[ur] / unde d[icitu]r multi iude
orum legerunt q[uia] prope civitatem erat
ubi crucifixus est ih[esu]s. Ideo multi
legebant q[uia] multi conveniebant in solle
mpnitate [illegible] ysa. iiij° requirere dilige
ter in li[bro] [illegible] d[omi]ni et legite no
mina [illegible] etc. Et erat scriptus
hebraice grece et latine / ut omnes
possent legere tytulum / q[uia] omnibus
rex erat futurus sicut d[icitu]r apoc[alipsis]
xix. q[uia] ipse est rex regum et
d[omi]n[u]s dominantium / ideo omne tale [illegible]
q[uia] deut[eronomium] xix. In ore duorum aut
trium testium stabit omne verbum etc.
Dicebant ergo pylato pon[tifices] in[dicentes] h[oc] no[n]
iudeorum [illegible] / quia titulo volebant
delere tantum [illegible] in sua ignominia / unde
dixit noli scribere rex iudeorum sed q[uia]
dixit rex sum iudeorum ut s[cilicet] ostendere[n]t
non dignitatis sed presumptionis q[uia] se regem
esse dixit / quod q[uidem] heb. v. xp[istu]s
non semetipsum clarificavit ut pon-
tifex fieret etc. / Respondit pylatus h[oc]
ponitur titulum affirmando sive approbando
contra iudeorum maliciam / unde pylatus non
delet sed approbat et quod scripsi scripsi quod
scripsi verum / scripsi indelebiliter tamquam
verum irrevocabile / augustinus si corrumpi
non potest q[uod] veritas dixit / Milites ergo
cum crucifixissent eum / Hic no[tatu]r [illegible] p[ro]p[ter]
s[cilicet] [illegible] cupidi
tas / in h[oc] q[uod] ipsum spoliaverunt et sic
vestimenta eius diviserunt. Et notandum h[oc]

tria s[cilicet] vestimentorum divisio per partes / propter
[illegible] / tunice integre confirmacio p[ro]pter aucto
ritatem ne videatur in morte xp[ist]i aliquid fieri
casualiter / dividunt ergo per partes / unde
dicit acceperunt vestimenta eius et fecerunt
iiij°r partes unicuique militi partem in
h[oc] apparet ut d[icit] aug[ustinus] iiij°r fuisse
milites qui eum crucifixerunt / et tuni
cam subaudi acceperunt. Hic no[tatu]r
divisio tunice facta per sortem / et vo[catur]
dicit erat autem tunica inconsutilis
desuper contexta per totum .i. tota continua
et q[uia] non poterat convenienter dividi
ideo dixerunt ergo ad invicem milites ad in
vicem non scindamus eam sed sortiamur
de illa cuius sit q[uia] sicut d[icitu]r ps[almo] xxi
confractus [illegible] s[cilicet] sortes et in[de] po
test[atis] quisque vindicat / et ne putare[tur]
h[oc] casu factum ostendit q[uod] a propheta esse
predictum cum d[icit] Ut scriptura impleatur
dicens ps. xxj. Deus deus meus etc. In
partiti sunt vestimenta mea sibi q[uantum] ad
p[ri]mum et super vestem meam miserunt sorte[m]
q[uantu]m ad secundum tunice / et ista scriptura
intelligitur fuit non de iudeis sed mili
tibus / propterea d[icitu]r Et milites quidem
h[oc] fecerunt / Spiritualiter tunica xp[ist]i que
indivisa est signat caritatem que est
vestis que operit multitudinem peccatorum et
ornat unde d[icitu]r vestis nupcialis sine
q[ua] nemo intrat ad gaudium nupciarum
agni / unde m[atthei] xxij amice quomodo
huc intrasti non habens etc. / h[ec] tunica
est inconsutilis q[uia] ipsa non alio ligat[ur]
sed est vinculum aliorum col[ossenses] iij°. Super
omnia autem h[abe]te caritatem que est vin
culum etc. Hec tunica non est dividenda
per scissionem unde .i. cor. i. obsecro
vos fratres ut id ipsum dicatis omnes
non sint in vobis scismata. Et eph.
iiij°. Solliciti servare unitatem spiritus etc.

capitulo lxx... in dis et in disputat... que non est ... corporis ... in ... filii

bat omnium qui diuiderunt peiores
quam militibus crucifigentibus qui dum veste
inconsutilem diuidere noluit. Stabat
autem iuxta crucem etc. Hoc notatur compassionis
paucitas quia ex omnibus carnis eius
tres aderant mulieres / inter quas vna
erat mater domini / cui tunc dolor compaciebatur.
Et notandum quod in ista parte primo est mulierum ad
dominum compassio / secundo domini erga matrem
sollicitudo / tercio ex sollicitudine eius
recommendacio / et ultimo recommendacionis
accepcio. Notandum ergo mulierum compassio in
hoc quod dicit Stabant autem iuxta
crucem Ihesu / id est corpore appropinquabat / quia
affectus compassionis eis trahebat / alii
non longe recesserant per incompassionem
vnde dicitur in psalmo / et qui iuxta me
erant de longe steterunt / sed iste steterunt
iuxta quia eum magis diligebant. Et mater
eius que super omnes ei compaciebatur.
Vnde Luce ii. Tuam ipsius animam per-
transibit gladius. Et soror matris eius
Maria Cleophe quae fuit mater Jacobi
minoris quia Anna dicitur habuisse tres vi-
ros Joachim Cleopham et Salome
et ex istis tribus viris habuit tres mari-
as scilicet matrem domini que fuit Joachim
filia / matrem Jacobi que fuit Cleophe
matrem Symonis et Jude que fuit filia
Salome / Et Maria Magdalena
dicta est a Magdalo castro / iste tres
mulieres tamquam magis compacientes sta-
bant iuxta crucem domini / Cum vidisset ergo
Ihesus. Hic notatur secundum scilicet domini erga matrem
sollicitudo / in hoc quod respexit eam / et cogitat
cui posset eam recommendare / Vnde
dicit Cum vidisset Ihesus matrem. cum
vidisset ut sollicitus. id est tunc vidit. Ei
quis autem sororum et maioris domesti-
corum curam non habet fidem negavit et est infideli de-
terior. Hanc militiam dilectionis monstrat
dominus ad matrem et commendat eam discipulo.

erudiens nos usque ad ultimum respiracionem
omnem facere diligenciam eorum qui nos
genuerunt. Eccli. vii. Honora patrem tuum et
matrem tuam etc. Hoc quia Christus precepit adim-
plevit. Vbi dicit et discipulum stantem quem
diligebat / et ideo eam sibi familiarius
poterat commendare. Stabat. Hic non
recesserat vbi cetera de illis quibus dicitur Luce
xxii. Vos estis qui permansistis mecum
in temptacionibus meis. Dicit matri sue.
Hic notatur iiii. scilicet diligens recommendacio.
Vnde dicitur mulier ecce filius tuus. quasi diceret
ita confidas de eo sicut de filio / Et
deinde dicit discipulo ecce mater tua.
quasi ita eam custodias ut matrem. Et
ex illa hora accepit eam discipulus in sua.
Hic notatur recommendacionis accepcio / in sua
scilicet matrem accepit / ut illam sicut matrem
honoraret custodiret et foveret. Sed
Augustinus legit litteram istam in sua ut
sit accusativus pluralis. Et querit quomodo in
sua cum non haberet propria et vnde in sua
id est officia servicia et beneficia non in
possessiones quas non habebat / sequitur
Sed querit hic primo de hoc quod supra dictum
est quod exivit Ihesus baiulans sibi
crucem quod Matthei xxvii dicitur quod angaria-
verunt Symonem quemdam ut tolleret crucem
eius. Vnde Augustinus in iii. li. de concordia
evangelistarum. Ihesus portabat crucem cum exi-
ret calvariam / Symon autem ille in
itinere angariatus est cui data est
postea crux portanda usque ad locum
ita ut vtrumque sit legimus primo id quod Jo-
hannes dicit / deinde id quod alii. Sed querit de titulo
utrum pylatus scripsit ut ad irrisionem
quod videtur per hoc quod iudeis petenti-
bus delere noluit sed respondit quod scripsi
scripsi. Et autem irrisorie videtur quia ipsum
tamquam stultum non tamquam verum regem de-
ridere permisit a militibus quia coronam

Et est isidel. de
terior

spineam imposuerat et alapas da-
bant ¶ Ad hoc videtur quod pylatus aliquid
illusionis fecit quod cognovit ipsum esse
innocentem vel sciebat quod per invidiam
tradidi[ssent] eum Mt. xxvii eis quia tamen agnovit
ipsum esse regem iudeis promissum unde
eum sic vocabat regem. Unde Aug.
divelli a corde pylati non potuit quin
esse regem iudeorum tamquam in eius corde
ipsa veritas fixit. Sed obiicitur quod deridendi
fecit vel permisit. Dico quod sic permisit
derideri regem sicut flagellari in-
nocentem ut iudeis de penis eius
et obprobriis satisfaceret et ad misericordiam incli-
naret ¶ Sed tunc est quare quomodo fuit au-
sus eum morti tradere / Ad hoc dicendum quod
fuit timore perterritus ne accusaretur
ad cesarem / et errore deceptus quia
putabat totam culpam esse iudeorum
ex quo ad ipsorum petitionem mittebat
in eum manum unde dicitur Mt. xxvii
quod accepit aquam et lavit manus suas
et ait Innocens ego sum / et iudei totam
culpam super se accipiebant unde
dixerunt Sanguis eius super nos
/ sed erravit quia in morte innocentis
consentire sine peccato non potuit ¶ Sed
cum Mt. xxvii dicatur diviserunt vestimenta
sua sortem mittentes videtur quod non solum
super tunicam sed super omnia vestimenta mise-
runt sortem. Joh. autem dicit solum de tu-
nica. Illud idem dicitur Mc. xv. Divi-
serunt eius vestimenta mittentes sortem super eis quis quid tol-
leret / Ad hoc respondet Aug. 2° dicit quod id
Mt. intelligendum de tota divisione vestimentorum quod
quidem facientes venerunt ad tunicam
de qua sortem miserunt. Ad illud Mt.
dicendum quod id est sicut diviserunt vestimenta
primo mittentes sortem super tunicam
quis remaneret vel superfuerat quis tolleret
eam ¶ Item queritur quare dominus sic

matrem recommendavit. cui Ex. ii ita dure
subditur quod mihi et tibi est mulier. Videtur
Aug. et habetur in glossa quia tunc divina
faciens quasi ignotam repulit nunc
iam oculis venisse horam quam ante
predixit in qua agnosceret de qua sumpserat
mortalis natus humana paciens affectu
commendat humanos et exemplo instruit
ut a piis filiis impendatur cura paren-
tibus ¶ Hoc autem quare ea commendat Joh.
ex parte duorum tamen in littera quia ipsum specialiter
diligebat Sed ex parte sua creature
et dicunt sancti quod fuit ut virgo vir-
ginem custodiret ¶ Postea sciens Ihesus etc.
S. egit hoc de Christi passione hic agit
de passionis eius consummatione et sunt
hic tres partes / primo ostenditur eius consummatio
quantum ad scripture testimonium / secundo quantum ad ipsum
Christum ibi Et inclinato capite / tertio quantum
ad effectum ibi Iudei ergo quoniam parasceve
Consummatio igitur passionis Christi quantum ad
scripture testimonium attenditur in hoc quod circa
ipsum omnia fierent que per prophetas predicta erant
et insinuatur ipsa hoc ordine / primo consuman-
di ordinis intencio et ipsa consummatio et
consummationis assercio / consummandi intencio
innuitur in hoc quod dicit Postea sciens Ihesus Ut
quia omnia consummata sunt super que scripta
sunt de filio hominis sed non plene ut
dicit Auctor. Ut consummaretur scriptura id est
volens perfecte consummare scripturam que dicit
in ps. In siti mea potaverunt me aceto
dicit Sitio et hoc fuit signum infirmitatis
assumpte / et veritatis nature / contra illos he-
reticos qui dicebant quod non erat vere
passus et hoc quidem non tantum dixit
propter indigentiam / sed quia ad supplendam scripturam
¶ Vas ergo erat positum hic ponitur ipsa
consummatio qua potaverunt eum aceto
quod quidem ad manum habebant / unde
Ut dicitur Vas ergo erat positum aceto plenum

Illi autem spongiam plenam aceto ysopo circumponentes i. ponentes spongiam circa ysopum ligatam obtulerunt ori eius per arundinem sicut dicitur Mat. xxvii. Et continuo currens unus ex eis acceptam spongiam implevit aceto et imposuit arundini et dabat ei bibere. Cum ergo accepisset Ihesus acetum. Hic ponitur consummacionis assercio unde dicit Cum accepisset Ihesus acetum dixit consummatum est. s. quod scriptum erat de me usque ad spiritus emissionem / de hac consummacione Luc. 18. consummabuntur omnia que scripta sunt per prophetas de filio hominis. Heb. 5. consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis eterne. Et inclinato capite etc. / ponitur consummacio in scripture testis. Hic ponit consummacionem in facto et hec consummacio fuit in morte quia finis passionis in presenti more est unde dicit Et inclinato capite tradidit spiritum / dicitur tradidit spiritum / tamquam qui potestatem habebat ponendi animam suam et iterum sumendi eam et hic inclinato capite / et vivus ita dormivit qui voluit sicut homo qui voluit mortuus est / unde spiritum obtulit sicut dicitur Heb. 5. cum clamore et lacrimis valido offerens spiritum etc. / et hec fuit consummacio peccatorum sicut Heb. x. una oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos et ad Heb. ii. / decebat eum qui multos filios adduxerat in gloriam per passionem consummari.

Iudei ergo quoniam parasceve erat / hic ponitur consummacio in passionis effectu quantum quidem fuit in apertione lateris Christi ex quo fluxit sanguis et aqua unde efficacia sunt sacramenta ut dicit glossa. Et notatur hic iiii^{or} s. petitio deposicionis cruci fixorum / crurifragium latronum / apercio lateris Christi / et consummacio testium / peticio deposicionis crucifixorum facta a iudeis simul et racio redditur quia erat in die sancti magnus dies sabbati / apostolus quod dicit Iudei ergo quoniam parasceve erat i. dies preximus ante sabbatum ut non remanerent in cruce corpora sabbato propter solempnitatem s. erat enim magnus dies ille sabbati quia magne solempnitatis azimorum / rogaverunt Pylatum ut frangerentur crura eorum et tollerentur. Augustinus non eorum frangentur crura ut morerentur et auferrentur ex ligno ne pendentes in crucibus magnum diem festum sui diuturni cruciatus horrore fedarent / Deut. xxi. qui peccaverit quod morte plectendus est et adiudicatus morti appensus fuerit in patibulo non permanebit cadaver eius in ligno sed in eadem die sepelietur. Venerunt ergo milites hic notatur crurifragium latronum venerunt ergo milites ad petitionem iudeorum s. et ad quod prius venerunt illi fregerunt crura quia vivebat adhuc et alterius qui crucifixus erat cum eo / supple crura fregerunt et sic exspiraverunt ut sic ipsi distinguerentur ab agno cuius ossa debebat integra conservari qui solus integer fuit a peccato cui illi poterant dicere illud Ps. Sana me domine quoniam conturbata sunt o. omnia. Ad Ihesum autem cum venissent hic notatur apercio lateris Christi. Primo dicit quare non fregerunt crura s. quia mortuus erat et hoc est quod dicit ut viderunt eum iam mortuum non fregerunt eius crura quia propter hoc faciebant ut accelerarent eius mortem. Et subdit lateris eius apercionem unde dicit Sed unus militum lancea latus eius aperuit. Augustinus de hoc non dicit quod vulneravit sed aperuit ut illic quodammodo hostium panderetur unde sacramenta ecclesie manaverunt et propterea subdit Et continuo exivit sanguis et aqua. Augustinus / iste sanguis in remissionem

Hic a [illegible] qui ecclesia [illegible] fuit [illegible] fluxus
ut dicunt aliqui et aqua [illegible] ad [illegible] corpus
Christi [illegible] eius [illegible] cruore [illegible]
dicunt [illegible] hic [illegible] dicunt [illegible]
[illegible] dicunt [illegible] hec [illegible] [illegible] Ianuensis

sensus est pacem aqua ista salutare
temperat poculum quod z lavacrum prius
z potum. Crisostomus. vel lavit nos a peccatis
nostris in sanguine suo. Et apoc. i. vel
xpus dilexit ecclesiam mundans eam
lavacro etc. Et qui vidit etc. hic innui-
tur iiii^or testimonium confirmato z hoc confirmat
testis suo quia ipse vidit z prius fuit
unde dicitur Et qui vidit testimonium perhi-
buit z applicat testimonium quia verum
unde z verum est testimonium eius z ipse
scivit unde z ille scit quia vera dicit z ideo
dicit ut nos credatis quia certius fides accom-
modatur ei qui vidit quam qui relatione
cognovit. Ieron. xvi z in quo nomen [illegible]
quia index iusticie est. qui autem
mentitur testis est fraudulentus etc. i. Jo.
i. Quod fuit ab inicio quod audivimus quod
vidimus oculis nostris etc. Non solum hoc
suo confirmat testimonio. Sed z scripture unde
dicit Facta enim sunt hec ut scriptura imple-
retur Os non comminuetis ex eo. Exo. xii
z ideo eius non fregerunt crura. Et iterum
alia scriptura dicit. Videbunt in quem
transfixerunt. Zach. xii aspicient ad
me quem confixerunt z ideo vero est quia
miles latus eius aperuit. Hec scriptura
non dum plene impleta est sed in die
iudicii complebitur unde apoc. dicit
videbit eum omnis oculus z qui eum pu-
pungerunt. Crisostomus dicit neque vere
iudeos aspiciat quem n. maxime
exprobratiorem videntur esse. Hec sunt
fundamenta nostrorum honorum. Et queritur
hic primo de hoc quod dicitur quod ut confirmaret
scriptura petiit potum. Videtur ordo
preposterus quia non dum est per legem
sed lex z scriptura per deum. unde finis
legis xpus. Dicendum quod ut non est illa-
tive sed consecutive. non ut sit sensus

quod propter scripturam implendam hoc dominus
fecit. Sed hoc consecutum est ad finem dum
impletio scripture que hoc predixerat. Et
Sed hic queritur quare magis dicitur dominus
confirmasse scripturam in potu aceti quam
in aliis. Responsio est quod dominus in omnibus membris
passus passus fuerat ut totus pateret
non restabat nisi os z lingua ideo quia
tunc generaliter omnia membra sunt passa tunc
dicitur passio quodammodo consummata z propter quod
scriptura. Item queritur de hoc quod stabat
sic invenitur acetum paratum quo hoc
fuit unde sciebat quod ipse potum
peteret. Ad hoc dicitur quod quidam quod vinum
ad bibendum portabant quod propter calore
conversum fuerat in acetum. Alii dicunt quod
studiose acetum portabant ut ipsum
bibendo citius morirent. Alii dicunt
quod erat vinum mixtum quod erat ama-
rissimum z acetum stare acetum ad mag-
[illegible] eum unum [illegible] unde
dicitur etc. impletam esse scripturam. Et de-
derunt in escam meam fel etc. Item
queritur de hoc quod dicitur Joh. quod dixit hoc
consumatum est z inclinato capite
emisit spiritum. Luc. xxiii dicit
quod clamavit voce magna. t. Omne.
[illegible] Mt. Sed [illegible] z [illegible] quod clamavit
Hely. Et intelligendum quod omnia ista dixit
Sed primo dixit [illegible] deinde dum
illi acetum parerent clamavit Hely
et ad hanc vocem qui parabat acetum
[illegible] sic acetum z [illegible] quo accep-
to dixit consumatum est z tunc inclinans
capite cum clamore [illegible]
dominus in ma. t. etc. Item queritur
quare latus eius aperuit [illegible]
fuit post mortem z non ante. Et intelligendum
quod nulla [illegible] nisi quando de us
congrua [illegible] hinc autem

reddit uero allegorica et moralis. Allegorice
quia sicut de latere ade dormientis formata
est eua ita de latere christi dormientis in
cruce formata est ecclesia unde augustinus
ubi supra secundus adam in cruce dormiuit
ut inde formaretur ei coniunx que de latere
eius effluxit. Moraliter uero notatur quia
deus christus et sanctus condescendit humanitati non uolebat
similitudinem simul ciuitatem condescendere unitatem unde
hic ostendit eam passionem in sua complexione
hic in passione in penultimo hic post mor
tem ostendit in effusione aque et
sanguinis unde ambrosius hic corpus christi
fuit natura mortalis dissolubilis tamen gratia
fuit tamen post morte sanguinis in
morte corporis conualescit ex illo ante
incorrupto corpore omnium uita manauit
aqua et sanguis exiuit illa que abluat
ipse qui redimat bibamus precium nostrum
ut bibendo redimamur. Post hec autem
rogauit etc. Hic actum est de domini com
prehensione hic agitur de iiii° scilicet sepul
ture eius conditione et hoc ordine agitur.
primo ponitur suscepcio corporis depositi. Secundo
depositi conditio ibi uenit autem et ny
codemus. iii° condita in sepulchro col
locatio ibi erat autem in loco etc. Primum
scilicet est a ioseph secundum a nicodemo
iii° ab utroque. Joseph ergo deposuit
corpus ihesu et quia non poterat nisi
per licenciam non precepit secundum petitum obtinuit
et obtentum deposuit. Precepit quia discipulus
erat christi occultus propterea dicit
post hec. hoc est post passionem consumatam
rogauit pylatum ioseph ab arama
thia idem est quod ramatha uilla
elchane samuel et anne de qua
i. regum in principio. Joseph scilicet rogauit
eo quod esset discipulus ihesu occultus
autem propter metum iudeorum quia sicut dicitur
supra ix. Jam enim conspirauerant
iudei ut si quis eum confiteretur christum extra
synagogam fieret et licet esset oc
cultus tamen uerum quia non tamen uiuum sed
etiam mortuum dilexit. Ecclesiastici xvii
omni tempore diligit qui amicus est. Ro
gauit magis ut tolleret corpus ihesu id est
de cruce deponeret et obtinuit propterea
dicit. Et permisit pylatus ut scilicet sepeliretur.
Venit ergo et tulit corpus ihesu uenit scilicet
a loco ubi erat pylatus ad crucem
et deposuit. Venit autem et nycodemus.
hic agitur de conditione facta ex aromatibus
a nycodemo et tangitur de nouo nyco
demi in appositione multorum aromatum
et in conditione corporis. Venit autem et
nicodemus qui scilicet uenerat nocte ad
ihesum primum. Supra iii° agitur de hoc aduen
tu. magis mirum uero ad nicodemi quia
erat et discipulus eius occultus ferens
mixturam mirre et aloes id est
unguentum ex hiis confectum quod seruabat
corpus a putredine seu a putrefactione
uidetur tamen non credebat uiuum sicut
nec discipuli quando liberat ecclesiam
non enim intelligebat adhuc quod in primo
dicitur nec dabatur signum tibi corporis. Acceperunt
ergo hic tangitur de nouo nycodemi
in corporis conditione ubi dicitur acceperunt
ergo ipse scilicet et ioseph corpus ihesu et
ligauerunt in lintheis et cum aromatibus
posuerunt. sepulchre sicut mos est
iudeis sepelire scilicet honorifice. Genesis
ultimo precepit ioseph seruis suis me
dicis ut aromatibus condirent patrem.
Crisostomus sepeliunt non ut contemptum
sed ut consuetudo est iudeis in laude scilicet
honorifice ut magnum quiddam et
mirabilem. Erat autem in loco hic
ponitur iii° scilicet eius in sepulchro collocacio
et uero quarto in loco illo collocabatur

non quod sicut uisibiliter potest colligi ex dictis euangeliis vi. ad sepulturam fuit ecclesia depositionem domini de cruce et postea
sepulturam maria uirgo maria magdalena maria salome maria Jacobi nicodemus
ioseph et iohannes. Per primam signatur puritas cordis per 2am uirtus operis per 3am simplicitas intencionis
per 4am integritas satisfactionis per 5am fuga terrene uanitatis per 6am operatio uirtutis per 7am custodia
humilitatis unguentum mirre scilicet operatorum que ex precio primo emitur consideratione mortalis ex consideratione
operatur unguentum aloes scilicet ... que ex indigentie et nocte pro christi acquiritur lintheum quod corpus
inuoluitur scilicet uita pura sudarium fidei integre sepulcrum in lapide integro scilicet
humilitas et theologia que ad sponsum christi reconciliat

Left margin notes: hec; dicit; hec

Right margin notes: hec; hic et hyl... in ... precede ... ...; ...

dixit venit sub loci congruitas et temporis bre-
uitas quia proximum et nouum unde dicitur Erat
autem in loco ubi crucifixus est ortus et
in orto monumentum nouum et ideo nouum
in quo nondum quisquam positus fuerat
tale monumentum domino congruebat ut non
alius [illegible] qui cum domino
iaceret. Augustinus dicit sicut matris virginis
uterus nemo ante illum nec post illum
conceptus fuit ita in hoc monumento ne-
mo ante illum nec post illum sepultus
est. Ibi ergo propter parasceue iudeorum et illa
solempnitas iminebat propter quod nec longe
cum spatium habebat quia iuxta erat monumentum
id est propter hoc posuerunt eum sed ihesum augustinus
acceleratam vult intelligi sepulturam ne
aduesperasceret quando iam propter parasceuen quam ce-
nam puram nominant facere tale aliquid non
habebat ¶ Sed quintum hic quod nullus
discipulorum domini accessit ad sepeliendum
ipsum. Si dicas quod timore iudeorum non
audebat sed Joseph multo magis time-
bat ergo multo magis debuit iste di-
mittere. Respondeo non fuit et secunda et tertia
[illegible] quia et si discipuli et ipse timuit
iudeos tamen ipse erat nobilis persona
sicut dicitur marci xv et non confidebat de
imperatore quia notus erat pilato. Secunda
[illegible] quia si discipuli sepelissent probabile
argumentum habuissent iudei quod corpus
eius post mortem furati essent ¶ Sexto
quintum de metu Joseph [illegible] fuit
bonus [illegible] videtur quod magis est arguenda
salus propria quam confessio veritatis ergo si
iste non audebat nomen christi confiteri
propter metum malus erat metus. Sed
contra dicitur luce xxiii erat vir
bonus et iustus. Respondeo timor ille non
erat iniquitatis sed cuiusdam naturalis
infirmitatis qua homo timet pudorem

nec fuit culpe sed quia non tamen timuit
ut negaret ut petrus. Sed ut
publice predicaret sed hoc non erat
de necessitate sed perfectionis. Ambrosius
[illegible] occulta iustus
cum occultabimus [illegible] ¶ Septimo
quintum de deuocione nicodemi. videtur
enim quod peccauit quia peccatum est de ne-
cessitate [illegible] peccatum est in superflua ef-
fusione. Sed superflua fuit unguenti
effusio quia ultimus necessitatem vel utili-
tatem [illegible] non erat opus tanto. Respondeo
quod laudatur deuocio nicodemi nec
fuit ibi peccatum sed deuocio sicut dicitur
[illegible] sicut non potest homo sine re
[illegible] corpori christi pro nobis
[illegible] nullus potest superfluus pro nobis
impendi obsequium et ideo si superflui-
tas fuisset ita alia non tamen ita [illegible]
corpus [illegible] obicitur non indige-
bat. dicendum quod ipse credebat indigere et
hoc quidem non erat laudis sed igno-
rancie. Sed in hoc quod dignum magno
honore credebat et illi impendebat
deuocio commendatur ¶ Sed quintum [illegible]
[illegible] omnem formam
debuimus nobis dare personis et ipse do-
cet [illegible] sepulturam [illegible]
quod sua disposicione in loco vili et [illegible]
[illegible] debuit se facere sepeliri [illegible]
vult pati. Respondeo dicendum quod nobis [illegible]
[illegible] sepultura propter fidem [illegible]
dimus quod ubicumque [illegible] dispersi
a domino in unum colligentur [illegible]
[illegible]
[illegible] Sed sepultura christi erat ad fi-
dem christi [illegible] Julianus
[illegible] credimus [illegible] resur-
rexisse et nos credimus resurrectu-
ros et ideo ut resurreccio eius esset
certa debuit in loco patenti et

honorabiliter sepelivit et a militibus custodivit
ad suspicionem tollendam. Opportuit ergo obviare
quod experimentum dare debuit quod non certarent
de veritate sepulture / sed quod fecit de-
buit dare experimentum mortis ut eius fidei
non preiudicaret ut sic certaret veri-
tatis simul et veritas resurrectionis tunc
satis dedit experimentum quod non est certandum
de sepultura. Si enim dominus vivit de
penis et ignominia corporis non curavit
onderit post mortem multo magis ex
certando de veritate corporis examinemus etc.

Una autem sabbati etc. Exegit superius
evangelista de hiis que spectant
ad domini incarnationem et passionem ab
hoc loco usque in fine agit de hiis
que spectant ad eius resurrectionem.
Agitur ergo in hac parte de manifestatione resur-
rectionis Christi. Et quia hanc manifestationem pre-
venit discipulorum sollicitudo et secuta est
inde instructio sive fidei certitudo.
Ideo in hac parte sunt tres partes. In quarum
prima describitur sollicitudo discipulorum et
mulierum quibus se manifestavit. In secunda
describitur ipsa manifestatio ibi Abierunt
ergo discipuli. In tercia nostre fidei confirmatio
ibi Hic est discipulus ille etc. Prima pars
dividitur quia enim dominus utrosque sexum
redimeret et utrisque se manifestare
volebat premittitur non tantum sollicitudo
virorum sed et mulierum. Ideo primo ponitur
sollicitudo Marie. Deinde discipulorum
ibi Exivit ergo Petrus etc. Sollicitudo
mane ponitur et vigilancia ad requi-
rendum et diligencia ad veniendum
vigilancia quippe ad requirendum
fuit quia summo diluculo venit propterea
dicitur Una autem sabbati, id est die dominica
que est una id est prima dies sabbati
id est septimane secundum illud Luce xxiiij

Venimus viri in sabbato sabbatum autem
dicitur omnis dies. Exodo xx memento
ut diem sabbati sanctifices. Maria Magdalena
venit mane tamquam sollicita videre
dominum corpus et ideo non expectavit diem
et ideo addit Cum adhuc tenebre
essent venit ad monumentum. Cuius causa
est quia magnum ardebat et ideo quia
sabbatum transiit non potuit quiescere
sed venit diluculo properando ad monumentum
a loco mitigationem quandam invenire
volens et venit mane ideo invenit pre-
mium et in mane vigilaverunt ad me
invenient me etc. Et vidit lapidem
sublatum diligencia ad veniendum
quod visum monumenti apertum respexit discipulus
videre et vidit. Lapidem revolutum a monumento. Ista
remocio lapidis signum fuit. Iudicum
xvi ubi dicitur quod Sampson apprehendit am-
bas fores cum postibus porte et sera etc.
Cucurrit ergo et venit ad Symonem
Petrum qui precipue inter alios dominum
diligebat. Et ad alium discipulum quem
diligebat Jhesus, id est ad Johannem qui
se non nominat propter humilitatem. Et dicit
eis Tulerunt dominum meum de monumento.
In quo addit meum ad expressionem
affectus. Tulerunt sed nescimus vel Iu-
dei vel custodes et nescio ubi po-
suerunt eum. Quia erat circa maiore
dolore quia enim eum adhuc carnaliter
cognoscebat et amabat ideo carne
eius subtracta sibi nulla consolatio
ei remanebat. Exivit ergo Petrus
hic notatur sollicitudo discipulorum et in velocitate
credendi et in curiositate considerandi ibi
Et cum inclinasset se. Sollicitudo igitur
fuit quia audito quod sublatus erat velociter
venerunt unde dicitur Exivit ergo Petrus

et ille alius discipulus et venit ad monumentum
hoc dicitur est per anticipacionem hoc est
arripuerunt iter ut venirent ad monu-
mentum et velocius veniebat unde dicit
Currebant autem duo simul [illegible]
sed in hac velocitate dispar erat unde
et ille alius discipulus precucurrit cicius
petro et venit primus ad monumentum ideo
velocius quia complexionis volebat id est corpore
et in in stadio currere omnes quidem currunt
sed unus accipit etc vel quia iunior
erat et cicius currere poterat vel quia
videre erat fervencior sed tamen petrus
fuit in considerando diligencior unde
sequitur discipulus in diligencia considerandi
communis nam et cum se inclinasset vidit
lintheamina posita non tamen introivit et sic
ingrediendo fuit velox sed in considerando
remissus petrus autem curiosus unde
dicitur venit ergo symon petrus sequens eum et intravit
in monumentum non contentus tamen eos aspicere
ut Jo[hannes] et sic verificatum est illud Ma[tthei]
xix Erunt novissimi primi et primi no-
vissimi Et vidit lintheamina posita
separatim sursum et sudarium quod fuerat super caput
eius non cum lintheaminibus positum tamquam
hoc gestum esset per festinacionem sed separatim
involutum in unum locum lintheamina
ad operiendum corpus unde supra xix dicitur
acceperunt corpus ihesu et ligaverunt id
lintheaminibus sudarium ad operiendum
faciem unde supra xi et facies eius involu-
ta erat sudario et sic cum diligencia
respexit antequam Joh[annes] qui cum prius
spectavit sed tamen in diligenti consideracione
sequitur eum Johannes unde dicit Tunc
ergo introivit et ille alius discipulus qui
venit primus ad monumentum sed post petrum
et vidit scilicet que posita sunt et cre-
didit istud exponitur per crisostomum

aliter quam per augustinum nam crisostomus exponit
credidit eum scilicet resurrexisse augustinus
sicut exponitur hoc quia si aliquis sustulisset non sic
omnia ordinate reliquisset quia erant
magis utilia quam corpus sed augustinus aut
aliter exponit credidit scilicet corpus esse
sublatum sicut mulier dixerat et hoc
probat per literam sequentem Nondum enim
sciebat scripturam quia oportuerat eum
a mortuis resurgere ideo non credidit
resurrexisse sed sublatum esse Tamen si velis
tenere exposicionem crisostomi litera sequens sic
continuatur vidit et credidit quod antea non
credebat nondum enim sciebat ¶
Sed queritur quare prius tamen alie mulieres cum
magdalena venissent ad monumentum propter
quod tamen de ea loquitur Jo[hannes] Unde augustinus
in iii° libro de concordia evangelistarum quando
incipit magdalena ceteris mulieribus que
domino ministraverunt plurimum fervencior e-
rat propter quod solam non immerito Johannes comme-
moravit tacitis aliis que cum ea fuerunt sicut
alii testantur ¶ Item queritur de hoc quod dicitur
mane venit ad monumentum quod Matthei xxviii
dicit quod vespere venit videre sepulcrum
Unde augustinus quod vespere sabbati id est
quod nocte sabbati et hoc probat quia ita
debet intelligi per literam sequentem que subiecit
in prima sabbati quia si non potest simpliciter
noctis inicium intelligi sed vesperam
per primo dictam noctem dat intelligi
que lucescere incipit ¶ Alii respondent
quod illud dictum est quia vespere paraverunt
se emendo aromata sed maxime
diluculo venit sicut dicit Joh[annes] ¶ Iste
quod est quod dicit cum adhuc tenebre
essent quia Marci xvi dicitur orto iam sole
Ad istud dicit augustinus in libro de concordia
evangelistarum sic venit Maria primo ante
quam vocaret discipulos et postea iterum

vedit et pro nocte venit cum adhuc essent
tenebre post cum sol inceperit ¶ Item quer(itur)
de hoc quod dicit videt lapidem revolutum
etc. nonne maria prius vidit si fuisset eo
clauso exire vel quod sic sed dicendum quod deus
surrexit clauso monumento et illud postea
modum apertum est ab angelo cuius
surrexit quidem et lapide et signaculis
inviolatis illius quia vero oportebat
alios certificari aperitur monumentum postquam surrexit
et ita credit quod factum est ¶ Item queritur
vel hoc quod isti soli venerunt et alii non
dicendum quod isti vel quia solum relatum est vel
sicut dicit gregorius illi prius cucurrerunt
qui prius amaverunt ¶ Item ad lucam
dicit xxiiij quod petrus venit ad monumentum
tamen loquitur de petro hic est quod Jo(hannes) hic
duos venisse dicit ¶ Item quod veritas
erat quod Jo(hannes) dicit se fuisse velociorem vel
quod melius fecisse tacendo ¶ Unde augustinus
in iij de cons. quod lucas petro solum
commendavit quia illi magdalena primo
nuntiavit et tamen ipse narrat quomodo
erat unde cleophas dixit abierunt
quidam ex nostris ad monumentum etc. ¶ Ad
aliud quod quia dicit se fuisse velociorem dicendum
est ratio habilis si quod volebat petrus
sibi preponere ut petrus laudaret se
ipsum humiliaret quia cum ipse prior venisset
set posterior intravit ¶ Allegorice non quod
per Johannem populus iudeorum per petrum
seniorem gentilis Johannes primus venit
sed non intravit quia iudei primus legem
susceperunt sed non crediderunt gentiles non
tardius venientes credidit ¶ Abierunt
ergo iterum discipuli ad semetipsos etc.
Supra egit de sollicitudine hic agit
de manifestatione et quia manifestatio utique
sexum facta est ideo dividitur hec
pars in duas ¶ In prima agit de manifestatione
facta mulieri ¶ In secunda de manifestatione

facta discipulis ibi cum ergo sero esset
manifestatio igitur facta mulieri hoc ordine
describitur ¶ Primo insinuatur mulieris de-
solatio ¶ Secundo desolate offertur consolatio
ibi dum ergo fleret etc. ¶ Tertio volenti
consolari offertur Christi manifestatio
ibi hec cum dixisset conversa est ¶ Quarto de
manifestatione publicanda vel datur preceptum
ibi dicit ei Jhesus noli me tangere ¶ Quinto manifestationis
facte sequitur significatio ut lex venit
maria magdalena ¶ Insinuatur ergo vehe-
mens marie desolatio que ipsum magis
etiam non sinebat recedere a sepulchro
cum aliis discipulis recedentibus propterea
dicit abierunt ergo iterum ad semetipsos
discipuli id est ubi hospitabantur postquam
ad monumentum venerant quia aliqui rece-
perunt consolationem ¶ Maria stabat autem
ad monumentum foris id est circa illud proxime
sepulchri locum id est perseverans mane
bat ideo invenit luce xi et ille si
perseveravit pulsans dico vobis et
si non dabit illi surgens eo quod amicus
sit eius propter improbitatem autem surget
et dabit illi etc. Col(lossenses) iiij° orationi in-
state vigilantes in ea in gratiarum
actione ¶ Plorans augustinus oculi qui
dominum quesierant et non invenerant la-
crimis vacabant et plus dolebant
quod fuerat dominus ablatus de monumento
quam quod fuerat occisus in ligno crucis
quod maria flevit compatiendo luce vij
flevit compassione supra xi Jhesus ergo
ut vidit eam plorantem etc. flevit
devotione ut hic de quo psalmus fuerunt
michi lacrime mee panes etc. ¶ Dum ergo
fleret ¶ hic desolate consolatio offertur
et in visu et in affectu sed ipsa tamen venit
consolatur in visu consolatur in aspectu angelorum
unde dicit dum ergo fleret quasi desolata in-
clinavit se et prospexit in monumentum

angelos
lxi i. apparens ubi sunt ad inspectum hominum
et potest apparere corpus mod ... ergo ... de
quo ... inspirant ... cum ... et
splendore demonstrat ... 20

ut saltem ex aspectu loci consolationem ali-
quam reciperet / ex maiore recepit consolationem
lxii inclinavit se per humilitatem similis ei
5 Job xxii qui humiliatus fuerit erit in
gloria et qui inclinaverit oculos suos
ipse salvabitur etc. Unde Et vidit duos
.lxiii angelos in albis sedentes / Ideo in albis
sedent quia nuntiare venerant splendorem
resurrectionis ... i. resurrectionis unum ad
lxiv caput / et unum ad pedes ubi positum
fuerat corpus Jhesu / Gregorius quod ... quia
sic positi erant. Ille manifestat quod passi-
one admirandus erat / qui deus et an-
te secula et homo in fine seculorum / q. ad capud
sedet angelus dum per apostolos predicant
quia in principio erat verbum / q. ad pedes
cum dicitur verbum caro factum est et sic facta est
ei consolatio ex visu luce ... angelos
ex more ... nos que dicit se
visionem angelorum vidisse etc. / Non solum
consolabatur eam deus in visu sed et in affa-
lxv tu angelorum / Unde dicit Dicunt ei illi
mulier quid ploras. q. dicat noli
flere non enim erat tempus fletus sed gau-
dii domino resurgente / Et illa consolari
renuit / tamen sui doloris recolens / dicit
lxvi eis / Quia tulerunt dominum meum i. corpus
Christi per synecdochen dicitur Et nescio ubi
posuerunt eum / Angelus hoc erat maior
causa doloris / quia nesciebat quo iret
ad consolandum dolorem suum / Unde po-
terat dicere illud Psalmi renuit conso-
lari anima mea etc. Treni i Idcirco
ego plorans et oculus meus deducens
aquam quia recessit longe a me
consolator convertens animam meam / Et hec
lxvii cum dixisset etc. Hic notatur consolatio sibi
Christi manifestatio / et primo se manifestat sensibus
corporis / deinde interioribus sensibus / corporis

visui per aspectum / et auditui per colloquium /
Aspicit ergo primo Jhesum / Unde dicit hec cum Dt
dixisset per quod ostendebat se nolle
consolari causa est retrorsum et videt
Jhesum stantem / Ideo conversa est quia amor
non sinebat eam sistere immo modo huc
modo illuc respiciebat / Unde secundum dicitur
Crisostomus Crisostomus ... postea ipsum appa-
rentem obstupescent angelos / et illi
motu et signo ostendunt se aliquid
magnum vidisse / et hoc mulierem convertit
retrorsum et vidit Jhesum stantem s. lxi ... apparet ei
oculis corporis / non cordis / Unde et in ... et ap-
nesciebat quia Jhesus esset sic manifestat ... in ... in ...
se per aspectum / manifestat se ei et per collo- ... se ... glorificatum ...
dt quium Unde dicit ei Jhesus mulier quid ... ...
f ploras q. d. noli plorare / quem lxii ... in ... ... sed
queris illum querebat quem et sponsa ... et ... consideratur
cant. iii In lectulo meo quesivi per noc-
tem quem diligit anima mea etc. q. d.
non debes eum tamquam mortuum querere / quia
resurgens a mortuis iam non mo-
ritur mors illi ultra non dominabitur Et
nec ad hoc per colloquium recognovit
lxvii eum Unde dicit Illa existimans quia lxiii ... ...
ortulanus esset quia sic dilectio venerat ... ...
in ortu dicitur ei Domine si tu sustulisti ... ...
eum / Jhesum / non ... ... de ... ...
illum ipsum tamquam loquebatur et non dicebat ...
eum quia sicut dicit Gregorius hoc agere solet
in animo vis amoris ut quem ille semper co-
gitat nullum alium ignorare credat
dt dicat mihi ubi posuisti eum et ego eum lxiiii ... ...
tollam / Non ei sufficiebat videre / nisi ... ...
eum tolleret / Secundum illud Cant. iii Tenui eum ... ...
nec dimittam donec introducam in ... ...
domum matris mee et in cubiculum ... ...
genitricis mee / Non tollere eum volebat lxv
Dicit ei Jhesus manifestat se sensui eius
exteriori / Hic se manifestat interiori / ipsam
nominando / Unde dicit ei Jhesus Dt

maria greg^s posteq ea com vocabulo
appellauit · et sy^on · et agnitus non est
vocat eam p nomine ut eum recognosceret
a quo recognoscitur Cum^sa illa sup in
tellectus captivacionem apostoli · i · con
pus suo ut videtur vocem qui loquebatur
meum · dicit ei rabboni · quod dicitur magi
Cum^sa non est corpore quia prius erat
corpore con^sa sed corde · unde aug^9
Ante magnum con^sa corpore · quod non erat
putauit · mo corde con^sa · quem erat
agnouit recognoscebat autem eum potest
eum magnum quia sic conueniat eum nomi
nare · Et xxi · dixit martha marie
magister adest et vocat te · dicit ei
ihesus · hec marie iam cognoscenti
iungitur marie omnis prius · et post ea cor
rigit · sed ad amicitiam mittit · cor
rigit in hoc quod dicit noli me tangere et
racionem reddit nondum enim ascendi ad
patrem meum · Et hic videtur esse
difficultatem · et dubietatem quia alij euang
dicunt quod accesserunt mulieres et tenue
runt pedes eius · Item quia ratio est ista
nondum enim ascendi ad patrem · immo
hic est ratio quare tangere debuit quia si
ascendisset non posset tangere · ad hoc
littera ista multipliciter exponitur · aug^9
exponit de tactu cordis seu fidei
unde dicit noli me tangere · i · noli me
sic credere quemadmodum adhuc sapis ·
quia · n · non carnaliter · adhuc enim
credebat quod flebat sicut hominem et hoc
dicit sequens littera nondum enim ascendi ad
patrem meum · i · ad patris equalitatem
in corde tuo · Secundum greg intelligit
de corporali tactu · Et hic dominus · non prohibe
ret dicit quia tactu horum feminarum
cum scriptum sit accesserunt mulieres et
tenuerunt pedes eius · sed in hoc
voluit ipsam indignam ad tan

gendum ostendere · tamen non quia non credentem
uel plene · et hoc probat per litteram sequentem
nondum enim ascendi ad patrem · i · in corde
tuo · tunc ihesus ascendit ad patrem
cum equalis creditur patri · Secundum crisostomum
intelligit de tactu carnali · sed et dominus
non prohibet se tangi · sed innuit se ad
reuerentiam magis quam ut erat passus
esse tangendum · et hoc indicat ratio sequens
nam dominus dicit nondum enim ascendi
Et tu spiras me ad ascendendum et ideo
non sum vobiscum ut prius · Potest et
aliter exponi quia maria fuerat
videre dominum · unde et diligentissime ipse erat
volebat in ostia pedum inere et eum
non dimittere · Et dominus eam redarguit
ostendens hic non esse locum fruicionis
et tactus corporis · sed in patre · unde dicit
noli me tangere · i · tangendo me hic
frui nolle · nondum enim ascendi · ubi
est locus fruicionis ubi mecum fruere
beris · Et tunc corporali conversacione corporali
unde et statim eam mittit ad annunc
ciandum quod viderat · vade autem ad
fratres meos apostolos · s · de quibus in ps
narrabo nomen tuum fratribus meis · et
dic eis · hoc est annuncia eis quod ego
resurgens corpore qui consistit in dignitate
glorificacionis quam iam erat pro nomine in ce
in celum ideo dicit et dic eis ascendo
Ephesios iiii^a · Qui descendit ipse est qui
ascendit super omnes celos · consistit
et habitans victoriis ipse in excellencia
diuinitatis · unde dicit ad patrem meum
et patrem · sed non eodem modo meum
nam · unde greg · meum per naturam · vestrum
per graciam · consistit et vitam vestram
in excellencia diuinitatis et hac tamen
ut dicit deum meum et deum vestrum · aug^9

Triplex fuit [illegible] quia [illegible]
1 [illegible]
[illegible]
2 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

dum in. sub q° et ego ero sum / dum inuen
-it quos et ipsum mediator sit ¶ Uenit ergo maria magdalena. hic no
-tandum est manifestacionis ordo facta a mag
-dalena. Unde dicitur annuncians discipulis quia
uidi dominum et hec dixit mihi super quo per ewan
-gelista dicitur annunciat et uisionem et uerba
ut in utroque erudiantur ¶ Sed queritur hic
de ordine istius manifestacionis cum in
discipulis dignioris erat uidetur quod primo
eis dominus apparere debebat Et iterum dis
cipuli docere mulieres quam mulieres discipulos
respondendum quod hoc factum est ordine diuine
dispensacionis ut quod dicit gregorius quod in
paradiso mulier uiro propinauit mortem /
a sepulchro mulier uiris annunciat
uitam et uerba uiuificacionis narrat
que mortifera serpentis uerba narrauerat
inter humane sollicitudinis quia discipuli
recedentibus mulier remansit afflicta et
desolata et ideo tamen meruit apparicione
diuina consolari et refici ¶ Sed queritur
cum petrus tamen dominum plus diligeret
quare non remansit ad monumentum plorans
ut maria set recessit / Unde crisostomus
conpassionem pro damno cum mulieribus gerens et cetera
non mireris quia maria amarius flebat
ad sepulchrum petrus non ut tale com
passus est. Aliqui sumunt racionem a parte
fidei quia enim mulier nimis de rerum
stabat et magis de sublato corpore
dolebat / petrus autem et si non plene
tamen aliquo modo considerabat unde dicitur
luca quod abiit secum mirans. Alii su
munt racionem a parte amoris. scilicet quia pro tempore
illo uehemencius discipuli ardebat
et feruencior erat ideo et sollicitior estimabatur
¶ Item queritur de hoc quod dicit quod dum mane
fleret inclinauit se et prospexit in
monumentum ad quod respiciebat ex quo
ipsum ibi non esse sciebat / Unde gregorius
amanti semel aspexisse non sufficit
quia uis amoris intencionem multiplicat
inquisicionis / et augustinus dicit quod quia uehemencius
amabat ideo nec suis nec illorum oculis
putauit facile esse credendum ¶ Item
queritur de hoc quod dicitur quod post recessum
discipulorum uidit angelos quia dicitur in
luca. xxiiij quod mulieres retulerunt apostolis
quod uiderant angelos et tamen dicitur quod discipuli
uenerunt ad monumentum Unde augustinus
in iij. de consensu ewangelistarum quod lucas
illud dicit per recapitulacionem tunc enim
cucurrerunt ad monumentum quando quomodo
annunciatum fuit de corpore ablato et
postea factum est de uisione angelorum quam
postmodum retulerunt ¶ Item dicitur quia marci
xvj. dicitur de uno solo angelo intran
tes in monumentum uiderunt iuuenem sedentem
in dextris et cetera ¶ Item augustinus dicit mariam
meruisse uidisse tamen inspexisse / Ad hoc
rendet augustinus in. iij de consensu ewangelistarum
prima inquit sabbati .i. die dominico di
luculo uenerunt mulieres ad monumentum
sicut omnes ewangeliste narrant et ut
uiderunt lapidem sublatum antequam dili
gencius inspicerent cucurrerunt et nun
ciauerunt petro et iohanni qui currentes
ad monumentum et postea reuersi sunt. Maria
autem cum aliis stabat ad monumentum
foris plorans .i. cum illo saxei sepul
chri locum set cum intra illud spacium
quo iam ingresse fuerant tunc ui
derunt angelum sedentem in dextris
super lapidem reuolutum a monumento
de quo angelo narrat matheus xxviij
et marcus xvj tunc dixit eis nolite
timere uos et cetera que dicit matheus et marcus
ad hec uerba maria dum fleret incli

inclinavit se et prospexit in monumentum sicut habetur Johannis xx. Ubi vidit duos angelos in albis sedentes qui dixerunt ei mulier quid ploras. Et est intelligendum quod angeli resurrexerunt et steterunt sicut Lucas dicit quod duo viri steterunt iuxta illos in veste fulgenti unde solvitur contrarietas ex hoc quod unus dicit quod alter obviavit et ex hoc quod alius vocat monumentum ad spacium ante sepulcrum. Maria continuavit Joh. non ipsum locum in quo erat corpus ihesu. Item queritur de hoc quod dominus se statim non manifestavit mulieri in propria effigie sed visus est quasi ortulanus. Unde Gregorius quod rei hunc erat modo quedam marie quia eum mente amabat et dubitabat. videbat et non cognoscebat. Unde aut reddit rationem quod hoc erat ad magis accendendum eam. unde dicit. O delectabile pietatis spectaculum. ipse quem queritur et desideratur occultat se et manifestat. occultat se ut ardentius requiratur et requisitus cum gaudio inveniatur et inventus cum sollicitudine teneatur et tentus non dimittatur. Item queritur utrum maria christum credidit esse deum. et videtur quod sic quia Joh. xi. dixit martha tu es christus filius dei vivi etc. et quando fuissent ei remissa peccata sua fide tenuit eum deum. Unde dicit Gregorius Et Augustinus super illud noli me tangere nondum ascendi ad patrem meum. sicut expositum est. Contra quod maria ante passionem christum deum esse credebat. tamen vehementer eum in carne amabat. et ideo in passione tam dolore concepit ut iam absorbta non nisi de humanitate et morte cogitaret et iam non recoleret opera maiestatis sed penas humanitatis. Item quod est

quod dicit ascendo ad patrem etc. pro stolidis respondetur quod est intelligendum quia faciebat ut stultum erat se credere equalem patri per omnia ideo dicit ascendere vel ad locum ubi pater magis manifestatur in suis operibus unde dicitur sedere a dextris i. in potioribus bonis. Cum esset ergo sero die illa etc. Supra agit de manifestatione domini facta mulieribus. hic agit de manifestatione eius facta discipulis. et tangitur in hac parte tres particule secundum tres manifestationes quas distinguit. prima ad modum manifestandi et secunda ad rationem. quantum ad modum non forma et per aspectum. secunda per tactum. tertia per gustum. primo non se ostendit secundo palpabilem se exhibuit. tertio comedit. Quantum ad rationem manifestandi. una propter manifestatur se ad removendum incredulitatem discipulorum. alia ad removendum incredulitatem thome. tertia ad confirmandum dilectionis in petro. et incipit secunda manifestatio ibi et post dies octo. tertia vero ibi postea manifestavit se iterum. xxi. ca. In prima manifestatione tria determinantur. primum est ipsa manifestatio. secundum ad manifestationem discipulorum missio. Ibi ergo dixit eis pax vobis. tertio incidens altius manifestationis ostendit quod fuit absentia thome ibi thomas autem etc. Circa primam ergo manifestationem hoc ordine describitur ponitur enim v. quorum primum declarat primum discipulorum congregatio. secundum christi apparitio. tertium apparitio allocutio. quartum post allocutionem sui ostensio ostensio quintum post ostensionem discipulorum congratulatio. primo ergo discipulorum tangitur congregatio quare erant et propter timorem quod sicut et propter iudeos qui eos persequebantur. ideo dicit Cum ergo sero esset die illa scilicet die dominico in quo apparuit magdalene. una

[illegible] ... Ephesi[illegible] ... concordant [illegible] / [illegible] ... [illegible] ... [illegible] / [illegible] ... passionem [illegible] ... [illegible] / [illegible] ...

sabbatorum quia in illis diebus sabbatizabant
iudei comedentes azima et fore-
cerunt clausi ad sui tuicionem. Unde
ubi erant discipuli congregati propter metum
iudeorum. Ideo simul in unum clausi si
minus grauentur et propter hoc digni
erant quibus dominus appareret secundum illud
Mt xviij. Ubi sunt duo uel tres congregati
in nomine meo ibi sum ego in medio eorum
cum mihi ita erat. Venit Jhesus et stetit
in medio discipulorum. Hic notatur secundum s.
domini apparicio. stetit in medio sicut se
mediatorem et reconciliatorem esse ostendit
dicit [illegible]. Medius autem s. uerum
stetit qui nos uestitur [illegible] cum iudeis
ipse enim pacem dicit. Ephesios ij. ipse pax nostra
qui fecit utraque unum id est regnum. Et
dixit eis pax uobis. Hic non tamen
s. uerum allocucio in qua allocucione
ipsos confortauit unde hic ubi dixit
eis pax uobis ego sum nolite timere
Unde Crisostomus uoce firmauit fluctuantem
mentem dicens pax uobis hoc est
tumultuacioni hic tumultuacioni [illegible] pax
dei que exsuperat omnem sensum custo-
diat corda uestra et intelligencias uestras
Et cum hoc dixisset ostendit eis manus
et latus. Hic notatur secundum s. ex ostensione in
qua ostendit se esse eundem qui passus
fuerat non tamen in spiritu sed in corpore et ideo
ostendit manus et latus in quibus fuerant
uulnera siue cicatrices remanserant Unde
Luce ult. Uidete manus meas et pe-
des meos quia ego ipse sum. Gauisi sunt
ergo discipuli uiso domino. Hic tangitur secundum
s. discipulorum congratulacio ex apparicione domini
quod gaudium promisit eis dominus supra xvi
Iterum uidebo uos et gaudebit cor
uestrum. Dixit ergo eis iterum pax uobis ad maius

quo discipulorum missio [illegible] cum iuuit clarita-
tem quod dominus mittendis discipulis contulit
s. ydoneitatem auctoritatem et potestatem
ydoneitatem cum pacem tribuit unde
dicit. Dixit ergo eis iterum pax uobis id est
tranquillitas sine qua nullus ad predicandum
mitti est ydoneus. Unde Crisostomus quia
plurimum in oppugnacione habebat ad iu-
deos inducit hic pax uobis adiciamus
dans plus consolacionem. Tribuit et auctoritatem
cum eos mittit. Sicut misit me pater
et ego mitto uos id est sicut ego a me
ipso non ueni sed misit me et ideo auctoritatem ha-
bet ego uos mitto dans uobis auctoritatem
Unde Ro x. Quomodo predicabunt nisi
mittantur. Unde et ysa vj. [illegible] petebant
hac auctoritate cum dicebat Ecce ego
domine mitte me. Contra de malis prophetis
Je. xxiij. Currebant et ego non mitte-
bam eos non loquebar ad eos et ipsi
prophetabant etc. Tribuit et potestatem cum
spiritum sanctum contulit eis unde et dicit Hec cum
dixisset insufflauit in eos dicens
In insufflando signauit spiritum sanctum non
solum patris esse sed et filii. Et dixit
eis Accipite spiritum sanctum non ad omnia
sed ad remittenda peccata et in hoc contulit
eis potestatem clauium specialiter dicit Quorum
remiseritis peccata remittuntur eis id est quos
solueritis soluti sunt. Et quorum retinueritis
retenta sunt id est quos ligaueritis ligati
sunt Mt xvj. Quodcumque ligaueris super
terram etc. Thomas autem unus
ex duodecim. Hic ponitur iiij s. incredu-
litatis manifestacio que hic describitur
quantum ad tria primo quantum ad thome absentiam
2o quantum ad discipulorum relacionem 3o quantum
ad ipsius incredulitatem. Tangitur eius
absentiam cum dicit Thomas autem

[illegible] Et quia [illegible] spiritus sanctus [illegible] Hec

[illegible] aliud [illegible] [illegible] eius [illegible] conformatur [illegible] [illegible] ...

[illegible]

vnus ex xij .i. vnus ex specialiter electis e. vi. xij vos elegi hec vi. Elegit xij quos et apostolos nominavit etc. In didymus quia dubius erat non erat cum eis quando venit ihesus et ita dum de mente non vidit quia a congregatione recessit / dixerunt ergo ei alii discipuli tantum quia fratres scilicet discipulorum relacio referunt enim quod viderant vidimus dominum ideo hoc referebant ut audiens testimonium videncium credat veritatem sed verificatur illud quod scribitur e. iij quod vidimus testamur et testimonium nostrum non accipitis / Unde sequitur in illo thome incredulitas. Ille autem dixit eis nisi videro in manibus eius etc. Dominica ordinatur in hoc quod non credit per auditum nisi ipse videat in manibus eius fixuram clavorum / Dominica est ordinata in hoc quod non tantum volebat credere per auditum sed nec etiam per visum nisi adesset contactus et ideo dicit et mittam digitum meum in locum clavorum et mittam manum in latus eius quod fuit scilicet lancea perforatum non credam / In hoc dominus fuit unde crisost. Sicut simpliciter credere et ut contingit facilitatis est / ita construere et multum investigare grossiciem mentis indicat / Sed hec dominica divina dispensatione in apostolo permissa est ad tollendam nostram unde grego. amplius nobis profuit maria magdalena que citius credidit quam thomas qui diu dubitavit / Ille enim dum in magistro vulnera palpavit, carnis in nobis vulnera sanavit infidelitatis ¶ Sed quantum ad de potestate discipulis collata dicitur enim quorum remiseritis peccata remittuntur eis etc. Secundo ysa. xliij ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me ergo solius dei est peccata remittere ¶ Item contra hoc est ut autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra remittendi peccata ait paralitico surge etc. ergo eiusdem potestatis est remittendi peccata et curare incurabile / Sed illud est potentie infinite et solius christi et hominis et dei ergo et remittere peccatum / Concedatur ergo quod dominus sit dei et hominis et sacerdotis ¶ Item de hoc quod subditur quorum retinueritis retenta sunt ergo videtur quod sacerdotes possunt nobis claudere ingressum regni ¶ Ad quod dicendum quod in peccato duo considerantur scilicet culpa et reatus pene / culpa remittitur solius dei est effective quia solius eius est dare gratiam que delet culpam / ministerialiter et christi hominis dispositive non sacerdotis est quia facit quo facto deus remittit conferendo scilicet sacramenta / Est autem alia remissio quantum ad penam et simpliciter habet potestatem sacerdos circa remissionem culpe et christus homo / Sed potestas christi hominis est excellencie et [illegible] / potestas non sacerdotis est ministerialis et particularis et sunt hee potestates ordinate quia sacerdos non habet effectum in remittendo penam nisi per passionem christi nec rursus passio christi aliter confertur nisi cui deus remittit culpam / Sed obicitur quod sepe clavis non est in manu sacerdotis. Dicendum quod potestas ipsa intelligenda est clave non errante. Tunc autem errat vel cum solvit quod deus non solvit vel qui iniuste ligat quem non sit ligandus. Unde grego. Illo discipuli [illegible] solvunt quos magister resuscitaverat mortuum. Si enim discipuli solverent mortuum fetore magis ostenderent quam virtute ¶ Item quia de hoc quod dicit accipite spiritum sanctum e. xvj Si non abiero paraclitus non veniet ad vos ergo si nondum ascenderat nondum debuerat dari spiritus sanctus / Dicendum quod spiritus sanctus dicitur

[Left margin notes:] [illegible] quia ipse [illegible] [illegible] in [illegible] quando venit — Nota — Ista fuit [illegible] que [illegible] — plures — Nota

[Bottom margin note:] [illegible] absolui [illegible] confessi [illegible] [illegible] obligatur [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] claves [illegible] [illegible] ad deletionem peccati [illegible] [illegible] in peccatis [illegible]

accipi uel dar' no rone eentie ez
effectus/ fuerunt go disti. ff. ante
passione s3 ad salute opacoz que e
p grām fuerunt post passiom/ante
ascēsiom ad pctoz remissioz fuerunt/
/post ascēsiom ad fidei nre publicacz
io tuc cfimati sunt z in linguis ig
neis spus sctus descēdit ¶ Itez obr
qm3 dr plr accipite. ff. sz q3 phi
rib3 conc. ca. xvij. tibi dabo cla
veg. ec. dixit dns petro. go sz q
ptas relaxadi pctā fuit spali in
petro s3 aut sz q in omnib3 /et dd3
q ptas dimittēdi seu pctās soluēdi
data est omnib3 aplis tn spaliter
petro/ data est plenitudo ptatis/
z eius successorib3 tamq3 pncipi z
capiti aploz qz go capiit ecat dr
in ca. tibi dabo qz sz alij sue ptat/
erant pncipes Ideo dr accipite z/
¶ Item cu dns no dixit n' xi accipi
te spm s. quoz remiseritis z. sz q
no omes sacdotes hac hnt ptate
s3 solū illi qui tenet locū aploz
ekos st epi no simplices sacdotes
¶ Item sz greg' h' dic q soluendi z
ligadi auctem accipiunt/ qui locum
regis sortiunt ¶ Ad h' dd3 q dupl'
est ligac z soluc ul in foro pmali
ul in foro iudiciali/ p°mo cuenit
pbris rone dignitat' sz hug' de
sco vict' Alia est ligacō q ligat
mist° ecclie sacit pndetes/ debito
i iuncte satisfcōis/ z alia q ligant
intollerabili- delinquētes vinclo ana
themat'/ ¶ Item obiciunt heretici de
hoc q pus dr accipite. ff. z post
quoz remiseritis q vr q nullus sacer
dos ht ptatē ligadi z soluedi n'
heat. ff. in veritatem go mali sac
dotes no absoluūt n'. z simus

pontifex si malus est/ q si ht
tc in pctō est nra salus. Ad h'
mlti' rndeāt. quidā eni dicut
q prius dat' spus s. z p° exercuit
ptatē soluēdi qz solucō z remissio
no fit nisi in caritate ecclie. Alii
dicut q no est nece q sacdos ht
caritatem s3 sufficit q salte sit in
ecclia. ¶ Alii rndet' q dupl' est
soluc' s. merito z officio/ z officio tm
ad h' q merito soluat nece e q heat
spm sctm/ Sz ad hoc q soluat officio
no oz q go dns prius dat spm s.
hoc est ut digne exequant' uel
ad signādum q sola grā. ff. no dat'
remissio pctōri. Sz no oz q i° grā
sit in sacdote s3 in sacrmēt°. pt
eciā z ali dici q. ff. dr dari qndo
dant' bona sua. Sunt igi' queda
dona q st a spu sco z cu spu sco
z nuq3 sine/ ut caritas. Sunt z alia
q st a spu s. s3 nuq3 cu spu sco ut
timor similis/ Sunt z alia q st° z
a spu sco z pnt ee cu spu sco z
sine z tlia sut caracteres/ z quia
ptas cfidi z ligadi z soluedi sc°
tres manet z in mist/ z in minist/
z ideo diuia dispensacōe actu e ut pcam
plati subdito no pudicet ¶ Hic q°.
de h' q dr q thos no erat cu disci.
qn venit Ihus qz luc' vlt' dr de
duob3 discipl' euntib3 i emaus
q regressi st° in ierlm z inuenerunt
cgregatos xi. z cu ipi narraret
q videant dixit q stetit ihesus
in medio. go si nō erant xi n'
cu thoma sz q thomas tc i' eet
¶ Ad hoc rndet hugo de concordia
cuam tcia intelliget e inqunt thos
inde exierat anteq3 eis loqret dns

apparet verbum est quod discipuli illi vocaverunt thomam. Sed dum illi in simone persisterent thomas convertit et dominus intravit / Et post dies octo hic agitur de secunda manifestatione domini / facta ad remotionem incredulitatis thome et discipulorum et domino in hac parte notantur. Primo manifestatio secundo ex manifestatione consequens fidei edificatio ibi / Vidit ei thomas / In manifestatione plura nobis insinuantur (tanguntur) scilicet discipulorum congregatio / domini apparitio / eiusdem allocutio / et sui ad se palpandum exhibitio / sive ad thomam perfecta ostensio / Discipulorum congregatio tangitur cum dicitur Et post dies ~~dies~~ (octo) scilicet post resurrectionem et primam apparitionem iterum erant discipuli eius intus in eadem domo congregati a strepitu et thomas cum eis et sic quod simul erant secundum illud mt xviii Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo etc. / Venit ihesus ianuis clausis et stetit in medio. Hic tangitur secundum scilicet domini apparitio unde dicitur stetit in medio ut nullus sit qui non videat eum. Et dixit eis pax vobis. Hic notatur iii^m scilicet domini allocutio / iste modus alloquendi ipsum manifestabat quia sic salutare consueverat pacem optando et suos discipulos sic docuerat salutare mt x In quamcumque domum intraveritis primum dicite pax huic domui ¶ Deinde dicit thome Hic notatur iiii^m scilicet sui ad palpandum exhibitio / quia cum thomas dixerat nisi misero digitum meum in locum clavorum etc. ideo dominus dixit ei Infer digitum tuum huc et vide manus meas / et quia dixerat nisi mittam manum meam in latus eius ideo dominus dixit ei Et affer manum tuam et mitte in latus meum / et quia dixerat non hoc facto non credam ideo dominus dixit Et noli esse incredulus sed fidelis. Ecce quomodo pietas per omnia satisfecit tue voluntati. Unde gregorius divina dispensatione gestum est / ut electus discipulus iste deesset / qui dum aliis apparuit postea autem veniens audiret / audiens dubitaret / dubitans palparet / palpans crederet / Abacuk iii cornua autem in manibus eius non erat ... eius verum in semetipso ¶ Vidit ei thomas. Hic notatur fidei edificatio ex domini manifestatione procedens triplex autem constituitur vera fides ex divina manifestatione / aut per dei presentiam sive per visum / aut per absentiam sive per auditum aut per scripture testimonium ¶ primo modo edificata est fides in thoma qui credebat ¶ secundo modo in aliis / qui referentibus crediderunt ¶ iii° in hiis qui scripturis credituri erant / primo ergo notatur fides thome credentis per visum / secundo commendatur fides aliorum credentium per auditum iii° illorum qui credituri erant per scripture testimonium / tangitur ergo fides thome que innuitur in vera eius confessione / unde dicitur / Vidit thomas et dixit ei post tantam ostensionem dominus meus quantum ad humanitatem et deus meus quantum ad deitatem, ideo deus quia nos creavit ideo dominus quia nos comparavit ut servos i pe i Redempti estis pretioso sanguine quasi agni incontaminati etc. Dicit ei ihesus / Hic commendatur fides eorum qui edificati sunt per auditum et presentiam fidei thome que fuit per presentiam et visum et ideo dicit quia vidisti me thoma credidisti beati qui non viderunt et crediderunt quia maior fuit libertas

[illegible]

et plus valet de suo talis fides corporis
est quod dicitur mire bellum esse sine opera et
inde ... brevitate porrigitur quod beati
qui non viderunt et crediderunt. i. pe. i.
quem cum non videritis diligitis in quem nunc
quoque non videntes creditis. Multa quidem
et alia signa fecit Ihesus. Fides ... dicitur
propter scripturam talium manifestacionum. Ideo dicitur
huius manifestacionis conscriptas esse ad
astruendam fidem eorum qui eos videre
non potuerunt et ideo non omnia scripta sunt
sed que sufficiunt ad fidem nostram. Ideo
dicit multa quidem et alia signa fecit
Ihesus in conspectu discipulorum que non sunt
scripta in libro hoc quia non est necesse omnia
narrare sed fidem edificare. Unde subdit
hec autem scripta sunt ut credatis. Ro.
xv. quecumque scripta sunt ad nostram doc-
trinam scripta sunt. Credatis inquam quoniam
Ihesus est filius dei. i. in verbo humanitate
Ihesus. i. vocatus nomen eius Ihesum. hic erit
magnus et filius altissimi vocabitur. i. Jo. v. omne
est autem quod vincit mundum nisi qui
credit quod Ihesus est filius dei et
quia non est stabilis in fide nisi finem
suum ordinat ad ultimum. Et ut cre-
dentes vitam habeatis, quia sicut dicitur
heb. xi. sine fide impossibile est quemquam
placere deo. Sed credentes vitam possi-
debit. i. pe. i. credentes exultabitis
leticia inenarrabili et glorificata
reportantes finem fidei vestre salutem
animarum vestrarum. In nomine eius. i. in fide
nominis eius. Act. iiii. non est aliud
nomen sub celo datum hominibus in quo
oporteat nos salvos fieri. i. Jo. ult.
hec scribo vobis ut sciatis quoniam vitam eternam
habetis qui creditis in nomine filii dei

Sed queritur hic de hoc quod dicitur Venit Ihesus
ianuis clausis. Si enim ad hoc venie-
bat ut per tactum ... cognosceret
videtur quod in corpore non veniendo fidem quam
astruebat infirmavit. Quia sicut spiritus
non potest tangi sic nec quod potest tangi
clausis potest ianuis intrare. Ideo videri
poterat totum fantasticum. Videntur
quidam quod ... dederunt. Unde non solum
se habere corpus in quo passus est sed et
corpus divinum et divinitati unitum
et ut ostenderet esse divinum clausis venit
ianuis. Unde Augustinus: moli corporis ubi
divinitas erat ostia clausa non ob-
stiterunt. Ille quippe non eis apertis
intrare potuit quo nascente virginitas
matris inviolata permansit. Alii non
videntur quod propter hoc non dicit se corpus habere
divinum sed glorificatum quia hoc non erat solum
sed omnium corporum glorificatorum et libenter.
Augustinus intelligendus est pro loco et modo
et ita exponit illud Gregorius. Quid mirum
si clausis ianuis post resurrectionem suam
intravit qui antea non aperto virginis
utero exivit. Et ita pro loco et modo ar-
guit. Videtur Gregorius ad rem quod sicut de-
beat probare idem esse corpus sicut etiam
ostenderet glorificatum. Item queritur de hoc
quod dicit Infer digitum tuum huc
et mitte manum in latus. Ergo hoc videtur quod corpus
Christi erat solidatum et si hoc non erat
glorificatum. Item si dicatur quod cicatrices
remanserunt videtur quod non plenam gloriam
habeat quia perfectus curatur in quo nulla
remanent infectionis vestigia. Ergo
videtur quod corpus Christi non sit perfecte glorifi-
catum. Si dicas quod remanserant
propter discipulos tantum tunc videtur quod non vere
sed ficte cicatrices essent. Videtur Augustinus
in li. de ci. contra colombinos (?) contra paganos

Hoc scripsi ... ut sciatis quia vitam habetis eternam

Sciant inquit qui habent carnes hominis proper
erunt compungendo vulnera sed cicatrices dimitt
dere maluisse quam tunc fecit etiam si illa vul
nera processisset nec compunx sed tunc
quod divina dispensatione et arte optimi
medici sicut resolutio sicut ponit augustinus
de milite vulnerato qui non vult sanari
a medico quod signa vulnerum rema
neant Pro aut quare sanati sint
triplex fuit ratio dicit victor sic in
eius cicatrices vulnerum non compotentur
curandi servavit / secundum ut preceptum victorie
sue deferret triumphum / et ad fidem resurrectionis
confirmandam / ut idem corpus quod moritur
resurgere demonstraret / et ut pro morte
redempti quam incredulis sue adimiti
[illegible] et omnes eiusdem mortis imitat
indiciis / possit [illegible] ad con
fusionem dampnatorum vnde apocalipsis primo
videbit eum omnis oculus et qui eum
pupugerunt / Item de hoc quod dicit
et mitte manum tuam in latus meum quia corpus
christi erat palpabile. Et secundum dicit gregorius
omne palpabile est corruptibile quia corpus illud
erat corruptibile. Et dicas secundum crisostomum
quod hoc erat condescensionis quod fiebat
tunc obiectio quod si palpari est [illegible] nam
corpus glorificati quomodo manum [illegible] quod
in hoc non ostendebat se habere corpus
glorificatum / Et respondetur quod ista ratio
non valet quia miraculo ianuis clausis
ostendit gloriosum / sed per tactum ostendit esse
idem quod fuerat passum Potest tamen aliter
dici quod sicut dicitur est visibile
vno modo quia visibilitate non potest [illegible]
alio modo quia visibilitate possit potest
esse immutare [illegible] est quodammodo
insensibiliter et est in corpore non glorioso
sic tangi quia tactu non potest resurgere
est insensibiliter quodammodo corpus

non glorificati tangi non quia [illegible]
manum ut solidum quod quidem potest sua vir
tute manum penetrare sed magne
virtutis et hoc fuit in corpore glorificato et
maxime in corpore christi / Item queritur
de hoc quod dicit noli esse incredulus
sed fidelis opponit gregorius in homilia
dicens hebreos xi fides est argumentum
non apparentium fides est illarum rerum que
apparere non possunt quod enim apparent
fidem non habent sed agnitionem quomodo si
thomas vidit dominum non iam habuit
fidem sed scientiam / Respondet gregorius et
augustinus quod aliud vidit / aliud credidit
vidit hominem / et deum confessus est vnde
dicit dominus meus / et deus meus / beda
obiectio quia saltem vidit eum quem prius vi
derat mortuum quomodo sciebat viventem
non credebat Item thomas non crede
bat nisi quia videbat quomodo humana non
fidei sue prebebat experimentum quia fides
sua non habebat meritum Respondeo quod dominum
quod quia apostoli sciebant vivificationes de
mortuis poterant estimare totum
illud quod faciebat christus esse a spiritu
aliquo in assumpto corpore et inde est
quod cum aliqui dubitabant et propterea
dico quod quia visionem illam non fuit certa
cognitio nec habuerunt per illas appari
tiones rationes cogentes que sufficerent
fidei meritum sed solum inductiones que
adimerent animum et eorum infidelitatem stabi
liter / Item queritur de hoc quod dicit quia
vidisti me thoma credidisti videtur quod de
buisset dicere quia tetigisti me quia [illegible]
non sufficiebat quod videret. Ad hoc re
spondet augustinus dupliciter vel quia ipse visus
[illegible] tactus quia visus [illegible]
[illegible] vel quia thomas tangere non fuit
ausus vnde dicit non ait tetigisti

ꝙ vidisti qm gnalis ꝙda ē sp̄us visus cōmis dici possit no anstum fuisse disciplinarum tange

† Postea manifestavit se it(erum)
agit(ur) de t(er)cia manifestacōe
que facta ē ad pet(ri) ꝯfirmacōz ⁊ di[illegible] hec ꝑs in duas in p(ri)a agi(tur) de manifestacōe In s(ecund)a de pet(ri) ꝯfirmacōne ibi cum g(o) p(ra)ndissent ⁊c/ p(ri)ma i duas ꝙ a describenda manifestacōne no(ta)ndū est describe circumstanciam ꝙ ꝯ tangitur illa/ p(ri)o ipa mani(festacio) ibi Manifestavit aut(em) se ⁊c/ circumstancia mani(festacio)nis sc(ilicet) locus i quo manifesta(tur) ⁊ p(er)sone quibus manifesta(tur) ⁊ actus sive negocium circa quod manifestat(ur)/ p(ri)mo igit(ur) describ(itur) locus i quo facta est hec manifestacio cu(m) dicit(ur) postea manifestavit se iterum ihūs ad mare tyberiadis circa locum/ mare tyberiadis/ idem ē q(uod) stagnum genezareth/ ⁊ idem q(uod) mare galilee/ dr aut(em) tyberiadis a tyberiade civitate/ q(ue) iux(ta) i(llud) stagnum sita est/ dr aut(em) mare galilee a regione in q(ua) est/ dr ē stagnum a genesareth a villa iuxta ip(s)um stagnum ut dicat(ur) genesareth q(uas)i aura generans/ Manifestavit aut(em) se sic/ hic tangit(ur) p(er)sone quibus mani(festa)t(ur)/ unde dicit(ur) Erant simul symon petrus ⁊ thomas qui dr didimus ⁊ nathanael q(ui) erat a chana galilee ⁊ filii zebedei ⁊ alii ex discipulis eius duo ⁊ ita erant vii q(ui) numerus talis ē ꝯveniens ⁊ sufficiens ad omne genus testium ⁊ ꝯvenit in h(oc) septiformis gr(aci)a sp(iritu)s s(an)c(t)i q(ue) debet in h(ab)ere ꝯ q(ui) vadunt piscari i(d est) p(er)dicando ꝯgregare de q(uo) scripturis dr ysa iiii/ Apprehendent vii mulieres virum unum/ sive hiis unus non sit ꝯgregacio spiritualis ⁊ ysa. xi

[illegible]

requiescet sup(er) eum sp(iritu)s dn̄i. s(cilicet) sa(pien)t(ie) ⁊ i(n)t(ellectu)s s(cilicet) ꝯ. ⁊ for(titudinis)/ sc(ienti)e ⁊ pi(etatis) ⁊ replebit e(um) s(piritus) ti(mori)s do(mi)ni ⁊c/ Dicit ei symon petrus hic tangit(ur) actus sive offi(ciu)m circa q(uo)d eis manifestat(ur) ⁊ h(o)c quidē fuit actus piscacōis in q(uo) omnes ꝯvenerant s(ed) petrus erat p(ri)ncipal(is)/ q(ui)a p(ro)p(ter) ip(su)m sp(eci)al(ite)r facta ē h(ec) manifestac(i)o. unde dicit(ur) Dicit ei symon petrus vado piscari tanq(uam) p(ri)ncipal(is) q(ui) piscator fuerat ꝯ(tr)a m(at)h(eum) iiii ambulans ihūs iux(ta) mare galilee vidit duos fr(atr)es s(cilicet) sy(mon)em q(ui) voca(tur) petrus ⁊ andream fr(atr)em eius mittentes retia ⁊c/ ⁊ alii ꝯ(ce)ntan(tur) eum/ unde dicit(ur) Dicunt ei Venimus ⁊ nos tecum ⁊ sic ꝯsequenter dicit(ur) Et exierunt ⁊ ascenderunt navem ut piscarent(ur) Et in illa nocte nichil prendiderunt ⁊ ita in vanum laboraverunt luc(e) v. p(re)ceptor p(er) totam noctem laborantes nichil cepimus ꝯ(?) g(ra)ves facta ē discipulis piscacōnis magna difficultas/ ut maior veniente fieret annunciacōnis sublimitas.

Mane aut(em) facto hic agit(ur) de dni manifestacōe/ ⁊ dividit(ur) h(ec) p(ar)s in duas ꝙ p(ri)mo describit(ur) ipa mani(festacio) deinde ad precedentes manifestacōes ꝯpa(ra)t(ur) ibi h(oc) iam tercio ⁊c/ In p(ri)ma mani(festacio)ne ꝙ dni se mani(fes)tat ⁊ quo ad divina(m) natu(ram) p(er) miraculi operacōm/ ⁊ quo ad humana(m) p(er) ꝯmestionem/ ⁊ sic ibi due particule/ in p(ri)a describ(itur) mani(festacio) facta p(er) piscium ꝯp(re)hensionem/ In s(ecund)a p(er) ꝯmestionem ibi ut g(o) descenderunt in terram ⁊c/ Manifestacio g(o) quo ad miraculo(sam) piscium ꝯp(re)hensionem h(oc) ordine describ(itur)/ p(ri)o eum non xp(istu)m ap(p)aruisse/ s(ecund)o eis allocutus/ iii(o) mirabilis piscium ꝯp(re)hensio/ iiii(o) ꝯgnicio/ v(o) fervens petri dilectio/ Dum g(o) ap(p)aruisset tan(que) cu(m) dr Mane

[illegible]

Mane autem facto stetit Ihesus in littore. Ad litteram mane stetit quia nocte ipsum videre non potuissent. Secundum spiritualem intellectum quia mane tempus gratie significat in quo Christus apparuit. Romanorum xiii: Nox precessit dies autem appropinquavit. Abiciamus ergo etc. Et licet eis appareret tamen discipuli eum non cognoscebant. Unde dicitur: Non tamen cognoverunt discipuli quia Ihesus est. Cuius nomen mox audit se ipsum in per miraculum quod statim creat eum cognoscerent. Dicit ergo eis Ihesus. Hic notatur [illegible] quod dominus allocutus requirit ab eis causam tanti laboris. Pueri numquid pulmentarium habetis. Pulmentarium vocat hic illud quod panis conditur sive piscis sit sive aliud, quod nos communiter dicimus pulmentum. Quod queat ab eis dominus utrum pisces haberent vel cepissent ex quibus cibum suum condire possint ut panis illi adiunctus sapiat. Responderunt ergo ei non, quasi dicerent ad hoc laboravimus quia nondum venimus. Dixit eis: Mittite in dexteram navigii rethe et invenietis. Hic notatur [illegible] piscium comprehensio et fuit mira quia cum nichil posset capere ad dominum imperium multos cepit ipso obtemperando. Unde sequitur: Miserunt ergo rethe. Iam non valebant trahere pre multitudine piscium. Simile accidit Luce v. Cum hoc fecisset concluserunt multitudinem piscium copiosam. In magna copia ut ostendatur divina largitas secundum illud Jacobi i: Dat omnibus affluenter et non improperat. Dicit ergo discipulus etc. Hic notatur [illegible] a Johanne. Unde dicit ergo discipulus ille quem diligebat Ihesus, i. Johannes, Petro: Dominus est.

Ideo dominum vocat quia sua potestate condidit et cui omnia obediunt et pisces et ideo timendus secundum illud Malachie primo: Si ego dominus ubi timor meus. Vocabat enim discipulus eum dominum. Johannis xiii: Vos vocatis me magister et domine etc. Symon ergo Petrus. Hic notatur [illegible] Petrus fuerit dilectior [illegible] quod non potuit se continere quin statim veniret ad Christum. Ideo dicitur: Symon autem Petrus cum audisset quia dominus est tunica succinxit se, ne nudus appareret coram domino. Erat enim nudus. Et misit se in mare ad natandum, sicut supra fecit Matthei xiiii: Domine si tu es iube me venire ad te. Alii autem discipuli navigio venerunt quia non erat ita fervens [illegible] non audebant mare intrare. Sapientie xiiii: Exiguo ligno credunt homines animas suas. Et alia ratio: non enim longe erant a terra et ideo cito venire poterant sed quasi cubitis ducentis trahentes rethe piscium. Secundum spiritualem intelligentiam piscatores nocte piscantes nichil prendiderunt. Mane facto apparuit Ihesus et retia impleverunt et cubitis cc distantes a terra retia traxerunt. Piscatores sunt predicatores. Jeremie xvi: Ecce ego mittam piscatores multos et piscabuntur eos. Matthei iiii: Venite post me faciam vos fieri piscatores hominum. Tempus noctis est tempus legis que umbra fuit figura legis. Hebreorum x: Umbram habens lex futurorum bonorum non ipsam ymaginem rerum. Quia nocte, i. tempore legis, piscatores nichil ceperunt quia sicut dicitur Hebreorum vii: Lex neminem ad perfectum duxit. Mane facto, i. tempore gratie, apparet Christus in corpore in [illegible] hodie [illegible] super

[illegible]

glia dni contemplates i eand ... tussorum / a clari te / in clarite

cor eorum nos autem revelata facie
tur recia implent' q post adventu
xpi in carne veritas manifesta / et
pisces in rethe ecclie / comprehendun-
tur q dns dicebat Joh xii Et ego
si exaltatus fuero a terra omnia traham ad
meipsum / hos pisces .i. fideles predica
tores trahunt q per verbum eorum ad vitam perdu
cunt de quo modo trahendi dr in Cant
i° trahe me post te curremus in odore
unguentorum tuorum / et hii disputates ex tubit
in quo .i. tenuit duplex piscatio q debet
esse in predicatore .s. vite et doctrine
de quibus act. i. cepit facere et docere
sic Ihesus / sed magnum doctorem vocabitur in regno
celorum / Ex quit hic p° cum stagnum
genesareth sit aqua dulcis et pua
et non est mare quare ewangelista appellat
mare / Dicendum quod more iudeorum hoc
facit qui magnam congregationem aquarum
mare appellant sicut in gen. i. congrega
tiones aquarum appellavit maria / Item
cum scribatur luc. ix. nemo mittens
manum ad aratrum et aspiciens retro
aptus est regno dei / querendum est quod petrus
qui retia reliquerat rursus ad pis
cationem redierit / Respondet greg. quod ne-
gotium quod ante conversionem sine peccato ex-
stitit hoc post conversionem repetere cul
pa non fuit / unde augustinus intelligendum est
discipulos non fuisse prohibitos arte
sua licita et concessa victum necessarium que
rere ... unde viverent non haberent /
Item queritur de hoc quod dns stetit Ihesus
in littore / Dicit greg. cum dns ante
passionem coram discipulis in fluctibus maris
ambulavit ... / querendum est quod post
resurrectionem suam discipulis in mare
laborantibus in littore stetit / Respondet

greg. per mare presens seculum signatur per
soliditatem littoris perpetuitas eterne
quietis signatur / Et quia ergo redemptor noster
iam corruptionem carnis transierat post
resurrectionem suam in littore stabat / Item
cum dns ante passionem iussit rethe
mitti in mare luc. v. non distinxit
partem / quid est quod post resurrectionem iubet
mitti ad dexteram navigii partem / Respondet
greg. Illa piscatio in qua specialiter
in quam partem rethe mitti debuit non
iubet / presentem ecclesiam designat que
bonos simul ac malos colligit / Hec
autem piscatio in sola dexteram missa
est / quia ad videndum claritatem eius
gloriam sola electorum ecclesia pertingit /
que de sinistro opere nichil habebit
Item queritur / quid est quod Joh. hic dicit
petro / cum dicit petro dns est / nonne
petrus ita bene agnoscebat dnm
ut Joh. / Respondet Crisostomus / quod petrus
erat ferventior / Johannes non mente ex
cellentior et perspicacior / ideo citius
agnovit / sed non citius cucurrit / vel
potuit esse ideo quod petrus in piscando
sollicitior erat / Ut ergo descenderunt
in terram hic manifestatur maiestate
divinitatis per miraculum piscium comprehensionem /
manifestatur veritatem humanitatis per comes-
tionem / et in hac quidem procedit hoc
ordine / primo ponitur ... providentia ad
cibos parandos / secundo eius benignitas
ad invitandum / iii° discipulorum allocutio
ad cognoscendum / iiii° dni magisterium
ad cibaria distribuendum / providentia igitur
ad cibaria preparandum tangitur in verbo
operatione que est facta in miraculo unde dicitur
ut ergo descenderunt in terram viderunt
prunas positas et piscem suppositum

et pane et ita prandium ad quod invitabat
eos paratum erat Matthaei xxii ecce prandium
parati et omnia parata etc. Et hec quidem
miracula erant secundum Crisostomum non adhuc
ut an[te] [t]otum ex materia supposita operatur. Ex
invisibilibus ducit signa dicens quod cum ea
communia subiecta faciebat propter quandam
dispensacionem faciebat | Vel dicendum quod quo
incredibilis sicut est ille piscis / licet tamen
paruit miraculo. Ex eadem precatio ista
facta est petri invitatio ad domini preceptum
Luc — unde sequitur Dicit ei Ihesus afferte
de piscibus quos prendidistis nunc ut
miraculum videatis apparet. Ascendit autem
Symon petrus tanquam diligencior inter
alios | et traxit rethe in terram plenum
Luc — magnis piscibus c l iii in quo ostenditur miraculi
magnitudo et in numero | et qualitate | per magnos
pisces intelligimus bonos qui magni
sunt caritate Matthaei xi Qui enim minor est
in regno celorum maior est etc. | et ad
maiorem miraculi expressionem addit quod
cum essent tanti rethe | unde dicitur Et cum
Et — tanti essent non est scissum rethe cuius
contrarium dicitur luce v. comprehenderunt pis-
cium multitudinem copiosam rumpebatur
autem rethe eorum | cum tanti essent scilicet
in numero et quantitate in tali numero fuerunt
significati figuram / vel quod numerus ille piscium
significat considerata proporcione miraculi vel
quod universitatem / quod sicut dicit ysidorus
tot genera piscium in mari esse a phisicis
Luc — descripta esse leguntur | Dicit eis Ihesus
hic non sumus secundum dominum benignitas ad invi-
tandum discipulos ad cibum ideo sequitur
Dicit eis Ihesus venite prandete
invitat in prandium sed in futuro iterum
invitabit ad cenam secundum illud Apocalypsis
xix Beati qui ad cenam nupciarum agni
vocati sunt | invitat nunc ad cibum

corporalem quod innuat quod invitat ad
spiritualem Canticorum v Comedite amici
et bibite etc. et ysaias lv Omnes sicientes
Luc — venite ad aquas etc. Et nemo
discumbentium hoc est ad comedendum
residentium audebat eum interrogare
tu quis es secundum Crisostomum cum silencio et
reverencia multi sedebant attendentes
Luc — in eum Scientes quod dominus est i. propterea
non interrogabat tu quis es sed etc. Vel
Ceciam[?] dicendum placentes cum metu
et reverencia philosophus ii Cum metu et
Luc — timore salutem vestram operamini Et venit
Ihesus hic non iam sed dominum munificencia
Et — ad cibaria distribuendum secundum dicit Et accipit
panem et dabit illis et piscem similiter
dabat illis ut comederent et simile
est intelligendum quod ipse cum eis comederit
secundum Crisostomum hic quidem non dicit
quod comedit cum eis licet alibi ait
Luce Vel Cum manducasset coram
eis sumens reliquias dedit eis unde
Gregorius dicit assum piscem dominus comedit
et panem ipsius dabat in quo distribu-
torem significabat Matthaei xxv Simili
Luc — quod dedit sed pax constitutem / hoc iam
tercio potest manifestare ponitur manifestare ad
precedentes et comparatio computatur cum pre-
cedentibus non quod plures non fuerunt
Luc — sed quod sufficit istas tres scribere ad cre-
dendum secundum illud Deut xix In ore
duorum vel trium testium stat omne
verbum ideo dicitur hic iam tercio manifestatus
est Ihesus discipulis suis cum resurrexisset
a mortuis quia sufficiens sit tunc ma-
nifestavit explicatione dicitur v dedit
eum manifestum fieri non omni populo sed
testibus preordinatis a deo etc. ¶ Sed
quare hic primo de hoc quod dicitur Cum tam[?]

dabat eis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] /

cent non est scissum rethe/ tamen in
ipsa piscatione Luce 5 dicatur quod rumpe-
batur rethe propter multitudinem copiosam quod
est quod nunc integrum permaneat/ Dicit
Gregorius in illa piscatione prae multitudine
piscium rethe rumpitur/ quod nunc ad con-
fessionem fidei cum electis reprobi intrant
qui ipsam ecclesiam heresibus scindunt
In hac vero piscatione rethe non rum-
pitur quia sancta electorum ecclesia in continua
pace requiescens nullis dissensionibus
laceratur ¶ Item quintum dubium quod dominus
comedit piscem et panem cum hiis quod de-
bemus dicere/ Sed tamen corporaliter quod
corpus verum aut fantastice co-
medit/ Dicendum breviter quod est comedere ex
necessitate et hoc est corporis alias tamen/
et est comedere ex potestate et hoc non
tamen alias ex glorioso et spirituali quod prius
ex potestate comedit corporibus enim
glorificatis non aufertur potestas sed neces-
sitas ¶ Sequitur secunda quando fiebat de illo
cibo cum enim corpus glorificatum non nu-
tritur/ Dicitur quod consumitur ingressum necessario con-
suetum. Dicendum breviter quod sicut aqua in igne
proiecta statim ab igne absorbetur
sic cibus a corpore glorificato suscep-
tus statim consumitur virtute quadam
spirituali secundum Augustinum in libro de Civitate
Dei quoniam aliter absorbet aquam terra
sitiens aliter solis radius calens/
illa indigentia/ iste potentia/ sic futuri
glorificati corpus in ipsa felicitate
erit/ si cibos sumere non poterit/ et velle
hoc est quod in primo indigeo/ in secundo in-
potens ¶ Item quintum de hoc quod dicitur hic
iam tertio manifestavit se Ihesus etc./ propter quid
dominus in post resurrectionem discipulis se manifestabat
et non erat cum eis continue usque ad

21] [illegible]

ascensionem Et videtur Crisostomus quod sub-
traxit se ab aspectu illorum aliquando ut am-
plius quereretur/ et absens amaretur et
amatus insignius videretur Alia
ratio quia discipuli quando dominus fuit cum eis
dominum carnaliter diligebant/ Et ut
eos disponeret ad spiritualem amorem/
et per hoc ad receptionem spiritus sancti ideo
presentiam corporalem ab oculis subtrahebat
paulatim quousque plene subtraheret
in ascensione et tunc fieret amor eorum omnino
spiritualis/ propterea scriptum est Iohannis xvi nisi
ego abiero paraclitus non veniet
ad vos etc. ¶ Cum ergo prandissent dicit
Supra descripta est Christi resurgentis
manifestatio/ hic describitur in dilectione Christi con-
firmatio Petri/ Et quia qui confirmatur ad per-
fectionem tendit ideo per ista in duabus dicitur
primo enim petrum in dilectione perfecte solidat
Secundo ad consummationem dilectionis que est per passionem
invitatur ibi Amen amen dico tibi etc.
Confirmatio igitur petri in dilectione fit ex
propter trina interrogatione unde secundum hoc tres
partes In prima parte sunt tres interroga-
tiones prima ibi Cum ergo prandissent/ secunda ibi
dicit ei iterum Symon etc./ tertia ibi dicit ei
tertio Symon etc. prima igitur hoc ordine
describitur nam primo ponitur Christi inquisitio/ secundo
petri responsio/ tertio domini additur exhortatio
In inquisitione igitur sciendum est post manducationem
que fuit per comestionem ideo dicit Cum ergo
prandissent etc. Dicendum est quod in prandio
non consumitur de dilectione quod sicut dicitur
Ecclesiastici vi est amicus socius mense
et non permanebit in die necessitatis sed
post prandium/ dicit Symoni petro Ihesus
Symon Iohannis diligis me plus
hiis Ideo de dilectione querit/ quod
gregem suum non vult nisi amanti

Et in quo eligit q[?] ad ecce offam ... in melius ... ad quem ... qui ... ad ecce offam / ad ... dei ... cundre /

comitte / Ideo de maiori dilecte quia magis amati volt committe / Unde greg[orius] qui caritatem non habet predicacionis officium nullatenus suscipere debet / Tercio notto inq[uisicionem] placacionis quod sicut dicit Jo. x. Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis Dicit ei etiam domine / hic ponitur petri visio in qua videt quod amat. Et non quod plus amet quod amore aliorum nesciebat / Unde aug[ustinus] ex videt petrus amo te ut plus hiis hic videt quod de se ipso sciebat non enim quantum ab alio diligeret scire poterat / quod cor alterius videre non poterat tu scis quod amo te. In hac visione ostendit petrus non se vidisse adulatorie sed vere / Cris[ostomus] ipsum vocat testem qui scit occulta sicut monstrabat Jo. xviij ... Jo. xviij dicens hanc non desideravi tu scis / Dicit ei hic ponitur post visionem ad operacionem eius exhortacio quod probacio dileccionis exhibicio est operis Jo. Dicit pasce agnos meos In quo innuit dileccio xpi ad oves ... quod hoc precipue inter alia signum sue dileccionis ostendit / Et hoc quidem petrus implevit et implere monuit i. pe. v. Seniores pascite qui in vobis est gregem dei etc. Dicit ei iterum Hic ponitur secunda inquisicio in qua similiter procedit ut prius ponitur enim primo xpi inquisicio / secundo petri responsio / et tercio exhortacio inquirit ergo dominus ut prius de dileccione Symon Jo. diligis me. Symon Jo. dicit quod filius erat Johanna et videns petrus dicit illi etiam domine tu scis quod amo te / Beda. o quam fidelis et pura anima / quia conscientie sue tuta ostensione et aperta nominis sui ... non metuit domine tu scis quod amo te / Dicit ei hic ponitur exhortacio ut prius pasce agnos meos exhortacionem

precedentem iterat / Unde Beda hic expla est da probacio integri in deum amoris / si erga fratres studuerint curam sollicitudinis exhibere laboris / pasce oves i. exerce sicut ille de quo in ps. pavit eos in innocencia dicit ei tercio / hic ponitur tercia inquisicio illo ordine quo prius sed ... ultimo exhortacio. Dicit ergo dominus ad eum Symon Jo. amas me. ex hac littera patet quod amare accipitur in bono ut diligere / Contristatus est petrus / hic notatur ... petri. Et tunc videt ad tristiciam / quod sicut dicit Cris[ostomus] timebat ne similiter ei accideret sicut accidit quando dixit animam meam pro te ponam Et non contristatus est quod dixit ei tercio amas me. sed tamen non desperavit ymo fiducialiter videt Unde respondit addens et dicit ei domine tu omnia scis tamen de quo tu scis quod amo te eciam melius nosti quam ego sciebat enim quod ille erat qui dicebat Jere. xvij Ego dominus scrutans corda et renes i. cogitaciones et affecciones Dicit ei pasce oves hic notatur exhortacio et per oves intelliguntur subditi pastores / et notandum est quod dominus precipit pascere oves non tondere quod pastor non se ipsum pascere precipitur amore xpi sed oves Ezech. xxxiiij Ve pastoribus qui pascebant semetipsos nonne greges i. oves pascuntur a pastoribus lac comedebatis et lanis operiebamini / Sed queritur hic cum alii apostoli ibi starent qui deum diligebant / quare quod a solo petro quesitum est de dileccione / Responsio est una quod plus ceteris curam gregis specialiter commendata inter alios Ideo specialiter de dileccione queritur. Unde Cris[ostomus] ... eximius apostolorum erat

glo. — pasce oves / et correctis ne deficiant conferre / terrena subsidia si necesse est et studeat providere / exemplo vite / verbo predicacionis / adiuvacione ... / precibus corrigere

q. primo 2o ezech. 3xo ... primum
q. 3m luce y. ... 23
q. xm ezech. 22 ... sine
q. ... ezech. 13 non longe a fine

petrus et ceteri discipuli et ubi tres collegii
apostolorum presentes et tristarent hunc de
talibus loquitur post et alia ratio assignatur
quia petrus cum nobilibus negaverat et
ideo videbatur non esse dignus ut ceteris
apostolis preferretur ideo querit ut ostendat
eius caritatem pre ceteris excellentem
et pastorale officium quod dedit confirmaret
Item cum petrus non posset ad hanc
questionem respondere diligis me plus hiis quia
de aliis nesciebat quo dominus querit
tercio dicit quia hic dominus querit ut ostendat
eius amoris excellentiam in gradu et correptionem ut corrigat eius presumptionem
in modo unde augustinus quia petrus plus
aliis dominum dilexit hoc evidenter apparet
cum eum interrogans ait diligis me
plus hiis quia utique sciebat et tamen interro-
gabat ut et nos amorem eius erga
dominum nosceremus et petrus correctus ostendit
in hoc quia non audet se aliis preferre
ut fecit ante passionem cum dixit et si omnes
scandalizati fuerint sed non ego Tercio ratio
est quare ter dominus querit petre diligis
me respondet augustinus et ideo ter querit ut
redderet negacionem trinam confessio ne
minus amori lingua serviat quam timori
alia ratio redditur quia ideo querebat ut gre-
gem suum commendaret et quia tres greges
commendare volebat ideo ter de dilectione
requirit Tercio ratio quare dicit ei ter
pasce pasce et respondetur quia oves christi
triplici debent pasci scilicet verbo exemplo et
temporali subsidio unde Beda sollicitudo
pastoralis officii exigit ut cor-
rectio ne plebi temporalia desint subsi-
dia diligenter provideat et eidem quo-
tiens ostendat ei quia verba predicationis
sollicitudo impediri Tercio ratio quare
quare bis dicit pascendos agnos et
semel oves respondetur quia per agnos imper-

fecti et tenelli in fide intelliguntur et hii
ampliori pastura hoc est cura sollici-
tare indigent per oves vero qui se ha-
bent regere et hii non tanta cura indi-
gent Amen amen dico tibi postquam
christus petrum in dilectione confirmavit fit
hic eius ad dilectionis confirmacionem invitatio
Confirmacio autem dilectionis est ut homo
ponat animam suam pro christo ideo fit hic ad
passionem imitandam invitacio et procedit
hic per hunc ordinem primo petrus
invitatur et certificatur de genere sue mor-
tis secundo petit certificari de genere mortis
Johannis tercio respondetur ei Johannem non
esse passurum quarto corrigitur intellectus
credencium Johannem non esse moriturum
Certificatur hic petrus primo de genere
sue mortis scilicet per passionem et crucem
et ut certum reddat dicit Amen amen
dico tibi et hec est passio quia in senio
suo crucifigendus esset pro christo unde
dicit Cum esses junior cingebas te
et ambulabas ubi volebas id est face-
bas voluntate tua ecce christum sibi
postponebas et non eas et a volunta-
te tua autem cum autem senueris ex-
tendes manus tuas scilicet in cruce et
alius te cinget vinculis scilicet ut
nero et ducet quo tu non vis
id est ad mortem quia sicut dicitur ii corinthiorum
nolumus expoliari sed supervestiri
et ideo homo reddit ad spiritum ut
anima non vult carne sua odio
habet Cinctus fuit petrus vinculis
actuum xii erat petrus dormiens
inter duos milites vinctus catenis
duabus et quia hec verba ad literam pre-
tendebat ideo ponitur expresse sic ab
alia tamen hec autem scilicet extendes manus
tuas dixit significans qua morte

cet clarificaturus deum quia morte
crucis que et si ante xpistum vilis et
eciam postmodum extitit glo
riosa et hac petrus glorificatus
est sicut angelus. Ille negator primo
elatus, secundo prostratus, post
flendo purgatus, confitendo probatus,
patiendo coronatus. Hac petrus
deum clarificavit sicut paulus
qui dicebat phil. 1. magnificabitur
xpistus in corpore meo sive per mortem
et quia passio bona non est nisi sit volun
taria ideo hortatur petrum pati vo
luntarie et propterea dicit et cum hoc dixisset
dicit ei i. petro sequere me scilicet ad
passionem crucis voluntarie veniens
quod ipse petrus dicit 1 pe iiii xpistus
passus est pro nobis vobis relinquens exemplum ut
sequamini vestigia eius. De hac persecucione
vel sequela c. xiii dixit dominus petro
[illegible] quo vado tu non potes venire
modo sequeris autem postea. Conversus
petrus vidit illum discipulum quem diligebat
[illegible] sciens petrus mortem suam querit
de morte Johannis cupiebat enim ut
sicut iunctus fuerat in vita per mutuam
dilectionem iungeretur in morte similiter
et quia petrus sciebat quod dominus Johannem
diligebat volebat scire qua morte
eum mori volebat ideo dicit conversus pe
trus vidit illum discipulum quem diligebat ihesus
sequentem scilicet Johannem et signum dilectionis
[illegible] ostendit cum subiungit qui et re
cubuit in cena super pectus eius
c. xiii et dixit domine quis est
qui tradet te. [illegible] ab eo
[illegible] tu eciam et hoc signum erat di
lectionis quia sibi revelatum est ut dicitur
supra xiii et hoc signum est etiam ut
dicitur c. xv. Vos dixi amicos quia

[illegible]

quecumque audivi a patre meo nota feci
vobis. Hunc ergo cum vidisset petrus
qui sciebat specialiter dilectum dicit ad ihesum
domine hic autem quid. supple patietur ut
ad te veniat. Cuius valde amabat
Johannem petrus quia ergo magna dominus
promiserat petro volens et hunc accipere
[illegible] ait domine hic autem quid
dicit ei ihesus. Hic [illegible] reprehenditur
petrus Johannem non esse passurum pro [illegible]
[illegible] revelat veritate ut
satisfaciat [illegible] et arguit curiositatem
ut corrigat [illegible] reve
labat cum dicit dicit ei ihesus Sic eum
volo manere donec veniam. Quasi
dicat i. absque violencia persecucionis
diem expectare novissimum [illegible]
[illegible] dicit quid ad te tu me
sequere. Arguit [illegible] curiositate
[illegible] quid ad te est
sic eum volo manere tu ea que tui
[illegible] attende et de hiis sollicitus
sis. [illegible] in pluribus [illegible]
non eris curiosus sed que precepit
cogita illa semper et ideo repetit
tu me sequere quasi de hoc cogites
et sollicitus sis. Exivit ergo sermo
iste inter fratres [illegible] corrigit
[illegible] credebant Johannem non esse mor
turum [illegible] unde dicit quod discipulus
ille non moritur contra illud [illegible]
est homo qui vivet et non videbit
mortem et non dixit ihesus hic
[illegible] correcto [illegible] dixit
ihesus [illegible] non moritur non dixit
non moritur [illegible]
[illegible] sic eum volo ma
nere donec veniam quid ad te [illegible]
[illegible] et exponitur ut supra

[illegible]

Est enim dicit quod appetitus ... et ... quia non voluntas ... appetitus ... ad ... ri.

Sed quid dicit quod dicit alius cinget te et ducet quo tu non vis videtur ex hoc quod passio petri fuit involuntaria quod non fuit meritoria ... est voluntas hominis et non volens passus est ... Sed ... voluntate ... ut ... non ... quod sicut fuit in capite ... capitulo xxvi ... si ... a me calix iste ... non sicut ego volo sed sicut tu petrus ... augustinus petrus non volens ad mortem venit noles mortem vincit et reliquit hic infirmitatis affectum quo nemo vult mori usque adeo naturalem ut eam beato petro nec senectus auferre potuit. Item quid dicit quod dicit significans qua morte clarificaturus esset deum quod ... ego claritatem ab hominibus non accipio ... cum petrus ... non clarificaret deum ... quod si deus non clarificet in se claritate ... nos in istis ... ad eius gloriam quia per hoc nos monstrat quanta per amore dei nos ... Item quid dicit quod ... dicit dominus petro tu me sequere quod si intelligitur per viam ... similiter ... et ... secutus est et andreas ... aliquos quod tu non dicit ibi ... iohannis ... vel dicit quod tu dicit ibi magis ... quia enim petrus erat vicarius christi et ... praelatus ... in praelatione ... debebat ... in imitatione. Item quid dicit hoc quod dicit discipulus ille quem diligebat ihesus quo fuit hic ... non dicit tu dicat ... nemo ... amore ... adio dignus sit. Item cum christus omnes diliget quid iohannes ... diligebat ... quod magis diligebat ... petrum magis diligebat ... melior erat sed deus magis diligit meliores quia magis diligebat petrum quam iohannem ... iohannes ... vide ... augustinus ... iohannes magis diligebat sed petrus magis diligebat et ... quis melior erat et dicit quod petrus melior sed iohannes felicior et ... ad allegoriam dicit quod per iohannem contemplativa per petrum activa vita ... Sed hic magis ... augustinus dicit quod latet ... et ... quod magis diliget ... ad ... primum et ... magis diligebat ... petrum ... quod ... magis dilexit petrus ... magis ... est ... ad maiorem ... quod ... signa dilectionis et ... magis diligebat iohannem. Sed tunc est ... quod ... magis ... iohannes quod plus diligebat petrum quam iohannem ... et ... ad hoc ... quod licet petrus magis ... primum ... tamen ... christum maiorem ... iohannes quia iohannes erat ... et erat virgo et innocens ... et ... in ... dei ... ...

amabilem et graciosum. Unde Beda dicit
quod specialis prerogativa castitatis eum
ampliori dilectione fecerat dignum. Et
glossa dicit quod Johannes familiarior fuit
quia tenerior erat. Item queritur de hoc
quod dicit Sic eum volo manere donec ve-
niam. Ergo videtur quod saltem usque ad domini ad-
ventum anima ipsius a corpore non sit
separata. Nam oppositum non habetur ex littera.
Ergo videtur quod Johannes nondum sit mor-
tuus. In cuius rei argumentum est quod corpus
eius non invenitur. Respondeo dicendum quod propter
corporum plura discipulorum qui fratres
qui arguunt ipse evangelista quod non moreretur
erat sed alie opiniones. Una est quod
non est mortuus sed morietur in adventu
Antichristi, sed modo in corpore est sub terra
et ideo corpus eius non videtur. Sed
ista non est probabilis quia non est cre-
dendum quod Dominus discipulo quem amabat
tam diu differret sua dominica
gloriam quam cupiebat apostolus, Philippenses 1:
Cupio dissolvi et esse cum Christo. Alia
est opinio quod Dominus ipsum assumpsit
in corpore et anima et in illa assumptione
obiit et revixit. Et si ista opinio
non possit vera reprobari, tamen quia non
habet auctoritatem eandem, faciliter contempnitur.
Propria probatur. Tertia opinio dicit quod Johannes
est mortuus et de corpore eius nichil
dicitur quia nichil eius invenitur. Et ad
dictum est Sic eum volo manere donec
veniam, id est dicendum in expectatione novissimi non
solum sed mortis sue, quando ipse veniens
eum in eterne beatitudinis mansione
recipiet. Hic est discipulus ille etc.
Supra posita est discipuli dilectio, hic de
eius testimonio, hic ponitur fides. Unde
confirmandum eo veritatem que confirmat
in nobis evangelista dupliciter, testificando

in veritate et solidando in similitudine.
Testificat in veritate, dum se dicit
testem verum et scriptorem solidum. In simi-
litudine dum ostendit se non posse omnia
scribere ad plenum, ibi Sunt autem et
alia multa etc. Dicit ergo Hic est
discipulus ille qui testimonium perhibet
de hiis et scripsit hec. Cui credendum est
ex dubitatione postposita, et scimus
quia verum est testimonium eius, eo quod
multa certitudine scripsit. Non refutat
Crisostomus testimonium in medium suscepit
provocans unumquemque contradicere et
scrutari quod scripsit consuetudo nobis est
credere dicentibus, nam nunquam testimonium
denegare verum dicentibus. Dixerunt apostoli
testes sumus horum verborum. Sunt autem
et alia multa que fecit Ihesus. Ostendit
se non omnia scripsisse ad plenum, quod
similitudinem intelligitur. Nunquam credamus
nos ad omnia scienda capaces. Propterea
dicit se non scripsisse, et dicit que si
scribantur per singula, nec ipsum mundum
arbitror posse capere eos qui scribendi
sunt libros. Contrarium dicitur, quia possit littera capere
eos libros qui scribendi sunt, quia propria
est ratio capacitas. Unde Ieronimus ubi
multa hec nobis dicta sunt non propter
propterea modo, et quod est quod dicit
quod sermo Christi non posset capi in toto
mundo, cum non sola acta sua sed omnia
que gesta sunt ab initio seculi si scribantur
caperet mundus libros. Et dicendum quod
duplex est capacitas: corporalis et spiritua-
lis, que per intellectum est. De corporali di-
citur per hyperbolem, sicut est sicut in
aliis locis Scripture, ut in psalmo Posu-
erunt in celum os suum, et de Salomone
quod fecit tanta copia argenti quanta

Dr
hic ... nota contra
...
Du...
Testi...
Aug. 27 ... noli ipsum manere ... quid ad te ... si Paulo ... ad corpus ... comparari ... ad iudicium ... ad ...

est lapidum in v lin · in R^s p^o · Si
aut de capiti intellic dicat^r uel
accipiat^r bn, est ad litam sbi dngr
nos sectes q intellia nra non
capet que de xpo sibi possent
cinemus ita fide intelligedo que
scripsit ita opaçoe exercendo que do
cuit ad dona sempiterna puenire
que dns ipe pmisit ipo adiuua
te qui viuit et regnat in secula
seculorum A · m · E · x ·

Joh: 8 Postille

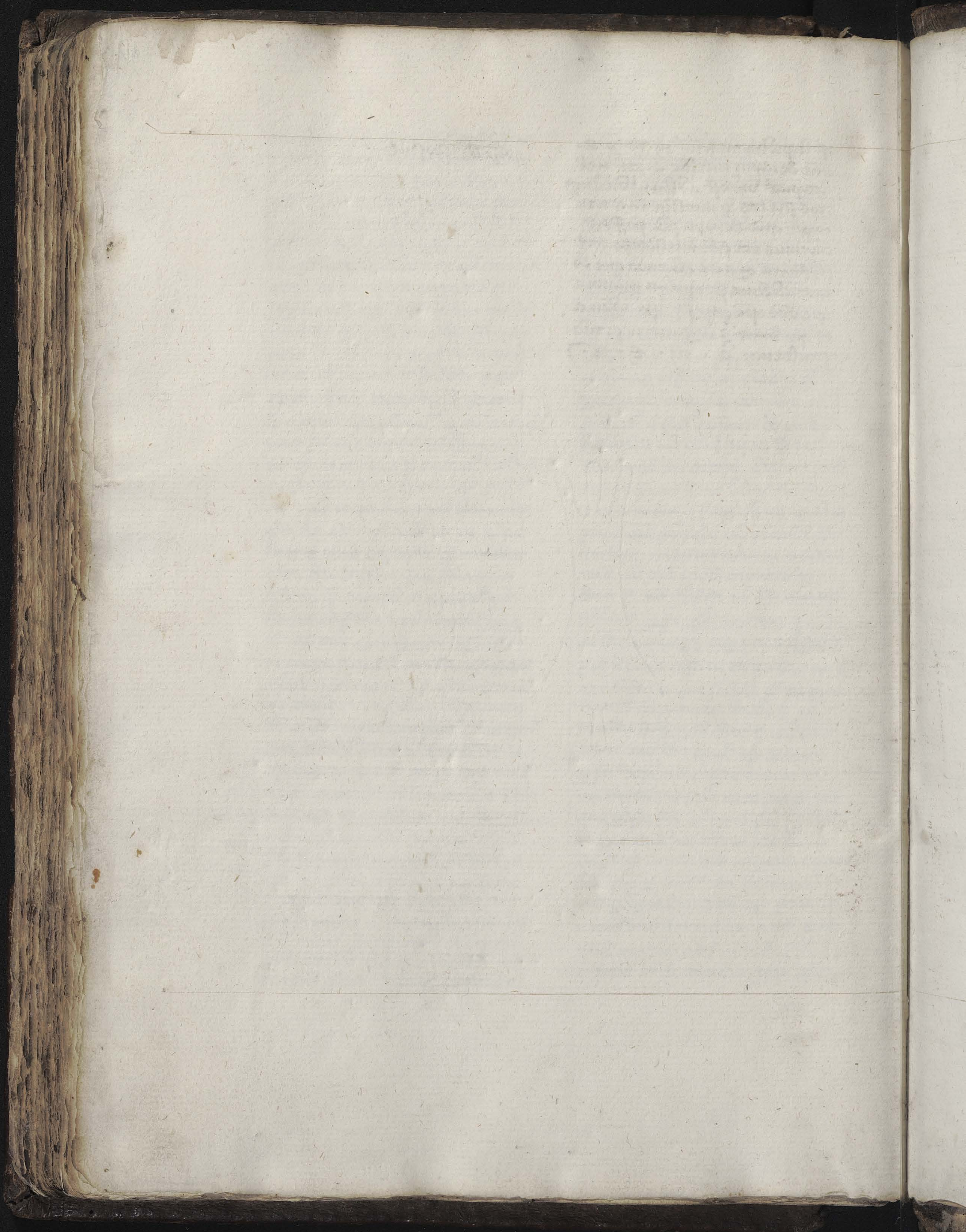

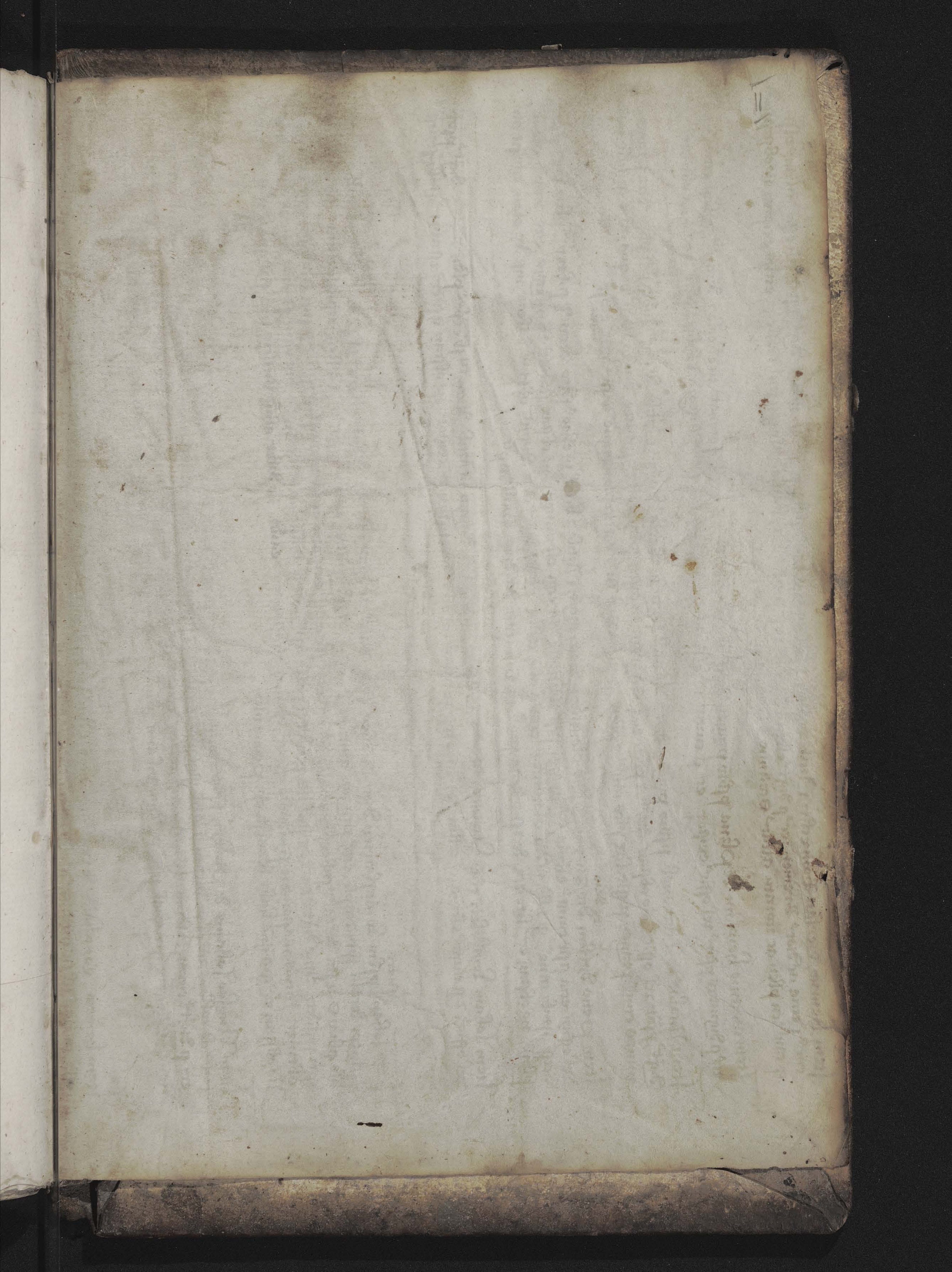

Item Henrico Gerlaci Bomrecht in artibus et medicina magistro de canonicatu sub exspectatione prebende ... dignitatis personatus seu officii cum cura vel sine cura etiam si curatum electiva et maior post pontificalem in kathedrali capitulo et collegiata ecclesiis existat, non obstante quod canonicatum cum prebenda ac ... altaris ... et etiam ... obtinet

Item Martino Henrici de Plzna presbitero Pragensis diocesis magistro in artibus et baccalario formato in theologia de canonicatu et prebenda ecclesie Pragensis et si dignitas personatus vel officium existit et si curatum vel electiva non obstante etiam prebenda Wyssegradensis et ... dicte diocesis qua obtinet

Item Nicolao dicto Ratowinsk presbitero Pragensis diocesis baccalario formato in theologia et magistro in artibus de canonicatu sub exspectatione prebende dignitatis personatus vel officii non obstante canonicatu et prebenda ecclesie Wyssegradensis in castro Pragensi et constitutione domini Urbani V qua cavetur quod nullus infra muros civitatis Pragensis possit habere plures canonicatus et prebendas super qua S V cum dicto Nicolao dignetur dispensare gratiose

Item Petro Dythmi de Dyao dicto Znoyma presbitero Olomucensis diocesis magistro in artibus et baccalario in theologia formato de canonicatu sub exspectatione prebende dignitatis personatus vel officii etiam si sit curatum electiva vel maior post pontificalem in ecclesia Olomucensi non obstante statutis et privilegiis ecclesie et capitulo Olomucensis quibus cavetur quod nullus in dicta Olomucensi ecclesia et aliis collegiatis ecclesiis dicte diocesis predicte dignitatis obtinere valeat nisi de Olomucensis ecclesia sit canonicus prebendatus non obstante etiam lite etc. de et super ecclesia prebenda in ... dicte diocesis in palatio apostolico

Item Johanni Winkeleri clerico Warmiensis diocesis baccalario formato in theologia et magistro in artibus de canonicatu sub exspectatione prebende dignitatis personatus vel officii et si curatum electiva et collativa et maior post pontificalem in ecclesia Wratislaviensi existat non obstante consuetudinibus et statutis quibuscumque

Item Johanni Isneri presbitero Wratislaviensis diocesis in theologia formato baccalario ac magistro in artibus de beneficio cum cura vel sine cura spectante ad collationem etc. archiepiscopi decani prepositi et capituli ecclesie Pragensis coniunctim vel divisim et si dignitas et personatus officium etc. in collegiata ecclesia existat, non obstante gratia alias sibi per S V facta de canonicatu sub exspectatione prebende dignitatis etc. etiam si curatum existat in ecclesia Wratislaviensi et ... super scolastria ecclesie Poznaniensis quam possidet et que dignitas curata existit lis pendet in palatio apostolico. Et quod mansionaria in cappella beate virginis Marie annexa ecclesie Wratislaviensis ... mansionarie fundatione cavetur quod huiusmodi mansionaria eandem non debet aliud beneficium habere super quo dignetur S V dispensare non obstante etiam ... quam habet de mensa episcopi Poznaniensis

Item Nicolao Johannis de Prokyn presbitero Wratislaviensis diocesis sacre theologie baccalario ac magistro in artibus de beneficio ecclesiastico cum cura vel sine cura ad collationem etc. episcopi decani et capituli singulorumque prelatorum et personarum omnium ecclesie Wratislaviensis coniunctim vel divisim ... et si dignitas curata electiva et principalis in ecclesia collegiata existat. Non obstante etiam prebenda in Waldaw dicte diocesis qua nuper XXIII die mensis Novembris vigore gratie generalis per fe. re. dominum Urbanum papam VI S V predecessorem sibi facte acceptavit cuius possessionem nondum habet ac
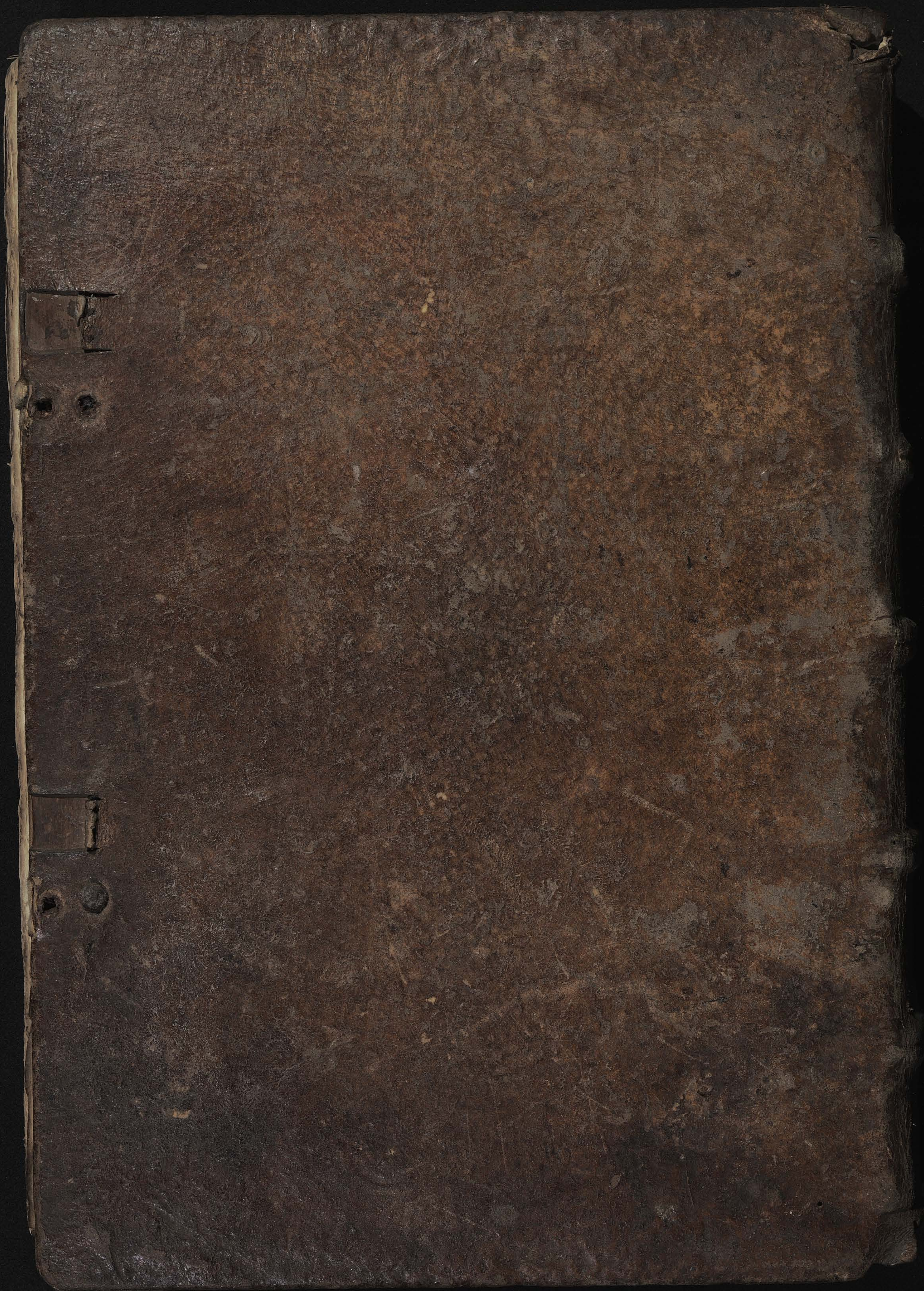
Item Henrico Conradi de Perthing magistro in artibus et baccalario in sacra theologia de canonicatu sub exspectatione prebende ecclesie ... dignitatis personatus
officii cum cura vel sine cura ...